

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

วิทยานิพนธ์
ของ
ศิลปคม สีทองแสง

พูน ปณฺทิต สีเว

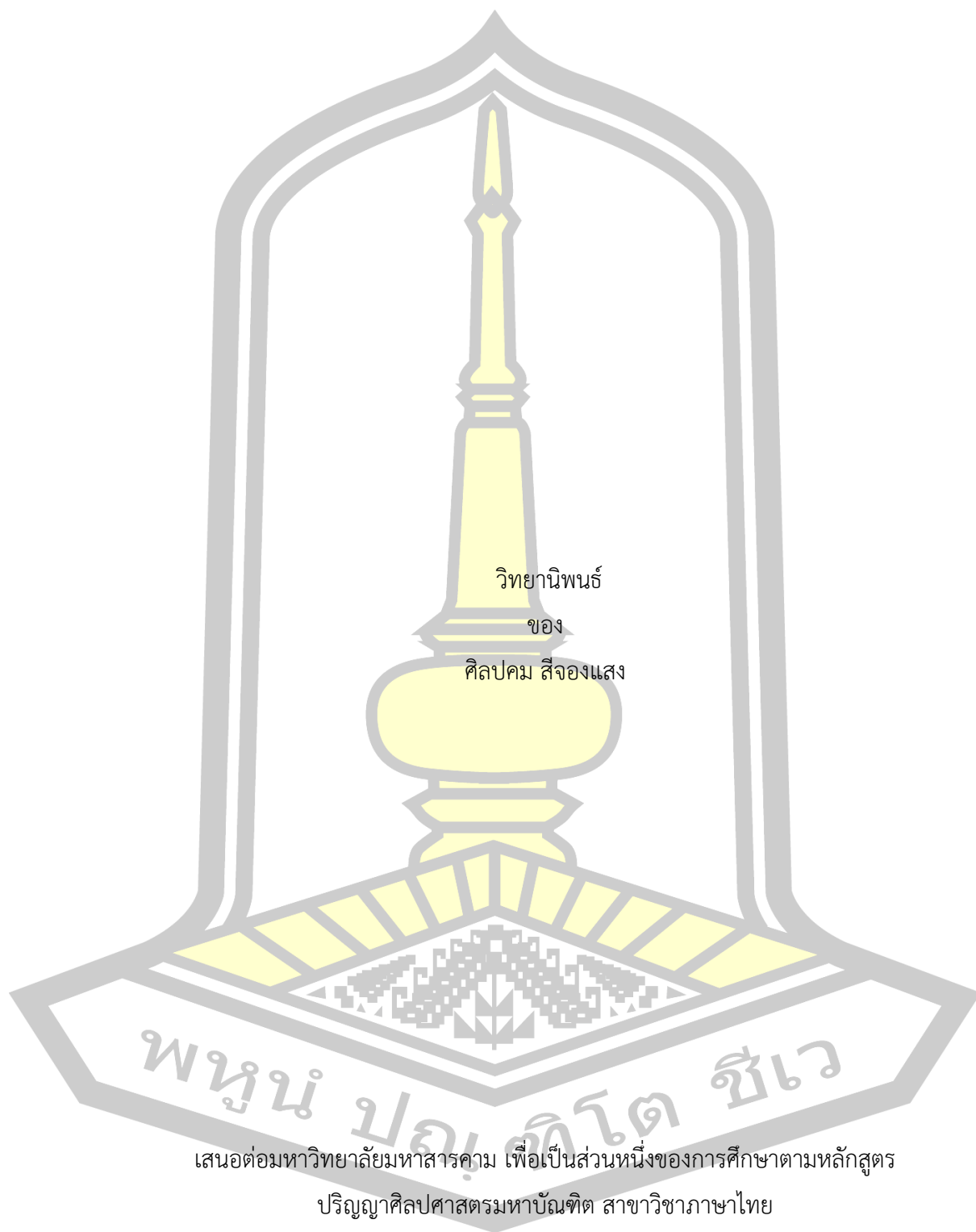
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

เมษายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

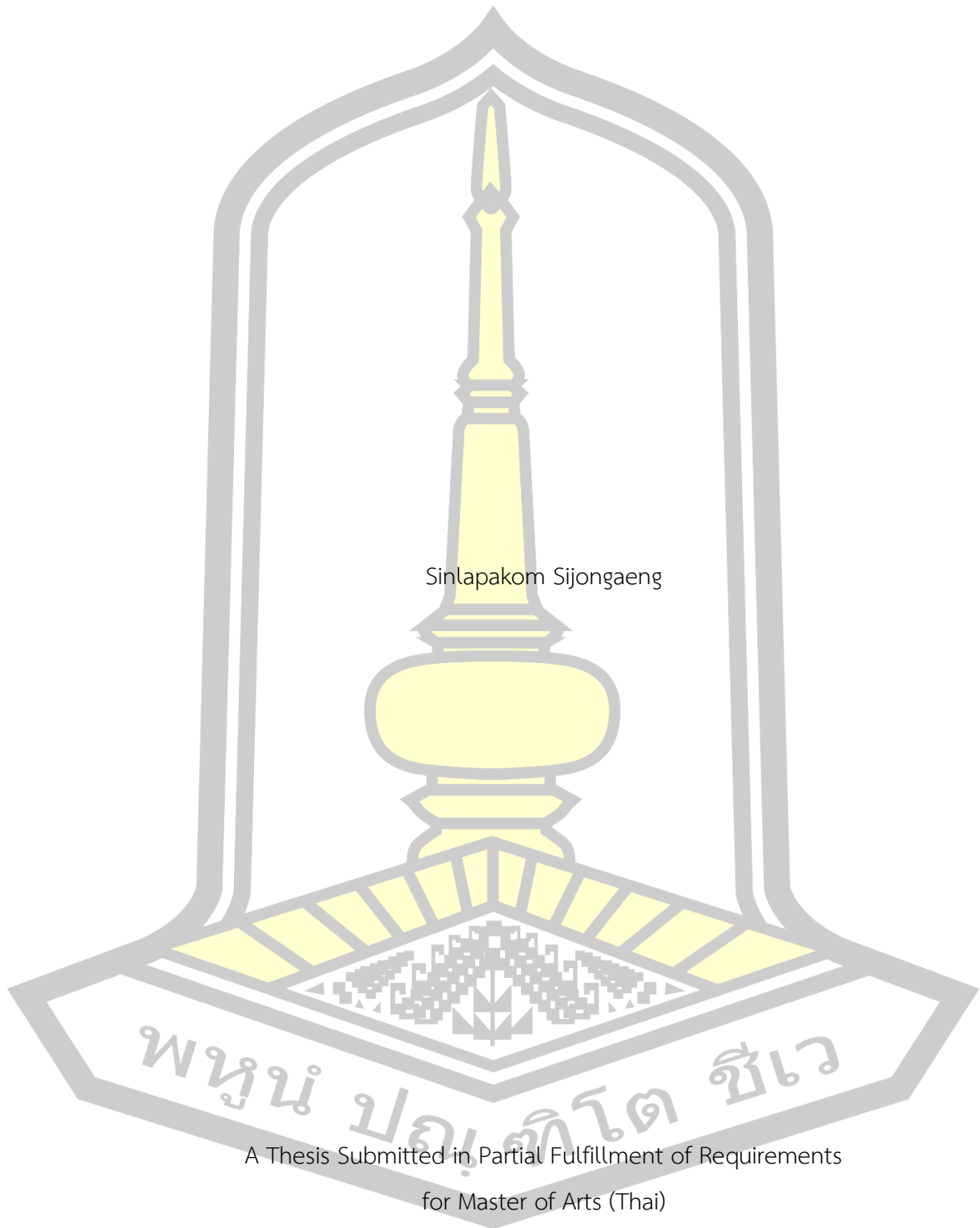
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

เมษายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Cultural Identity in Mor-Lam Songs by Siang-Isan Band

Sinlapakom Sijongaeng

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Arts (Thai)

April 2021

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายศิลปคม สীগองแสง
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศ. ดร. ปฐม หงษ์สุวรรณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิติร์)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ราชนัย นิลวรรณภา)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(อ. ดร. อุมารินทร์ ตูลารักษ์)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. นิตยา วรรณกิติร์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน		
ผู้วิจัย	ศิลปคม สัจองแสง		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา วรรณกิติร์		
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	ภาษาไทย
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

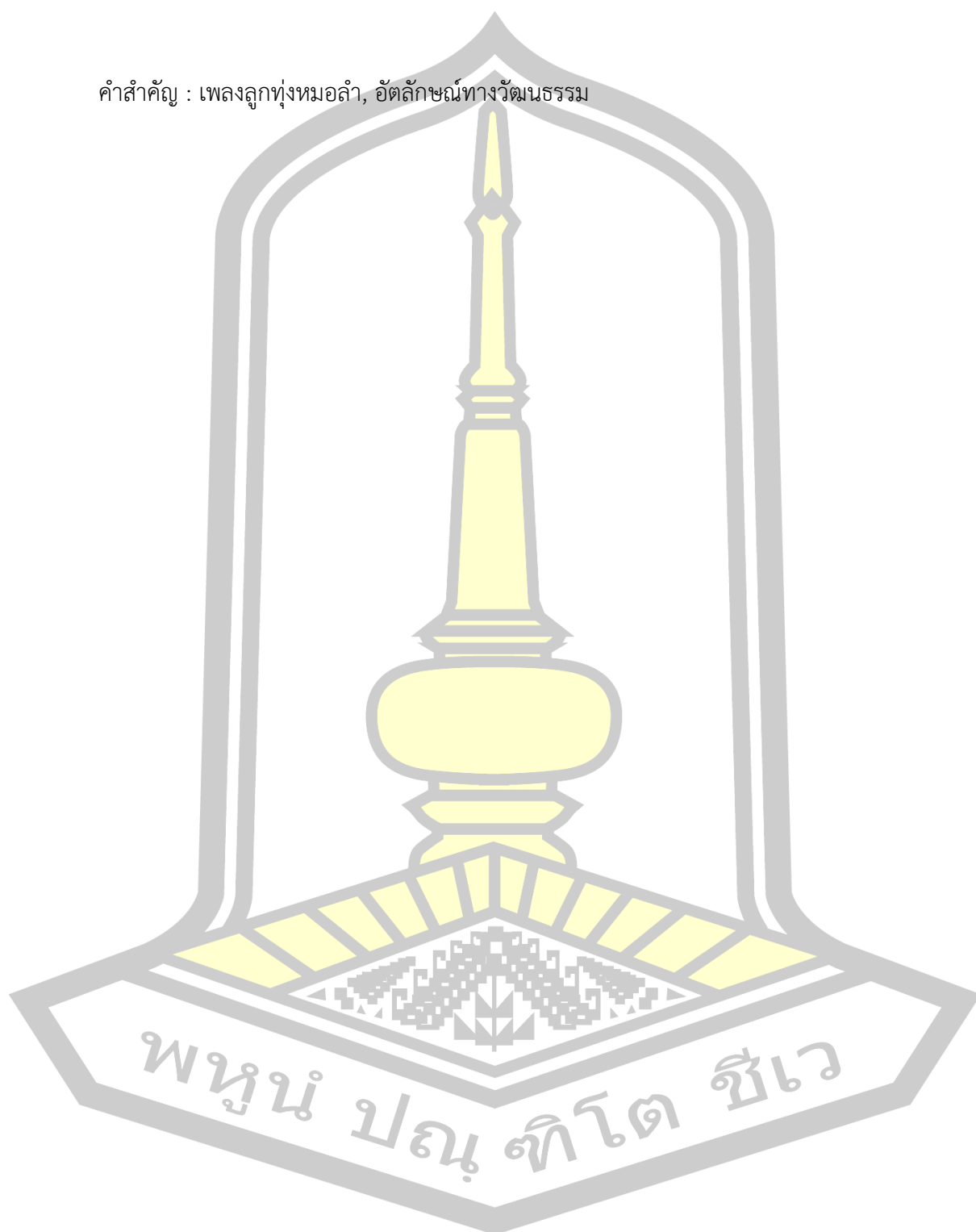
บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำของคณะเสียงอีสาน โดยศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2563 โดยผลงานเพลงในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2555 ใช้วิธีการถอดเนื้อเพลงจากวีซีดีบันทึกการแสดงสด ชุดที่ 1 – 18 และช่วง พ.ศ. 2556 – 2563 เลือกเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมที่มียอดวิว 10,000 วิวขึ้นไป ใช้วิธีการถอดเนื้อเพลงที่อัปโหลดเป็นซิงเกิ้ลเพลงในเว็บไซต์ www.youtube.com ทางช่อง “นกน้อยปีกเหล็ก official” รวมทั้งสิ้น 255 เพลง มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน โดยใช้กรอบแนวคิดอัตลักษณ์ในการวิเคราะห์

ผลการวิจัยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานที่ปรากฏมี 4 ประเด็นคือ ประเด็นที่ 1 การใช้คำและกลุ่มคำ ได้แก่ การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำเรียกญาติ การใช้คำสื่ออารมณ์ การใช้คำเรียกแทนบุคคลและกลุ่มบุคคล การใช้คำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ การใช้คำเพื่อเล่นเสียงสัมผัส การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้อน การใช้คำขยาย การใช้คำอุทานเสริม การใช้คำบอกเวลา ประเด็นที่ 2 การใช้สำนวน ปรากฏทั้งสำนวนไทยและสำนวนอีสาน ประเด็นที่ 3 การใช้โวหาร ได้แก่ บรรยายโวหาร และพรรณนาโวหาร และประเด็นที่ 4 การใช้ภาพพจน์ ได้แก่ ภาพพจน์อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย อติพจน์ และบุคคลวัต ตามลำดับ ในส่วนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานจากการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจ 5 ประเด็น ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านวิถีความเป็นอยู่ อัตลักษณ์ด้านขนบประเพณี อัตลักษณ์ด้านอาชีพ อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ และอัตลักษณ์ทางเพศ อัตลักษณ์ที่ปรากฏดังกล่าวได้นำเสนอตัวตนคนอีสานในหลายมิติ ดังนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานจึงเป็นสื่อในการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนตัวตนของคนอีสานผ่านเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ โดยเฉพาะ “ภาษา” นอกจากนั้นอัตลักษณ์ยังมีความสลับไหลอย่างเป็นพลวัตตามกระแสวัฒนธรรม

ของสังคมที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ : เพลงลูกทุ่งหมอลำ, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

TITLE	Cultural Identity in Mor-Lam Songs by Siang-Isan Band		
AUTHOR	Sinlapakom Sijongaeng		
ADVISORS	Associate Professor Nittaya Wannakit , Ph.D.		
DEGREE	Master of Arts	MAJOR	Thai
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

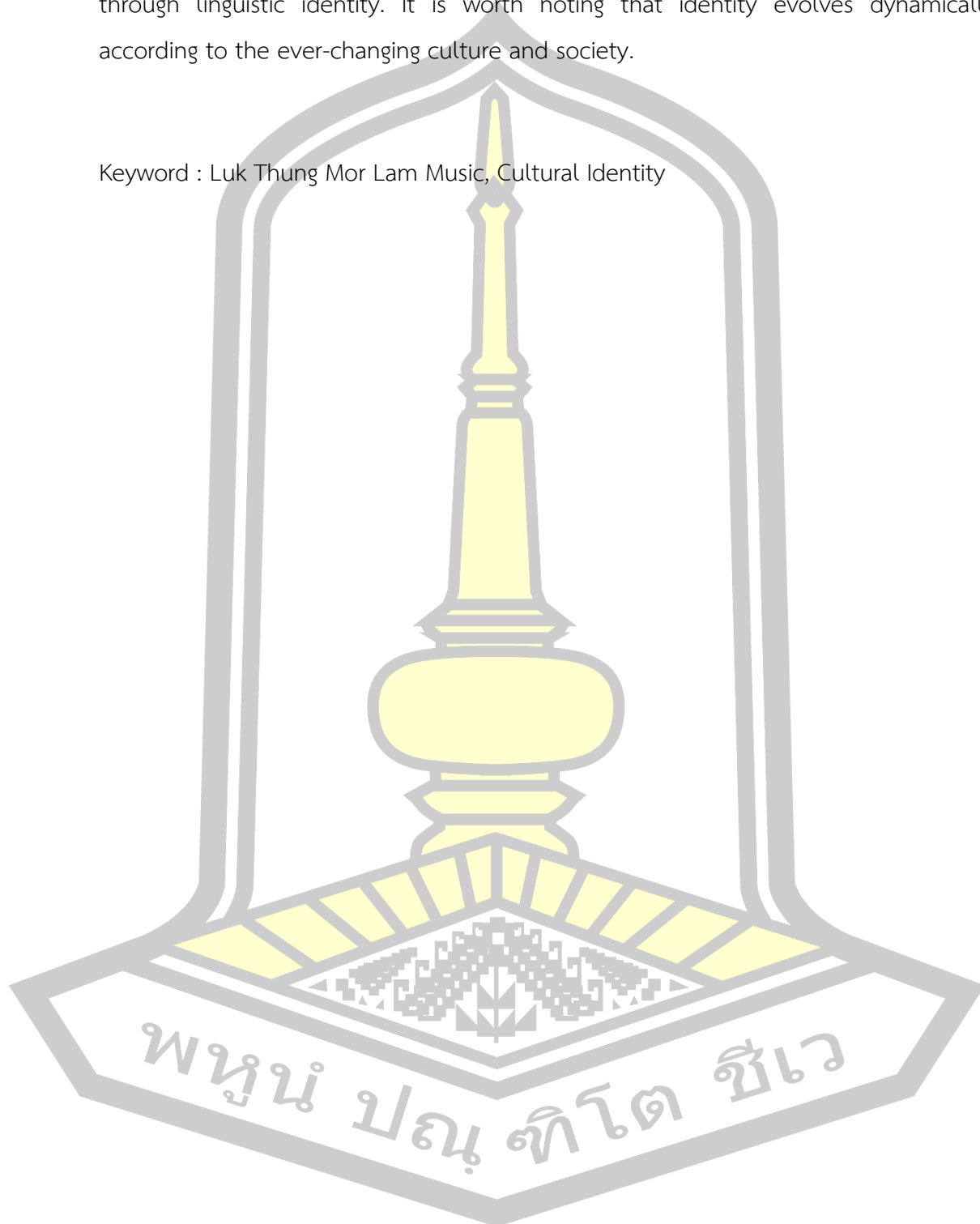
ABSTRACT

This research investigated cultural identity in Luk Thung Molam songs by Siang-Isan Band. The data were collected from 255 Luk Thung Molam songs of the Siang-Isan Band from 2000 – 2020. Songs' lyrics from 2000 – 2012 were transcribed from live performance VCDs series 1 – 18, and those from 2013 – 2020 were chosen only from singles with at least 10,000 views via "นกน้อยปีกเหล็ก Official" channel on YouTube. The purpose was to analyze the linguistic features and cultural identity in Siang-Isan Band's Luk Thung Molam songs using the framework of identity.

The study revealed that there are four linguistic features in Siang-Isan Band's Luk Thung Molam songs. The first feature is words and phrases, including names of places, terms of kinship, expressive words, use of a word or phrase to represent a person or group of people, use of a word or phrase to express sensual experience, use of a word or phrase for rhymes, word repetition, compound words, modifiers, exclamation, and terms of time. The second linguistic feature includes the use of idioms, both in standard Thai and Isan. Thirdly, a dominant linguistic feature is a rhetorical language, namely, narrative language and descriptive language. The fourth linguistic feature is figurative speech, including simile, metaphor, metonymy, hyperbole, and personification. Six aspects of cultural identity were observed, namely 1) way of life identity, 2) traditional identity, 3) professional identity, 4) religious identity, and 5) gender identity. Linguistic identity seemed to characterize Isan people most accurately. These types of identity reflected the characteristics of Isan people in various dimensions. On this token, Luk Thung Molam songs by Siang-

Isan Band function as the media that express Isan people's cultural identity, mainly through linguistic identity. It is worth noting that identity evolves dynamically according to the ever-changing culture and society.

Keyword : Luk Thung Mor Lam Music, Cultural Identity

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดีของ ประธานกรรมการสอบ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ เป็นผู้ชี้แนะทาง ผู้จุดประกายความคิดและความรู้ในการวิจัย ด้านอัตลักษณ์ให้แก่ผู้วิจัยอีกทั้งด้วยความเมตตากรุณาให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ เป็นแรงผลักดันความ เพียรพยายามรวมถึงกำลังใจ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานให้ประสบผลความสำเร็จ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของอาจารย์ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้วิจัยในการทำงานวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิติ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลัก ผู้ซึ่งไม่เป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาแนะนำความคิดที่ลึกซึ้งในความรู้การทำวิจัยเท่านั้น ยังให้ความ เมตตากรุณาเป็นแรงกระตุ้นความมุ่งมั่นทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี พร้อมทั้งถ่ายทอด ความรู้ข้อมูลอันเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ราชันย์ นิลวรรณภา และอาจารย์ ดร.อุมาวิ นทร์ ตูลารักษ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำที่ดีซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการ ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณแม่อุไร ฉิมหลวง (นกน้อย อุไรพร) คุณพ่อมัถกิจ ฉิมหลวง (อวาทิต หลอด) ผู้ก่อตั้งวงหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่เป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งหมอลำอันเป็นข้อมูลที่ ผู้วิจัยนำมาศึกษา และให้โอกาสถ่ายทอดข้อมูลและความเป็นมาของเนื้อหาบทเพลง ตลอดจนบท สัมภาษณ์ประวัติและที่มาของรูปแบบการแสดงหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ทำให้ผู้วิจัยนำมาประกอบ การศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้

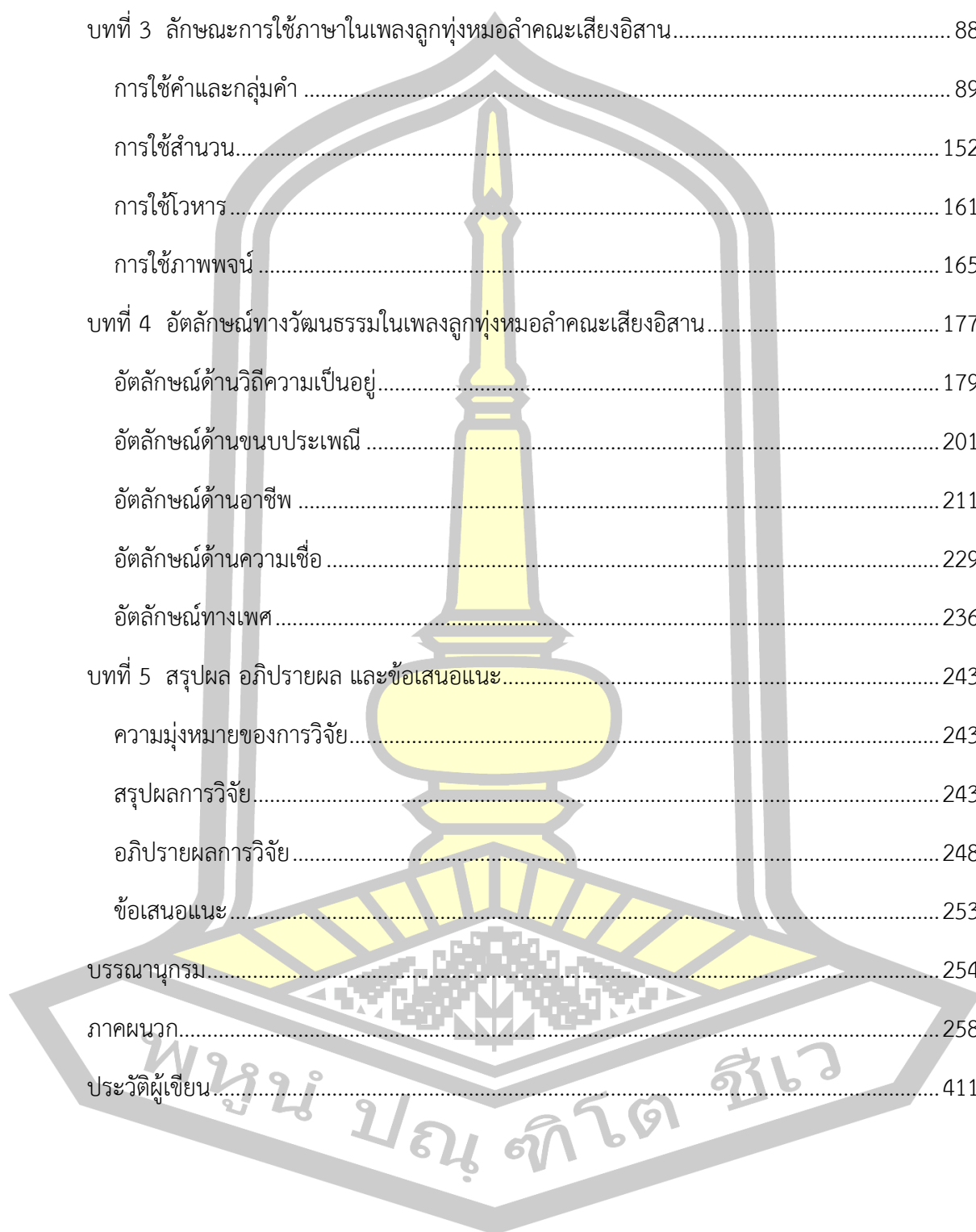
ท้ายสุดกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และญาติทุกคน ที่คอยเป็นกำลังใจมอบความรัก และดูแลอยู่เคียงข้างงานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอขอบคุณพระพงษ์เดช พี แอน พี่เพชร พี่นุช พี่ฝน พี่แซม พี่อ้อม เก่ง เพชร น้องเฟรม และเพื่อน ๆ สาขาวิชาภาษาไทยทุกคน ที่ให้กำลังใจและช่วยแนะนำทุก ๆ เรื่องด้วยดีเสมอมาโดยตลอด

ศิลปคม สัจองแสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
คำถามหลักของการวิจัย.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	16
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
บทที่ 2 แนวคิดและพัฒนาการจากเพลงลูกทุ่งสู่ “เพลงลูกทุ่งหมอลำ”.....	67
ความหมายของเพลงลูกทุ่ง.....	67
พัฒนาการของเพลงลูกทุ่ง.....	68
ลักษณะสำคัญของเพลงลูกทุ่ง.....	72
องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง.....	76
การสืบสานและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่ง.....	81

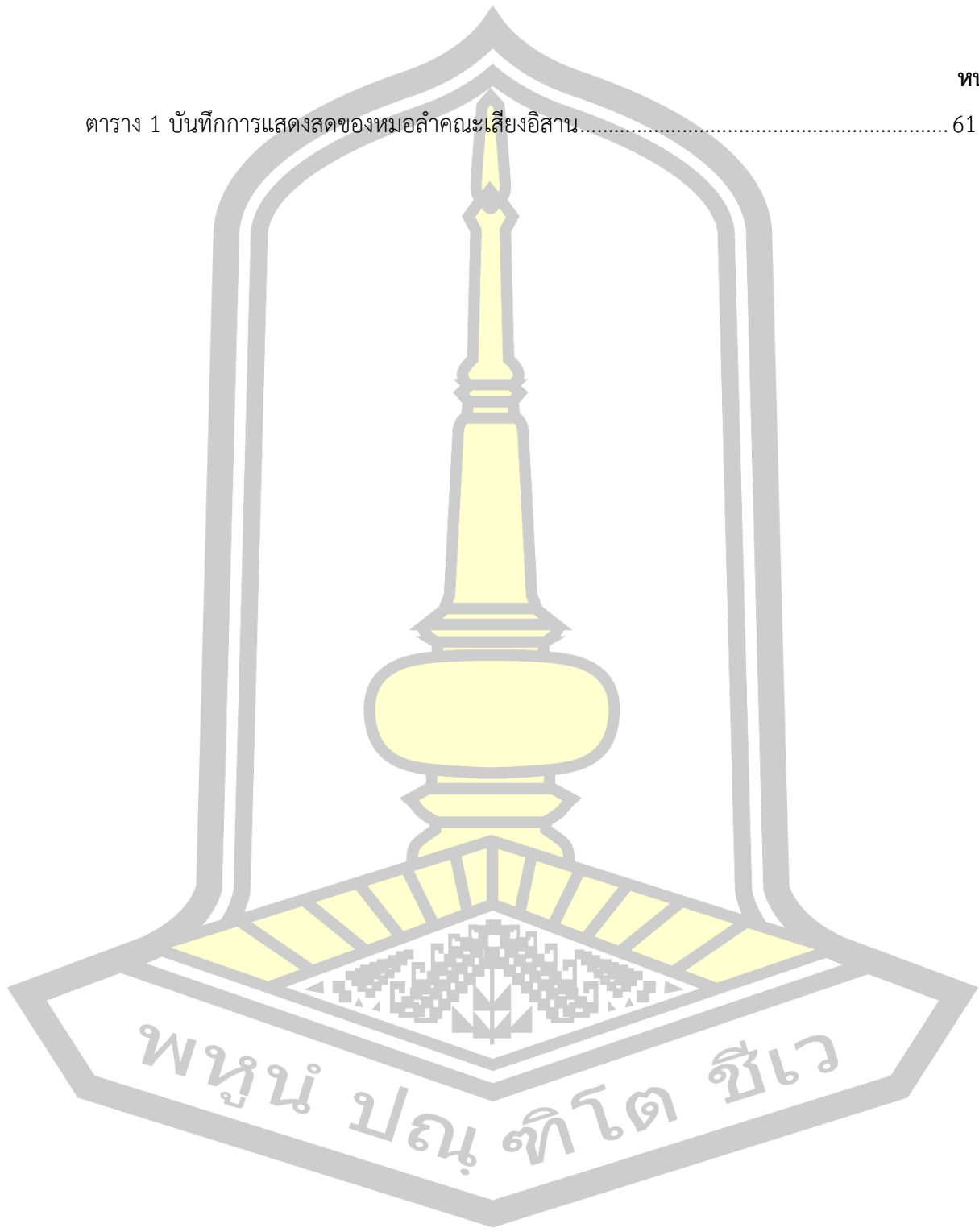
จากเพลงลูกทุ่งสู่ “เพลงลูกทุ่งหมอลำ”	82
บทที่ 3 ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน	88
การใช้คำและกลุ่มคำ	89
การใช้สำนวน	152
การใช้โวหาร	161
การใช้ภาพพจน์	165
บทที่ 4 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน	177
อัตลักษณ์ด้านวิถีความเป็นอยู่	179
อัตลักษณ์ด้านขนบประเพณี	201
อัตลักษณ์ด้านอาชีพ	211
อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ	229
อัตลักษณ์ทางเพศ	236
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	243
ความมุ่งหมายของการวิจัย	243
สรุปผลการวิจัย	243
อภิปรายผลการวิจัย	248
ข้อเสนอแนะ	253
บรรณานุกรม	254
ภาคผนวก	258
ประวัติผู้เขียน	411

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 บันทึกการแสดงสดของหมอลำคณะเสียงอีสาน..... 61

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หมอลำเป็นการแสดงทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะนอกจากหมอลำจะให้ความบันเทิงแล้วยังให้ความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ฟัง เช่น การให้ความรู้และการดำเนินชีวิตในสังคม ส่วนทางอ้อม คือการใช้เป็นสื่อในการอบรม สั่งสอน โดยแทรกคำสอนในพระพุทธศาสนา ค่านิยม และกฎเกณฑ์ ในสังคมที่ควรปฏิบัติ อนึ่งหมอลำเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีบทบาทด้านการให้ความรู้และความบันเทิงเป็นสื่อในการบันทึกพฤติกรรมของคนในสังคม เป็นสื่อในการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ จึงเห็นได้ว่าหมอลำเป็นศิลปะการแสดงที่ผูกพันกับชีวิตชาวอีสานได้สืบทอดมาหลายชั่วอายุคนกระทั่งถึงปัจจุบัน การแสดงหมอลำจะมีการปรับเปลี่ยนหรือปรับตัวให้เข้ากับความสนใจของผู้ชมตลอดเวลา ปัจจุบันการแสดงหมอลำมีการนำเพลงเข้ามาใช้ในการแสดงด้วย ซึ่งมีทั้งเพลงลูกทุ่ง เพลงลูกทุ่งอีสานและเพลงหมอลำ มีทางเครื่องดนตรีประกอบเพลงเพื่อดึงดูดใจผู้ชม ตลอดทั้งมีการนำเครื่องดนตรีสากลมาร่วมบรรเลงในการขับร้องเพลงแต่ละเพลง ต่อจากนั้นก็จะมีแสดงตลกคั่นรายการ และมีการลำเรื่องต่อกลอน ไปจนจบการแสดงคณะหมอลำที่มีชื่อเสียง เช่น ประถมบันเทิงศิลป์ รัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์ ระเบียบวาทศิลป์ ศิลปินภูไท คำผุนร่วมมิตร หมอลำใจเกินร้อย หมอลำนามวิหค สาวน้อยเพชรบ้านแพง และเสียงอีสาน

เมื่อก้าวถึงวงดนตรีหมอลำคณะเสียงอีสาน ปัจจุบันน้อยคน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ฟังเพลงลูกทุ่งและนิยมหมอลำที่จะไม่รู้จัก เนื่องจากว่าวงดนตรีหมอลำคณะเสียงอีสาน นำโดย นกน้อย อุไรพร มีความโดดเด่นในด้านต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น ศิลปินผู้แสดงโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งพระเอกและนางเอกของคณะ ผู้แสดงตัวตลกก็มีความสามารถสูง ตลอดจนแสง สี เสียง ฉากการแสดงต่าง ๆ ซึ่งถือว่าจุดเด่นเหล่านี้ สร้างความเป็นตัวตนให้กับเสียงอีสาน ให้มีความแตกต่างจากการแสดงหมอลำของวงอื่นได้อย่างชัดเจน จึงทำให้เสียงอีสานเป็นคณะหมอลำที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังที่ ดงรัก พนมรุ่ง (2545) กล่าวถึงในหนังสือเนชั่นสุดสัปดาห์ เมื่อครั้งไปเปิดการแสดงของคณะเสียงอีสานที่งานทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุดรธานีว่า

“...ด้านหน้าประตูที่ขายบัตรราวกับเกิดการจลาจลระย่มๆ ผู้คนไร้ระเบียบ เพราะกลัวไม่มีที่นั่งต่างก็แย่งชิงกันเพื่อให้ได้มาซึ่งบัตรผ่านประตู อาวทิดตลอดต้องรีบรุดไปเป็นโหลหกส่วนหน้าตั้งไม้คี่ในรถออกมาประกาศให้ทุกคนเข้าแถวซื้ออย่างเป็นระเบียบ ‘ใจเย็นๆ ครับพ่อแม่พี่น้อง กรุณาเข้าแถวครับ เข้าแถว ได้คู่กันทุกคนครับ ไม่ต้องห่วง กรุณาเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบครับ’ ประกาศจนเสียงแห่งก็ไม่มีใฝ่ฟังไผ่ แถมยังมีเสียงตะโกนด่ามาจากที่ไหนไม่ทราบ ทราบแต่เป็นเสียงแม่ใหญ่แก่ๆ ‘บักหัวล้านเอ๊ย ประกาศอยู่ได้ ฟังหยัง บ่ได้ยิน คนมันพากันมาตายหยังกะด้อกะเดี้ย’ บริเวณที่ล้อมสังกะสีบรรจุกันได้ประมาณแปดพันคน เมื่อมีคนทะเลาะเข้ามาเป็นหมื่น ปราบการณวิวกแตกจึงเกิดขึ้น ..คำนวณด้วยสายตาผู้คนที่เข้ามาในคืนนี้ไม่ต่ำกว่า สองหมื่น...”

การที่หมอลำคณะเสียงอีสานได้รับความนิยมจากแฟนเพลงแฟนหมอลำ อย่างมากมายนั้น เป็นเพราะว่า การแสดงด้านหน้าเวทีของหมอลำคณะเสียงอีสานนั้นจะมีความอลังการทั้งระบบ แสง สี เสียง การแต่งกายสำหรับการแสดงหมอลำของเสียงอีสานนั้น จะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอผลงานเพลง หมอลำด้านหน้าเวทีและมีการค้นด้วยรายการตลก ต่อด้วยรายการเพลงอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นก็จะเป็นการแสดงลำเรื่องต่อกลอนไปจนสว่าง (ทองแดง ภูดี, 2551) ซึ่งทำให้คนชมสามารถชมได้โดยไม่เกิดความเบื่อหน่ายและชื่นชอบการแสดงที่หมอลำคณะเสียงอีสานได้สื่อสารผ่านงานโชว์ซึ่งมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมอีสาน ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์และเป็นแบบเฉพาะที่มีในการแสดงของหมอลำคณะเสียงอีสาน

สำหรับรายการเพลงที่หมอลำคณะเสียงอีสานใช้ในการขับร้องเพื่อทำการแสดงนั้นส่วนใหญ่เป็นเพลงลูกทุ่งหมอลำ ซึ่งเป็นการนำเอาเพลงลูกทุ่งและหมอลำมาร้องเข้าด้วยกัน อันเป็นเอกลักษณ์ของเพลงที่ใช้แสดงบนเวทีหมอลำ ซึ่งเป็นเพลงประจำตัวศิลปิน และเป็นผลงานเพลงที่บันทึกแผ่นวางขายในสังกัดท็อปไลน์ไทม่อน เพลงลูกทุ่งหมอลำที่ร้องส่วนมากจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันของคนอีสาน ในด้านความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่นำเสนอวิถีวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนด้านภาษา ซึ่งเนื้อหาของเพลงบ่งบอกลักษณะเฉพาะตัวของความเป็นอีสานและทำให้ผู้ฟังเกิดภาพจำในความเป็นอีสานในหลายมิติได้อย่างชัดเจน ดังที่ (ลักขณา สุขสุวรรณ, 2521) กล่าวว่า

“เพลงลูกทุ่งหมอลำ เป็นการนำเอาเพลงลูกทุ่ง และหมอลำมาร้องเข้าด้วยกัน ซึ่งเพลงลูกทุ่งสืบเนื่องมาจากเพลงพื้นเมือง มีเนื้อร้องที่ฟังง่ายตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อมใช้ภาษาถิ่นซึ่งเป็นภาษาพื้นบ้านเพื่อให้ได้บรรยากาศของภาษาถิ่นนั้น ๆ และเข้า

กับทำนองพื้นเมืองที่นำมานั่นเอง การปรากฏของภาษาถิ่นในเพลงลูกทุ่งนั้นมีทั้งศัพท์เฉพาะถิ่น และสำเนียงถิ่นและที่ปรากฏมากที่สุดได้แก่ภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งก็สอดคล้องกับทำนองเพลงเพราะเพลงลูกทุ่งนำทำนองพื้นเมืองอีสานมาใช้มากกว่าถิ่นอื่น ๆ การที่ทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานปรากฏมากในเพลงลูกทุ่งนั้น อาจเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ เช่น ทำนอง และจังหวะเร้าใจ เสียงของเครื่องดนตรี โดยเฉพาะ แคน ให้บรรยากาศที่เป็นพื้นบ้านชัดเจน เมื่อใส่เนื้อร้องแล้วอาจจะฟังสนุกสนานมากกว่าภาคอื่น หรือ อาจเป็นเพราะนักร้องนักแต่งเพลงได้แรงบันดาลใจจากภาคนี้มากที่สุด ทำนองเพลงพื้นอีสานมีชื่อเรียกว่า “ลำ” ซึ่งได้มาจากการละเล่นพื้นเมืองที่เรียกว่า หมอลำ ”

ดังนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำ จึงได้มีการพัฒนาโดยรับเอาสิ่งใหม่ๆ มาดัดแปลง ปรับปรุง ประยุกต์ให้สอดคล้องกับสังคมไทยเพื่อให้เกิดการยอมรับและมีความเข้าใจร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาในเนื้อเพลง ทำนองเพลง เครื่องดนตรี มาผสมผสานให้มีความกลมกลืนเหมาะสม ตลอดจนมีทางเครื่องประกอบการแสดง ซึ่งการปรับเปลี่ยนดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเพื่อการอยู่รอดของเพลงลูกทุ่งหมอลำ และบทบาทหน้าที่ของเพลงลูกทุ่งหมอลำที่ต้องการสื่อถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการนำ “หมอลำ” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันโดดเด่นของอีสาน มาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมซึ่งจำหน่ายให้แก่คนอีสานเองหรือคนภาคอื่น ๆ ได้ชมได้ฟัง ดังนั้นการประยุกต์ดังกล่าวทำให้ผู้ฟังสามารถสื่อความหมายในเนื้อหาเพลงได้ชัดเจนทำให้ผู้ฟังเห็นภาพตัวแทนของสังคมอีสานโดยมีเนื้อหาจากเพลงลูกทุ่ง หมอลำของคณะเสียงอีสานเป็นสื่อในการนำเสนอ ดังตัวอย่างเพลงสาวอีสานคิดฮอดบ้าน

(ร้อง) จากถิ่นฐานบ้านนำมาบางกอก
 สาวบ้านนอกหัวใจปลื้มหลง
 หัวใจฮักบ้านเฮายังมันคง
 บ่เคยหลงแสงไฟในเมืองกรุง
 กลิ่นไอรักท้องนาและปลาแดก
 ยิ่งคงแทรกเอาไว้ในใจสูง
 ปั้นข้าวเหนียวแจ่วบองใบตองกุง
 ตำบักหุ้งแจ่วแมงดา ยังมาแรง

(ลำ) หนีนาล้าง มาเมืองกว้างใหญ่
 หนีนาล้างมาเมืองกว้างใหญ่

มาเป็นคนรับใช้ รับใช้พอได้ค่าแรง

หนีทุกข์แล้งมาลี้ภัยเมืองหลวง

ในหัวใจยังทวง หวงนำแต่ทางบ้าน

(ร้อง) คิดฮอดงานสงกรานต์เมื่อปีก่อน

คิดฮอดตอนบุญบังไฟได้ควงแขน

เข้าพระราชสาส์นมารับเป็นแฟน

ได้ควงแขนเที่ยวกันทุกงานบุญ

ออกพรรษาหนาวมาฝนลาถิ่น

บุญกุฐินฟังหมอลำทำกุศล

รอยยิ้มใสชื่นใจทุกผู้คน

สุขใจลันถึงยามปีใหม่มา

ฮอดเดือนสามถึงบุญข้าวจี

บุญผะเหวดเดือนสี่ปีนั้นหนา

เขาเที่ยวงานแห่กัณฑ์หลอนฟ้อนเฮฮา

พอจากมาหัวใจไม่เคยลืม

(ลำ) ยามฟ้าครีมหิวใจซิมส่องหน้าต่าง (ซ้ำ)

เหลียวเมื่อทางฝ่ายกำ ฝายกำทางบ้านหมู่เฮา

คิดฮอดเจ้า แฟนเก่าคนหลัง

ปานนี้ยังรอคอย อีนางบ่ nõ อ้าย

(ร้อง) คิดฮอดหลายหัวใจไม่ลืมที่

ทุกนาที่มีที่อยู่เคียงฝัน

บ่เคยลืมสัญญาที่มีต่อกัน

อีกไม่นานให้สัญญาสิมายาม

(ลำ) คิดอ้อลำนํ้าอีสานบ้านเก่า (ซ้ำ)

คิดฮอดสมหมู่เจ้า หมู่เจ้าทางบ้านลุดคน

พ่อแม่ลัน เเทิงน้องพี่คือกัน

ลาวอีสานรำพัน จ่มหา ซุแลงเข้า ซุแลงเข้า

(วิถีวัฒนธรรมการแสดงสดชุดที่ 4: สาวอีสานคิดฮอดบ้าน)

จากเพลงข้างต้นเป็นการนำเสนอภาพแทนชีวิตของชาวอีสานที่ต้องจากถิ่นฐาน เพราะปัญหาความแห้งแล้งของสภาพพื้นที่ของภาคอีสาน จึงต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหาอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ต้องจากบ้านจากคนรัก เพื่อมาใช้แรงงานในเมืองใหญ่ แต่ยังคงสำนึกถึงบ้านเกิดและคิดถึง

ถิ่นฐานที่จากมาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่อยู่ในตัวตนของตัวละครในเพลง ในขณะที่เดียวกันในสำนึกของคนอีสานยังคงมีภาพจำในอดีตเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมซึ่งเป็นประสบการณ์ร่วมของชาวอีสาน คือการทำบุญตาม ฮีตคองทั้ง 12 เดือน ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวอีสานยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน เป็นการนิยามและต่อรองความหมาย “ของตัวตน” ว่าคนอีสาน เป็นใคร โดยการเลือกคุณสมบัติจากสำนึกและประสบการณ์มานำเสนออย่างที่ปรากฏในบทเพลง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานเพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษา ที่นำเสนอภาพอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน อันจะส่งผลถึงความเข้าใจในตัวตนของคนอีสาน ความคิด ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาตลอดจนวิถีชีวิตของชาวอีสานในสังคมวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัตอยู่ตลอดเวลา

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน
2. เพื่อศึกษาลักษณะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้เห็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน
2. ทำให้ทราบกลวิธีทางภาษาในการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน
3. ทำให้เห็นวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของชาวอีสานที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน
4. เป็นแนวทางในการศึกษารรณกรรมประเภทอื่นๆต่อไปได้

คำถามหลักของการวิจัย

1. เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในแง่มุมใดบ้าง
2. เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมีการใช้กลวิธีทางภาษาในการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางวรรณกรรมโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำ โดยใช้มโนทัศน์อัตลักษณ์มาวิเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งหมอลำแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมข้อมูล
  - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งหมอลำ
  - 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมอลำคณะเสียงอีสาน
  - 1.3 ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดมโนทัศน์อัตลักษณ์
2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน
3. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน
4. เรียบเรียงผลการวิจัย
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้วิจัยได้นำหลักเกณฑ์ แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกลวิธีทางภาษา ตลอดจนภานำเสนอวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของคนอีสาน เพื่อเป็นความรู้เบื้องต้นในการศึกษานำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์อัตลักษณ์ (Identity)

ประสิทธิ์ ลิปรีชา (2547) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (identity) ว่า “อัตลักษณ์” มาจากภาษาบาลีว่า อตต รวมกับคำว่า ลักษณะ โดยที่ “อัตตะ” มีความหมายว่าตัวตนของตน ส่วน “ลักษณะ” หมายถึงสมบัติเฉพาะตัว อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความหมายเชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล แต่เป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งพหุลักษณะทางสังคมซึ่งไม่เหมือนกับเอกลักษณ์ในคำนิยามสมัยแรกที่จะต้องสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่

อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจังในสมัยก่อนนั้น เมื่อพูดถึงคนไทยในสายตาของชาวต่างประเทศ ก็คือการยิ้มแย้มจนได้รับสมญาว่าเป็น “Land of Smiles” หรือ “ดินแดนแห่งรอยยิ้ม” ถัดมาก็คือการเป็นมิตรกับชาวต่างชาติและความเอื้ออาทร โดยปกติคนไทยมักจะเป็นคนที่สุภาพเรียบร้อย รักสนุก ชอบความสะอาดสวยงาม และเก็บความรู้สึก นอกจากรอยยิ้มแล้วคนไทยไม่ค่อยแสดงอะไรออกมาทางสีหน้า หรืออากัปกริยา ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบ จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดังนั้นจึงออกจะเป็นการยากที่จะคาดเดาความหมายจากรอยยิ้มของคนไทย

อัตลักษณ์มีทั้งระดับปัจเจก (individual) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (collective) ในระดับปัจเจก บุคคลหนึ่งอาจจะมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศสภาพ ชาติพันธุ์ ช่วงชั้นทางสังคม อาชีพและศาสนา เป็นต้น ในขณะที่อัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มชนชั้น ถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกในกลุ่ม แต่ก็มีความแตกต่างกับกลุ่มอื่นมาเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มตนด้วย

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาของ อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2543) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลง หลากหลายและเลื่อนไหลตามบริบทของสังคม เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความหมายของอัตลักษณ์ว่ามีความสัมพันธ์อย่างมากกับการทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและบริบทของโลกปัจจุบัน ที่มีมิติเวลาที่เร่งเร็วขึ้นและมีมิติพื้นที่ที่ดูหดแคบเข้ามาเพราะการปฏิวัติทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างหลากหลาย ซับซ้อน และรวดเร็วมากขึ้น สิ่งที่เคยเป็นมาตรฐานของระบบคุณค่าและการนิยามอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าทางศาสนา ค่านิยมเรื่องเพศ คุณค่าประเพณีวัฒนธรรมเก่า ๆ หรือค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ ล้วนกระทบกระทั่งในรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวัน ในแง่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จนกระทั่งถึงระดับที่กลายเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เราเห็นขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนา ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมใหม่ๆ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ต้องการทบทวนคำว่าวัฒนธรรมและกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มที่เกิดการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนั้นอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ดังที่ อภิญา เฟื่องฟูสกุล (2543) อธิบายคำว่า ความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) ในความหมายว่าเป็นหน่วยทางสังคมที่มีแก่นแกนอยู่ที่ลักษณะดั้งเดิมทางวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น การมีภาษา ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม และมีลักษณะที่สามารถปรับเปลี่ยน เลื่อนไหลไปตามเงื่อนไขความสัมพันธ์ทางสังคม ดังนั้นอัตลักษณ์กับวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกและมีความเชื่อมโยงกันจนอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นตัวนำเสนองภาพแทนในระดับมหัพภาค แต่อัตลักษณ์นำเสนอภาพแทนที่เป็นระดับจุลภาคสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาของ ศิริพร ภักดีผาสุก (2561) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ว่าเป็นมิติที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการศึกษาบทบาทหน้าที่ของ

ภาษาในบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย อัตลักษณ์หรือการนิยามความหมายของตัวตนมีความสำคัญต่อชีวิตในทางสังคมของมนุษย์ อัตลักษณ์มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมทั้งหลายในชีวิตของเราทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน การเจรจาธุรกิจ การโต้แย้งในกรณีพิพาท หรือแม้แต่การบริโภคสินค้าในสังคมปัจจุบัน ส่วนภาษานั้นเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการประกอบสร้างความหมายของตัวตนและในการจัดวางตำแหน่งแห่งหนของคนในสังคม

ประเภทของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ คือความเชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบในอีกด้านหนึ่ง อัตลักษณ์เกี่ยวกับมิติภายในของความ เป็นเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลง ความหมายเกี่ยวกับตนเองที่สัมพันธ์กับโลก (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2543) จึงได้แบ่งอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาอัตลักษณ์ในทั้ง 2 มิติ กล่าวคืออัตลักษณ์ระดับปัจเจก บุคคลหนึ่งอาจมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ บุคคลนั้น ๆ ของคนอีสาน ในขณะที่อัตลักษณ์ร่วม ก่อให้เกิดความสงบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชนจนเกิดสำนึกร่วมในด้านสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสาน ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน อธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (อัตลักษณ์ระดับปัจเจก)

ประสิทธิ์ ลิปรีชา (2547) กล่าวว่าอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) เป็นการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมว่าเราเป็นใคร เช่น นางสาว ก มองตนเองว่าเป็นคนไทย เป็นคนใต้เป็นผู้หญิงเป็นนักศึกษาเป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก ก็คืออัตลักษณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก นั่นเอง

อาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของบุคคลเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ทำให้ บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการ หนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยามองว่า เมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีการติดต่อสื่อสาร กันหรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน โดยพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์ เชิงสัญลักษณ์ ขึ้นอยู่กับปทัสถานทางสังคมตามโครงสร้างทางสังคมนั้นๆ การกระทำระหว่างกันทาง สังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่

2. อัตลักษณ์ทางสังคม (อัตลักษณ์สังคมวัฒนธรรม)

อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เป็นลักษณะอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่จะ ทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะ ประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยามองว่าเมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมก็มีการ ติดต่อสื่อสารกันหรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน (Social Interaction) โดยพฤติกรรมที่บุคคล

แสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ขึ้นอยู่กับสังคม (Social Norms) ตามโครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่ เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้ บุคลิกภาพไม่ได้หมายถึงการตอบสนอง ต่อสิ่งเร้าข้างนอกแต่เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนอง (อภิญา เพื่องฟูสกุล, 2546)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าอัตลักษณ์ที่แสดงออกมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลคือลักษณะบุคคลที่นิยามตัวเองว่าเป็นใครเป็นสิ่งที่ เป็นรูปธรรมจนเกือบจะจับต้องและรู้สึกได้ เช่น รูปร่าง หน้าตา เพศ สถานะ ความรู้ และอัตลักษณ์ทางสังคมเป็นภาพที่บุคคลอื่นมีต่อบุคคลหนึ่งโดยอาศัยสัญลักษณ์ ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ดังนั้นอัตลักษณ์กับสังคมจึงแยกกันไม่ออกเนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้นต้องมีการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับตัวบุคคลก็ยังคงมีการนิยามตนเองว่ามีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่

ลักษณะสำคัญอัตลักษณ์ ยังเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (symbol) เพราะการ แสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลายรูปแบบในอีกด้านหนึ่ง อัตลักษณ์ก็ยัง เกี่ยวข้องกับ มิติ "ภายใน" ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านของอารมณ์ ความรู้สึกเรา เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเองใน กระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกและปริณทลของอัตลักษณ์และตัวตนที่มันซ่อน ทับกันอยู่ จึงมีการ จัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับคือระดับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) ที่จะใช้แสดงตน เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่ และระบบคุณค่าที่ติดตัวมา ความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อนความเป็นสามีภรรยา เข็มโรงเรียน ผ้าที่พันคอของทีม ภาษาหรือบางที่อาจเห็นได้จากเสื้อผ้าที่ใส่ สัญลักษณ์และการสร้างภาพแทนความจริง (representation) เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางหรือที่เรามีอัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบาง คนและการแยกแยะตัวเราด้วยการสร้างความต่างจากคนอื่น ในความเข้าใจนี้เองแม้ว่าในฐานะของ บุคคลเราควรจะยอมรับในอัตลักษณ์ต่าง ๆ อย่างตั้งใจ อัตลักษณ์เหล่านั้นยังเป็นผลผลิตที่สำคัญของ สังคมที่เราอาศัยอยู่และความ สัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น อัตลักษณ์จึงได้จัดเตรียมการเชื่อมโยง ระหว่างบุคคลกับโลกที่เขาอาศัยอยู่ นอกจากนี้อัตลักษณ์ยังรวม ถึงเรื่องราว "ฉันมองตัวฉันเองอย่างไร และคนอื่นมองฉันอย่างไร" มันเข้าไปเกี่ยวกับตัวตน (self) และสิ่งที่อยู่ภายใน มันเป็นการกำหนด ตำแหน่งที่ระลึกจากสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่คนอื่นรับรู้ด้วยไม่ใช่แค่เรารับรู้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่เรามองตัวเราอย่างไรและคนอื่นมองเราอย่างไรมันอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

อัตลักษณ์ของคนอีสานเป็นสิ่งนำเสนอความเป็นตัวตนของคนอีสานได้อย่างดีและสิ่ง ที่นำเสนอถึงความเป็นตัวตนที่ทุกคนมองที่ทุกคนเห็นบอกได้เลยว่านั่นคือคนอีสาน สิ่งที่บอกหรือ แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของคนอีสานก็คือ ภาษาอีสานมีทั้งภาษาที่เป็นบทกลอนหรือเรียกอีกอย่าง

ว่าพญาเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพชนเป็นสิ่งนำเสนอให้เห็นถึงวัฒนธรรมภาษา และวัฒนธรรมภาษาอีสานได้มีความทุกข์ยากเพราะปลงตกกว่าชีวิตนี้มีทุกข้ออยู่แล้ว หากมีหนทางใดที่จะทำให้เกิดความสุขได้มักตัดสินใจทำก่อนจึงทำให้คนอีสานชอบอิสระ รักสนุกไม่เป็นคนเจ้าทุกข์แม้ว่าตนจะมีชีวิตที่ลำบากก็ทำตามจึงทำให้สังคมอีสานมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากสังคมเมื่อเทียบภาคอื่น

สิ่งที่นำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสานอีกอย่างหนึ่งคืออาหาร ซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นตัวตนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสานประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อที่อยู่เหนือธรรมชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเชื่อในกฎแห่งกรรมทั้งหมดนี้คือสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสานถึงแม้ว่าคนอีสานจะไปประกอบอาชีพในทั่วทุกภาคของประเทศเขาก็จะนำวิถีชีวิตและความเชื่อในสิ่งเหล่านี้ไปด้วยและนี่คือความเป็นตัวตนของคนอีสาน จึงสามารถสรุปได้ว่าอัตลักษณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมอัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นผลที่ได้จากความสัมพันธ์ระหว่างเรากับคนอื่นและสังคมที่เราอยู่อาศัยอัตลักษณ์จึงเกี่ยวข้องกับการมองตัวเราเอง ว่าเราเป็นใครและคนอื่นมองเราอย่างไร และอัตลักษณ์ก็สามารถเลื่อนไหล ปรับเปลี่ยนได้ตามระดับความสัมพันธ์หรือลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในแต่ละบริบทของสังคมนั้นเอง

โดยสรุปการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้ศึกษามุ่งเน้นศึกษาลักษณะอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน ผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำของคณะเสียงอีสาน ในฐานะที่วงหมอลำเสียงอีสาน เป็นเสมือนกระบอกเสียงที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการถ่ายทอดบทเพลงที่นำเสนอวิถีทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน เป็นการแสดงอัตลักษณ์ของคนอีสาน เพื่อให้คนอีสานหรือคนภาคอื่น ๆ ได้รับรู้ จึงเป็นลักษณะของการมองตนเองหรือแสดงความคิดเห็นเรื่องของตนเองว่ามองอย่างไร คิดอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้คนที่หลากหลายที่มีความหลากหลายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจะนำเสนอจากวัฒนธรรมทางภาษา ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ที่นำเสนอผ่านบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ภาษา

การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีภาษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งอยู่ภายใต้สารความคิดนั้นไม่สามารถถ่ายทอดได้ถ้าไม่มีภาษา ความคิดจำเป็นต้องส่งมาในรูปของภาษาหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ภาษาจึงเป็นสื่อที่นำเนื้อหาไปถึงผู้รับสารให้เกิดความเข้าใจ หรืออาจกล่าวได้ว่า ภาษาคือหัวใจของการสื่อสาร (อวยพร พานิช และคณะ, 2547) การศึกษากลวิธีทางภาษาเป็นกระบวนการสำคัญของการสื่อสารผ่านภาษา ที่ถ่ายทอดแนวคิด วิถีชีวิตและการนำเสนอภาพ

แทนของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในการศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้ศึกษาเน้นการศึกษาลักษณะการใช้ภาษา ดังนี้

1. การใช้คำและกลุ่มคำ

คำและกลุ่มคำในภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสาร การเลือกใช้ถ้อยคำอาจบอกเจตนาของผู้ส่งสารได้ จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำมีการเลือกใช้คำและกลุ่มคำเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนอีสาน ได้แก่ การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม การใช้คำและการใช้คำสื่ออารมณ์ตามบทเพลงที่ถ่ายทอดออกมาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างความเป็นตัวตนอันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทางวัฒนธรรมของคนอีสาน

1.1 การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่

1.2 การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล

1.3 การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม

1.4 การใช้คำสื่ออารมณ์

1.5 การใช้คำและกลุ่มคำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ

2. การใช้ภาษาถิ่นเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์และเชื่อมโยงประสบการณ์ร่วม

ของคนอีสาน

ภาษาถิ่น เป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นเดียวกัน ดังจะเห็นจากการศึกษาของ อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) ที่กล่าวถึงภาษาและการสื่อสารเพื่อดำรง อัตลักษณ์ ไททรงดำและสืบต่อผลิตซ้ำอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำจากรุ่นสู่รุ่น โดยเมื่อชาวไทยทรงดำอพยพมาอยู่ในประเทศไทยได้นำอักษรและภาษาของตนเข้ามาใช้ด้วย ภาษาพูดยังคงใช้อยู่ในหมู่คนสูงอายุจนถึงปัจจุบัน ลูกหลานสมัยใหม่จะฟังภาษารู้อึ้งและพูดได้บ้าง ส่วนการเขียนนั้นจะบันทึกไว้ในสมุดไทย แม้ปัจจุบันมีผู้เขียนอักษรไทดำได้น้อยมาก เนื่องจากการพัฒนาของระบบการศึกษาไทยที่เข้ามาครอบงำชุดความคิดทางการสื่อสาร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน มีภาษาเฉพาะถิ่นที่แตกต่างไปจากคนภาคอื่นทั้งสำเนียงพูดและถ้อยคำ คนอีสานประกอบด้วยหลายชาติพันธุ์ ดังนั้นภาษาถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน จึงเป็นข้อมูลหลักอันสำคัญที่จะสื่อถึงความงามและความโดดเด่นที่สื่อความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของคนอีสานผ่านบทเพลงที่จะได้ศึกษา

3. การใช้ภาพพจน์เพื่อนำเสนอภาพชีวิตของคนอีสาน

ภาพพจน์ (Figure of speech) คือ การใช้คำให้เกิดภาพเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการเห็นภาพชัดเจน นอกจากนี้ยังช่วยขยายความสิ่งที่เป็นนามธรรมโดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่

เป็นรูปธรรมอันทำเข้าใจง่ายขึ้น การใช้ภาพพจน์ทำผู้อ่านได้รสความ อารมณ์ ความรู้สึก และรสของภาพในงานนั้น ๆ (กอบกุล อิงคุทานนท์, 2540) การใช้ภาพพจน์ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการแสดงชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ของกวี ในการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ได้มีการใช้ภาพพจน์ ดังนี้

3.1 อุปมา เป็นโวหารเปรียบสิ่งที่เหมือนกันหรือไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบนำมาเปรียบโดยใช้คำ เหมือน ดุจ คล้าย เพียง ราว ประหนึ่ง ดัง ฯลฯ เป็นคำเชื่อมเปรียบ ซึ่งในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ เสียงอีสาน ได้ปรากฏการใช้โวหารอุปมาดังจะกล่าวในบทต่อไป

3.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)

อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบที่ไม่ปรากฏคำเปรียบเทียบให้เห็น แต่เป็นการเปรียบเทียบโยยความคิดอย่างหนึ่งไปสู่ความคิดหนึ่ง หากจะเปรียบกับสิ่งใดก็จะนำลักษณะเด่นของสิ่งนั้นมากล่าวทันที

ในทางภาษาศาสตร์ลักษณะของอุปลักษณ์มีกระบวนการถ่ายโยยความหมายจากวงความหมายต้นทาง (Source domain) ซึ่งเป็นความหมายเดิมก่อนจะมีความหมายเปรียบเทียบถ่ายโยยไปยังความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ นอกจากนี้จอห์น ลาคอฟ และมาร์ก จอห์นสัน (George Lakoff and Mark Johnson) ยังแบ่งอุปลักษณ์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) และมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) อุปลักษณ์ไม่เพียงแต่จะใช้เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างแนวคิดสองแนวคิดที่แตกต่างกันเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดการถ่ายโอนคุณสมบัติบางประการของแนวคิดหนึ่งไปยังอีกแนวคิดหนึ่งด้วย (ชัชวติ ศรลัมพ์, 2548)

แนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำใช้อุปลักษณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างมุมมองใหม่และผลิตซ้ำภาพแทนคนอีสานเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จากข้อมูลที่จัดทำวิจัย ผู้วิจัยพบว่าการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นำเสนอมนโออุปลักษณ์ต่าง ๆ ดังจะกล่าวในบทต่อไป

3.3 อติพจน์ (Hyperbole)

อติพจน์ คือ การใช้คำพรรณนาเกินจริง มักใช้มุ่งเน้นอารมณ์ความรู้สึกให้เห็นชัดเจนมีความหมายเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้ซาบซึ้งคล้อยตามไม่สามารถใช้ในการรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ตามปกติสามัญ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ศึกษานั้นจะมุ่งเน้นให้เห็นถึงวิถีชีวิตสภาพประเพณีวัฒนธรรมที่นำเสนอตัวตนของคนอีสาน

3.4 บุคลาธิษฐาน (Personification)

บุคลาธิษฐาน บุคคลวัต คือการนำสิ่งที่ไม่มีชีวิตมากล่าวถึงราวกับมีชีวิตโดยสามารถแสดงออกปฏิกิริยาต่าง ๆ และมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนคน เป็นการเขียนที่มุ่งหมายจะสร้าง

เรื่องราวธรรมดาให้น่าสนใจมีชีวิตชีวา และสามารถเร้าอารมณ์ได้ การใช้บุคคลวัตปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานที่ใช้เป็นข้อมูลวิจัย และจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าผู้แต่งเพลงลูกทุ่งมีการเลือกใช้บุคคลวัตด้วยจุดมุ่งหมายที่หลากหลายถึง 3 ประการ ดังนี้

- 1) แสดงอิทธิพลของธรรมชาติที่ควบคุมชะตากรรมของคนอีสาน
- 2) แสดงบรรยากาศที่เปี่ยมสุขของชนบทอีสาน
- 3) แสดงสภาพสังคมวัฒนธรรมอีสาน

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างวรรณกรรม

เนื่องจากการศึกษาเพลงในฐานะที่เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งซึ่งมีลักษณะร่วมกับการศึกษาวรรณกรรมโดยทั่วไป เพลงลูกทุ่งหมอลำกล่าวได้ว่าเป็นวรรณกรรมประเภทย่อยของกวีนิพนธ์ ลักษณะร่วมกัวรรณกรรมโดยทั่วไปก็คือการสื่อประสบการณ์เพื่อตอบสนองความต้องการทางสุนทรียภาพ ดังนั้นการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานในฐานะวรรณกรรมประเภทหนึ่งจึงต้องศึกษาลักษณะขององค์ประกอบของวรรณกรรม ดังจะได้อธิบายนี้

1. โครงเรื่อง (Plot) คือ การผูกเรื่องหรือสร้างเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่อง โดยกำหนดพฤติกรรม เหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และให้ความเกี่ยวเนื่องกัน โครงเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นพื้นฐานของเรื่อง เน้นการลำดับเหตุการณ์และสถานการณ์ในเรื่อง และการเผชิญหน้าของตัวละครกับกับเหตุการณ์ต่าง ๆ หัวใจสำคัญของโครงเรื่องคือการสร้างข้อขัดแย้งหรืออุปสรรคให้กับตัวละครเอก ประเภทของโครงเรื่องแบ่งตามลักษณะโครงสร้างหรือความคล้ายคลึงได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1) โครงเรื่องที่เหตุการณ์เปลี่ยนไปในทางที่ดีกว่า จบอย่างมีความสุข เช่น เรื่องพาดินต่าง ๆ และโครงเรื่องที่เหตุการณ์เปลี่ยนไปในทางที่ร้าย จบด้วยความเศร้า

2) โครงเรื่องเน้นเหตุการณ์และประสบการณ์ของตัวละครและโครงเรื่องเน้นความคิดหรือความรู้สึกของตัวละคร

3) โครงเรื่องเชิงเดี่ยว คือมีโครงเรื่องเดียวหรือโครงเรื่องหลักเด่นมาก และโครงเรื่องเชิงซ้อน คือมีหลายโครงเรื่องร้อยเรียงกัน ที่เรียกกันว่า โครงเรื่องหลัก (Main Plot) คือเป็นแนวเรื่องสำคัญที่ผู้แต่งต้องการให้เรื่องดำเนินไปจนจบ กับโครงเรื่องรอง (Sub Plot) คือเรื่องย่อยที่แทรกอยู่ในโครงเรื่องหลัก เพื่อให้เรื่องซับซ้อนและสนุกสนานยิ่งขึ้น

4) โครงเรื่องเน้นเหตุการณ์ เช่นเรื่องแนวผจญภัย และโครงเรื่องเน้นตัวละคร เช่นให้ตัวละคร รู้แจ้งเห็นธรรม ตระหนักรู้ เป็นต้น โครงสร้างของโครงเรื่องทั่ว ๆ ไปมีลักษณะดังนี้

(1) ตอนเปิดเรื่อง (Exposition) ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ การเปิดเรื่องอาจเริ่มด้วยการแนะนำตัวละคร สถานที่ หรือเหตุการณ์สำคัญ บางครั้งอาจขึ้นต้นด้วยข้อขัดแย้งหรือ

สถานการณ์ปัญหา การเริ่มเรื่องแบ่งได้ 2 ลักษณะคือ เริ่มเรื่องแบบดำเนินตามปฏิทินกับเริ่มเรื่องโดยย้อนเหตุการณ์สลับไปมา

(2) การดำเนินเรื่อง (Rising Action) เป็นขั้นตอนที่สืบต่อจากการเปิดเรื่อง ผู้แต่งจะค่อยสร้างปมปัญหาและทวีความยุ่งยากซับซ้อน จนถึงจุดวิกฤตแล้วจะคลี่คลายไปสู่จุดจบเรื่อง

(3) จุดวิกฤต (Climax) เป็นจุดวิกฤตของตัวละครและเนื้อเรื่อง เมื่อเหตุการณ์และความขัดแย้งได้พัฒนามาถึงจุดสูงสุดหรือทางตัน

(4) จุดคลี่คลายเรื่อง (Falling action) เป็นตอนที่สืบต่อจากจุดวิกฤตเป็นตอนคลายปมปัญหา

(5) การจบเรื่อง (Ending) การจบเรื่องจบได้หลายรูปแบบ เช่น จบด้วยความสุข จบด้วยความเศร้า จบด้วยความคาดไม่ถึง จบแบบปลายเปิด เป็นต้น

2. แก่นเรื่อง (Theme) หรือแนวคิดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง เป็นความคิดอันเป็นศูนย์กลางของเรื่อง ซึ่งผู้เขียนหรือผู้แต่ง ต้องการสื่อสารกับผู้อ่านหรือผู้ฟัง แก่นของเรื่องจะต้องเชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งจะปรากฏตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่อง แก่นเรื่องแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) แนวคิดแสดงทัศนะ คือ ทัศนคติหรือความคิดเห็นของผู้แต่งที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ต่อค่านิยมในสังคม ต่อคุณธรรม ต่อเหตุการณ์บ้านเมือง

2) แนวคิดแสดงอารมณ์ คือ การแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในบทเพลงเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในความรู้สึกนั้น คือเกิดความรู้สึกและอารมณ์คล้อยตาม

3) แนวคิดแสดงพฤติกรรม คือ การที่ผู้แต่งมุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละครในบทเพลง ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้น จะเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง เช่น ทัศนคติต่อค่านิยมหรือคุณธรรมบางประการ เช่น ความกตัญญู ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ เช่น ความรู้สึกหวาดกลัว เป็นต้น

4) แนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ คือการที่ผู้แต่งมุ่งแสดงสภาพบางอย่างหรือเหตุการณ์บางตอนในชีวิตของตัวละคร เช่น สภาพการแก่งแย่งของชีวิตในเมืองหลวง เป็นต้น
วิธีนำเสนอแก่นเรื่องสรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้

- (1) นำเสนอผ่านการบอกเล่าโดยตรงของผู้แต่ง
- (2) นำเสนอผ่านทัศนคติของผู้เล่าเรื่อง
- (3) นำเสนอผ่านการกระทำของตัวละครในบทเพลง
- (4) นำเสนอผ่านภาษาอุปมา
- (5) นำเสนอผ่านตัวเรื่องทั้งหมด

3. ตัวละคร (Characters) คือผู้ที่มีบทบาทในเรื่องหรือในเรื่องราวในบทเพลงที่นักร้องถ่ายทอด อาจเป็นคนสัตว์หรือสิ่งของก็ได้ ตัวละครเป็นแบบจำลองชีวิตของมนุษย์ การนำเสนอ

ตัวละครทำได้โดยการบรรยายโดยตรงหรือบอกโดยอ้อม ประเภทตัวละครแบ่งอย่างกว้าง ๆ มี 2 ประเภท คือ ตัวละครหลัก (Major Character) กับตัวละครรอง (Minor Character) หากแบ่งตามลักษณะนิสัยหรือพัฒนาการแล้วยังแบ่งได้อีก 2 ประเภท ดังนี้

1) ตัวละครมิติเดียวหรือตัวละครแบน (Flat Character) พฤติกรรมของตัวละครจะไม่เปลี่ยนแปลง เช่น ดิถลอคหรือเลวตลอด ไม่ว่าเหตุการณ์จะผันผวนอย่างไรก็ตาม เป็นต้น

2) ตัวละครหลายมิติหรือตัวละครกลม (Round Character) คือ ตัวละครมีพฤติกรรมทั้งด้านดีและไม่ดีเหมือนมนุษย์ทั่ว ๆ ไป และเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ

4. ฉาก (Setting) คือสถานที่ เวลา ยุคสมัยและบรรยากาศในเรื่อง ซึ่งเป็นที่เกิดพฤติกรรมของตัวละครหรือเหตุการณ์ ฉากมีหลากหลายประเภทแบ่งได้ดังนี้

- 1) ฉากที่เป็นธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่า ฯ
- 2) ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ เช่น อาคารบ้านเรือน ข้าวของเครื่องใช้ ฯ
- 3) ฉากที่เป็นช่วงเวลาหรือยุคสมัย
- 4) ฉากที่เป็นสภาพการดำเนินชีวิตของตัวละคร เช่น เสนอภาพชีวิตของกรรมกรในโรงงาน
- 5) ฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม เช่น ค่านิยม จารีต การเมือง เพศศีลธรรม ฯ

ฉากมีความสำคัญ ดังนี้

- 1) ช่วยให้พฤติกรรมของตัวละครน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น
  - 2) ช่วยสร้างบรรยากาศและอารมณ์
  - 3) ช่วยส่งเสริมจุดมุ่งหมายเฉพาะของเรื่อง
5. บทสนทนา (Dialogue) คือ ถ้อยคำพูดจาของตัวละคร บทสนทนาช่วยให้เรื่องสมจริงและน่าสนใจ แสดงนิสัยใจคอของตัวละคร และช่วยในการดำเนินเรื่อง บทสนทนามีความสำคัญดังนี้

- 1) ช่วยดำเนินเรื่องแทนการบรรยาย
- 2) ช่วยแสดงลักษณะนิสัยของตัวละครผู้พูดและตัวละครอื่นๆ
- 3) ช่วยให้วิธีการนำเสนอเรื่องราวไม่ซ้ำซากจำเจ มีชีวิตชีวา
- 4) ช่วยสร้างความสมจริงให้กับเรื่อง

6. ผู้เล่าเรื่อง (Narrator) และมุมมอง (Point of View) คือวิธีการเสนอเนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉากและเหตุการณ์ในเรื่องเล่าแต่ละเรื่อง ผู้เล่าเรื่อง จะถูกกำหนดโดยผู้แต่ง เรื่องเล่าทุกเรื่องจะมีผู้เล่าเรื่อง ผู้เล่าเรื่องอาจเป็นตัวนักประพันธ์เอง อาจเป็นผู้เล่าที่ไม่ปรากฏตัวในเรื่องมีแต่

เสียง หรือนักเขียนอาจจะเลือกตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องก็ได้ ส่วนมุมมองเป็นกลวิธีเขียนว่าเรื่องนี้เล่าตามการรู้เห็นของใคร เล่าตามประสบการณ์ของใคร ประเภทของผู้เล่าเรื่อง มีดังนี้

1) ผู้เล่าเรื่องที่อยู่ภายใน (Internal Narrator) หรือการเล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 โดยให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่องเป็นผู้เล่าเรื่องของตน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผู้เล่าเรื่องที่เป็นตัวละครหลัก จะใช้มุมมองของผู้เล่าเรื่องแบบจำกัดขอบเขต (Limited Point of View) กับผู้เล่าเรื่องที่เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือพยาน

2) ผู้เล่าเรื่องที่อยู่ภายนอก (External narrator) หรือการเล่าเรื่องโดยใช้บุรุษที่ 3 คือ ผู้เล่าเรื่องไม่ได้ปรากฏเป็นตัวละครในเรื่อง เป็นเสียงพูดบนหน้ากระดาษ เหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ จะถูกเสนอผ่านการกระทำ คำพูดและทัศนคติของตัวละครที่ถูกเอ่ยถึง

7. ท่วงทำนองในการแต่ง (Style) คือแนวทางที่นักเขียนเลือกใช้ในการเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อจะแสดงความคิดหรือแก่นเรื่อง ท่วงทำนองเขียนเกิดจากองค์ประกอบในการใช้ภาษาของนักเขียนแต่ละคน เช่น การเลือกใช้คำ วลี ความเปรียบ ท่วงทำนองโวหาร น้ำเสียงของผู้แต่ง เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำของคณะเสียงอีสาน ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2563 โดยผลงานเพลงในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2555 ใช้วิธีการถอดเนื้อเพลงจากวีซีดีบันทึกการแสดงสด ชุดที่ 1 – 18 และช่วง พ.ศ. 2556 – 2563 โดยเลือกเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมที่มียอดวิว 10,000 วิวขึ้นไป โดยการถอดเนื้อเพลงที่อัปโหลดเป็นซิงเกิ้ลเพลงทางเว็บไซต์ www.youtube.com ทางช่อง “นกน้อยปีเหล็ก official”

นิยามศัพท์เฉพาะ

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง การให้นิยามเกี่ยวกับตัวตนหรือลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน ซึ่งหมายความถึง คนอีสาน ชุมชนคนอีสาน พื้นที่ สถานที่ของอีสาน คติ ความคิด ความเชื่อ ชีวิตคู่ เศรษฐกิจ ประเพณีและพิธีกรรม ที่แสดงออกมาว่ามีความ “แตกต่าง” จากคนอื่นชุมชนอื่นหรือพื้นที่อื่น หรือมีความเป็นอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน ซึ่งเกิดจากสำนักร่วมทางภาษาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมเดียวกัน โดยเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในงานวิจัยนี้ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึงอัตลักษณ์ที่มองผ่านภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ซึ่งเป็นการศึกษา ลักษณะของอัตลักษณ์ใน 2 มิติ กล่าวคืออัตลักษณ์ระดับปัจเจก บุคคลหนึ่งอาจมีหลายอัตลักษณ์

อยู่ในตัวเองเป็นอัตลักษณ์เฉพาะบุคคลนั้น ๆ ของคนอีสาน ในขณะที่อัตลักษณ์ร่วม ก่อให้เกิดความสงบอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชนจนเกิดสำนึกร่วมในด้านสังคมวัฒนธรรมของชาวอีสาน ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

เพลงลูกทุ่งหมอลำ หมายถึง แนวเพลงที่มีการผสมผสานระหว่างเพลงลูกทุ่ง และ หมอลำ ซึ่งผู้แต่งได้ประยุกต์เนื้อร้อง โดยการใช้ภาษาอีสานเป็นหลักในการประพันธ์เพลงและใส่ทำนองลำ (वादลำ) มาสลับกับทำนองเพลงลูกทุ่ง ในเนื้อหาเพลงอาจจะมีทำนองลำ ขึ้นเป็นกลอนเกริ่น หรือแต่งสลับในตอนกลางเพลง เป็นกลอนเดิน (เต้ย) จึงทำให้เป็นที่มาของเพลงลูกทุ่งหมอลำ ซึ่งเป็นทำนองเพลงหลักที่หมอลำคณะเสียงอีสานใช้เป็นแนวเพลงในการนำเสนอ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้วิจัยได้นำหลักเกณฑ์ แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กลวิธีทางภาษา ตลอดจนภาพนำเสนอวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของคนอีสาน เพื่อเป็นความรู้เบื้องต้นในการศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำ จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งหมอลำ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตลักษณ์ในวรรณกรรมเพลง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมอีสาน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษาและลักษณะการใช้ภาษา
5. เอกสารและงานวิจัยสังเขปความรู้เกี่ยวกับหมอลำคณะเสียงอีสาน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งหมอลำ

1.1 ประวัติและความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง

ศิลปะดนตรี มีบทบาทหน้าที่ช่วยลดความก้าวร้าวและความขัดแย้งด้วยการระบายความเครียดและความกดดันในภารกิจประจำวัน ด้วยเหตุนี้เองศิลปะในฐานะสถาบันสังคม จึงมีหน้าที่หลักในแง่ของการลดความกดดันและความก้าวร้าว ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของความขัดแย้งทางสังคม ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อิทธิพลของดนตรีตะวันตก ได้เข้ามาแพร่กระจายในประเทศไทย ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาบทเพลงและการบรรเลงดนตรี จนเป็นสาเหตุทำให้เกิดแนวเพลงไทยสากลขึ้นมาซึ่งลักษณะเพลงไทยสากลนั้นจะมีเนื้อร้องเป็นภาษาไทย แต่ทำนองเป็นสากล โดยในยุคนี้ได้มีการนำเพลงทำนองสากล มาบรรเลงในกองแถวของทหารอยู่แล้วอีกทั้งมีการนำมาเผยแพร่ ทางสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ และได้รับความนิยมจากผู้ฟังโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก ทำให้มีการนำมา

ร้องเล่นกัน โดยเลียนแบบเสียงร้องของนักร้องที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น พร้อมทั้งมีการนำเอามาประกวดตามงานฉลองต่าง ๆ (กาญจนา นาคพันธ์, 2518) ทำให้แนวเพลงไทยสากลได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งเป็นที่มาของการกำเนิดแนวเพลงลูกทุ่ง ซึ่งแนวเพลงลูกทุ่งได้รับเปลี่ยนแปลงพัฒนาตามยุคตามสมัย การกำเนิดเพลงลูกทุ่ง มีกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปและพอจะแบ่งตามความเป็นมาของการกำเนิดเพลงลูกทุ่งได้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เชื่อว่า เพลงลูกทุ่ง กำเนิดมาจากการร้องสลับฉากละคร หรือ เรียกว่า “เพลงหน้าม่าน” กล่าวคือ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงนี้ การสลับฉากละคร หรือเพลงหน้าม่าน ในการแสดงละครเวทีนั้น จะมีการพักช่วง เพื่อให้นักแสดงพักผ่อนชั่วคราวและเปลี่ยนฉากใหม่ อีกทั้งไม่ให้คนชมต้องรอคอย จึงได้มีการเล่นจำพวก หรือร้องเพลงเพื่อคลายเครียด เหตุนี้เองเป็นจุดที่ทำให้มีการร้องเพลงประกอบที่เรียกว่าเพลงหน้าม่านสลับฉากละคร และในยุคนี้นักร้องเพลงหน้าม่านที่มีชื่อเสียง ได้แก่ คำรณ สัมบุณณานนท์ พยงค์ มุกดา นคร ถนอมทรัพย์ และสมยศ ทศนพันธ์ ซึ่งนักร้องเพลงหน้าม่านที่กล่าวมา ทั้งหมดนี้ได้กลายเป็นนักร้องลูกทุ่งคนสำคัญ แสดงเพลงหน้าม่าน เป็นที่มาของเพลง ลูกทุ่ง ซึ่งนักร้องลูกทุ่งยุคแรกๆ นั้น ที่กล่าวมาหลายคนเคยผ่านการร้องเพลงหน้าม่านมาแล้วทั้งสิ้น

อาจจะกล่าวได้ว่าเพลงลูกทุ่งมีกำเนิดมานานเท่ากับเพลงไทยสากล เมื่อสังเกตงานของนักร้องกลุ่มแรกๆ ของเพลงลูกทุ่งจะเห็นได้ว่า เป็นผลงานในเพลงลักษณะแบบสากลมากกว่าพื้นบ้าน พื้นเมือง โดยเฉพาะการประพันธ์คำร้องทำนองของ ครูไพบูลย์ บุตรขัน ที่ขับร้องโดย สมยศ ทศนพันธ์ ศรีสอางค์ ตรีเนตร วงจันทร์ ไพโรจน์ ทูล ทองใจ ลัดดา ศรีวรรณท์ เกือบทุกผลงานเพลงจะเป็นแบบสากลและไม่มีคำประพันธ์ทำนองเพลงแบบพื้นบ้านพื้นเมืองเลย

กลุ่มที่ 2 เชื่อว่า เพลงลูกทุ่งมีวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองและเพลงไทยเดิม สำหรับความคิดเห็นของนักดนตรี นักวิชาการ และผู้ที่มีความสนใจ ในเรื่องเพลงลูกทุ่งส่วนมาก มักจะมีแนวความคิดว่า เพลงลูกทุ่งมีวิวัฒนาการมาจาก เพลงพื้นบ้านและเพลงไทยเดิม ซึ่งเริ่มปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนมากขึ้นก็เมื่อเริ่มยุคสมัยของ สุรพล สมบัติเจริญ ในปี พ.ศ. 2496 เพลง ส่วนมากแล้วเป็นเพลงในจังหวัดราชบุรี แต่ก็มีปัญหาอีกว่าประเภทเพลงพื้นบ้าน เช่น ลีเก ลำตัด เพลงฉ่อยเพลงพวงมาลัย เป็นต้น (อเนก นาวิกมูล, 2521) ซึ่งมีข้อขัดแย้งเพลงราชบุรีนั้นมีการพัฒนามาจากรำโทนของภาคอีสาน แต่ในบทความวิชาการต่าง ๆ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเพลงราชบุรีเลย แต่จะมุ่งเน้นไปยังเพลงพื้นบ้านของภาคกลาง ดังกล่าว และมีความเชื่อ ว่าเพลงลูกทุ่งที่สามารถได้รับความนิยมจนเป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศนั้น ก็ด้วยอิทธิพลเพลงราชบุรีของ สุรพล สมบัติเจริญ และในยุคปี พ.ศ. 2500 เพลงราชบุรีของ สุรพล สมบัติเจริญ คำรณ สัมบุณณานนท์ ชัยชนะ บุญยะโชติ แล้วถึงยุคของพร ภิรมย์ ชาย เมืองสิงห์ เป็นต้น (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2529)

1.1.1 การศึกษาเพลงลูกทุ่งด้านประวัติที่มาและความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรม

จากเอกสารและงานวิจัยด้านประวัติที่มาและความสัมพันธ์กับสังคม วัฒนธรรม แบ่งได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 การศึกษาประวัติและที่มา

เอกสารและงานวิจัยเพลงลูกทุ่งที่ศึกษาด้านประวัติและที่มาพบในงานของ แวง พลังวรรณ (2545) จากหนังสือ อีสานคดี ชุดลูกทุ่งอีสาน อันเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นอีสาน รวมไปถึงประวัติและผลงานผู้สร้างสรรค์เพลงลูกทุ่งอีสาน รวมทั้งยังได้รวบรวมเนื้อเพลงหายากและเพลงดั่งในอดีตไว้ด้วย หนังสือเล่มนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อนำเสนอข้อมูลในแง่ต่าง ๆ ของเพลงลูกทุ่งและนักร้องลูกทุ่งอีสานออกสู่สาธารณชน และเพื่อนำเสนอแนวคิดข้อเปรียบเทียบทางประวัติศาสตร์ อันเกี่ยวเนื่องกับศิลปะการขับร้อง-ขับลา ของบรรพบุรุษชาวอีสาน โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไทและที่มาของชาวอีสาน จุดกำเนิดเริ่มแรกของเพลงลูกทุ่งก่อนที่จะพัฒนามาเป็นเพลงลูกทุ่งในปัจจุบัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้อธิบายถึงปัจจัย เงื่อนไข และสภาพของชาวอีสานในกรุงเทพมหานคร อันเชื่อมโยงไปถึงยุครุ่งเรืองของเพลงลูกทุ่งอีสานในระหว่างปี พ.ศ. 2514-2523 ซึ่งเพลงลูกทุ่งอีสาน ได้ปรากฏตัวตนขึ้นอย่างชัดเจนและรุ่งเรืองอย่างถึงขีดสุด เพราะในช่วงเวลาดังกล่าว ศิลปินอีสานได้สร้างแนวเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีบุคลากรร่วมสร้างสรรค์ผลงานเพลงแนวนี้มากที่สุดและโดดเด่นที่สุด ทั้งมีกระแสตอบรับเพลงแนวนี้อย่างท่วมท้น และยังมีปัจจัยเสริมทางสังคมเข้ามาอีก เมื่อปัจจัยในหลายๆ ด้านมารวมกัน จึงเอื้อให้ช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นยุคทองของเพลงลูกทุ่งอีสาน

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาประวัติและที่มาของเพลงลูกทุ่งในวิทยานิพนธ์ของ ศิริพร กรอบทอง (2541) เรื่องวิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย พ.ศ. 2481-2535 ศิริพร กรอบทอง ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการศึกษาและผลการศึกษครั้งนี้ไว้ในบทคัดย่อว่า วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มุ่งศึกษาเพลงลูกทุ่งในเชิงประวัติศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจถึงการเกิดและการปรับตัวของบทเพลงที่สัมพันธ์กับบริบทของสังคมไทย พ.ศ. 2481-2535 ผลการศึกษาพบว่าในกระแสการขยายตัวของเศรษฐกิจทุนนิยมภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้น คนชนบทได้เข้ามาเป็นแรงงานในเมืองจำนวนมาก คนเหล่านี้ได้ใช้ชีวิตสัมพันธ์กับเมืองและรับวัฒนธรรมความทันสมัยจากเมืองมากขึ้น และจากอิทธิพลของเพลงไทยสากลซึ่งกำลังแพร่หลายเป็นสิ่งบันเทิงของคนเมืองหลังสงคราม ทำให้คนชนบทที่เข้าสู่วงการเพลงได้สร้างสรรค์เพลงไทยสากลที่มีลักษณะสัมพันธ์กับท้องถิ่นพื้นบ้านหรือที่เรียกว่าเพลงลูกทุ่งขึ้นมา และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 จากการที่บทเพลงมีลักษณะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนชนบทที่เสถียรอยู่ระหว่างโลกเก่ากับโลกใหม่และศิลปินยังสร้างสัมพันธ์กับท้องถิ่นโดยการเดินสายและใช้สื่อเผยแพร่ ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายกลายเป็นสิ่งบันเทิงของคนในชนบทอย่างกว้างขวาง ในช่วงชีวิตของ สุรพล สมบัติเจริญ ตลอดจนภายหลังการเสียชีวิตของ สุรพล สมบัติเจริญ ศิลปินผู้มีบทบาทในการสร้างและ

เผยแพร่เพลงลูกทุ่ง พ.ศ. 2511 วงการเพลงลูกทุ่งเข้าสู่ระบบการบริหารงานของนายทุนและในกระแสเพลงไทยสากลแนวใหม่ทันสมัย เพลงลูกทุ่งได้ปรับตัวโดยมีวิถีชีวิตของคนชนบทเป็นเงื่อนไขสำคัญ โดยที่ยังคงรักษาพื้นฐานทั้งรูปแบบ ฉันทลักษณ์ ท่วงทำนอง ตลอดจนลักษณะของจารีตการเล่นเพลง อันเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม นอกจากนี้ยังนำเสนอสาระที่นำเสนอวิถีชีวิตของคนชนบทในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัวซึ่งมีสภาพความเป็นอยู่ที่เหลื่อมล้ำกับสังคมเมืองอย่างชัดเจน การที่คนชนบทมีบทบาทในภาคการผลิตที่สำคัญทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการ อีกทั้งอ้างลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน แม้จะโยกย้ายถิ่นไปที่ใดก็ตาม ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะภาครัฐและภาคธุรกิจได้เปิดพื้นที่ให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นและหันมาสนใจเพลงลูกทุ่งซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการเติบโตของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทยอีกทางหนึ่ง

กลุ่มที่ 2 การศึกษาความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรม

เอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาเพลงลูกทุ่งด้านความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรม พบในงานของ บุญยงค์ เกศเทศ (2532) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมจากบทเพลงไว้ใน วรรณกรรมวิเคราะห์ว่า วรรณกรรมเพลงเป็นวรรณกรรมที่มีสาระประเภทหนึ่งของวรรณกรรมไทย เพราะเพลงเข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่นโดยไม่ต้องอ่าน เพียงฟังก็ให้ความสะเทือนอารมณ์ได้ นับวันวรรณกรรมเพลงยังมีบทบาทมากขึ้นในสังคม ทั้งนี้เพราะผู้แต่งได้พยายามหยิบยกปัญหาความเป็นอยู่ของคนทุกระดับ ทั้งที่เป็นเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การประกอบอาชีพ ออกมาตีแผ่อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ฟังก็จดจำได้ง่าย อาจเป็นเพราะมีเสียงดนตรีประกอบให้เกิดความสนุกสนานร่วมด้วย ทำให้เกิดความผ่อนคลายจากการเคร่งเครียดกับชีวิตความเป็นอยู่ประจำวัน กล่าวได้ว่า วรรณกรรมเพลงทั้งเพลงลูกทุ่ง ไทยสากล ไทยเดิม ไทยท้องถิ่น กำลังได้รับความนิยม และมีบทบาทมากขึ้นตามลำดับ

นอกจากนี้ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2528) ก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งไว้ใน เพลงลูกทุ่งในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมว่า สาระของเพลงลูกทุ่งเปรียบเสมือนข่าวสารที่คนเมืองส่งผ่านไปยังชาวชนบท มีการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท ลักษณะของเพลงลูกทุ่งดูได้จากศิลปะของดนตรีพื้นบ้านที่สอดแทรกอยู่ ตัวของนักร้องเป็นนักร้องลูกทุ่งหรือไม่ และมีวิธีร้องแบบเล่นลูกคอ ลักษณะเนื้อร้องของเพลงมีการกำหนดสถานการณ์จำเพาะ มีการพูดถึงเหตุการณ์เฉพาะหน้าของบ้านเมืองอย่างไม่ชัดเจน เนื้อหาในเพลงนำเสนอให้เห็นถึงความเชื่อและค่านิยมของสังคม เนื้อหาของเพลงในระยะเริ่มแรกมักมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสภาพความจริงในชนบทแทบทั้งสิ้น ต่อมาการสื่อสารมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น เนื้อหาจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเนื้อหาแบบเก่ามีการทำให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น และในปัจจุบันก็มีการนำเพลงลูกทุ่งและเพลงสตริงเข้ามาผสมผสานกันมากขึ้นด้วย

1.1.2 การศึกษาด้านองค์ประกอบและลักษณะเฉพาะของภาษาในเพลงลูกทุ่ง

เอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาด้านองค์ประกอบและลักษณะเฉพาะของภาษาในเพลงลูกทุ่งพบในงานของ พูนพิศ อมาตยกุล (2533) ได้สรุปเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งในบทความ “เพลงลูกทุ่งในสายตานักฟังเพลงไทย(เดิม)” ว่าเพลงลูกทุ่งคือเพลงที่ได้จากการประสมประสานของเพลงแบบต่าง ๆ หลายประเภทรวมกัน ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม เพลงชีวิตและเพลงไทย เพลงลูกทุ่งมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ 1) ร้อยเนื้อหนึ่งทำนอง 2) บรรยายความอันเกี่ยวเนื่องในชีวิตกับชนบท 3) ดนตรีไม่สนใจแยกเสียงประสาน สนใจเสียงและคำร้องมากกว่า 4) นักร้องเพลงลูกทุ่ง คือ นักร้องที่มีเสียงดี ร้องเต็มเสียง ใช้เสียงแท้ 5) ใช้สำนวนลีลาว่ากันตรงไปตรงมาอย่างชาวบ้าน จึงคล้ายเพลงพื้นบ้านมาก 6) ใช้วิธีการพูดอย่างซื่อ ๆ แต่มีการใช้แสสื่ เครื่องแต่งกาย และผู้ประกอบฉากจำนวนมากซึ่งก่อให้เกิดภาพรวมที่ตระการตาตระการใจ

นอกจากนี้ สุกรี เจริญสุข (2533) ยังได้กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งใน “แนววิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกับเพลงลูกทุ่ง” ว่าเพลงลูกทุ่ง เป็นเพลงของชาวบ้านสมัยพัฒนาแล้ว คำว่า “ลูกทุ่ง” นั้น เพิ่งนำมาใช้เมื่อ พ.ศ. 2507 ในรายการวิทยุและโทรทัศน์ว่า เพลงลูกทุ่ง แต่ตัวเพลงลูกทุ่งจริง ๆ นั้น เกิดมาก่อนชื่อ เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานกันระหว่างหลายวัฒนธรรมด้วยกันคือ วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมพื้นเมือง และวัฒนธรรมต่างถิ่น ซึ่งมีลักษณะสำคัญ อันได้แก่ เป็นเพลงที่มีลีลาจังหวะพื้นบ้าน เน้นความสนุกสนานครึกครื้น ทำนองเพลงเป็นทำนองง่าย ๆ สั้น ๆ ซ้ำ ๆ เนื้อร้องกล่าวอย่างตรงไปตรงมา นิยมชมธรรมชาติ บรรยายภาพชีวิต ความตลกขบขัน เสียดสีสังคม ถ่ายทอดอารมณ์เป็นสำเนียงพื้นบ้าน มีลักษณะเด่นในการใช้ลูกคอและการเอื้อนเสียง ในการบรรเลงนิยมใช้กลองชุด กลองคองโก ฉิ่ง ฉาบ เป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ การเรียบเรียงเสียงประสานสืบทอดมาจากเพลงพื้นบ้าน มีลักษณะคล้ายเพลงแนวเดี่ยวคืออาศัยแนวทำนองของเนื้อร้องเป็นหลัก การถ่ายทอดอารมณ์เพลงอาศัยเนื้อร้องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงด้วยความซาบซึ้งกินใจไม่เสแสร้ง

1.2 เพลงลูกทุ่งหมอลำ

1.2.1 ความหมายของหมอลำ

เพลงลูกทุ่งหมอลำ หมายถึง แนวเพลงที่มีการผสมผสานระหว่างเพลงลูกทุ่งและหมอลำ ซึ่งผู้แต่งได้ประยุกต์เนื้อร้อง โดยการใช้ภาษาอีสานเป็นหลักในการประพันธ์เพลงและใส่ทำนองลำ (वादลำ) มาสลับกับทำนองเพลงลูกทุ่ง ในเนื้อหาเพลงอาจจะมิทำนองลำ ขึ้นเป็นกลอนเกริ่น หรือแต่งสลับในตอนกลางเพลง เป็นกลอนเดิน (เต้ย) จึงทำให้เป็นที่มาของเพลงลูกทุ่งหมอลำ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาดังจะกล่าวต่อไป

เพลงพื้นบ้านในภาคอีสานมีหลายชนิด “หมอลำ” เป็นเพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างกว้างขวาง และมีบทบาทต่อชุมชนอีสานมาตั้งแต่ อดีตจนถึงปัจจุบัน คำว่า “หมอลำ” เป็นคำประสมระหว่างคำว่า “หมอ” และ “ลำ” มีความหมายดังนี้

หมอ หมายถึง ผู้มีความถนัดหรือชำนาญในทางใดทางหนึ่ง เช่น หมอยา หมายถึง ผู้ชำนาญในทางใช้ยารักษาคนเจ็บป่วย หมอเสน่ห์ หมายถึง ผู้มีความชำนาญในทางทำเสน่ห์ให้ผู้หญิงรักผู้ชายหรือให้ผู้ชายรักผู้หญิง หมอน้ำมนต์ หมายถึง ผู้มีความชำนาญในทางน้ำมนต์และเสกเป่าต่าง ๆ

ลำ หมายถึง การขับร้องทำนองและภาษาถิ่นอีสานอย่างมีศิลปะ โดยมีแคนเป็นเสียงดนตรีหลักประกอบการร้อง

เมื่อนำคำว่า “หมอ” และ “ลำ” มาประสมกันเป็นคำว่า “หมอลำ” จึงทำให้เกิดความหมายใหม่คือ ผู้มีความรู้ ความชำนาญในการขับร้องหรือลำด้วยบทร้องเป็นภาษาถิ่นอีสานที่เรียกว่า กลอนลำและมีดนตรีประกอบการขับร้องหรือประกอบการลำ คือ แคน

โดยขนบนิยมแล้วชาวอีสานโดยทั่วไปมักจะใช้คำว่า “หมอลำ” กับคำว่า “ลำ” ในความหมายเดียวกันคือหมายถึงการเล่นพื้นบ้านอีสานอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “หมอลำ” แต่ไม่ใช้คำว่า “ลำ” กับผู้แสดงหรือผู้ขับร้องจะใช้คำว่า “หมอลำ” เท่านั้น

1.2.2 ต้นกำเนิดหมอลำ

การลำได้ถือกำเนิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกในยุคใดสมัยใดนั้น ยังไม่มีหลักฐานอ้างอิงที่แน่นอน ทั้งนี้เพราะไม่มีหลักฐานที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จากข้อสังเกตของผู้รู้หลายท่านกล่าวว่า ได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม โดยสรุปต้นกำเนิดของการลำไว้ 3 ประการดังนี้

ประการแรก เกิดจากพิธีกรรมบำบัดโรคภัยไข้เจ็บและพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร เช่น ลำผีฟ้า ลำสอง ลำทรง ซึ่งการลำในกลุ่มนี้เกิดจากความเชื่อในเรื่องผีฟ้าผีแถน การลำจึงมีบทบาทในฐานะพิธีกรรมเพื่อผ่อนคลายความบีบคั้นของปัจเจกชนและสังคม ต่อมาได้มีการพัฒนาการลำมาเป็น “ลำพื้น” และ “ลำกลอน” ตามลำดับ

ประการที่สอง เกิดจากการอ่านหนังสือผูก หนังสือผูกคือ วรรณกรรมพื้นบ้านที่จารลงในใบลาน เรื่องราวที่อาจจะเป็นชาดกหรือนิทานพื้นบ้านที่สนุกสนาน เช่น การระเกด เสียว สวาสดี ซึ่งธรรมเนียมการอ่านหนังสือผูกของชาวอีสานนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความบันเทิงหรือเป็นมหรสพของชุมชน ลักษณะของหนังสือผูกใบลานนี้ คนโบราณจะนำเอาไม้ไผ่มาทะลุปล้องแล้วสอดหนังสือไว้ข้างใน มีฝาปิดมิดชิด เรียกหนังสือว่า “หนึ่งลำ” จึงใช้เรียกผู้ที่สามารถอ่านเรื่องในหนังสือผูกหนึ่งลำว่า “หมอลำ”

ประการสุดท้าย เกิดจากการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวในโอกาสต่าง ๆ โดยลักษณะการเกี่ยวพาราสีจะเป็นการ “พูดผญา” หรือ “จ่ายผญา” ต่อมานำเอาการจ่ายผญาไปลำกลายเป็นการ “ลำผญา” หรือ “ลำกลอน” โดยเกี่ยวพาราสีกันในลานลงช่วง ใช้วิธีนั่งลำเหมือนลำประเภทอื่น

1.2.3 วิวัฒนาการของหมอลำ

ความเจริญก้าวหน้าของหมอลำก็คงเหมือนกับความเจริญก้าวหน้าของสิ่งอื่น ๆ เริ่มแรก คงเกิดจากผู้เฒ่าผู้แก่เล่านิทาน นิทานที่นำมาเล่าเกี่ยวกับจารีตประเพณีและศีลธรรม โดยเรียก ลูกหลานให้มาชุมนุมกัน ทีแรกนั่งเล่า เมื่อลูกหลานมาฟังกันมากจะนั่งเล่าไม่เหมาะ ต้องยืนขึ้นเล่า เรื่องที่นำมาเล่าต้องเป็นเรื่องที่มีในวรรณคดี เช่น เรื่องกาพย์กลอน สุนัขย เป็นต้น ผู้เล่าเพียงแต่เล่า ไม่ออกท่าออกทางก็ไม่สนุก ผู้เล่าจึงจำเป็นต้องยกไม้ยกมือแสดงท่าทางเป็น พระเอก นางเอก เป็น นักรบ เป็นต้น

เพียงแต่เล่าอย่างเดียวไม่สนุก จึงจำเป็นต้องใช้สำเนียงสั้นยาว ใช้เสียงสูงต่ำ ประกอบ และหาเครื่องดนตรีประกอบ เช่น ซุง ซอ ปี่ แคน เพื่อให้เกิดความสนุกสนานครึกครื้น ผู้แสดงมีเพียงแต่ผู้ชายอย่างเดียวดูไม่มีรสชาติเผ็ดมัน จึงจำเป็นต้องหาผู้หญิงมาแสดงประกอบ เมื่อผู้หญิงมาแสดงประกอบจึงเป็นการลำแบบสมบูรณ์ เมื่อผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ก็ตามมา เช่น เรื่องเกี่ยวพาราสิ เรื่องชิงดีชิงเด่น ยาด (แย่ง) ชู้ยาดผัวกัน เรื่องโจทย์ เรื่องแก้ เรื่องประชัน ชนทำ เรื่องตลกโปกฮาก็ตามมาจึงเป็นการลำสมบูรณ์แบบจากการมีหมอลำชายเพียงคนเดียวค่อย ๆ พัฒนา ต่อมาจนมีหมอลำฝ่ายหญิง มีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะเพื่อความสนุกสนาน จนกระทั่งเพิ่มผู้แสดงให้มีจำนวนเท่ากับตัวละครที่มีในเรื่อง มีพระเอก นางเอก ตัวโกง ตัวตลก เสนาครบล้วน ซึ่งพอจะแบ่งยุคของวิวัฒนาการได้ดังนี้

1) ลำโบราณ เป็นการเล่านิทานของผู้เฒ่าผู้แก่ให้ลูกหลานฟัง ไม่มีท่าทางและดนตรีประกอบลำคู่หรือลำกลอน เป็นการลำที่มีหมอลำชายหญิงสองคนลำสลับกัน มีเครื่องดนตรีประกอบ คือ แคน การลำมีทั้งลำเรื่องนิทานโบราณคดีอีสาน เรียกว่า ลำเรื่องต่อกลอน ลำทวย (ทวย โจทย์) ปัญหา ซึ่งผู้ลำจะต้องมี ภูมิภาคไหวพริบดี สามารถตอบโต้ ยกเหตุผลมาหักล้างฝ่ายตรงข้ามได้ ต่อมามีการเพิ่มผู้ลำ ขึ้นอีกหนึ่งคน อาจเป็นชายหรือหญิง ก็ได้ การลำจะเปลี่ยนเป็นเรื่องชิงรักหักสวาท ยาดชู้ยาดผัว เรียกว่า ลำชิงชู้ลำหมู่ เป็นการลำที่มีผู้แสดงเพิ่มมากขึ้น จนเกือบจะครบตามจำนวนตัวละครที่มีในเรื่อง มีเครื่องดนตรีประกอบเพิ่มขึ้น เช่น พิณ (ซุง หรือ ซึง) กลอง การลำจะมี 2 แนวทาง คือ ลำเวียง จะเป็นการลำแบบลำกลอน หมอลำแสดง เป็นตัวละครตามบทบาทในเรื่อง การดำเนินเรื่องค่อนข้างช้า แต่ก็ได้อรรถรสของละครพื้นบ้าน หมอลำได้ใช้พรสวรรค์ของตัวเองในการลำ ทั้งทางด้านเสียงร้อง ภูมิภาคไหวพริบ และความจำเป็นที่นิยมในหมู่ผู้สูงอายุ ต่อมาเมื่อดนตรีลูกทุ่งมีอิทธิพลมากขึ้นจึงเกิดวิวัฒนาการของลำหมู่อีกครั้งหนึ่ง กลายเป็น ลำเพลิน ซึ่งจะมีจังหวะที่เร้าใจชวนให้สนุกสนาน ก่อนการลำเรื่องในช่วงหัวค่ำจะมีการนำเอารูปแบบของ วงดนตรีลูกทุ่งมาใช้เรียกคนดู กล่าวคือ จะมีนักร้อง (หมอลำ) มาร้อง เพลงลูกทุ่งที่กำลังฮิตในขณะนั้น มีทางเครื่องต้นประกอบ นำเอาเครื่องดนตรีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ เช่น กีตาร์ คีย์บอร์ด แซ็กโซโฟน ทรัมเป็ต และกลองชุด โดยนำมาผสมผสานเข้ากับเครื่องดนตรีเดิมได้แก่ พิณ แคน ทำให้ได้รสชาติของดนตรีที่แปลกออกไป

ยุคนี้พบว่า หมอลำเฟื่องฟูมากที่สุด คณะหมอลำต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ในแถบจังหวัด ขอนแก่น มหาสารคาม อุบลราชธานี

2) ลำซิ่ง หลังจากที่มีหมอลำคู่และหมอลำเพลิน ค่อยๆ เสื่อมความนิยมลงไป อันเนื่องมาจากการก้าวเข้ามาของเทคโนโลยีวิทยุโทรทัศน์ ทำให้ดนตรีสดเริ่มเข้ามาแทรกในวิถีชีวิตของผู้คนอีสาน ความนิยมของการชมหมอลำ ค่อนข้างจะลดลงอย่างเห็นได้ชัด จนเกิดความวิตกกังวลกันมากในกลุ่มนักอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน แต่แล้วมนต์ขลังของหมอลำก็ได้กลับมาอีกครั้ง ด้วยรูปแบบที่สะท้อนวงการด้วยการแสดงที่เรียกว่า ลำซิ่ง ซึ่งเป็นวิวัฒนาการของลำคู่ (เพราะใช้หมอลำ 2-3 คน) ใช้เครื่องดนตรีสากลเข้าร่วมให้จังหวะเหมือนลำเพลิน มีทางเครื่องเหมือนดนตรีลูกทุ่ง กลอนลำสนุกสนานมีจังหวะอันเร้าใจ ทำให้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งระบอบไปสู่การแสดงพื้นบ้านอื่นให้ต้องประยุกต์ปรับตัว เช่น เพลงโคราชกลายเป็นเพลงโคราชซิ่ง กันตรึมก็กลายเป็นกันตรึมร็อค หนังปราโมทัย (หนังตะลุงอีสาน) กลายเป็น ปราโมทัยซิ่ง ถึงกับมีการจัดประกวดแข่งขันบันทึกเทปโทรทัศน์จำหน่ายกันอย่างแพร่หลาย จนถึงกับ มีบางท่านถึงกับกล่าวว่า "หมอลำไม่มีวันตาย จากลมหายใจชาวอีสาน"

1.2.4 ประเภทของการลำ

การลำในภาคอีสานที่ปรากฏโดยทั่วไปนั้น มีผู้เชี่ยวชาญด้านการลำหลายท่านได้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

1) ลำพื้น คือ การลำที่ลำเป็นเรื่องนิทาน คำว่า “พื้น” อีสาน หมายถึง เรื่องราว เช่นพื้นเวียงจันทน์ ลักษณะการลำของลำพื้นจะเป็นการลำโดยคน ๆ เดียวมีหมอลำแคนเป่าแคนประสานเสียง เรื่องที่นำมาลำเป็นนิทานพื้นบ้านหรือวรรณคดีพื้นบ้าน เช่น เรื่องการะเกด เรื่องสังข์สินไชย เรื่องจำปาสีต้น เรื่องท้าวหมาหยู เป็นต้น เรื่องที่นำมาลำส่วนใหญ่มักจะเป็นเรื่องที่คนส่วนมากชอบซึ่งเมื่อถึงเวลาที่มีการลำ หมอลำจะถามชาวบ้านก่อนว่าต้องการให้ลำเรื่องใด หมอลำก็จะลำในเรื่องที่ผู้ฟังต้องการให้ลำ หมอลำพื้นส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่เคยบวชมาก่อนและเป็นพระนักเทศน์ จึงทำให้สามารถจำเรื่องราวของนิทานได้มากมาย ฉะนั้นเมื่อผู้ฟังต้องการให้ลำเรื่องใด หมอลำจึงสามารถลำได้ตามความต้องการของผู้ฟังการแสดงลำพื้นมิได้กำหนดเฉพาะชายเท่านั้นเท่าที่ปรากฏหญิงแสดงด้วยก็มีและในการแสดงแต่ละครั้งอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงมีเพียงผ้าขาวม้าผืนเดียว ผ้าขาวม้าที่ใช้นั้นหมอลำจะประกอบอากัปกริยาของตัวละครในเรื่องที่กำลังลำอยู่ในขณะนั้น เช่น ผ้าขาวม้าพาดบ่าในลักษณะสไบเฉียงแสดงว่าเป็นผู้หญิง เป็นต้น ผู้ฟังลำพื้นส่วนใหญ่จะเป็นคนสูงอายุและนิยมฟังเพื่อจับเอานิทานไปเล่าให้ลูกหลานฟังและในบางตอนที่เห็นคำกล่าวที่สำคัญผู้คนจะจำได้ติดปาก เช่น “เพิ่นว่าเวียงจันทน์นี้ฮ้าวสาวเฮ้อย่าฟ้าวว่า มันสิไปบักเหล่าหมากแต่งข้างหน่วยปลาย” ทำนองลำพื้นจะเป็นทำนองค่อนข้างช้า โดยมีทำนองหลักคือทำนองลำสั้นแบบ

โบราณ แคนที่ใช้เป่าประกอบการลำจะใช้แคนเก่าซึ่งมีเสียงทุ้มต่ำโดยเป่าสายใหญ่แบบโบราณหรือสายใหญ่แบบเก่าหรือสายเก่าซึ่งลักษณะของลำพื้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 กลอนลำทำนองลำทางยาว ใช้ลำในตอนไหว้ครู เกริ่นและการดำเนินเรื่อง

ลักษณะที่ 2 การเจรจาธรรมดา ใช้ในการเชื่อมโยงเรื่อง

ลักษณะที่ 3 กลอนลำทำนองลำทางสั้น ใช้ในการเดินทางของตัวละคร

ในการลำพื้นมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ ไม่มีการลำเดี่ยวเลย การสร้างความสนุกสนานของการลำจะขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้แสดงในแต่ละบทของตัวละครในท้องเรื่อง เป็นสิ่งที่สร้างอารมณ์แก่ผู้ชมผู้ฟังแต่ปัจจุบันการแสดงลำพื้นได้สูญหายไปหมดแล้ว

2) ลำหม่อม มีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ลำเรื่อง ลำเรื่องต่อกลอน ลำเวียง ซึ่งเป็นการลำที่มีวิวัฒนาการมาจากหม่อมลำพื้น เกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยลักษณะการแสดงของลำหม่อมจะใช้ผู้แสดงครบตามตัวละครในท้องเรื่องที่น่ามาแสดง ยึดถือการแสดงให้สมบทบาทในท้องเรื่องเป็นสำคัญดังนั้นการแสดงจึงต้องมีความสมจริง ไม่ว่าจะเป็นบทรัก บทโศกหรือบทอิทธิยา เป็นต้น โดยทั่วไปรูปแบบของการแสดงลำหม่อมเหมือนกับการแสดงยี่เกในภาคกลาง เช่น ต้องมีฉากและเวที ตัวละครต้องแต่งด้วยเลื่อมระยิบ มีตัวพระ ตัวนาง ตัวร้าย ตัวตลกและตัวประกอบ แต่สิ่งที่แตกต่างออกไปคือ การลำที่ใช้ภาษาอีสานและการเจรจาด้วยภาษาอีสาน ตลอดจนท่วงทำนองและการเอื้อนเสียง นอกจากนี้ การดำเนินเรื่องจะใช้กลอนลำที่มีข้อความสัมผัสและเข้ากับเนื้อเรื่องติดต่อกันตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ซึ่งเรียกว่า “ต่อกลอน” และเรื่องที่ลำหม่อมใช้แสดงนั้นนิยมนำเรื่องราวเกี่ยวกับนิทานและวรรณคดีพื้นบ้านอีสานมาแสดง เช่น นางแดงอ่อน สีทนมโนราห์ ท้าวกำกาคำ เป็นต้น ในยุคต่อมาได้มีการนำเรื่องแนวใหม่ที่ผู้ร้องขึ้นเองมาแสดง เช่น น้ำตาเมียหลวง ย่ากินปลิง นอกจากนี้ ก็เป็นนิยายที่เอาคำผญามาเป็นชื่อเรื่อง เช่น แม่ฮ้างสามผัว เจ้าหัวสามโบสถ์ ปลาโตเดียว เนาคับข้อง ชื่อท่อข้างฮ้างท่อแมว เป็นต้น โดยดำเนินเรื่องตามเค้าความผญานั้นหรือนำเสนอผญานั้น เป็นต้น โดยเรื่องที่นำมาแสดงมักจะนำเสนอเรื่องราวบางช่วงของสังคมในแต่ละยุคสมัยด้วย

เครื่องดนตรีประกอบการแสดงลำหม่อมที่สำคัญที่สุดคือ แคน พิณหรือซุง ซอ โทน ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้นต่อมาได้มีวิวัฒนาการตามยุคตามสมัย มีการเพิ่มเครื่องดนตรีสากลเข้าไปอีก เช่น กลองชุด ออร์แกน กีตาร์ เบส แซกโซโฟน โดยนำเอาดนตรีสากลมาประยุกต์เข้ากับดนตรีแบบเก่าที่เคยใช้มา ในยุคหลังๆ มักจะใช้การแสดงแบบวงดนตรีลูกทุ่งเข้ามาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการแสดงด้วย กล่าวคือ ในช่วงการแสดงหัวค่ำจะเล่นดนตรีลูกทุ่งมีหางเครื่อง มีการร้องเพลง ตอนดึก ๆ จึงจะเริ่มการแสดงหม่อมลำตามท้องเรื่อง จะเห็นได้ว่าดนตรีหม่อมลำกับเพลงลูกทุ่งมีความกลมกลืนกันเป็นอย่างดีและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ส่วนทำนองลำที่ใช้ เป็นหลักในการลำหม่อม คือทำนองลำทางยาวของกลอน แต่มีผิดเพี้ยนกันบ้างเล็กน้อย ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากอารมณ์ในการแสดงลำหม่อมและลำ

กลอนนั้นแตกต่างกันนั่นเอง ลำหู่จะเน้นการดำเนินเรื่องและสร้างอารมณ์สะท้อนใจไปตามบทบาท ในท้องเรื่อง จึงทำให้มีท่วงทำนองและลีลาต่างจากลำกลอน นอกจากลำทางยาวที่ใช้ดำเนินเรื่องเป็น พื้นแล้ว ลำหู่ยังมีการลำทำนองเดินดง ทำนองเดี่ยวแบบต่าง ๆ แทรกอีกด้วย เช่น เดี่ยวโขง เดี่ยวพม่า เดี่ยวธรรมดาและเดี่ยวหัวโนนตาล เป็นต้น โดยเฉพาะเดี่ยวหัวโนนตาลหรือเดี่ยวหมากจิวต้องต่อนจะมี ทำนองเชื่องช้าอ่อนหวาน ทั้งจังหวะเป็นห้วง ๆ คล้ายกับจังหวะการแกว่งของลูกนุ่น (หมากจิว) เมื่อเวลาลมพัด ทำนองนี้ใช้ลำตอนที่นางเอกและพระเอกเกี่ยวพาราสีกัน จนตกลงแต่งงานกันทั้งคู่จะ เอามือประสานกันแล้วแกว่งไกวเป็นจังหวะพร้อมกับการลำ ถือว่าเป็นท่วงทำนองลำและลีลาการลำ (พ็อน) ที่สร้างความประทับใจแก่ผู้ฟังเป็นอย่างมาก ในยุคปัจจุบันลำหู่จะใช้กลอนลำที่เป็นที่นิยม ของผู้ฟังจากแผ่นเสียงหรือเทปมาเป็นกลอนลำประกอบการเข้าฉาก ซึ่งเป็นช่วงที่หมอลำได้ลำกลอนที่เป็น เรื่องราวในท้องเรื่องเรียบร้อยแล้ว ถือว่าเป็นการเดินทางของตัวละครแต่ละตัว

3) ลำเพลิน เป็นการลำที่วิวัฒนาการมาจากหมอลำหู่หรือหมอลำเรื่อง ช่วงแรก ๆ คณะหมอลำเพลินนิยมลำเรื่องแก้วหน้าม้า โดยได้วิวัฒนาการทางด้านกลอนลำตามจังหวะและทำนอง เพลงร่ำวง เกิดเป็นทำนองลำแบบใหม่ที่คึกคัก เร้าใจ สนุกสนาน เรียกว่า “ทำนองลำเพลิน” จากการ ที่หมอลำคณะต่าง ๆ นิยมลำเรื่องแก้วหน้าม้า จึงนิยมเรียกลำเพลินว่า “ลำอี่แก้วหน้าม้า” อีกชื่อหนึ่ง นอกจากนี้ผู้รู้หลายท่านได้กล่าวถึงลำเพลินว่าในช่วงแรกนั้นมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ลำกกาขาว” เพราะเหตุว่าการลำเพลินจะให้หมอลำฝ่ายหญิงสวมกระโปรงสั้นอวดต้นขา การแต่งกายของลำเพลิน ฝ่ายชายแต่งตัวคล้ายๆ หมอลำหู่ ส่วนการแต่งกายของฝ่ายหญิงสมัยที่เป็นแก้วหน้าม้าก็นุ่งกระโปรง ยาวเสมอเข่า ต่อมานิยมนุ่งสั้นๆ และนุ่งกางเกงขาสั้นไว้ข้างในตัวละครทุกตัวเหมือนกันหมดคล้ายผู้ เดินทางเครื่องวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน การแสดงลำเพลินไม่มีเนื้อหาสาระ แต่จะให้ความหลากหลาย ของการแสดงอยู่ที่การลำและการพ็อนเป็นพื้น โดยเฉพาะการพ็อนเมื่อออกจากฉากและเข้าฉากจะ เน้นความพร้อมเพรียง มีการเดินหน้า ย่อตัวแอ่นหน้าแอ่นหลัง ลูกขึ้นหมุนตัว ถอยหลังอย่างพร้อม เพรียง ซึ่งดูคล้ายทางเครื่องลูกทุ่งแตกต่างกันที่ว่าหมอลำเพลินจะพ็อนไป ไม่ได้เดินแบบทางเครื่อง ทำนองลำที่ใช้เรียกว่า ทำนองลำเพลินส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบมี พิณ แคน ซอ ฉิ่ง ฉาบ กลอง แต่ต่อมาได้มีการเพิ่มกลองชุด กีตาร์ เบส ออร์แกน แบบวงดนตรีลูกทุ่ง เนื่องจากปัจจุบันมีระบบเสียง ที่ทันสมัย ดังนั้นลำเพลินจึงเลียนแบบวงดนตรีลูกทุ่ง คือ มีการบรรเลงดนตรีก่อนการแสดงหมอลำ และมีการเดินประกอบ เรียกว่า ทางเครื่อง ในยุคนี้จุดมุ่งหมายในการแสดงลำเพลินจะรองลงมาจาก การแสดงของวงดนตรีก่อนการลำ ผู้ว่าจ้างจะคำนึงถึงเครื่องดนตรีและเครื่องเสียงของแต่ละคณะเป็น อันดับแรกลำเพลินไม่เป็นที่นิยมของคนรุ่นเก่า แต่กลับเป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นเพราะให้จังหวะและ การดำเนินเรื่องที่เร็วและประการสำคัญ คือลำเพลินสามารถประยุกต์การแสดงของตนได้ง่ายการ เปลี่ยนแปลงของลำเพลินนี้ ได้เป็นต้นแบบของการแสดงอีกแบบหนึ่ง คือดนตรีลูกทุ่งแบบอีสานหรือ

เพลงลูกทุ่งแบบอีสานซึ่งมีลักษณะทั่วไปคือ มีดนตรีสากลแบบวงลูกทุ่งทั่วไป แต่ทำนองในการร้องเป็นทำนองลำเพลินปนทำนองเพลงลูกทุ่งและเนื้อร้องก็เป็นภาษากลางผสมผสานกับภาษาอีสาน

4) ลำกลอน ลำกลอนหรือลำคู่ คือการลำที่ใช้ผู้แสดงเพียง 2 คนว่ากลอนโต้ตอบกันเป็นทำนองต่าง ๆ มีเสียงแคนคลอไปเรื่อย ๆ บางทีก็คั่นสลับด้วยเสียงแคนในช่วงเวลาเปลี่ยนหมอลำหรือหมอลำพ็อนเกี่ยวกับ ลำกลอนมีวิวัฒนาการมาจากลำพื้น แต่ลำกลอนมีวิธีการแสดงไปอีกแบบหนึ่งซึ่งแตกต่างจากลำพื้นอย่างเห็นได้ชัด จะมีส่วนเกี่ยวโยงกันเฉพาะด้านความเป็นมาของลำโจทย์แก่และกลอนเกี่ยวเท่านั้น สิ่งที่เห็นได้ชัดของความแตกต่างคือ โดยทั่วไปลำพื้นจะลำเล่านิทานไปตามท้องเรื่อง แต่ลำกลอนจะเป็นการชิงไหวพริบในการโต้ตอบและเกี่ยวพาราสิ เป็นต้น ลำกลอนในยุคแรก ๆ นิยมกลอนโจทย์แก่ (ถาม - ตอบ) ด้วยความรู้ต่าง ๆ เช่น นิทานธรรมะ จาริตประเพณี เป็นต้น หมอลำมักจะเป็นผู้ชายทั้งคู่ การลำประเภทนี้นับว่าต้องใช้ความสามารถมากที่สุด หมอลำต้องมีความรู้กว้างขวาง ถึงกับต้องเรียนในด้านมูลกัจจายนะพระธรรมบทเลยทีเดียว ต่อมามีการลำด้วยหมอลำผู้หญิง โดยเนื้อหาก็ยังเป็นการถาม - ตอบกัน ด้านความรู้ยังเพิ่มการเกี่ยวพาราสิกันขึ้น ผู้ฟังสนุกสนานเห็นความสมจริงสมจังมากขึ้น ทำให้สมัยต่อมานิยมฟังกลอนเกี่ยวเป็นพื้น ส่วนกลอนเกี่ยวกับความรู้เป็นอันหมดความนิยมไปช่วงหนึ่ง

ในช่วงที่ผู้ฟังนิยมลำเกี่ยว ก็มีเพียงหมอลำชายหนึ่งหญิงหนึ่ง ส่วนประเภทชายทั้งคู่ก็หายไป แต่ต่อมาเห็นว่าการลำเกี่ยวอย่างเดียวไม่เป็นสาระนัก จึงมีการฟื้นความรู้ นิทานธรรมะ ตลอดจนความรู้ด้านอื่น ๆ อย่างไม่มีขอบเขต เช่น ประวัติศาสตร์ ขาวสารบ้านเมือง การปกครอง เป็นต้น ตั้งแต่นั้นมาลำกลอนก็มีเนื้อหาครบทุกรสมาจนถึงปัจจุบันนี้ การลำกลอนนั้นเจ้าภาพจะว่าจ้างหมอลำมาจากคนละจังหวัด คนละอำเภอ บางคู่ไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อนเลย แต่ก็สามารถลำโต้ตอบกันได้จนสว่าง ผิดกับการเล่นอื่น ๆ ที่ผู้เล่นอยู่ในคณะเดียวกันนัดแนะกันมาก่อน เช่น ลำตัด เป็นต้น หมอลำจึงเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบเป็นอย่างดีจึงจะสามารถทำให้ตนได้รับความนิยมมาจากผู้ฟัง

5) ลำผีฟ้า เป็นการลำที่ทำหน้าที่ติดต่อกับผีฟ้า บางท้องที่เรียกการลำผีฟ้าว่า “ลำไทเทิง” ซึ่งหมายถึงการลำที่ติดต่อกับผีที่อยู่เบื้องบน บางท้องที่อาจเรียกว่า “หมอลำผีแถน” ซึ่งหมายถึงการลำที่ติดต่อกับผีแถน ผู้ซึ่งเป็นใหญ่ในเมืองฟ้าตามความเชื่อของชาวอีสาน การลำผีฟ้านี้เป็นการลำที่มีจุดประสงค์เพื่ออ้อนวอนผีสางเทวดาให้ช่วยรักษาคนไข้ คนป่วย ตามความเชื่อของชาวอีสาน เชื่อว่า การลำผีฟ้าจะสามารถช่วยรักษาผู้ป่วยได้ โดยการสังเกตจากการอ้อนวอนผีฟ้า ในขณะที่ลำนั้นในบางช่วงผู้ป่วยจะลุกขึ้นมาพ็อนร่วมกับผู้ลำ แสดงว่าผีฟ้าได้เอานำขวัญผู้ป่วยที่นำไปกักขังไว้มาคืนแก่ผู้ป่วยนั่นเอง แต่ปัจจุบันเมื่อวิทยาศาสตร์การแพทย์เจริญขึ้น การลำผีฟ้าก็มึ้น้อยลง ไม่เป็นที่นิยมแต่ก็ยังมีเหลืออยู่บ้างในชนบทอีสานบางท้องที่

เมื่อปี พ.ศ. 2481-2487 สมัยที่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ส่งเสริมลัทธินิยมชาวตะวันตก เพื่อพาชาติให้พ้นภัย โดยให้ยกเลิกวัฒนธรรมเก่า ๆ คร่ำครึสกปรก

น่ารังเกียจ โดยมีประกาศห้ามกินหมาก แต่ได้สนับสนุนวัฒนธรรมแบบตะวันตกการละเล่นที่โดดเด่น คือ การส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติด้วยการร่ำวงสามัคคีหรือ “รำโทน” ในยุคนี้ วัฒนธรรมรำโทน ภายใต้นโยบายแห่งชาติ ได้แพร่กระจายไปทั่วถิ่นของไทยในทุกภูมิภาคอย่างรวดเร็ว โดยมีกระทรวง ธรรมการ (ปัจจุบันคือ กระทรวงศึกษาธิการ) จนทำให้รำโทนเป็นศิลปะการละเล่นที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง เนื่องจากว่า วัฒนธรรมร่ำวง นั้นสอดคล้องกับศิลปะการละเล่นของวัฒนธรรมพื้น ถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิม

สมัยนั้น ด้วยความห่างไกลความยากลำบากในการเดินทาง ระหว่างภาคอีสานกับ ภาคอื่น ๆ ทำให้ รำโทนที่ได้มาจากลำพูนที่ได้มาจากนิทานก่อนนั้น ไม่เป็นที่รู้จักของคนภาคอื่นเลย คนไทยภาคอื่นรู้จัก คำว่า “ลำพูน” คือลำนิทานก่อน จากผู้ที่มีเชื้อสายลาว เมื่อปี พ.ศ. 2481-2487 ในนามของ “รำโทน” ช่วงจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ออกตรวจราชการตาม ต่างจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคอีสานและภาคเหนือ โดยในครั้งนั้นได้ให้ชาวบ้านนำศิลปะ รำโทน มา ต้อนรับผู้นำประเทศ จากนั้น จอมพล ป.พิบูลสงครามก็ได้ให้ภริยา ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม เก็บรวบรวม ผู้จัดบันทึกคำร้อง พร้อมทั้งจดจำจังหวะงานศิลปะ รำโทน จากชาวบ้านในเวลานั้นไว้ ดังนั้น จึงไม่แปลกแต่อย่างใด ที่ชาวไทยทั่วประเทศได้รับรู้และสัมผัสกับผลงานเพลงที่รัฐบาลได้สร้าง ขึ้น ซึ่งเป็นเพลงแม่บทเป็นจำนวน 10 เพลง เรียกว่า “ร่ำวงมาตรฐาน” อันได้แก่ 1) ดอกไม้ของชาติ 2) ดวงจันทร์วันเพ็ญ 3) บูชานักรบ 4) ดวงจันทร์ขวัญฟ้า 5) หญิงไทยใจงาม 6) ยอดชายใจหาญ 7) งามแสงเดือน 8) ชาวไทย 9) รำชิมารำ 10) คืนเดือนหงาย ใน 10 เพลงร่ำวงมาตรฐานนี้มีชื่อของ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม เป็นผู้แต่งคำร้องทำนองและผู้ถือลิขสิทธิ์ถึง 6 เพลง ในจำนวน 6 เพลงนี้ พิพัฒน์ บริบูรณ์ เคยเข้าไปกราบท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ซึ่งเขาสำนึกในบุญคุณและ เรียกด้วยความรักความศรัทธาถึง เรียกว่าท่าน “คุณย่า” จากนั้นพิพัฒน์ บริบูรณ์ จึงได้รับทราบจาก ท่านผู้หญิงละเอียดว่า เพลงที่เป็นลิขสิทธิ์ของท่านผู้หญิงนั้น เป็น “เพลงชาว” ที่ท่านได้จัดบันทึกมา จากคราวที่ได้ติดตาม จอมพล ป.พิบูลสงคราม ออกตรวจราชการตามต่างจังหวัด หลังจากนั้น “รำโทน” จนเป็นที่รู้จักของชาวเมืองหลวงอย่างกว้างขวาง และเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก จนทำให้มี คณะร่ำวง หรือรำโทน เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ในครั้งนั้นและถ้ามีงานรื่นเริง งานประจำปี งานวัด งานประเพณีต่าง จะต้องมี ร่ำวงหรือรำโทนเป็นมหรสพที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในยุคนั้น (แวง พลังวรรณ, 2545)

ภูมิปัญญาศิลปะและวัฒนธรรมรำโทนของชาวอีสานมีมาก่อน รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม จะส่งเสริมเสียอีก ซึ่งคำว่า “รำโทน” นั้นมีสาเหตุมาจากการใช้ กลองโทนมาบรรเลง ประกอบจังหวะการละเล่นพื้นบ้านของชาวอีสาน โดยลักษณะกลองโทนนั้น ใช้หนังงูเหลือมเป็นหน้า หน้ากลอง บางครั้งก็ใช้หนังกบ ตัวกลองทำด้วยดินเผา จะมีเสียงดัง “ปอดปอง ปอดปอง ๆ” ซึ่งนำมา ประกอบกับจังหวะการรำ ตามเสียงของหนังกลองงูเหลือม เพลงที่ผู้แต่งนำมาเสียงของการบรรเลง

โทนคือ “เพลงบั๊กหลอดปอดปอด” ซึ่งเป็นเพลงของ “เบญจมินทร์” ได้นำมาบันทึกแผ่นเสียง มีเนื้อร้องว่า... “บั๊กหลอดปอดปอดโถนาวันพระ ฝนตกชะบั๊กหลอดปอดปอด” ถึงแม้ชาวอีสานจะถูกรัฐบาลในครั้งนั้น นำเอาศิลปะรำโทน ซึ่งเป็นศิลปะของตัวเอง ไปเป็นศิลปะประจำชาติ และถึงแม้ชาวอีสานจะหันไปนิยมรำโทนที่เป็นรูปแบบใหม่ของรัฐบาลก็ตาม แต่ทว่าในพื้นที่ถิ่นของภาคอีสาน ก็ยังมีการสร้างผลงานรำโทนในรูปแบบของ “นิทานก้อม” แบบดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง เหตุเพราะรูปแบบของท่วงทำนอง ลีลาจังหวะของรำโทนนั้น เป็นลักษณะเฉพาะของชาวอีสาน ต่อมา รำโทน มีรูปแบบของท่วงทำนองลีลาจังหวะเปลี่ยนไป มีการปรับเปลี่ยนตัดแปลงและเสริมแต่งจากนักประพันธ์เพลงในแต่ภาคแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นเพิ่มสีสันเพื่อให้เหมาะสมกับเพลงที่ใช้ประกอบกับการเต้นรำแล้วมีการนำเพลงรำโทนในรูปแบบใหม่มาบันทึกแผ่นเสียง และได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย

ในยุคช่วงปี พ.ศ. 2504 ของเพลงลูกทุ่งที่ใช้คำร้องภาษาอีสาน คือ “ศักดิ์ศรีศรีอักษร” นักร้องสาวจากจังหวัดอุบลราชธานี ในผลงานเพลง “ผู้ใหญ่ลี” พิพัฒน์ บริบูรณ์ได้เลือกชาลวยัย บัวบังคร บันทึกเสียงดนตรีสากล แต่ถ้าเป็นทางดนตรีอีสานเลือก สมัยอ่อนวงศ์ หมอแคนชาวจังหวัดเพชรบุรี บันทึกเสียง โดยสมัย อ่อนวงศ์ เพลง “ผู้ใหญ่ลี” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพในชนบทของชาวอีสาน กล่าวถึงในยุคก่อน ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ของชาวอีสานไม่ชินกับภาษาไทยกลาง พร้อมทั้งมีความรู้ก็น้อยในการปฏิบัติหน้าที่ปกครองลูกบ้าน และเป็นเรื่องเล่าขานที่ตลกสนุกสนาน ในการใช้ภาษาผิด ๆ ลูก ๆ ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. 2514 สถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 ขอนแก่น ได้จัดการประกวดแข่งขันลำเรื่องต่อกลอน ผลการแข่งขันปรากฏว่า “คณะอุบลพัฒนา” ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ1 ทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังและ ได้รับความนิยมทั่วภาคอีสาน ในขณะนั้นครูสุรินทร์ ภาคศิริ (ทิดโส สุดสะแนน) พร้อมกับนายห้างแผ่นเสียงกรุงไทย ประเสริฐ หวังสันติพร กำลังค้นหานางเอกแสดงภาพยนตร์ในเรื่อง “บัวลำภู” ของ รังสี ทัศนพยัคฆ์ โดยมีเพลงประกอบภาพยนตร์ชื่อ “เพลงอีสานลำเพลิน” ประพันธ์โดย ครูสุรินทร์ ภาคศิริ หลังจากนั้น นายห้างประเสริฐ หวังสันติพร พร้อมทั้งนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง พรชัย ญ วังใหม่ และครูสุรินทร์ ภาคศิริ จึงได้มาพบกับหัวหน้าคณะอุบลพัฒนา อาจารย์อัมพร สง่าจิตร ที่สำนักงานหมอลำจังหวัดขอนแก่น เพื่อมาขอให้ อังคนางค์ คุณไชย แสดงภาพยนตร์รีบบทเป็นหมอลำสาว พร้อมกับ สไบแพร บัวสดแสดงร่วมกัน จากนั้นหัวหน้าหมอลำคณะอุบลพัฒนา ก็ยินยอมอนุญาตให้ทั้งสองแสดงภาพยนตร์เรื่องบัวลำภู และแล้ว อังคนางค์ คุณไชยก็ได้บันทึกแผ่นเสียง “เพลงอีสานลำเพลิน” และสไบแพร บัวสด ใน “เพลงลำเพลินหมอลำสาว” ซึ่งเป็นที่มาของเพลงลูกทุ่งอีสาน

อาจกล่าวได้ว่า เพลงลูกทุ่งอีสานมีพัฒนาการมาจาก “รำโทน” สำหรับเพลงลูกทุ่งอีสาน หมายถึง เพลงที่ใช้คำร้องเป็นภาษาอีสาน อยู่ในตัวบทเพลงลูกทุ่ง ส่วนเพลงลูกทุ่งหมอลำ

คงเกี่ยวข้องกับคำลำและวาดลำ (ทำนองลำ) ที่ไปผสมผสานอยู่ในส่วนใดส่วนหนึ่งของบทเพลงลูกทุ่ง ดังนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำพัฒนามาจากลูกทุ่งอีสาน

สิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในภาคอีสาน เริ่มจากโครงสร้างชั้นพื้นฐานทางด้าน การคมนาคม เมื่อมีการสร้างทางรถไฟเข้ามายังภาคอีสาน อันเนื่องมาจากต้องพัฒนาพื้นที่ในภาคอีสานและเศรษฐกิจกิจของประเทศ โดยเริ่มเปิดทำการเดินรถไฟ สายอีสานใต้ ไปสิ้นสุดสถานีจังหวัดวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2473 และต่อมาได้สร้างทางรถไฟอีสานเหนือ สิ้นสุดที่สถานีหนองคาย เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2499 จากผลการสร้างทางรถไฟสายอีสานดังกล่าว ทำให้เกิดปรากฏการณ์ มีการขนส่งเพิ่มปริมาณสินค้าเข้า-ออกภาคอีสานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้เกิดค่านิยมใหม่ในภาคอีสาน อันเนื่องจากโครงสร้างชั้นพื้นฐานทางด้าน การคมนาคม จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ศิลปะและวัฒนธรรมของภาคอีสานแพร่กระจายเข้ามาในท้องที่ของภาคกลางได้เร็วยิ่งขึ้น ดังที่ศิลปินพื้นบ้าน หมอลำกลอนเป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีโอกาสไปบันทึกแผ่นเสียง เช่น หมอลำบุญเพ็ง หมอลำคำปุ่น หมอลำเคน ดาเหลา หมอลำคำพา ฤทธิพิศ หมอลำบุญยัง สุภาพ ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในคณะสุนทราภรณ์ ที่ได้ผลักดันหมอลำอีสานให้เป็นที่แพร่หลายในกรุงเทพฯ เพลงลูกทุ่งที่เป็นทำนองลำแบบอีสาน ต่อมาในระหว่างปี 2502 – 2503 หม่อมราชวงศ์ถนัดศรี สวัสดิวัตน์ ได้นำทำนองเต้ยโขง มาขับร้องในเพลงขุนโขง (จินดา แก่นสมบัติ, 2559)

ในปี พ.ศ. 2514 อังคนางค์ คุณไชย ได้แสดงภาพยนตร์รับบทเป็นหมอลำสาว พร้อมกับ สไบแพรว บัวสด แสดงร่วมกัน จากนั้นหัวหน้าหมอลำคณะอุบลพัฒนา ก็ยินดีต้อนรับให้ทั้งสองแสดงภาพยนตร์เรื่อง บัวลำภู และ อังคนางค์ คุณไชย ก็ได้บันทึกแผ่นเสียง “เพลงอีสานลำเพลิน” และสไบแพรว บัวสด ใน “เพลงลำเพลินหมอลำสาว” หลังจากนั้นความเป็นนางเอกหมอลำได้เป็นที่นิยมอย่างรวดเร็ว อันเนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงได้เผยแพร่ไปทั่วประเทศ (สุรินทร์ ภาคศิริ, 2557)

และในช่วงปี พ.ศ. 2514-2524 นายห้างแผ่นเสียง ผู้ผลิตผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่ง ได้มีการสร้างสรรค์ประพันธ์คำร้องมีภาษาเป็นอีสาน และนำทำนองหมอลำ (วาดลำ) มาผสมผสานอยู่ในเนื้อร้องทำนองเข้ากับเพลงลูกทุ่ง บทเพลงจำนวนทั้งหมดใช้หลักเสียงระบบ 5 เสียงหรือ เพนตาโทนิคโหมด (Pentatonic Mode) เป็นพื้นฐานเบื้องต้นของบันทึกเสียงดนตรีไทยมอริตัน และในยุคนี้ยังมีศิลปินอีสานที่ร้องเพลงในรูปแบบแนวเพลงลูกทุ่งหมอลำ แล้วได้รับความนิยมดังต่อไปนี้

1. อังคนางค์ คุณไชย ร้องเพลง “อีสานลำเพลิน”
2. ชบาไพร นามวัย ร้องเพลง “ลำเพลินเชียวยิ้ม”
3. ศักดิ์สยาม เพชรชมพู ร้องเพลง “กอดหมอนนอนหนาว”
4. ดาว บ้านดอน ร้องเพลง “ลำเพลินเจริญใจ”
5. สุภาพ ดาวเด่น ร้องเพลง “ลำเพลินสลับเต้ย

6. หงส์ทอง ดาวอุดร ร้องเพลง “หงษ์ทองคะนองลำ”
7. นกน้อย อุไรพร ร้องเพลง “คอยรักจากเสียงพิณ”
8. สัญญา เพชรเมืองกาฬ ร้องเพลง “คิดฮอดเสียงโปงลาง”

นอกจากเห็นจากนั้นจะเป็นเพลงลูกทุ่งหมอลำ โดดเด่นมากขึ้นอย่างชัดเจน ในช่วงปี พ.ศ. 2523-2528 เริ่มมีการบันทึกเสียง โดยทุกเพลงนั้นเป็นลูกทุ่งหมอลำ คือมีการผสมผสานคำร้องทำนองกับลำเพลินเข้าด้วยกันกับเพลงลูกทุ่ง และมีการผสมผสานดนตรีพื้นบ้านกับดนตรีสากล โดยเฉพาะมีการนำเอา “แซกโซโฟน” มาบรรเลง (โซโล่เดี่ยว) ซึ่งที่ผู้นำเอามาบรรเลงบันทึกเสียงเป็นคนแรกคือ “ครูสำราญ บุปผาวาส” และศิลปินอีสานที่เห็นเด่นชัด ในช่วงนี้เป็นคือ

1. ทองมี มาลัย อัลบั้ม “ชุดชมรมแท็กซี่”
2. สนธยา กาศสินธุ์ อัลบั้ม “ฮักสาวผมเปีย”
3. พิมพ์ใจ เพชรพลาญชัย อัลบั้ม “สาวตี๋มียัมปหวาน”
4. คำเก็ง ทองจันทร์ อัลบั้ม “ลำเพลินพลทหารช่าง”

ได้รับการออกเผยแพร่เป็นอัลบั้มทั้งชุดทุกเพลงเป็นการนำคำลำ ทำนองลำ (วาดลำ) มาผสมผสานคำร้องทำนองเพลงลูกทุ่งเข้าด้วยกัน ซึ่งถือว่ายุคปี พ.ศ. 2523 เป็นยุคเริ่มต้นของคำว่า “ลูกทุ่งหมอลำ” (สุรินทร์ ภาคศิริ, 2557)

เอกสารที่ศึกษาเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งหมอลำในบทความของ จินดา แก่นสมบัติ (2559) เรื่องเพลงลูกทุ่งหมอลำ : จากเพลงพื้นบ้านอีสานแพร่กระจายเข้าสู่เมืองกรุง โดยมีการศึกษาที่มาและพลวัตของเพลงลูกทุ่งหมอลำไว้ว่า บทความนี้มุ่งนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างเพลงลูกทุ่งกับหมอลำ การผสมผสานศิลปะและวัฒนธรรมทางด้านดนตรี พัฒนาการจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษา พบว่า รากเง้าของเพลงลูกทุ่งนั้น เกิดมาจากการรับอิทธิพลเพลงสากลและดนตรีตะวันตก ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีการนำเพลงมาขับร้องสลับฉากละคร เรียกว่า “เพลงหน้าม่าน” เพลงลูกทุ่ง มีสำเนียงในรูปแบบของตนเองที่ติดมาจากท้องถิ่น มีการเล่นลูกคอกลูกเอื้อน จากรูปแบบการร้องดังกล่าว จึงทำให้เกิดการเรียกแนวเพลงลูกทุ่งขึ้นหลายประเภท ได้แก่ ลูกทุ่งปักษ์ใต้ ลูกทุ่งล้านนา ลูกทุ่งอีสาน และรูปแบบแนวเพลง “ลูกทุ่งอีสาน” มีพัฒนาการมาจาก “รำโทน” สำหรับ “เพลงลูกทุ่งหมอลำ” มีพัฒนาการมาจากเพลง “ลูกทุ่งอีสาน” โดยมีการเอานำทำนองลำ (วาดลำ) มาผสมผสานเข้ากับ เพลงลูกทุ่ง และปัจจัยทางด้านการคมนาคมเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการแพร่กระจาย “เพลงลูกทุ่งหมอลำ” เข้าสู่เมืองกรุงได้อย่างรวดเร็ว ทำให้มีโอกาสบันทึกแผ่นเสียงและได้รับความนิยม เป็นอย่างมาก ส่งผลทำให้เกิดธุรกิจเพลงลูกทุ่งหมอลำที่โดดเด่น และสภาพปัจจุบันนี้เพลงลูกทุ่งหมอลำมีการนำวาดลำมาผสมผสานกับ “เพลงร็อค” อีกด้วย มีรูปแบบระบบการขายและเผยแพร่ผลงานในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้ความบันเทิงเพลงรอสายโทรศัพท์ มีการจัดดูแลเรื่องลิขสิทธิ์เพลง จากปัจจัยที่เอื้อต่อการเผยแพร่สื่อสาร สู่ช่องทางสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ศิลปะและวัฒนธรรม

แขนงนี้ จึงมีศิลปินพื้นบ้านอีสาน ทุกเพศทุกวัย ให้ความสนใจสืบทอด ศิลปะของเพลงลูกทุ่งหมอลำ แขนงนี้ ดังที่ได้ปรากฏในสังคมออนไลน์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

ต่อมา จิตตยา เป็นเพชร (2546) ยังได้ศึกษาเรื่องการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำ ของบานเย็น รากแก่น โดยผลการศึกษาพบว่า ด้านประวัติและผลงาน บานเย็นรากแก่น เกิดเมื่อ พ.ศ. 2549 ที่จังหวัดอุบลราชธานี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วเรียนล่ำกับหมอลำที่มีชื่อเสียง ของเมืองอุบล 2 ปี เริ่มประกอบอาชีพแสดงหมอลำเมื่ออายุ 14 ปี พ.ศ. 2515 ตั้งวงดนตรีลูกทุ่ง หมอลำชื่อวง “บานเย็น รากแก่น” เป็นที่รู้จักของคนไทยทั่วประเทศ ในลีลาการลำและการฟ้อนจน ได้รับการขนานนามว่า “ราชินีหมอลำ” มีผลงานการแสดงทั้งในและต่างประเทศ พ.ศ. 2541 ได้รับ เชิญจากสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี เป็นอาจารย์พิเศษ สอนวิชาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน จนถึง ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2543 ได้ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขานาฏศิลป์และการละคร (การแสดงหมอลำ) คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี

ด้านข้อมูลเพลงและการศึกษาเอกลักษณ์ของการร้องเพลงลูกทุ่งหมอลำของ บานเย็น รากแก่น จากชุดหมอลำอินเตอร์สะพานทรวง พบว่าบานเย็น รากแก่น มีเอกลักษณ์การร้อง ที่เป็นเทคนิคของตนเอง 2 ประการคือ

1. เทคนิคการใช้ลูกคอ เอกลักษณ์เด่นที่บานเย็น รากแก่น ใช้มากในทุกเพลง ที่ศึกษา ไม่ว่าจะเป็เพลงช้าหรือเร็ว ก็สามารถใช้ลูกคอที่มีความยาวและความละเอียดได้เหมาะสม กับทำนองและเนื้อหาของเพลงนั้น

2. เทคนิคการเอื้อน บานเย็น รากแก่น ใช้คำเอื้อนสั้นในคำร้องที่สั้นๆ หรือ เชื่อมระหว่างคำ และใช้เอื้อนยาวในส่วนของการเกริ่นเพื่อแสดงความสามารถที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัว เทคนิคการเอื้อนที่เป็นอัตลักษณ์ของบานเย็น รากแก่น คือไม่จำเป็นการเอื้อนสั้นหรือ เอื้อนยาวของทุกเพลงจะมีการเคลื่อนที่ของทำนองแบบจากสูงไปต่ำ

ในปีเดียวกัน จันทราพร มุลลิสาร (2546) ได้ศึกษา โลกทัศน์ที่ปรากฏในบทเพลง ลูกทุ่งหมอลำจินตหรา พูนลาภ โดยจากการศึกษาพบว่าบทเพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งซึ่ง สามารถนำเสนอวิถีชีวิตของคนในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย การศึกษานี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาโลกทัศน์ที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งหมอลำ จินตหรา พูนลาภ โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจาก บทเพลง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผล การศึกษา พบว่า โลกทัศน์ที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งหมอลำจินตหรา พูนลาภ มี 3 ประเภท ได้แก่โลก ทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ จำนวน 91 เพลง โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ จำนวน 32 เพลง โลกทัศน์ ที่มนุษย์มีต่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ จำนวน 27 เพลง

โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ ประกอบด้วย โลกทัศน์ต่อความเป็นคน คือทัศนคติที่ แยกแยะได้ว่าความเป็นคนคืออะไร เพลงจิตหรา พูนลาภ ส่วนมากจะกล่าวถึงบุคคลที่เป็นชายกับ

หญิง โลกทัศน์ที่มีต่อเพศ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรักของเพศชายกับเพศหญิง ผู้หญิง ส่วนมากถูกผู้ชายเป็นฝ่ายทิ้งทำให้ผู้หญิงเสียใจ โลกทัศน์ต่อวัยหรือช่วงชีวิตของคน โบราณอีสานแบ่ง ชีวิตของคนออกเป็น 3 ช่วง คือ ปฐมวัย วัยกลางคน และปัจฉิมวัย จะกล่าวถึงบุตรกับบุพการี ให้บุตร รู้จักกตัญญูต่อบุพการี โลกทัศน์ต่อสถานภาพทางสังคม เป็นโลกทัศน์เกี่ยวกับหญิงสาวที่อยู่ในชนชั้น ธรรมดา มีความรักกับหนุ่มชนชั้นธรรมดาเป็นส่วนมาก โลกทัศน์ต่อฐานะ จน รวย ที่ปรากฏในบท เพลงของจินตหรา พูนลาภ เป็นความรักของชายหญิงต่างชนชั้น ผู้หญิงจะรักและซื่อสัตย์ต่อผู้ชายมาก โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ โลกทัศน์ ในบทเพลงของจินตหรา พูนลาภ กล่าว ไว้ว่า ชาวอีสานมีความสนใจและซาบซึ้งต่อธรรมชาติ ดังนั้นการดำรงชีวิตของชาวอีสานตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ มีการบรรยายภาพป่าที่ประกอบด้วยต้นไม้ดอกไม้ รวมถึงสัตว์ชนิดต่าง ๆ และโลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ โลกทัศน์จากบทเพลง จินตหรา พูนลาภ กล่าวถึงชาวอีสานมีความเชื่อว่า กรรมใดใครก่อ ก็จะมีผลตามกรรมนั้นของตน และเชื่อในสิ่ง เหนือธรรมชาติมาก ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงโลกทัศน์ของชาวอีสานที่นำเสนอมาจากบทเพลง ลูกทุ่งหมอลำ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิถีชีวิตชาวอีสานและบทเพลงในแนวคิดอื่น ๆ ได้อีก ต่อไป

นอกจากนี้ ราตรี ศรีวิไล และคณะ (2554) ได้ศึกษา สุนทรียภาพในกลอนลำของ หมอลำกลอน : องค์ประกอบและปัจจัยเกื้อหนุนต่อการสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า กลอนลำเป็น องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการสร้างชื่อเสียงให้แก่หมอลำ ถ้ากลอนลำดี ก็จะทำให้ผู้ฟังประทับใจ กลอนลำจะดีมีสุนทรียภาพก็ขึ้นกับประสบการณ์และทักษะความรู้ความชำนาญของผู้แต่งกลอน การ วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีความมุ่งหมายเพื่อ 1. เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบทางสุนทรียภาพใน กลอนลำ ของหมอลำกลอน และ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนต่อการสร้างสรรค์กลอนลำที่มี สุนทรียภาพ มีการเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสนทนากลุ่ม มีการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 ถึง เดือนตุลาคม 2553 โดยการสัมภาษณ์การสังเกต และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลภาคสนาม ได้ จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม จากผู้รู้ 5 คน ผู้ปฏิบัติ 15 คน ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป 10 คน ในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด อำนาจเจริญ และ อุบลราชธานี ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดนี้ประกอบด้วย นักวิชาการ หมอลำ นักแต่งกลอนลำ และผู้จัดรายการ วิทยุ ด้านหมอลำ นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง ด้วยวิธีการแบบสามเส้า วิเคราะห์ตาม จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทางสุนทรียภาพในกลอนลำของหมอลำกลอน ด้านเนื้อหา ซึ่งได้แก่ เรื่องความรัก ความเชื่อ คำสอน ความงามของธรรมชาติ วิถีชีวิต และ ขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านรูปแบบหรือฉันทลักษณ์ ของกลอนลำ ได้แก่ กลอนร่าย กลอนกาพย์

กลอนเย้น และกลอนเพลง ด้านศิลปะในการใช้ถ้อยคำ ได้แก่ การใช้ถ้อยคำสื่อความหมายได้ตรงชัดเจน กระชับ การใช้คำสัมผัสคำอุปมาอุปมัย คำที่เป็นสุภาพศีต คำคม และโวหารที่ก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่านหรือผู้ฟัง

ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการสร้างสรรค์กลอนลำที่มีสุนทรียภาพนั้น ผู้แต่งกลอนลำแต่ละคนนั้น จะต้องมีความรู้ดังต่อไปนี้ คือ 1. ความรู้ด้านเนื้อหา 2. ความรู้ด้านรูปแบบและฉันทลักษณ์ และ 3. ความรู้ด้านศิลปะในการใช้ถ้อยคำ ซึ่งความรู้และทักษะทั้ง 3 ด้านนี้ ได้จากการสั่งสมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ของนักแต่งกลอนลำแต่ละคน ประสบการณ์เหล่านี้ได้แก่ 1. การศึกษาเล่าเรียนทั้งนอกระบบและในระบบโรงเรียน 2. การมีอาชีพศิลปินหมอลำ 3. ประสบการณ์พิเศษในชีวิต 4. การเรียนรู้จากครู 5. การมีประสบการณ์ทางภาษา วรรณกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีจากการบวชเรียน 6. การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง 7. การมีใจรักและขยันหมั่นเพียรด้านการแต่งกลอน และ 8. ความรักในการอ่าน การคิด การสังเกต และการใฝ่ฝันของนักแต่งกลอนลำ ประสบการณ์ทั้งหลายเหล่านี้ต่างก็มีส่วนช่วย

โดยสรุปกลอนลำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้หมอลำมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมในหมู่ผู้ฟัง การที่ผู้แต่งกลอนลำจะแต่งกลอนให้มีสุนทรียภาพได้นั้น ต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะทั้งสามด้าน คือด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบและฉันทลักษณ์ และด้านศิลปะในการใช้ถ้อยคำ ด้วยเหตุนี้ จึงสมควรที่จะมีหลักสูตรการประพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นในทุกระดับการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดผู้แต่งกลอนลำที่มีความรู้ความสามารถจำนวนมากขึ้น อันจะช่วยส่งเสริมให้หมอลำมีกลอนลำที่มีสุนทรียภาพมาใช้เพื่อความรู้และความบันเทิงแก่ผู้ฟังสืบไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2.1 ความหมายของอัตลักษณ์

สังคมมนุษย์ คือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ เช่น อาชีพ อายุ เพศ ศาสนา ฐานะ ที่อยู่อาศัย สังคมของมนุษย์เกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันไม่ว่าจะในด้านใด เช่น ประเทศ จังหวัดและอื่น ๆ และมักจะมีวัฒนธรรมหรือประเพณีรวมถึงภาษา การละเล่นและอาหารการกินของตนเองในแต่ละสังคม การที่มนุษย์รวมกันเป็นสังคมนั้นเพราะมนุษย์มีพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมพฤติกรรมเหล่านี้ได้ขีดเกลามาโดยลำดับจนกลายเป็นวัฒนธรรม ดังนั้นในแต่ละสังคมจึงย่อมมีวัฒนธรรมเฉพาะตัวถือเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นแม้ว่าจะมีชนกลุ่มต่าง ๆ ตามภาษาพูดที่หลากหลายแต่วัฒนธรรมจะแสดงถึงความเป็นปึกแผ่นการมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์อย่างเด่นชัดและหลากหลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมหลักของประเทศ

มนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินชีวิตในสังคมเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้เกิดการหล่อหลอมให้สมาชิกในสังคมมีทัศนคติความเชื่อ ความสนใจ ความคิดสร้างสรรค์ไปในทางเดียวกัน

ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือการนิยามตัวตนหรือบอกว่าตนเป็นใครตรงกับศัพท์ทางวิชาการด้านมานุษยวิทยาที่ว่า “อัตลักษณ์” (ดำรง ฐานดี, 2546)

“อัตลักษณ์” มาจากภาษาบาลีว่า อตต รวมกับคำว่า ลักษณะ โดยที่ “อัตตะ” มีความหมายว่าตัวตน ของตน ส่วน“ลักษณะ” หมายถึงสมบัติเฉพาะตัว อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการให้คำนิยามและตีความหมาย เชิงคุณค่า ซึ่งคุณค่าเหล่านั้นไม่จำเป็นต้องได้รับความเป็นสากล แต่เป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการสร้างตัวตนจากวัฒนธรรมย่อยก็ได้ ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งพหุลักษณะทางสังคมซึ่งไม่เหมือนกับเอกลักษณ์ในคำนิยามสมัยแรกที่จะต้องสร้างเพื่อความเป็นปึกแผ่นของสังคมเท่านั้น แต่อัตลักษณ์เป็นเรื่องของการยอมรับในการมีอยู่ของปัจเจกอย่างจริงจังในสมัยก่อนนั้น เมื่อพูดถึงคนไทยในสายตาของชาวต่างประเทศ ก็คือการยิ้มแย้มจนได้รับสมญาว่าเป็น “Land of Smiles” หรือ “ดินแดนแห่งรอยยิ้ม” ถัดมาก็คือ การเป็นมิตรกับชาวต่างชาติและความเอื้ออาทร โดยปกติคนไทยมักจะเป็นคนที่สุภาพเรียบร้อย รักสนุก ชอบความสะดวกสบาย และเก็บความรู้สึก นอกจากรอยยิ้มแล้วคนไทยไม่ค่อยแสดงอะไรออกมาทางสีหน้าหรืออากัปกิริยา ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบ จะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ดังนั้นจึงออกจะเป็นการยากที่จะคาดเดาความหมายจากรอยยิ้มของคนไทย (ประสิทธิ์ ลีปรีชา, 2547)

ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์มีความสำคัญต่อระบบสังคม กล่าวคือประการแรกทำให้เรารู้สึกว่าเป็นตัวเราหรือพวกเราที่แตกต่างจากคนอื่น โดยไม่จำเป็นต้องมีเพียงหนึ่ง แต่อาจมีหลายลักษณะที่ประกอบขึ้นมา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับคนหรือสิ่งของแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะลักษณะพิเศษที่จะบ่งบอกตัวตนของสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น

อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2543) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์มีความหมายเป็นปัจเจกที่เชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งสังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และคุณค่าที่ติดตามมากับความเป็นสามี - ภรรยา ความเป็นศิษย์ - อาจารย์ อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของสัญลักษณ์ด้วย อัตลักษณ์ (Identity) เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่นโดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (Awareness) ในตัวเราและพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่น คือเราจะต้องแสดงตนหรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร และ “ฉันเป็นใคร” ในสายตาคนอื่น

อัตลักษณ์ แตกต่างจากบุคลิกภาพในประเด็นที่สำคัญหลายประการ เราอาจมีบุคลิกภาพร่วมกับบุคคลอื่น แต่การมีอัตลักษณ์ร่วมมีนัยของการเกี่ยวพันกับการตื่นตัว (active) บางอย่างในตัวของเรา เช่นเราเลือก ที่จะแสดงตัวตนกับกลุ่มหรืออัตลักษณ์ที่เฉพาะ ซึ่งบางครั้งเราอาจมีตัวเลือกว่าคนอื่น และอัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (awareness) บางอย่างที่เกี่ยวข้อง

ข้องกับส่วนที่เป็นของเรา บุคลิกภาพอธิบายลักษณะต่างที่บุคคลทั้งไปน่าจะมี เช่น การเข้าสังคมเก่ง หรืออาจเป็นคุณลักษณะภายใน แต่อัตลักษณ์ต้องการพื้นฐานบางอย่าง อาจถูกจัดประเภทด้วยการมีลักษณะบุคลิกภาพ แต่เราต้องแสดงตนเอง (นั่นคือการยอมรับอย่างตั้งใจ) กับอัตลักษณ์ความสำคัญของการแสดงตัวตน (marking oneself) คือ การมีอัตลักษณ์เหมือนกับกลุ่มหนึ่งและมีความแตกต่างกับอีกกลุ่มอื่น หากลองคิดถึงสถานการณ์ที่เราพบกับใครสักคนในครั้งแรก และเรากำลังพยายามค้นหาว่าเขาใคร ด้วยการตั้งคำถามว่าเขามาจากไหนและเขาทำอะไรในสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นการกำลังพยายามค้นหาสิ่งเกี่ยวกับตัวของบุคคลนี้และสิ่ง ที่ทำให้เขาเหมือนกับเราด้วย (สิ่งที่เรามีร่วมกับเขา) และสิ่งที่ทำให้เขาแตกต่างจากเรา หรือการพิจารณาถึงสถานการณ์การเดินทางไกล สถานที่ที่คุณจะไป คุณได้ยินเสียงคนกลุ่มหนึ่งกำลังสนทนาแล้วพูดภาษาเดียวกับคุณ คุณจะรับรู้ด้วยความรู้สึกของการระลึกรู้ (recognition) และความเป็นเจ้าของ ร่วมกับกลุ่มนั้นการที่คุณมีบางอย่างร่วมกัน ได้นำเสนอช่วงของการระลึกรู้และการมีบางอย่างร่วมกับผู้อื่นผู้มีอัตลักษณ์ร่วมกับคุณ อัตลักษณ์ถูกแสดงออกให้เห็นด้วยการคล้ายกัน นั่นคือมันเกี่ยวกับบุคคลที่เหมือนเราและความแตกต่างของบุคคลที่ไม่เหมือนกับเรา (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543)

2.2 ประเภทของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ คือความเชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลายแบบในอีกด้านหนึ่ง อัตลักษณ์เกี่ยวกับมิติภายในของความเป็นเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองที่สัมพันธ์กับโลก (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2543) จึงได้แบ่งอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม อธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 อัตลักษณ์ส่วนบุคคล

ประสิทธิ์ ลีปรีชา (2547) กล่าวว่าอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) เป็นการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมว่าเราเป็นใคร เช่น นางสาว ก มองตนเองว่าเป็นคนไทยเป็นคนใต้เป็นผู้หญิง เป็นนักศึกษาเป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก ก็คือ อัตลักษณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก นั่นเอง

อาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของบุคคลเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยา มองว่า เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันในสังคมต้องมีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการกระทำทางสังคมนะหว่างกัน โดยพฤติกรรมที่แต่ละบุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ขึ้นอยู่กับทัศนคติทางสังคมตามโครงสร้างทางสังคมนั้นๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่

2.2.2 อัตลักษณ์ทางสังคม

อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) เป็นลักษณะอย่างหนึ่งในตัวบุคคลที่จะทำให้บุคคลนั้นมีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นเห็นได้ว่าอัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งในตัวบุคคล ซึ่งในทางสังคมวิทยามองว่าเมื่อบุคคลมาอยู่ร่วมกันในสังคมก็มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการกระทำทางสังคมระหว่างกัน (Social interaction) โดยพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ขึ้นอยู่กับสังคม (Social Norms) ตามโครงสร้างทางสังคมนั้น ๆ การกระทำระหว่างกันทางสังคมทำให้บุคคลมีบทบาทตามสถานการณ์ที่ตนสัมพันธ์อยู่ เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้ บุคลิกภาพไม่ได้หมายถึงการตอบสนอง ต่อสิ่งเร้าข้างนอกแต่เป็นความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนอง (อภิญา เพื่อฟูสกุล, 2543)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่าอัตลักษณ์ที่แสดงออกมีอยู่ 2 ลักษณะคือ อัตลักษณ์ ส่วนบุคคล คือลักษณะบุคคลที่นิยามตัวเองว่าคือใครเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมจนเกือบจะจับต้องและรู้สึกได้ เช่น รูปร่าง หน้าตา เพศ สถานะ ความรู้และอัตลักษณ์ทางสังคมเป็นภาพที่บุคคลอื่นมีต่อบุคคลหนึ่งโดยอาศัยสัญลักษณ์ ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ดังนั้นอัตลักษณ์กับสังคมจึงแยกกันไม่ออกเนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้นต้องมีการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับตัวบุคคลก็ยังคงมีการนิยามตนเองว่ามีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่

ลักษณะสำคัญอัตลักษณ์ ยังเป็นเรื่องของการใช้ สัญลักษณ์ (symbol) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลายรูปแบบในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ก็ยัง เกี่ยวข้องกับ มิติ "ภายใน" ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านของอารมณ์ ความรู้สึกเรา เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเอง ในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกและปริณทลของอัตลักษณ์และตัวตนที่มันซ้อน ทับกันอยู่ จึงมีการจัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับคือระดับ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) ที่จะใช้แสดงตน เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดตัวมา ความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อนความเป็นสามีภรรยา เข็มโรงเรียน ผ้าที่พันคอของ تیم ภาษาหรือบางที่อาจเห็นได้จากเสื้อผ้าที่ใส่ สัญลักษณ์และการสร้างภาพแทนความจริง (representation) เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางหรือที่เรามีอัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบางคนและการแยกแยะตัวเราด้วยการสร้างความต่างจากคนอื่น ในความเข้าใจนี้เองแม้ว่าในฐานะของบุคคลเราควรจะยอมรับในอัตลักษณ์ต่าง ๆ อย่างตั้งใจ อัตลักษณ์เหล่านั้นยังเป็นผลผลิตที่สำคัญของสังคม ที่เราอาศัยอยู่และความ สัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น อัตลักษณ์จึงได้จัดเตรียมการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่เขาอาศัยอยู่ นอกจากนี้อัตลักษณ์ยังรวม ถึงเรื่องราว "ฉันมองตัวฉันเองอย่างไร และคนอื่นมองฉันอย่างไร" มันเข้าไปเกี่ยวข้องกับตัวตน (self) และสิ่งที่อยู่ภายใน มันเป็นการกำหนด

ตำแหน่งที่ระลึกจากสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่คนอื่นรับรู้ด้วยไม่ใช่แค่เรารับรู้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่เรามองตัวเราอย่างไรและคนอื่นมองเราอย่างไรมันอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

การเปลี่ยนแปลงความหมายของ อัตลักษณ์ที่ปรากฏขึ้นมามีความสัมพันธ์อย่างมากกับการทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในปัจจุบัน ในบริบทของโลกาภิวัตน์ มิติเวลาที่เร่งเร็วขึ้นและมิติพื้นที่ที่ดูหดแคบเข้ามาเพราะการปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างหลากหลายและซับซ้อนและรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เกี่ยวกับเวลา พื้นที่และแบบแผนการให้คุณค่า การใช้ชีวิตประจำวันมีผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกที่เรามีเกี่ยวกับตนเอง สิ่งที่เคยเป็นมาตรฐานของระบบคุณค่าและการนิยามอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะ เป็นคุณค่าทางศาสนา ค่านิยมเรื่องเพศ คุณค่าประเพณีวัฒนธรรมเก่าๆ หรือค่านิยมของกลุ่มชาติพันธุ์ ล้วนแล้วกระทบกระทั่งในรูปแบบต่าง ๆ จากพลังของโลกาภิวัตน์ การปรับเปลี่ยนนี้แสดงออกได้หลายลักษณะ ทั้งในระดับจุลภาคในแง่แบบแผนชีวิตประจำวันของปัจเจกชน ในแง่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จนถึงระดับที่กลายเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เราจะเห็นได้จากขบวนการทางศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมใหม่ได้เกิดขึ้นมาราวกับดอกเห็ดในประเทศต่าง ๆ มันเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ทำให้ต้องมีการทบทวนคำว่า "วัฒนธรรม" หรือ "ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม" กันใหม่ ขบวนการเหล่านี้ต้องการเสนอความหมายและทิศทางใหม่ในเชิงสังคมวัฒนธรรม กระบวนการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ของกลุ่มเกิดจากการผสมผสานองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อน

อัตลักษณ์ของคนอีสานเป็นสิ่งนำเสนอความเป็นตัวตนของคนอีสานได้อย่างดีและสิ่งที่น่าสนใจถึงความเป็นตัวตนที่ทุกคนมองที่ทุกคนเห็นบอกได้เลยว่ำนั่นคือคนอีสาน สิ่งที่บอกหรือแสดงให้เห็นถึง อัตลักษณ์ของคนอีสานก็คือ ภาษาอีสานมีทั้งภาษาที่เป็นบทกลอนหรือเรียกอีกอย่างว่าญาเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพชนเป็นสิ่งนำเสนอให้เห็นถึงวัฒนธรรมภาษา และวัฒนธรรมภาษาอีสานได้มีความทุกขียากเพราะปลงตกว่าชีวิตนี้มีทุกข้อยู่แล้ว หากมีหนทางใดที่จะทำให้เกิดความสุขได้มักตัดสินใจทำก่อนจึงทำให้คนอีสานชอบอิสระ รักสนุกไม่เป็นคนเจ้าทุกข์แม้ว่าตนจะมีชีวิตที่ลำบากก็ตามจึงทำให้สังคมอีสานมีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากสังคมเมื่อเทียบภาคอื่น

สิ่งที่น่าสนใจความเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสานอีกอย่างหนึ่งคืออาหาร ซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นตัวตนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสานประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อที่อยู่เหนือธรรมชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเชื่อในกฎแห่งกรรมทั้งหมดนี้คือสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสานถึงแม้ว่าคนอีสานจะไปประกอบอาชีพในทั่วทุกภาคของประเทศเขาก็จะนำวิถีชีวิตและความเชื่อในสิ่งเหล่านี้ไปด้วยและนี่คือความเป็นตัวตนของคนอีสาน

ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับมโนทัศน์อัตลักษณ์ความเป็นอีสานพบในวิทยานิพนธ์ของ กนกพร เล็งศรี (2557) ในการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของ ไม้ พงศธร ผลการศึกษาวิเคราะห์ อัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของ ไม้ พงศธร แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชาว

อีสานที่มีการปรับเปลี่ยนตามยุคตามสมัย ตามวิถีการผลิตและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อัตลักษณ์อีสานจึงเป็นอัตลักษณ์ที่มีพลวัตและปรับตัวไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความบีบคั้นทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต อันทำให้วัฒนธรรมและชุมชนของชาวอีสานเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ความมีพลวัตและความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมใหม่ๆ ตามที่ปรากฏในเพลงของ ไม้ พงศธรนี้ ถ่ายทอดให้เห็นถึง อัตลักษณ์อีสานที่สามารถเลือกใช้และต่อรองกับคุณค่าเชิงจารีตแบบเดิมในฐานะต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่เคยหยุดนิ่งได้อย่างดี ที่สำคัญอัตลักษณ์อีสานที่ปรากฏในเพลงของ ไม้ พงศธร ยังแสดงถึงการต่อสู้กับอคติและการถูกทำให้ด้อยกว่าในสายตาของคนบางส่วนในสังคมอีกด้วย

งานวิจัยเรื่องกลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่มเกย์ออนไลน์ ของ ชีระ บุชบกแก้ว (2553) มุ่งศึกษาอัตลักษณ์ของตนเองที่นำเสนอผ่านวาทกรรมของกลุ่ม “เกย์ออนไลน์” และกลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่ออัตลักษณ์ดังกล่าว ข้อมูลที่ศึกษาประกอบด้วยบทความและคอลัมน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกย์และผู้เขียนเป็นเกย์ซึ่งสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์กูเกิ้ล มุมมองในการศึกษาคือวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีทางภาษาที่กลุ่มเกย์ออนไลน์ใช้สื่ออัตลักษณ์ของตน ที่สำคัญมี 8 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้ศัพท์ การใช้มูลบท การปฏิเสธสื่อมูลบท การใช้นามวลีสื่อมูลบท การใช้อุปลักษณ์ การใช้ประโยคกรรม การกล่าวอ้าง และการใช้คำถาม วาทศิลป์ กลวิธีทางภาษาใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของเกย์ต่อสาธารณชน 8 ประเด็น ได้แก่ 1) “เกย์เป็นคนปกติ และมีวิถีชีวิตเหมือนคนทั่วไป” 2) “เกย์ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมของเพศชาย” 3) “เกย์ไม่ได้หมกหมุ่นเรื่องเพศ” 4) “เกย์ไม่ใช่ผู้ป่วยโรคจิตหรือมีอาการทางจิต แต่เป็นความรู้สึกหรือตัวตนที่แท้จริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ” 5) “เกย์เป็นกลุ่มคนที่ตกอยู่ในความกลัว และเกย์ผู้ยอมรับและเปิดเผยตนเองเป็นผู้ที่มีความกล้า” 6) “เกย์เป็นผู้โหยหาความรัก” 7) “เกย์เป็นคนที่อบอุ่นมีน้ำใจต่อผู้อื่น โดยเฉพาะต่อเกย์ด้วยกัน” 8) “เกย์คือ ของปลอม เกย์เป็นคนที่มีความผิด และเกย์หมกหมุ่นเรื่องเพศ” นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์เกย์ที่นำเสนอในบทความดังกล่าวเป็นภาพด้านบวกเกี่ยวกับตนเอง อย่างไรก็ตาม กลวิธีทางภาษาที่กลุ่มเกย์ออนไลน์ใช้ก็แสดงให้เห็นว่าเกย์ยังมีความคิดด้านลบต่อตนเองแฝงอยู่ แสดงให้เห็นว่าสังคมยังคงมีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของเกย์

นอกจากนั้น สุกัญญา เขาวน้าทิพย์ (2549) ได้ศึกษาอัตลักษณ์ของชาวล้านนา ปรากฏในนวนิยายของมาลา คำจันทร์ โดยได้มุ่งศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์และกลวิธีในการนำเสนออัตลักษณ์ของชาวล้านนาในนวนิยายของ มาลา คำจันทร์ จำนวน 13 เรื่อง ได้แก่ เจ้าจันทร์ผมหอม : นิราศพระธาตุอินทรแขวน สร้อย สุกันธา เมืองลับและ ไพรอำพราง เด็กบ้านดอย ไอคอม ลูกป่า เขี้ยว

เสื่อไฟ นกแอนฟ้า บ้านไรชยดง ดาบอุปราษ ไต้หล้าฟ้าหลังและดงคนดิบ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายของมาลา คำจันทร์เปนนงานเขียนบทแสดงลักษณะชัดเจนของท้องถิ่นลันนา ซึ่งมีอัตลักษณ์ของชาวล้านนาปรากฏ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านค่านิยมการสักหมึกดำด้านความเชื่อได้แก่ ความเชื่อเรื่องผีความเชื่อเรื่องขวัญ ความเชื่อเรื่องจารีตต้องห้ามหรือขีต และความเชื่อเรื่องการไหว้พระธาตุปเกิด ด้านประเพณีได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณีเกี่ยวกับสังคม และประเพณีส่วนบุคคล ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ได้แก่การใช้ดนตรีในชีวิตประจำวัน การเลือกคูครอง การแต่งกาย อาหาร และที่อยู่อาศัย ด้านวรรณกรรมได้แก่ วรรณกรรมมุขปาฐะ และวรรณกรรมลายลักษณ์ ด้านการใช้ภาษา ได้แก่ สำเนียงพูด การใช้คำนำหน้าชื่อ การใช้คำเรียกขาน และลักษณะตัวอักษร โดยผู้เขียนมีกลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์ของชาวล้านนาด้านต่าง ๆ ผ่านมุมมองของผู้เขียน ผ่านตัวละคร ผ่านบทสนทนา ผ่านฉาก และผ่านภาษาล้านนนวนิยายของมาลา คำจันทร์มิได้เป็นเพียงบันเทิงคดีธรรมดาที่ทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสเท่านั้นแต่ยังมีบทบาทต่อผู้อ่านในการเป็นสื่อวัฒนธรรมที่ทำให้ผู้อ่านสัมผัส รู้จัก และเข้าใจวิถีชีวิตของชาวล้านนาดียิ่งขึ้นอีกด้วย

นอกจากนั้น กนกพร เล็งศรี (2557) การศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของไผ่ พงศธร โดยใช้มโนทัศน์อัตลักษณ์ในการศึกษาวิเคราะห์เพลงทั้งหมด 45 เพลงจากผลงานเพลง 7 ชุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2555

วิทยานิพนธ์แบ่งการศึกษาเป็น 6 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนา บทที่ 2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งและเพลงลูกทุ่งอีสาน บทที่ 3 วาทกรรม “ว่าด้วยอีสาน” บทที่ 4 คนอีสานกับคุณค่าเชิงจารีตและการต่อรองเชิงคุณค่า บทที่ 5 พลวัต การปรับตัว และการต่อสู้ของคนอีสาน และ บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของ ไผ่ พงศธร แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวอีสานที่มีการปรับเปลี่ยนตามยุคตามสมัย ตามวิถีการผลิตและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อัตลักษณ์อีสานจึงเป็นอัตลักษณ์ที่มีพลวัตและปรับตัวไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความบีบคั้นทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตอันทำให้วัฒนธรรมและชุมชนของชาวอีสานเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ความมีพลวัตและความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมใหม่ๆ ตามที่ปรากฏในเพลงของ ไผ่ พงศธรนี้ ถ้ายทอดให้เห็นถึงอัตลักษณ์อีสานที่สามารถเลือกใช้และต่อรองกับคุณค่าเชิงจารีตแบบเดิมในฐานะต้นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างไม่เคยหยุดนิ่งได้อย่างดี ที่สำคัญ อัตลักษณ์อีสานที่ปรากฏในเพลงของ ไผ่ พงศธร ยังแสดงถึงการต่อสู้กับอคติและการถูกทำให้ด้อยกว่าในสายตาของคนบางส่วนในสังคมอีกด้วย

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า “อัตลักษณ์” ของบุคคลนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีความรู้สึก ร่วมกันในด้านการตระหนักรู้บางอย่างเกี่ยวกับตัวตนของเราเกี่ยวกับการยอมรับในความเป็นตัวตน ประกอบกับการแสดงตัวตนให้เห็นว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับกลุ่มอื่น อัตลักษณ์เกิดขึ้น จากการปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างสังคมและตัวบุคคล แต่จะเลือกอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งที่ยอมรับเพื่อนำมาใช้ภายใต้เงื่อนไขของเวลาและพื้นที่ อัตลักษณ์นี้อาจกำหนดได้ทั้งจากบุคคลเป็นผู้กำหนดตนเองหรือกำหนดโดยสังคม อัตลักษณ์กับสังคมจึงเป็นเรื่องที่แยกจากกันไม่ได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอีสาน

3.1 ความหมายของอีสาน

คนอีสาน หรือ ชาวอีสาน มีหลักแหล่งอาศัยอยู่ริมฝั่งขวาแม่น้ำโขงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมาช้านาน คำว่า อีสาน เป็นชื่อเรียกพื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยโดยมีกรุงเทพฯเป็นศูนย์กลาง โดยคำว่า อีสาน มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต สะกดว่า อีสาน หมายถึง นามพระศิวะ ผู้เป็นเทวดาประจำทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งชื่อนี้เคยมีการใช้มาแล้วเมื่อราวหลัง พ.ศ. 1000 ในฐานะชื่อรัฐว่า อีสานปุระ และมีปรากฏในชื่อพระราชาวา อีสานวรมัน แต่ฝ่ายไทยนำรูปคำมาจากภาษาบาลีจึงเขียนว่า อีสาน ซึ่งหมายถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ คำว่า ตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มมีการใช้อย่างเป็นทางการในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2442 ในชื่อมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ (สุจิตต์ วงศ์เทศ, 2549) จากหลักฐานทางโบราณคดีที่มีนักประวัติศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับที่มาของ คนอีสาน และ วัฒนธรรมอีสาน ไว้อย่างมากมาย จะเห็นได้ว่าชาติพันธุ์อีสานเป็นชาติพันธุ์ที่เก่าแก่ชาติพันธุ์หนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มคนจากชาติพันธุ์อื่นจากทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่เข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกัน รวมกลุ่มกัน มีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม เกิดการรวมวัฒนธรรมกันจนกลายเป็นกลุ่มคนอีสานมาจนถึงปัจจุบัน

3.2 พื้นเพอีสาน

ในหัวข้อพื้นเพอีสานนี้ จะเป็นการอธิบายให้เห็นถึงสภาพโดยรวมของพื้นที่ภาคอีสาน คนอีสาน และวัฒนธรรมอีสานในเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจที่มาของคนอีสานและความเป็นอีสานที่มีส่วนในการหล่อหลอมตัวตนของคนอีสานทั้งในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน โดยจะแยกอธิบายเป็นส่วนของกายภาพ และ วัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

ในด้านกายภาพ ภาคอีสาน หรือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภูมิภาคหนึ่งของประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร หรือ 1 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ประกอบด้วย 20 จังหวัด โดยแบ่งตามที่ตั้งเป็นเขตอีสานตอนบนและอีสานตอนล่าง แบ่งตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ ภาคอีสานตอนบนตั้งอยู่บนแอ่งสกลนคร ประกอบด้วย 12 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย

หนองบัวลำภู และอุดรธานี ส่วนภาคอีสานตอนล่างตั้งอยู่บนแอ่งโคราช ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี อาณาเขตทางทิศเหนือ ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันออก ติดแม่น้ำโขง ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำโขงคือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันตก ติดภาคกลางและบางส่วนของภาคเหนือ ทิศใต้ติดประเทศกัมพูชา โดยมีเทือกเขาพนมดงรักกั้นเขตแดน แม่น้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงภูมิภาค ได้แก่ แม่น้ำมูลและแม่น้ำชี

ภาคอีสาน นับว่าเป็นภูมิภาคที่มีความโดดเด่นและหลากหลายทั้งทางด้านประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตอันเรียบง่าย ด้วยขนาดของภูมิภาคที่กินพื้นที่กว่า 1 ใน 3 ของประเทศ ทำให้ภูมิภาคแห่งนี้มีจำนวนประชากรมากที่สุดในประเทศไทยและมีความหลากหลายทางเชื้อชาติของประชากรในภูมิภาค นอกจากนี้ยังเป็นภูมิภาคที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาความแห้งแล้งกันดารของท้องถิ่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงานของประชากรเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

อาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือการเพาะปลูก พืชเศรษฐกิจของภูมิภาค ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อย ปอ ภาคอีสานมีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ แต่กลับได้ผลผลิตต่ำ เนื่องจากดินและน้ำไม่อำนวย ดินของภาคอีสานมีลักษณะเป็นดินปนทรายไม่อุ้มน้ำและการเกษตรส่วนใหญ่ต้องอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาลซึ่งก็ตกไม่แน่นอน บางปีมีน้ำมากก็เกิดปัญหาน้ำล้น บางปีมีน้ำน้อยก็เกิดปัญหาความแห้งแล้ง ในฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำลำธารก็เหือดแห้งทำให้พืชผลทางการเกษตรไม่ได้รับน้ำอย่างเพียงพอ และจะเห็นได้ว่าเมื่อถึงหน้าแล้งประชาชนมักจะอพยพเดินทางไปหางานทำต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก ปัญหาความแห้งแล้งดังกล่าวทำให้พืชผลไม่เจริญงอกงาม ทำให้ได้ผลผลิตน้อยกว่าการลงทุนเกิดการกู้หนี้ยืมสินของเกษตรกรเพื่อการลงทุนซึ่งก็ไม่ได้ผลตอบแทนกลับมา จากการเกิดวิกฤตฝนแล้งอย่างรุนแรงในภาคอีสานเมื่อต้นปี พ.ศ. 2530 ทำให้เกิดโครงการน้ำพระราชหฤทัยจากในหลวง หรือที่เรียกกันว่าโครงการอีสานเขียว ความมุ่งหมายของโครงการนี้มีขึ้น

เพื่อหวังจะยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ดีขึ้น โดยการเสาะหาและสร้างแหล่งน้ำ ปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพ ปรับปรุงด้านสุขภาพอนามัย มีการพิจารณาพื้นที่หลายแห่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเห็นว่าไม่เหมาะสำหรับการปลูกข้าว เพราะการปลูกข้าวต้องอาศัยน้ำมาก แต่เหมาะสำหรับการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ในด้านงานฝีมือ เช่น การส่งเสริมการทอผ้าไหม การจักสาน แต่การทำอาชีพในลักษณะที่เป็นกิจการใหญ่โตทำครั้งละมาก ๆ เพื่อการค้ายังไม่เป็นที่นิยมกันในหมู่ประชาชน ผู้คนในภาคนี้จึงดิ้นรนไปหางานทำกันในภูมิภาคอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไปทำงานรับจ้างในที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ ปัญหาของภาคอีสานคือการหาหนทางปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาค สร้างอาชีพใหม่ๆ ให้เข้ากับสภาพทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

อย่างไรก็ดีในปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมได้มีการขยายไปตั้งยังภาคอีสานมากขึ้น ทำให้ชาวอีสานไม่ต้องจากถิ่นฐานไปหางานทำต่างถิ่นเหมือนอย่างเคย แต่โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ก็เข้ามาพร้อมกับการก่อปัญหาต่อชุมชนมากมาย ทั้งปัญหามลพิษ ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไป และได้ทำลายวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของชาวอีสาน โครงการต่าง ๆ ที่รัฐพยายามดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาทำกินให้แก่ชาวอีสาน เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ สามารถแก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ได้มากนัก ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่แล้วโครงการเหล่านี้จะขาดการช่วยเหลือหรือสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากส่วนราชการซึ่งไม่ยั่งยืน จึงทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้จนถึงปัจจุบัน (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2534)

3.3 ประเพณีและวัฒนธรรมอีสาน

ภาคอีสานมิได้มีความกว้างขวางเฉพาะพื้นที่เท่านั้น แต่ยังมีหลากหลายทั้งชาติพันธุ์และภาษาของคนในพื้นที่ด้วย ภาษาหลักที่ใช้ในภูมิภาค คือ ภาษาอีสาน ภาษาไทยภาคกลางบางพื้นที่ ภาษาเขมรในแถบอีสานใต้ เช่น จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ นอกจากนี้ยังมีภาษาโคราช ภาษาผู้ไท และภาษาโซ่ ด้วย ด้วยเหตุที่ภาคอีสานมีขนาดพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย ทำให้มีประชากรจำนวนมากและมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ด้วย ประชากรกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดของภูมิภาคคือ ชาวไทยอีสาน ซึ่งก็คือประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในภาคอีสานและใช้ภาษาไทยอีสานเป็นภาษาพูดหลัก ประชากรในภาคอีสานส่วนใหญ่พูดภาษาไทยสำเนียงอีสานซึ่งมีความแตกต่างกันด้านสำเนียงในแต่ละท้องถิ่น หรือพูดภาษาท้องถิ่นของตนเองที่มีมากมายหลายภาษา นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น ชาวภูไท หรือ ผู้ไท ไทโซ่ กระเล็้ง แสกก กุลา ฉวน ลาว ฯลฯ กลุ่มคนเหล่านี้จะมีภาษาพูดเป็นของตนเอง แต่สามารถสื่อสารภาษาอีสานได้

ในด้านวัฒนธรรม ภาคอีสาน หรือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับว่าเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีความเด่นชัดทางวัฒนธรรม ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางประเพณีและวัฒนธรรม เนื่องมาจากภาคอีสานเป็นศูนย์รวมของประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ ที่ได้เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ภาคอีสานตั้งแต่อดีต กระทั่งถึงการติดต่อสังสรรค์ระหว่างกันกับคนในพื้นที่ใกล้เคียงและต่างพื้นที่ วัฒนธรรมต่าง ๆ จึงเป็นตัวบ่งบอกความเชื่อ ค่านิยม และอาชีพ ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นได้เป็นอย่างดี จากสาเหตุที่คนอีสานมีที่มาจากคนหลากหลายวัฒนธรรมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกันขึ้น ยกตัวอย่างเช่น คนอีสานในแถบภาคอีสานตอนบน อันได้แก่แถบจังหวัดเลย นครพนม มุกดาหาร หนองคาย อุบลราชธานี เป็นต้น ที่มีดินแดนติดต่อกับประเทศลาว ประชาชนทั้งสองประเทศมีการเดินทางไปมาหาสู่กัน ทำให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีระหว่างกัน ซึ่งจะสังเกตได้ว่าคนอีสานและคนลาวแถบลุ่มแม่น้ำโขงจะ

มีวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงกันมาก รวมถึงรูปแบบในการดำเนินชีวิตก็มีความคล้ายคลึงกัน รวมทั้งชาวเวียดนามที่ได้อพยพเข้ามาในพื้นที่ภาคอีสานในช่วงสงครามเวียดนาม ก็ได้นำเอา ศิลปวัฒนธรรมของเวียดนามเข้ามาด้วย ส่วนคนอีสานในแถบภาคอีสานตอนล่าง อันได้แก่แถบจังหวัด บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา ก็ได้มีการติดต่อกันกับชาวกัมพูชา หรือ ชาวเขมร มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกัน ซึ่งสังเกตได้จากคนอีสานในแถบจังหวัดดังกล่าวจะใช้ ภาษาเขมรสื่อสารกันในขณะเดียวกันก็ยังใช้ภาษาอีสานสื่อสารกับคนในท้องถิ่นอีสานด้วย จะเห็นได้ว่าภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีการผสมผสานระหว่าง วัฒนธรรมของคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ ซึ่งจะสามารถสังเกตได้จากประเพณี วัฒนธรรม คำสอน ความเชื่อ ข้อปฏิบัติ ที่ชาวอีสานได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจากอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันดังนี้

1) วัฒนธรรมด้านการกิน อาหารหลักของชาวอีสาน คือ ข้าวเหนียว ปลายข้าว ซึ่งเป็น ปลาที่นำมาหมักกับเกลือและรำหรือข้าวคั่ว มักนำมาเป็นส่วนประกอบในการปรุงเป็นอาหารประเภท ต่าง ๆ เช่น น้ำพริกปลายข้าว หรือนำน้ำปลาร้ามาเป็นเครื่องปรุงรสเค็มแทนน้ำปลาในอาหารชนิดต่าง ๆ เช่น ส้มตำ ลาบ ก้อย ต้ม หมก คั่ว แกงอ่อม เป็นต้น ส่วนมากอาหารเกือบทุกประเภทของชาวอีสานจะ นิยมใส่ปลาร้าเป็นเครื่องปรุงผสมอยู่ด้วย เนื่องจากชาวอีสานเห็นว่าปลาร้าจะช่วยทำให้อาหารต่าง ๆ เหล่านี้มีรสดีขึ้น

ปัจจุบันวัฒนธรรมอาหารการกินของชาวอีสานได้แพร่หลายไปทั่วทั้งในประเทศ ไทยและต่างประเทศ จะเห็นว่าหากชาวอีสานทำงานหรือใช้ชีวิตอยู่ที่ใดก็จะมีอาหารประเภทอาหาร อีสานอยู่ในพื้นที่นั้นด้วย ปัจจุบันปลาร้ากลายเป็นสินค้าส่งออกอย่างหนึ่งของประเทศไทย มีการนำ ปลาร้ามาแปรรูปเป็นปลาร้าผง ปลาร้าตากแห้ง เพื่อส่งออกขายยังต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มี แรงงานชาวอีสานและชาวลาวอาศัยอยู่ ปลาร้าสำเร็จรูปจึงกลายเป็นผลิตภัณฑ์ยอดนิยมอย่างหนึ่งใน ปัจจุบันและเป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศได้อีกชนิดหนึ่งด้วย

2) วัฒนธรรมด้านการอยู่อาศัย ชาวอีสานได้ชื่อว่าเป็นคนที่ กินง่าย อยู่ง่าย เพราะฉะนั้นบ้านเรือนชาวอีสานจึงไม่ใช่บ้านเรือนที่มีลักษณะใหญ่โต โอ่อ่า สวยงาม เหมือนเรือนไทย ภาคกลาง แต่เป็นไปในลักษณะที่อยู่อาศัยได้อย่างเรียบง่าย เรือนไทยภาคอีสานแบบดั้งเดิม มีการปลูก เรือนแบบ 3 ลักษณะ คือ เรือนชั่วคราว เรือนกึ่งถาวร และเรือนถาวร เรือนไทยภาคอีสานทั้ง 3 แบบ มีเอกลักษณ์อยู่ 3 ประการ คือ 1.ไม่นิยมทำหน้าต่างทางด้านหลังตัวเรือน หากทำก็จะเจาะเป็นเพียง ช่องเล็ก ๆ พอให้ยื่นศีรษะออกไปได้เท่านั้น 2.ไม่นิยมต่อยอดบ้านลมให้สูงขึ้นไป เหมือนเรือนของชาว ไทยล้านนาที่ เรียกว่า กาแล 3.ไม่นิยมตั้งเสาเรือนบนตอม่อ เช่นเรือนของชาวไทยมุสลิมทางภาคใต้ เนื่องจากชาวอีสานนิยมปลูกเรือนด้วยการฝังเสา จึงไม่มีการตั้งบนตอม่อ เรือนนอนอีสานจะมีลักษณะ แบ่งได้เป็น 3 แบบ ได้แก่

เรือนลักษณะชั่วคราว เรือนลักษณะชั่วคราวสร้างไว้ใช้เฉพาะบางฤดูกาลเท่านั้น เช่น "เถียงนา" หรือ "เถียงโฮ่" สร้างแบบยกพื้นสูง มีเสาไม้เป็นเสา โครงไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยหญ้าหรือแป้นไม้ที่รื้อมาจากเรือนเก่า พื้นไม้ไผ่หรือไม้ ฝาโล่ง หากไร่นาไม่ไกลจากบ้านสามารถไปกลับได้ มีอายุการใช้งานประมาณ 1-2 ปี สามารถรื้อซ่อมใหม่ได้ง่าย

เรือนลักษณะกึ่งถาวร เรือนลักษณะกึ่งถาวรจะเป็นแบบกระต๊อบกระท่อม หรือ เรือนเล็ก จะไม่มั่นคงแข็งแรงนัก มีชื่อเรียกว่า "เรือนเหย้า" "เฮือนย้าว" หรือ "เย้าเรือน" อาจเป็นแบบ เรือนเครื่องผูก หรือเป็นแบบเรือนเครื่องสับก็ได้ เรือนเหย้ากึ่งถาวรยังมี "ตูปต่อเล่า" ซึ่งเป็นเพิงที่สร้างอิงกับตัวเล่าข้าว และ "ตั้งตอดิน" ซึ่งเป็นเรือนที่ตัวเสาดั้งจะฝังถึงดิน และใช้ไม้ท่อนเดียวตลอดสูงขึ้นไปรับอกไก่ เป็นเรือนพัก

อาศัยที่แยกมาจากเรือนใหญ่ เรือนเหย้ากึ่งถาวรอีกประเภทหนึ่งคือ "ตั้งตั้งคาน" หรือ "ตั้งตั้งชื่อ" ลักษณะคล้ายเรือนยกทั่วไป แต่พิถีพิถันน้อยกว่า อยู่ในจำพวกเรือนประเภทเรือนเครื่องผูก แตกต่างจากเรือนตั้งตอดินตรงที่เสาดั้งต้นกลางจะลงมาพักบนคานของด้านสะกัด ไม่ต่อถึงดิน

เรือนลักษณะถาวร เรือนถาวรเป็นเรือนเครื่องสับ หรือ เรือนไม้กระดาน อาจจำแนกได้เป็น 3 ชนิด คือ เรือนยก เรือนแฝด และเรือนโง่ง ลักษณะใต้ถุนสูงเช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ เรือนเครื่องสับเหล่านี้ ไม่นิยมเจาะช่องหน้าต่าง มักทำหน้าต่างเป็นช่องแคบ ๆ ส่วนประตูเรือนทำเป็นช่องออกทางด้านหน้าเรือนเพียงประตูเดียว ภายในเรือนจึงค่อนข้างมืด เพราะในฤดูหนาวมีลมพัดจัดและอากาศหนาวจัด จึงต้องทำเรือนให้ทึบ และสามารถกันลมในหน้าหนาวได้ หลังคาเรือนทำเป็นทรงจั่วอย่างเรือนไทยภาคกลาง มุงด้วยกระเบื้องดินเผาหรือกระเบื้องไม้สัก รอบหลังคาไม่มีชายคา หรือปีกนกยื่นคลุมตัวบ้านเหมือนอย่างเรือนไทยภาคกลาง (ทรงยศ วินะทวิมาศ, 2548)

3) วัฒนธรรมด้านการเกษตรกรรม ในภาคอีสานมีลักษณะทำการเกษตรแบบยังชีพ เป็นส่วนใหญ่ คือทำการเกษตรเพื่อที่จะนำผลผลิตมาบริโภคในครัวเรือนของตน เช่น ปลูกข้าวไว้กิน ปลูกฝ้ายไว้ทอผ้า เลี้ยงไหมไว้ทอผ้า เป็นต้น การเกษตรส่วนใหญ่จะเน้นที่ การทำนา เพาะปลูกเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการทำนาในปัจจุบันยังคงใช้แรงงานจากทั้งคนและสัตว์อยู่บ้างแต่ก็มีจำนวนน้อยมาก บริเวณปลูกข้าวที่สำคัญคือที่ราบลุ่มแม่น้ำ เกษตรกรยังมีการใช้แรงงานไม่เต็มที่ตลอดปี ในช่วงฤดูแล้งเป็นช่วงที่ทำงานไม่เต็มที่มากที่สุด เนื่องจากปัญหาความแห้งแล้งของพื้นที่ทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลผลิตที่คุ้มค่าแก่การลงทุนซ้ำยังขาดทุน ในหน้าแล้งชาวอีสานจึงต้องย้ายถิ่นฐานเข้ากรุงเทพฯ ชั่วคราวเพื่อไปทำงานทำแทนในระหว่างหน้าแล้ง แต่ในปัจจุบันมีการตื่นตัวที่จะปลูกพืชเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นโดยใช้ที่ดิน หรือถากถางป่าโคก เพื่อการเพาะปลูก ทั้งนี้เพราะตลาดมีความต้องการมากขึ้น ดังนั้นภาคอีสานจึงกำลังประสบปัญหาป่าไม้ถูกบุกรุก

4) วัฒนธรรมด้านประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ ในวัฒนธรรมอีสานชาวอีสานมีประเพณีมากมายที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน กล่าวได้ว่าในรอบ 1 ปี ชาวอีสานมีประเพณีที่ต้อง

ปฏิบัติครบทั้ง 12 เดือน ยกตัวอย่าง เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟประเพณีบุญบั้งไฟนับว่าเป็นบุญใหญ่ของชาวอีสาน เป็นประเพณีที่ชาวอีสานจัดขึ้นในเดือน 6 เรียกกันว่า "บุญเดือนหก" มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นงานรื่นเริงครั้งใหญ่ก่อนการเริ่มทำนา และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจว่าการทำนาในปีนั้นจะได้ผลผลิตดี โดยมีความเชื่อว่า "พระยาแถน" เทวดาที่ชาวอีสานเคารพ สามารถบันดาลให้พืชผลในท้องนาอุดมสมบูรณ์ หากบูชาเช่นสรวงให้พระยาแถนพอใจก็จะช่วยบันดาลให้ฝนตกตามฤดูกาล การทำนาได้ผลดี พืชพรรณธัญญาหารบริบูรณ์ โดยเฉพาะถ้าหมู่บ้านใครทำบุญบั้งไฟติดต่อกันทุก 3 ปี หมู่บ้านนั้นจะมีความแข็งแรง ส่วนมูลเหตุในการทำบุญบั้งไฟนั้น ปรีชา พิณทอง (2534) ได้กล่าวไว้ในหนังสือประเพณีโบราณไทยอีสานว่า

“จากความเชื่อของชาวอีสานที่ว่า เทพเจ้าสามารถจะบันดาลให้พืชผลตลอดจนข้าวปลาอาหารในท้องนาของตนให้อุดมสมบูรณ์ได้ เทพเจ้าองค์นั้นคือ พระยาแถน ตามความเชื่อของชาวอีสานนั้นถือว่า พระยาแถนเป็นเทพดาผู้มีหน้าที่ควบคุมฝนฟ้าให้ตกต้องตามฤดูกาลหากทำการเช่นสรวงบูชาให้ท่านพอใจ ก็จะอำนวยให้การทำนาปีนั้นได้ผลบริบูรณ์ดี ตลอดจนบันดาลให้ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ด้วย โดยเฉพาะหากหมู่บ้านใดทำบั้งไฟ หรือ บั้งไฟ ติดต่อกันถึงสามปี ข้าวปลาในหมู่บ้านนั้นจะบริบูรณ์มิได้ขาด บางท้องถิ่นมีความเชื่อว่า การทำบั้งไฟเป็นการส่งสัญญาณให้พระยาแถนได้รับทราบว่าจะถึงฤดูกาลทำนาแล้วอย่าลืมสั่งให้ฟ้าฝนตกมาตามฤดูกาล”

(ปรีชา พิณทอง, 2534)

จะเห็นได้ว่า การทำบั้งไฟ คือ งานรื่นเริงและงานเฉลิมฉลองอย่างหนึ่งที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสานที่จะจัดขึ้นก่อนการทำนา ทั้งยังเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับชาวนาด้วย

ประเพณีบุญบั้งไฟตามตำนานเล่าว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าถือกำเนิดเป็น พญาคางคก หรือที่ชาวอีสานเรียกกันว่า พญาคันคาก ได้อาศัยอยู่ใต้ร่มโพธิ์ใหญ่ในเมืองพันทุมวดี ไม่ทราบด้วยเหตุใดพญาแถนเทพเจ้าแห่งฝนโกรธเคืองมนุษย์มากจึงแกล้งไม่ให้ฝนตกนานถึง 7 เดือน ทำให้เกิดความลำบากยากแค้นอย่างแสนสาหัสแก่มวลมนุษย์ สัตว์ และพืชพรรณ จนกระทั่งพากันล้มตายเป็นจำนวนมาก แต่พวกที่แข็งแรงรอดตายและได้พากันมารวมกลุ่มกันใต้ต้นโพธิ์ใหญ่พร้อมด้วยพญาคางคก สรรพสัตว์ทั้งหลายจึงได้หารือกันเพื่อจะหาวิธีการปราบพญาแถน ที่ประชุมได้ตกลงกันให้พญานาคยกทัพไปรบกับพญาแถน แต่ก็ต้องพ่ายแพ้จากนั้นจึงให้พญาต่อแต่นยกทัพไปปราบอีกแต่ก็พ่ายแพ้อีกเช่นกัน ทำให้พวกสรรพสัตว์ทั้งหลายเกิดความท้อถอย หหมดกำลังใจ และสิ้นหวัง ในที่สุด พญาคางคกจึงขออาสาที่จะไปรบกับพญาแถน จึงได้วางแผนในการรบโดยให้ปลวกทั้งหลายก่อจอมปลวกขึ้นไป

จนถึงเมืองฟ้าของพญาแถน เพื่อเป็นเส้นทางให้บรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายได้เดินทางไปสู่เมืองพญาแถน ซึ่งมีมอด แมลงป่อง ตะขาบ สำหรับมอดได้รับหน้าที่ให้ทำการกัดเจาะตามอาวุธที่ทำด้วยไม้ทุกชนิด ส่วนแมลงป่องและตะขาบให้ซ่อนตัวอยู่ตามกองฟืนที่ใช้หุงต้มอาหาร และอยู่ตามเสื้อผ้าไพร่พลของพญาแถนให้ทำหน้าที่กัดต่อย หลังจากวางแผนเรียบร้อยแล้ว กองทัพพญาคางคกก็เดินทางเพื่อปฏิบัติหน้าที่การรบ มอดทำหน้าที่กัดเจาะตามอาวุธ แมลงป่องและตะขาบกัดต่อยไพร่พลของพญาแถนจนเจ็บปวด ร้องระงม ในที่สุดพญาแถนจึงยอมแพ้และตกลงทำสัญญาสงบศึกกับพญาคางคก

งานบุญบั้งไฟจะเริ่มจากการแบ่งหน้าที่กันของชาวบ้าน ทั้งหน้าที่ในด้านการทำบั้งไฟ หน้าที่การเตรียมงาน การเชิญแขกจากหมู่บ้านอื่น ๆ ให้มาร่วมงานและร่วมทำบั้งไฟเอามาประกวดกัน และหน้าที่ในการต้อนรับรับแขกในวันงานด้วย บั้งไฟ หรือ บั้งไฟ หมายถึง กระจับปี่ไม้ที่มีการบรรจุดินปืนเพื่อเป็นเชื้อเพลิงในการจุดให้บั้งไฟทะยานขึ้นไปสู่ท้องฟ้า วิธีการทำบั้งไฟเริ่มจากการนำดินประสิวมาคั่วผสมกับถ่านซึ่งเผาจากไม้เนื้ออ่อน คั่วเสร็จแล้วเอามาตำหรือโขลกให้ละเอียด เมื่อโขลกโดยละเอียดแล้วจะนำมาบรรจุในกระจับปี่ไม้ไผ่อัดให้แน่น เมื่อถึงใกล้ช่วงเทศกาลบุญบั้งไฟทั่วทั้งหมู่บ้านจะเริ่มเตรียมบั้งไฟ มีการตอกไม้ไผ่ ซึ่งเสียงจากการตอกไม้ไผ่จากทั่วทุกครัวเรือนในหมู่บ้านจะเป็นสัญญาณบอกว่าใกล้จะถึงเวลาแห่งความสนุกสนานคือประเพณีบุญบั้งไฟ ที่ทุกคนในชุมชนจะได้ร่วมแห่และเฉลิมฉลองเทศกาลอย่างสนุกสนานแล้ว บั้งไฟ หรือ บั้งไฟ ที่ชาวอีสานทำขึ้นมีทั้งหมด 3 แบบ ได้แก่ บั้งไฟขนาดเล็ก บางครั้งเรียกบั้งไฟขนาดธรรมดา เป็นบั้งไฟที่บรรจุดินปืนหนักไม่เกิน 11 กิโลกรัม เป็นบั้งไฟขนาดเล็กที่สุด บั้งไฟหมื่น เป็นบั้งไฟขนาดกลางบรรจุดินปืนหนักระหว่าง 12 -120 กิโลกรัม บั้งไฟแสน เป็นบั้งไฟขนาดใหญ่ที่สุด บรรจุดินปืนหนักตั้งแต่ 120 กิโลกรัม ขึ้นไป บั้งไฟแสนนับว่าเป็นบั้งไฟที่ทำยากที่สุด ต้องอาศัยความชำนาญเป็นอย่างมากเพราะหากแตกระหว่างการจุดจะเป็นอันตรายถึงกับชีวิตได้ (ปรีชา พิณทอง, 2534)

โดยสรุปประเพณีบุญบั้งไฟสำหรับชาวอีสานเป็นประเพณีที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและชีวิตของชาวอีสาน ทั้งยังเป็นประเพณีการเฉลิมฉลองเทศกาลอันเป็นประเพณีสำคัญของคนอีสานอีกด้วย จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมอีสานเป็นวัฒนธรรมที่ก่อกำเนิดจากผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์เข้ามารวมกลุ่มอยู่ร่วมกันและเกิดการผสมผสานวัฒนธรรมจนก่อกำเนิดเป็นวัฒนธรรมอีสานขึ้นเช่นที่เห็นในปัจจุบัน แม้ว่าชาวอีสานจะเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์แต่เมื่อมาอยู่ร่วมกันแล้วก็เกิดรวมวัฒนธรรมกันขึ้น เกิดความเข้าใจและเกิดกติกาการรับรู้ใหม่ร่วมกันในสังคม ทำให้คนในสังคมอีสานสามารถอยู่ร่วมกันได้และก่อกำเนิดวัฒนธรรมอันดีงามต่าง ๆ ขึ้น กลายเป็นวัฒนธรรมอีสานเฉกเช่นที่เห็นในปัจจุบัน จากพื้นเพอีสานในหัวข้อกายภาพและวัฒนธรรมที่กล่าวมาในข้างต้น แสดงให้เห็นความเป็นมาของชาวอีสาน พื้นที่ วัฒนธรรมที่ชาวอีสานมีความผูกพันกับท้องถิ่นในฐานะพื้นที่แห่งการก่อกำเนิดและความผูกพันอันลึกซึ้งต่อรากเหง้าทาง

วัฒนธรรมของชาวอีสาน ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการปลูกฝังและหล่อหลอมตัวตนของชาวอีสานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คนอีสาน นอกจากจะถูกหล่อหลอมตัวตนจากบรรพบุรุษแล้ว ชุมชนและวัฒนธรรมก็มีส่วนในการหล่อหลอมตัวตนของคนอีสานด้วย สังคมอีสานมีความยึดมั่นในระบบฮีต - คอง ประเพณี เป็นสำคัญ ชาวอีสานมี ฮีต - คอง ทำหน้าที่เป็นกฎ ระเบียบ เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้สังคมประพฤติปฏิบัติตามอันจะนำไปสู่ความสงบสุขร่วมกัน ฮีต หรือ ฮีตสิบสอง มาจากคำ คำว่า จาริต หมายถึงสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดั่งาม ประเพณีที่เป็นฮีตและคองของเพื่อให้ธรรมชาติอันอำนวยให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากชาวอีสานและสังคมอีสานมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผูกพันกับหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นต้องมีการประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นการสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงมีงานประเพณีอันเป็นวิถียุทธแห่งวัฒนธรรมอีสานที่ต้องปฏิบัติทุกเดือนตลอดระยะเวลา 1 ปี มีการจัดงานบุญพื้นบ้านหรือประเพณีพื้นเมืองกันเป็นประจำ เป็นที่มาของประเพณี 12 เดือน ของชาวอีสาน เรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวอีสานนิยมปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ความเกี่ยวเนื่องของประเพณี 12 เดือน กับความคิดความเชื่อของคนอีสาน เอกวิทย์ ฌ กลาง (2544) ได้ให้ความเห็นและกล่าวไว้ว่า

“ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นโครงสร้างทางความคิด ความเชื่อ และเป็นพลังในการหล่อหลอมและผูกพันให้คนอีสานมีสำนึกแนบแน่นอยู่กับสังคมเครือญาติผู้จำเริญรอยวิถีชีวิตชาวนา ที่ฤดูกาลของธรรมชาติในรอบปีเป็นตัวกำหนดการประกอบพิธีกรรม อีกทั้งแห่งการผลิต การบริโภค ก็ได้รับการจัดวางให้ประสานสอดคล้องกับวันสำคัญของพุทธศาสนาและวันสำคัญของสังคมโครตวงอย่างแนบเนียน แยกจากกันไม่ได้ ความผสมกลมกลืนทางโครงสร้าง สาระ และรูปแบบที่กำหนดไว้อย่างสอดคล้องกับการหมุนเวียนของธรรมชาติ เป็นวิถีปฏิบัติตามปฏิทินทั้งปี จึงเป็นประเพณีธรรมนุญชีวิตที่มีพลังอำนาจให้คนผู้อยู่ในวัฒนธรรมนั้นจัดการกิจของตน ครอบครัว และชุมชน ได้ลงตัวแม้จะถูกแทรกแซงและถูกครอบงำโดยกระแสทุนนิยมและอำนาจนิยมของชาติรัฐและการศึกษามัยใหม่ในปัจจุบันก็ตาม”

(เอกวิทย์ ฌ กลาง, 2544)

“ฮีตสิบสอง” หรือประเพณี 12 เดือน นับว่าเป็นบุญประเพณีที่เหล่าชาวอีสานรับรู้ร่วมกัน เมื่อถึงงานบุญประเพณีไม่ว่าชาวอีสานจะอยู่ที่ใด เช่นเข้าไปทำงานในเมือง ก็จะพร้อมใจกันเดินทางกลับมาเพื่อร่วมประกอบและร่วมพิธีกรรมเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมงานบุญอีสาน ฮีตสิบสองเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในภาคเกษตรกรรมและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ท้องถื่นและความ

อุดมสมบูรณ์ของชีวิตชาวอีสาน และยังเป็นเสมือนการบำรุงขวัญกำลังใจของชาวอีสานในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตด้วย ฮีตสิบสอง หรือ ประเพณีสิบสองเดือนของชาวอีสานเริ่มขึ้นดังต่อไปนี้

เดือนอ้าย หรือเดือนเจียง มีการทำ บุญเข้ากรรม บุญเข้ากรรม หรือ ปรีวาสกรรม พิธีที่จัดทำขึ้นสำหรับพระภิกษุสงฆ์คือการให้พระภิกษุสงฆ์เข้ากรรม หรือ ปลงอาบัติ ได้สารภาพความผิด ต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย เมื่อเสร็จพิธีการ คณะสงฆ์จะมีพิธีการรับกลับเข้าพวก

เดือนยี่ บุญคุณลาน การทำบุญคุณลาน หรือการสู่ขวัญข้าว เป็นการทำบุญข้าว ทำก่อนการเอาข้าวขึ้นเล้ามักทำกันบริเวณลานข้าว เพื่อความเป็นสิริมงคลทั้งของครอบครัว คนในชุมชน หรือท้องนาที่เราใช้เป็นที่ทำมาหากินเลี้ยงชีพตลอดมา ในพิธีมีการทำบุญตักบาตรและนำน้ำมนตร์ไปพรมผืนนาเพื่อความเป็นสิริมงคล เมื่อเสร็จพิธีจึงขนข้าวขึ้นเล้าหรือขึ้นยุ้ง พิธีดังกล่าวเป็นพิธีที่ทำเพื่อความเป็นสิริมงคลในความอุดมสมบูรณ์ ทั้งยังแสดงถึงความสำนึกในบุญคุณของแม่โพสพด้วย

เดือนสาม บุญข้าวจี่ เป็นการทำบุญในช่วงวันมาฆบูชา หรือ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 โดยจะมีการทำข้าวจี่ คือ การเอาข้าวเหนียวมาปั้นเป็นก้อน นำไปย่างไฟ ชุบไข่ โรยเกลือ เป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ในด้านการอยู่กินและอาหารประจำท้องถิ่น มีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำมีการเวียนเทียน และนำข้าวจี่ที่ได้จัดเตรียมไว้ไปถวายพระที่วัด

เดือนสี่ บุญพระเวส หรือในภาษาอีสานเรียกว่า บุญพะเวด บุญพระเวสสำหรับชาวอีสานนับว่าเป็นบุญใหญ่ บุญพระเวส มีความหมายถึง พระเวสสันดร เป็นบุญเทศน์มหาชาติ มักจะทำในเดือน 4 บุญพระเวส หรือ บุญเทศน์มหาชาติ จะมีการจัดเตรียมงานล่วงหน้า มีการจัดตกแต่งสถานที่ที่จะใช้ในการประกอบพิธี บุญดังกล่าวเป็นการทำบุญและฟังเทศน์ในเรื่องราวของพระเวสสันดรชาดก มีทั้งสิ้น 13 กัณฑ์ ชาวอีสานมีความเชื่อว่า หากผู้ใดได้ฟังเทศน์มหาชาติจบทั้ง 13 กัณฑ์ จะได้ไปเกิดในยุคพระศรีอาริยมตโดย

เดือนห้า บุญสงกรานต์ หรือบุญสงกรานต์ เป็นประเพณีสงกรานต์ หรือ ประเพณีงานบุญขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ เป็นประเพณีบุญที่ชาวอีสานปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีการทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคลของครอบครัวและชุมชนในการเริ่มปีใหม่หรือเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ มีการสงฆ์พระและการสาดน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคลสื่อถึงความร่มเย็นเป็นสุข ความชุ่มชื้นชุ่มฉ่ำของชีวิต การชะล้างสิ่งไม่เป็นมงคล หรือชะล้างเอาความไม่ดีออกจากชีวิตให้น้ำล้างออกไป

เดือนหก บุญบั้งไฟ บุญบั้งไฟเป็นงานบุญที่สำคัญอีกงานหนึ่งของอีสาน มักจะมีขึ้นก่อนการนา ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นความเชื่อแต่โบราณของชาวอีสานว่าด้วยเรื่อง เทพ เทวดา ซึ่งก็คือ แถน เป็นผู้ดูแลควบคุมฟ้า สั่งให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ด้วยการจุดบั้งไฟขึ้นบนฟ้า เพื่อเป็นสัญญาณ

เดือนแถน ว่าถึงเวลาที่ฝนจะต้องตกลงมาเพื่อความอุดมสมบูรณ์ในการทำงาน เพาะปลูกแล้วใน ประเพณีบุญบั้งไฟจะมีการเฉลิมฉลองขบวนแห่บั้งไฟอย่างสนุกสนาน มีการร้องรำทำเพลงเป็น พิธีกรรมที่สนุกสนานและเป็นสีสันของภาคอีสานอีกพิธีกรรมหนึ่ง ทั้งในปัจจุบันในประเพณีบุญบั้งไฟ ยังมีการจัดประกวดบั้งไฟทั้งด้านความสวยงามและการพุ่งขึ้นไปบนฟ้าได้ไกลที่สุดด้วย ซึ่งเป็น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์

เดือนเจ็ด บุญซำฮะ หรือบุญซำระ เป็นการทำบุญที่มีจุดประสงค์เพื่อชำระล้างและ ปิดเป่าสิ่งที่ไม่ดีออกจากบ้านเรือนและชีวิตของคนในครอบครัว ชุมชน มีการนิมนต์พระมาสวดปิดเป่า ความไม่ดีและประพรมน้ำมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคลของคนในครอบครัวและชุมชน ทั้งยังมีการ ทำบุญให้กับบรรพบุรุษด้วย

เดือนแปด บุญเข้าพรรษา บุญเข้าพรรษาเป็นกิจของสงฆ์ที่จะต้องอยู่จำพรรษาเป็นที่ ตลอดระยะเวลา 3 เดือน ในการทำบุญในประเพณีเข้าพรรษาของชาวอีสานนี้ ชาวอีสานจะจัดเตรียม อาหารหวานคาว ผ้าอาบน้ำฝน เทียน และเครื่องอัฐบริขารต่าง ๆ เพื่อนำไปถวายพระสงฆ์ให้ใช้ ในขณะที่ต้องจำพรรษาที่วัดเป็นระยะเวลานาน ในปัจจุบันในแถบจังหวัดทางภาคอีสานก็จะมีประเพณี การแห่เทียนพรรษา ประเพณีการแห่เทียนพรรษาคือ การที่วัดหรือชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันจัดทำโดย แกะสลัดเทียนพรรษาให้มีลวดงามสวยงาม วิจิตรตระการตา และนำมาประกวดแข่งขันกัน ผู้ชนะจะ ได้รับรางวัล ซึ่งประเพณีแห่เทียนพรรษาดังกล่าวในปัจจุบันนับว่าเป็นประเพณีของชาวอีสานที่ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมเทศกาลและเป็นสิ่งที่ทำรายได้ให้กับภาคอีสานมากประเพณี หนึ่งที่เดียว

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน ประเพณีบุญข้าวประดับดิน หรือ ที่ชาวอีสานเรียกตาม ภาษาถิ่นว่า บุญห่อข้าวน้อย เป็นประเพณีอีสานที่ปฏิบัติสืบทอดมาอย่างยาวนาน เป็นประเพณีหนึ่ง ของชาวอีสานที่มีจุดมุ่งหมายในการจัดขึ้น เพื่อทำบุญระลึกและอุทิศส่วนกุศลให้แก่ บรรพบุรุษ ญาติ มิตร ผู้เสียชีวิตไปแล้ว รวมทั้งพระแม่คงคา พระแม่ธรณี และสัมภเวสีต่าง ๆ ประเพณีดังกล่าวมักจะ จัดขึ้น ในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 เพราะชาวอีสานเชื่อว่า ในช่วงเดือน 9 ยมบาลจะปลดปล่อย วิญญาณทั้งหลายออกมาเพื่อมารับส่วนบุญส่วนกุศลจากญาติพี่น้อง โดยจะมีการนำอาหารหวานคาว ใส่ใบตองไปวางเรียงรายไว้ตามพื้นดิน หรือตามโคนต้นไม้ เพื่อให้วิญญาณผู้ที่เสียชีวิตไปได้มากินและ รับเครื่องเซ่นที่จัดเตรียมไว้ให้ ทั้งยังมีการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้วิญญาณเหล่านั้นด้วย

เดือนสิบ บุญข้าวสาก เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษและญาติพี่น้อง ผู้ล่วงลับไปแล้ว เช่นเดียวกับการทำบุญข้าวประดับดิน มีการจัดทำอาหารหวานคาวไปถวายพระ โดยมีการเขียนสลากผู้เป็นเจ้าของทั้งรายชื่อบรรพบุรุษ ญาติพี่น้อง ที่ได้ล่วงลับไปแล้วใส่ไว้ในพานะ อาหารที่นำไปทำบุญด้วย หลังจากพระสงฆ์จับสลากได้สำหรับชื่อผู้ใด ผู้นั้นก็จะเป็นผู้นำสากเข้าไป ถวายและอุทิศบุญกุศลให้แก่บรรพบุรุษและญาติพี่น้องที่ได้ล่วงลับไปแล้ว และยังมีการจัดเตรียม

อาหารอีกส่วนหนึ่งไปนำไปวางไว้ตามกำแพงวัดหรือห้อยไว้ตามต้นไม้ เพื่อให้ผู้ล่วงรับหรือสัมพะเวสี ได้รับบุญนี้ด้วย

เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา ในบุญวันออกพรรษาโดยมากชาวบ้านจะช่วยกันลงแรงทำเรือไฟ ในตอนกลางคืนจะมีการนำรูปและเทียนนำไปจุดวางไว้ตามเรือไฟ จุดประทีปให้สว่างไสว และนำเรือไฟไปลอยน้ำ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่พระพุทธเจ้า มักจัดทำขึ้นในวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ทั้งยังมีความเชื่อว่า เป็นการบูชารอยพระพุทธรูปบาทของพระพุทธเจ้าและบูชาพญานาคที่ดูแลรักษารอยพระพุทธรูปบาทพระพุทธเจ้าตามความเชื่อในวัฒนธรรมอีสานด้วย

เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นบุญประเพณีที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา มีระยะเวลาทำกำหนดเพียง 1 เดือน เท่านั้น นับตั้งแต่ แรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 งานบุญกฐินโดยมากคนในชุมชนจะร่วมมือร่วมแรงกันเตรียมงาน เมื่อชาวบ้านตกลงกันและรับรู้ว่าจะทำบุญกฐินก็จะไปประกาศบอกกล่าวกันโดยทั่ว คนทั้งชุมชนรับทราบและจะมาร่วมลงมือลงแรงกันจัดงานบุญ นับว่าเป็นประเพณีแห่งชุมชนที่ชาวบ้านได้ร่วมมือร่วมแรงกันทำอย่างจริงจัง เมื่อถึงกำหนดก่อนวันทอดกฐินก็จะนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีกรรม สวดมนต์ ชาวบ้านได้ฟังเทศน์ร่วมกัน จากนั้นในช่วงเวลากลางคืนก็จะมีการจัดมหรสพอย่างสนุกสนานในชุมชน แต่เดิมมีการละเล่นดั้งเดิมของท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันก็เปลี่ยนเป็นการแสดงหมอลำ รุ่งขึ้นก็จะนำกองกฐินไปทอดที่วัดพร้อม ๆ กันนับว่าพิธีทอดกฐินเป็นงานบุญแห่งวัฒนธรรมที่คนในชุมชนต่างมา ต้มโฮม ช่วยกันทำบุญ

ส่วน “คองสิบสี่” หมายถึง ครองธรรม 14 ประการ ตามคติการถือปฏิบัติของชาวอีสานนั้น คองสิบสี่ ถือเป็นหลักธรรมในการครองบ้านครองเรือนที่ควรปฏิบัติ เป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างกัน ของผู้ปกครองกับผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง พระสงฆ์ และระหว่างบุคคลทั่วไป เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของ บ้านเมือง ซึ่งหากใครที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแล้วนับเป็นบุคคลอยู่ในศีลในธรรมเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป คอง 14 ประการ มีดังนี้

- (1) อีตเจ้า คองขุน
- (2) อีตท้าว คองเพี้ย
- (3) อีตไพร่ คองนาย
- (4) อีตบ้าน คองเมือง
- (5) อีตผ้า คองเมีย
- (6) อีตพ่อ คองแม่
- (7) อีตลูก คองหลาน
- (8) อีตไก่ คองเขย
- (9) อีตป่า คองลุง หรืออีตน้ำ คองอา
- (10) อีตปู่ คองย่า หรืออีตตา คองยาย

(11) ฮีตเตมา คองแก

(12) ฮีตปี คองเดือน

(13) ฮีตไฮ่ คองนา

(14) ฮีตวัด คองสงฆ์

สังคมีसानอบรมสั่งสอนและเน้นเรื่อง ฮีต - คอง โดยสอนกันทุกเพศ ทุกวัย ทุกชั้นวรรณะ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือผู้ถูกปกครอง ไม่เว้นแม้กระทั่งพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์ด้วยศีลก็ไม่ละเว้น ฮีต - คอง จึงเหมือนกฎหมายของสังคมีที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม เพราะได้กำหนดหน้าที่ จริยธรรมของทุกคนขึ้นไว้ตามสภาพของสังคมีนั้น ๆ แล้ว สังคมีใดถือปฏิบัติตามฮีต - คอง ก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าปฏิบัติอย่างขาดตกบกพร่องก็จะเกิดทุกข์ ในด้านของบทลงโทษของการทำผิด ฮีต - คอง ก็ขึ้นอยู่กับสังคมีนั้น ๆ จะมีการตกลงกันเอง มีตั้งแต่โทษเบาไปจนถึงโทษหนัก เช่น โทษเบาอาจจะถูกคนในสังคมีตราหน้าว่าเป็นคนคน, ขวง หรือเป็น, แม่แล้ง ไปจนถึงโทษหนักคือการถูกเนรเทศออกจากสังคมี ฮีต - คอง จึงเป็นเสมือนตัวแทนของชุมชนและวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมให้ชาวอีสานอยู่ในกรอบของสังคมี ไม่นอกกลุ่มนอกทาง เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในสังคมีอย่างสงบสุขและไม่เป็นภาระของสังคมี

การจะเข้าใจสังคมี วัฒนธรรม ความคิดของชาวอีสาน รวมไปถึงเพลงลูกทุ่งอีสานนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจถึงพื้นฐาน พื้นที่ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางสังคมี และความสัมพันธ์ทางสังคมีระหว่างสังคมีอีสานกับสังคมีอื่น ๆ ด้วย จึงจะสามารถมองเห็นและเข้าใจความเป็นอีสาน และคนอีสาน ได้อย่างชัดเจน

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ภาษา

การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีภาษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งอยู่ภายใต้สารความคิดนั้นไม่สามารถถ่ายทอดได้ถ้าไม่มีภาษา ความคิดจำเป็นต้องส่งมาในรูปของภาษาหรือสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ภาษาจึงเป็นสื่อที่นำเนื้อหาไปถึงผู้รับสารให้เกิดความเข้าใจ หรืออาจกล่าวได้ว่า ภาษาคือหัวใจของการสื่อสาร (อวยพร พานิช และคณะ, 2547) การศึกษาลักษณะทางภาษา เป็นกระบวนการสำคัญของการสื่อสารผ่านภาษา ที่ถ่ายทอดแนวคิด วิถีชีวิตและการนำเสนอภาพแทนของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในการศึกษาการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้ศึกษาเน้นการศึกษากลิ่นทางภาษา ดังนี้

4.1 การใช้คำและกลุ่มคำ

คำและกลุ่มคำในภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสาร การเลือกใช้ถ้อยคำอาจบอกเจตนาของผู้ส่งสารได้ จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำมีการเลือกใช้คำและกลุ่มคำเพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนอีสาน ได้แก่ การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่ การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม การใช้คำและการใช้คำสี่อามณ์ตามบท

เพลงที่ถ่ายทอดออกมาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างความเป็นตัวตนอันเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทางวัฒนธรรมของคนอีสาน

- (1) การใช้คำและกลุ่มคำเรียกสถานที่
- (2) การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล
- (3) การใช้คำและกลุ่มคำแสดงการแบ่งกลุ่ม
- (4) การใช้คำสื่ออารมณ์
- (5) การใช้คำและกลุ่มคำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ

4.2 การใช้ภาษาถิ่นเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์และเชื่อมโยงประสบการณ์ร่วมของชาวอีสาน

ภาษาถิ่น เป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิด ข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับประสบการณ์ร่วมทางวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นเดียวกัน ดังจะเห็นจากการศึกษาของ อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) ที่กล่าวถึงภาษาและการสื่อสารเพื่อดำรง อัตลักษณ์ ไททรงดำและสืบต่อผลิตซ้ำอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำจากรุ่นสู่รุ่น โดยเมื่อชาวไทยทรงดำอพยพมาอยู่ในประเทศไทยได้นำอักษรและภาษาของตนเข้ามาใช้ด้วย ภาษาพูดยังคงใช้อยู่ในหมู่คนสูงอายุจนถึงปัจจุบัน ลูกหลานสมัยใหม่จะฟังภาษาตัวเองและพูดได้บ้าง ส่วนการเขียนนั้นจะบันทึกไว้ในสมุดไทย แม้ปัจจุบันมีผู้เขียนอักษรไทดำได้น้อยมากเนื่องจากการพัฒนาของระบบการศึกษาไทยที่เข้ามาครอบงำชุดความคิดทางด้านการสื่อสาร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน มีภาษาเฉพาะถิ่นที่แตกต่างไปจากคนภาคอื่นทั้งสำเนียงพูดและถ้อยคำ คนอีสานประกอบด้วยหลายชาติพันธุ์ ดังนั้นภาษาถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน จึงเป็นข้อมูลหลักอันสำคัญที่จะสื่อถึงความงามและความโดดเด่นที่สื่อความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ของคนอีสานผ่านบทเพลงที่จะได้ศึกษา

4.3 การใช้ภาพพจน์เพื่อนำเสนอภาพชีวิตของคนอีสาน

ภาพพจน์ (Figure of speech) คือ การใช้คำให้เกิดภาพเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการเห็นภาพชัดเจน นอกจากนี้ยังช่วยขยายความสิ่งที่เป็นนามธรรมโดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมอันทำให้เข้าใจง่ายขึ้น การใช้ภาพพจน์ทำผู้อ่านได้รับความ อารมณ์ ความรู้สึก และรสของภาพในงานนั้น ๆ (กอบกุล อิงคุทานนท์, 2540) การใช้ภาพพจน์ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการแสดงชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ของกวี ในการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้มีการใช้ภาพพจน์ ดังนี้

4.3.1 อุปมา

- (1) การกล่าวเปรียบผู้ไปทำงานต่างถิ่น

เพลงลูกทุ่งหมอลำมักใช้อุปมาเปรียบเทียบโดยเชื่อมโยงกับสัตว์และธรรมชาติ ซึ่งคนอีสานคุ้นเคยและอยู่ในวิถีของสังคมแบบเกษตรกรรม การเปรียบเทียบคนอีสานที่ต้องจากถิ่นฐานเพื่อไปต่อสู้อำนาจเงินในเมืองหลวง โดยตัวบทมักเปรียบเทียบคนพลัดถิ่นอุปมาเหมือนกับบนกหรือปลา ที่ต้องบินหรือว่ายไปหาอาหารในแหล่งที่อุดมสมบูรณ์กว่ากับนกนั้นทำให้เห็นภาพชีวิตของคนอีสานได้อย่างลึกซึ้ง

(2) การกล่าวเปรียบเทียบชีวิตของคนอีสานในสังคมเมือง

เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมีการใช้คำอุปมาเพื่อนำเสนอภาพชีวิตของคนอีสานที่มีวิถีชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่วุ่นวายอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่มีแต่ธรรมชาติอย่างสงบสุข ซึ่งแตกต่างจากสังคมเมืองที่มีความซับซ้อน ซึ่งการกล่าวเปรียบเทียบชีวิตของคนอีสานกับคนเมืองดังกล่าวเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ของคนอีสานที่ชัดเจน ทำให้เห็นวิถีความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของการดำรงอยู่ของคนอีสานได้เป็นอย่างดี

(3) การกล่าวเปรียบเทียบความทุกข์

เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมีการใช้คำอุปมาเพื่อเปรียบเทียบความทุกข์ของคนอีสานที่มีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น จากความแห้งแล้งของสภาพภูมิศาสตร์ หรือการต้องจำจากถิ่นฐานจากคนรักเพื่อต่อสู้และความหวังที่ต้องเผชิญความทุกข์กับชีวิตต่างถิ่น อย่างเช่นกรุงเทพฯ ที่คนอีสานส่วนใหญ่ต้องจากบ้านมาเพื่อขายแรงงาน การเปรียบเทียบทุกข์นับเป็นการแสดงอัตลักษณ์ที่ทำให้เห็นถึงความอดทนอดกลั้นและต่อสู้กับอุปสรรคที่คนอีสานเหล่านี้ต้องฝ่าฟัน

(4) การกล่าวเปรียบเทียบความสำเร็จในชีวิต

เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมีการใช้คำอุปมาเพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จของชีวิตจากการที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนกับปัญหาและอุปสรรค คนอีสานขึ้นชื่อเรื่องความมุมานะเพียรพยายาม การที่ประสบความสำเร็จ จึงเป็นสิ่งที่คนอีสานภูมิใจและต้องการนำเสนอความสำเร็จนั้น

(5) การกล่าวเปรียบเทียบสภาพชีวิตในชนบทอีสาน

เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมีการใช้คำอุปมา เพื่อเปรียบเทียบสภาพวิถีชีวิตของชาวอีสาน โดยมักเปรียบกับธรรมชาติ สัตว์ ที่อยู่ในบริบทนั้น ๆ เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นอยู่ รวมถึงประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ อันโดดเด่นของคนอีสานได้

4.3.2 อุปลักษณ์ (Metaphor)

อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบที่ไม่ปรากฏคำเปรียบเทียบให้เห็น แต่เป็นการเปรียบเทียบโยยความคิดอย่างหนึ่งไปสู่ความคิดหนึ่ง หากจะเปรียบกับสิ่งใดก็จะนำลักษณะเด่นของสิ่งนั้นมากล่าวทันที

ในทางภาษาศาสตร์ลักษณะของอุปลักษณ์มีกระบวนการถ่ายโยงความหมาย จากวงความหมายต้นทาง (Source domain) ซึ่งเป็นความหมายเดิมก่อนจะมีความหมาย เปรียบเทียบ ถ่ายโยงไปยังความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ นอกจากนี้ จอร์จ ลาคอฟและมาร์ก จอห์นสัน (George Lakoff and Mark Johnson) ยังแบ่งอุปลักษณ์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expressions) และมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor)

อุปลักษณ์ไม่เพียงแต่จะใช้เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างแนวคิดสองแนวคิดที่แตกต่างกัน เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดการถ่ายโอนคุณสมบัติบางประการของแนวคิดหนึ่งไปยังอีกแนวคิดหนึ่งด้วย (ชัชวดี ศรีลัมพ์, 2548)

แนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานเพื่อแสดงให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำใช้อุปลักษณ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้าง มุมมองใหม่และผลิตซ้ำภาพแทนคนอีสานเพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จากข้อมูลที่ใช้ ทำวิจัย ผู้วิจัยพบว่าการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่นำเสนอมโนอุปลักษณ์ต่าง ๆ

(1) ถ้อยคำอุปลักษณ์

(2) มโนอุปลักษณ์

4.3.3 อติพจน์ (Hyperbole)

อติพจน์ คือ การใช้คำพรรณนาเกินจริง มักใช้มุ่งเน้นอารมณ์ความรู้สึกให้เห็น ชัดเจน มีความหมาย เร้าอารมณ์ผู้อ่านให้ซาบซึ้งคล้อยตามไม่สามารถใช้ในการรายงานข้อเท็จจริง หรือเหตุการณ์ตามปกติสามัญ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ศึกษานั้นจะมุ่งเน้นให้เห็นถึงวิถี ชีวิตสภาพประเพณีวัฒนธรรมที่นำเสนอตัวตนของคนอีสาน

4.3.4 บุคลาธิษฐาน (Personification)

บุคลาธิษฐาน บุคคลวัต คือการนำสิ่งที่ไม่มีชีวิตมากล่าวถึงราวกับมีชีวิตโดย สามารถแสดงออกกับกิริยาต่าง ๆ และมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนคน เป็นการเขียนที่มุ่งหมายจะสร้าง เรื่องราวธรรมดาให้น่าสนใจมีชีวิตชีวา และสามารถเร้าอารมณ์ได้ การใช้บุคลวัตปรากฏอยู่เป็น จำนวนมากในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานที่ใช้เป็นข้อมูลวิจัย และจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้แต่งเพลงลูกทุ่งมีการเลือกใช้บุคลวัตด้วยจุดมุ่งหมายที่หลากหลายถึง 3 ประการ ดังนี้

(1) แสดงอิทธิพลของธรรมชาติที่ควบคุมชะตากรรมของคนอีสาน

(2) แสดงบรรยากาศที่เปี่ยมสุขของชนบทอีสาน

(3) แสดงสภาพสังคมวัฒนธรรมอีสาน

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาได้รวบรวมข้อมูล งานวิจัยเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ ดุษฎี กองสมบัติ (2546) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการใช้

ภาษาในการแสดงตลกอีสาน การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของการแสดงตลกอีสาน และเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในการแสดงตลกอีสาน ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของเนื้อหาที่ ทั้ง 2 คณะใช้ มี 3 รูปแบบ คือ การแสดงแบบเปิดหรือแบบไม่มีแกนเรื่อง การแสดงแบบมีแกนเรื่อง และการแสดงแบบผสม ส่วนเนื้อหาการแสดง มี 25 ประเภท เช่น เพศ เงินทอง การดัดแปลง เนื้อ เพลง เป็นต้น เนื้อหานำเสนอถึงเรื่องต่าง ๆ 4 เรื่อง เมื่อนำกรอบแนวคิดเรื่องตรรกะของตลก มา เทียบเคียง พบว่า เนื้อหาแต่ละประเภทสอดคล้องกับตรรกะของตลก เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาของทั้ง 2 คณะ พบว่า มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่าง ส่วนที่คล้ายคลึงกันคือ การแสดงเรื่องเพศ และเรื่อง เงินทองของทั้ง 2 คณะอยู่ในอันดับใกล้เคียงกัน นำเสนอให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็ดยุคสมัยใดที่ ตลกโด่งดัง เรื่องเพศ และเงินทองก็ยังคงเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้คน

ในด้านภavnนำเสนอเนื้อหาของจะเห็นได้ว่า ทั้ง 2 คณะต่างนำเสนอให้เห็นภาพ วัฒนธรรมในการแสดงทุกชุดเป็นการปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ เรื่องราวดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ส่วนเนื้อหาที่แตกต่างกัน คือ ส่วนใหญ่คณะเสียงอีสานจะแสดงเรื่องง่าย ๆ ที่ใกล้ตัวและไม่มีสาระมาก เท่าไหร่ แสดงถึงการเลือกมุขตลกให้เข้ากับภูมิหลังของกลุ่มผู้ชมที่เป็นคนทั่วไปและ อยู่ในเพศและวัย ที่ต่างกันออกไป แม้ว่าคณะเพชรพิณทองจะเลือกมุขตลกได้สอดคล้องกับภูมิหลัง ก็ดูจะเข้าใจได้ยาก สำหรับกลุ่มคนที่ไม่มีการรอบประสพการณ์ ด้านกลวิธีการใช้ภาษาพบว่า แบ่งได้ 9 ประเภท เช่น การใช้ คำภาษาต่างประเทศ การเล่นคำ คำหยาบ และอุปมาโวหาร เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบ ระหว่าง 2 คณะ พบว่าส่วนที่คล้ายคลึง คือต่างก็ใช้คำภาษาต่างประเทศ (คำทับศัพท์) และคำหยาบในการแสดง ทุกชุด ด้านที่แตกต่าง คือคณะเพชรพิณทองใช้ภาษาต่างประเทศ (กลุ่ม คำ และประโยค) มากกว่า เสียงอีสาน

ศาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2548) ได้ศึกษาเพลงลูกทุ่งอีสานกับลักษณะการใช้ภาษาและการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น : ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษา เพลงลูกทุ่งอีสานกับลักษณะการใช้ภาษาและการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยศึกษาจากผลงาน เพลงของศิริพร อำไพพงษ์ จากเทปคาสเซ็ทที่ออกวางแผงครั้งแรกในช่วงปี 2543-2547 จำนวน 8 ชุด รวมจำนวนบทเพลงทั้งสิ้น 80 เพลง เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาและการนำเสนอวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอีสานผลการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่ง อีสานของศิริพร อำไพพงษ์ พบว่ามีการใช้ภาษาเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา นอกจากนั้นเนื้อหาของบท เพลงแสดงลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ออกได้ทั้งสิ้น 2 ประการ คือ การนำเสนอ ภาพชีวิตของชาวชนบทและการนำเสนอความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ต่อมา อันธิยา หล่อเรื่องศิลป์ (2549) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษา เพื่อสร้างอารมณ์ขันในละครตลกสถานการณ์เรื่อง บางรักซอย 9 มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กล วิธีการใช้ภาษา เพื่อสร้างอารมณ์ขันในละครตลกสถานการณ์เรื่องบางรักซอย 9 การศึกษาพบว่า

ลักษณะที่ถูกนำมาใช้ เป็นสถานการณ์ของความขบขันมี 12 ลักษณะ ได้แก่ ความขบขันที่เกิดจากการทำให้เป็นเรื่องไร้สาระ ความขบขันที่เกิดจากการล้อเรื่องสามภรรยา ความขบขันที่เกิดจากการเน้นพฤติกรรมที่ไม่น่าพึงพอใจ ความขบขันที่เกิดจากการล้อความเป็นอีสาน ความขบขันที่เกิดจากการล้อรูปลักษณ์ ความขบขันที่เกิดจากการเน้นลักษณะนิสัย ความขบขันที่เกิดจากการล้อสถานภาพโสด ความขบขันที่เกิดจากการล้อวัยสูงอายุ ความขบขันที่เกิดจากการล้อเรื่องหนุ่มสาว ความขบขันจากเรื่องที่มีนัยทางเพศ ความขบขันที่เกิดจากการล้อเรื่องในครอบครัว และความขบขันที่เกิดจากการล้อเรื่องความมั่งคั่ง ส่วนการใช้ภาษาในสถานการณ์ของความขบขันนั้น ๆ ซึ่งพบว่า การใช้ภาษาเพื่อสร้างความขบขันมีทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ การเล่นคำ การประชด การเสียดสี การใช้ความเปรียบ การใช้เสียงสัมผัส การใช้สำนวนโวหาร การใช้เพลง และการพูดสองแง่สามง่าม อย่างไรก็ตามในแต่ละสถานการณ์ที่สร้างความขบขัน มักเกิดจากการทำงานร่วมกันของกลวิธีการใช้ภาษาหลายๆ กลวิธี รวมทั้งการแสดงของนักแสดงที่กลมกลืนเป็นธรรมชาติ จึงจะ ทำให้สถานการณ์นั้น ๆ ประสบความสำเร็จในการสร้างเสียงหัวเราะได้

อรวิ บุญนาค (2550) ศึกษาเรื่อง กลวิธีการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังต่อผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกันในประเทศไทย : กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษา แสดงความผิดหวังของนิสิตนักศึกษาต่อผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกันในประเทศไทย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังกับปัจจัยด้านสถานภาพของผู้ฟังและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังกับปัจจัยด้านเพศของผู้พูด ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการใช้ภาษาแสดงความผิดหวังแบ่งเป็น ดังนี้ กลวิธีแสดงความผิดหวังโดยตรง ได้แก่ 1.การต่อว่า ประกอบด้วยกลวิธีย่อย 3 กลวิธี คือ การต่อว่าด้วยการชี้การกระทำของผู้ฟังที่ทำให้ผู้พูดผิดหวัง การต่อว่าด้วยถ้อยคำประชดและการต่อว่าด้วยการตัดพ้อ 2.การบอกความรู้สึกของผู้พูด 3.การทักท้วง 4.การกล่าวโทษ ส่วนกลวิธีแสดงความผิดหวังโดยอ้อมสามารถแบ่งได้ดังนี้ กลวิธีแสดงความผิดหวังโดยอ้อมแบบกล่าวถ้อยคำ ประกอบด้วย คือ กลวิธีแสดงความผิดหวังโดยอ้อมประเภทการคุกคามหน้าผู้ฟัง 11 วิธี เช่น การถามเหตุผลจากผู้ฟัง การแนะนำให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และการกล่าวตัดความสัมพันธ์ เป็นต้น และกลวิธีแสดงความผิดหวังโดยอ้อมประเภทการรักษาหน้าผู้ฟัง พบว่า กลวิธีแสดงความผิดหวังโดยตรงและกลวิธีแสดงความผิดหวังโดยอ้อมประเภทการคุกคามหน้าผู้ฟังจะปรากฏมากที่สุดในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพต่ำกว่าผู้พูด รองลงมาคือ สถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับผู้พูดและปรากฏน้อยที่สุด ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่า ผู้พูด ในขณะที่กลวิธีแสดงความผิดหวังโดยอ้อมประเภทการรักษาหน้าผู้ฟังจะปรากฏมากที่สุดในสถานการณ์ ที่ผู้ฟังมี สถานภาพสูงกว่าผู้พูด รองลงมาคือ สถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับผู้พูดและปรากฏน้อยที่สุด ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพต่ำกว่าผู้พูดและเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการใช้ภาษา แสดงความผิดหวังกับปัจจัยด้านเพศของผู้พูด พบว่า

ผู้พูด 2 เพศใช้กลวิธีที่แตกต่างกัน โดยผู้พูดเพศชายมักจะเลือกใช้กลวิธีที่แสดงให้เห็นลักษณะเด่นของผู้ชาย คือ การไม่คิดเล็กคิน้อย การเก็บอารมณ์ ส่วนผู้พูดเพศหญิงจะเลือกใช้กลวิธีที่แสดงให้เห็นความจุกจิกหยุมหยิม ไม่เก็บอารมณ์และไม่มั่นใจ

นอกจากนั้น เกศราพร พรหมนิมิตกุล (2553) ได้ศึกษาความงามของภาษาในเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษาเพลงฮิตติดชาร์ตลูกทุ่งมหานคร บทความนี้เป็นการศึกษาความงามของภาษาในเพลงลูกทุ่ง โดยศึกษาจากเพลงฮิตติดชาร์ตลูกทุ่งมหานครประจำเดือนมีนาคม 2553 ผลการศึกษาพบว่าการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งมีการใช้คำแบบเรียบง่าย สื่อความหมายชัดเจน ตรงไปตรงมา โดยมีทั้งการใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำให้เกิดอารมณ์ การใช้คำสัมผัส การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้อน การใช้คำภาษาต่างประเทศ และการใช้คำตัด คำสแลง นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาพพจน์ที่ช่วยสร้างสุนทรียภาพความงามและจินตภาพให้แก่ผู้ฟัง โดยมีการใช้ภาพพจน์ 7 ประเภท คือ อุปมา สัญลักษณ์ บุคคลวัต ปฏิทรรศน์ อติพจน์ สัทพจน์และปฏิบัติจก ในด้านการใช้สำนวนมีทั้งสำนวนเก่าที่ใช้ต่อเนื่องมานานและมีสำนวนใหม่ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้แต่งให้สอดคล้องกับบริบท และในด้านโวหารพบว่านิยมใช้โวหาร 3 ประเภท คือ บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และอุปมาโวหาร

ล่าสุด ภัททิรา วิภาภิญโญ (2558) ได้ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในบทเพลงของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้สื่อแทนทรรศนะในการกำกับและควบคุมพฤติกรรมของประชาชนในสังคมผ่านบทเพลงคืนความสุขให้ประเทศไทย โดยใช้หลักการวิเคราะห์เชิงวิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์ในมิติทางด้านภาษาผสมกับการวิเคราะห์วาทกรรมในมิติทางสังคม ผลการศึกษาพบว่าบทเพลงคืนความสุขให้ประเทศไทยมีการใช้กลวิธีทางภาษาและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการสร้างความเข้าใจและการให้ความมั่นใจในการกำกับและควบคุมพฤติกรรมของประชาชนในสังคมด้วยกลวิธีต่าง ๆ อันประกอบไปด้วย (1) กลวิธีทางศัพท์ เพื่อแสดงสภาพและระดับความสัมพันธ์ ตลอดจนความสำคัญในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ร่วมสื่อสาร (2) กลวิธีทางวิจารณ์ปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรมเพื่อสื่อความถึงนัยเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ปรากฏมาก่อนหน้าและเป็นการแฝงเจตนาของผู้สื่อสารในด้วบทด้านความคิดเห็นและความคาดหวัง รวมถึงตอกย้ำให้ผู้รับสารเกิดความมั่นใจในความมั่นคงปลอดภัย และ (3) กลวิธีทางวาทศิลป์ โดยใช้บทประพันธ์ซึ่งต้องอาศัยคุณสมบัติทางเสียงและถ้อยคำมาร้อยเรียงให้เกิดความไพเราะ อันเป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้รับสารจดจำได้ง่ายและมีความคงทน

จากแนวคิดดังกล่าว ภาษานั้นเป็นเครื่องมือสื่อความคิดความเข้าใจซึ่งกันและกันของคนในสังคม รูปแบบการใช้ภาษาควรเลือกเพื่อตอบสนองความต้องการในการสื่อสารตามแต่สถานการณ์ เพื่อมุ่งเสนอความรู้ ความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้เสพ ส่วนภาษาผู้เขียนต้องมีกลวิธีในการเขียนดึงดูด ความสนใจของผู้อีสานในเพลงลูกทุ่งหมอลำ นำมาประยุกต์ศึกษาตีความลักษณะการ

ใช้ภาษา ในมิติของวิถีชีวิต สังคมประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ เศรษฐกิจ และความเชื่อ ในเรื่อง
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

5. เอกสารและงานวิจัยเชิงความรู้เกี่ยวกับหมอลำคณะเสียงอีสาน

5.1 ประวัติการก่อตั้งของคณะเสียงอีสาน

หมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นคณะหมอลำที่มีชื่อเสียงโด่งดังและเป็นที่ยอมรับของคนไทย
ในภาคอีสาน ไม่มีใครที่จะไม่ทราบชื่อหมอลำคณะนี้ เพราะด้วยชื่อเสียงที่ถูกพูดถึงอย่างกว้างขวาง
และรูปแบบการแสดงที่ยิ่งใหญ่อลังการ ทำให้ได้รับความนิยมในของกลุ่มคนที่ชอบชมการแสดง
พื้นบ้านอีสานคณะเสียงอีสานนั้น เริ่มต้น เมื่อปี พ.ศ. 2518 โดย “อุไร ฉิมหลวง (สีหะวงศ์)” หรือ
“นกกน้อย อุไรพร หญิงสาวชาวบ้านจอม ตำบลยางชุมน้อย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผู้มี
ความใฝ่ฝันในการเป็นนักร้องได้ตระเวนประกวดร้องเพลงทั่วภาคอีสาน ในการประกวดร้องเพลงนั้น
มีทั้งได้รางวัลและไม่ได้รางวัลแต่ “อุไร สีหะวงศ์” ยังมีความมุ่งมั่นและไม่สิ้นหวังที่จะเป็นนักร้อง

การเข้าสู่วงการบันเทิงของ “นกกน้อย อุไรพร” โดยเข้าประกวดร้องเพลงที่สถานีวิทย์
โดยรับรางวัลชนะเลิศมาทุกเวที ด้วยคะแนนที่เป็นเอกฉันท์ปราศจากข้อกังขาและได้เดินทางไป
จังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงแรกมาสมัครเป็นสมาชิกของวงดนตรีเพชรพิณทอง ในตำแหน่งทางเครื่อง
ได้รับค่าตัวในการแสดง แต่ละครึ่งเพียงราคา 10 - 20 บาท และต่อมาได้เป็นนักร้องของวงซึ่งใน
ขณะนั้นใน “เพลงนกจ๋า” เป็นผลงานเพลงของ ชูติมา ดวงพร (นักร้องวงเพชรพิณทอง) กำลังได้รับ
ความนิยมสูงสุด ต่อมา “อุไร สีหะวงศ์” ได้นำเพลงนกจ๋าไปร้องในการแสดงบนเวที ซึ่งเป็นการร้อง
เพลงแทน ชูติมา ดวงพร ด้วยเสียงที่ไพเราะและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน จึงทำให้แฟนเพลงชื่นชอบ
เป็นอย่างมาก จึงเป็นที่มาของชื่อ “นกกน้อย อุไรพร” ซึ่งนกกน้อย ดวงพร ได้จากการนำเอาเพลงนกจ๋า
มาเป็นเหมือนตัวแทนก็คือ นกกน้อย และเอาชื่อจริงคือ อุไร มาประสมกับคำสุดท้ายของนามสกุลของ
นพดล คือคำว่า พร มารวมกันจนกลายเป็น “นกกน้อย อุไรพร” มีผลงานเพลง “นกจ๋า” ซึ่งเป็นบท
เพลงกำลังดังทางคลื่นวิทยุ ด้วยค่าตัวที่ได้น้อยไม่สามารถที่ส่งไปเลี้ยงดูครอบครัวทางบ้านได้และ
มรสุมชีวิตในช่วงนั้นทำให้ “นกกน้อย อุไรพร” ต้องออกจากวงดนตรีเพชรพิณทอง กลับบ้านไปทำอะไรทำ
ได้เช่นเคย นกกน้อย อุไรพร เห็นความลำบากของชีวิตจึงต้องการ ที่ผลักดันตัวเองออกมาจากสิ่งนั้น
และหัวใจ ที่ใฝ่ฝันต้องการที่จะเป็นนักร้อง จึงได้ชักชวนของคนรู้จักแล้วได้เดินทางไปจังหวัด
อุดรธานี มาประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและเป็นศิลปินรับเชิญ จนได้พบกับเส้นทางชีวิต
รูปแบบใหม่และคิดว่าเส้นทางเดินของชีวิตของตนคงจะไปได้ดีและมีเงินส่งไปจุนเจือครอบครัวได้

ต่อมาได้พบกับ “อาวทิทตลอด” หรือ “นายมัทธิง ฉิมหลวง” ซึ่งเป็นนักจัดรายการ
วิทยุชื่อดัง ณ สำนักงานบ้านพักทันใจในจังหวัดอุดรธานี มัทธิง ฉิมหลวง ได้คอยดูแล จัดหางานด้วย
ความอบอุ่น ความคุ้นเคยและความจริงใจจน ทำให้นกกน้อยอุไรพรไว้วางใจเป็นคู่ร่วมชีวิต ในขณะนั้น
ชื่อเสียงของ “นกกน้อยอุไรพร ได้กลับมาโด่งดังอีกครั้ง ช่วงประมาณ พ.ศ. 2519 – 2521 ได้ร่วมกัน

ตั้งเป็นวงดนตรีชื่อ “วงนกร้อง อุไรพร” มีสมาชิกในวง ประมาณ 20 คน โดยรูปแบบการแสดงเป็นการแสดงที่เน้นการร้องเพลง เริ่มแสดงตั้งแต่ 20.00 – 01.00 น. แต่ไม่ได้รับความนิยมและขาดทุนอย่างหนักเนื่องจากไม่มีการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนเหมือนหมอลำคณะอื่น ๆ ซึ่งเป็นการนำนิทานพื้นบ้านหรือเรื่องเล่ามาเล่นเป็นเรื่องราวแล้วแทรกการร้องเพลงร่วมด้วย จึงเป็นจุดด้อยที่ทำให้ไม่มีใครจ้างงานและเป็นเหตุให้ยุบวงดนตรี นกร้อง อุไรพร

หลังจากพักวงไปได้ไม่นานจึงปรับการแสดงและขนาดของวงให้มีขนาดใหญ่ นกร้อง อุไรพร ได้ไปฝึกเรียนหมอลำ รวมทั้งการชักชวนกลุ่มศิลปินต่าง ๆ มาร่วมเพื่อตั้งเป็นคณะอีกครั้ง แต่ครั้งนี้ตั้งเป็นคณะหมอลำ จนตั้งคณะได้สำเร็จภายใต้ชื่อบริษัท “เสียงอีสาน” ซึ่งหมายถึง เสียงหรือตัวแทนของคนอีสานที่ต้องการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมประจำภาคโดยนำการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนเพิ่มเข้ามา มีนกร้อง นักตลกเข้าร่วมวงเป็นจำนวนมาก จึงทำให้หมอลำคณะ เสียงอีสานเริ่มมีชื่อเสียงอีกครั้ง จนช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2542 – 2550 เป็นระยะเวลาที่บ่มเพาะประสบการณ์ของวงทำให้เป็นที่นิยมอย่างมากในภาคอีสานจนมีการจ้างงานทั่วประเทศ มีการจองการแสดงข้ามปี ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา คณะเสียงอีสานก็ได้รับความนิยมมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบันเข้าสู่ปีที่ 46 บนเส้นทางการแสดงหมอลำและ 64 ปี ของหญิงแกร่งแห่งวงการหมอลำอีสาน “นกร้อง อุไรพร”

จุดเด่นที่ผู้ชมให้ความสนใจในการแสดงหมอลำคณะเสียงอีสาน คือมีการแสดงทั้งคืนตั้งแต่เวลา 21.00 น. ถึง 06.00 น. ของอีกวันหนึ่ง โดยมีนักแสดงและทีมงานฝ่ายต่าง ๆ ประมาณ 500 คน มีการแสดงที่หลากหลาย เป็นเรื่องราวที่เข้าถึงได้อย่างลงตัว มีการปรับปรุงรูปแบบการแสดงในทุกปีไม่ให้อ้าแบบเดิม หมอลำคณะเสียงอีสานจึงได้รับการกล่าวขวัญกันอย่างกว้างขวาง นำทีมโดย นกร้อง อุไรพร ลูกแพร อุไรพร ปอยฝ้าย มาลัยพร คำมอส พรชุนเดช น่องแปง ญัฐธิดา ดาวทอง ดาวน้อย ดาวตลก ดาวรุ่ง ต่อมาก็แต่งตั้งให้นักแสดงในคณะได้เล่าเรื่องต่อกลอนของคณะเสียงอีสานที่แต่งขึ้นเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ฮอยปานดำ ฮอยปูนแดง วงเวียนชีวิต เงากรรม เหนือคำสาบาน บาบไผ่บุญมัน ฮักพ่อทอเม็ดเกลือ ฮักเมียทอเม็ดข้าว น้ำตาเมีย คาดทุกข์ป้ออนมี รักนี้มีกรรม และอีกหลายๆ เรื่อง เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ เป็นฝีมือบทประพันธ์กลอนลำและควบคุมการแสดงของ นกร้อง อุไรพร ทั้งนี้ชื่อเสียงของคณะเสียงอีสาน เริ่มขยายวงกว้างเป็นไฟลามทุ่ง ด้วยทีมงานจำนวนมากประกอบด้วยหลายฝ่าย มีเวที แสงสี เสียงและการแสดงอันตื่นตาตื่นใจและรูปแบบการเวทีใหม่ โดยใช้รถ 6 ล้อ 2 คัน กางปีกออกแล้วก็จัดสแต็ปใช้ระบบไฮดรอลิกซึ่งเป็นการพัฒนาที่ไม่หยุดยั้งและรูปแบบการแสดงใหม่จนได้รับสมญานามจากแฟนเพลงและแฟนหมอลำหรือผู้ชื่นชอบหมอลำคณะเสียงอีสานว่า “หมอลำระดับตำนาน” “หมอลำวงใหญ่ที่สุดในประเทศไทย” “หมอลำหมายเลข 1” “สุดยอดหมอลำก้าวล้ำตลอดกาล”

5.2 กลุ่มศิลปิน นักร้องและนักแสดงในคณะเสียงอีสาน

กลุ่มศิลปิน นักร้องและนักแสดงของหมอลำคณะเสียง ใน ปี พ.ศ. 2560 มีรายชื่อ
ดังต่อไปนี้

1. หัวหน้าคณะ คือณกนน้อย อุไรพร
2. ทีมดาวน้อย (กลุ่มศิลปินนักร้องสาว) ได้แก่ แป้ง ณัฐธิดา, ไหมพรม อุดมพร,
วิ สุพิศตรา ปาล์มมี รินทร์ลัดดา, น้ำตาล วราภรณ์, เรดาร์ เขมาภร
3. ทีมดาวทอง (กลุ่มศิลปินนักร้องหญิงวัยทอง) ได้แก่ จ๊กจั่น ดาวไพร, จีรวรรณ
พรวิเศษ ราตรี ดาวฮูโต, ปานดำ คำคุณ, หยาดรุ่ง กนกวรรณ
4. ทีมดาวรุ่ง (กลุ่มศิลปินนักร้องชาย) ได้แก่ คำมอด พรขุนเดช, หนุ่ม นนธวัช, ท็อป
พี ศรีภูเวียง บุญหลง คอปเตอร์ไฟ, บุญชู ภูธร ต้ม ร้อยเกิน , ยอดไม้ เสียงอีสาน
5. ทีมตลก ได้แก่ พ่อชาลี ฮอลิเดย์, ยายจิ้น ดอตคอม, สาวเอ๋นศรี พาเพลิน,
ยายอุ๊ด อนอ้ว สาวโยโกะ ศรีสะเกษ สาวอ้วน เมืองปะโค หงส์ฟ้า และบอย เบิกบาน

5.3 ผลงานด้านการแสดงของหมอลำคณะเสียงอีสาน (อดีต - ปัจจุบัน)

ผลงานด้านการแสดงของหมอลำคณะเสียงอีสานแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การบันทึกการแสดงสดของหมอลำคณะเสียงอีสาน มีจำนวนทั้งหมด จำนวน
80 ชุด แบ่งได้ 3 ประเภท คือ 1) บันทึกการแสดง (แบบเพลง) จำนวน 28 ชุด 2) บันทึกการแสดงสด
(ตลก) จำนวน 31 ชุด และ 3) บันทึกการแสดงสดลำเรื่องต่อกลอน จำนวน 21 ชุด ชุดละ 4 แผ่น
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 1 บันทึกการแสดงสดของหมอลำคณะเสียงอีสาน

ปี	บันทึกการแสดงสด (เพลง)	บันทึกการแสดงสด (ตลก)	บันทึกการแสดงสด (ลำเรื่อง)
2543	ชุดที่ 1 และ 2	ชุดที่ 1	เรื่องฮอยปานดำและเรื่องวงเวียน ชีวิต
2554	-	ชุดที่ 2 3 และชุดพิเศษ	เรื่องฮอยปูนแดงและเงากรรม
2545	ชุดที่ 3 และ 4	ชุดที่ 4	เรื่องวงเวียนชีวิต ภาค 2
2546	ชุดที่ 5 6 7 และ 8	ชุดที่ 5 6 และ 7	เรื่องเงากรรม ภาค 2 และ เรื่องเหนือคำสาบาน
2547	ชุดที่ 9 10 และ 11	ชุดที่ 8 และ 9	เรื่องบาปไฟบุญมัน

ตาราง 1 บันทึกการแสดงสดของหมอลำคณะเสียงอีสาน (ต่อ)

ปี	บันทึกการแสดงสด (เพลง)	บันทึกการแสดงสด (ตลก)	บันทึกการแสดงสด (ลำเรื่อง)
2548	ชุดที่ 12 13 14 และ 15	ชุดที่ 10 และ 11	เรื่องฮักพ่อทอเม็ดเกลือ ฮักเมียทอเม็ดข้าว
2549	ชุดที่ 16 และ 17	ชุดที่ 12 และ 13	เรื่องฮักพ่อทอเม็ดเกลือ ฮักเมียทอเม็ดข้าว ภาค 2 รักนี้มีกรรม
2550	ชุดที่ 18 และ 19	ชุดที่ 14 และ 15	เรื่องคาคดทุกข์ฮ่อนมี
2551	ชุดที่ 20 และ 21	ชุดที่ 16 และ 17	เรื่องน้ำตาเมีย
2552	ชุดที่ 22 และ 23	ชุดที่ 18 และ 19	เรื่องปูนแดง ปานดำ
2553	ชุดที่ 24	ชุดที่ 20 21 และ 22	เรื่องวงเวียนชีวิต ตอนใต้ฟ้า
2554	บันทึกเปิดฤดูกาล 4 ชุด	ชุดที่ 22 และ 24	เรื่องเงินคือพระเจ้า ข้าวเลี้ยงชีวิต
2555	บันทึกการแสดงสดที่นครหลวงเวียงจันทน์ 2 ชุด	ชุดที่ 25 และ 26	เรื่องเงินคือพระเจ้า ข้าวเลี้ยงชีวิต ภาค 2 ตอนจบ
2556	บันทึกเปิดฤดูกาล 2 ชุด	ชุดที่ 27 และ 28	เรื่องไวปากเสียศีล ไวตีนตกต้นไม้
2557	มีบันทึกแต่ไม่จัดจำหน่าย	ชุดที่ 29	เรื่องเวทีชีวิต ตอน กงเกวียนกำเกวียน
2558	มีบันทึกแต่ไม่จัดจำหน่าย	ชุดที่ 30	เรื่องน้ำตาเมีย ตอน ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด
2559	มีบันทึกแต่ไม่จัดจำหน่าย	ชุดที่ 31	เรื่องลูกกาฝาก
2560	บันทึกการแสดงสดตลก	“นกน้อยปีเหล็ก official” www.yoytobe.com	เรื่องลูกสะใภ้สกุลกาแม่ย่าปากปลาแดก
2561	บันทึกการแสดงสดและลำเรื่องต่อกลอน	“นกน้อยปีเหล็ก official” www.yoytobe.com	เรื่องผีบังตาเทวดาบังเงา
2562	บันทึกการแสดงสดและลำเรื่องต่อกลอน	“นกน้อยปีเหล็ก official” www.yoytobe.com	เรื่องบุญนำกรรมแต่ง
2563	บันทึกการแสดงสดและลำเรื่องต่อกลอน	“นกน้อยปีเหล็ก official” www.yoytobe.com	เรื่องโควิดลิขิตรัก

5.4 รูปแบบการแสดงหมอลำของคณะเสียงอีสาน

หมอลำคณะเสียงอีสาน จัดได้ว่าเป็นหมอลำหมู่ในรูปแบบของหมอลำประยุกต์ คือการประยุกต์การร้องเพลง การแสดงตลก การแสดงโชว์ต่าง ๆ มีทางเครื่อง มีการประยุกต์ดนตรีสากลมาใช้ประกอบการแสดงและลำเรื่องต่อกลอน เป็นต้น ซึ่งในสมัยก่อนจะมีแต่การลำเรื่องต่อกลอน คล้ายการแสดงลิเก ใช้แต่ดนตรีพื้นบ้านและไม่มีความโดดเด่นและน่าสนใจในช่วงประมาณ 20 ปี ย้อนหลัง ได้ปรับการแสดงให้มีความทันสมัย เป็นหมอลำหมู่ “แบบคอนเสิร์ตลูกทุ่งหมอลำ” เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมและการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การแสดงหมอลำของคณะเสียงอีสาน มีรูปแบบการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์และมีความน่าสนใจ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การแสดงคอนเสิร์ต คือการร้องเพลงของกลุ่มศิลปินในวง รวมทั้งการแสดงงานโชว์ต่าง ๆ ใช้เวลาประมาณ 3 – 4 ชั่วโมง เริ่มประมาณ 21.00 - 01.00 น. เช่น แนวเพลงที่ใช้ร้องมีหลายแบบ เช่น เพลงหมอลำจากค่ายเพลงของคณะและของค่ายเพลงอื่น เพลงเพื่อชีวิต เพลงสตริงกิ่งหมอลำ เพลงที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้น เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การแสดงโชว์เปิดวง เป็นการแสดงแรกของคณะ รูปแบบเกี่ยวกับการเปิดตัวของศิลปินทั้งหมดในคณะและการแสดงงานโชว์ต่าง ๆ เป็นต้น

2) การแสดงร้องเพลงของคณะหรือเพลงจากค่ายเพลงอื่นจากกลุ่มศิลปินดาวน้อย ดาวรุ่ง ดาวทองและศิลปินอื่น ๆ ในทีมงาน จำนวนเพลงที่ร้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเวลาและจำนวนกลุ่มศิลปินประมาณอยู่ที่คณะละ 1 – 2 เพลง ว่ามีมากน้อยอย่างไร

3) การแสดงงานโชว์ต่าง ๆ เช่น การแสดงเกี่ยวกับการเฉลิมพระเกียรติพระบรมวงศานุวงศ์ การแสดงเกี่ยวขาดจากเรื่อง พระมหากษัตริย์ การแสดงเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมของภาคอีสานและการแสดงเพลงของคณะแต่ปรับเปลี่ยนเป็นงานโชว์ เป็นต้น

4) การแสดงการร้องของหัวหน้าคณะ ถือว่าเป็นการผสมผสานการร้องเพลงกับงานโชว์ที่แสดงอย่างยิ่งใหญ่อลังการ เพื่อให้เห็นถึงช่วงการแสดงที่สำคัญและการเปิดตัวหน้าคณะอย่างสมเกียรติ

5) การแสดงการร้องเพลงเกี่ยวกับผู้สนับสนุนของคณะ ในการแสดงของคณะเสียงอีสาน จะมีบริษัทรายใหญ่ ห้างร้านสินค้าต่าง ๆ มาร่วมสนับสนุน เช่น M150 AIS โขดาลีโอ ท็อปไลน์ ไดมอล ซอสฝาเขียวตราเด็กสมบูรณ์ เป็นต้น ซึ่งคณะเสียงอีสานจะใช้วิธีประชาสัมพันธ์บริษัทห้างร้านและสินค้านั้น ในรูปแบบของเพลงแล้วให้ศิลปินในคณะมาขับร้อง

ส่วนที่ 2 การแสดงตลก คือการแสดงที่สร้างความเพลิดเพลิน สนุกสนานให้แก่ผู้ชมการแสดงเป็นจุดสำคัญในการแสดงแต่ละรอบ ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ซึ่งจะอยู่ในช่วงประมาณ 23.00-24.00 น. หรือขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการแสดงในแต่ละครั้ง การแสดงตลกของ

คณะเสียงอีสานมีความเป็นเอกลักษณ์และเป็นแบบของกลุ่มศิลปินตลกของคณะหมอลำวงอื่น ๆ ในการแสดงตลกนั้น จะมีโฆษก 1 คน เป็นผู้ดำเนินรายการมีการแสดงบทบาทต่าง ๆ เช่น การแสดงของกลุ่มหญิงชรามาร้องสรภัญญะ การตั้งวงหมอลำคณะ “เสียงอีสาน” การไปว่าจ้างหมอลำของเจ้าภาพ เล่นบทบาทสมมติเป็นเด็กนักเรียน เป็นหมอ เป็นตำรวจ เป็นต้น มีการใช้คำพูดตลก เสียดสีประชดประชันและตอบโต้กันไปมาอย่างลงตัว สื่อสารถึงผู้ฟังอย่างมีสุนทรียะและอรรถรสของมุกตลก รวมทั้งท่าทางการแสดงที่ตลก เช่น การเดิน การนั่ง การตกเวที การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การแสดงลำเรื่องต่อกลอน คือเป็นการดำเนินเรื่องราวที่แต่งขึ้น โดยใช้กลอนลำ บทพญาและการพูดปกติในการสื่อสารของผู้แสดง ใช้รูปแบบของการลำทำนองแบบกลาง ๆ (กึ่งทำนองขอนแก่น) ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ แต่งเรื่องที่ใช้ลำเรื่องขึ้นจากสภาพความเป็นอยู่ของคนอีสาน ความเป็นไปของสังคมโดยมุ่งเสนอ “ชีวิตจริงของคนในหลายรูปแบบ” ซึ่งมีความแตกต่างจากหมอลำคณะอื่น ที่มักจะแสดงเรื่องแนวจักร ๆ วงศ์ ๆ และเรื่องนิทานพื้นบ้าน ซึ่งเรื่องราวในรูปแบบดังกล่าวจะทำให้ผู้ฟังเข้าถึง รับรู้และเข้าใจเรื่องเป็นอย่างดี เพราะมีความใกล้เคียงกับชีวิตจริงเป็นอย่างมาก เช่น เรื่องวงเวียนชีวิต ที่นำเสนอให้เห็นถึงกฎแห่งกรรมทำสิ่งใดย่อมได้สิ่งนั้น เรื่องน้ำตาเมียนำเสนอให้เห็นถึงความเจ็บปวดของหญิงที่เห็นชายไปมีคนอื่น เป็นต้น การแสดงลำเรื่องต่อกลอนใช้เวลา 4 - 5 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เวลาประมาณ 01.00 - 06.00 น. มีการร้องเพลงสลับลำหรือที่เรียกว่า “เต้ย” เพื่อให้การแสดงไม่น่าเบื่อ หลังจากการแสดงลำเรื่องเสร็จจะเป็นการร้องเพลงลาหรือเรียกว่า “เต้ยลา” ซึ่งเป็นการร้องเพลงประมาณ 10 เพลงเพื่อให้ผู้ชมได้ร่วมสนุกด้วยการเต้น การพ้อนรำร่วมกับนักแสดง ลำเรื่องต่อกลอนถือเป็นการแสดงสุดท้ายของคืนนั้น

ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวงหมอลำเสียงอีสาน ทองแดง ภูดี (2551) ได้ศึกษาเรื่องวิเคราะห์ภาพนำเสนอสังคมอีสานจากวีซีดีบันทึกการแสดงสดคณะเสียงอีสาน ผลการศึกษาพบว่า บทเพลงที่ขับร้องโดย หมอลำคณะเสียงอีสาน นำเสนอภาพสังคมอีสานด้านภาษามากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ภาษาถิ่นอีสานแทรกในบทเพลง ทั้งนี้เพื่อให้คนฟังเกิดความรู้สึกซาบซึ้งใจ ประทับใจ และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และปรากฏด้านต่าง ๆ รองลงไปตามลำดับ กล่าวคือ ภาพนำเสนอสังคมด้านอาชีพ ปรากฏอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ได้แก่ การทำไร่ ทำนา ทำสวน ซึ่งต้องอาศัยธรรมชาติ คือน้ำฝนมาช่วยในการทำไร่ ทำนา ด้านชีวิตความเป็นอยู่คนอีสานมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดีและปรากฏเรื่องการใช้ชีวิตคู่มากที่สุด ซึ่งเป็นชีวิตคู่ที่มีปัญหาอันเกิดจากความไม่เข้าใจกันของสามีภรรยา ด้านค่านิยมปรากฏค่านิยมเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์มากที่สุดคือ ค่านิยมการมีรถ มีบ้านหลังใหญ่ ยกย่องคนรวย ด้านความเชื่อ จะปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับชาติภพมากที่สุด เนื่องจากคนไทยมีความเชื่อว่าถ้าได้ทำบุญกับใครไว้ในชาตินี้

ชาติหน้าก็จะได้มาพบเจอกันอีก ด้านเศรษฐกิจ พบว่าในภาคอีสานมีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมากที่สุดอันเกี่ยวโยงไปถึงการศึกษาของคนในสังคมที่มีการศึกษาต่ำ ไม่สามารถที่จะทำงานที่มีรายได้ดี ค่าตอบแทนสูงได้ ส่วนด้านประเพณีและด้านการศึกษาที่มีจำนวนเท่ากัน ประเพณีที่ปรากฏมากที่สุดคือประเพณีสงกรานต์ ทำให้เห็นได้ว่าคนในภาคอีสานยังคงรักษาประเพณีที่ดั้งเดิมของตนให้ดำรงอยู่ในสังคมมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนด้านการศึกษาปรากฏการศึกษาในระดับต่ำมากที่สุด อันมีสาเหตุมาจากไม่มีทุนในการศึกษาเล่าเรียน การขาดโอกาสในการศึกษา เป็นต้น

ต่อมา นิรุติ เศษโส (2559) ได้ศึกษาการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งของนกน้อย อุไรพร ผลการศึกษาพบว่า ในเพลงของนกน้อย อุไรพร มีภาษาอีสานปรากฏในเนื้อเพลงเป็นจำนวนมาก การใช้คำมูล คำประสม คำซ้อน อีกทั้งยังมีการใช้ภาพพจน์ เช่น อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย อธิพจน์ ปฏิพจน์ ปฏิปุจฉาและบุคลาธิษฐาน การเล่นสัมผัสสระ การเล่นสัมผัสพยัญชนะ การซ้ำคำ อาจกล่าวได้ว่าการใช้ภาษาในบทเพลงของ นกน้อย อุไรพร ทำให้บทเพลงเกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น การนำเสนอภาพสังคม วัฒนธรรมและประเพณีสามารถวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ ภาพนำเสนอเกี่ยวกับสถานที่ โดยการบรรยายสถานที่สำคัญในเนื้อเพลงหรือในแต่ละท้องถิ่นของภาคอีสาน ไว้ในเนื้อเพลง ภาพนำเสนอประเพณีแต่ละท้องถิ่น ที่กล่าวมานี้ถือว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก ในเนื้อเพลงเพราะเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นของแต่ละชุมชน หรือแต่ละจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ดีมาก ทำให้ผู้ฟังทราบได้ว่าแต่ละท้องถิ่นมีประเพณีอะไรบ้าง มีการยึดถือปฏิบัติอย่างไร และจัดขึ้นในช่วงใด ด้านการวิเคราะห์เนื้อเพลงผู้วิจัยสามารถจำแนกได้ดังนี้ คือความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของคนในชนบท มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย การสร้างที่อยู่อาศัย จะใช้วัสดุที่ได้จากธรรมชาติที่อยู่รอบตัว รวมถึงอาหารการกินที่อยู่ ในแต่ละท้องถิ่นและตามฤดูกาล อาชีพ สังคมชนบทส่วนใหญ่ที่ปรากฏในบทเพลงมีอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ นอกจากนั้นยังมีอาชีพหัตถกรรม เช่น การทอผ้าและยังมีอาชีพรับจ้างโดยส่วนใหญ่จะเป็นหนุ่มสาวที่ต้องไปทำงานรับจ้างในเมืองกรุง ด้านความรัก บทเพลงของนกน้อย อุไรพร มีลักษณะเด่นอีกด้านหนึ่ง คือมักกล่าวถึงความรักของหนุ่มสาวทั้งในแง่ความสมหวังและผิดหวัง เป็นกำลังใจให้กันและกันและรักที่ต้องรอคอย ซึ่งจะเกิดจากสาเหตุที่แตกต่างกันไป

นอกจากนั้น มงคล ประทุมพล (2560) ได้ศึกษาสถานการณ์สื่อสารจากการแสดงหมอลำคณะ “เสียงอีสาน: นกน้อย อุไรพร”: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างสถานการณ์สื่อสารการแสดงหมอลำคณะเสียงอีสานและเพื่อศึกษารูปแบบตลอดจนองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารต่าง ๆ ในสถานการณ์การสื่อสารการแสดงหมอลำคณะเสียงอีสาน โดยศึกษาข้อมูลจาก 1.ซีดี วีซีดี บันทึกการแสดงสดหมอลำคณะเสียงอีสานจากบริษัทท็อปไลน์ - โดมอน ซึ่งมีจำหน่ายตามร้านจำหน่าย เทป ซีดีและดีวีดีทั่วไป 2.ศึกษาบันทึกการแสดงสดหมอลำคณะเสียงอีสานจาก YouTube ช่องบ้านนกน้อย Official 3.ศึกษาบันทึกการแสดงสดหมอลำ

คณะเสียงอีสานจาก YouTube 4.ศึกษาโดยการชมการแสดงสดหมอลำคณะเสียงอีสานจากบันทึกการแสดงสด (ช่วงคอนเสิร์ต) จำนวน 11 ชุด บันทึกการแสดงสด (ตลก) 5 ชุด และบันทึกการแสดงสด(ลำเรื่องต่อกลอน) จำนวน 6 ชุด

ผลจากการศึกษาพบว่า สถานการณ์สื่อสารการแสดงหมอลำของคณะเสียงอีสาน : นกน้อย อุไรพร ประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารหลัก 9 เหตุการณ์ ซึ่งมีการเรียงลำดับเหตุการณ์อย่างชัดเจน ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการกล่าวประกาศ เหตุการณ์สื่อสารการเปิดวง เหตุการณ์สื่อสารการทักทาย เหตุการณ์สื่อสารการแนะนำตัว เหตุการณ์สื่อสารการขับร้อง เหตุการณ์สื่อสารการแสดงตลก เหตุการณ์สื่อสารการแสดงลำเรื่องต่อกลอน เหตุการณ์สื่อสารการลำลา และเหตุการณ์สื่อสารการเตี้ยลา นอกจากนี้เหตุการณ์สื่อสารการแสดงลำเรื่องต่อกลอน มีเหตุการณ์สื่อสารย่อยอีก 10 เหตุการณ์ ได้แก่ 1.ฉากเปิดเรื่อง 2.ฉากกล่าว 3.ฉากถามไถ่ 4.ฉากรำพึงรำพัน 5.ฉากเกี่ยว 6.ฉากตัดพ้อต่อว่า 7. ฉากทะเลาะ 8. ฉากตลก 9. ฉากโศก และ10. ฉากวิงวอน ซึ่งในการจำแนกเหตุการณ์นั้นผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ 3 ประการ ในการจำแนกเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ 1.วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร 2.เนื้อหาของสารและ 3.ผู้ร่วมเหตุการณ์หลัก

จากการวิเคราะห์พบว่าองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารทั้ง 9 เหตุการณ์ สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1.เหตุการณ์สื่อสารที่มีองค์ประกอบร่วมกัน ได้แก่ กาลเทศะ ผู้ร่วมเหตุการณ์ กฎปฏิสัมพันธ์ และบรรทัดฐานการตีความ 2.เหตุการณ์สื่อสารที่มีองค์ประกอบแตกต่างกัน ได้แก่ ชนิดของเหตุการณ์ หัวข้อ วัตถุประสงค์ รูปแบบการสื่อสาร เนื้อหาการสื่อสารและลำดับวัจนกรรม มีการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบการสื่อสารที่ทางคณะกำหนดขึ้นตลอดจนปรากฏองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารครบทั้งหมด 10 องค์ประกอบสอดคล้องกับทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของ ซาวิลล์ – ทรอยก์ (Muriel Saville – Troike) การแสดงมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีการดำเนินการแสดงต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบระเบียบมีลำดับขั้นตอนการแสดงที่ชัดเจน จัดสรรเวลาในการแสดงได้อย่างเหมาะสมและสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชมมาโดยตลอด

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นที่ผู้วิจัยได้รวบรวมทั้ง 5 ประเด็น อันได้แก่ 1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งหมอลำ 2.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอัตลักษณ์ในวรรณกรรมเพลง 3.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมอีสาน 4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีทางภาษา 5.เอกสารและงานวิจัยสังเขปความรู้เกี่ยวกับหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะใช้ศึกษาวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดและพัฒนาการจากเพลงลูกทุ่งสู่ “เพลงลูกทุ่งหมอลำ”

เพลงลูกทุ่งเป็นวัฒนธรรมบันเทิงของไทยสาขาหนึ่งที่มีคุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งในด้านการออกเสียง การใช้ภาษาการร้อง ลีลาของนักร้อง และองค์ประกอบการแสดง การใช้ภาษาในเนื้อเพลงลูกทุ่ง ตลอดจนการเปล่งเสียงร้องอย่างเต็มเสียง เป็นการอนุรักษ์ภามาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ ความงามทางกายการใช้ศัพท์ สำนวน และการสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา คติความเชื่อ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี เป็นการธำรงรักษาวิถีชีวิตไทย การบันทึกเหตุการณ์ร่วมสมัยต่างๆ ที่ผู้แต่งเพลงลูกทุ่งได้สร้างสรรค์ไว้ นำเสนอให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตของคนไทย ผู้มีรายได้น้อยที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด เมื่อเขาเหล่านั้นได้ฟังเพลงลูกทุ่งที่ปลอบประโลมใจ สอนใจ ให้ความบันเทิงใจและให้กำลังใจ เกิดความรู้สึกซาบซึ้งประหนึ่งเพลงเหล่านั้นปลุกจิตวิญญาณของตน ให้เผชิญชีวิตในโลกนี้ต่อไปอย่างทะนงแม้การแสดงเพลงลูกทุ่งจะปรับเปลี่ยนไปตามกระแสนิยมของสังคมสักเพียงใด เพลงลูกทุ่งก็ยังสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยต่อไปอย่างเหนียวแน่น ผลงานเพลงลูกทุ่ง อันทรงคุณค่าเหล่านี้สมควรที่เยาวชนไทยจะได้ศึกษาและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันให้ยั่งยืนเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติสืบไปตราบนานเท่านาน (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2553)

ความหมายของเพลงลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่ง หมายถึงเพลงไทยที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือมีการใช้ภาษาง่าย ๆ บรรยายเรื่องราวของชีวิตสภาพสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเน้นชีวิตของชาวนาชนบท นำเสนอวิถีชีวิต สภาพสังคม อุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียงและลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผน ให้บรรยากาศของความเป็นลูกทุ่ง โดยเฉพาะลักษณะการร้องเอื้อน ใช้ลูกคอ และสำเนียงการร้อง ที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ภูมิภาค และลีลาของผู้ร้องเอง (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้เล่มที่ 15, 2553)

พัฒนาการของเพลงลูกทุ่ง

การกำเนิดของเพลงลูกทุ่งแต่เดิมนั้นยังไม่มีแบ่งแยกว่าเป็น ลูกทุ่งหรือ ลูกกรุง เนื่องจากเพลงไทยได้พัฒนาจากเพลงไทยเดิมซึ่งใช้คำร้องที่มีลักษณะการเอื้อนและใช้เครื่องดนตรีไทยบรรเลง มาเป็นเพลงไทยสากลที่มีเนื้อร้องเต็ม ใช้เครื่องดนตรีสากลบรรเลง ซึ่งได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากฟังง่าย ร้องง่าย และจำได้ง่าย นอกจากเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน และลิเกแล้ว ยังมีเพลงร่ำวงที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เพลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงมักเรียกในลักษณะที่เป็นแนวการร้องของนักร้องแต่ละคนมากกว่า เช่น แนวร่ำวง แนวเพลงชีวิตคำว่า ลูกทุ่ง ปรากฏครั้งแรกเป็นชื่อของภาพยนตร์เพลงสร้างโดยบริษัทภาพยนตร์ไทยหรือไทยฟิล์ม เมื่อ พ.ศ. 2481 โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคล ทรงเป็นผู้กำกับ ผู้แต่งทำนองเพลง คือ หม่อมหลวงพวงร้อย อภัยวงศ์ ผู้แต่งเนื้อร้องคือ พระยาโกมารกุลมนตรี (ชื่น) เพลงในหนังเรื่องนี้ ได้แก่ เงาไม้ต่อนกระป๋อง เกี้ยวสาวสายัณห์ และไม้งาม เนื้อร้องส่วนใหญ่เน้นการชมธรรมชาติอันสวยงามของท้องไร่ปลายนา แต่เพลงที่มีแนวเป็นเพลงลูกทุ่งและบันทึกไว้เป็นหลักฐาน คือ เพลงสาวชาวไร่ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์ของครูเหม เวชกร ใช้ร้องประกอบการแสดงละครวิทยุ เรื่องสาวชาวไร่ เมื่อ พ.ศ. 2483 ส่วนเพลงต้นเค้าของเพลงลูกทุ่ง พยงค์ มุกดา เห็นว่าเรื่องแผลเก่า และก็มีเพลงขวัญของเรียม ที่พราวนบูรณแต่งขึ้นในลูกเอื้อน ลูกชัด และสาระเนื้อหาแบบเพลงลูกทุ่งน่าจะถือเป็นแม่บทของเพลงลูกทุ่ง

ต่อมาเพลงที่เป็นยอดนิยมของผู้ฟังมีการแบ่งเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจน คือ กลุ่มเพลงตลาดกับ กลุ่มเพลงผู้ดี ที่เรียกว่าเนื่องจากเข้าถึงผู้ฟังที่เป็นชาวบ้านทั่วไปได้ง่าย ได้รับความนิยมเนื้อหาของเพลงมีความตรงไปตรงมา ชัดเจนเป็นประเภทเพลงชีวิต นักร้องแนวนี้ เช่น คำรณ สัมบุณณานนท์ สมยศ ทัทสนพันธ์ พยงค์ มุกดา สุรพล สมบัติเจริญ ส่วนกลุ่มเพลงผู้ดี หมายถึงเพลงที่แต่งโดยใช้ถ้อยคำอย่างไพเราะเพราะพริ้งรูปแบบการร้องที่แตกต่างกัน นักร้องแนวนี้ เช่น สุเทพ วงศ์กำแหง สวลี ผกาพันธุ์ ใน พ.ศ. 2507 นายจ่านิ่ง รังสิกุล ได้ริเริ่มรายการชื่อ เพลงลูกทุ่งทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่องบางขุนพรหม มีนายประกอบ ไชยพิพัฒน์ เป็นพิธีกร เป็นรายการที่ได้รับความนิยมอย่างมาก จนวงดนตรีต่าง ๆ เริ่มเรียกวงของตนเองว่า "วงดนตรีลูกทุ่ง" ส่วนนักร้องก็นิยมเรียกตัวเองว่า "นักร้องเพลงลูกทุ่ง" พัฒนาการของเพลงลูกทุ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจแบ่งเป็นยุคต่างๆ ได้จากเนื้อหาและรูปแบบที่โดดเด่นของเพลงลูกทุ่งในแต่ละช่วงเวลาดังต่อไปนี้

1. ยุคต้น (พ.ศ. 2481 - 2507) นับเป็นยุคบุกเบิกเพลงลูกทุ่ง เนื้อหาเพลงลูกทุ่งช่วงนี้มักกล่าวถึงธรรมชาติที่สวยงามของชนบท วิถีชีวิตของชาวชนบท ความรักของหนุ่มสาว ความยึดมั่นในศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี ตัวอย่างเนื้อที่บรรยายนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท เช่น เพลงสวรรค์ชานา ประพันธ์โดย ไพบุลย์ บุตรชั้น คำรณ สัมบุณณานนท์ ขับร้อง มีเนื้อร้องว่า "รุ่งแสงสุริยาเสียงไก่ขันมาก้องกังวาน กาเหว่า ครวญเสียงหวาน แว่วกังวานป่าดงพงไพร ชีวิต

บ้านท้องถิ่นเข้าตื้นขึ้นมาไล่ควายไปในป่า แยกคันไถจุดเหล็กไฟลุบยาใบตอง ไถนาไปร้องเพลง ไม่หวั่นเกรงแดดจะร้อนส่อง ตกเพลวัดโบสถ์หยุดไถนาพลัน คำแล้วกลับบ้านมาหาข้าวหาปลาแบ่งกินกัน นี่แหละคือสวรรค์ที่ตัวฉันอยู่กับจำเ...โหล" นักร้องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวงการเพลงลูกทุ่งไทยในแง่ที่เป็นผู้ริเริ่มเสนอผลงานเพลงอันทรงคุณค่าในยุคแรกๆ เช่น คำรณ สัมบุญณานนท์ ชาญ เย็นแข ปรีชา บุญญเกียรติ เบญจมินทร์ สมยศ ทศนพันธ์ ส่วนนักร้องหญิงที่มีชื่อเสียง เช่น วงจันทร์ ไพโรจน์ ผ่องศรี วรนุช ศรีสอางค์ ตรีเนตร วงดนตรีที่เด่น ๆ เช่น วงจุฬารัตน์ ของมงคล อมาตยกุล วงดนตรี พยงค์ มุกดา

2. ยุคทองของเพลงลูกทุ่ง (พ.ศ. 2507 - 2513) สืบเนื่องมาจากการมีคำว่า "เพลงลูกทุ่ง" เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกและมีการนำเสนอผ่านรายการวิทยุโทรทัศน์ ทำให้เพลงลูกทุ่งแพร่หลายและได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว เนื้อหาของเพลงมีหลากหลายบรรยายถึงชีวิตชนบท นำเสนอชีวิตสาวชานาที่หลงแสงสีเมืองกรุงเป็นต้น ใน พ.ศ. 2523 ได้มีการจัดงานแผ่นเสียงทองคำพระราชทานครั้งที่ สมยศ ทศนพันธ์ ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทานในฐานะนักร้องลูกทุ่งชายยอดเยี่ยมในเพลง ซ่อทิพย์รวงทอง นักร้องที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของผู้ฟังทั่วไป เช่น ทูล ทองใจ ปอง ปรีดา ไพโรวัลย์ ลูกเพชร พร ภิรมย์ ชาย เมืองสิงห์ ก้าน แก้วสุพรรณ เพลงลูกทุ่งถึงยุคเฟื่องฟูมากที่สุดในยุคของ สุรพล สมบัติเจริญ (ประมาณ พ.ศ. 2504 - 2511) สุรพล สมบัติเจริญ ได้ชื่อว่าเป็น ราชาเพลงลูกทุ่ง เนื่องจากความสามารถพิเศษเฉพาะตัวในด้านการแต่งคำร้อง ทำนอง ที่แปลกไม่เหมือนใคร และชอบใช้เพลงในจังหวะรำวงมาแต่ง จึงถูกใจผู้ฟัง เนื้อหาของเพลงมีทั้งที่เป็นความรักเกี่ยวพาราสี และตลกสนุกสนาน ผลงานที่สร้างชื่อเสียงมีมากมาย อาทิ ชูชกสองกุมาร เพลงแรกที่โด่งดังใน พ.ศ. 2496 น้ำตาจำโท เดือนหงายริมโขง เสียวไส้ ของปลอม และลิบหกลีบแห่งความหลัง มีเนื้อร้อง ดังนี้

"ลิบหกลีบแห่งความหลัง ทั้งรักทั้งชังทั้งหวานชื่น ลิบหกลีบเหมือนลิบหกลีบวัน รักเอ๋ยช่างสั้น
ไม่ยั่งยืน มีหวานมีชื่นมีชื่นมีชม..."

สุรพล สมบัติเจริญ ถูกลอบยิงเสียชีวิตขณะเปิดการแสดง ในพ.ศ. 2511 ทำให้วงการเพลงลูกทุ่งเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากสมัยที่สุรพล สมบัติเจริญ ยังมีชีวิตอยู่นั้น เขาเป็นที่ครองใจแฟนเพลงอย่างเหนียวแน่น นักร้องและวงดนตรีใหม่ๆ จึงเป็นที่ยอมรับของผู้ฟัง จนกระทั่งเมื่อเขาเสียชีวิตจึงเปิดโอกาสให้นักร้องหน้าใหม่ และวงดนตรีใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย

ในช่วงเวลาดังกล่าว มีปรากฏการณ์สำคัญเกิดขึ้นในวงการลูกทุ่ง นั่นคือ วงดนตรีลูกทุ่งของมหาวิทยาลัยซึ่งโด่งดังประมาณช่วง พ.ศ. 2509 - 2516 เริ่มแรกจากนิสิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มหนึ่ง ซึ่งเดิมมีวงโพล์กของที่ใช้กีตาร์โปร่งอยู่ก่อนแล้ว ได้เปลี่ยนมาใช้กีตาร์ไฟฟ้าแบบวงสตริง และนำเพลงลูกทุ่งมาร้อง เรียกกันว่า "วงลูกทุ่งถาปัด" ออกรับแสดงงาน

การกุศลทางสถานีวิทยุโทรทัศน์และตามโรงเรียน ต่อมาก็มีวงลูกทุ่งมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นอีกหลายวง เช่น "วงลูกทุ่งดาวกระจุก" ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และวงดนตรีลูกทุ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วงลูกทุ่งมหาวิทยาลัยเหล่านี้ สร้างความตื่นตัวในการฟังเพลงลูกทุ่งให้กับกลุ่มวัยรุ่นและคนเมืองที่นิยมฟังเพลงสตริง สมัยใหม่ ให้หันมาฟังเพลงลูกทุ่ง เพราะวงดนตรีลูกทุ่งมหาวิทยาลัย มีวิธีบรรเลงออกแนวสากลจึงถูกใจผู้ฟังกลุ่มวัยรุ่นและคนในเมือง

3. ยุคภาพยนตร์เพลง (พ.ศ. 2513 - 2515) ในยุคนี้ผู้สร้างภาพยนตร์เห็นผลประโยชน์จากเพลงลูกทุ่ง จึงนำเพลงลูกทุ่งมาเป็นปัจจัยในการสร้างภาพยนตร์ภาพยนตร์เรื่อง มนต์รักลูกทุ่งเป็นภาพยนตร์เรื่องแรกที่ประสบความสำเร็จอย่างมากจัดฉายนานกว่า 6 เดือน มีเพลงลูกทุ่งที่แต่งใหม่บรรจุกอยู่ในเรื่องถึง 14 เพลงเพลงเอก คือ เพลงมนต์รักลูกทุ่ง ประพันธ์โดยไพฑูริย์ บุตรชั้น ไพรวลัย ลูกเพชร ขับร้อง มีความไพเราะทั้งท่วงทำนองและเนื้อหาจุดบทกวีที่ประทับใจผู้ชมเนื้อร้องบางตอนว่า "หอมเอ๋ย หอมดอกกระถิน รวยระรินเคล้ากลิ่นกองฟาง เห็ดดับเต้าขึ้นอยู่ริมเถาย่านาง...หอมดินเคล้ากลิ่นไอนฝนครวญระคนหอมแก้มนงคราญชลุ่ยเป่าแผ่วพลิวผ่านทิวแถวต้นตาล มนต์รักเพลงชาวบ้านลูกทุ่งแผ่วมา..." เป็นผลให้ภาพยนตร์เรื่องต่อ ๆ มาในยุคนี้เป็นแนวภาพยนตร์เพลงส่วนใหญ่ เช่น เรื่องโชน ที่มี สังข์ทอง สีใส ร้องนำและแสดงร่วมกับวงดนตรีสมัยใหม่ ที่เรียกว่า สตริงคอมโบ คือ วงดิอิมพอสซิเบิล ที่กำลังโด่งดัง ทำให้เรื่องโชนมีผู้ชมที่หลากหลายเนื้อหาของเพลงในยุคนี้นอกจากเป็นเรื่องของชาวชนบท ท้องทุ่งท้องนาแล้ว ยังแทรกอารมณ์ขันและคารมเสียดสีด้วย

4. ยุคเพลงเพื่อชีวิต (พ.ศ. 2516 - 2519) หลังจากเกิดเหตุการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา มีการแต่งเพลงลูกทุ่งในแนวเพื่อชีวิตมากขึ้น โดยนำเสนอความยากจนของชาวนาชาวไร่ การถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบ เช่น เพลงข้าวไม่มีขาย ซึ่งโผผิน พงสุพรรณ ประพันธ์ ขับร้องโดย ศรเพชร ศรสุพรรณ นำเสนอให้เห็นภาพของหนุ่มชาวนาที่ทำงานแล้วไม่ได้ผลทำให้ไม่มีข้าวไปขายเพลงนี้ได้รับรางวัลเพลงยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ. 2518 มีเนื้อร้องตอนหนึ่ง ดังนี้

"...ไร่นาที่ทำเวรกรรม โอ๊ย.. ก็แกล้ง เกิดความแห้งแล้ง แห้งแล้ง ไปเสียทั้งปีแหงนมองดูฟ้าก้มหน้ามองดินอีกที พี่ยากจนเช่นนี้ จะรักพี่ได้ไหม พี่จนปัญญาจะแต่งน้องมาเป็นแฟนอย่างไรข้าวในนาปีนี้เถ้าพี่ไม่มีจะขายขายวัวขายควาย พี่ก็อายคนเขาจะนินทา..."

ในยุคนี้มีเพลงล้อเลียนการเมือง เสียดสีนักการเมือง และเกิดเพลงลูกทุ่งผสมบทพูดขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง หรือชีวิตประจำวัน ผ่างด้วยการวิพากษ์วิจารณ์สร้างความขบขันเฮฮา เช่น เพลงผสมบทพูดตลกของเพ็ญพรหมแดน

5. ยุคทางเครื่องและคอนเสิร์ต (พ.ศ. 2519 - 2528) หลังเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เหล่านิสิตนักศึกษาที่มีความตื่นตัวทางการเมือง เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งที่เกี่ยวกับความทุกข์ยากของชาวนา กรรมกร และแนวเพื่อชีวิต มีน้อยลง เนื่องจากการปิดกั้นของภาครัฐเกี่ยวพาราสิ่งผลให้ผู้ฟังกลับมานิยมเนื้อหาเพลงที่มีการหรือความรักของหนุ่มสาว ยุคนี้มีนักร้องหน้าใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก วงดนตรีลูกทุ่งมีการแข่งขันกันมากขึ้น ใช้เงินลงทุนมาก ใช้เทคนิคแสงสีเสียงที่ทันสมัย การเต้นประกอบเพลงของทางเครื่องมีความยิ่งใหญ่อลังการมากขึ้นทั้งจำนวนผู้เต้นและเนื้อหาของเพลงในช่วงนี้เริ่มมีการนำเสนอปัญหาใหม่ ๆ ของสังคมในขณะนั้น เช่น การขายแรงงานยังประเทศแถบตะวันออกกลาง อย่างในเพลงน้ำตาเมียซาอู ร้องโดย พิมพา พรสิริ การย้ายถิ่นฐานการประกอบอาชีพของชาวชนบทเข้าสู่เมืองหลวง เช่น เพลงฉันทนาที่รัก ร้องโดย รักชาติ ศิริชัย มีเนื้อร้องตอนหนึ่ง ดังนี้ "ปิดไฟใส่กลอนจะเข้าแล้วรีบทิ้งไปโรงงานทอผ้า คิดถึงคนชื่อฉันทนา ที่เคยสบตากันเป็นประจำ..." เพลงนี้ได้รับความนิยมอย่างสูงจนกระทั่งสื่อมวลชนและประชาชนใช้คำว่า "ฉันทนา" เพื่อหมายถึงผู้หญิงที่ทำงานในโรงงาน

6. ยุคเพลงลูกทุ่งแนวสตริง (พ.ศ. 2528 - 2535) เมื่อดนตรีแนวสตริงและแนวร็อกที่มีจังหวะเร็วสนุกสนานจากต่างประเทศได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพลงลูกทุ่งจึงต้องปรับแนวดนตรีเป็นแบบสตริงคอมโบ เพื่อให้ได้รับความนิยมอีกครั้ง นักร้องเพลงลูกทุ่งที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในยุคนี้ซึ่งมีสมญานามว่า "ราชินีลูกทุ่ง" คือ พุ่มพวง ดวงจันทร์ ซึ่งเข้ากับดนตรีสมัยนิยมผู้มีลีลาการร้องที่ไพเราะ และการเต้นบุกเบิกมิวสิกวิดีโอของวงการเพลงลูกทุ่ง ผลงานของพุ่มพวง ดวงจันทร์ผู้มีลีลาการร้องที่ไพเราะ และการเต้นซึ่งเข้ากับดนตรีสมัยนิยม อีกทั้งเป็นนักร้องลูกทุ่งหญิงคนแรกที่ได้ชุดแรกเมื่อ พ.ศ. 2528 คือ อื้อฮือ หล่อจ้ง จึงประสบความสำเร็จกว้างขวาง พุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถสลายเส้นแบ่งรสนิยมของผู้ฟัง ซึ่งก่อนหน้านี้ถือว่า ผู้ที่มีรสนิยมดีต้องฟังเพลงสากล เพลงลูกกรุง เพลงสตริง แต่เพลงลูกทุ่งของพุ่มพวงเป็นเพลงที่ได้รับความนิยม ฟังได้ทุกชนชั้นเนื้อหาของเพลงได้เปลี่ยนบทบาทผู้หญิง จากเดิมที่ต้องเก็บกดความรู้สึก เป็นฝ่ายถูกกระทำ มาเป็นผู้หญิงที่กล้าพูดกล้าทำ กล้าเปิดเผยความรู้สึก ฉลาดรู้ทันคนดังเช่น เพลงอื้อฮือ หล่อจ้ง ซึ่งมีเนื้อร้องตอนหนึ่งดังนี้ "อื้อฮือหล่อจ้ง อะฮ้า หล่อจ้ง คุณใครนะนี่เป็นบ้า นี่แค้นองสบตา ท่างกันตั้งสี่ว่า อะฮ้าใจหายว่าบ อื้อฮือ เท่จ้ง อะฮ้า บิ๊กบีนคล่องแขนขนาบ ดูท่าทางสุภาพโสดใช้ไหม่อยากทราบ งามชะดีไหมเรา..."

นักร้องเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยม ได้แก่ สายัณห์ สัญญา ซึ่งนับว่าเป็นขวัญใจเพลงลูกทุ่ง นอกจากนี้ยังมีคนอื่นๆ ที่ได้รับความนิยมเช่นกัน เช่น ยอดรัก สลักใจ สุรชัย สมบัติเจริญ ตรีชัย เมฆวิเชียร ตรีเพชร ตรีสุพรรณ ส่วนนักร้องหญิง เช่น พุ่มพวง ดวงจันทร์ อ้อยทิพย์ ปัญญาธารณ์

7. ยุคแปลงเพลงเก่า (พ.ศ. 2536 - 2543) ความนิยมในกลุ่มวัยรุ่นที่ชื่นชอบเพลงแนวสตริงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ฟังกลุ่มผู้ใหญ่กับกลุ่มวัยรุ่น ค่ายเทปเพลงทั้งหลายจึงเล็งเห็นผลประโยชน์ที่

จะได้จากผู้ฟังกลุ่มผู้ใหญ่นำเอาเพลงเก่าซึ่งมีคุณค่าและเป็นที่ยึด เช่น วงสุนทราภรณ์ มาเรียบเรียงเสียงประสานและขับร้องใหม่เป็นกระแสการอนุรักษ์เพลงเก่าซึ่งแพร่เข้ามาสู่วงการเพลงลูกทุ่งใน พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2534 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 1 และ ภาค 2 ขึ้นมีการเชิญนักร้องเพลงลูกทุ่งยอดนิยมนำมาร้องมีการอภิปรายของผู้แต่งเพลงและนักวิชาการ เป็นการปลุกกระแสความนิยมเพลงลูกทุ่งให้กลับมาอีกครั้ง จนกระทั่งการเสียชีวิตของราชินีเพลงลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ใน พ.ศ. 2535 อันเป็นจุดเปลี่ยนของวงการเพลงลูกทุ่ง มีผลให้ศิลปินนักร้องหน้าใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นนักร้องยอดนิยมนิวทิวใหม่ ๆ ขึ้นมา จนเกิดความนิยมในการนำเพลงลูกทุ่งนิยมในอดีต มาเรียบเรียงเสียงประสานและขับร้องใหม่นักร้องเพลงสตริงมาร้องเพลงลูกทุ่ง เช่น ชุตอภิมหาลูกทุ่ง และในระยะนี้เพลงลูกทุ่งกลับมาได้รับเพลงไทย หัวแก้วหัวแหวนความนิยมอย่างสูงอีกครั้งหนึ่งหลังจากนั้นมา เพลงลูกทุ่งยังคงได้รับความนิยมจากผู้ฟังหลายเพลงเป็นเพลงยอดนิยมนี่มีเนื้อหากินใจผู้ฟังเพลงจดหมาย ผิดของ โดยมนต์สิทธิ์ คำสร้อย เพลงยาใจคนจน ของไมค์ ภิรมย์พร เพลงปริณญาใจ ของศิริพร อำไพพงษ์ เพลงรักน้องพร ของสดใส รุ่งโพธิ์ทอง เพลงขอใจกันหนาว ของต่าย อรทัย เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นนักร้องลูกทุ่งยอดนิยมนระดับประเทศ ในช่วงปี 2550 ถึงต้นปี 2551 เพลงลูกทุ่ง ไม่ใช่แฟนทำแทนไม่ได้ ผลงานประพันธ์ของ สลา คุณวุฒิ ขับร้องโดยนักร้องชื่อ ต๊กแตน ชลดา เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมโด่งดัง เพราะมีเนื้อหาและทำนองที่ไพเราะถูกใจผู้ฟัง

ลักษณะสำคัญของเพลงลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่งนั้นมีลักษณะสำคัญแตกต่างไปจากเพลงรูปแบบอื่น คือเนื้อร้อง ท่วงทำนอง รูปแบบการร้องของนักร้องที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ การร้องที่ร้องอย่างเต็มเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำเอื้อนเสียง การลงลูกคอ หรือการระรัวเสียงลูกคอของเพลงลูกทุ่งที่มีช่วงเสียงที่ลึกและกว้างคลื่นลูกคอแต่คลื่นจะห่างกัน ซึ่งเป็นความสามารถของผู้ร้องการนำท่วงทำนองเพลงไทยเดิมมาใช้อันคงความไพเราะของทำนองและความงดงามทางภาษาของเนื้อร้องเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติ ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่ง ในการสัมมนาเชิงวิชาการเรื่อง "เส้นทางเพลงลูกทุ่งไทย" เมื่อวันที่ 25 - 29 มิถุนายน พ.ศ. 2533 สรุปได้ 4 ประการ ดังนี้

1. เรียบง่าย คำร้องและเนื้อร้องของเพลงมีความเรียบง่ายแต่ยังคงไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนมีลักษณะสัมผัสแบบกลอน แต่ลวดลายจะมีคำร้องจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทำนองและจังหวะของบทเพลง

2. ใส่ความรู้สึก สามารถใส่ความรู้สึก ตลก เศร้า เสียดสีสนุก สามารถเล่นเสียง มีลีลา การร้องซึ่งไม่เหมือนเพลงลูกกรุงที่ร้องแบบเรียบ ๆ เนื่องจากเพลงลูกทุ่งรับเอาวัฒนธรรมมาจากเพลง ไทยเดิมและเพลงพื้นบ้าน จึงเปิดทางให้ผู้ร้องใส่ความรู้สึกลงไปได้อย่างได้

3. บันทึกเรื่อง เพลงลูกทุ่งส่วนมากจะบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนับเป็นการบันทึก ประวัติศาสตร์สังคมไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ เช่นภาวะสงคราม การเมือง สภาพสังคมแต่ละสมัย

4. เพื่อภาษา เพลงลูกทุ่งสามารถใช้ถ้อยคำบรรยายให้เกิดภาพพจน์ บางเพลงมีสำนวน โวหารที่สละสลวย เพลงลูกทุ่งจึงมีความโดดเด่นในลักษณะต่าง ๆ ฟังง่าย เข้าใจง่าย ติดหู สามารถ ร้องตามได้ทันที และไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวในการประพันธ์เพลงไม่ว่าจะเป็นเพลงพื้นบ้าน เพลงเกี่ยว ข้าว เพลงอีแซว ลิเก ลำตัด แห่ หมอลำ เซิ้ง มโนห์รา ตะลุง ตลอดจนเพลงต่างประเทศ เช่น เพลง จีน เพลงญี่ปุ่น เพลงเกาหลีหรือการโหมร้องแบบอเมริกันควบอย ก็อาจนำมาปรับปรุงแต่งเนื้อร้อง ท่วงทำนอง ได้อย่างอิสระทั้งนี้สามารถสรุปลักษณะสำคัญของเพลงลูกทุ่งได้ดังนี้

เนื้อเพลง นับเป็นส่วนสำคัญที่สุด เพลงลูกทุ่งมักใช้ภาษาและถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ไม่ ต้องแปลความหมาย นำเสนอความเป็นไปในสังคม ความคิด ค่านิยมและคุณค่าทางด้านสังคม การดำเนินชีวิตสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พระพุทธศาสนา ความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณี การบริโภค แง่คิดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคติสอนใจคำพูดกระทบกระเทียบเสียดสี ประชดประชัน ใช้ถ้อยคำ คารมคมคาย คำคล้องจอง คำสัมผัส จึงเป็นเพลงที่สามารถพุดถึงได้

ทุกเรื่องทุกเหตุการณ์เปิดกว้างในการใช้ภาษาทั้งภาษาชาวบ้านภาษาทวิ และคำ แผลงศัพท์ที่นิยมในช่วงเวลานั้น ๆ จึงนับเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์สังคมไทยในแต่ละยุคสมัยได้ เป็นอย่างดีในระยะแรก คำร้องหรือเนื้อเพลงลูกทุ่งเป็นการบรรยายนำเสนอชีวิตความเป็นอยู่ของชาว ชนบทซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมต่อมาเมื่อมีนักแต่งเพลงมากขึ้นเนื้อหาก็มีความหลากหลายตาม แต่ผู้แต่ง จะกำหนด ทั้งแนวรัก เศร้า หรือนำเสนอสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การเมือง หรือ หากมีเหตุการณ์สำคัญ ๆ เพลงลูกทุ่งจะทำหน้าที่บันทึกไว้ทันทีด้วยเพลงที่นำเสนอเหตุการณ์ สภาพชีวิตความเป็นอยู่

น้ำท่วมน้องว่าดีกว่าฝนแล้ง เพลงน้ำท่วม ไพบุลย์ บุตรชื่น ประพันธ์ มีคำร้องว่าพี่ว่า "...น้ำแห้งให้ฝนแล้งเสียยิ่งดีกว่าน้ำท่วมปีนี้ทุกบ้านล้วนมีแต่คราบน้ำตา พี่หนีน้ำขึ้นบนหลังคาน้ำตา หลังเคล้าสายชล...."

เพลงน้ำมันแพง ของสรวง สันติ เพลงข้าวไม่มีขาย ของศรเพชร ศรสุพรรณ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าเพลงลูกทุ่งนำเสนอความเป็นไปของสังคมไทยและประวัติศาสตร์สังคมไทย ให้ปรากฏ อยู่ในเพลงลูกทุ่งไม่น้อย อีกทั้งเป็นสิ่งปลอบใจคนจนยามสิ้นหวังได้เป็นอย่างดีเพลงลูกทุ่งในบางยุค

อาจนำเสนอให้เห็นว่า สังคมไทยยังขาดกลไกที่สร้างความเสมอภาคและยุติธรรมเพลงลูกทุ่งจึงมิใช่เพียงสื่อเพื่อความบันเทิงบริสุทธิ์อย่างเดียวยังคงทำหน้าที่เป็นภพนำเสนอความคิด ความเชื่อ เป็นวรรณกรรมเพื่อชีวิตโดยแท้จริงที่คนรุ่นหลังสามารถศึกษารับรู้ได้โดยผ่านบทเพลงในอดีตเหล่านั้น

จากที่กล่าวมาแล้วว่า เพลงลูกทุ่งนั้นทำหน้าที่บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของสังคมไทยเป็นอย่างดี อย่างในกรณีในประเทศไทยได้รับหมี่แพนด้า 1 คู่ มาจากประเทศจีน และได้จัดแสดงให้ประชาชนชมที่สวนสัตว์เชียงใหม่ นั้น ทำให้มีเพลงหมี่แพนด้าของวงไฮโร ซึ่งเป็นเพลงที่มีจังหวะแปลก ๆ ร้องง่าย ๆ คล้ายการพูดท้ออาชยานดังตัวอย่างนี้

"หมี่แพนด้าเขาว่าน่ารัก ผมนี้ซึกซึกอยากให้เห็นอยากล้มผีลหมี่ตัวเป็น ๆ อยากจะเห็นเห็นหมี่แพนด้า อยากจะรู้มันอยู่ยังไง มันกินอะไรถึงได้โตมา กินยอดไม้ยอดไผ่ยอดหญ้า หรือกินพืชซ่าเหมือนกันกับคน (มันกินอะไรหนอ... หมี่แพนด้ามันหาตุยมาได้มาจากจีนแผ่นดินใหญ่ เป็นของฝากมาจากแดนไกล เขามอบให้คนไทยได้ดู ไปดูหมี่กันดีไหม ถ้าจะไปก็รับมาเหมาเครื่องบินขึ้นฟ้า มาเรามา มาไปดูหมี่ (ไปดูด้วยกันนะ นะ)"

เพลงลูกทุ่งจึงมีความโดดเด่นทางเนื้อเพลงซึ่งเพลงชนิดอื่น ๆ นั้นไม่สามารถทำได้อีกส่วนภาษาที่ใช้มีแหล่งที่มาหลากหลายทั้งภาษาภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือและใต้ โดยใช้ศัพท์สำนวนสำเนียงภาษาถิ่นซึ่งแตกต่างไปตามลักษณะของเพลงหรือตามสำเนียงของนักร้อง

ตัวอย่างเพลงที่มีศัพท์สำนวนภาษาอีสาน

"เพลงสาวอีสานอร่าม "น้องเป็นสาวขอนแก่น ยังไม่เคยมีแฟน บ้านอยู่แดนอีสาน น้องเป็นสาววัยอ่อน ได้แต่นอนตะแคงยามเมื่อแสงฝันหวาน จะมีชายใดไผ่ต้องการจะมีชายใดไผ่ต้องการ ... จงเอ็นดูแน่เด้ออ้ายเดอ จงปรานีน้องแน่จักหน้อย ฮักน้องบ่อย ๆ เพราะน้องได้พลอยดีใจ"

ตัวอย่างเพลงที่มีศัพท์สำนวนภาษาเหนือ

"เพลงเปิดใจสาวแต "...ตัวน้องเป็นสาวรุ่นราวเอื้อะ ๆ ทุ่งนาก็เมาะ บ่ามาเกื้อะมาตอม อีแม่บ่ยอม เป็นตึงบ่ยอม ถึงไผมาตอม ตึงบ่ยอม..."

ตัวอย่างเพลงที่มีศัพท์สำนวนภาษาใต้

"เพลงแสนหวังเหวิด "...ทราบข่าวว่าแม่บังอรอยู่เมืองนครบ้านเกิดบ้านเกิด วันก่อนเห็นควงลิเก โดนยาเสน่ห์เลยหนีเตลิดลิเกทั้งขว้างร้างเจ้าลิเกทั้งขว้างร้างเจ้า ไปพบแม่แล้ว อู้ย นำหวังเหวิด..."

นอกจากนี้เนื้อเพลงในเพลงลูกทุ่งยังได้สอดแทรกธรรมเนียมประเพณีไทย และ คำสอนทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องบุญกรรมอยู่ตลอดเวลา เราสามารถศึกษาประเพณีต่าง ๆ ได้จากเนื้อเพลงเหล่านี้ดั้งเดิมของเราที่ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและพึงพิงธรรมชาติ

ตัวอย่างเพลงที่แทรกขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและคำสอนทางพระพุทธศาสนา

“เพลงหนุ่มนารอนาง “...เดือนเจ็ดเจ้าไม่มา จะเข้าพรรษายังพาใจเศร้า...”

เพลงน้ำลงเดือนยี่ “...เมื่อเดือนสิบเอ็ดน้ำเริ่มไหลนองเพ็ญเดือนสิบสองที่และน้อง ร่วมลอยกระทง แล้วเฝ้าเดือนยี่น้องของพี่รักเริ่มถอยลง เหตุไฉนน้ำใจน้องค์ ไหลถอยลงเหมือนน้ำลม เดือนยี่...”

เพลงผู้อำภัพ “..หากชาติก่อนนี้มีเวรกรรมก่อ ควรใช้หนี้ให้พอ แล้วขอสร้างบุญ เรือไป ชาติหน้ามีจริงจะขอเกิดใหม่ กุศลที่สร้างไว้دلใจให้คนเมตตา

ส่วนเพลงที่แทรกคำสอนให้คิดการดำเนินชีวิต มีหลายบทเพลง เช่น เพลงโลกนี้คือ ละคร ประพันธ์โดย ไพบุลย์ บุตรขัน ขับร้องโดย ปรีชา บุญญเกียรติ มีเนื้อร้องแสดงให้เห็นถึงคุณค่า และความเป็นคนว่าแม้จะมีความแตกต่างกันอย่างไร ที่สุดแล้วก็ต้องตายเหมือนกันทุกคน

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพลงลูกทุ่ง ในปัจจุบันมักไม่กล่าวถึงธรรมชาติที่งดงามของท้องทุ่งไร่นา ความเขียวขจีของต้นข้าวอีกแล้ว แต่เนื้อหามักกล่าวถึงการใช้ชีวิตแรงงานในเมืองหลวง หนุ่มสาวโรงงาน ความรักความคิดถึง ความอดทนที่ต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินส่งกลับไปให้พ่อแม่ที่บ้าน อันนำเสนอสภาพชีวิตสังคมที่อยู่ในยุคทุนนิยม ความต้องการมีรถยนต์ มีบ้าน มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีโทรศัพท์มือถือ ซึ่งกลายมาเป็น ความจำเป็นพื้นฐานที่ใคร ๆ ต่างมีไว้สำหรับติดต่อสื่อสารถึงกัน มีการกล่าวถึงห้างสรรพสินค้าที่ผู้คน มักใช้เวลาพักผ่อนในวันหยุด ร้านสะดวกซื้อ การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ฯลฯ ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของ เพลงลูกทุ่งยุคปัจจุบัน

นักร้องและการร้อง นอกจากเพลงลูกทุ่งจะมีลักษณะเด่น ด้านเนื้อหาแล้ว นักร้องก็มีความสำคัญไม่น้อยเช่นกัน นักร้องเพลงลูกทุ่งที่มีเสียงดี บุคลิกและหน้าตาดี มีลักษณะการร้องเอื้อนหรือลูกคอ หรือมีรูปแบบการร้องที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวถือว่าการขับร้องด้วยสำเนียงถิ่นต่าง ๆ นั้น เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเพลงลูกทุ่ง และมักออกเสียงเพี้ยนไปจากเสียงวรรณยุกต์ของภาษามาตรฐาน อาจเนื่องจากเป็นสำเนียงที่มากับตัวนักร้องเองหรือเพื่อให้ดูโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เช่น เสียงเหน่อแบบชาวจังหวัดสุพรรณบุรี ของสุรพล สมบัติเจริญ นักร้องแต่ละคนจึงต้องมีลีลาการร้องเฉพาะตัวเพื่อสร้างจุดสนใจ เช่น ชาย เมืองสิงห์ มีการออกเสียงนาสิกฟังคล้ายเสียงบีบจุก หรือ รุ่งเพชร แหลมสิงห์ ในเพลงฝนเดือนหก ขึ้นต้นว่า “ย่างเข้าเดือนหก ฝนก็ตกพรำพรำ” รุ่งเพชรออก

เสียงคำว่า ทก เป็น ฮก และคำว่า ตก เป็น ตัก ซึ่งเป็นการเพี้ยนเสียงวรรณยุกต์ หรือสำเนียงการร้องของเอกชัย ศรีวิชัย ร้องเพลงโดยใช้สำเนียงภาคใต้บางครั้ง แม้นักร้องจะไม่ใช่คนพื้นถิ่นนั้น แต่ผู้แต่งเพลงก็แต่งให้นักร้องออกสำเนียงถิ่น

นอกจากนี้ เพลงลูกทุ่งยังมีการร้องอีกรูปแบบหนึ่งที่มีการนำทำนองเพลงแหล่ซึ่งใช้ในการแสดงพระธรรมเทศนาของไทย โดยมีทั้งใช้เพลงแหล่ตลอดทั้งเพลง และนำมาผสมกับทำนองลิเกหรือเพลงสากล นักร้องที่มีเสียงดี และสามารถร้องเพลงแหล่ได้ มีกันอยู่ไม่กี่คน ที่รู้จักเป็นอย่างดี เช่น ชินกร ไกรลาศ พร ภิรมย์ ไหวพจน์ เพชรสุพรรณ ทศพล หิมพานต์ ซึ่งยังล้วนมีชื่อเสียงในด้านทำขวัญนาอีกด้วย เพลงที่มีการนำเพลงแหล่มาใช้ เช่น เพลงยอยศพระลอ ซึ่งต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้ร้องอย่างแท้จริง

องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง

1. นักแต่งเพลง นับเป็นคู่บุญกันมากกับนักร้องที่จะส่งเสริมซึ่งกันและกัน นักแต่งเพลงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดท่วงทำนองมีความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำความรู้สึกลงในเหตุการณ์ต่าง ๆ มาถ่ายทอดเป็นบทเพลงที่มีความหมายและประทับใจผู้ฟังนับว่า นักแต่งเพลงมีส่วนสำคัญที่จะสร้างความนิยมให้กับนักร้องและเพลงแต่ละเพลง

นักแต่งเพลงซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์มีมากมาย อาทิ ไพบุลย์ บุตรขัน เจ้าของผลงานเพลง ค่าน้ำนม มนต์เมืองเหนือ กลิ่นโคลนสาบควาย ชายสามโบสถ์ โลกนี้คือละคร ยมบาลเจ้าขา ผนเดือนหก มนต์รักลูกทุ่ง เป็นต้น พยัคค์ มุกดา มีผลงานเพลงสาวสวนแตง นกขมิ้น ฯลฯ ชลธารทอง มีผลงานเพลงน้ำตาอีสาน อีสาวทรานซิสเตอร์ ไต้ถุนธรณี ไอ้หนุ่มดั่งเก ฯลฯ กานท์ การุณวงศ์ มีผลงานเพลงบ่เป็นหยิ่งดอก จะซอกก็รีบขอ ฯลฯ ฉลอง ภู่อ่าง มีผลงานเพลงอ่อนจันทร์ คุณนายโรงแรม ปู่ไข่ ไก่หลง ฯลฯ ลพ บุรีรัตน์ มีผลงานเพลงกระแซะเข้ามาซิ หนูไม่รู้ห่างหน่อยถอยนิด ฯลฯ สลา คุณวุฒิ มีผลงานเพลงกระทิงหลงทาง จดหมายผิดซอง ยาใจคนจน ชายแรงแต่งงาน รองเท้าหน้าห้อง เหนื่อยไหมคนดี ปริญาใจ ขอใจกันหนาว โทรหาแทนเด้อ เป็นต้น

เมื่อมีการแข่งขันกันอย่างกว้างขวาง นักแต่งเพลงก็พยายามสร้างเอกลักษณ์และจุดเด่นประจำตัวให้กับนักร้องของตน เพื่อเป็นที่จดจำและสร้างจุดขาย ตลอดจนแต่งเพลงที่มีเนื้อหาสะกดใจผู้ฟัง เช่น เพลงหนูไม่รู้ เพลงกระแซะเข้ามาซิ ขับร้องโดย พุ่มพวง ดวงจันทร์ และเพลงเลิกแล้วคะ ขับร้องโดย อาภาพร นครสวรรค์

2. การตั้งวงดนตรีและการเดินสาย วงดนตรีลูกทุ่งวงหนึ่ง ๆ มักมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ นายทุน หรือเจ้าของบริษัทแผ่นเสียงและเทปเพลง ที่ออกเงินทุนให้กับวงดนตรีหรือนักร้องเป็นผู้ตั้งวงดนตรีเองผู้จัดการวงดนตรี ซึ่งจะคอยนัดหมายการแสดงให้กับวง นักดนตรี นักร้อง ตลก เจ้าหน้าที่

ฝ่ายเทคนิค ที่ทำฉาก แสง สี เสียง เจ้าหน้าที่ขนย้าย ขนเครื่องดนตรี ขนย้ายฉาก ทางเครื่อง แม่ครัว คนขับรถ เด็กผู้ช่วยประจำวง เป็นต้นวงดนตรีลูกทุ่งวงใหญ่ ๆ อาจมีคนในวงมากกว่า 20 คน และมักเดินทางไปไหนมาไหนด้วยรถโดยสารขนาดใหญ่หลายคัน การตั้งวงดนตรีต้องใช้เงินทุนสูง จึงจำเป็นต้องออกเดินสายตลอดปี เพื่อให้มีรายได้เพียงพอสำหรับจ่ายให้กับสมาชิกในวง เช่น วงดนตรีของวงพินแดนแดนอีสาน มีศิริพร อำไพพงษ์ เป็นนักร้องนำและเป็นหัวหน้าวง ด้วยจำนวนคนในวงมีมากกว่า 20 คน ไม่ว่าจะเป็นนักร้อง นักดนตรีทางเครื่อง หมอลำ ตลก และเด็กในวง ซึ่งกว่าร้อยละ 70 เป็นลูกหลานเครือญาติของศิริพร อำไพพงษ์ วงพินแดนแดนอีสานจะเดินสายเปิดการแสดงตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงพฤษภาคมในปีถัดไป ซึ่งในช่วงดังกล่าวเข้าสู่ฤดูหนาวต่อถึงฤดูร้อน และหยุดพักในช่วงฤดูฝน วงพินแดนแดนอีสาน รับงานในรูปแบบทั้งการจ้างวงดนตรีไปแสดง หรือทางวงเปิดการแสดงเอง เรียกว่า "งานล้อมผ้า" ระหว่างการเดินสายไปตามจังหวัดต่าง ๆ รูปแบบการแสดงมีทั้งเพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง ตลกอีสาน เพลงนานาชาติ ลิเกอีสาน เพื่อสร้างความหลากหลายให้แก่ผู้ชมผู้ฟัง นอกจากนี้ ศิริพร อำไพพงษ์ ยังคัดเลือกนักร้องคนอื่น ๆ ในวงขึ้นมาเพื่อสร้างความหลากหลาย และให้มีแนวทางการร้องที่แตกต่างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นการสร้างจุดขายและแบ่งเบาภาระของนักร้องนำ

3. เครื่องดนตรี เพลงลูกทุ่งใช้เครื่องดนตรีสากลประกอบการบรรเลง ส่วนใหญ่เป็นเครื่องเป่า ได้แก่ แซกโซโฟน ทรอมโบน ทรัมเปต กลอง กีตาร์ กีตาร์เบส เครื่องดนตรีไทย เช่น ฉิ่ง แคน ระนาด โทน ขลุ่ย และมีเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่งปรากฏอยู่ในเพลงลูกทุ่งจำนวนมากในระยะแรกคือทึบเพลงซัค (แอ็กคอร์ดเตียน) ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งในอดีตทีเดียว

การเลือกใช้เครื่องดนตรีชนิดใดนั้น ขึ้นอยู่กับท่วงทำนองและจังหวะของเพลง การใช้เครื่องดนตรีไทยประกอบเพลงลูกทุ่งมีลักษณะการใช้ประกอบเป็นช่วงสั้น ๆ บรรเลงนำท่อนร้อง หรือบรรเลงรับเมื่อจบเนื้อร้องแต่ละท่อน ส่วนใหญ่จะใช้กับเพลงที่มีพื้นฐานมาจากเพลงไทยเดิมหรือเพลงพื้นบ้าน และเพลงที่ต้องการให้เกิดบรรยากาศแบบไทยการใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ส่วนใหญ่จะนำมาประกอบเครื่องดนตรีสากลตามแนวเพลงของแต่ละท้องถิ่น เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้เป็นไปตามเนื้อร้อง ทำนอง และสำเนียงของบทเพลง เช่นภาคเหนือ มักใช้ พิณ ซอ ซึง ภาคกลาง มักใช้ระนาด ฉิ่ง กลองโตน กลองยาว รำมะนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มักใช้ แคน โปงลาง ภาคใต้ มักใช้โตน กลองชาตรี รำมะนา โหม่งฉิ่ง กรับ ปี่ เป็นส่วนประกอบการใช้เครื่องดนตรีสากล ในอดีตมักใช้เครื่องเป่า และเครื่องให้จังหวะเป็นหลัก ยุคต่อมามีการนำเครื่องดนตรีไฟฟ้ามาใช้ เช่น กีตาร์เบส คีย์บอร์ด เพื่อให้รับกับดนตรีสมัยใหม่และสร้างความนิยมให้แก่ผู้ฟัง จึงกลายเป็นเพลงลูกทุ่งที่มีความทันสมัย เทียบเท่าเพลงสตริงและเพลงป๊อปในปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากเพลงลูกทุ่งในอดีตอย่างสิ้นเชิง

4. เครื่องแต่งกาย ในยุคแรก ๆ นักร้องเพลงลูกทุ่งยังคงแต่งกายในรูปแบบการแต่งกายของชาวชนบทนักร้องชายใส่เสื้อม่อฮ่อม นักร้องหญิงนุ่งผ้าซิ่น หรือผ้าถุง เมื่อมีการแข่งขันมากขึ้นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายก็พัฒนาให้แปลกใหม่ตามไปด้วย นักร้องชายเริ่มมีการใส่สูทส่วส่วนชุดของนักร้องหญิงมีสีล้วน รูปแบบ และมีเครื่องประดับตกแต่ง เพื่อให้มีความโดดเด่นที่สุดบนเวทีแสดงความสามารถของนักร้องของเครื่องแต่งกายนักร้อง แต่ปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม นักร้องวัยรุ่นก็จะแต่งกายแบบที่กำลังเป็นที่นิยม หรือบางคนมีเอกลักษณ์เฉพาะในการแต่งกาย เช่น ไมค์ ภิรมย์พร ใส่เสื้อยืดคอกกลมและกางเกงยีนส์ เป็นเอกลักษณ์ประจำตัว

5. ทางเครื่อง วงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบันถือว่าทางเครื่องมีความสำคัญที่จะขาดไม่ได้ มีการแข่งขันสูงทางด้านความสวยงามวิจิตรตระการตาในระยะแรกเพลงลูกทุ่งยังไม่มีทางเครื่องเหมือนดังเช่นปัจจุบัน ทางเครื่องในอดีตหมายถึงเครื่องดนตรีจำพวกเคาะให้จังหวะ เนื่องจากการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งในสมัยแรก ๆ ใช้เวลา 3 - 4 ชั่วโมง มีรีวิวประกอบเพลงไม่มากนัก จึงให้คนในวงที่ว่างงานอยู่ออกมาช่วยตีเครื่องเคาะให้จังหวะ ประกอบการร้องของนักร้องหน้าเวที และช่วยให้จังหวะเพลงเด่นชัดขึ้น เรียกกันว่า "เขย่าเครื่องเสียง" หรือ "เขย่าทางเครื่อง" เมื่อมีการแข่งขันกันมากขึ้นวงดนตรีลูกทุ่งจึงต้องสรรหาสิ่งที่จะมาสร้างความโดดเด่นวงดนตรีเพลิน พรหมแดน ถือว่าเป็นวงดนตรีลูกทุ่งวงแรกที่น่าแพชั่นใหม่ ๆ จากประเทศทางตะวันตกเข้ามาใน พ.ศ. 2512 โดยใช้ผู้เต้นจำนวนมากนับร้อยคน และใช้ชนกขนาดใหญ่มาประดับศีรษะ เพื่อสร้างกระแสความนิยมจากผู้ชมการแสดง ต่อมาวงดนตรีลูกทุ่งก็ได้มีการแข่งขันด้านทางเครื่อง ทั้งจำนวนผู้เต้นและชุดเครื่องแต่งกายที่มีสีสัน เน้นความอลังการตระการตา จากยุคทองของเพลงลูกทุ่งเป็นต้นมา ทางเครื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแสดงดนตรีลูกทุ่งอย่างขาดเสียไม่ได้ โดยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะความการประกวดประชันกันระหว่างวงดนตรีในเรื่องความยิ่งใหญ่พร้อมเพรียงของผู้เต้น และความสวยงามของเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นการลงทุนจำนวนมาก

ปัจจุบัน คำว่า "ทางเครื่อง" มีการใช้คำว่า "แดนเซอร์" แทนซึ่งนำมาจากคำภาษาอังกฤษ dancer เพราะเห็นว่าทันสมัยกว่า และแบ่งแยกจากทางเครื่อง ทางเครื่องใช้วิธีการเต้นแบบเดิม ส่วนแดนเซอร์นำการเต้นตามสมัยนิยมแบบตะวันตก เช่น แจ๊ส ลาติน มาใช้ ตลอดจนมีการออกแบบกระบวนเต้นให้สอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์เพลง ในยุคปัจจุบันนักร้องลูกทุ่งวัยรุ่นไม่นิยมให้ทางเครื่องของตนแต่งกายแบบเดิม คือ มีสีล้วนสดใส มีการประดับขนนกมากมาย แต่ปรับเปลี่ยนให้เป็นชุดแต่งกายที่เข้ากับสมัยนิยม อย่างไรก็ตามความสวยงามอลังการของทางเครื่องแบบเดิมนั้นยังคงใช้สำหรับวงดนตรีลูกทุ่งและหมอลำในการเดินสายไปแสดงตามที่ต่าง ๆ เนื่องจากทำให้ผู้ชมตื่นตาตื่นใจในความสวยงามของทางเครื่อง ชีวิตที่ลำบากของทางเครื่องหรือแดนเซอร์นำมาเขียนเป็นเนื้อเพลง *ดาวเด่น ม. ต้น* ที่แต่งโดยสลา คุณวุฒิ มีเนื้อร้องดังนี้ *"ทางเครื่องชั่วคราว สาวนักเรียนม. ต้น หลบภัยความจน กระโดดขึ้นบนเวที เรียนคุณครูประจำชั้น ขอศิษย์นุ่งสั้นอย่างนี้ เงินไปโรงเรียนบ่มี ต้อง*

หาเวทีหากิน ศิลปินจำเป็นรับงานแล้วเดินเต็มที จำทำเดินจากทีวี หากยังบ่ตืออย่าหมิ่นเป็นดาวประจำลำซิ่ง แต่ชีวิตจริงติดดิน แลกค่าตัวพอกิน เป็นศิลปินแก่น..."

6. ธุรกิจเพลงลูกทุ่ง ความนิยมเพลงลูกทุ่งก่อให้เกิดธุรกิจสำคัญในวงการเพลงลูกทุ่งเริ่มจากธุรกิจแผ่นเสียง ธุรกิจวงดนตรี ซึ่งเริ่มแรกเป็นระบบอุปถัมภ์หรือครอบครัว จนไปสู่ธุรกิจโมเดิร์นในเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรมในระบบทุนนิยม กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องมีตั้งแต่นายทุน นักร้อง นักแต่งเพลง นักจัดรายการเพลง นักดนตรีทางเครื่อง พอ่คำ และผู้บริหารหรือผู้ชม ผู้ฟัง ภายหลังจากการเสียชีวิตของสุรพล สมบัติเจริญ ก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวของวงการลูกทุ่ง มีนักร้องและวงดนตรีใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย มีการแข่งขันสูงและเริ่มเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแสดงบนเวทีโดยอาศัยเทคโนโลยี แสง สี เสียง และทางเครื่อง เป็นองค์ประกอบหลัก โดยใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจำเป็นต้องมีนายทุนมีส่วนร่วมในธุรกิจวงดนตรีเพลงลูกทุ่งจึงต้องเผชิญกับธุรกิจในระบบทุนนิยม มีการแข่งขันอย่างรุนแรงทั้งภายในธุรกิจเพลงลูกทุ่งด้วยกันเองและแข่งขันกับธุรกิจเพลงไทยสากล ซึ่งมีความเข้มแข็งเป็นระบบองค์กรมากกว่าเพลงลูกทุ่งที่ส่วนใหญ่เป็นบริษัทเล็ก ๆ ทำงานอย่างง่าย ๆ ตามความต้องการของนายทุน เป็นผลให้บริษัทธุรกิจเพลงลูกทุ่งต้องปรับตัวให้มีความทันสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของธุรกิจอุตสาหกรรมอำนาจของสื่อมวลชนและธุรกิจการขยายแผ่นเสียงซึ่งได้ประโยชน์จากการส่งเสริมการขายแผ่นเสียงโดยจ้างนักจัดรายการวิทยุเปิดเพลงของนักร้องที่ต้องการสนับสนุนการใช้เงินจ้างเปิดเพลงได้กลายเป็นสิ่งที่กำหนดการเป็นนักร้องยอดนิยม แทนที่จะเป็นการยอมรับผลงานเพลง และคุณภาพของนักร้อง ดังที่ ไพบุลย์ บุตรขัน นักประพันธ์เพลงชื่อดังเรียกระบบการจ้างเปิดเพลงที่เกิดขึ้นนี้ว่า "มะเร็งในวงการเพลงลูกทุ่ง" เป็นผลให้วงดนตรีลูกทุ่งในรูปแบบเก๋อ่อนแอลง นำไปสู่การสร้างสรรค์และผลิตเพลงลูกทุ่งในเชิงพาณิชย์อย่างเต็มรูปแบบ

ช่วงที่เพลงลูกทุ่งรุ่งเรืองเมื่อประมาณ พ.ศ. 2512 – 2522 ต้องการหาวงดนตรีลูกทุ่งไปแสดง ต้องไปที่ซอยบุปผาสวรรค์ จังหวัดวัดธนบุรี (ปัจจุบัน คือ ซอยเจริญสนิทวงศ์ 27 เขตบางกอก กรุงเทพมหานคร) เนื่องจากเป็นที่พักและที่ตั้งของสำนักงานวงดนตรีลูกทุ่งที่มีชื่อเสียงโด่งดังและยังไม่มีชื่อเสียง โดยวงดนตรีเพลิน พรหมแดน ย้ายเข้ามาอยู่เป็นคณะแรก เมื่อพ.ศ.2562 จากนั้นจึงมีวงอื่น ๆ ย้ายเข้าไป ผู้ที่จะสมัครเข้าวงดนตรีลูกทุ่งไม่ว่าจะเป็นนักร้อง ทางเครื่อง เด็กประจำวง ต้องมาที่ซอยบุปผาสวรรค์นี้แต่หลังจากยุคเพลงลูกทุ่งตกต่ำลงหลัง พ.ศ. 2522 เป็นต้นมามีการเลิกวงและต่างแยกย้ายไปประกอบอาชีพอื่น ซอยบุปผาสวรรค์จึงเงียบเหงาตามไปด้วยธุรกิจการสื่อสารมวลชนเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้เพลงลูกทุ่งสามารถสื่อเข้าถึงผู้ฟังได้ สื่อมวลชนอย่างวิทยุกระจายเสียง ช่วยให้เพลงลูกทุ่งมีความนิยมตั้งแต่อดีต คือ วิทยุกระจายเสียง วิทยุทรานซิสเตอร์ เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีราคาถูก ขนาดกะทัดรัด พกพาได้สะดวก จึงเป็นสื่อนำเพลงลูกทุ่งทั้งใหม่และเก่าออกไปสู่ผู้ฟังอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะในสมัยก่อนที่ชนบทบางแห่งยังไม่มีไฟฟ้าใช้ไม่มีโทรทัศน์ชาวบ้านจึงต้องเปิดวิทยุ

เพื่อเป็นสิ่งให้ความบันเทิงโดยเฉพาะคลื่น เอ.เอ็ม. (A.M.) ซึ่งมีรัศมีกว้างไกลทั่วประเทศมากกว่าคลื่น เอฟ. เอ็ม. (P.M.) นอกจากนี้ก็มีแผ่นเสียง แอบบันทิกเสียงหรือเทปคาสเซต สื่อโทรทัศน์ ที่มีการเผยแพร่ทั้งรูปแบบการสดบนเวทีและมิวสิกวิดีโอ ตลอดจนการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในยุค mp 4 เป็นต้น ทำให้เพลงลูกทุ่งสามารถเข้าถึงผู้ชม ทั้งภาพ และระบบการบันทึกแบบดิจิทัล mp 3 เสียงอย่างสมบูรณ์แบบ อีกทั้งความก้าวหน้าทางการสื่อสารระบบไร้สาย โทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต ก็ทำให้ผู้ใช้สามารถรับภาพและเสียงได้ไม่จำกัดอุปกรณ์ สถานที่และเวลา

นอกจากนี้ ยังมีการเดินสายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจเพลงลูกทุ่ง ที่นับเป็นรายได้หลักของวงดนตรีลูกทุ่ง ด้วยการเดินทางไปโดยมักจะไปแสดงหลาย ๆ จังหวัดเปิดการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ การออกเดินสายจึงเป็นการเผยแพร่ติดต่อกันเป็นระยะเวลานานบทเพลงไปสู่ผู้ฟังได้อย่างเต็มที่ ทั้งการแสดงของศิลปิน แสง สี เสียง อันวิจิตรตระการตา และความสวยงามของหางเครื่อง ประชาชนการเดินสายจึงมีโอกาสดูชมนักร้องที่ตนชื่นชอบอย่างใกล้ชิดทั้งการเพิ่มยอดจำหน่ายผลงาน รายได้ประโยชน์หลายประการจากการแสดง และเป็นสิ่งบันเทิงให้กับชาวบ้านที่อยู่ห่างไกล การหรือตามโรงภาพยนตร์เดินสายอาจเปิดการแสดงกลางแจ้งในวัดศูนย์การค้าการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งหากเป็นการเดินสายแสดงกลางแจ้ง มักจะเริ่มตั้งแต่เวลาค่ำเป็นต้นไปเนื่องจากรอให้ผู้ชมเสร็จจากภารกิจประจำวันและรับประทานอาหารเย็นเรียบร้อยแล้วการแสดงอาจใช้เวลาประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง ถ้าแสดงในโรงภาพยนตร์มักเล่นรอบ รอบบ่ายเริ่มราว 14.00 นาฬิกา เลิกแสดงราว 18.00 นาฬิกา รอบค่ำแสดงเวลา 20.00 นาฬิกา เลิกประมาณ 24.00 นาฬิกา บางวงอาจเปิดแสดง 3 รอบต่อวันก็มี หากแสดงกลางแจ้งจะมีการล้อมผ้าปิดโดยรอบเพื่อให้ผู้ชมซื้อบัตรเข้าไปนั่งชมการแสดง วงดนตรีจะเริ่มบรรเลงเพลงไปเรื่อย ๆ เสมือนเป็นการโหมโรง มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้คนมาชมการแสดง ส่วนนักดนตรีและหางเครื่องเตรียมตัวแต่งหน้าแต่งกายที่หลังเวที เมื่อถึงเวลาแสดง มักมีพิธีกรออกมาพูดคุยกับผู้ชม และส่งนักร้องประจำวงระดับรอง ๆ ซึ่งยังไม่โด่งดังเท่านักร้องนำหรือหัวหน้าวง ออกมาร้องเพลงพร้อมกับหางเครื่องจำนวนไม่มากในเพลงซ้ำ ๆ ก่อนเพื่อเป็นการอุ่นเครื่อง จากนั้นจึงเป็นการแสดงของนักร้องนำหรือหัวหน้าวงพร้อมกับหางเครื่องชุดใหญ่เต็มเวทีก่อนที่จะมีการแสดงตกลงเวลาเพื่อให้ทั้งนักร้องและหางเครื่องได้พักเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย คณะตกลงประจำวงดนตรีลูกทุ่งอาจแสดงในรูปแบบการพูดคุยเล่นหัว หรือเล่นเป็นเรื่องราว คณะตกลงนี้มีความสำคัญในการสร้างความสนุกสนานตกลงขบขันให้ผู้ชมได้ผ่อนคลาย บางวงอาจมีมายากล ละครสั้นแล้วแต่ความคิดสร้างสรรค์ที่จะดึงดูดให้ผู้ชมรู้สึกสนุก และติดตามไปจนจบการแสดง

7. ผู้ชม คือประชาชนทั่วไปที่อยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งนิยมฟังและชมการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่ง การแสดงความนิยมชมชอบของผู้ชมที่มีต่อนักร้องที่ตนชื่นชอบ คือการช่วยสนับสนุนซื้อผลงานของนักร้องผู้นั้นหรือการซื้อบัตรชมการแสดงเวลาชมการแสดงของนักร้องที่ตนนิยม นอกจากจะปรบมือแสดงเช่น พวงมาลัยคล้องคอ ความชื่นชมแล้ว ยังมีการให้สิ่งของดอกไม้

ของขวัญ มอบให้กับนักร้องเมื่อร้องเพลงจบ หรือในช่วงดนตรีบรรเลง นักร้องที่ได้รับความนิยมจะดูได้จากปริมาณพวงมาลัยได้รับ บางคนได้รับพวงมาลัยคล้องคอจนท่วมศีรษะ ส่วนมากกับพวงมาลัยนักร้องอาจรับไปทั้งหมด หรือแบ่งกันภายในวงแล้วแต่กรณี

การสืบสานและอนุรักษ์เพลงลูกทุ่ง

ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา เพลงลูกทุ่งมีการขยายตัวทั้งการนำนักร้องยอดนิยมเกิดความนิยมแพร่หลายในหลายลักษณะในอดีตมาขับร้องใหม่ และการสรรหานักร้องหน้าใหม่มาป้อนให้เป็นนักร้องยอดนิยมการประกวดเพลงลูกทุ่งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากผู้ที่ต้องการจะเป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งมักต้องผ่านการร้องเพลงในเวทีประกวดร้องเพลงตามงานต่าง ๆ เพื่อแสดงความสามารถในการขับร้องทั้งนี้ เพราะเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ขับร้องยากผู้ที่ร้องดีต้องมีเนื้อเสียงหรือมีน้ำเสียงที่ฟังแล้วไพเราะใช้ลูกคออ่อนเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ ออกเสียงอักขระภาษาไทยที่ชัดเจนชัดคำ ร้องเต็มเสียง แตกต่างจากเพลงสตริงที่นักร้องวัยรุ่นนิยมการออกเสียงไม่ชัดเจน จึงมีการส่งเสริมการร้องเพลงลูกทุ่งให้แก่เยาวชนไทย เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของเพลงลูกทุ่ง และส่งเสริมการออกเสียงภาษาไทยที่ชัดเจน ตัวอย่างรายการประกวดที่มีชื่อเสียงเช่น รายการชิงช้าสวรรค์ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี ผลิตโดยบริษัท เวิร์คพอยท์เอ็นเทอร์เทนเมนท์จำกัด (มหาชน) เพื่อเป็นเวทีแสดงความสามารถของเยาวชนไทยอายุระหว่าง 10 - 18 จากโรงเรียนทั่วประเทศ มาแข่งขันในด้านการร้องเพลงลูกทุ่ง เล่นดนตรีในรูปแบบเต็มวง และการเดินทางเครื่องประกอบเพลง ผู้ชนะประจำปีจะได้รับถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รายการนี้เริ่มจัดการประกวดตั้งแต่ พ.ศ.2548 เป็นต้นมาผู้ตัดสินเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในวงการลูกทุ่งไทย นักร้อง นักประพันธ์เพลง และศิลปินแห่งชาติ

นอกจากการส่งเสริมให้เยาวชนสนใจและอนุรักษ์เพลงลูกแล้ว บรรดานักร้อง นักประพันธ์เพลงลูกทุ่ง ก็ได้รับการยกเป็นศิลปินแห่งชาติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมและให้ความหมายว่า "ศิลปินแห่งชาตินับเป็นทรัพยากรบุคคลทางด้านศิลปะ ที่ได้สืบสานงานศิลปะของชาติให้เชื่อมโยงจากเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในอดีตในความรู้โรจน์สืบไปยังอนาคตข้างหน้า" ดังมีรายนามศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ประจำปีต่างๆ ดังนี้

- พ.ศ. 2534 นายพยงค์ มุกดา (เพลงลูกทุ่ง - เพลงไทยสากล)
- พ.ศ. 2535 นางผ่องศรี วรนุช (นักร้องลูกทุ่ง)
- พ.ศ. 2538 นายสมเศียร พานทอง หรือชาย เมืองสิงห์ (นักร้อง - นักแต่งเพลงลูกทุ่ง)
- พ.ศ. 254๐ นายไวพจน์ สุกุลณี (เพชรสุพรรณ) (นักร้องเพลงลูกทุ่ง)
- พ.ศ. 2541 นายชัยชนะ บุญนะโชติ (นักร้องเพลงลูกทุ่ง)

- พ.ศ. 2542 นายชิน ฝ่ายเทศ หรือ ชินกร ไกรลาศ นายสมนึก ทองมา หรือชลธิ์ ธารทอง (นักร้องเพลงลูกทุ่ง)
- พ.ศ. 2548 นายวิเชียร คำเจริญ หรือลพ บุรีรัตน์ (นักแต่งเพลงลูกทุ่ง)
- พ.ศ. 2554 นายประยงค์ ชื่นเย็น (ดนตรีไทยลูกทุ่ง - ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน)

จากเพลงลูกทุ่งสู่ “เพลงลูกทุ่งหมอลำ”

จากที่ได้กล่าวถึงความเป็นมาและยุคต่าง ๆ ของเพลงลูกทุ่ง ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมบันเทิงที่คนไทยส่วนมากให้ความนิยม “เพลงลูกทุ่งหมอลำ” เป็นสื่อบันเทิงอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นมรดกและแสดงความเป็นตัวตนของคนอีสานได้อย่างชัดเจน ซึ่งได้รับความสนใจและมีกระแสนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เพลงลูกทุ่งหมอลำยุคเริ่มต้น ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2510-2525 สิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในภาคอีสาน เริ่มจากโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางการสื่อสาร การคมนาคม จากเหตุดังกล่าวนี้ จึงได้มีศิลปินหมอลำกลอน ได้มีโอกาสบันทึกแผ่นเสียงพร้อมทั้งได้ผลักดันหมอลำอีสานให้เป็นที่แพร่หลายในเมืองหลวง หลังจากนั้นลูกทุ่งหมอลำจึงได้เป็นรับนิยมติดตามมา อันเนื่องมาจากสถานีวิทยุกระจายเสียง และยุคนี้เป็นยุคเปิดตัวของเพลงลูกทุ่งหมอลำ ศิลปินลูกทุ่งหมอลำในยุคนี้ ได้แก่ อังคนางค์ คุณไชย ร้องเพลง "อีสานลำเพลิน" ชบาไพร นามวัย ร้องเพลง "ลำเพลินเชิญยิ้ม" สุภาพ ดาวเด่น ร้องเพลง "ลำเพลินสลบเตี้ย" ไพลิน พรพิบูลย์ ร้องเพลง "ลำกล่อมทุ่ง" หงส์ทองดาวอุตร ร้องเพลง "หงษ์ทองคะนองลำ" เป็นต้น (สุรินทร์ ภาคศิริ, 2557)

เพลงลูกทุ่งหมอลำยุครุ่งเรือง ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2526 - 2540 ได้เกิดธุรกิจสำคัญในวงการเพลงลูกทุ่งหมอลำ จากธุรกิจแผ่นเสียงเข้าสู่ธุรกิจในเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรมเพลงในระบบทุนนิยม มีการแข่งขันกับธุรกิจแนวเพลงอื่น ๆ อย่างเพลงไทยสากล ซึ่งมีความเข้มข้น เป็นระบบองค์รวมมากกว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำ ส่งผลให้บริษัทธุรกิจเพลงลูกทุ่งหมอลำจำเป็นต้องปรับตัวยิ่งขึ้น โดยให้ความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ในยุคนี้ จึงเกิดศิลปินลูกทุ่งหมอลำขึ้นมาอย่างโดดเด่น มีเพลงได้รับความนิยมคือพรรคดี ส่องแสง ร้องเพลง "เตี้ยสาวจันทร์กั้งโกบ" เฉลิมพล มาลาคำ ร้องเพลง "ตามใจเถิดน้อง" สาธิต ทองจันทร์ ร้องเพลง "ปากโกรธใจคิดถึง" พิมพา พรศิริ ร้องเพลง "น้ำตาเมียซาอุ" เดือนเพ็ญ อำนวยพร ร้องเพลง "สาวนาชาดรัก" ศิริพร อำไพพงษ์ ร้องเพลง "โบว์รักสีดำ" และ นกน้อย อุไรพร ร้องเพลง “คอยรักจากเสียงพิน” เป็นต้น

เพลงลูกทุ่งหมอลำยุคถดถอย จากปี พ.ศ. 2541-2555 เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงหลายประการ สืบเนื่องจากเปลี่ยนแปลงทางด้านข้อมูลข่าวสาร เหตุเพราะเป็นยุคสมัยการสื่อสารทางสังคม อินเทอร์เน็ต (Social Network) เข้ามาครอบงำ สังคมของคนฟังเพลง และโทรศัพท์มือถือที่รวมเอา

ความสามารถแบบคอมพิวเตอร์ไว้ในโทรศัพท์ (Smart phone) เป็นเหตุให้วงการลูกทุ่งหมอลำในยุคถัดมานี้ สถานการณ์อยู่ในขั้นวิกฤติต้องปรับตัวประกอบเพื่ออยู่รอดให้ได้ ศิลปินที่พออยู่ได้ ก็มีเพียงแต่ผลงานของศิลปิน มีชื่อเสียงที่เคยได้รับความนิยมมาแล้ว จึงสามารถทำให้ทางบริษัทออกเป็นอัลบั้มเต็ม ถ้าเป็นส่วนศิลปินหน้าใหม่ จำเป็นต้องออกเป็นเพลงเดี่ยว (Single) ทำเป็นชุดอัลบั้มเต็มไม่ได้ ช่องทางในการทำมาหากินลดลงถือว่าเป็นยุคแห่งการปรับตัว และในสภาพปัจจุบันของเพลงลูกทุ่งหมอลำ ภาครธุรกิจเพลงสภาพปัจจุบันของเพลงลูกทุ่งหมอลำ จากช่วงระหว่าง ปี 2555 - ถึงปัจจุบัน ก็ปรับขั้นตอนการลงทุนให้ลดลงจากเมื่อครั้งอดีต เมื่อภาครธุรกิจเปลี่ยนการลงทุนมันก็เลยส่งผลกระทบต่อคนทำงานเพลงทั้งตัวศิลปินและผู้สร้างสรรค์หรือผู้อยู่เบื้องหลัง ซึ่งสภาพปัจจุบันผลงานเพลงในด้านของธุรกิจเพลงลูกทุ่งหมอลำได้มีการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดควบคู่ไปด้วยทุกบริษัทเพลง นอกจากจะเน้นในเรื่องของดิจิทัลดาวน์โหลดแล้ว ได้มีการเรื่องเก็บรายได้จากลิขสิทธิ์เพลง อีกทั้งได้นำเอาการกลับมาของศิลปินลูกทุ่งหมอลำรุ่นเก่าที่มีฐานแฟนเพลงเป็นทุนเดิมอยู่แล้วทำให้ได้ขายผลงานได้ง่ายกว่าการสร้างศิลปินใหม่เหตุผลเพราะมีฐานแฟนเพลงเดิมรับรองและยังเป็นที่นิยมอยู่ และศิลปินเพลงลูกทุ่งหมอลำรุ่นเก่าที่ได้นำเอาการกลับมาทำและสร้างสรรค์ผลงานเพลง อีกทั้งมีนักประพันธ์เพลงรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาอย่างมากมาย เหตุเนื่องจาก เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงยุคเทคโนโลยี ยุคดิจิทัลยุคแห่งการสื่อสาร จนนำไปสู่ธุรกิจเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรมเพลงในระบบดาวน์โหลดเพลงทำให้นักแต่งเพลง จำเป็นปรับรูปแบบเนื้อหาให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ และเปลี่ยนเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลง ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าว เกิดขึ้นจะนำเสนอใน

รูปแบบด้านการประพันธ์เพลงด้านเนื้อหาและทำนองเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มรูปแบบการประพันธ์เพลงลูกทุ่งหมอลำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม มีการประพันธ์ต่อไปเพลงด้านเนื้อหาและทำนอง ดังนี้

1. มีลักษณะการประพันธ์เนื้อร้อง ทำนองเก่า ร้องโดยศิลปินใหม่มาผลิตซ้ำ เช่น ชุดตามฮอยฮีสาน ของค่ายเพลงแกรมมี่โกลด์ ในเครือบริษัทแกรมมี่ ซึ่งปรากฏการณ์ศิลปินเพลงลูกทุ่งหมอลำ "ศิริพร อำไพพงษ์" การนำเอาศิลปินลูกทุ่งหมอลำรุ่นเก่า มาร้องบันทึกเสียงในแนวเพลงที่เคยได้รับความนิยมในยุคก่อนหรือนำมาผลิตซ้ำอีกครั้ง โดยไม่ใช่ศิลปินต้นฉบับ ในชุดตามฮอยฮีสาน จะได้รับความนิยมพอสมควร การประพันธ์เนื้อร้องแบบผลิตซ้ำ เปลี่ยนแปลง จากเดิมเป็นบางส่วน ดังเช่นเมื่อปี พ.ศ. 2558 ค่ายเพลงแกรมมี่โกลด์ ได้สร้างสรรค์อัลบั้มชุด "ตามฮอยฮีสาน 4" โดยมีเพลง "ลำเพลินเชิญยิ้ม" ร้องโดย "ศิริพร อำไพพงษ์" ซึ่งเพลงที่เคยได้รับความนิยมในยุคก่อนแล้วนำมาผลิตซ้ำอีกครั้ง โดยต้นฉบับเดิมคือ "ซบาไพร นามไว" ได้ร้องบันทึกเสียงเอาไว้เมื่อปี พ.ศ. 2518 ลักษณะการประพันธ์ มีรูปแบบวิธีการปรับปรุง ตัดแปลง เนื้อร้องใหม่จากเดิมเป็นบางส่วน

2. มีรูปแบบการประพันธ์เนื้อร้อง แนวเพลงอื่น เช่นแนวเพลงร็อคผสมผสาน กับ ลูกทุ่งหมอลำ เพื่อเกิดลักษณะเด่น (Featuring) ทำให้เกิดความแปลกใหม่(Exotic) สำหรับผู้ฟัง เช่น "เพลงคิดฮอด" ร้องโดย ศิริพร อำไพพงษ์ กับ Bodyslam เป็นต้น ซึ่งปรากฏการณ์ศิลปินเพลงลูกทุ่งหมอลำ

"ศิริพร อำไพพงษ์ Featurig บอดี สแลม" ผลงานเพลง "คิดฮอด" การนำศิลปินเพลง ต่างแนวเพลง อย่างศิลปินลูกทุ่งหมอลำมาร้องผสมผสาน (Featurig) กับศิลปินแนวเพลงร็อก ซึ่งถือว่าเป็น ปรากฏการณ์ครั้งแรกของอุตสาหกรรมเพลงของเมืองไทย โดยการนำเอาศิลปินลูกทุ่งหมอลำรุ่นเก่า อย่างมีฐานแฟนเพลงเป็นทุนเดิมอยู่แล้วอย่าง "ศิริพร อำไพพงษ์" วงดนตรีวงบอดี สแลม ประสบ ความสำเร็จ อันเนื่องมาจาก มีลักษณะการประพันธ์ และการเรียบเรียงเสียงประสาน ในรูปแบบดนตรี ร่วมสมัย (Contemporary Music) ทำให้เกิดความแปลกใหม่ (Exotic) สำหรับผู้ฟัง อีกทั้งเป็นการ ผสมผสานศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีทั้งดนตรีพื้นบ้านอีสานและดนตรีสากล จึงเป็นเหตุผลทำให้ได้รับ ความนิยมเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แนวเพลงร็อก (ร้องโดย : บอดี สแลม)

คล้ายจันทร์ที่อัสดง

คล้ายดั่งคนเริ่มหมดไฟ

และไม่เคยหวนกลับ

โลกใบเดิมที่สุดใส

ฤดูกาลผันเปลี่ยนแปร

ไม่งามแห่งเดียว

วาดลำเตี้ย (ร้องโดย : ศิริพร อำไพพงษ์)

เป็นจิ้งได้น้อความฮัก

ที่เคยหอมเคยกอด

ลัญญาไว้ ลีมาหมั้นมาหมาย

บอกให้คอยยังจำได้บ่

เหงาลำไต้บ่ท้อ

คิดฮอดเต๋อ

ล้าดวงดาวมีดมน

วันที่อาทิตยร้อนแรงลาจากฟ้า

ใครคนนี่เหมือนไม่ยากหายใจ

ไม่เคยเป็นเหมือนเก่า

ไม่มีอีกฝนฟ้าคราม งามดอกสวย

ขาดความรักไร้กำลังหัวใจ

เป็นจิ้งได้น้อความฮัก

คิดฮอดแล้วหนาวหัวใจ

ไหลผ่านปานซีฟ้าลี้มฟ้าแล้วบ่น้อ

คำสัญญายังจำได้บ่

เก็บใจถ้าบ่ถอย

ความฮักแท้ปานนี้อยู่ใส

ฯลฯ

อาจกล่าวได้ว่า การนำแนวเพลงร็อก มาร้องผสมผสาน กับแนวลูกทุ่งหมอลำรุ่นเก่า มีรูปแบบการประพันธ์ และการเรียบเรียงเสียงประสาน แนวสมัย (Contemporary Music) มีการ ทำนอง หรือวาดหลากหลายขึ้นอย่างมากมีทั้งลำเพลิน "เต๋อ" "ซอนแก่น" "ลำแพน" "กาฬสินธุ์" มา ผสมผสานสลับกับทำนองของ "เพลงลูกทุ่ง" และทำนอง "เพลงร็อก" ทำให้เกิดลักษณะเด่น (Featurig) เกิดความแปลกใหม่ (Exotic) สำหรับผู้ฟัง จะทำให้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและ รวดเร็ว จากกรณี เพลง "คิดฮอด"

3. ทำนองหรือवाद "ลำเพลิน" "เต้ย" "ลำแพน" "ลำเดินกาฬสินธุ์" และ "วาดลำเดินขอนแก่น" มาสลับกับทำนองของ "เพลงลูกทุ่ง" มีลักษณะการปรับปรุงตัดแปลงคำร้องใหม่จากเดิมเป็นบางส่วน และมีการแต่งกลอนลำเพิ่มเติม เช่น เพลง "ชะติงนองนอย" ร้องโดย ชาย เมืองสิงห์ กับ จินตหรา พูนลาภ ซึ่งปรากฏการณ์ศิลปินเพลงลูกทุ่งหมอลำ "จินตหรา พูนลาภ Featring สาขา ศิลปะการแสดง นักร้อง-นักแต่งเพลงลูกทุ่ง ชาย เมืองสิงห์" ผลงานเพลง "ชะติงนองนอย" มาปรับปรุงตัดแปลงคำร้องใหม่จากเดิมเป็นบางส่วน และมีการแต่งกลอนลำเพิ่มเติม มาผสมผสานเพื่อสร้างลักษณะเด่นขึ้นมาและมีความแปลกใหม่ (Exotic) อีกทั้งเรียบเรียงเสียงประสานขึ้นมาใหม่ โดยมีลักษณะรูปแบบเป็นลูกทุ่งหมอลำ ซึ่งเป็นการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านอีสานและดนตรีสากล ซึ่งเป็นเหตุผลทำให้ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งการประพันธ์เนื้อร้อง แบบนำมาผลิตซ้ำ ตัดแปลงเป็นบางส่วน และแต่งกลอนลำเพิ่มเนื้อร้องขึ้นมาใหม่ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฉบับใหม่เพลง "ชะติงนองนอย" "ชาย เมืองสิงห์" กับ "จินตหราพูนลาภ" เนื้อร้องดังนี้
(พร้อมกัน) โอ้ โอ้ โอ้ โอ้ โอ้ โอ้ โอ้...ชะโอ ชะโอ ชะโอ ชะโอ ชะโอ ชะโอ...หละหน่วย
(ชาย) โจ๊ะตึงนังนัง กะตังตึงนองนอย กะปี่ไล่หน้อย ชะมันอร่อยถึงใจ
(จินตหรา) เอาพริกแกว्हัน แล้วเอามะตันมาจิ้ม
(ชาย) ชักชวนแม่ส้มลิ้ม ละผลัดกันจิ้ม แบ่งกันไซ
(จินตหรา) ลิ่นเดือนเหมือนลิ่นใจ เงินก็หมดลื่นไป ใช้นี้ไม่พอ
(ชาย) โอ้ยกลุ้มใจได้ ต้องดูลิเก ละแก้มบเจ้าพ่อ
(จินตหรา) ต้องอดดูหนัง 35 มม.

ฯลฯ

อาจกล่าวได้ว่า "ชะติงนองนอย" ฉบับ "ชาย เมืองสิงห์" ร้องกับ "จินตหรา พูนลาภ" ประพันธ์ คำร้องโดย "สมเศียร พานทอง" (ชาย เมืองสิงห์) และประพันธ์กลอนลำ เป็นทำนอง วาดเต้ยพม่า โดย "จินดา แก่นสมบัติ" ซึ่งเพลงนี้มีการปรับปรุง ตัดแปลงคำร้องใหม่จากเดิมเป็นบางส่วน และมีการแต่งกลอนลำเพิ่มเติม วาดลำเต้ยพม่า อีกทั้งเรียบเรียงเสียงประสานขึ้นมาใหม่ โดย "ธรรมชาติ ถามะพันธ์" ซึ่งมีเป็นรูปแบบการพัฒนาลูกทุ่งหมอลำ คือการนำเนื้อร้องเดิมที่เคยได้รับความนิยมมาในครั้งก่อนนำมาแต่งกลอนลำเพิ่มเติม ผสมผสานกับคำร้อง ทำนองวาดลำเข้าไป เพื่อสร้างลักษณะเด่นขึ้นมาและให้เกิดความแปลกใหม่ (Exotic) สำหรับผู้ฟัง จนทำให้ได้รับความนิยมขึ้นมาใหม่อีกครั้ง

นอกจากนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำ ของวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ได้มีการนำแนวเพลงจากแถบประเทศตะวันออกกลาง มาผสมผสานกับกลอนลำ ด้วยการใส่ทำนอง คำร้อง และ

จังหวะหมอลำ เข้าไปผสมผสานกับแนวเพลง “อะบานิบิ” (Abanibi) แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า "I Love You" ผลงาน ของวง Izhar Cohen & The Alphabeta กลุ่มดนตรีชาวอิวยิวจากประเทศอิสราเอล ประพันธ์เนื้อร้องโดย Ehud Manor มีท่อนสร้อยเป็นภาษาฮีบรู ดังตัวอย่างเพลง

(ร้อง) “อะบานิบิพี่มักบ่เด อะบานิบิพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานิบิพี่มักบ่เด อะบานิบิพี่มัก บ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานิบิพี่มักแท้เด อะบานิบิพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้เด กลางวันกลางคืนยังมีหยิ่ง ตอนใดว่าง ๆ น้องฮาน้องเฮ ฮ้องเพลงอะบานิบิ นี่เด เขาบอกว่าเสียงข่อยมีเสน่ห์ ซึ่โบซึ่เบ็กเฮกันไปเรื่อย ๆ เลยลากเข้าหาเจ้า เพลงอะบานิบิ หม่อมสาวไทยแลนด์คนแม่่นหัวใจว่างเปล่า มาเฮามาฮ้อง อะบานิบิ

อะบานิบิพี่มักบ่เด อะบานิบิพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานิบิพี่มักบ่เด พี่ชอบบ่เด คนที่ร้องเพลงอะบานิบิ ท่วงดอกทำนองหากบ่ฮ้อตดอกหวา แต่เดิมที่เข้าหั้นดังอิหลี อะบานิบิ มันประยุกต์ดี ๆ อย่างเพลงนี้มีลามาผสมกลมกลืนฟังรื่นหูจึ่ง

(ลำ) อะบานิบิย่อนมาที่เอเซียอีกครั้ง กะละเป็นตาฟังเหมือนนางนี้หนานาลำมาเพิ่ม เชื่อมใส่กันแล้วเต็นมันกว่าจังหวะเดิม ๆ ด้านเพลงนั้นฝรั่งเขาเริ่ม ข่อยนี้เสริมสังวาลละทำให้ โจ๊ะพริ้ม ๆ โอ้หม่อมบ้านนาฟังอะบานิบิแล้วพ่อย่าลิม อะบานิบิมารีไซเคิลเพลินดังฟังกันตรึม หาละโจ๊ะพริ้ม ๆ ฟังแล้วหายเศร้าซิมสะบิมหลายเด

(ร้อง) อะบานิบิพี่มักแท้เด อะบานิบิพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้เด อะบานิบิพี่มักแท้เด อะบานิบิพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้เด ยามใดซิมเขาเศร้าโคกฤทัย อ้ายมานั่งฟังเพลงอะบานิบิ ฟังเพลงเบา ๆ คลายความหงอยเหงาเศร้าสร้อย ซึงใจบ่ย่อยอะบานิบิ

(ลำ) อะบานิบิของน้องนี้เอ้ย พี่เอ้ย เออะ เออ เอ็ง เอย เป็นของที่เจ้าอื่นบ่ทันมี เปิดดัง ๆ แล้วฟังดี ๆ ลีลาดนตรีมันชวนชื่นโฮแซว มาอีกแล้วอีกแล้วละอะบานิบิ หมอลำก็กำลังบูมเต็มทีพวก อะบานิบิ ได้ดลระระตีหลายเด

(ร้อง) อะบานิบิพี่มักแท้เด อะบานิบิพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้เด อะบานิบิพี่มักแท้เด อะบานิบิพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้เด อะบานิบิ พี่ชอบบ่เด ชอบผู้ฮ้องเพลงอะบานิบินี้แน่บ่เด อะบานิบิพี่มักเดชอบเด ชอบคนที่ฮ้องเพลงอะบานิบินี้หลายเด อะบานิบิพี่มักเด ชอบเด ชอบเพลงอะบานิบิ นี้หลายเด” ...

รูปแบบการประพันธ์เพลงลูกทุ่งหมอลำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ในสภาพปัจจุบันของเพลงลูกทุ่งหมอลำ ซึ่งถือว่าเป็นยุคแห่งการปรับตัว ภาคธุรกิจเพลงก็ปรับได้มีการปรับกลยุทธ์ทางการตลาด

ควบคู่ไปด้วย ทุกบริษัทเพลง นอกจากจะเน้นในเรื่องการดาวน์โหลดแล้ว ได้มีการเรื่องเก็บรายได้จากลิขสิทธิ์เพลง อีกทั้งได้นำเอากลับมาของศิลปินลูกทุ่งหมอลำ รุ่นเก่าที่มีฐานแฟนเพลงเป็นทุนเดิมอยู่ แล้วทำให้ได้ขายงานได้ง่ายกว่าการสร้างศิลปินใหม่ เหตุเพราะมีฐานแฟนเพลงเดิมรับรองและยังเป็นที่ยอมรับอยู่ และศิลปินเพลงลูกทุ่งหมอลำรุ่นเก่าที่ได้นำเอากลับมาทำและสร้างสรรค์ผลงานเพลง อีกทั้งมีนักประพันธ์เพลงรุ่นใหม่ เกิดขึ้นมาอย่างมากมาย เหตุเนื่องจาก เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ยุคเทคโนโลยี ยุคดิจิทัล ยุคแห่งการสื่อสาร จนนำไปสู่ธุรกิจในเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรมเพลงในระบบดาวน์โหลดเพลง ทำให้นักแต่งเพลง จำเป็นปรับรูปแบบเนื้อหาให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ และเปลี่ยนแปลงเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกับของสังคม (จินดา แก่นสมบัติ, 2561)

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้เห็นได้ว่าพัฒนาการของเพลงลูกทุ่งหมอลำ เริ่มมาจากเพลงลูกทุ่ง ซึ่งคำว่า “ลูกทุ่ง” ทำให้เห็นภาพชีวิตของคนชนบทไม่ว่าจะเป็นภาคใดก็ตาม เป็นคำที่นำเสนอวิถี และแนวคิดที่นำเสนอออกมาผ่านเสียงเพลงโดยเกี่ยวเนื่องกับสถานการณ์ในสมัยของสังคมนั้น ๆ เรื่อยมาเพลงลูกทุ่งหมอลำ เป็นการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมอีสาน โดยการเอากลอนลำซึ่งเป็นมรดกทางภาษาของคนอีสาน มาผสมกับทำนองเพลงที่มีเนื้อหา นำเสนอให้เห็นถึงวิถี และแนวคิดรวมถึงตัวตนแท้จริงของคนอีสานทำให้เพลงลูกทุ่งหมอลำได้รับความนิยมและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเพลงลูกทุ่งหมอลำ จะมีลักษณะโดดเด่นหรือน่าสนใจจนทำให้นำเสนอความเป็นตัวตนอันเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสานอย่างไร ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ 3

ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

การศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้วิจัยศึกษาจากเพลงในวีซีดีบันทึกการแสดงสดหมอลำคณะเสียงอีสาน ชุดที่ 1 – 18 และ จากการทอดเทปซึ่งเก็ลเพลงใน www.youtube.com ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 – 2563 ที่มียอดการรับชม 10,000 วิว ขึ้นไป ที่อัปโหลดทางช่อง “นกน้อยปีกเหล็ก official” ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีการใช้ภาษาในฐานะเครื่องมือหรือสัญลักษณ์ ที่สำคัญในการถ่ายทอดอารมณ์ สื่อสารเนื้อหาอารมณ์เพลงเพื่อให้ผู้ฟังเพลงเกิดจินตภาพและมีอารมณ์คล้อยตาม นอกจากนั้นภาษายังสามารถนำเสนออัตลักษณ์ได้ชัดเจน ดังที่ ศิริพร ภักดีผาสุก (2561 : 36) กล่าวว่าภาษาสามารถทำหน้าที่เป็นดรชนีบ่งชี้อัตลักษณ์บางประการได้ การเป็นดรชนีบ่งชี้อัตลักษณ์หมายความว่า การใช้ภาษาบางอย่างสามารถบ่งชี้ได้ว่าลักษณะบางประการเกี่ยวกับตัวตนของผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ได้ อาทิ เพศสภาพ ภูมิลำเนา วัย อาชีพ สถานภาพทางสังคม ฯลฯ การใช้ภาษาสามารถบ่งชี้ตำแหน่งแห่งหนทางสังคมในบางแง่มุมของผู้ใช้ภาษาได้ ซึ่งผู้วิจัยพบลักษณะการใช้ภาษาเด่น ๆ ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การใช้คำ

- 1.1 การใช้คำบ่งสถานที่
- 1.2 การใช้คำเรียกญาติ
- 1.3 การใช้คำสื่ออารมณ์
- 1.4 การใช้คำแทนบุคคลและกลุ่มบุคคล
- 1.5 การใช้คำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ
- 1.6 การใช้คำเพื่อเล่นเสียงสัมผัส
- 1.7 การใช้คำซ้ำ
- 1.8 การใช้คำซ้อน
- 1.9 การใช้คำขยาย
- 1.10 การใช้อุทานเสริม
- 1.11 การใช้คำบอกเวลา

2. การใช้สำนวน
  - 2.1 สำนวนไทยมาตรฐาน
  - 2.3 สำนวนอีสาน
3. การใช้โวหาร
  - 3.1 บรรยายโวหาร
  - 3.2 พรรณนาโวหาร
4. การใช้ภาพพจน์
  - 4.1 อุปมา
  - 4.2 อุปลักษณ์
  - 4.3 นามนัย
  - 4.4 อติพจน์
  - 4.5 บุคคลวัต

การใช้คำและกลุ่มคำ

การใช้คำ คือการเลือกคำหรือกลุ่มคำที่ใช้ในการสื่อสาร เพื่อบอกเจตนาของผู้ส่งสารให้ผู้ฟังได้รับรู้ว่าคำหรือกลุ่มคำที่เลือกใช้นั้น มีเจตนาหรือจงใจใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ทางภาษา

1. การใช้คำบ่งสถานที่

ในเพลงลูกทุ่งโดยเฉพาะลูกทุ่งหมอลำมักมีการใช้คำบ่งสถานที่ ทั้งนี้อาจเป็นชื่อประเทศ เมือง จังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน หรือสถานที่สำคัญ การระบุสถานที่เพื่อให้ผู้ฟังสามารถจินตนาการถึงบรรยากาศหรือสภาพพื้นที่นั้น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏการใช้คำบ่งสถานที่ในหลายบทเพลง ดังนี้

1.1 การใช้คำบ่งสถานที่เป็นชื่อประเทศ เมือง จังหวัด อำเภอและหมู่บ้าน เป็นการอ้างถึงสถานที่ชื่อประเทศ ชื่อจังหวัด ชื่ออำเภอ หรือชื่อหมู่บ้าน เพื่อบอกเล่าเหตุการณ์ว่าเรื่องราวเกิดขึ้นที่ใด เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพชัดเจน ดังตัวอย่างเพลง

“มีคนเห็นเธอที่**เยอรมัน** แฟนเก่าที่ชื่อสาวจันทร์มีลูกนำกันสองคน เธอทิ้งครอบครัวเพราะ
 ผัวเก่ามันคนจน ตามหากะบ่เห็นสน มีคนไปเจอที่**เยอรมัน** เธอสั่งความมาหาอ้ายกับลูก เดียวนี้เธอมี
 ความสุข ไม่ทุกข์เหมือนอยู่กับฉัน ไม่กลับ**เมืองไทย**ขอตายที่**เยอรมัน** ผাগเงินมาด้วยสองพัน เอาไว้ใช้
 วันลูกเข้าโรงเรียน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8 : เห็นเธอที่เยอรมัน)

“เจ้าช่างงามเด่นบุญพี่มาเห็นเนื้อทอง งามหลายได้สาว **ปากของ ผึ้งนคร เวียงจันทร์**
ช่างงามผุดผาดบาดตา โสภาลาววัลย์ คิดนางงานใจไหวหวั่น ได้ยู้จักกันแสดคิดฮอดหลาย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9 : คอยฮักจากสาวเวียง)

“อ้ายอยู่น้ำ **โสมอุตร**เฮ็ดไฮ่สวนมอน สวนยางพารา น้องอยู่ **ปากชมเมืองเลย** ปลูกพริก ปลูก
เตย ไฮ่ฝ้ายสวนยา น้ำโสมติดกับ **ปากชม**ไกลกันก็หลุมบุญละหนา อ้ายอยู่เปยภูก้านั้นน้องอยู่เปยภู
ก้านี้ เฮ็ดให้คนดีบ่มีมาหา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16 : คิดฮอดอ้ายจิง)

“**คนชุมแพ**เล็กแลพี่แล้วแก้วตา จึงอำลาที่ไปแล้วไม่หันมาห้วง **คนชุมพล**ที่เลยเหงาเศร้า
ทรวง **คนชุมพวง**ได้ควงเกี่ยวแขนแพนพี่ จีบกันมาตั้งนานหมายหมั้นกันมาหลายปี...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1 : ชุมแพชุมพลชุมพวง)

“..เชียร์ไก่ดั่งไกลหลายบ้าน เชียร์อยู่ **บ่อนหนองหาน**เสียงดังฮอด **บ้านหนองใส** อีตอน
ล้งงานปานเพิ่นจ่มคาถา บัดเชียร์ไก่อ้นหนาเสียงจักมาจากใส”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: บ้าไก่อตี)

“รักและคิดถึง **ปากน้ำโพ** อยากกลับไปโอ้ไปอ่อนไปออยล้าออยเทคแควร์ อยู่กันไกลแสน
ที่คิดถึงแพนสาว **เมืองสี่แคว** วันไหนที่พร้อมแม่ ๆ จะอ่อนพ่อแม่ไปขอทันที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2 : รักสาวนครสวรรค์)

“ไชยา ๆ ๆ ๆ ๆ **ตอนฉันอยู่เสิงสาง**ฉันรักสาวชื่อ **ไลว** ย้ายมาอยู่ **โชคชัย**ฉันรักคนชื่อ **สด**
ชื่อ **สด**ละอยู่ **ด่านขุนทด** หลงรักแม่ยี่สดเป็นหลานหลวงพ่อคุณ บุญไม่ถึงต้องลาไกล ลาไกล **หนีไปอยู่**
ปากช่องหลงรักน้องดอกบัวสาย ย้ายไปอยู่ **พิมาย**ก็รักสาวสายสมร สายสมรจำใจต้องจากจรมาอยู่
ปักธงชัย มาชอบสาวพิสมย์ ทำไร่ล้าปะหลงที่อยู่ไม่ได้ ต้องจากนางไปอยู่ **อำเภอโนนไทย**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: ออกหักเสมอหริ่ม)

“คนที่ลี้ที่สามตามมาบอกอยู่ **ศรีราชา**เป็นแม่ค้าขายไก่ คนที่ห้าอยู่ **กมลาไสย**เป็นลูกสาว
ลุงไฟ ถ้าตามมาคงรุ่น รวบรวมมาแล้วล้วน ๆ แต่เป็นข้อมูลรวบรวมมาแล้วล้วน ๆ แต่เป็นล่ะข้อมูล
อยากรักพี่ที่ลี้รุ่นเพราะพ่อคุณแพนมีมากมาย”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ข้อมูลมากไม่ยากรัก)

จากบทเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีการใช้คำบ่งสถานที่ทั้งการกล่าวถึงประเทศคือ *เยอรมัน* ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนอีสานมีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน ซึ่งไม่ใช่แค่ภายในประเทศแต่เป็นการเคลื่อนย้ายไปยังต่างประเทศ ในที่ที่มีความเจริญ เป็นการนำเสนอให้เห็นว่า คนอีสานต้องการหนีความทุกข์ยากลำบาก ยอมไปต่อสู้อย่างต่างแดนเพื่อหาเลี้ยงชีพในพื้นที่แห่งใหม่ หวังเพื่อให้ความเป็นอยู่และฐานะทางสังคมดีขึ้น ดังที่ปรากฏในบทเพลง *เห็นเธอที่เยอรมัน* และมีการกล่าวถึงชื่อเมือง *เวียงจันทน์* ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศเพื่อนบ้าน ในบทเพลง *คอยฮักจากสาวเวียง* นำเสนอให้เห็นถึงความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ระหว่างคนทั้งสองประเทศโดยเฉพาะคนอีสานว่ามีการไปมาหาสู่กับคนลาว จนเกิดเป็นความรัก ดังที่ปรากฏในบทเพลง นอกจากนั้นแล้วมีการกล่าวถึงชื่อจังหวัด *อุดร* *เมืองเลย* ในเพลงคิดฮอดอ้ายจั่ง ที่นำเสนอถึงพรมแดนจังหวัดที่มีเขตติดต่อกัน หรือกล่าวถึงอำเภอ *น้ำโสม* *ปากชม* ในเพลงคิดฮอดอ้ายจั่ง อำเภอ *ชุมแพ* *ชุมพล* *ชุมพวง* ในเพลงชุมแพชุมพลชุมพวง อำเภอ *หนองหาน* ในเพลงบ้ำไก่อ๊ต อำเภอ *เสิงสาง* *ฉะชัย* *ด่านขุนทด* *พิมาย* *ปักธงชัย* *โนนไทย* ในเพลงออกหักเสมอหริ่ม และอำเภอ *ศรีราชา* *กมลาไสย* ในเพลงข้อมูลมากไม่यरรักและการกล่าวถึงชื่อหมู่บ้าน *หนองใส* ในเพลงบ้ำไก่อ๊ต บ่งชี้ให้เห็นว่าเรื่องราวต่าง ๆ เกิดขึ้นในสถานที่ใด ทำให้ผู้ฟังเกิดภาพและมีสำนึกร่วมกับเรื่องราวที่เล่าผ่านสถานที่นั้น ๆ ว่าเป็นสถานที่ที่รู้จัก อยู่ใกล้หรือเคยไป ทำให้ผู้ฟังเข้าถึงเนื้อหาและมีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัวโดยการกล่าวถึงสถานที่ โดยเฉพาะการกล่าวชื่ออำเภอ พบมากที่สุดในการใช้คำบ่งสถานที่เพราะเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ได้พยายามนำเสนอภาพคนอีสานที่อยู่ในถิ่นฐานต่างอำเภอ แต่ยังมี การไปมาหาสู่ ติดต่อกันอยู่เสมอ จึงมีการใช้คำที่บ่งสถานที่ เพื่อเป็นภาพแทนพื้นที่ที่ถ่ายทอดเรื่องราวตามเนื้อหาเพลง

1.2 การใช้คำบ่งสถานที่เป็นแหล่งธรรมชาติและสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น

เป็นการกล่าวถึงสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งผ่านกระแสสำนึกหรือความทรงจำ ที่เคยไปหรือคิดถึงสถานที่ดังกล่าว ดังตัวอย่างเพลง

“หนุ่มลำชีไปลื้อยู่ไส ทำไมไม่กลับมาแม่มูล หรืออ้ายลิ้มไออุ่นลิ้มสาวแม่มูลที่เคยร่วม
สัญญา น่องนี้ค้อยพี่มา ค้อยค้อยขวัญตา ละอยู่ที่ทำแสง ทำแสง ทำแสง...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: สาวแม่มูลค้อยแพน)

“ไอพ่อพุ่มพวงบัวหลวงซึ่งคำรำพัน คำเว้าของอ้ายช่างหวาน สาวบึงพลาญหัวใจ ลอยล่อง
ไม่จริงกรรมัง ที่ว่ายังไรคนเกี่ยวข้อง น่องกลั้วมีคู่ครอบครอง แล้วลองมาล่อหลอกสาวอีสาน”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com: บัวหลวงรอรัก)

“อดีตริมหนองประจักษ์ อ่อนรักได้คุ้นช่อเหลือง ร่วมฝันด้วยกันเนื่อง ๆ เชียงอ้ายบ่คืนมา
จอย สกลบ่ไกลอูตร พ่อเข้มพรคือบ่ย่อนฮอย อ้ายหลอกให้น้องหลงคอย ช่างตัดหางปล่อยสาวอูตร”
(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 4 : สาวอูตรอาตุรย์)

“สาวมูลก็มีสาวฝั่งซีฝั่งโขงก็มาก ไฉนจึงจะตีจาก หารักต่างแดนหาแฟนต่างบ้าน พี่จันทร์
ฝากใจ ข้ามาใหญ่ไปทิ้งอีสาน ดอกคุณเลี้ยงแค้นลั่นมนต์ขลังอ้ายจึงห่างหาย เหตุผลชอบคนไกล
บ้าน โธ่เอ๋ยพี่จันทร์คนหลายใจ”
(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 3 : ทิดจันทร์หลายใจ)

“ที่ศาลาแดงยามแดดอ่อนแสงตะวันรอน เคยเป็นฉากรักบางตอนเมื่อครั้งละครรักเรา
เริ่มต้น ศาลาริมทางเมื่อว่าง ๆ มีเราสองคน เจ้าบอกรอยามีรถยนต์ อ้ายสาบานตนว่าจะ พยายาม
จับกันจนค้ำนองพูดอีกคำอ้ายยังจำได้...”
(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 8: ศาลาแดงแห่งความหลัง)

“ลาถิ่นดินแดนข้าวเหนียว แม่ดอกกระเจียวบ่เหลียวคืนบ้านเฮา ลืมแล้วบ้อ หัวนาป่าเคย
พักเขา ดอกกระเจียวสีขาวเจ้าเคยฝากอ้ายยามแลง”
(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลืมทุ่ง)

จากบทเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำบ่งสถานที่ที่เป็นแหล่งธรรมชาติเพื่อบ่งว่า
สถานที่แห่งนั้นคือที่ใด หรือมีความสำคัญอย่างไร เช่น **สาวบึงพลาญ** ผู้แต่งต้องการสื่อความหมายถึง
พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด หรือคนร้อยเอ็ด โดยไม่ได้บ่งสถานที่เป็นชื่อจังหวัด หากนำเอา “**บึงพลาญชัย**”
ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญ ที่โดดเด่นหรือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ดมากแล้ว หรือ “**หนุ่มลำชี**”
“**สาวแม่มูล**” เป็นการอ้างถึงแม่น้ำ เพื่อใช้เป็นตัวแทนของจังหวัด หรือคนจังหวัดนั้น ๆ โดยกล่าวถึง
แม่น้ำซึ่งเป็นสถานที่ที่พื้นที่จังหวัดนั้นตั้งอยู่ **ลำชี** หมายถึง จังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับริมฝั่งแม่น้ำชี เช่น
มหาสารคาม ยโสธร **แม่มูล** หมายถึง จังหวัดที่มีพื้นที่ติดริมฝั่งแม่น้ำมูล เช่น อุบลราชธานี มีการ
กล่าวถึงสถานที่ **หัวนา ป่า ริมหนอง** เพื่อสื่อถึงสำนึกความทรงจำ เกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้เป็นที่ที่เคย
มีความทรงจำร่วมกับคนรัก หรือคนที่จากมาโดยการหวนคิดถึงผ่านสถานที่แห่งนั้น นอกจากนี้ยังมี
การกล่าวถึงสถานที่ที่ไม่ได้เป็นแหล่งธรรมชาติแต่เป็นสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น **ศาลา
ริมทาง** ในเพลงศาลาแดงแห่งความหลัง เป็นการรำลึกถึงความทรงจำกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตที่
นำเสนอภาพวิถีชีวิตของหนุ่มสาวอีสาน ให้เห็นถึงการใช้สถานที่ คือศาลาริมทางที่ใช้สำหรับนั่งพัก
รอรถโดยสารประจำทางเป็นสถานที่นัดพบปะพูดคุยกัน จนทำให้สถานที่แห่งนั้นกลายเป็นพื้นที่แห่ง

ความทรงจำอันประทับใจ การที่ผู้แต่งใช้คำบ่งสถานที่เฉพาะ อย่าง **ลำชี ริมมูล** นั้น เป็นการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นอีสานได้อย่างชัดเจน เพราะสถานที่ดังกล่าวมีเป็นภาพแทนคนอีสานที่นำเสนอวิถีชีวิตและเรื่องราวความสัมพันธ์ที่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างคนอีสานกับสายน้ำ โดยเฉพาะลำน้ำชี และน้ำลำมูล

จะเห็นได้ว่าการใช้คำบ่งสถานที่ทั้งชื่อประเทศ เมือง จังหวัด อำเภอและหมู่บ้าน และแหล่งธรรมชาติหรือสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น นั้นผู้แต่งตั้งใจเลือกคำที่สามารถนำเสนอตัวตน และภาพคนอีสานไว้ในเนื้อเพลงอย่างจงใจ เพราะคำที่ระบุนั้น สามารถบ่งชี้ตำแหน่งแห่งหน และความ เป็นอีสานได้อย่างชัดเจนทั้งในมิติอัตลักษณ์พื้นที่ และสถานที่

2. การใช้คำเรียกญาติ

การใช้คำเรียกญาติเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ปรากฏบ่อยครั้งในเพลงลูกทุ่งหมอลำ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่สนิทสนม เนื่องจากเนื้อหาในบทเพลงมักเป็นเรื่อง ใกล้ตัว จึงนิยมใช้ภาษาง่าย ๆ บอกเล่าเรื่องราว ประกอบกับสังคมชนบทโดยเฉพาะสังคมชนบทอีสานส่วนใหญ่มีความ เป็นเครือญาติสูง อยู่รวมกันเป็นกลุ่มใกล้ชิดสนิทสนมกัน หรือแม้แต่การส่งสารระหว่างคู่รักทั้งชาย และหญิงก็ใช้คำเรียกแทนด้วยคำที่แสดงถึงความใกล้ชิดเป็นพี่เป็นน้อง ถ้อยคำที่ใช้จึงไม่แสดงความห่างเหินดังเช่นสังคมเมือง ซึ่งในบทเพลงลูกทุ่งหมอลำลักษณะเสียงอีสานปรากฏการใช้คำเรียกญาติ ดังนี้

2.1 การใช้คำเรียกญาติที่สื่อสารระหว่างนักร้องกับผู้ฟัง

เป็นการใช้คำเรียกญาติที่นักร้องต้องการถ่ายทอดเรื่องราว เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกร่วม เสมือนว่าผู้ฟังนั้นเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือเป็นผู้รับฟังในเหตุการณ์ทำให้เกิดความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเองกับนักร้องมากขึ้น ดังตัวอย่างเพลง

“ละแม่ลิขิตชีวิตตัวเองได้ พรารถนาทรงได้เลือกเฟ้นเป็นคือว่าแต่นี้ชินชาตาฟ้าต้องการ จังซี่ ดนช่วยโหลดปล่อยไป เลือกเกิดเองบ่ได้จั้งขมขื่นผืนความจริง โตเป็นชาย ใจเป็นหญิงนี้ข้างเป็น แหน้อบ่า”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ตัวเป็นชายใจเป็นหญิง)

“เสารออาทิตย์ติดงานอยู่ไหนช่างมัน เเพนตีรถกลับบ้านเตรียมการเข้าบ่อนไก่ เรื่องลูกเรื่องเมียแล้วแต่จะเคลียร์กันเอง เรื่องร้องลำทำเพลงแล้วแต่บักแพรบักใหม่ เรื่องอื่นเพิ่นเสย ก้มๆ เงย ๆ แแต่นำไก่ คงต้องเปลี่ยนชื่อแซ่แน่ละเด้อแม่ใหญ่ เปลี่ยนจากนกเป็นไก่คงสะใจเจ้า”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: บ้าไก่ตี)

“จักบุญค้ำ กรรมค้ำ จังมาล่ำกลอนโก โอัยจักหยังค้ำจังมาล่ำกลอนโก มาฉาย อีกรอบ ฉาย
ซำอีกรอบ ย้อนแพนขอบโกตี ซุมื้อนี้ทุกที่กำลั้งบูม มีชื่อเสียงแซวชะกว่าเดิมหลายก็ มีทุกที่ ทุกที่
อันสามมีอ้อมโก ผู้ซำกะตายต้องปากเปือกต้ำะป่า ย้อนแพนบ้ำไ่כן”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: หัวใจโกชน)

“บัดนี้...โลกหมุนไปทางหน้าบ่คืนมาหม่องเก่า พวกคนเฮาสุมื้อนี้บ่คือก็ก่อนมา ฟังเบิ่ง
เต๋อแม่ป่าผมว่าสิจริงใหม่ เห็นมาหลายพอแสมนุชย์เฮาสมัยนี้ จักสิตีไฟแล้วแนวเป็นทั้งประเทศ
ผมสังเกตเบิ่งแล้วแนวบ้านพัฒนา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: คนหรือโค)

จากบทเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำเรียกญาติ **แม่ป่า แม่ใหญ่ ป่า** ในการสื่อสาร
ในเนื้อเพลง โดยนักร้องเล่าเรื่องราวแล้วมีการใช้คำเรียกญาติดังกล่าวแทนผู้ฟัง เสมือนว่าผู้ฟังนั้นอยู่
ในเหตุการณ์นั้นด้วย และคำเรียกญาติ ส่วนมากที่ใช้คือ แม่ใหญ่ แม่ป่า ซึ่งเป็นคำเรียกญาติที่บ่งเพศ
หญิง นำเสนอให้เห็นว่า ผู้ฟังบทเพลงถูกทုံหมอลำคณะเสียงอีสาน ส่วนมากแล้วเป็นเพศหญิงและ
เป็นคน มีอายุ จึงได้ใช้คำเรียกญาติว่า ป่า หรือ แม่ใหญ่

2.2 การใช้คำเรียกญาติที่สื่อสารระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย

เป็นการใช้คำเรียกญาติที่สื่อสารระหว่างผู้อาวุโสกับผู้ที่มีอายุน้อยกว่า หรือสื่อสารกับ
สิ่งที่เคารพยึดถือ ซึ่งใช้คำที่แสดงถึงความเคารพนับถือ ตามธรรมเนียมโดยเฉพาะสังคมอีสานที่มีการ
นับญาติและยึดปฏิบัติในระบบอาวุโสอย่างเคร่งครัด ดังตัวอย่างเพลง

“หลายปีเคลื่อนชีวิตลางเลือนทุกข์จากไกลปู่ ลื้ออยู่ลู่ล่ำกับเข้าบ้ำแลงเข้าบ่ปาน มาเถอะเจ้า
มาหล่ำมาเหลียวมีอย่างเดียวเขาลือแต่โดนขวัญเมือง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: พรปุณา)

“ลูกมาวานหลานมาเว้าองค์บรมกัมกราบไล่ บารมีพ่อพระใส ผู้ลื้อเลื่องกระเดื่องฟ้าเทพา
ไทให้ล่องพร ทุมหนองคายมาขออ้อนพ้อให้น้ำชู ส่อยเอ็นดูชีวิตให้ลูซ้อย่ามัยฮ้อน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: ขอพรพ่อพระใส)

“หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย
แ่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่นกน้อยมาแล้วน้อแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: มนต์เพลงเสียงอีสาน)

“...คนเก่าคนแก่อ่าง**พ่อใหญ่ยงค์** อยู่มาแต่ตั้งวงต้องได้หลายกว่าหมู่ ซ้อยกะ หล่ายไปเขา ไล่หนีกะอยู่ ต้องได้หลายกว่าหมู่มันจั่งลิแม่่นแนว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: ทายาทอสูร)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำเรียกญาติ **แม่ใหญ่ พ่อใหญ่ ปู่ พ่อ** ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่อาวุโสกว่าหรือเป็นที่เคารพนับถือ แสดงให้เห็นว่าสังคมคนอีสานเป็นสังคมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด การสื่อสารระหว่างคนต่างวัย มีการใช้คำที่แสดงถึงการยกย่องให้เกียรติ คำว่า **พ่อใหญ่ แม่ใหญ่** เป็นคำใช้เรียกผู้ใหญ่ที่นับถือ นอกจากนั้น คำว่าเรียกญาติ **ปู่ พ่อ** เป็นการสื่อสารระหว่าง นักร้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ยึดถือ โดยใช้สรรพนามเรียกแทนตัวว่า **ลูก หลาน** ซึ่งแสดงถึงความนอบน้อมและเคารพอย่างสูง ซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ความเชื่อและวิถีของคนอีสานซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป

2.3 การใช้คำเรียกญาติที่สื่อสารระหว่างคนรัก

เป็นการใช้คำเรียกญาติที่ถ่ายทอดเรื่องราวในบทเพลงถึงความรักระหว่างหนุ่มสาว ซึ่งมีการใช้คำเรียกญาติเพื่อแสดงความใกล้ชิดสนิทสนม ดังตัวอย่างเพลง

“...แต่มาปีนี้**มีอ้าย**เป็นคู่กัน ไปฟังหมอลำ**น้องคิดนำแต่อ้ายคนดี** พระเอกลำล่อง โศกเป็นกลอนใจอ่อนใจหวี นิ่งหน้าเวท**มีอ้าย**ใจ**น้อง**เหงา ๆ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ฟังลำคิดฮอดอ้าย)

“...คิดไปฮอดคำคนลือ คมเคียวบาดมือ**เจ็บ**จนมี**น้ำตา** เขาบอกว่า**อ้าย**อยู่ใน เมืองหลวง เร็งร่า ลอยหน้าลอยตา**คง**สาว**เที่ยว**บาร์**ทุกคืน**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เกี่ยวข้าวดอรรอแฟน)

“เหนื่อ**หน้า**ย่าย**แท้**ละได้ **ญาอ้าย**บ่แล**เหลียว** เกี่ยว**บุญ**จันทร**คน**เดียว**เอ็ด**ให้**นาง**โดน**แย**ย ฝน**เอ๋ย** เอ๋ย**ฝน**ฟ้า**สว่าง**มา**ตก**มา**ล้าง** เหมือน**น้ำ**ตา**คน**หลัง **สาว**จำ**ปา**ผิด**หวัง**นั่ง**เฮ็ด**หน้า**ซ้อย**ม้อย ซ้อย**ม้อย** **น้ำ**ตา**ย้อย**อยู่**หว่าง**โพน **ละ**ปาน**หว่า**น้ำ**ล้น**ลิ**ไหล**ลง**ลำ**เจ้า**ชี**เอ๋ย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10 : สาวจำปา)

“จำ**เสียง**ได้**บ่** **สาว** **ตจว.** **คน**ชื่อ **โทร**จาก**มือ**ถือ**ถึง****อ้าย**ดี**ใจ**เสียง**ใส** **ถาม**หยั่ง**ได้**บ่ **บ่**ต้อง**ออน** แอ**หน้า**ไม้**คน**จัด**มี**แฟน**แล้ว**ไป**หัวใจ****อ้าย**ว่าง**อยู่**บ่”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: ดีใจคนใจ)

“หลังสงครามที่**อ้าย**ก็ล้มสัญญา หลังเมฆาหัวใจเราเริ่มป่วน กะล่อนจริงพ่อหนูสิงตาสวด
เฮ็ดนางเจ็บปวดหม่นเอเลคือ**อ้าย** หักมาฟังก็เมื่อหลังสงครามต์ ล้มคลุกคลานย้อนผู้ชายใจดำ เห็นเขา
รวยเลยไปจ้อยต้องจำ เงิน**น้อง**มันตำ**อ้าย**เลยเมินเห็นจร...”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : รักฟังหลังสงครามต์)

“จักจั้นร้อง**น้อง**ร้องให้ จักจั้นร้อง**น้อง**ร้องให้ **อ้าย**อยู่ไล่ละวอนฟักลับตัวว ฐูป่น้อผู้ใด
ปวดร้าวหน้าหน้าหวงใน ดายหญ้าไร่ใจหวังคนดี ดายหญ้าไร่ใจหวังคนดี ชัดด้ามเสียมลงซีปล่อย
อารมณ์ค่าง”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : จักจั้นร้องน้องร้องให้)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำเรียกญาติ ที่สื่อสารระหว่างคนรัก หรืออดีตคนรัก
ที่เป็นเพศชาย และเพศหญิง ในบทเพลงที่ผู้ชายร้องสื่อสารถึงผู้หญิง จะใช้คำเรียกญาติแทนผู้หญิงว่า
น้อง ส่วนในเพลงที่ผู้หญิงร้องสื่อสารถึงผู้ชาย จะใช้คำเรียกญาติแทนว่า **อ้าย** โดยเฉพาะคำว่า **อ้าย**
เป็นคำที่ผู้แต่ง ตั้งใจใช้คำภาษาถิ่นอีสาน เป็นการนำเสนออัตลักษณ์ทางภาษา ผ่านภาษาถิ่นที่ชัดเจน
ที่สุด ซึ่งไม่ว่าเนื้อหาของเพลงจะเป็นเรื่องราวที่สุขสมหวัง คิดถึง มีความสุข หรือแม้แต่นำเนื้อหาที่เสียใจ
ผิดหวังเจ็บปวด การใช้คำเรียกญาติก็ไม่เปลี่ยนไป นำเสนอให้เห็นว่าหนุ่มสาวชาวอีสานที่เป็นคู่รัก
มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันเหมือนพี่น้อง มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน

2.4 การใช้คำเรียกญาติที่เป็นภาษาต่างประเทศ

เป็นการใช้คำเรียกญาติที่เป็นคำภาษาต่างประเทศ แต่มีการนำมาใช้ในบริบทของ
สังคมอีสานซึ่งสื่อสารระหว่างคนทั่วไปหรือกล่าวถึงบุคคลที่ 3 ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“...เขาเป็นไงกะเจาะกันด้ามเถี่ย ย้านพีเสี่ย เปลี่ยนมาใช้เบอร์ใหม่ แต่ก่อนนี้เด้อ**เฮีย**ใช้
เบอร์ ศูนย์หนึ่ง เมื่อถีกทวงหนี้ ละ**เฮีย**ใช้เบอร์ศูนย์ไหน ที่ถามเพราะมีความสนใจ หาเบอร์ไว้
เผื่อหัวใจว่างเปล่า บัดหน้า**น้อง**เหงา ๆ สิได้กตหา**เฮีย**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: เบอร์ไหนกันแม่)

“ลูกเกิดเจ้าหมดแล้วฮักเฮาที่เฝ้ารอมมา ก่อน**อ้าย**กลับไปเถนาฝาก**เจ้**แดงลา ถ้าเห็นหน้าสาว
บอกว่**บักอ้าย**อดีตหวานใจอมยกรงขาว จอบหล่อยมาช่อยงานเจ้า อยู่ที่ร้านเหล้าก่อนเมากลับนา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: ช่วยงานที่ร้านเหล้า)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำเรียกญาติ **เฮีย เจ้** ซึ่งเป็นคำภาษาจีน ที่แปลว่า พี่ชาย พี่สาว แต่ในบริบทของเนื้อเพลง มีการนำคำ เฮีย มาใช้ในความหมายของการเรียกแทน ผู้ชายที่มีเงิน หรือเป็นเจ้าของธุรกิจ ส่วนคำว่า เจ้ ใช้เรียกแทนผู้หญิงที่มีเงินและเป็นเจ้าของร้านหรือกิจการขาย ของอาจจะไม่ได้มีเชื้อสายจีนเลยก็ได้ ซึ่งในบริบทของสังคมมักยกย่องหรือให้เกียรติคนมีฐานะ โดยการใช้คำเรียกญาติ ว่า เฮีย และ เจ้ อยู่มากซึ่งนำเสนอว่าอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในด้าน ภาษา โดยเฉพาะคำภาษาจีน และวัฒนธรรมจีน ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในสังคมอีสาน ดังที่ ปรากฏในเพลงข้างต้น

3. การใช้คำสื่ออารมณ์

คำแต่ละคำที่ผู้แต่งร้อยเรียงเป็นบทเพลงลูกทุ่ง เมื่อเปล่งออกมาจะให้ความรู้สึก ถึงอารมณ์ในห้วงต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน น่าเสียงทำให้เกิดสุนทรียรสทางด้านภาษาและความคิด ซึ่งเกิดจากการใช้คำต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง (พิทยา ลีम्मณี, 2537) ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีการใช้คำสื่ออารมณ์ปรากฏ 7 ลักษณะ ดังนี้

3.1 คำสื่ออารมณ์รัก

การใช้คำแสดงอารมณ์รัก จะมีกลิ่นอายของความอบอุ่น อ่อนหวาน ห่วงใย หรือ ความคิดถึงอาจจะเกิดจากการนึกถึงเรื่องราวที่เคยมีความสุขในอดีต ซึ่งทำให้ผู้ฟังรู้สึกเคลิบเคลิ้มและ เกิดจินตนาการไปกับเนื้อหาของบทเพลง ดังตัวอย่างเพลง

“รักและคิดถึงปากน้ำโพ **อยากกลับไปโอ้ไปอ่อนไปออยสำออยเทคนักร์** อยู่กันไกลแสนที่
คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว วันไหนพี่พร้อมแน่ ๆ จะอ่อนพ่อแม่ไปขอทันที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: รักสาวนครสวรรค์)

“บ่ได้อิจฉาแต่ว่าอยากเป็นคือเขา **คู่หวานใกล้ๆ บ้านเรา ดูเขาช่างมีสุขใจ เว้าจายิ้มหัวนั้ง**
ข้างรักรักพอรู้ได้ ยามว่างขบพิงอิงไหล่ มองไปเห็นเขาหยอกกัน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: คู่หวานบ้านใกล้)

“**เฒ่าเฮี้ย** เวลาผ่านมานานนัก **ยังฮักข่อยอยู่บ่หนอน้อเฒ่า** ร่วมชีวิตกัน เนิ่นนานหลายปี
แล้วเรา ลูกโตเป็นบ่าวเป็นสาวมีเหย้ามีเรือน **สังขารหย่อนยาน ซีดเซียวเหี่ยวเฉา** สองเฮาผูกพันอยู่
กันฉั่นเพื่อน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: สองเฒ่ารำพัน)

“อ้ายจับปากกา ย้อนคิดเห็นหน้าทราวมวัย ฮักแน่แต่ใจยังอาย จึงส่งจดหมายคอยนำพา
พบหน้าใจลั่น เมื่อห่างกันอยากพรรณนาหวานใจปลายปากกา เขียนส่งภาษานี้มาถามใจ จ.ม.ยังบ่ตก
สมัยหนุ่มคนช้อยายยังใช้เป็นสื่อ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: หวานใจปลายปากกา)

“คิดฮอดเจ้าผู้สาวเมืองขอนแก่น คิดฮอดเจ้าผู้สาวเมืองขอนแก่น ไปฮอดแสนฮอดใกล้
หัวใจอ้ายกะฮ้อฮอน ติดฮ้อนต้อนบ่อาจลบจากหัวใจ ได้ข่าวบุญงานใหม่คิดบ่วายแต่น้ำเจ้า แพนเก่า
เมืองขอนแก่น...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: แพนเก่าสาวขอนแก่น)

“กอดน้อง กอดน้องให้แน่น ๆ อ้อมแขนของอ้ายมันมีไออุ่น ยามหนาวใจ รู้ไหมฉัน
ต้องการคุณ ช่วยการุณเป็นผ้าห่มบังลมให้ที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: กอดน้องแน่น ๆ)

“มาลาไม้ ในดวงดาวदान บาดยังบานเบงช่อ หอมกะต้อคักหลาย อยากให้อ้ายมาได้กลิ่นนำ
นาง ไ้อัยหอมจ้งหอมจ้ง น้องห้วงนำญาอ้าย คั้นชายลั่นเต็ดล้าตวนจักคู่ เสียบหูให้น้องนางลิปบ่อง
บ่ขึ้น กลิ่นดอกไม้เฮ็ดให้ใจครีครื้น ม่วนชื่นเซาหงอย คงให้สวรรค์อวยวอย แม่นได้หลอยอยู่
เคียงอ้าย”

(ซึ่งเกิ้ลจาก www.youtube.com : ดอกไม้บานอีสานขึ้น)

จากบทเพลงข้างต้น มีการใช้คำและข้อความที่สื่ออารมณ์รัก อารมณ์คิดถึง
จากบริบทที่แตกต่างกันของเนื้อหาเพลง การใช้คำและข้อความแสดงอารมณ์รัก ความห่วงใยของคน
สองคนที่มีความผูกพันและปรารถนาดีต่อกัน ดังข้อความ “อ้อมแขนของอ้ายมันมีไออุ่น” “ช่วย
การุณเป็นผ้าห่มบังลมให้ที” “ยังฮักข่อยอยู่บ่หนอน้อเต๋มา ร่วมชีวิตกัน เนิ่นนานหลายปีแล้วเรา”
แสดงให้เห็นถึงความรักความห่วงใยที่คนรักมีต่อกัน มีความผูกพันอย่างลึกซึ้งจากการใช้ชีวิตร่วมทุกข์
ร่วมสุขกันมายาวนานซึ่งมีกลิ่นอายของความอบอุ่นและอ่อนหวานทำให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้มและเกิด
จินตนาการตามเนื้อหาของบทเพลง นอกจากนี้ข้อความยังแสดงความปรารถนาดีต่อคนรัก ยามมี
ความสุขหรือได้สัมผัสบรรยากาศของความสุขสดชื่นก็ต้องการให้คนที่รัก ได้รับรู้ความรู้สึกนั้นด้วย
ดังข้อความ “อยากให้อ้ายมาได้กลิ่นนำนาง ไ้อัยหอมจ้งหอมจ้ง น้องห้วงนำ ญาอ้าย” “คงให้
สวรรค์อวยวอย แม่นได้หลอยอยู่เคียงอ้าย” การที่ผู้แต่งใช้คำและข้อความที่สื่อถึงอารมณ์รักที่
ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการแสดงให้เห็นถึงมุมมองความรักของคนอีสาน

ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ที่มีความปรารถนาดีต่อกัน และแสดงความห่วงใยกันผ่านคำรักที่ ออบอวนและจริงใจ ซึ่งนำเสนอตัวตนของคนอีสานผ่านภาษา ดังนั้นการที่ผู้แต่งเลือกใช้คำสี่อรรณม์รักข้างต้นเพื่อนำเสนอมุมมองความรักและตัวตนของคนอีสานได้อย่างชัดเจน

3.2 คำสี่อรรณม์ขอบคุณ ยกย่อง ชื่นชมยินดี

การยกย่อง ชื่นชมยินดี มีทั้งยกย่องชื่นชมคนรัก ครอบครัว ผู้มีพระคุณ แสดงความยินดีกับคนรักที่ได้รับโอกาสหรือประสบความสำเร็จในชีวิต หรือการตอบแทนพระคุณที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏ ดังตัวอย่างเพลง

**“กราบขอบพระคุณมิตรเพลงทั่วแดนแพนลำทั่วไทย พิเศษสุดแสนแพนเพลงใกล้ไกล
ชมรมหวานใจโฆษกนกจำ ศรีทรายของท่านชาวเสียงอีสานซึ่งใจเรื่อยมา ในส่วนแพนๆ ทั่วแดน
เมตตาจะสมนาคุณด้วยเสียงเพลง”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: นกน้อยอ่อนแพน)

**“ร้องลำฝากลมลอยมา จากปลายปากกาครูสลาเสริมส่ง ออกตระเวนกับเสียงอีสาน
คุณแม่นกนั้นท่านรับมาร่วมวง ทานน้ำใจปอยฝ้ายปลื้มหลง ถ้าแม่ดังโต้งจะไม่ลืมพระคุณ ไบบุญคุณ
แม่นกน้อย ส่งให้ผมไ้อปอยลอยพันค่าเป็นศูนย์ อาจารย์สวัสดิ์ร่วมสนับสนุน ยินดีคำจุนช่วยบรรเลง
ดนตรี”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ปอยฝ้ายวอนแพน)

**“...หัวใจไก่อหากด้อยกว่าคน บทเรียนจากไก่อชนควรถือเป็นเยี่ยงอย่าง ยิ่งสู้ยิ่งต้องสู้จริงจัง
เอาอย่างนักกีฬาจะเป็นความสามารถน หล่อครีม ๆ ละไม่ต้องพึ่งครู เรื่องต่อสู้ไก่อนี้สปีริตท่วมท้น
หัวใจมีล็กก็ปล่องพัน เกิดเป็นคนไม่ว่าจนหรือรวย ถ้าสู้ด้วยกฎกติกาสากล แล้วเกียรติจะมีศักดิ์ศรี
จะมา แล้วจะงามสง่าในสังคมคน”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: หัวใจไก่อชน)

**“หมื่นดินพันฟ้ามหาสมุทร ทุกจตุรรมเข้าด้วยกันนั้นยังไม่ว่างพระคุณมารดา ลูกเป็นหนี้แม่
ไม่อาจชดใช้จนชั่วชีวา จึงขอปวารณาจะทำกรรมดีใช้หนี้บุญคุณ”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: เจ้าหนี้ชีวิต)

“ขอพรเจ้าปู่นาควัดอารามหลวง ที่หมู่เฮาทั้งปวงกราบไหว้ให้มาแลดู **มิ่งเมืองอุดรนครคนดี** **เชิดชู** กราบกรานวานพ่อรับรู้ ลูกเข้ามาสู่ร่มบารมี สถิตฟ้าวัดมัชฌิมาวาส ยี่มีไม่เคยขาดฝ่ายเถร เณรซี เจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟูคู่อุดรนครคนดี”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: ขอพรปู่ภาค)

จากบทเพลงข้างต้น มีการใช้คำและข้อความที่สื่ออารมณ์ขอบคุณ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจริงของนักร้องผ่านบทเพลงดังข้อความ **“กราบขอบพระคุณมิตรเพลงทั่วแดนแพนลำทั่วไทย” “ศรัทธาของท่านชาวเสียงอีสานซึ่งใจเรียมมา” “ถ้าแม้ดั่งไฉนจะไม่ลืมพระคุณ ใบบุญคุณแม่นกน้อย” “จากปลายปากกาครูสลาเสริมส่ง” “อาจารย์สวัสดิ์ร่วมสนับสนุนยินดีคำจุนช่วยบรรเลงดนตรี”** แสดงความรู้สึก ขอบคุณผู้ที่มีพระคุณ การกล่าวชื่อบุคคล **แม่นกน้อย** **อาจารย์สลา** **อาจารย์สวัสดิ์** หรือคำว่า **มิตรเพลง** **แพนลำ** ทำให้ผู้ฟังทราบที่ไปที่มาและรู้สึกเข้าใจอารมณ์ของนักร้องที่ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านบทเพลง การกล่าวยกย่อง ชื่นชมยินดี ดังข้อความ **“มองเขาด้วยใจศรัทธา” “มิ่งเมืองอุดรนครคนดี เชิดชู กราบกรานวานพ่อรับรู้” “ไต่บ้านยกย่องว่าเป็นคนของประชาชน...”** เป็นการแสดงความรู้สึกชื่นชมในตัวบุคคลที่มีผลงานหรือความสามารถ การยกย่องอาจเป็นความรู้สึกศรัทธา ด้วยใจที่ยินดีต่อสิ่ง ๆ นั้น นอกจากนั้นยังนำเสนอถึงความกตัญญูของศิลปินที่ถ่ายทอดผ่านคำที่สื่ออารมณ์ถึงความเคารพและขอบคุณผู้มีพระคุณ ซึ่งปรากฏการใช้คำที่กล่าวถึงทั้งครูเพลง และแพนเพลง ที่ให้ความเมตตา ภาษาจึงทำหน้าที่บ่งบอกตัวตนและความคิดที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลงซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์ของคนอีสาน ได้อย่างชัดเจน

3.3 คำสื่ออารมณ์สนุกสนาน ครื้นเครง

คำที่สื่ออารมณ์สนุกสนาน ครื้นเครง ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยสามารถจินตนาการถึงท่วงท่ากิริยาอาการได้ ทำให้ผู้ฟังได้รับความสนุก ขบขันไปกับพฤติกรรมที่ถ่ายทอดดังตัวอย่างเพลง

“...ด้านเพลงนั้นฝรั่งเขาเริ่ม ข่อยนี้เสริมสังวาสลาละทำให้โจ๊ะพริ้ม ๆ โอ้หนุ่มบ้านนาฟังอะบานีปีแล้วพ้อยาลิม อะบานีปีมารีไซเคิ้ลเพลินดั่งฟังกันดริม **มาละโจ๊ะพริ้ม ๆ ฟังแล้วหายเศร้ายิ้มละบีมหลายเด้”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: อะบานีปี)

“สาวแดนเซอร์ แดนเซอร์ หรือสาวหางเครื่อง สาวแดนเซอร์หรือว่าสาวหางเครื่อง ออกหา
กินต่อเนื่อง ต่อเนื่องกับลำเรื่องต่อกลอน **แอะแั้นพ็อน แั้นพ็อน ป็อนแต่สิ่งบันเทิง อวดวังเวิน
หัวใจ ให้ผู้ชายได้แจจ้อง”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

“**หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้า
ข่อย แว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่่นกน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสาน
บ้านเฮา”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: มนต์เพลงเสียงอีสาน)

“**น้อยต้องแต่งละออกแสงติดต้อง ติดต้องละติดต้อง ติดต้อง ลูกท่อนแอวหน้าฮ้าน
บ่เคยฮ้านผู้อื่นเห็น เดินหล่าเดินเสียงแซวผ่านเวที เอ็นไปนำคนตรีว่าอยากฟังเพลงซู้”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: ชุดดำสพายแดง)

“...จับมือถือแขน บ่อยากอายุอายุหลายแล้ว ตำจอกชนแก้ว **ได้ที่แล้วออกไปพ็อนแั้น
ยิกยิกยักยัก กะตำหมากกวยต้อนแต้น ย้อนใส่เสียงแคนแั้นแั้นอยู่ เปิดคิน”**

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : สาวเฒ่ากับบ่าวเหล่าขาว)

“หากินกะพอหม่มปาก กะจั่งแม่น่ทุกซ์แม่น่ยากละมีแต่หนีแต่ลิน ลูกหลานกลับบ้านคินนา
คือลีส่วงวะไปหาเหล่ามาริน **มาแล้วพ็อนเย้ยฟ้าทำดิน ย้อนใส่เสียงพิณจังหวะทุกซ์แห่งม่วน
แห่งทุกซ์แห่งม่วน แห่งทุกซ์แห่งม่วน แห่งทุกซ์แห่งม่วน อาวม่วน ม่วน ม่วน”**

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com: แห่งทุกซ์แห่งม่วน)

“โละนะอ โละนะอ ละเฮาโ้โลดหนา มาละวาศรัทธาซุ่มเจ้า มาฮอดเจ้าลิขอแผขอมาย
ขอหลานชาย ไปข่อยเกี่ยวข้าว ขอนำเจ้าเหล่าไท่ไ่ฝูง มาห้วยคะยุงมาหาทางบ้าน สาวมาลาด **มาแห่ง
มาม่วน ขวนพ้อหนุ่มหน้ามน มาฮ่วมแข็งบั้งไฟ”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: บุญบั้งไฟเทอีสาน)

“...ก้มหน้าทำดีมาหลายปีจนหัวต้อน ฝั้วบ่ออนซอนไผลืบขมขื่น ถ้าลาวข้องใจเอาไว้คุดม้อ
อื่น **มือนี่ม่วนชื่นขอมินเหล่าแกแข็ง”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: อีเฒ่าหลุดโซ่)

“สมควรแล้ว พอควรแล้วลือชื่อไว้ก่อน ขออวยพรให้พ่อแม่พี่น้องพานพ่อ แต่สิ่งดี **ต่อจากนี้**ให้น้องที่สนุกสนาน ชมผลงานลบลอยนกน้อย **ที่ช่ยให้ท่านผู้ฟังสบายบรื้อ** หมอลำคือลือ พาม่วนขึ้นโฮแซว **เสียงอีสานคือลือ ให้ความม่วนขึ้น โฮแซว**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18 : ม่วนขึ้นโฮแซว)

“**คืนมาพ็อน มาพ็อน อยู่สกลนครปราสาทเผิงเซ็งแท้** ออนซอนแท้อีสานเฮาอบุ่น คืนมาเด้อ คืนมากินข้าวปุ้น เอาบุญร่วมฮ่วมกัน กินข้าวปุ้นจำแจ้วแมงดาหมกปลาชิวเอาะปออยู่เถียงนาน้อย มากินก้อยบักหอยนาหน้าตำ ฟังหมอลำแล้วพ็อน **แล้วพ็อนออนซอนแท้แท้แทน แะแ่อนพ็อน แ่อนพ็อน มาย้อนใส่เสียงแคน ม่วนบ่มีพรมแดนแม่นอีสานน้อเฮานี้**”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีสาน)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำสี่อารมณ์สนุกสนาน ครั้นเครง ปรากฏเห็นเป็นรูปธรรม กล่าวคือทำให้ผู้ฟังเห็นภาพอกกับกิริยาเห็นพฤติกรรมอย่างคำว่า **“โจีะพรีม ๆ” “ติดต่อง ละติดต่อง ติดต่อง ลูกหอนแอวน้ำฮ้าน”** แสดงให้เห็นท่าทางการเคลื่อนไหวตามจังหวะของดนตรีอย่างสนุกสนานได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การพ็อน การเซ็ง ซึ่งเป็นการแสดงออกท่วงท่าที่สื่อถึงความสนุกสนาน มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสี่ออารมณ์ความครั้นเครง ในเพลงลูกทุ่งหมอลำ คณะเสียงอีสานนำเสนอในหลายบทเพลง ด้วยนิสัยชอบสนุกสนาน รื่นเริง ของคนอีสาน ผู้แต่งตั้งใจใช้คำหรือข้อความที่สื่อถึงอารมณ์สนุกสนานที่นำเสนอตัวตนของคนอีสานอย่างเด่นชัด ดังเช่นเนื้อเพลง **“ฟังหมอลำแล้วพ็อน แล้วพ็อนออนซอนแท้แท้แทน แะแ่อนพ็อน แ่อนพ็อน มาย้อนใส่เสียงแคน ม่วนบ่มีพรมแดนแม่นอีสานน้อเฮานี้” “คืนมาพ็อน มาพ็อน อยู่สกลนครปราสาทเผิงเซ็งแท้” “เมาแล้วพ็อนเหย้าฟ้าทำดิน ย้อนใส่เสียงพิณจังหวะทุกซ์แห่งม่วน”** เสียงพิณ เสียงแคน เป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทอย่างมากต่ออารมณ์ความบันเทิง เพราะเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ทุกครั้งที่ได้ยินเสียงแคน เสียงพิณ นั้นแสดงให้เห็นว่าชาวอีสานเกิดความรู้สึกสุนทรีย์มีอารมณ์สนุกสนาน คำ**“ม่วนขึ้นโฮแซว”** ปรากฏในหลายเพลงที่เนื้อหาแนะนำองานบุญประเพณี ผู้แต่งพยายามใช้คำเพื่อปกป้องบุคลิกของคนอีสาน และนำเสนอตัวตน ว่าถึงแม้จะทำงานหนักหรือมีความทุกข์ยากเพียงใด แต่พอถึงยามบุญรื่นเริง คนอีสานก็สามารถสร้างอารมณ์ที่ครั้นเครงมีเสียงหัวเราะ ผ่อนคลายความหม่นใจ และสร้างสีสันบรรยากาศความบันเทิงและมีความสุขได้ทุกเมื่อ ดังนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานจึงปรากฏการใช้คำและข้อความ ที่ผู้แต่งตั้งใจเพื่อนำเสนออารมณ์ที่นำเสนอตัวตนอันเป็นอัตลักษณ์ของคนอีสานได้อย่างชัดเจน

3.4 คำสื่ออารมณ์ท้อแท้ น้อยเนื้อต่ำใจกับชีวิต

การใช้คำที่แสดงถึงความท้อแท้ น้อยเนื้อต่ำใจกับชีวิต เกิดจากความรู้สึกเหนื่อยล้า อ่อนแอและหมดกำลังใจในสิ่งที่กำลังทำ โดยมองไม่เห็นทางว่าจะไปต่ออย่างไร หรือเกิดอารมณ์ท้อแท้ จากมองเปรียบเทียบชีวิตตัวเองกับผู้อื่น ดังตัวอย่างเพลง

“เมื่อน้องนั้นรวยทั้งสวยศักดิ์ศรีสูง ถ้ามัวต่อแยะหนุ่มทุ่ง เดี่ยวเสียเวลานาทีเพิ่มเติม **พี่รู้ตัว**
เองว่าเขยว่าเข้มน ต้อยต่ำซ้ำจนเหมือนเดิม ไม่กล้าฮึกเหิมเป็น ก.ข.ค. ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: ก.ข.ค.)

“**กอบบวชคนยาก ของนาคคนจนต้อยต่ำ บ่มีดนตรีหมอลำมาฉลองคือเพิ่น ดอกเด**
เฮือนหลังน้อย ๆ เสริมไม้ยูคาทำทาลิเพ มีเพียงคาราโอเกะ ให้เพื่อนฮาเฮ ฉลองกอบบุญ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9 : กอบบวชคนยาก)

“**หมองหม่นจากโพนพิสัย หนุ่มเมืองหนองคายตัดเส้นทางความจน ชีวิตผมคือการ ดิ้นรน**
อยู่บนถนนของคนลำเค็ญ จบการศึกษาต้อยต่ำ พ่อแม่เน้นให้บวชเป็นสามเณร อาศัยเข้าผ้าเหลือง
ร่วมเย็น เป็นสามเณรท่องจำนำใจ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ปอยฝ้ายออนแพน)

“**ใจละเหิน สะเหินแท่นอลาวหางเครื่อง ใจสะเหินหนทางเดินอ้อยจ้อย อนาคตหมู่ช้อย**
หมู่ช้อยล้ำเทียบน้อยถ่อลม แต่ต้องก้มเฮ็ดงานต่อบ่พอเลี้ยง เขาฝืดเคืองเห็น ๆ จ้งค์อ้อยเป็น
อ้อยแดนเซอร์”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: สาวหางเครื่อง)

“**เกิดมาเป็นคนกับเขาชาติหนึ่ง จุดหมายยังไม่ถึงปลายทางที่ปรารถนา **ถนนชีวิตขวาก****
หนามมากเหลือคณา ล้มลุกคลุกคลานพันผ้า ปัญหานานับการ เหนื่อยกายพอทนแดดฝนพอสู้
เหนื่อยใจไม่มีใครว่าเธอคือผู้ร้ายราน เหนื่อยใจเรื่องรักไหนปัญหาหนักเรื่องงาน ภาระครอบครัว
ทางบ้านแม่พ่อก็ย้งรอคอย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: อ้ายเหนื่อยเหลือเกิน)

“กึ่งโกบส่องเจอะนวนน้องสว่างเป็นตาฮัก อยากรู้จักเนื้อแน่นกล้วยแพนเจ้ามี **ไหมไทยบุญ**
น้อยต้อยต่ำเล่นหมอลำหาเลี้ยงชีวิต กลางคืนยืนบนเวที กลางเวีนนอน บนรถคอนวอย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: ไหมไทยคนเดิม)

“เสียงปรบมือกะบ่มีให้ คำพูดจากใจกะบ่มีปลอมโยน เหมือนนัดกันกลับหลังหัน ตีจาก
พร้อมกัน แบบบ่อยู่เหตุผล คลื่นความเหงาก่อนเท่ากองโพน กระจอนโจมตีหัวใจ จะเหลือใครร่วม
ทางข้างหน้า แม้แต่น้ำตายยังมีลิไหล ความแกร่งในใจ เคยมี ถูกแทนที่ด้วยความหวั่นไหว แคยกนิ้ว
กดโทรหาใคร ดูซิใจยังบ่มีแรงพอ ดูซิใจยังบ่มีแรงพอ”

“วันต่อไปเอาแรงไหนก้าว หนักหรือเบาใครให้คำปรึกษา เหมือนเดินดุ่มตามลำพัง **ทั้งที่**
ข้างทางปกคลุมด้วยปัญหา นอกจากเงาและใจหนาวน้ำตา ลืมไผมาเดินข้างกันได้อีกบ่ ลืมไผมาเดิน
ข้างกันได้อีกบ่...”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com: กำลังใจยูไนต์)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำสี่อารมณ์ท้อแท้ น้อยเนื้อต่ำใจ ที่ชีวิตไม่เป็นไป
ตามที่ตั้งใจไว้ ประสบปัญหาเผชิญกับความลำบาก ต้องต่อสู้ดิ้นรนจนเกิดอารมณ์ท้อแท้ ดังตัวอย่าง
“ถนนชีวิตขวากหนามมากเหลือคณา ล้มลุกคลุกคลานพันฝ่า ปัญหานานับการ” “เหนื่อยใจไม่มีใคร
ว่าเขาคือผู้ร้ายราน เหนื่อยใจเรื่องรักไหนปัญหาหนักเรื่องงาน ภาระครอบครัว ทางบ้านแม่พ่อก็ย้งรอ
คอย” “ใจสะเทือนหนทางเดินอ้อยจ้อย อนาคตหมู่ช้อย หมู่ช้อยล้ำเทียนน้อยถ่อลม” “เหมือนเดินดุ่ม
ตามลำพัง **ทั้งที่ข้างทางปกคลุมด้วยปัญหา**” “ความแกร่งในใจเคยมี ถูกแทนที่ด้วยความหวั่นไหว”
“เขาฝืดเคืองเห็น ๆ จังค้อยเป็น โอ้ยแดนเซอร์” จะเห็นได้ว่ามีการใช้คำว่า **ถนนชีวิตขวากหนาม**
ปัญหาหนัก เหนื่อยใจ ใจสะเทือน หนทางเดินอ้อยจ้อย ฝืดเคือง เดินดุ่มตามลำพัง ปกคลุมด้วย
ปัญหา ความหวั่นไหว ผู้แต่งได้นำเสนอให้เห็นถึงทางเดินชีวิตที่มีแต่อุปสรรค จนทำให้เกิดความรู้สึก
เหนื่อยล้า ท้อแท้ ในอุปสรรคต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงส่วนหนึ่งมีผลมาจากวาทกรรมที่ตอกย้ำคนอีสาน
ว่าเป็นคน “โง่ จน เจ็บ” แต่ถึงจะมีอุปสรรคมากมายอย่างไรสิ่งที่ผู้แต่งนำเสนอภาพของคนอีสาน
ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน คือมีเลือดนักสู้ ไม่ยอมย่อท้อต่อโชคชะตา

นอกจากนั้นมีการใช้คำที่ทำให้เกิดความรู้สึกน้อยใจในโชคชะตา ที่เกิดมาในความไม่พร้อม
ไม่เปรียบพร้อมเหมือนคนอื่นหรือไม่ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ดังตัวอย่างเพลง

“ไหมไทยบุญน้อยต้อยต่ำเล่นหมอลำหาเลี้ยงชีวิต” “จบการศึกษาต้อยต่ำ” “ที่รู้ตัวเองว่าเขย
ว่าเดิม ต้อยต่ำซ้ำจนเหมือนเดิม ไม่กล้าฮักเทียมเป็น ก.ข.ค.” “เขาเป็นศิลปินพระร่อนเร่หาลำ

“ความรู้้น้อยต้อยต่ำ ไร้เงินกอบเงินกำคือเขา” มีการใช้คำว่า **ต้อยต่ำ บุญน้อย พนजरร้อนเร่** **เชย เฉ็ม** ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเชิงลบแสดงถึงปมด้อยในชีวิตที่ทุกคนไม่ยอมมี มีการกล่าวถึง อาชีพ “หมอลำ” ซึ่งเป็นอาชีพที่ถูกมองว่า ต่ำนกีนรำกีนว่ามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบาก แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่นำเสนออย่างเด่นชัดจากการใช้คำในการสื่ออารมณ์ความท้อแท้ น้อยเนื้อต่ำใจในชีวิตตัวเองของคนอีสาน คือความเป็นนักสู้ และไม่ยอมแพ้ในโชคชะตา ผู้แต่งพยายามนำเสนออัตลักษณ์ความอดทนของคนอีสาน ถึงแม้ว่าในบางท่วงของอารมณ์คนอีสานอาจจะมี ความท้อแท้กับชีวิตที่ลำบากบ้าง แต่สุดท้ายความอดทน และความสู้ ก็ทำให้ผ่านอุปสรรคไปได้

3.5 คำสื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจอาลัยอาวรณ์

การใช้คำที่แสดงถึงความโศกเศร้า เสียใจ เหนงา ว้าเหว่ ผิดหวัง ส่วนใหญ่มักเกิดจากความรักรที่ผิดหวังเป็นต้นเหตุ ดังตัวอย่างเพลง

“ป้อนเหยื่อหยอกเหยี้ยวักัน **ไอ้ตัวฉันทังกรมขมขื่น** โผบินเจ็ยแจ้ว เสียงหวาน ทุกคืนวัน
เจ้าคงจะชื่น แต่ข้อยกลับเหงาทุกคืน **อยากจะชื่นตั้ง นกน้อยจ้ง...**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: นกจำ)

“อ้ายคงลืมหินขอ **สัญญาข้าวตอกทิ้งคนรอสะอื้น** คนเกี่ยวข้าวดอรรออ้ายพาใจกลับคืน
คนเกี่ยวข้าวตอ รออ้ายพาใจกลับคืน **ถ้ามีคนอื่นช่วยส่งข้าวมา ให้รู้ตัว...**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เกี่ยวข้าวดอรรอแพน)

“ตลกอ้องไห้ในใจบ่มีไผเห็น **กล้ำกลืนฝืนเล่นให้คนสรรลเสเฮฮา** แต่คนฮักข้อยเขาซ้งเขา
ป้อยเขาด่า มีแพนกะคือผีบ้า **เธอรับสภาพบ่ไหว...**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ตลกอกหัก)

“...**เป็นแผลแซในใจอ้าย เป็นแผลแซในใจอ้าย** เหม็ดแล้วความหมายจบแล้วทุกสิ่งอยู่เมื่อคิง
บัตว่าเขาเรียบร้อยหลงป้อยด่าเจ้าของ **คิดว่าจงเขาแล้วต้องได้ โธ่ที่เหน แคไปไกล ห่าง รักเราเอวัง**
ความหวังล้ม รักเราเอวังความหวังล้ม...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: แยกทางเพราะห่างเหิน)

“...ขอให้วิญญาณ รอรับวันเราขึ้น **ระทมตรมเศร้าทุกคืน สุดฝันหัวใจอาวรณ์** คำแล้วก่อน
นี้ห้องมีพี่เคียงนอน **มองเห็นภาพถ่ายอาวรณ์ เห็นมุ้งเห็นหมอนอ่อนใจ**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1 : ภาพถ่ายวิญญาณรัก)

เพื่อน 1 : “เพื่อนเอ๋ยเอ็งไม่เคยอ่อนแอ เกิดเป็นคนแพ้ง่ายทำไมยังทำเฉยเมย **ดื่มเหล้าเป็นไท
แล้วปล่อยให้ น้ำตาไหลเลย** แต่ก่อนเอ็งเคยใจสู้สู้จนชินชา”

เพื่อน 2 : “ที่ผ่านมาเป็นเรื่องของลูกผู้ชาย แต่เรื่องหัวใจเราไม่สู้ใครดอกหนา **ผู้สาวทำเจ็บ
คราวนี้มีแต่น้ำตา**”

เพื่อน 1 : “บ่ย่านเขาวา **ขี้เมาแล้วใจอ่อนแอ...**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ล้างแค้นด้วยน้ำตา)

“**น้ำตาไหลหย่า** ผู้สาวบอกหว่าแม่นแล้ว หัวใจของอ้ายปานแก้วแตกเปรี๊ยะเสียงดังกังวาน
ก้มหน้าฮ้องให้บ่อายผู้ใดเดินผ่าน โขเซล้มลุกคลุกคลานกลับบ้าน เหมือนคนใกล้ตาย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5 : เขาเหยียบชานดั่ง)

“นั่งฟังจักจั่นมันร้อง **น้ำตานองปวดใจเหลือทน** เทียงบ่ยจิตใจกังวล เทียงบ่ยจิตใจกังวล
คิดถึงแต่คนละที่เคยพูดเคยจา นึกกลัวคนรักกัน ตัดสัมพันธ์ลืมนัดสัญญา แห่งเหี่ยวเปลี่ยวใจทุกครา
แห่งเหี่ยวเปลี่ยวใจทุกครา **มันเหงาอรุราที่ห่างไกลอาวรณ์...**”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : จักจั่นร้องน้องร้องไห้)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำและข้อความสื่ออารมณ์เศร้าโศก เสียใจ อาลัยอาวรณ์
เป็นการใช้คำเพื่อสื่ออารมณ์เพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงและจินตนาการตามเนื้อเพลงได้อย่างชัดเจน ดังที่
ปรากฏ “**ไอ้ตัวฉันยิ่งตรม ขมขื่น**” “**สัญญาข้าวดอกทึงคนรอละอื่น**” “**ระทมตรมเศร้าทุกคืน สุดฝัน
หัวใจอาวรณ์**” “**น้ำตานองปวดใจเหลือทน**” “**กล้ากลืนฝืนเล่นให้คนลรวลเสเฮฮา**” คำว่า **ตรมขมขื่น
ละอื่น ระทม กล้ากลืน อาวรณ์ ปวดใจ** สามารถสื่ออารมณ์ความโศกเศร้าเนื่องมาจากความผิดหวังที่
รู้สึกถึงความปวดร้าวในหัวใจได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นมีการใช้คำกริยา ที่แสดงอาการที่เกิดจาก
ความเสียใจและผิดหวัง “**ก้มหน้าฮ้องให้บ่อายผู้ใดเดินผ่าน โขเซล้มลุกคลุกคลานกลับบ้าน เหมือนคน
ใกล้ตาย**” “**เมื่อซ่ำชมชานกลับมา**” “**น้ำตาสด ๆ มันหยดหล่นลงเป็นทาง**” จะเห็นได้ว่าคำว่า ก้มหน้า
ร้องไห้ โขเซล้มลุกคลุกคลาน น้ำตาหยดหล่นลงเป็นทาง เป็นการบรรยายภาพแสดงอารมณ์ความ
เสียใจอาลัยอาวรณ์ที่ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพพฤติกรรมและเกิดความรู้สึกไปตามเนื้อหาเพลงด้วย

3.6 คำสี่อารมณ์โกรธแค้น ขุนเคือง

การใช้คำที่แสดงถึงความรู้สึกโกรธนั้นมีหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของโทสะ ความรุนแรงของความโกรธหรือทำให้ขุนเคืองใจ ดังตัวอย่างเพลง

“...อุตล่ำหัทักรบ จะมาพบหน้าแฟนได้ลิ่งตอบแทนนั้นคือแฟนวิวาห์ สองมือกำปิ่นผินกัด ฟันนึ่ง อยากลืมทุกสิ่ง ที่ยังติดคาตา อดีตแฟนเราคงเจ้าบ่าววิวาห์ ยิ่งปิ่นขึ้นฟ้ายังไม่สาใจ อยากระเด็นเข้าไปกระซอกตึงคอเสื้อ แล้วเอามิดเถื่อแล้วเกลื่อโรยลงไป อยากถามเจ้าบ่าวว่าถื่อถื่ออย่างไร จึงได้หยามใจทหารไทย เหลื่อเกิน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ลารักกลับแนวรบ)

เพื่อน 1 : “ทนได้จั่งได้คือนั่งฮ้องไห้จั่งซี บอกรบมาตีลีเอาเลือดหัวมันออก

เพื่อน 2 : กะช่างพวกเขา คอบเขาเกิดมากระจอก ผู้สาวจึงออกปองขาด เขายาดไปครอง

เพื่อน 1 : (ลำ) ความบกพร่องแค่พาเป็นรองมันจิบจ้อยเหลือที่ ความบกพร่องแค่เขาเป็นรองมันจิบจ้อยเหลือที่ ชั้นบมีผู้มาคิดแย่งแฟนเพื่อนบเปลี่ยนใจ อย่างซีล้ำเขา ลีใส่มันเอง หัวใจนักเลงบ่ห่อนยอมคนเย้ย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ล้างแค้นด้วยน้ำตา)

“อย่าตัวให้นางคอยผินจ้อ อย่าตัวให้นางคอยผินจ้อ เกี้ยวข้าวดออรออำยมิดหมี่ อายหมู่เขา เทียมมานั่งจี้ หย่นย่อผู้บ่าวหาย ก้มเกี้ยวข้าวไปน้ำตาไหลออกตา ป้อยบักท่ากะบ่สมเคียดแสง หลงไฟลีแสงอยู่ไสนอ ลืมฮวงข้าวดอแล้วบ้ออ้าย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เกี้ยวข้าวดออรอแฟน)

“ชุมคนฟังกะเทิงป้อยเทิงคำ บักผีบักท่า บ่เป็นหยิ่งข่อยบ่ได้ยิน เหล้าเข้าปากมีแต่เซกับวิน ฟ้อนดินไห่งกิน ๆ อยู่หน้าเวทีหมอลำ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ผู้กองหน้าฮ้าน)

“ตำรวจไทยต้องเจ็บปวดรวดร้าวเพราะหญิง เจ็บใจจริงพออยากเฮ็ดปิ่นลั่นใส่ ทหารบกมาเวียนเธอก็เปลี่ยนใจ เก่งแต่จับผู้ร้าย จับหัวใจเธอบ่ได้เลย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: น้ำตาจ่าน้อย)

“**แอ้งฮักเจ้าหลาย ปานได้อ้ายแอ้งซี้เดียว แอ้งฮักใจอ้ายแอ้งเคียด เกลียดคนที่มีหลายใจ**
ฮักไผ่เป็น หลอกเล่นเก่งนักกับผู้ชาย เมื่อวานบอกฮักกับอ้าย วันนี้กลับกลายเป็นลม”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: แอ้งฮักแห่งซัง)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำและข้อความสื่ออารมณ์โกรธแค้น ชุ่นเคื่อง สาเหตุจากความไม่พอใจหรือเกิดอารมณ์โทสะจากเรื่องราวที่ไม่สมหวังไม่เป็นดังที่ตั้งใจไว้ ดังเพลง “สองมือกำปิ่นฝืนกัดฟันนิ่ง อยากลืมทุกสิ่ง ที่ยังติดคาตา” “ยังปิ่นขึ้นฟ้ายังไม่สาใจ อยาการเดินทางไปกระซอกคองค้อแล้วเอามือถือแล้วเกลือกโรยลงไป อยากลามเจ้าบ่าวว่าถือดีอย่างไร” “เจ็บใจจริงพออยากเฮ็ดปิ่นลั่นไล่” “บอกเฮามาตีไล้เอาเลือดหัวมันออก” “อย่างซี้ล่ายเฮา สิไล่มันเอง หัวใจนักเลงบ่ห่อนยอมคนเขี่ย...” จะเห็นได้ว่าการใช้คำว่า **กัดฟัน กระซอกคองค้อ เฮ็ดปิ่นลั่นไล่ เอาเลือดหัวมันออก สิไล่มัน** สื่ออารมณ์ความโทสะอย่างรุนแรงจนเป็นภาพพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความรุนแรง หรือการใช้คำที่สื่ออารมณ์ชุ่นเคื่องใจแต่ไม่ได้แสดงกิริยาหรือพฤติกรรมรุนแรง ดังเพลง “บ้อยบักห่ากะบ่สมเคียด แอ้ง” “สิฆ่าสิแกงกะยอม ยอมให้บ้อยให้ดำ” “ซุมคนฟังกะเทิงบ้อยเทิงดำ บักผีบักห่า บ่เป็นหยงช้อยบ่ได้ยิน” “ปานได้อ้ายแอ้งซี้เดียว แอ้งฮักใจอ้ายแอ้งเคียด เกลียดคนที่มีหลายใจ” จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้คำที่ชุ่นเคื่องในใจ คำว่า **เคียด บ้อย ดำ บักผี บักห่า ซี้เดียว เกลียด** ล้วนเป็นคำที่สื่อความหมายทางลบที่นำเสนออารมณ์ชุ่นเคื่องใจ โดยเฉพาะการใช้คำว่า **บ้อย บักผี บักห่า** ซึ่งเป็นคำพหูพจน์คำคำภาษาถิ่นอีสาน ที่ผู้แต่งตั้งใจใช้เพื่อสื่อถึงความโกรธได้อย่างเจ็บแสบ การนำเสนอคำภาษาถิ่นที่เป็นศัพท์เฉพาะเช่นนี้ เป็นการตั้งใจที่จะนำเสนอภาษา ซึ่งบ่งชี้อัตลักษณ์อีสาน และสื่ออารมณ์เพลงเพื่อให้คนฟัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนอีสานที่ฟังภาษาเข้าใจให้รับรู้อารมณ์และเข้าถึงอารมณ์ตามเนื้อหาเพลง

3.7 คำสื่ออารมณ์ประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย

อารมณ์ประชดประชันเป็นอารมณ์สืบเนื่องจากอารมณ์โกรธ แต่เมื่อความโกรธบรรเทาลง จึงกลายเป็นการเสียดสี เหน็บแนม หรือพูดเยาะเย้ยถากถาง ดังตัวอย่างเพลง

“อย่าตัวให้นางคอยฝืนจ้อ อย่าตัวให้นางคอยฝืนจ้อ เกี้ยวข้าวตอธออ้าย มิทหมี่ **อายหมู๋**
เขาเทียวมานั่งจี้ หยั่นย่อผู้บ่าวหาย ก้มเกี้ยวข้าวไปน้ำตาไหลออกตา บ้อยบักห่ากะบ่สมเคียด แอ้ง
หลงไฟสีแสงอยู่ใส่นอ ลืมฮวงข้าวตอแล้วบ้ออ้าย”

“สัญญาอยู่นานปีนั้น สัญญาอยู่นานปีนั้น เขาคุยกันอยู่ข้างร่มช่อ ย้ายสถาบันคำหวานจ้อย ๆ หลงคอยคิดน้า พอดำนาแล้วรถสองแถวพาอ้ายไกลห่าง บอกว่าไปหาเงินรับจ้าง เสร็จแล้วลือวycin น้องมายืนหอมช่อเกี่ยวข้าวดอรรออ้ายกลางทุ่ง เกี่ยวข้าวโสมอ้ายกะยงบโคง **หลงจ้อยอยู่บ่อนได้**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เกี่ยวข้าวดอรรอแพน)

“ตั้งแต่ก็เอ็นเฮว่าที่รักจำ บาดนี้หน้าผัดเอ็นช่อยว่าอี่เฒ่า ผมยังดกบมีเส้นหงอกออกขาว เอ็นอี่เฒ่าปานเฮบ่อายไทบ้าน เพื่อนั้นหน้าหล่อเหลา ละบู้เฒ่าดอก เบ็งหัวหงอกหน้าเขียวทั้ง เทียวทั้งยาน ว่าแต่เขาเจ้าของกะเฒ่าคือกัน **ที่สำคัญนเขาเจ้าบ่จุกกรู กิว กิว ๆ**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8 : อี่เฒ่า)

“หลอยเงินเมียให้สาวไปเช่าห้องให้เขาอยู่ ฟังแล้วมันหน้าอดสู อี่หนูแอบช่อนผู้บ่าว **เวรตามทันนอสมพื้นมึงบ่มีเฒ่า** ลิป้าถิมกะละแมน้หัวเฮา เจ็บปาน ไฟเภาที่ต้องเฮียวยา...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9 : หัวอกเมียเฒ่า)

“เบ็งบาดแผลเทิงหัวชอยแก้วชอยชวด ขอบหาความเจ็บปวด จนได้อยู่ในงาน **ตำแหน่งผู้กอง ผู้กอง ผู้กองหน้าฮ้าน** เสียงบ่ียดาจากชาวบ้านนั้นแหละคือคำอวยพร”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ผู้กองหน้าฮ้าน)

“ถึงจ้งได้กะเต็มใจกัดแหว เป็นแม่คนแล้วต้องลงทุนลงแรง แต่ชุมลูกกะอย่าตีลูกเชอ แม่เฮ็ดดีนำเธอมาพอแสง พอเดิงตาอยากเฟิงพาลูกเต้า **เป็นหวังละท่าน สิโตนกระทะทองแดง ที่จริงไม่ยอกพาดฟิงถึงหรงอก** ลิตนชั้นดอก ลีบอกให้สูตาแจ้ง...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 11: หัวใจนกหัวอกไก่)

“**เฮ้าเชิญเชิญเชิญทำลาย เฮ้าเชิญเชิญเชิญทำลาย** น้องกินข้าวได้ถึงจะผิตหวัง ให้พี่ละไปดีไปดั่งให้พี่ละไปดีไปดั่ง ไม่ต้องหวังคนหลังโคกాయามอง **เสียทองน้องยังพอโสกเศร้า เสียทองน้องยังพอโสกเศร้า** แต่ว่าเสียโตเจ้ากินแซบอย่างเคย”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ผิตหวังยังกินข้าวแซบ)

“ไผลิว้าหรือไผลิว้ากะชางดอกค่านับสนใจ **เป็นกะเทยละมันผิตหมองได้ เป็นกะเทยละมันผิตหมองได้** ไผรับบ่ได้กะตายโลดเด้อสู โลกนี้ต้องขาดลิตัน ถ้าบ่มีหมู่ฉันกะลองเบ็งตุ้ บ้านได้บ่มีกะเทยถื่อว่าเซย ๆ ป่ทันหมู่...”

“เป็นกะเทย กะเทย กะเทย กะเทย **ไผลิเว้าเยาะเย้ยกะซางเถาะเว้ย กระซ่าง เถาะเว้ย หมั่นใจ** หม่องไต้ม่วนเฮากะพากันไป สร้างความลตไสมันผิดไผ อยู่เบาะค่า

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: กะเทยประท้วง)

“**คนกะตณลือ ๆ บ่มีคุณภาพ** ต้องจิ้นนี้ขอรับการแสดงแจ่มแจ้ว ชาดโฆษกเบ็งดูจูดบ่ ต้องแจ้ว มรดกทุกแนวต้องให้ซาลิจจัดการ...”

“ชื่อเสียงอิสานเจ้าว่าดั่งยอนไผ ถ้าบ่แม่นบอยฝ้ายเจิงไปแล้วตั้งนาน **ทรัพย์มรดกนน้อย มหาศาล** ต้องให้ฝ้ายจัดการซุ่มเจ้ามันทุเรศ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: ทายาทอสูร)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำและข้อความสื่ออารมณ์ประชดประชัน ซึ่งเป็นอารมณ์สืบเนื่องจากอารมณ์โกรธ แต่เมื่อความโกรธบรรเทาลง จึงกลายเป็นการเสียดสี เหน็บแนม หรือพูดเยาะเย้ยถากถาง ดังตัวอย่าง “**เวรตามทันนอสมพินมิงบ่มักเฒ่า**” “**เป็นกะเทยละมันผิดหม่องไต้**” “**เป็นกะเทยละมันผิดหม่องไต้ ไผรับบ่ได้กะตายโลดเด้อสู**” “**เป็นห้วงละท่าน สิโตนกระทะทองแดง** ที่จริงไม่อยากพาดพิงถึงหรือกลิตนชั้นดอก ลีบอกให้สูตาแจ้ง” “**เสียดทองน้องยังพอโคกเศร้า เสียดทองน้องยังพอโคกเศร้า แต่ว่าเสียดโตเจ้ากินแซบอย่างเคย**” “**คนกะตณลือ ๆ บ่มีคุณภาพ**” “**ต้องให้ฝ้ายจัดการซุ่มเจ้ามันทุเรศ**” “**อย่าเหยียบย่ำอ้ายเลยค่าแพง**” “**ซ่างมาคือหยามหมิ่น อ้ายคัก ๆ ว่าบักลิเด้ออ้ายคัก ๆ ว่าบักลิเด้อ**” จะเห็นได้ว่าการใช้คำว่า **สมพิน ตายโลด สิโตนชั้นดอก กินแซบอย่างเคย ทุเรศ บ่มีคุณภาพ เหยียบย่ำ หยามหมิ่น** เป็นคำที่แสดงความรู้สึกถึงคำพูดที่ผู้พูดต้องการพูดให้ผู้ฟังรู้สึกเจ็บใจ แหงใจ จากผลการกระทำหรือพฤติกรรมของตน นอกจากนั้นยังมีการใช้คำที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเห็นอกเห็นใจนกร้อง จากการเล่าเรื่องราว ว่ามีคนใช้คำพูดประชดประชันเสียดสีเยาะเย้ย ดังตัวอย่าง “**ไผลิเว้าเยาะเย้ยกะซางเถาะเว้ย กระซ่างเถาะเว้ย หมั่นใจ**” “**ผู้คนเยาะเย้ย ว่าเราทะเยอทะยาน** **อยากแต่จะดังไม่ดูสังขารตัวเอง**” “**อายหมู่เขาเทียวมานั่งจี หยันย่อ ผู้บ่าวหาย**” คำว่า **เยาะเย้ย ไม่ดูสังขารตัวเอง นั่งจี หยันย่อ** เป็นคำที่นกร้องต้องการสื่อสารกับผู้ฟังในลักษณะบอกเล่าว่ามีบุคคลที่ 3 มากล่าวคำพูดในเชิงประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย ถากถาง เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้และเข้าใจความรู้สึกและเกิดภาพตามเนื้อหาเพลงด้วย

4. การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคลกลุ่มบุคคล

การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล และกลุ่มบุคคล เป็นการใช้คำเพื่อเรียกแทนตัวบุคคลกลุ่มบุคคลโดยอาศัยลักษณะพฤติกรรม อาชีพ หรือลักษณะของงานที่ทำ แทนชื่อ เพื่อบ่งบอกความเป็นตัวตน หรือลักษณะร่วมบางประการของกลุ่มหรือพวกเดียวกัน ดังตัวอย่างเพลง

“โจ๊ะทิ้งนั่งนั่ง กะโอว่าจั่งทิ้งนองนอย น้ำตาปรอยตัวซ้อยแค่สาวชาวดิน ต้องมาเดินกินรำ
กิน เป็นศิลปะกินกะพอกะเทิน ออกงานมากินนาก็เนิ่น ทางบ้านขาดเงินได้เป็นทางเครื่องหมอลำ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

“เดันดั่งแล้วลี้มทางที่เคยเที่ยว โอ้แม่ดอกกระเจียวลี้มท้องนาเราแล้วหรือไร ผนตกรินย้อย
อ้ายคอยน้ำตารินไหล อยากฮู้เจ้าอยู่จั่งได้ จดหมายบ่มาหาเลย”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลี้มทุ่ง)

“อย่าร้องไห้เลยคนดี นับจากวันนี้เราพี่น้องกัน อย่าให้เขารู้เท่าทัน **หยุดเถิดจอมขวัญ**
อย่าให้มีน้ำตา จงทำหน้าที่เจ้าสาว ให้น้องสุขี่เรีงรำ ส่วนพี่อ้อมทั้งน้ำตายอมแพ้ปัญหาไม่มาขวางทาง”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: หลักทางให้เธอ)

“...เจอจิ้งหน้า โอ้ย จิ้งหน้าตกขมะใจพี่ มาเจอจิ้งหน้าตกขมะใจพี่ มาเห็นกันเทื่อนี้ เทื่อนี้ละ
เซอร์ไพรส์ล้ำฝัน ตั้งแต่นั้นสองเฮาถักกิดกัน ต่างฝ่ายพนจรฮู้บ่ขอ**เข็มพรฮ้อฮอน**ถึงอ้าย...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 3: ถ่านไฟเก่า)

“...ม่วนหัวใจน้อบุญบั้งไฟอีสาน ผู้มาร่วมงานอ้อมบุญอ้อมใจ **พ่อดอกจาน** ไปด้วยกันเอาไหม
นำเก็บหางบั้งไฟกับน้องชะน้อพี่”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 6: บุญบั้งไฟอีสาน)

“...ปิดทวงใจให้ไกลหนีห่างหน้าจอยจิตใจเหลือเพียงความจำ ก็ยังมีงามอยู่ในฝันบ่อย ๆ
อ้ายบ่เคยแค้นเคือง**เนื้อเย็น** สุขที่ได้เห็นเจ้าไปเลิกลอย ทุกวันยังฮัก ยังคอย รอยยิ้มของจอยยังอยู่ใน
ความทรงจำ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 6 : น้องจอยในความทรงจำ)

“เจ้าช่างงามเด่นบุญพี่มาเห็น**เนื้อทอง** งามหลายแต่สาวฟากของ ผังนครเวียงจันทน์ ช่างงาม
ผุดผาดบาดตา โสภาลาวลี้ย คตินำจันใจไหวหวั่น ได้ฮู้จักกันแเฮงคิดฮอดหลาย”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 9: คอยฮักจากสาวเวียง)

“...ที่บุญจันท์เอนสั่งน้อ**เจ้าคิงบาง** เอ้ยย่านแต่ตกลมอ้อ่าง พี่ย่านแต่อ้อ่าง ทั้งที่บ่ได้ดอก
แต่งงาน ละเจ้าผู้แก้มบั้นห้วนลูกชายกำนันใจดำแต่

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 9: สาวจำปา)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคล โดยส่วนมากคำที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการใช้คำเรียกแทนคนรัก คำที่ผู้ชายใช้คำเรียกแทนคนรักผู้หญิง ดังตัวอย่าง “อ้ายบ่เคยแค้นเคือง **เนื้อเย็น**” “อย่าให้เขารู้เท่าทัน หยุตเถิด**จอมขวัญ** อย่าให้มีน้ำตา” “อยากโทรหา**แม่ขวัญยืน**” “โทษเด้อ **ตาหวาน** เวียกงานหยุ่งบ่ หากโทรมาทวงละก็อ้ายต้องขอภัย**แจ่มจันทร์**” “อยากรู้หรือจะ**หน้ามน** เรามาสี่คนซะแล้ว**ทรามซิ่น**” จะเห็นได้ว่ามีการใช้คำ **อุ่น เนื้อเย็น จอมขวัญ แม่ขวัญยืน แจ่มจันทร์ หน้ามน ทรามซิ่น** เป็นคำเรียกแทนหรือใช้กล่าวถึงผู้หญิงที่เป็นคนรักหรือบุคคลที่ผู้ชายมีความรู้สึกชอบ ในแต่ละคำที่ปรากฏมีความหมายเป็นการแสดงการให้เกียรติ นานุถนอม และชื่นชม หรือการใช้ลักษณะเด่นมากกว่าแทนส่วนคำที่ผู้หญิงใช้เรียกแทนผู้ชาย ดังตัวอย่าง “ต่างฝ่ายพะเนจรฮู้บ่น**อ๋อ เข็มพร** ฮ้าฮอนถึงอ้าย” “บุญจันทร์เอ็นสั่ง**น้อเจ้าคิงบาง**” “**พ่อดอกจาน** ไปด้วยกันเอาใหม่ นำเก็บหางบั้งไฟกับน้องชะน้อที่” จะเห็นได้ว่าปรากฏคำ **เข็มพร เจ้าคิงบาง พ่อดอกจาน** ซึ่งมีการใช้คำเปรียบโดยใช้สิ่งอื่นเพื่อสื่อความหมายเรียกแทนผู้ชาย “**พ่อดอกจาน**” ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำพื้นที่อีสาน ที่มีลักษณะสีส้มสวยงามทนต่อสภาพอากาศอาจนำมาเทียบกับบุคลิกลักษณะของผู้ชาย ที่กล่าวถึง

นอกจากนั้นยังมีการใช้คำเรียกที่กล่าวถึงกลุ่มคน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะร่วมหรือเป็นกลุ่มอาชีพเดียวกัน ดังตัวอย่างเพลง

“**ขวัญใจคนใช้แรงงานบ้านเฮา** สาว ตจว. เหนื่อยงานบ้านได้ฟังรายการอ้ายแล้วหนอ มีแรงใจสู้งานต่อ ได้เติมเพิ่มกำลังใจ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: ตีเจกลี้นใจ)

“**เฮาเป็นศิลปินพะเนจรร้อนร่ำเหล่า** ความรู้หน่อยต้อยต่ำ ไร้เงินกอบเงินกำ คือเขา นกน้อย อุไรพร กราบวิงวอนแฟนเพลงของเรา จงเมตตา**วงเฮา**ให้อยู่กันไปได้นาน ๆ เชิญพวกท่านรื่นเริงมาร่วมบันเทิงกับเสียงอีสาน **ความใหญ่โตโอฬารและผลงานด้านหน้าเวที**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: มนต์เพลงเสียงอีสาน)

“...ใจสะเทิน สะเทินแท้นสาวหางเครื่อง ใจสะเทินหนทางเดินอ้อยจ้อย **อนาคต หมู่อ้อย หมู่อ้อย**ล้ำเทียนน้อยทอลม แต่ต้องก้มเหยียดงานต่อบ่พอเสีย **ความผิดเคืองเห็น ๆ** จั่งค่อยเป็นอ้อยแดนเซอร์”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

จะเห็นได้ว่าเนื้อเพลง “ขวัญใจคนใช้แรงงานบ้านเฮา” “ใจสะเทิ้นหนทางเดินอ้อยจ้อย อนาคตหมุ่ข่อย หมุ่ข่อยล่ำเทียนน้อยทอลม” “เฮาเป็นศิลปินพเนจรอ่อนเร่หาล้า” “จงเมตตา วงเฮาให้อยู่กันไปได้นาน ๆ” มีการใช้คำ **บ้านเฮา หมุ่ข่อย เฮาเป็นศิลปิน วงเฮา** เป็นคำเรียกแทนกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะร่วมกัน คำว่าบ้านเฮา นำเสนอให้เห็นว่า กลุ่มคนที่มาอยู่หรือมาทำงานต่างถิ่น เมื่อกล่าวถึง บ้าน กับกลุ่มคนที่มาจากถิ่นเดียว จะใช้คำว่า บ้านเฮา เพื่อแสดงความเป็นพวกเดียวกัน ส่วนคำว่า หมุ่ข่อย วงเฮา เป็นการกล่าวแทนกลุ่มตัวเองที่อยู่ร่วมกันหรือทำอาชีพทำงานในองค์กรเดียวกัน เพื่อแสดงความเป็นกลุ่มก้อนหรือพวกเดียวกันซึ่งเป็นการนำเสนออัตลักษณ์บุคคล ผ่านการใช้ภาษา ที่บ่งบอกให้เห็นตัวตนและความเป็นพวกพ้องของคนอีสานได้ชัดเจน

5. การใช้คำและกลุ่มคำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ

เพลงลูกทุ่งหมอลำมีการใช้คำและกลุ่มคำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ เพื่อให้ผู้ฟังได้เข้าถึงทั้งรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ซึ่งถ้อยคำที่เลือกสรรนำมาใช้หลายคำต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์ตรงของผู้รับสาร จึงจะเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก การใช้ถ้อยคำเชื่อมโยงประสบการณ์ด้านรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เหล่านี้สืบเนื่องมาจากผู้แต่งซึ่งเป็นคนอีสานที่มาจากชนบท เช่น ครูสลา คุณวุฒิ อาจารย์สวัสดิ์ สารคาม อาจารย์ตอย อินทนนท์ จึงสามารถที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างลึกซึ้งฟังแล้วสามารถนึกเชื่อมโยงกับสิ่งที่เคยสัมผัสได้จริงจึงตรงใจผู้ฟัง ดังตัวอย่างเพลง

“เสียงดนตรีสุดแสนเร้าใจ ทนบ่ไหวลูกพอนกับเขา ช่วยเขาแท้ไปบ้านแฟนเฮา ลองคิดเอามันเจ็บปวดปานได้ พอนไปน้ำอ่องไห้ไปน้ำ พอนไปน้ำอ่องไห้ไปน้ำ **เสียงกลองหน้า น้ำตาแห่งไหล เสียงพิณท้าวปวตร้าวหัวใจ ม่วนแต่กายแต่หัวใจยับเยิน หัวใจยับเยิน โอ้ย... หัวใจ ยับเยิน”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: เเทงเศร่าเทิงม่วน)

“หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมุ่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมุ่เฮาเจ้าข่อย **แว่วหวานวอยๆ แม่ใหญ่บนน้อยมาแล้วน้อแฟน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา”**

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: มนต์เพลงเสียงอีสาน)

“อ้ายมักฟังหมอลำ อ้ายเหยียบย่ำอ้ายเลยคำแพง เลือดอีสานมันแสด **ชอบเสียงแคน เสียงลำเสียงพิณ** เห็นเป็นคนชายแสดกินข้าวแกงชีวิตติดดิน ล่างมาคือหยามหมิ่น อ้ายคัก ๆ ว่า บักลิเต๋อ อ้ายคัก ๆ ว่า บักลิเต๋อ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: บักลิเต๋อ)

6.1 สัมผัสพยัญชนะ คือ คำคล้องจองที่เกิดจากเสียงพยัญชนะตัวเดียวกัน ทำให้เกิดความไพเราะรื่นหู นับเป็นความงามทางภาษาที่ผู้แต่งกลอนกรองและเลือกสรรคำเพื่อให้เกิดสุนทรียะสัมผัสพยัญชนะมี 5 ลักษณะ ดังนี้

1) คำคู่ คือ คำสัมผัสพยัญชนะชิดกันสองคำ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“คนชุมแพเกือบแล้กลานย่าโม คน**ชิมโซ**ถึงเป็น**หลานเหลน**เชียงใหม่ คนชุมพวงได้ค้วง
ได้เคียง ได้คุม คนจนมุมก็คือหนุ่มลุ่มน้ำมูล โอ้แม่ตาซอนแลนซอนแก่น**ดินแดน**ต้นคุณ ข้อยละเป็น
ลูกแม่มูล อาตุรวางใจ**หลายแหล่**...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ชุมแพ ชุมพล ชุมพวง)

“กราบขอบพระคุณ**มวมมิตร**หมอแคนและแพนหมอลำ โดยเฉพาะท่านที่**ติดตาม**ให้กำลังใจ
หลายแหล่มากล้น พวกเราอยู่ได้ก็ด้วยน้ำใจมวมหาชน และคนพิเศษอีกหนึ่งคน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: นกน้อยอ่อนแพน)

“โຈ້ะทิ้งนั้ง กะโอว่าจ้ง**ทิ้งนอย** น้ำตาปรอยตัวข้อยแค่สาวชาวดิน ต้องมาต้นกินรำ
กิน เป็นศิลปินกะพอกะเทินออกงานมาก็เนิ่น ทางบ้าน**ขาดเงิน**ได้เป็นหางเครื่องหมอลำ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

“สองมือ**กราบกราน**ขอ**วิญญาน**ลอยล่อง จงสู่สถาน **ทิพย์ทอง** รอน้องแดนฟ้าณะที่
น้ำตาเทียนไหล น้องปวดในฤดี กราบภาพก่อนนอน**ทุกที** ขอฝันถึงพี่ทุกคืน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ภาพถ่ายวิญญานรัก)

“...แขนจ้อก้อ จ้งแม่นอ้ม ผัวหลาย กิน**เหล้าเมามาย**ไหลด บ่อยเฮาจ้อย ลูกเมียค่อยย้อน
ผัวบ่คือหมู่ บ่คือหมู่กิน**เหล้าเมา** แล้วเจ้าชู้ชาวบ้าน**หน่าย**...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: ได้หัวนได้เขียด)

“เบิ่งอีสานได้น้ำใส**ดินดำ** แดนอู่อารยธรรม ส่วยเขมรเขอลาว เมืองสี่เฝ้าไทยรวมใจบ้านเฮา
ฮือตือติดดาวทุเรียนภูเขาไฟ แสงธรรมส่องใจ**พระใหญ่**องค์หลวงพ่โต”

“...ปราสาทกำแพงมรดกเมืองศรี พระนาคภักพันปีเป็นของดี คู่เมือง พระธาตุ**เรืองรอง**ไสย
องฮอง**รุ่งเรือง** ศรีสะเกษ**วังเวียง**เมืองอู่อารยธรรม มี**ของงดงาม**แดนดอก**ลำดวน**ชวนชม **หอมหวาน**
ทวนลมกลิ้งดอก**ลำดวน**เข้า**ชวนใจ**”

(ซึ่งเกิดจาก www.youtube.com: ออนซอนอีสาน)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสพยัญชนะลักษณะคำคู่ คือคำว่า **มวลมิตร ติดตาม หลายแหล่ง ซึมโซ หลานเหลน ดินแดน หลายแหล่ง นองนอย ขาดเขิน กราบกราน ลอยล่อง ทิพย์ทอง ทุกที กำแก้ง ยึดเยื้อ หน่ายแห่ง เมามาย ดินดำ ฮึดฮึด เรื่องรอง รุ่งเรือง วังเวียง งดงาม ขวนขม หอมหวน เข้ายวน** จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้คำที่มี พยัญชนะเสียงเดียวกันติดกันสองคำ ซึ่งเรียกว่าคำคู่ บางคำเป็นคำภาษาถิ่น สามารถสื่อความหมาย เพื่อให้เนื้อเพลงมีความสละสลวย ความหมายสมบูรณ์ และมีจังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะ

2) คำเทียบคู่ คือ คำสัมผัสพยัญชนะสามคำชิดติดกัน ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“น้ำใจจากท่านที่**เกื้อกูลกัน**มานานหลายปี จนมาตั้งวงตัวเองอีกที ท่านก็ยัง**มีน้ำใจ**ยื่นให้ แพนเพลงคนเก่า ยังเฝ้าติดตามให้กำลังใจ เปิดแสดง ณ แห่งไหนใด ตามให้**แรงใจ**งเส้นคงวา...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: นกน้อยอ่อนแพน)

“พี่คนอีสานถิ่นฐานไกล ได้**เจาะจอมใจ**สาวปากน้ำโพ โอ้เหมือน**ต้องมนต์** หนึ่งๆ ไหวๆ กลัวเอ๋ยกลัวใจรักนางมากล้น ใฝ่ฝัน**ต้องการ**หน้ามน เป็นคู่ชีวิตเป็นขวัญชีวี”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: รักสาวนครสวรรค์)

“ได้แต่งกับคนรวย ๆ คนสวยคงไม่**ขัดสน** แต่งกับคนจน ๆ หน้ามนอาจทนไม่ไหว ถึงจะรัก เธอเท่าฟ้า บูชารักน้องเพียงใด แต่**ต้องยอม**ทำใจ **จงสุขสดใส**ชั่วกาลนาน”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: หลีกทางให้เธอ)

“ตำรวจไทยต้อง**เจ็บปวด**รวดร้าวเพราะหญิง **เจ็บใจจริง**พออยาก**เฮ็ด**ปิ่นลั่นใส่ ทหารบก มาเวียนเธอก็เปลี่ยนใจ เก่งแต่**จับผู้ร้าย** จับหัวใจเธอ**บ่ได้**เลย”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: น้ำตาจ่าน้อย)

“ฝนตกลงมาปรอย ๆ เดือนสามค้อยน้อง**คอยใจ**หวั่น นิ่งซึมอยู่แถวโรงงาน **อยากคืนถิ่นฐาน** เหมือนดังคำสัญญา ป่าหน้า**ดอกกระเจียว**บาน ห่วง**อายคน**นั้นหวั่นจะ**ลืมลับล่า...**”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: ดอกกระเจียวคืนทุ่ง)

“ปลื้มใจ**จึ่งเมื่อ**เจอแม่**อ้างจั้ง**จั้งเต็มตา หล่อนนั้น**หนาอายุ**อวร้ายละ**บ่**เพิ่ง**ชาว**สอง หน้าตา ท่าทางก็**เท่แถม**มีเสน่ห์**เป็น**กอง เจ้าของ**เดิมที**เคย**ครอบครอง**เขาปล่อยให้น้อง**มาได้**ใจกัน เจ้าของ**คน** เดิมเขาปล่อยให้น้อง**มาได้**ใจกัน”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1 : แม่ฮ้างมหาเสน่ห์)

“คิดแล้วอุกอ้งเฮ้า ผัวของเธอบ่คือผัวชาวบ้านเพิ่น ผัวเขาไปหาเงินส่งให้เมียอยู่บ้านได้ เงินล้านจนม่มี แต่ว่าผัวฉันนี้ได้แต่เซียดดอกขาคำ เด็ก ๆ กลับมาอนนำเฝ้าแต่ฮู้ฮู้น้อย”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 18: ไต้หวันไต้เซียด)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสพยัญชนะลักษณะคำเทียบคู่ คือ คำว่า เกื้อกลกัน เจอจะจอมใจ สุขสดไส เจ็บใจจริง ลิมลับลา จึงจัดแจง เคยครอบครอง อุกองเฮ้า จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้คำที่มีพยัญชนะเสียงเดียวกันติดกันสามคำ ซึ่งเรียกว่าเทียบคำคู่บางคำเป็นคำภาษาถิ่น สามารถสื่อความหมาย เพื่อให้เนื้อเพลงมีความสละสลวย ความหมายสมบูรณ์ และมีจังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะ

3) คำทบคู่ คือสัมผัสพยัญชนะสองคู่ติดกัน ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“อะบานีบีพี้ม่กแ้เด อะบานีบีพี้ม่กแ้เด ชอบพลงแ้เด อะบานีบีพี้ม่กแ้เด อะบานีบีพี้ม่กแ้เด ชอบพลงแ้เด ยามได ซึม่ชา ศร้า คอกกทย อ้ายมานัง พังพลง อะบานีบี พังพลง เบา ๆ คลายความ หงอยเหงา ศร้า สร้อย ซึง ใจบย่อย อะบานีบี”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: อะบานีบ)

“บ้อน หยื่อ หยอกเ้ายวกัน อ้อต้วฉฉน ยังตรม ขมซึน โบิน เจ็ย แจ้ว เสียงหวาน ทุก คึน วันคง จะ ซึน ด่น ข้อย กลับเหงา ทุก คึน อยาก จะ ซึน ดัง นกน อยจัง”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: นกจำ)

“นางลีม่ อ้ายบ่ เสียงจอก อุ่น นางลีม่ อ้ายบ่ เสียงจอก อุ่น ให้ทนคุณ แม่ เลียงอย่า เียงบ้าน หลี่นคอง ขอให้นอง แพนพีนี้ หลี่บให้ ได้ เิงทอง ม่ ม่ ได้ ไป ส่าหล่า ภรรยา ของ เพิ่น...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: หลีกทางให้เธอ)

“...หัวใจ นึงเดียว แบง เป็น สอง เสียงสอง โชน มี ขายให้รักพรอมกัน สอง คน เลยลับสนจุ่น วายเจียงบ้า เกมสร์ัก ชวง ตอน ดันตอน มี ลอง คนนั้น ธรม ดา พอเบอร์ สาม เริมก้าวเ้ามา ก็ มี ปัญหา หัวใจ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 5: หญิงหนึ่งชายสอง)

“...พี่หาเหตุผลไม่เจออะ เพราะหยิ่งหนอผู้สาวเจออุบรักปั๊บ แต่เดิมทีที่มองไม่ได้
ละลาบละลั้ง แต่หัวใจมันเรียกกร้อง เมื่อน้องมีเจ้าของ ขอเป็นแค่ชู้ทางตา แต่ถ้านวมมีพี่มีวาสนา
 จะวอน ท่านผู้ว่าช่วยเป็นผู้ใหญ่ไปขอคนงาม”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 5: เจอปั๊บรักปั๊บ)

“น้ำตาไหลหย่าว ผู้สาวบอกหัวแม่แล้ว หัวใจของอ้ายปานแก้วแตกเปรี๊ยะเสียงดังกังวาน
 ก้มหน้าฮ้องให้บ่อายผู้ใดเดินผ่าน โขเซ**ล้มลุกคลุกคลาน**กลับบ้าน เหมือนคนใกล้ตาย”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 5: เขาเหยียบชานดั่ง)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสพยัญชนะลักษณะคำเทียบคู่ คือ
 คำว่า **ซิมเซาเศร้าโศก หงอยเหงาเศร้ามร้อย เหี่ยวหยอกเข้ายั่ว มั่งมีดีได้ สองเลี้ยวสองโชน**
ละลาบละลั้ง ล้มลุกคลุกคลาน จะเห็นได้ว่าเป็นการใช้คำที่มีพยัญชนะสองคู่ชิดติดกัน ซึ่งเรียกว่า
 เทียบคำทบคู่ บางคำเป็นคำภาษาถิ่น สามารถสื่อความหมาย เพื่อให้เนื้อเพลงมีความสละสลวย
 ความหมายสมบูรณ์ และมีจังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะ

4) คำแทรกคู่ คือสัมผัสพยัญชนะ โดยมีคำคั่นหนึ่งคำ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“อะบานีปีพี่มีกั๊กแต่ ชอบเพลงแท้ได้ กลางวันกลางคืนยังมีหยิ่ง ตอนใดว่างๆ น้องฮา
 น้องเฮ ฮ้องเพลงอะบานีปีนี้เด เขาบอกว่าเสียงข่อยมีเสน่ห์ ซึ่โบซึ่เบ็ก็เฮกันไปเรื่อย ๆ เลยลากเข้าหา
 เจ้าเพลงอะบานีปี หนุ่มสาวไทยแลนด์คนแมนหัวใจว่างเปล่า มา**เฮมาฮ้อง** อะบานีปี”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: อะบานีปี)

“รักและคิดถึงปากน้ำโพ อยากกลับไปโอ้ไป**อ่อนไปออย**ล้าออยเทคแคร์ อยู่กันไกลแสน
 พี่คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว วันไหนพี่พร้อมแน ๆ จะ**อ่อนพอแม่**ไปขอทันที...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: รักสาวนครสวรรค์)

“โຈ้ะทิงนั้งนั้ง กะโอว่าจ้งทิงนอย **น้ำตา**ปรอยตัวช้อยแค่สาวชาวดิน ต้องมาเดินกิน
 รำกิน เป็นคิลปินกะพอกะเทินออกงานมาก**ีนานก็เน็น** ทางบ้านขาดเงินได้เป็นทางเครื่องหมอลำ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

“ชีวิตไถ่ก็คล้ายคน ชีวิตคนละก็คล้ายไถ่ชน ใครก็สู้ตัดสินถือว่าเป็นคนมีหัวใจไถ่ชน ชีวิตต้องสู้ ชีวิตต้องสู้และหาญชน วีรโรรอ **งอมืองอดิน** ไม่ใช่วิไลคน เกิดมาทั้งทีต้องมี ความอดทน ลูกไทยหลานไทยควรสวมหัวใจ หัวใจไถ่ชน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3 : หัวใจไถ่ชน)

“...ขอเชิญพ่อองค์ทรงฤทธิ์ ที่สถิตมีเมืองหนองคาย รูปเทียนมาลัยลูกวอนไหว้อย่าได้แซ่เขื่อน ทุกครั้งพ่อยังประเสริฐสุด**เลอเลิศคนลือเลื่อง** ความดีพ่อศรีคูเมืองดั่งกระดิ่งดั่งไกลไม่เบา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: ขอพรพ่อพระใส)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสพยัญชนะลักษณะคำแทรกคู่คือคำว่า **มาเฮามาฮ้อง ไม่หันมาท้วง ไปฮ้อนไปฮอย นานก็เนิ่น งอมืองอดิน เลอเลิศคนลือเลื่อง** จะเห็นได้ว่าเป็นการสัมผัสพยัญชนะโดยมีคำคั่นหนึ่งคำ ซึ่งเรียกว่าเทียบคำแทรกคู่ บางคำเป็นคำภาษาถิ่น สื่อความหมาย เพื่อให้เนื้อเพลงมีความสละสลวย ความหมายสมบูรณ์ และมีจังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะ

5) คำแทรกกรธ คือสัมผัสพยัญชนะโดยมีคำหรือพยางค์อื่นคั่นกลาง สองคำ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“...แฟนเพื่อนั่นเองงานการคู่สู้ท่า แฟนชาวบ้านเองงานการคู่สู้ท่า แต่ว่าแฟนผู้ช้า ผู้ช้าไหลดมัวบ้าแต่ไถ่ตี เบิ่งเอาตี**ไถ่เพื่อน้ำน้ำ**ฝั่ง ขึ้นต่อนสันจัว ของในครัวสำหรับเมีย แม่ชูปักเขี้ยวกับมาม่า”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: บ้าไถ่ตี)

“**แจ่มจันทร์จะจริงใจ**หมองได้กะดูวบอันพื้นไฟคงหลายแหลกลาญหน้าไฟหน้าฝัน พัวพันหลายเด แม่ฮ้างมหาเสน่ห์เท่กว่าสาว ๆ นักเรียน ม. แม่ฮ้างจ้งเจ้าจ๊าบกว่าสาว ๆ นักเรียน ม.”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2 : แม่ฮ้างมหาเสน่ห์)

“**นกน้อย** ฝากคำ**ข้อยไปหาเขา**บ้าง เขาจะรักหรือว่าจะชัง จงกลับมาให้ความหวังอย่า **ด่วนขัง ข้อยขอฝากคำ**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: นกจำ)

“...คนสวยหล่าอย่าอาลัยนำพี่ คนสวยหล่าอย่าอาลัยนำ ถือว่าในชาตินี้บุญพี่ปลหลาย
น้องฮักฮักอยู่จริงใจ ขอให้ความสัมพันธ์ฮักกัน ฉันท้อง...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: หลีกทางให้เธอ)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสพยัญชนะลักษณะคำแทรกกรธคือ
คำ “เบิ่งเอาดีไ้ไ้เพิ่นตัวน้ำเิ่ง” “แจ่มจันทร์นะจะจริงใจ” “ฝากคำข้อยไปหาเขาบ่าง” “น้องฮัก
ฮักอยู่จริงใจ” จะเห็นได้ว่าเป็นการเล่นสัมผัสพยัญชนะโดยมีคำหรือพยางค์คั่นกลางสองคำ
ซึ่งเรียกว่าเทียบคำแทรกกรธ บางคำเป็นคำภาษาถิ่น สามารถสื่อความหมาย เพื่อให้เนื้อเพลงมีความ
สละสลวย ความหมายสมบูรณ์ และมีจังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะ

6.2 สัมผัสสระ คือคำคล้องจองที่เกิดจากการใช้คำที่มีสระเดียวกัน แต่พยัญชนะต้นและ
การสะกดต่างกัน เป็นการสร้างความคล้องจอง สละสลวยให้บทเพลง สัมผัสสระ มี 5 ลักษณะ ดังนี้

1) **คำเคียง** คือคำที่สัมผัสสระชิดกันสองคำ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“กราบขอบพระคุณมิตรเพลงทั่วแดนแพนลำทั่วไทย พิเศษสุดแสนแพนเพลงใกล้ไกล
ชมรมหวานใจโฆษกนกจำ ครีธาของท่านชาวเสียงอีสานซึ่งใจเรื่อยมา ในส่วนแพนๆ ทั่วแดน เมตตา
จะสมนาคุณด้วยเสียงเพลง”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: นกน้อยอ่อนแพน)

“แพนผู้ข้านี้บ้ำไ้เกิดเป็นวันเดือนปีเอาดีแต่ดีไ้ มักไ้ทะเลฟูฟ่า บ้ำไ้ทะเลดิน บได้กินกะบ่
กินให้เพิ่นได้ดีไ้ อันไ้กันนั้นอ้อมไ้แต่หน้าทีสามิเพิ่นบ่เอาใจใส่ พอเจอหน้าเมียบีเยลพะวาลบ
มุ่ม บ่เบิ่งเลาะเบิ่งหลุมเพิ่นมัวแต่อ้อมไ้...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: บ้ำไ้)

“ใจสะเทิ้น สะเทิ้นแท้นอสาวทางเครื่อง ใจสะเทิ้นหนทางเดิน อ้อยจ้อย อนาคตหมู่ข้อยหมู่
ข้อยล้ำเทียนน้อยทอลม แต่ต้องก้มเฮ็ดงานต่อบ่ฟังเสียง เฮาฝืดเคืองเห็นๆ จังค้อยเป็นอ้อยแดนเซอร์”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1: สาวทางเครื่อง)

“ฝนตกลงมาปรอย ๆ เดือนสามค้อยข้อยฮาดอกม่วง คืดฮอดผู้สาวเคยคงไปอยู่เมือง
หลวงตั้งแต่ปลายปีก่อน เคยเก็บดอกกระเจียวด้วยกัน ฝนโปรยปีนั้นอยู่ที่หัวนาดอน ดอกกระเจียว
เขียวแดงออนซอน เอาดอกอ่อน ๆ มาลวกกินกับป่น...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลีมทุ่ง)

“มาขอ**ย้านำฮอยรุ้นพี** มาขอ**ย้านำฮอยรุ้นพี** ผากหมอลำ ผู้นี้ ผู้นี้ให้แฟนช่วยเบิ่งแยง
ขออย่าแก้งให้แล้งอยู่เดียวตายขอน้ำใจมาลัยแฟน ช่วยเชียร์ฟอง...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ปอยฝ้ายออนแฟน)

“ลี้มกกาขาว ยมยาว ๆ ผู้สาวลำซิ่ง ไปหลงมนต์เพลงสตริง ลี้มทางกลับมาบ้านเรา ผาก
คำพร่ำวอนผ่านลำกลอนอันสายลมหนาว น้องคอยอ้ายอยู่บ้านเฮา คิดฮอดผู้บ่าวเมื่อคราว ฟังลำ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ฟังลำคิดฮอดอ้าย)

“เบิกฟ้าขอ**ฝนวนมาสารคาม** กาฬสินธุ์ถิ่นงามเมือง**น้ำคำ**ดินดี พระเวสสันดรกับนครร้อย
เกิน แห่แห่นแสนเพลินชมวังเวินพลาญชัย ฟ้าปากันหลอนยโสธรแห่บั้งไฟ กรุงเทพกรุงไทย
มาโฮมสายใจสายบุญ เสี่ยงแคนดอกคูณโขงซิมูลบ้านเฮา ออนซอนดอกคูณ โขงซิมูลบ้านเฮา”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีสาน)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสสระลักษณะคำเคียงคือ “**ท้าวแดนแฟน**
ลำ” “**สุดแสนแฟนเพลง**” **ชมรม** เอาใจใส่ “**พอเจอะหน้าเมียเฮีย**ละฟ่าว หลบมุม” “**เดือนสามค้อย**
ย้อยฮาดอกม่วง” **อ้อยจ้อย** ออนซอน “**มาขอย้านำฮอยรุ้นพี**” “**สวยซึ่งตริงใจ**” “**ฮู้จักมักใจ**” “**ผาก**
คำพร่ำวอนผ่านลำกลอนอันสายลมหนาว” “**ขอฝนวนมาสารคาม**” “**น้ำคำ** ดินดี” “**แห่แห่นแสน**
เพลิน” จะเห็นได้ว่าคำที่อยู่ชิดกันมีการใช้สระเดียวกัน ซึ่งเป็นการสัมผัสสระในลักษณะคำเคียง
เพื่อให้มีความหมายเหมาะสมตามบริบท และให้เนื้อเพลงมีความสละสลวยได้จังหวะท่วงทำนองที่
ไพเราะ

2) คำเทียบเคียง คือคำที่สัมผัสสระชิดกันสามคำ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

หญิง : ถ้าจริงละหนอจะตีบหมอลักสามพัน

ชาย : เงินทองหนอต้องการ

หญิง : ชั้นจั่งชั้นเจ้าอยากได้หยั่ง

ชาย : อยากรู้อย่างไร เรื่องแฟนจะบอกจอมขวัญ

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: หมอดูห้าดาว)

“ขอฝากสุนทรพจน์ไหว้จากหนุ่มน้ำของหนองคาย นามปอยฝ้าย ลูใจของแฟน ขอมา
อาศัยฝากหัวใจไว้ในอ้อมแขน กราบลงแทบเท้าแฟน ๆ ขอคะแนนเห็นใจด้วยคน”

“ร้องลำพากรมลอยมา จากปลายปากกาครูสลาเสริมส่งออกตระเวนกับเสียงอีสาน คุณแม่นั้นท่านรับมาร่วมวง ท่านน้ำใจปอยฝ้ายปลื้มหลง ถ้าแม้งัดโง่งจะไม่ลืมพระคุณ...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: ปอยฝ้ายวอนแฟน)

“เธอบอกที่หนี เพราะพี่มันคนจนตรอก เอ็งงานกะล่ากระจอก อยู่ไปก็บ่มีหยัง แยกทางเถิดหนอ ดีกว่ากอดคอกันฟัง คอตกชกมก ลินหวัง หันหลังกลับบ้านคนเดียว”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: คนรักข้อยหาย)

“เย็นลมต้องสายตาคอยมองมันหมองกลุ่มเอาหนี เย็นลมต้องสายตาคอยมองหมองกลุ่มเอาหนี หน้าเวทิมีสาวคอยยิ้มแค้น แฟนโก้เพิ่นนั่งนำ เห็นคนงามอายหนุ่มหมอลำอยากเว้าหยอก แต่กะฮู้ยู่คอกว่าแฟนเท่เพิ่นหิง...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: คึดฮอดสาวฟังลำ)

“เดือนอุกกลืนเมื่อคืนฟังลำ แฟนอายคนงามอุกทำให้ใจ ลืมเลือน ผู้บ่าวผ้าป่านั่งชบช่วงกบกินเดือน บ่บานฮักอ้ายก็ เลือนเหมือนเดือนอุกกบกลืนหาย”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: กบกินเดือน)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสสระลักษณะคำเทียบเคียงคือ “**ชั้นจั่งชั้น**” “**ขอมาราคัยฝากหัวใจไว้ในอ้อมแขน**” “**จากปลายปากกาครูสลาเสริมส่ง**” “**สายตาคอยมองหมองกลุ่มเอาหนี**” “**คอตกชกมก**” “**ฮักอ้ายก็เลือนเหมือนเดือนอุกกบกลืนหาย**” จะเห็นได้ว่าคำที่อยู่ชิดกันทั้งสามคำ มีการใช้สระเดียวกัน ซึ่งเป็นการสัมผัสสระในลักษณะ คำเทียบเคียง เพื่อให้มีความหมายเหมาะสมตามบริบท และให้เนื้อเพลงมีความสละสลวย ได้จังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม

3) คำทบเคียง คือคำที่สัมผัสสระชิดกันสองคู่ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“**คือกันฮ้ายสมัยมันน้อพ้อ คือกันฮ้ายสมัยมันน้อพ้อ ฮิตอิหลีกะด้อบเคยพ้อโซแซว ห้อยปิดแล้วแควแล้วแควล่ายผู้ลางคนพ้อไคกะว่าดีมิโซค บัดโถ โอโห ! อ้อหื้อ ! ผู้ลางคนสะคือล่างมาโกนจิ้งปิ้ง...**”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: อ้อหื้อสะคือจ๊าบ)

“บ่าวสกลคนโก้สุดโสโสเลเล่หลาย กลอกกลิ้งหลายลึงหลายลาย แยมอ้ายความจำปดี
ผูกพันแล้วตันถ่ายถอน เซ็งสาวอูดระละชิ ป่น้ำลิลี่ไมตรี ทั้งที่เรามีความหลังแต่เดิม...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวอูดระละชิ)

“ช่วยติดตามทำหน้าที่แทนแม่ คอยเป็นแซ่ตีสายตาพ่อ ถ้าหากลูกเห็นเฮ็ดแพ้วแพ้ว
ให้ลูกหยิกพ่อแทนแม่แทนเด้อ ให้ลูกหยิกพ่อแทนแม่แทนเด้อ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: ผากลูกเฝ้าผ้า)

“ป่มีผู้ใดลียักน้องจริง ออกลูกผู้หญิงมันเจ็บปวดแทนอ เจอะชายใดกะมีแต่ตัวแต่ล่อ ยิ่งชาย
รูปหล่อเชื่อไม่ได้ลักราย ปากหวานว่าจิกริกจอกหลอก ฮู้จักหยอกคือเล่นเกมอีหลี แรกฮู้จัก แต่ละคน
ล้วนมาตีกะเบ็งแทนตีบ่พอคราวกะส่ง...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: เปื้อผู้ชายเจ้าชู้)

“เมืองเลยกะบ่ยอมแพ้ว ด่านซายฮั่นแหมม แห่ผีตาโชน มูนมังมีมาแต่โดน ตาหุบตาโกน
หัวหม่นหัวเจย ซุมผีซี้ชาโทกเทก **ชกลกเซ็กเล็ก** ก้ม ๆ เงย ๆ ของดีมีหลายตัวเฮ้ย งานดอกฝ้าย
ไทเลยเคยไปเบ็งบ่จำ”

(ซึ่งเก็ลจาก www.youtube.com: ออนซอนอีसान)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสสระลักษณะคำทบเคียงคือ
“หากลูกเห็นเฮ็ดแพ้วแพ้ว” “ห้อยปัดแล้วแควแล้วแควหลาย” “ปากหวานว่าจิกริกจอกหลอก”
“บ่าวสกลคนโก้สุดโสโสเลเล่หลาย” “ซุมผีซี้ชาโทกเทก**ชกลกเซ็กเล็ก**” จะเห็นได้ว่าคำที่อยู่ชิดกัน
ทั้งสองคู่ มีการใช้สระเดียวกัน ซึ่งเป็นการสัมผัสสระในลักษณะ คำทบเคียง เพื่อให้มีความหมาย
เหมาะสมตามบริบท และทำให้เนื้อเพลงมีความสละสลวย ได้จังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะ ทำให้ผู้ฟัง
เกิดอารมณ์คล้อยตาม

4) คำแทรกเคียง คือคำที่สัมผัสสระมีคำอื่นคั่นกลางหนึ่งคำ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“กราบขอบพระคุณมวมิตร**หม่อแคนและแพน**หมอลำ โดยเฉพาะท่านที่ติดตามให้กำลังใจ
หลายแหล่งมากล้น พวกเราอยู่ได้ก็ด้วยน้ำใจมวมหาชน และคนพิเศษอีกหนึ่งคน คอยให้แรงใจด้วยดี
เรื่อยมา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: นกน้อยอ่อนแพน)

“คนชุมแพเกือบแลก็หลานยาโม คนชิมโซถึงเป็นหลานหลนเชียงพรม คนชุมพวงได้ควง
ได้เคียงได้คุม คนจนมมก็คือหน่มลุ่มน้ำมูล ไ้อ้แม่ตาซอนแลน **ขอนแก่นดินแดนต้นคุณ** ช้อยละเป็นลูก
แม่มูล อาตุรววงใจหลายแหล่...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ชุมแพ ชุมพล ชุมพวง)

“เป็นอาจารย์อยู่ห้าพรรษา ผมจึงลาสิกขามาเป็นสามัญชน มาสู้งานแลกกับเงินเพียงน้อย
จากสิบเป็นร้อยพอประทังความจน โชคดีที่ได้มาพบคน พาเข้าถนนคิลปินหมอลำ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ปอยฝ้ายออนแพน)

“แพนผู้ข้านี้บ้าไก่อดี เกิดเป็นวันเดือนปีเอาดีแต่ดีไก่อ่ มักไก่อ่ทะลุฟ้า บ้าไก่อ่ทะลุดิน บ่ได้กินกะบ่
กินให้เพิ่นได้ดีไก่อ่ อันไก่อ่นันอ้อมได้อ้อมดี แต่หน้าที่สามมีเพิ่นบ่เอาใจใส่ พอเจอหน้าเมีย เฮียละฟ่าวหลบ
มุ้ม บ่เบิ่งเลาะเบิ่งหลุมเพิ่นมัวแต่อ้อมไก่อ่...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: บ้าไก่อ่ดี)

“หนีไปหม่นเป็นแมงกีนูนอยู่ไสแล้วนอนอุ่น หนีไปหม่นเป็นแมงกีนูน อยู่ไสแล้วนอนอุ่น หรือ
แม่คุณมีคนส่งผู้มีผู้รวย ยามข้าวส่วยบ่ยอมอ่วยมาหา...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: ดอกกระเจียวลิ้มทุ่ง)

“จกปลาแดกยามได้คิดฮอดอ้ายจ้ง ปานนี้ลีนั่งจกไหญ่อยู่กับใครหนา มาอยู่กรุงท้งท้งมาหา
เงินตรา ไม่ลีมเลือนดอกหนวดดีตรักปลาร้าของเรา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: น้ำตาหล่นบนไหปลาแดก)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสสระลักษณะคำแทรกเคียงคือมว
มิตรหมอแคนและแพนหมอลำ คนชุมแพเกือบแลก็หลานยาโม คนชุมพวงได้ควง **ขอนแก่น**
ดินแดนต้นคุณ คนอีสานถิ่นฐานไกล ผมจึงลาสิกขามาเป็นสามัญชน เกิดเป็นวันเดือนปีเอาดีแต่ดีไก่อ่
หรือแม่คุณมีคนส่งผู้มีผู้รวย มาอยู่กรุงท้งท้งมาหาเงินตรา เขาจากไปอยู่ไกลลับลวง จะเห็นได้ว่ามี
คำสองคำที่อยู่ระหว่างกันโดยมีคำคั่นหนึ่งคำ มีการใช้สระเดียวกัน ซึ่งเป็นการสัมผัสสระในลักษณะ
คำแทรกเคียง เพื่อให้มีความหมายเหมาะสมตามบริบท และให้เนื้อเพลงมีความสละสลวย

5) คำแทรกเอก คือคำที่สัมผัสสระมีคำอื่นคั่นกลางสองคำ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

นกจำเลียงร้องมาเจ้าคงสุขใจ รู้หรือเปล่าช้อยเหงาเพียงใด นกจำเจ้าคงสุขใจ รู้บ้างไหมช้อย
เหงาเศร้าทรวง **นกเอ๋ยอย่ามาแย้เจ้ามีคู่คง** เขาจากไปอยู่ไกลลับลวง ดวงใจช้อยหลงติดบ่วง
เปลี่ยนคู่คงหนีไปไม่คืน

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: นกจำ)

“ปลื้มใจจังเมื่อเจอแม่อย่างจิ้งจิ้งเต็มตา หลอนนันทนาอายุอวายุละบ่เพ็งชาวสอง หน้าตา
ท่าทางก็**เท่แถมมีเสน่ห์**เป็นกอง เจ้าของเดิมที่เคยครอบครองเขาปล่อยให้น้องมาไต่ไต่กัน เจ้าของคน
เดิมเขาปล่อยให้น้องมาไต่ไต่กัน”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: แม่ฮ้างมหาเสน่ห์)

“ลองมือกราบ**กราบขอวิญญาน**ของพี่ จงสู่สู่ขาวดี อย่ามีห้วงหลังรักเศร้า ควันรูปลอยวน
เหมือนห้วงคนรักเก่า หากชาติหน้ามีรักเรา คงไม่อับเฉาดังก่อน ขอให้วิญญาน รอรบวันเราขึ้น ระทม
ตรมเศร้าทุกคืน สูดฝืนหัวใจอาวรณ์”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ภาพถ้ายวิญญานรัก)

“จักบุญคำ กรรมคำ จังมาล้ากลอนไก่อ โยัยจัก**หยั่งคำจังมาล้ากลอนไก่อ** มาฉายอีก รอบฉาย
ซ้ำอีกรอบ ย้อนแฟนขอบโกตี ชุ่มมือนี้ทุกที่กำลึงบูม มีชื่อเสียงแซวชะกว่าเดิมหลายก็...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3 : บ้าโกตี)

“เห็นอ้ายเที่ยวผ่าน**กายหน้าบ้าน**จอบถามจั้งฮู้ อ้ายเลยเว้า **สู้ว่าแม่่นอยู่ที่เขาเว้ากัน**
เฮ็ดหน้าหงา ๆ ยิ้มเศร้า ๆ เห็นแล้วสงสาร อดีตเคยหวานมันก็เลยหวานมาสนั่นคลอน”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5 : ซิ่นสองตอน)

“แห่ซิ่นหมากฮอดบ้านเจ้าสาว เห็นแฟนเก่าหน้าขาวเป็นเวิน อ้ายเป็นแขก บได้รับ**เชิญเขา**
เลยเมินบ่มองหน้าเฮา ฟ้อนให้มันหัวทิ่มหัวดำ ให้สมความฮักของสองเฮา...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: เติ้งเศร้าเทิงม่วน)

“เสียงผู้ใหญ่บ้านรายงานตอนเช้าตรู่ ประกาศให้**รู้ว่ามีผู้**ป่าวมาขอคำแพง ออกเสียงตาม
สายว่ามีมือใหม่มีงานแต่ง ได้ครองตำแหน่งคำดองแพงประจำหมู่บ้าน...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: ผู้ใหญ่บ้านประกาศข่าว)

“โอ้ยหนอ...ละพอแต่มาเห็นน้อง เอ้อ...เออ...แล้วติดใจ สุดห้องอยากนอนจ้องละนั่งใจ
เดหนอ มีคนสวยอยู่ใกล้แล้ว ญาอายปวงสะเทิน ฮักแม่ทำยเงินเทิน โอ้ยเงินเทิน จนลืมเบ็งนาฟีกา
ฮักขวัญตาจนเญา...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6 : ฟ้าแจ้งจ่างปาง)

“ทำไมเจ้าบ่มาฟังลำหรือไปใส่ชุดดำเที่ยวตามผับเพื่อชีวิต พระเอกหมอลำสาวชุดดำเพิ่น
ฟังปัดิด บ่คือหนุ่มเพื่อชีวิตหมดสิทธิ์ได้บ่คนงาม”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: คึดฮอดสาวฟังลำ)

“เส้นทางเปื้อนฝุ่น ลงทุนด้วยแรงเป็นหลัก ใผ่น้อลิกล้ำ มาร์ก บักหลักเป็นเพื่อนร่วมทาง
ผู้ชายเปื้อนฝุ่นกอดบ่อุ่นเหมือนคนมีตั้งค์ ผู้หญิงเว้าเหยหลายอย่าง อ้ายฟังแล้วต้องเจ็บใจ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: ผู้ชายเปื้อนฝุ่น)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการเล่นคำสัมผัสสระลักษณะคำแทรกแอกคือ
“นกเอ๊ยอย่ามาเหยเจ้ามีคู่ควง” “หน้าตาทำทางก็เท่แถมมีเสน่ห์เป็นกวง” “สองมือกราบกรานขอ
วิญญาณของพี่” “โอ้ยจักหยังคำจั่งมาลากลอนไ้” “เห็นอ้ายเที่ยวผ่านกายหน้าบ้านจอบถามจั่งฮู้”
“อ้ายเลยเว้าสู่ว่าแม่บ่อยู่ที่เขาเว้ากัน” “ได้รับเชิญเขาเลยเมินบ่มองหน้าเฮา” “ประกาศให้รู้ว่ามีผู้
บ่าวมาขอคำแพง” “สุดห้องอยากนอนจ้องละนั่งใจ” “อ้ายออกมาล้าอยากย้าคำเคยสัญญา”
“พระเอกหมอลำสาวชุดดำเพิ่นฟังปัดิด” “ผู้ชายเปื้อนฝุ่นกอดบ่อุ่นเหมือนคนมีตั้งค์”

จะเห็นได้ว่ามีคำสองคำที่อยู่ระหว่างกันโดยมีคำคั่นสองคำ ที่มีการใช้สระเดียวกัน
ซึ่งเป็นการสัมผัสสระในลักษณะ คำแทรกแอก เพื่อให้มีความหมายเหมาะสมตามบริบท และให้นื้อ
เพลงมีความสละสลวย ได้จังหวะท่วงทำนองที่ไพเราะทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม

การใช้คำสัมผัส ที่เป็นการเล่นเสียงทั้งเสียงพยัญชนะและเสียงสระเพื่อให้เกิด
ความงามทางภาษานั้นเป็นลักษณะการใช้ภาษาตามขนบการประพันธ์ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ
เสียงอีสาน ซึ่งนับเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น กล่าวคือมีการใช้คำภาษาถิ่นและเนื้อหาที่น่าสนใจของ
ท้องถิ่นอีสาน หากแต่ปรากฏลักษณะการเล่นเสียงสัมผัสตามขนบการประพันธ์ เป็นจำนวนมาก
ซึ่งนำเสนอว่าผู้แต่งเพลงลูกทุ่งหมอลำ มีความประณีตและมีความสามารถอย่างมากในทาง
สุนทรียภาพด้านภาษา จึงสามารถแต่งเพลงและมีการเลือกใช้คำสัมผัส จนทำให้นื้อร้องของบทเพลง
ลูกทุ่งหมอลำ มีความสละสลวย ก็นใจผู้ฟัง และนำเสนออัตลักษณ์ทางภาษาได้อย่างชัดเจน

6) การใช้คำซ้ำ

คำซ้ำ คือการซ้ำคำ ซ้ำวลีและซ้ำข้อความที่มีมากกว่าหนึ่งคำ ทั้งนี้อาจซ้ำในตำแหน่งติดกันหรือในตำแหน่งห่างกัน การซ้ำคำอาจซ้ำในวรรคเดียวกันที่ต้นวรรค กลางวรรค หรือซ้ำคำต่างวรรค การซ้ำคำนอกจากจะเป็นการซ้ำเพื่อความหมาย (สุนันท์ อัญชลีบุญกุล, 2546: 32) ยังทำให้บทเพลงไพเราะและทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามได้ดี ในการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานพบว่ามีการใช้คำซ้ำ 4 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) **ซ้ำคำโดยทันที** การซ้ำคำที่อยู่ในตำแหน่งติดกันเป็นการซ้ำ เพื่อบอกความทั่วไปซึ่งจะใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๑) เพื่อเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งซ้ำเพื่อบอกความถี่ หรือปริมาณ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“อะบานีปีของน้องนี่เอ๋ย พี่เอ๋ย เออะ เออ เอิง เอย เป็นของที่เจ้าอื่นบ่ทันมี **เปิดดัง ๑ แล้วฟังดี ๑** ลีลาดนตรีมันชวนชื่นโฮแซว มาอีกแล้วอีกแล้วละอะบานีปี หมอลำก็กำลังบูมเต็มทีพวกอะบานีปี เต็ดสะระตี่ หลายเด้”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: อะบานีปี)

“ลักฆ่าคิ้วแล้วเขาตัวว่าเป็นท่า ลักโก๋ฆ่าเสียงซุมสาวหางเครื่อง พอแต่พื้น ฮู้เรื่องพื้นไหลด **ฮ้ายเป้ง ๑** ตะฮิ้วไล่หมา แฟนผู้ซำบ้าโก๋ เหมดปี ได้โก๋ตีมานอนเพี้ยล่ำเมื่อยยามาไกล”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: บ้าโก๋ตี)

“ฝนตกลงมา**ปรอย ๑** เดือนสามค้อยย้อยฮ้าดอกม่วง คืดฮอด ผู้สาวเคยควง ไปอยู่เมืองหลวงตั้งแต่ปลายปีก่อน เคยเก็บดอกกระเจียวด้วยกัน ฝนโปรยปีนั้นอยู่ที่หัวนาดอน...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลีมทุ่ง)

“ยคแค่จ้าวาสนาบได้ติดดาว **แงงเก่า ๑** รongเท้าบได้ซัดมัน ปีนสามแปด ซีสนิมบ่ค้อยใช้งาน ชีวิตราชการ ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ไทย”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: น้ำตาจ่าน้อย)

“เห็นอ้ายเทียวผ่านกายหน้าบ้านจอบถามจั่งฮู้ อ้ายเลยเว้าลู่ว่แม่่นอยู่ที่เขาเว้ากัน **เฮ็ดหน้า เหวง ๑ ยิมเศร้า ๑** เห็นแล้วสงสาร อดีตเคยหวานมันก็เลยหวานมาสิ้นคลอน”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: ซิ่นสองตอน)

“...โลกนี้ต้องขาดลิ้น ถ้าบ่มีหมู่ฉัน กะลองเบ็งตุ๋ บ้านไต่บ่มีกะเทยถือว่า **เชย ๆ** บ่ทันหมู่ เดียวนี้แห่งออกแม่แพร่พันธุ์เพื่อนสาวทั้งนั้นกะแตกอยู่อู่อยู่ เปิดดนตรีหมอลำเบ็งตุ๋ ขนาดครูสอนเต้น กะยังเป็นกะเทย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: กะเทยประท้วง)

“**ก ก ก ก** ยายนกละมางกแท้หนอ **ขอ ขอ ขอ** นินทาหัวหน้าชื่อนก เฒ่าแล้วบ่เคยเจียม ตัว ผัวพื่นซื่ออาวทิดตลอด เเทงเขี้ยวเทิงคมเทิงขอด สุดยอดของโคตรงก”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: โคตรงก)

“คนที่สี่ที่สามตามมาบอกอยู่ศรีราชาเป็นแม่ค้าขายไก่ คนที่ห้าอยู่กมลาไสยเป็นลูกสาวลุงไพ ถ้าตามมาคงวุ่น รวบรวมมาแล้วล้วน ๆ แต่เป็นข้อมูล รวบรวมมาแล้ว **ล้วน ๆ** แต่เป็นละข้อมูลอยาก รักพี่กลัววุ่นเพราะพ่อคุณแฟนมีมากมาย”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ข้อมูลมากไม่यरัก)

“**เอาเชยเชยเชยทำลาย** เอาเชยเชยเชยทำลาย น่องกินข้าวได้ถึงจะผิดหวัง ให้พี่ละไปดี ไปดีให้พี่ละไปดีไปดี ไม่ต้องห่วงคนหลังโคกాయามอง เสียทองน่องยังพอโคกเศร้า เสียทองน่องยัง พอโคกเศร้า แต่ว่าเสียโตเจ้ากินแซ่บอย่างเคย”

(ซิงเกิ้ลจาก www.youtube.com : ผิดหวังยังกินข้าวแซ่บ)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการใช้คำซ้ำคือ “**เปิดดัง ๆ แล้วฟังดี ๆ**” “**ฮ้ายเบ็ง ๆ**” “**ฝนตกลงมาปรอย ๆ**” “**แ่งเก่า ๆ**” “**เฮ็ดหน้าเหงา ๆ ยิ้มเศร้า ๆ**” “**เชย ๆ**” “**ล้วน ๆ**” “**เอาเชยเชยเชยทำลาย**” จะเห็นได้ว่าเป็นการซ้ำคำที่อยู่ในตำแหน่งชนิดติดกัน เพื่อบอกความทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะใช้เครื่องหมายไม้ยมก (๑) เพื่อเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจนขึ้น รวมทั้งบอกความถี่หรือปริมาณ เพื่อให้บทเพลงมีเนื้อความที่สมบูรณ์และมีท่วงทำนองจังหวะที่ไพเราะ

(2) **ซ้ำโดยมีคำคั่น** การซ้ำคำที่อยู่ในตำแหน่งห่างกันหรือมีคำอื่นมาคั่นกลางเป็นการซ้ำ เพื่อบอกความหมาย เพื่อเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจน ถือเป็นประโยชน์ทางภาษาเพื่อให้บทเพลงจังหวะและท่วงทำนองที่ไพเราะ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“...ขอให้วิญญาน รอรับวันเราขึ้น ระทมตรมเศร้าทุกคืน ลุดฝืนหัวใจอวรณ์ คำแล้วก่อนนี้ น่องมีพี่เคียงนอน มองเห็นกาพถ่าย อวรณ์ **เห็นมุ้งเห็นหมอนอ่อนใจ**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ภาพถ่ายวิญญานรัก)

“...โอ้น้องนั่นบ่นแน่เค้าสาวซุ่มแพ ทางกำขอนแก่น หัวใจน้อง **บ่หนักบ่แน่นบ่คือ**เป็นละ
แมน่แมน่ชว ใจเจ้าดำฟ้าให้พี่หมองหม่นบ่าว ซุ่มพลเสียวใจคักแท้ ย้อนสาวซุ่มแพปะอ้ายให้หมองละ
สาวคำพองไปครองรักหนุ่มซุ่มพวง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ซุ่มแพ ซุ่มพล ซุ่มพวง)

“**อยากแล อยากลุ่น อยากลอง** **อยากจง**เป็นคู่สร้างสม แม่ฮ้างเป็นสาวตาม เป็นหนึ่งใน
ล้านชะแล้วแก้วตา ถึงมีราศีมานมาไม่เป็นปัญหาใดๆ เลย ปัญหาบ่มีบ่มีปัญหาหยงเลย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: แม่ฮ้างมหาเสน่ห์)

“...ดักคอไว้หละกะไซ่ทั้งนั้น ไปพบ**ผู้ว่าผู้การ** ก็เจอท่านเรื่องไก่ เรื่องก่อร่างสร้างตัวบ่อยู่ใน
หัวคุณชาย ได้ข่าวว่าไก่เก่งอยู่ไหน แพนผู้ช่าตามไปจนสุดแผ่นดิน...”

“...ไปพบหลวงพี่มีดอกเรื่องธรรมะ ไปกราบ**หลวงปู่หลวงตา** ขากลับยังได้ไก่ แพนข่อยนี้
หนาบ่ฟังฟ้าฟังไฟ ไม่แยแส แม่เรื่องคอขาดบาดตาย ไผ่อยากใจขาดก็เซียวขาดใจไป ขอให้เฟิ่นได้ดีไก่
ก็แล้วกัน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: บ้าไก่ตี)

“...แต่กับเขาอย่าว่าวัน ตอบแทนบุญแทนคุณพ่อแม่หนุนให้เจ้า อย่าลืมเค้าเก่าสกุล
ถึงพี่ชาย**ว่าวันน้องว่าวัน** บ่เคืองชุ่นบ่เสียวใจ เอ้อ เออ เออ เออ ขอหลีกทางให้เธอไป อือ อือ อือ อือ
อย่าห่วงใยหอน้ำอ้าย อย่าห่วงใย เอ้อ เอ้อ เออ เออ นอน้ำอ้าย นอน้ำอ้าย เอ้อ เออ เอ้อ เออ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: หลีกทางให้เธอ)

“...มาฮอดเจ้า**ลิขอแม่ขอผายขอหลานชาย** ไปช่อยเกี่ยวข้าว ขอนำเจ้าเหล่าไห่ไก่ฝูง
มาห้วยคะยุงมาหาทางบ้าน **สาวมาลาด มาแม่ มาমন** ขวนพ่อหนุ่มหน้ามน มาฮ่วมเซ็งบั้งไฟ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: บุญบั้งไฟไทอีสาน)

“**เฒ่าเอี้ย** เวลาผ่านมานานัก ยังฮักช่อยอยู่บ่หนอน้อเฒ่า ร่วมชีวิตกัน เนินนานหลายปี
แล้วเรา ลูกโตเป็นบ่าวเป็นสาวมีเหย้ามีเรือน ลังขารหย่อนยานซิดเซียวเหยียวเฉา สองเฮาผูกพันอยู่
กันฉั่นเพื่อน สองตายายลูกหลานห่างหายลิมเลือน หลายปีหลายเดือนบ่มาเยี่ยมยามถามข่าว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: สองเฒ่ารำพัน)

“ง ก ก ก ก ยายนกละมางกแท้หนอ ขอ ขอ ขอ นิินทาหัวหน้าซ็อนก เฒ่าแล้วบ่เคยเจียม
ตัว ผัวเพิ่นซื่ออาวติดตลอด **เทิงเขี้ยวเทิงคมเทิงขอด** สูดยอดของโคตรงก”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 7: โคตรงก)

“...โอ้วาสนาของพ่อใหญ่ยงค์ ตอนหนุ่มเล่นเป็นพระเอก ผู้สาวล่ำเล็กล่ำน้อยลุ่มหลง เฒ่ามา
เป็นตัวตลก ชีวิตคงตกต่ำตายคาง หัวหน้า **บ่เสริมบ่ส่งให้ดั่งให้โด่งคือบักแพรบักไหม...**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 7: ตายคาง)

จากเพลงบทข้างต้นปรากฏการใช้คำซ้ำคือ “**เห็นมั่งเห็นหมอนอ่อนใจ**”
“**ป่หนักบ่แน่นบ่คือแป้น**” “**อยากแล อยากลุ่น อยากลอง อยากจงงเป็นคู่สร้างสม**” “**ไปกราบหลวง
ปู่หลวงตา**” “**แฟนข่อยนี้หนาบ่ฟังฟ้าฟังไฟ**” “**ถึงพี่ชายว่าวุ่นน้อว่าวุ่น**” “**มาฮอดเจ้าลิขอแผขอมาย
ขอหลานชายไปช่วยเกี่ยวข้าว**” “**สาวมาลาด มาแห่ มาม่วน**” “**ลูกโตเป็นบ่าวเป็นสาวมีเหย้ามี
เรือน**” “**เทิงเขี้ยวเทิงคมเทิงขอด**” “**หัวหน้าบ่เสริมบ่ส่ง ให้ดั่งให้โด่งคือบักแพรบักไหม**” จะเห็นได้
ว่าการซ้ำคำในตำแหน่งที่ห่างกัน โดยมีคำคั่นระหว่างคำ มีทั้งการซ้ำคำ สองรอบ สามรอบ และสี่รอบ
เป็นการซ้ำทั้งคำนามและคำกริยา เพื่อเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจน และถือเป็นประโยชน์ทางภาษา
เพื่อให้บทเพลงลูกทุ่งหมอลำมีจังหวะและท่วงทำนองที่ไพเราะเพื่อให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตาม
และเข้าถึงเนื้อหาของบทเพลงได้มากขึ้น

(3) **ซ้ำวลี** การซ้ำวลีหรือซ้ำกลุ่มคำ เป็นลักษณะทางภาษา เพื่อเน้นย้ำความหมาย
ให้ชัดเจนขึ้น ถือเป็นประโยชน์ทางภาษาที่ทำให้บทเพลงมีจังหวะและทำนองที่ไพเราะ ปรากฏดัง
ตัวอย่างเพลง

“**สาวแดนเซอร์ แดนเซอร์ หรือสาวหางเครื่อง สาวแดนเซอร์หรือหัวสาวหางเครื่อง
ออกหากินต่อเนือง ต่อเนืองกับลำเรื่องต่อกลอน แอะแอนพ็อน แอนพ็อน บ้อนแต่สิ่งบันเทิง
อวดวงเวียนหัวใจ ให้ผู้ชายได้แจจ้อง**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

“**สัญญาอยู่นานปีนั้น สัญญาอยู่นานปีนั้น** เขาคุยกันอยู่ข้างฮ่มข่อย อ้ายสาบานคำหวาน
จ้อย ๆ หลงค้อยคิดนำ พอดำนาแล้วรถสองแถวพาอ้ายไกลห่าง บอกว่าไปหาเงินรับจ้าง เสร็จแล้ว
ลือว่ายคืน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เกี่ยวข้าวดอรรอแฟน)

“**ไก่อ้นหัวใจไก่อ้น** ทั้งสู้ทั้งชนคือหัวใจไก่อ้น **ไก่อ้นละหัวใจไก่อ้น** ทั้งสู้ทั้งชนคือหัวใจไก่อ้น **ชีวิตไก่อ้นก็คล้ายคน** ชีวิตคนละก็คล้ายไก่อ้น **ใครก็สู้ดิ้น** รนถือว่าเป็นคนมีหัวใจไก่อ้น **ชีวิตต้องสู้** **ชีวิตต้องสู้** และหาญชน...”

“**ไก่อ้นล่าหม่น** **ล่าหม่น** ละหาญชนหาญเลี้ยง **ไก่อ้นล่าหม่น** ละหาญชนหาญเลี้ยง **สู้ชนิต** **ต่อเนื่อง** **ต่อเนื่อง** แล้วทางเลี้ยงลิบมี...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: หัวใจไก่อ้น)

“**เคยเหนียวแน่น** **เหนียวแน่น** **คอนแคลนถีนปล่อย** **เคยหนักแน่น** **ผัดคอนแคลนปะปล่อย** **ปากพืหวานจั่งอ้อย** **จั่งอ้อย** **แต่ใจลึ้มกว่า** **ปากขาม** **เคยตอกย้า** **ไกลลั้ม** **โพนสนาย** **พอแต่** **ตรุษจีน** **กลาย** **บ่าวพี่ชาย** **ช่างหลบลี**”

“**เกือบปีแล้ว** **ที่พี่ห่างเหิน** **สะเทิ้นหัวใจ** **ไม่หวาน** **กลัวพี่มีรักใหม่** **กลัวพี่ถอนใจ** **ไปจาก** **สาวแม่** **มูลเมื่อ** **ชั่ว** **เฮืองาน** **บุญ** **บุญประเพณี** **ทำไม** **พี่ไม่มา** **พี่ไม่มา** **ละพี่ไม่มา** **หรือว่า** **อ้าย** **บุดง** **พงบ่า** **ไป** **ปลุก** **ก้อ** **ปลุก** **สาอยู่** **กำ** **ภูพาน**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: สาวแม่มูลคอยแพน)

“**อิหลีเดอ** **อิหลีเดอ** **เห็นแล้ว** **เปลอ** **เบ็งตา** **ค้ำ** **ไก่อ้นตา** **ค้ำ** **อย่าง** **สวาน** **ทาง** **อ้าย** **จอบ** **เบ็ง** **แต่** **มือ** **เหิง** **ห้าม** **บได้** **บได้** **อย่า** **ติ** **อ้าย** **หว่า** **บ** **ควร** **หว่า** **บ** **ควร...**”

“**บคิดบฝัน** **บคิดบฝัน** **บ่าว** **แรงงาน** **คือ** **อ้าย** **คือ** **อ้าย** **สาว** **คน** **ไค** **เพิน** **ไกล** **ห่าง** **เห็น** **นำ** **ทาง** **กะ** **อย่าง** **เว้น** **อย่าง** **เว้น** **คือ** **เห็น** **อ้าย** **บ** **แม่น** **คน** **บ** **แม่น** **คน** **คือ** **เห็น** **อ้าย** **บ** **แม่น** **คน** **เฮ้ย** **ย้า** **ๆ**...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: บุญคุณเอวลอย)

“**คร้วเสียงอิสาน** **คร้วเสียงอิสาน** **คร้วเสียงอิสาน** **คร้วเสียงอิสาน** **ชีวิต** **สัญจร** **กิน** **นอน** **บน** **รถ** **พวก** **เรา** **ทั้ง** **หมด** **เอา** **รถ** **เป็น** **บ้าน** **ช่วง** **กลาง** **คืน** **ลุก** **ขึ้น** **ทำงาน** **ส่วน** **กลาง** **วัน** **นั้น** **คือ** **ยาม** **หลับ** **นอน** **อด** **หลับ** **อด** **ตื่น** **ตึก** **ตื่น** **ตีสอง...**”

“**ผู้ดี** **หรือ** **ไพร่** **กว่า** **กัน** **ไป** **น้อ** **คน** **แต่** **วันนี้** **ต้อง** **มี** **ข้าว** **ใส่** **ท้อง** **คือ** **หนึ่ง** **มม** **มอง** **ของ** **คน** **ยาก** **คน** **จน** **เศรษฐกิจ** **จาก** **เรื่อง** **ของ** **โลก** **อลวน** **พวก** **เรา** **ทุก** **คน** **ต้อง** **ทำ** **มา** **หากิน** **ต้อง** **ทำ** **มา** **หากิน** **ต้อง** **ทำ** **มา** **หากิน**”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com: คร้วเสียงอิสาน)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการลักษณะการใช้ซ้ำวลีคือ “**ออกหากินต่อเนื่อง** **ต่อเนื่อง** กับคำเรื่องต่อกลอน” “**แอะ** **แอน** **พ็อน** **แอน** **พ็อน** **บ็อน** **แต่** **ลิ่ง** **บั้น** **เทิง**” “**สัญญา** **อยู่** **นา** **ปี** **นั้น**”

สัญญาอยู่นาน” “ชีวิตต้องสู้ ชีวิตต้องสู้และหาญชน” “ไผ่กล้าหม่น กล้าหม่นละหาญชนหาญ
 เลียง” “ชนิดต่อเนื่อง ต่อเนื่องแล้วทางเลียงลิบมี” “เคยเหนียวแน่น เหนียวแน่น” “ปากพืหวานจิ้ง
 อ้อย จิ้งอ้อย” “บุญประเพณีทำไมพืไม่มา พืไม่มา ละพืไม่มา” “อิทธิเต้อ อิทธิเต้อเห็นแล้วเปลอเบ็ง
 ตาค้าง” “บ่คิดบ่ฝัน บ่คิดบ่ฝัน” “คือเห็นอ้ายบ่แม่คน บ่แม่คนคือเห็นอ้ายบ่แม่คน”
 “คร้วเสียงอิสาน คร้วเสียงอิสาน คร้วเสียงอิสาน คร้วเสียงอิสาน” “พวกเราทุกคนต้องทำมาหา
 กิน ต้องทำมาหากิน ต้องทำมาหากิน” จะเห็นได้ว่าในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอิสานที่ปรากฏ
 นั้นใช้ลักษณะการซ้ำลีหรือกลุ่มคำเพื่อเน้นย้ำความหมายของวลีนั้น ๆ ให้นักแน่น โดยการกล่าวซ้ำ
 และมีเหตุผลทางภาษาที่ผู้แต่งต้องการซ้ำเพื่อให้จังหวะและท่วงทำนองของเพลงมีความสุข จะเห็น
 ได้ว่าเมื่อมีการซ้ำลีแล้ว จังหวะของเพลงจะเร่งและเร็วขึ้น ซึ่งการซ้ำวลีนั้นส่วนมากจะพบในเพลงที่มี
 จังหวะเร็ว ถึงแม้ว่าเนื้อหาหรือความหมายของวลีที่ซ้ำจะมีความหมายเศร้าโศก เสียใจ หรือผิดหวัง
 ก็ตาม เมื่อมีการซ้ำ ไม่ว่าจะซ้ำสองรอบ สามรอบ หรือสี่รอบ ล้วนแต่ทำให้เพลงมีท่วงทำนองที่เร็วและ
 สื่ออารมณ์ให้ผู้คล้อยตามและสามารถติดหูผู้ฟังได้ง่าย ซึ่งเป็นลักษณะการประพันธ์ที่พบมากในเพลง
 ลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอิสาน

(4) **ซ้ำประโยคหรือข้อความ** การซ้ำประโยคหรือข้อความ เป็นลักษณะทางภาษา
 เพื่อเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจนขึ้นเช่นเดียวกับการซ้ำลี ถือเป็นประโยชน์ทางภาษาที่ทำให้บทเพลง
 มีจังหวะและทำนองที่ไพเราะ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“อะบานีปีพีมักบ่เต อะบานีปีพีมักบ่เต ขอบเพลงบ่เต อะบานีปีพีมักบ่เต อะบานีปีพีมักบ่
 เต ขอบเพลงบ่เต อะบานีปีพีมักแท้เต อะบานีปีพีมักแท้เต ขอบเพลงแท้เต กลางวันกลางคืนยังมี
 หย้ง ตอนใดว่างๆ น่องฮาน้องเฮ ฮ้องเพลงอะบานีปีใด...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: อะบานีปี)

“หนีไปหม่นเป็นแมงกีนูนอยู่ไสแล้วนอนอุ่น หนีไปหม่นเป็นแมง กีนูนอยู่ไสแล้วนอนอุ่น
 หรือแม่คุณมีคนส่งผู้มีชูผู้รวย ยามข้าวล้วยบ่ยอมอ่วยมาหา ลืมหัวนาบ่อนเฮาเคยเกี่ยว ดอกกระเจียว
 มันเหลียวหาเจ้าสีแดงลิขามันคอยเจ้ามาเกี่ยว ยามฝนเทียวกระเจียวส่งยิ้ม คอยเจ้าอยู่นา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลืมทุ่ง)

“ฟังเขาเย็บปัตยามความจริงเผยแจ้งมาสู่ ฟังเขาเย็บปัตยามความจริงเผยแจ้งมาสู่
 เขาประณามว่าเฮาล่าชู้มาหลอฮ้างหมู่เขา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: รักจางที่ทางตัน)

“**ปัทมาดอกบั้งไฟจุด ปัทมาดอกบั้งไฟจุด** ปากฮ้อง กู๊ด ๆ แล้วกะขอลายเซ็น **บักทำ**
กะถึงคราวจำเป็น บักทำกะถึงคราวจำเป็น ต้องเขียนลายเซ็นเป็นภาษาฝรั่ง กะเลยดั่งมาตั้งแต่เมื่อนั้น...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: แม่คแฮมอีสาน)

“**เขาเพี้ยเขาพินนางจ้อย เขาเพี้ยเขาพินนางจ้อย** นางหงอยน้ำตาไหลเหยีย เขาคนเพี้ย
 ก่อนเขาอีกข้าบหน้าเจ้าแม่นบ่น้อ ให้เขาคลอละเขาเคลียเพี้ยเล่น ย้อนเขาเป็นมาเพี้ยคนเก่ง **เฮามัน**
นักเลงจิกโก้น้อย เฮามันนักเลงจิกโก้น้อย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: มาเพี้ย)

“**ตกละค้อยมานั่งใจลอยหมดสิ้นความแกร่ง ตกละค้อยมานั่งใจลอยหมดสิ้นความ**
แกร่ง ศาลาแดงบ่อนเคยฮักเจ้าคิดถึงเจ้าให้แวะมา คอยนั่งท่าแล้วกะบ่มีหวัง แต่กะยังเทียวมา แวะ
 เบิ่งฮอยความซำ”

“**บ่พาละแพนมายามบ้าน บ่พาละแพนมายามบ้าน** พอได้ปีกายใจอ้ายหมองหม่น
 ขั้บรยนต์มาอวดกะได้ โตอ้ายลิส้อยแยง นั่งศาลาแดงรอแยงรถเจ้า ให้มาปลดเอาลัญญาฮักต้ม ให้มัน
 เน่าขมในใจอ้าย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: ศาลาแดงแห่งความหลัง)

“**อยู่ใส่น้อกำลังใจ กำลังใจอยู่ใส่น้อ** ขอแรงมาดูแลกันหน่อย อย่าปล่อยให้ย่ำลำพังฮู้บ
 เจ็บซำฮอยากฟังคำถามไถ่ อยู่ไกลไกลยามเหมือนน้ำตาคลอ เบิ่งหน้าจอยังฮอยากพ้อข้อความท้วงหา ...

วันต่อไปเอาแรงไหนก้าว หนักหรือเบาใครให้คำปรึกษา เหมือนเดินดุ่มตามลำพัง ทั้งที่ข้าง
 ทางปกคลุมด้วยปัญหา นอกจากเงาและใจหนาวน้ำตา **สิมิไผมาเดินข้างกันได้อีกบ่ สิมิไผมาเดินข้าง**
กันได้อีกบ่”

(ซึ่งเก็บจาก www.youtube.com: กำลังใจอยู่ใส่น้อ)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการลักษณะการใช้ซ้ำประโยคหรือข้อความคือ
 “**อะบานิปีมักบ่เด อะบานิปีมักบ่เด**” “**อะบานิปีมักแท้เด อะบานิปีมักแท้เด**” “**บักทำกะถึง**
คราวจำเป็น บักทำกะถึงคราวจำเป็น” “**ลูกสาวแม่มกเทิงลูกกกลูกปลาย ลูกสาวแม่มกเทิงลูกกก**
ลูกปลาย” “**อยู่ใส่น้อกำลังใจ กำลังใจอยู่ใส่น้อ**” “**สิมิไผมาเดินข้างกันได้อีกบ่ สิมิไผมาเดิน**
ข้างกันได้อีกบ่” จะเห็นได้ว่าจะเห็นได้ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานที่ปรากฏนั้นใช้
 ลักษณะการซ้ำประโยคหรือข้อความเพื่เน้นย้ำความหมาย ให้นักแน่น โดยการกล่าวซ้ำ นับเป็น
 กลวิธีในการประพันธ์ที่ผู้แต่งใช้ลักษณะการซ้ำเพื่อให้จังหวะและท่วงทำนองเพลงมีความสนุกสนาน
 กระตุ้นให้ผู้ฟังคล้อยตามจำเนื้อเพลงในท่อนที่มีการซ้ำข้อความ มักจะเป็นที่จดจาดและติดหูผู้ฟัง

นอกจากนี้ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ยังปรากฏการซ้ำประโยคหรือข้อความในเนื้อเพลงที่เป็นกลอนลำ ซึ่งเป็นการเดินกลอนเพื่อเข้าสู่จังหวะเตี้ย ผู้แต่งจึงใช้วิธีการซ้ำประโยคหรือข้อความโดยการทวนเนื้อเพลงในวรรคแรกของท่อนกลอนลำ ดังตัวอย่างเพลง

“อย่าตัวให้นางคอยฝันจ้อ อย่าตัวให้นางคอยฝันจ้อ เกี่ยวข้าวดอรรอأي้มิดหมี่ อายหมู๋
เขาเที่ยวมานั่งจี้หยันย่อ ผู้บ่าวหาย ก้มเกี่ยวข้าวไปน้ำตาไหลออกตา ป้อยบักห่ากะบ่สมเคียดแสง หลง
ไฟลีแสงอยู่ไสนอ ลืมฮวงข้าวดอแล้วบ้อأي้ม”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เกี่ยวข้าวดอรรอแพน)

“มาขอย้านำฮอยรุ่นพี่ มาขอย้านำฮอยรุ่นพี่ ผากหมอลำผู้นี้ ผู้นี้ให้แพนช่วยเบิ่งแยง
ขออย่าแกลั้งให้แล้งอยู่เดี่ยวดายขอน้ำใจมาลัยแพน ซ่อยเชียร์ฟู่ฟอง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ปอยฝ้ายวอนแพน)

“หนีไปหม่นเป็นแมงกีนูนอยู่ไสแล้วนอฮุ่น หนีไปหม่นเป็นแมง กีนูนอยู่ไสแล้วนอฮุ่น
หรือแม่คุณมีคนส่งย้อมชูผู้รวย ยามข้าวส่วยบ่ยอมอ่วยมาหา ลืมหัวนาบ่อนเฮาเคยเกี่ยว ดอกกระเจียว
มันเหลียวหาเจ้าลิแดงลิขาวมันคอยเจ้ามาเกี่ยว ยามฝนเที่ยวกระเจียวส่งย้อม คอยเจ้าอยู่นา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลืมทุ่ง)

“ตีสองถั่วมีคนชวนกลับที่ ตีสองถั่วมีคนชวนกลับที่ ชีวิตแพนเลี้ยงลิ้เป็นแนวนี้แต่โดน
อ้ายอยากคั่นดอกหาบ่อนเธอหวัง ปิดหนทางลีดำว่าปางนำทางแจ้ง”

“มีหยังวุ่นอยู่ในใจบอกพี่ มีหยังวุ่นอยู่ในใจบอกพี่ เขาเป็นแพนเลี้ยงลิ้ เป็นเมียพี่ให้ผ่าเผย
เขาคิดแยบประชดไล่ตัวเอง หันมานอนฟังเพลงอยู่เคินชานเฮียงอ้าย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: ชุดดำสพายแดง)

ในกลอนลำดังต่อไปนี้ “หนีไปหม่นเป็นแมงกีนูนอยู่ไสแล้วนอฮุ่น หนีไปหม่นเป็นแมงกีนูน
อยู่ไสแล้วนอฮุ่น” “มาขอย้านำฮอยรุ่นพี่ มาขอย้านำฮอยรุ่นพี่” “มีหยังวุ่นอยู่ในใจบอกพี่ มีหยัง
วุ่นอยู่ในใจบอกพี่” “อย่าตัวให้นางคอยฝันจ้อ อย่าตัวให้นางคอยฝันจ้อ” “ฟังเขาแยบบัดยาม
ความจริงเผยแจ้งมาสู่ ฟังเขาแยบบัดยามความจริงเผยแจ้งมาสู่” “ตีสองถั่วมีคนชวนกลับที่
ตีสองถั่วมีคนชวนกลับที่” “บ่หัวชาดอกบั้งไฟจูด บ่หัวชาดอกบั้งไฟจูด” “เขาเพียเขาพันนาง
จ้อยเขาเพียเขาพันนางจ้อย” “ตกแลงค้อยมานั่งใจลอยหมดสิ้นความแกร่ง ตกแลงค้อยมานั่งใจ
ลอยหมดสิ้นความแกร่ง” จะเห็นได้ว่าในเพลงลูกทุ่งหมอลำส่วนมากจะมีการนำกลอนลำเข้ามา

แทรกในเนื้อเพลง มีการซ้ำประโยคหรือข้อความดังกล่าวเป็นการซ้ำในวรรคแรกของท่อนกลอนลำ เพื่อเข้าสู่การเดินกลอนเตี้ย นอกจากนี้ยังมีการซ้ำในวรรคสุดท้ายก่อนจบท่อนกลอนลำ เพื่อเน้นย้ำสรุปความหมายและชะลอจังหวะก่อนจะลบบให้มีท่วงทำนองที่ช้าลง โดยใช้วิธีการซ้ำข้อความในวรรคสุดท้าย ดังเช่น “*เฮามันนักเลงจิกโก้น้อย เฮามันนักเลงจิกโก้น้อย*” “*เวลาผ่านไปคงลืมน้องได้ไม่นาน เวลาผ่านไปคงลืมน้องได้ไม่นาน*” “*ลืมเฒ่าเดินข้างกันได้ อีกบ่ ลืมเฒ่าเดินข้างกันได้ อีกบ่*” จะเห็นได้ว่าการซ้ำประโยคหรือข้อความในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานนั้นเป็นลักษณะกลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่งซึ่งผู้แต่งใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ ผ่านภาษาเพื่อให้เพลงลูกทุ่งหมอลำมีความแตกต่างจากเพลงลูกทุ่งหรือเพลงลูกทุ่งอีสาน เป็นการแสดงตัวตนของบทเพลงที่นำเสนอความเป็นอีสานได้อย่างชัดเจน

8. การใช้คำซ้อน

คำซ้อน คือการนำคำสองคำที่อาจใช้ในภาษาถิ่นคนละถิ่นหรือใช้ต่างเวลากันแต่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันหรือมีความหมายตรงข้ามกันมาซ้อนกัน เพื่อให้เป็นคำอีกคำหนึ่งที่มีความหมายกว้างขึ้น เช่น บ้านเรือน เข็ดหลาบ ชั่วดี เท็จจริง เป็นต้น (สุนันท์ อัญชลินุกูล, 2546)

การใช้คำซ้อนในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่ามักนิยมใช้คำซ้อนเป็นส่วนขยายหรือเน้นข้อความที่เป็นคำแสดงอาการหรือบอกสภาพ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) **คำซ้อนเพื่อความหมาย** เป็นการนำคำที่มีความหมายเหมือนกันคล้ายกันหรือตรงกันข้ามมาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่หรือเพื่อเน้นย้ำในการบอกอาการหรือสภาพ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“*สาวแดนเซอร์ แดนเซอร์ หรือสาวหางเครื่อง สาวแดนเซอร์หรือว่าสาวหางเครื่อง ออกหากินต่อเนื่อง ต่อเนื่องกับลำเรื่องต่อกลอน แอะแอะนพ้อน แอะนพ้อน ป้อนแต่สิงบันเทิง อวดวงเวียนหัวใจ ให้ผู้ชาย ได้แลจ้อง*”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

“*เสาร์อาทิตย์ติดงานอยู่ไหนช่างมัน พี่นตรีถกลับบ้านเตรียมการเข้าบ่อนไก่ เรื่องลูกเรื่องเมียแล้วแต่จะเคลียร์กันเอง เรื่องร้องลำทำเพลงแล้วแต่บักแพรบักไหม เรื่องอื่นพี่นเสย ก้มๆ เงยๆ แต่นำไก่...*”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: บ้าไก่ตี)

“ไปทาแป้งตักแต่งทรงผมเลยบ่กั้มมาส่อง ไปทาแป้งตักแต่งทรงผมเลยบ่กั้มมาส่อง
เข้าทำนองได้ลองใหม่แล้วลืมิชู้เก่าหลัง เธอมาตั้งจิตต่อรอยหาย ยามเดินกายไธ่เนาที่เคยเว้า...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลืมิทุ่ง)

“มาขอขำนำฮอยรूंพี มาขอขำนำฮอยรूंพี ผากหมอลำผู้นี้ ผู้นี้ให้แพนช่วยเบ็งแยงขออย่า
แกล้งให้แล้งอยู่เดียวตายขอน้ำใจมาลั้ยแพน ข่อยเชียรฟู่ฟอง”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 2: ปอยฝ้ายวนแพน)

“ตำรวจไทยต้องเจ็บปวดครวคร้าวเพราะหญิง เจ็บใจจริงพออยากเฮ็ดปิ่นลั่นไล่ ทหารบก
มาเวียนเธอก็เปลี่ยนใจ เก่งแต่จับผู้ร้าย จับหัวใจเธอไปได้เลย”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 4: น้ำตาจ่าน้อย)

“เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ขอเทื่อเดียวแบบบ่เกรงใจ
อ้ายบ่ทนกระวนกระวาย ชันบ่ให้ ข่อยตายแน่นอน”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 4: เทื่อเดียว)

“ดอกกระเจียวคือไม้งามประจำทุ่ง หนีจากดงมากรุงคงไม่รุ่งเหมือนดงพงไพร จากใจดวง
น้อยนับนิ้วคอยจนเลื่อนไป ห่างกันอ้ายอย่าหวั่นไหว หัวใจคงไม่นานเกินรอ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 4: ดอกกระเจียวคินทุ่ง)

“...นน้อย อูไรพร กราบวิงวอนแพนเพลงของเรา จงเมตตาวงเฮาให้อยู่กันไปได้นาน ๆ
เชิญพวกท่านรื่นเริง มาร่วมบันเทิงกับเสียงอิสาน ความใหญ่โตโอฬารและผลงานด้านหน้าเวที”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 5 : มนต์เพลงเสียงอิสาน)

“กระอ๊กกระอ่วนป่วนบัน หวัน ๆ ไหว ๆ หนึ่งหญิงสองชายทำให้หน้าใจคนกลางอย่างว่า
แพนสองต้องห้ามโบราณปรามแต่บุญนำพา ให้สองหนุ่มมาพบสบตา มาอ๊กมาหวงในช่วงเดียวกัน”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 5: หนึ่งหญิงสองชาย)

“ชั้นตอน ไม่คุ่นหน้ามาก่อนแต่เจอปั๊ประทับใจ แต่ว่าพบกันใหม่ ๆ หัวใจสด โดยเจอปั๊
รักบับ ไม่มีเหตุผลใด ๆ ไม่รู้เบื้องหน้าเบื้องหลัง ยังฝังจดฝังใจรักเขาคือ ๆ ง่ายตายไร้ตำรับตำรา...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 5: เจอปั๊รักบับ)

“เฒ่าเอ๊ย เวลาผ่านมานานัก ยังฮักข่อยอยู่บ่หนอน้อเฒ่า ร่วมชีวิตกัน เนิ่นนานหลายปี แล้วเรา ลูกโตเป็นบ่าวเป็นสาวมีเหย้ามีเรือน สังขารหย่อนยานซิดเซียวเหี่ยวเฒ่า สองเฮาผูกพันอยู่กัน ฉิ้นเพื่อน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: สองเฒ่ารำพัน)

“**ประคบประหมม**บ้อนนมบ้อนข้าว กล่อมเกลี้ยงเพียรเลี้ยงดูเรา รินไม่ให้ไตไรไม่ให้ตอม โลกนี้มีแม่จึงได้มีเราแม่คือเบ้าหลอม บุญคุณแม่ลั่นกระหม่อม ท่วมดินท่วมฟ้าชลาสัย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: เจ้าหนีชีวิต)

“สองชาวปี่ลำสี่วัฒนธรรมมาโดนเคิบ สี่สิบปีที่เริ่มเขยิบ ตั้งวงชื่อเสียงอิสาน ดนตรีหมอลำ หากินตามพื้น ปีนในวงการ แรกตั้งวง**ลุ่มลูกคลูกกลาน** กว่าเย็นหยัดได้ก็หลายแล้งฝน...”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : 40 ปี เสียงอิสาน)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏลักษณะการใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ **แลจ้อง** **ร้องลำทำเพลง** **ไฮ่นา** **เจ็บปวดรวดร้าว** **กระวนกระวาย** **ดงพงไพร** **ใหญ่โตโอฬาร** **กระอัก** **กระอ่วน** **ป่วนปั่น** **ตำรับตำรา** **ลุ่มลูกคลูกกลาน** **หย่อนยาน** **ประคบประหมม** จะเห็นได้ว่าคำซ้อนดังกล่าวเป็นการนำคำสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือตรงกันข้ามมาซ้อนกัน เพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายเพื่เน้นย้ำสภาพ หรืออาการของบริบทข้อความที่กล่าวในเนื้อเพลง ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอิสานมีการนำคำภาษาถิ่นอีสานมาซ้อน อย่างเช่น **ไฮ่นา** (ไรรานา) **เบ็งแยง** (ดูแล) เพื่เน้นย้ำความหมายในบริบทเพลง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ นอกจากนั้นคำซ้อนที่พบส่วนมาก มักเป็นการซ้อนคำที่เล่นสัมผัสสระเช่น **ร้องลำทำเพลง** **เจ็บปวดรวดร้าว** **ใหญ่โตโอฬาร** **ลุ่มลูกคลูกกลาน** เพื่อให้ได้จังหวะและท่วงทำนองที่ไพเราะทำให้ผู้ฟังคล้อยตาม เนื้อหากินใจและติดหูผู้ฟังได้ง่าย

(2) คำซ้อนเพื่อเสียง เป็นการนำคำตั้งแต่สองคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเสียงเดียวกันหรือมีเสียงสระคู่กัน มาซ้อนกันเพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่หรือเป็นประโยชน์ทางภาษาเพื่อความไพเราะของเสียง ปรากฏดังเพลง

“อะบานิบีพีมี๊กแท้เด อะบานิบีพีมี๊กแท้เด ชอบเพลงแท้เด อะบานิบีพีมี๊กแท้เด อะบานิบีพีมี๊กแท้เด ชอบเพลงแท้เด ยามใด**ซิมเซาเส้าโคกฤทัย** อ้ายมานั่งฟังเพลงอะบานิบี ฟัง เพลงเบา ๆ คลายความหงอยเหงา**เส้าสร้อย** ชึ่งใจบ่ย่อยอะบานิบี”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: อะบานิบี)

“โอ้โนอ อ้ายคิดต่อจ้อจั้นสาวแม่ฮ้างคนงาม คำแพงเอ๋ย เคยมีแฟนมาแล้ว กะตามชาว
ธรรมดาละเกินแล้ว นางนั้นเคยเคยแป้วเคยป้อน กะบ่หว่า เป็นต่าฆ่าคักฮ้าย ห้ามใจไว้กะบ่ฟัง เด่น้อง
เอ๋ย อ้ายหวังเซยแม่ฮ้างคนใด”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: แม่ฮ้างมหาเสน่ห์)

“มาขอขำนำฮอยรุ่นพี่ มาขอขำนำฮอยรุ่นพี่ ผากหมอลำผู้นี้ ผู้นี้ให้แฟนช่วยเบิ่งแยง ขออย่า
แกล้งให้แล้งอยู่เดียวตายขอน้ำใจมาลัยแฟน ข่อยเซียร์ฟู่ฟ่อง”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลีม่วง)

“เฒ่าเอ๊ย เวลาผ่านมานานัก ยังฮักข่อยอยู่บ่หนอน้อเฒ่า ร่วมชีวิตกัน เนิ่นนานหลายปี
แล้วเรา ลูกโตเป็นบ่าวเป็นสาวมีเหย้ามีเรือน สังขารหย่อนยานซิดเซียวเหี่ยวเฉา...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: สองเฒ่ารำพัน)

“ฮักปานได้กะบ่ตายนำดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนำดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนำดอก ฮักปาน
ได้กะบ่ตายนำดอก ฮักเจ้าอีหลีอีหลอ ปานอีพ่อฮักอีแม่...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 7: บ่ตายนำดอก)

“อ้ายเหน้อยเหลือเกิน เหมือนเดินมาไกลแสนไกล พักก็ได้จุดหมายยังไกลเลือนลอย
แรงกายอ่อนล้าแรงใจก็เริ่มถดถอย อ้ายเหน้อยเหลือเกินเนื้อกลอย กอดอ้ายไว้หน่อยคนดี”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: อ้ายเหน้อยเหลือเกิน)

“ข่อยละหนายอยู่โดนไปแสงอุกอ้ง หล่อยไปฮ้องใส่ล่างฮ้างกะยังปล่่วงหัวใจ แหล่นนำลูก
กะยากจนซิ่นลิเหี้ย ละยังต้องมาหัวเสียบกับสามอีกรหรือใด อย่าคิดเด้อว่าอีนี้ลิบใจ อย่าคิดเด้อว่าอีนี้ลิ
บใจ คั้นโซ่ขาดยามได้บ่จืดไผเด้อบอกไว้ก่อน”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: อยากรู้อะไร)

“ซังคนคืออ้ายทิดเป็นผู้พินนอนเคดเลดจ่มว่าเฮาบ้า บาดเพิ่นมีแต่บ่ยอมมีแต่ด่า จ่มบ่เข้าท่า
หาแต่ตีไก่ งานกฐินงานวัดงานบ้านกะบ่ซี้คร้านข่อยเอ็ดหนักกว่าไผ เอ็ดเวียกคาคานาคาดไฮ้...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 15: กะเทยเฒ่า)

“จับมือถือแขน บ่อยากอายุอายุหลายแล้ว คำจอกชนแก้ว ได้ที่แล้วออกไปพอนอ่อน **ยึกยึก ยักยัก** กะต่าหมากกวยต้อนแต่น ย้อนไล่ เสียงแคน แอ่แอ่นอยู่เปิดคืน **เด็กเด็กตื่นตื่น** ใฝ่พาวหย่นริน รินมา...”

(ซึ่งเกิดจาก www.youtube.com: สาวเฒ่ากับบ่าวเหล่าขาว)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏลักษณะการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง คือ **ซิดเซียว ซิมเซา เสร้าโศก หงอยเหงา เสร้าสร้อย จ้อจั้น ฟุฟ่อง ผ่องผุด ถดถอย อุกอ้ง เคดเลด** จะเห็นได้ว่าการนำคำตั้งแต่สองคำ ที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเสียงเดียวกันหรือมีเสียงสระคู่กันมาซ้อนกัน บางคำไม่มีความหมายในตัว พอนำมาซ้อนกับคำอื่นแล้วจึงเกิดความหมาย เช่น **ซิดเซียว ซิมเซา ถดถอย จ้อจั้น ฟุฟ่อง ยึกยึกยักยัก เด็กเด็กตื่นตื่น** เมื่อนำมาซ้อนกันแล้วความหมายจึงเกิดขึ้นชัดเจนโดยที่ความหมายอยู่ที่คำข้างหน้าหรือคำข้างหลัง

นอกจากนี้ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานยังมีการนำคำภาษาถิ่นอีสานที่มีพยัญชนะต้นเสียงเดียวกันหรือมีเสียงสระคู่กันมาซ้อนเพื่อให้เกิดความหมาย เช่น **เคดเลด (ลักษณะการนอนเหยียดตัว) อีหลีอีหลอ (จริงๆ) อุกอ้ง (มีเรื่องไม่สบายใจ)** เกิดเป็นคำที่มีความหมายใหม่เพื่อเน้นย้ำความหมายหรือสภาพตามบริบทของเนื้อหาเพลง ซึ่งวิธีการทางภาษาที่ผู้แต่งสรรคำมาใช้เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ผ่านภาษาถิ่น ให้เกิดความหมายที่บ่งชี้ความเป็นตัวตน และแสดงให้เห็นความสามารถเชิงสุนทรียภาพเพื่อให้เนื้อหาเพลงมีความไพเราะ

9. การใช้คำขยาย

คำขยายตามหลักไวยากรณ์ไทยคือคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่ขยายคำข้างหน้าซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำนาม คำสรรพนาม คำวิเศษณ์ และคำกริยา เพื่อบอกลักษณะสภาพขนาดปริมาณของสิ่งที่ต้องการขยาย ซึ่งในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏการใช้คำขยาย 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) **ขยายบอกลักษณะ** คือการใช้คำขยายเพื่อบอกลักษณะของบุคคลสิ่งของหรือสิ่งที่กล่าวถึงในบริบทเพลง เพื่ออธิบายขยายความให้เกิดภาพและรับรู้ถึงลักษณะของสิ่งที่ต้องการขยายชัดเจนขึ้น ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“...ไปล่าเหล่าภรรยาของเพื่อน ไปล่าเหล่าภรรยาของเพื่อน **เจ้าผู้สูงเงินเทิน เจ้าผู้สูงเงินเทิน** อย่าลืมนั่นอย่าลืมนั้น ขอให้น้องของพี่สดใส ขอหลีกทางเธอไป อย่าห่วงใยหนอนนำอ้าย อย่าห่วงใย เออ เอ่อ เออ หนอนนำอ้าย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: หลีกทางให้เธอ)

“ละฝนตกโหยเดือนสามค้อย ฝนตกรินเป็นฝอยปลิวย่อย ๆ คล้อยเดือนลี ดอกกระเจียว
เริ่มปงจี พ่นปี่ลีขึ้นเบ่งฟ้า ยามเดือนห้าตั้งท่าบาน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลีมทุ่ง)

“ช้อยเป็นลาวก็เป็นลาวทันสมัย ผ่านการเจียรระไน ทำเพชรเกล็ดแก้วแวววาว ลาวรุ่นใหม่
ที่มีสายตาต่อลาว ลีห้องหัวใจของลาว **ดวงนี้เป็นสื่อต่ออง**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ลาวเจียรระไน)

“จำคำเว้าได้บ่นอชาย บัดยามน้องไกลห่าง จำคำเว้าได้บ่นอชาย บัดยามน้องไกลห่าง ยังจำ
ทางบ่อนเฮานั่งเกี่ยวกระเจียวแย้มบ่นอ **โพนจ้อก้อต่อเก่าขอนแก่น** น้องเอามือหยิกมัดทำอ้ายเอา
มือซอน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: ดอกกระเจียวคืนทุ่ง)

“เฒ่าเอ๊ย **เส้นผมกะหงอกดอกเลา** สองเฮาเปรียบไปเหมือนไม้ไผ่ลั้ง ลูกหลานอยู่ไล่
น้ำตาไหลแถมทาง สองเฒ่าอ้าวว่างยามวัยไถ่สนธยา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: สองเฒ่ารำพัน)

“คิดฮอดเจ้าผู้สาวเมืองขอนแก่น คิดฮอดเจ้าผู้สาวเมืองขอนแก่น ไปฮอดแสนฮอด ไกล
หัวใจอ้ายกะฮ้อฮอน **ติดอ้อนต้อน** บ่อจลอบจากหัวใจ ได้ข่าวบุญงานใหม่คิดบ่าวยแต่่น้ำเจ้า แพนเก่า
เมืองขอนแก่น...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: แพนเก่าขอนแก่น)

“ไม่ว่าผีบ้า ลีหว่าจั้งได้กะซาง กางเกงฮ้าง ๆ **ฮูซอดโจ่งโป่งเง่งเป่ง** กะซางหัวเขา เนาะเฮา
ละบ่แม่นักเลง เสือยี่ดลีดำตัวเก่ง ฮ้าเพลงอยู่ข้างเวที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: ผู้บ่าวบ้านนอก)

“จับมือถือแขน บ่อยากอายุหลายแล้ว ต่าจอกชนแก้ว ได้ทีแล้วออกไปพ้อนแอ่น ยิกยิก
ยักยัก **กะตำหมากกวยต้อนแต้น** ย้อนไล่เสียงแคนแอ่นแอ่นอยู่เปิดคืน”

(ซึ่งเก็บจาก www.youtube.com: สาวเฒ่ากับบ่าวเหล่าขาว)

“คืนมาเด้อ คืนมาบ้าน ออนซอนอีสาน ชมผ้าจันท่ง แดงอင့်ต่ง พอปานน้ำย้อม ยีนอ้อม
ไฮ่นา แสงแดดจ้าไ้อัยอาบปานาตาม โสนงามลีเหลืองฮุ่งเฮืองบานแย้ม ปานแถบแค้นไ้อัยแถบแค้น
ดอกกระเจียวแซมแลม บานแย้มเลาะท่ง สายรุ้งโค้งซึ้งลั้ง ซิงฟ้าว่าแม่นโคม รุ่งลวยเล่นลมงามดั่งโค้ง
สวรรค์”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com: เสน่ห์อีสาน)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการใช้คำขยายเพื่อบอกลักษณะ คือ **สูงเจิ้นเทิ้น**
“ดอกกระเจียวเริ่ม**ป้งจี** **พ่นปี้ลี้**ขึ้นเบ็งฟ้า” “สี**ห้อง**หัวใจของลาวดวงนี้เป็น**สีอ่องต่อง**” “**โพนจ้อก้อ**
ต่อเก๋าซอนจิก” “เส้น**ผมกะหงอกดอกเลา**” **ติดอ้อนต้อน** “**ฮูซอดโจ่งโป่ง เจ่งเป่ง**” “**กะตำหมาก**
กวยต้อนแต้น” “**ชมผ้าจันท่งแดงอင့်ต่ง**” “**ดอกกระเจียวแซมแลม บานแย้มเลาะท่ง สายรุ้งโค้ง**
ซึ้งลั้ง” จะเห็นได้ว่าการใช้คำขยายในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานส่วนมากเป็นการใช้ภาษาถิ่น
อีสานเป็นคำขยาย โดยการใช้คำขยายที่ผู้วิจัยพบมีทั้งทำหน้าที่ขยายทั้งคำนาม เช่น “ดอกกระเจียว
เริ่ม**ป้งจี**” ขยายลักษณะของดอกกระเจียวที่กำลังเริ่มบาน “**ดวงนี้เป็นสีอ่องต่อง**” ขยายลักษณะการ
เปรียบว่าหัวใจดวงนี้เป็นสีแดง เพื่อสื่อว่าเป็นคนที่รักจริงด้วยความบริสุทธิ์ใจ “**โพนจ้อก้อต่อเก๋าซอน**
จิก” ขยายลักษณะการตั้งอยู่ของโพนปลวก จ้อก้อ คือลักษณะของของคำบอกลักษณะว่าสิ่งนั้น ที่อยู่
ตรงนั้น เป็นการชี้เฉพาะให้เห็นถึงลักษณะ “**ฮูซอดโจ่งโป่งเจ่งเป่ง**” ขยายลักษณะของฮู (รู) เป็น
ลักษณะช่องที่ขาดทำให้เกิดลักษณะช่องทั้งรูเล็กรูใหญ่กระจายเต็มพื้นที่ “**ดอกกระเจียว แซมแลม**”
ขยายลักษณะของดอกกระเจียวที่ขึ้นตามท้องทุ่งสลัดกับดอกไม้ชนิดอื่นอย่างสวยงาม จากคำขยาย
ดังกล่าวพบว่าคำที่นำมาเป็นคำขยายจะมีลักษณะเป็นการนำคำที่มีการใช้เสียงสระคู่กันซึ่งเป็นการใช้
สัมผัสที่ได้ประโยชน์ทั้งด้านความหมาย และการจังหวะของเพลง ทำให้คำที่ถูกขยายมีความหมายที่
ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

คำขยายที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา เช่น “**พ่นปี้ลี้**ขึ้นเบ็งฟ้า” ขยายเพื่อบอก
ลักษณะของการเติบโตของดอกไม้ที่กำลังผลิดอก “**ติดอ้อนต้อน**” ขยายเพื่อบอกลักษณะของการติด
แสดงให้เห็นภาพของความหมายเชิงนามธรรมว่าการติดหรือยึดติดที่ไม่สามารถตัดใจหรือทำใจจากสิ่ง
นั้นได้ง่าย “**สายรุ้ง โค้งซึ้งลั้ง**” ขยายลักษณะของคำว่า โค้ง (โค้ง) ของสายรุ้ง ให้เห็นภาพว่าลักษณะ
การโค้งอย่างสวยงาม “**กะตำหมากกวยต้อนแต้น**” ขยายลักษณะการแกว่งของตะกร้า ต้อนแต้น
คือลักษณะของสิ่งของที่เกิดการแกว่งไปมาอย่างไม่หยุด

นอกจากนี้ยังพบคำขยายที่ทำหน้าที่ขยายคำวิเศษณ์ เช่น “**สูงเจิ้นเทิ้น**” ขยาย
เพื่อบอกลักษณะของความสูง ทำให้เห็นภาพความสูงแสดงถึงบุคคลที่มีรูปร่างบุคคลที่ดี ชัดเจนขึ้น
“**ขาวจ่อนพอน**” ขยายลักษณะของผิวขาว ส่วนมากหมายถึงผิวของผู้หญิงที่มีลักษณะขาวเนียน
เป็นลักษณะของผิวสีที่น่าจ้องมอง

จะเห็นได้ว่าการใช้คำขยายบอกลักษณะในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีทั้งคำขยายที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ซึ่งคำขยายที่พบจะมีการใช้คำที่มีเสียงสระคู่กัน ซึ่งนอกจากทำให้ได้ความหมายที่ทำให้คำชัดเจนขึ้น ยังเป็นประโยชน์ทางการประพันธ์ที่ผู้แต่งสรรคำขึ้นมาอย่างตั้งใจ ที่นำคำภาษาถิ่นมาขยายความ เพื่อนำเสนอภาพของคำหลักให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นเฉพาะของภาษาอีสาน และนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ของคนอีสานด้านสุนทรียภาพทางภาษาอีกด้วย

(2) **ขยายบอกสภาพอาการ** คือการใช้คำขยายเพื่อบอกสภาพหรืออาการของบุคคลสิ่งของหรือสิ่งที่กล่าวถึงในบริบทเพลง เพื่ออธิบายขยายความให้เกิดภาพและรับรู้ถึงสภาพของสิ่งที่ต้องการขยายให้ชัดเจนขึ้น ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“**ใจสะเทือน** สะเทือนแท้นอสาวหางเครื่อง ใจสะเทือนหนทางเดินอ้อยจ้อย อนาคตหมู่ช้อยหมู่ช้อย ล้ำเทียนน้อยทอลม แต่ต้องก้มเฮ็ดงานต้อบฟังเสียง ความผิดเคื่องเห็น ๆ จังค้อยเป็นไอย์แดนเซอร์”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวหางเครื่อง)

“ฉายาเขาให้ว่าชุมสาวเมิน ชัดสนเหลือเกินขาดเขินคนดูแลใจ คนพอกระเทินเหมือนบกพร่องสวมองข้ามไป รอคนเข้าใจขอไปกะ**มิดจีหลี**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ไ้หนุ่มชุมสาวเมิน)

“เธอบอกที่หนี เพราะที่มันคนจนตรอก เฮ็ดงานกะล้ำกระจอก อยู่ไปก็บ่มีหยัง แยกทางเถิดหนอ ดึกว่ากอดคอกันฟัง **คอตตกต็อกซ็อก** ลิ่นหวัง หันหลังกลับบ้านคนเดียว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: คนรักช้อยหาย)

“จกปลาแดกกับอ้ายไต้แสงจันทร์เพ็ญ ลมพัดเย็น ๆ จกไ้ปลาแดกคลายเหงา ปั้นข้าวเหนียวจ้ำจอน**นอนดินด้าวด้าว** ลัญญาหน้าหนาวจะไปเยี่ยมยามกัน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: น้ำตาหล่นบนไ้ปลาแดก)

“ละสวบหัวใจปานไฟจี้ อ้ายยืนเทิงเวทีบ่เห็นเจ้า เอ้อ เอ้อ เออ **ตกใจวาม** อยู่ไสนอสาวฟังลำคนเคยหัวนอน**อ้อมยาม** ตาหวานฉ่ำ ส่งพี่ชาย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: คิดฮตสาวฟังลำ)

“ฟังเพลงสตริง ลืมหมอลำซิ่งแล้วบ้อ ยามไกลจำได้บ้นื้อ คนรอด้วยใจอัยแพง เคยฟังลำ
ร่วมคืน นั่งสาคร่วมฝันเหมิดคืนซอดแจ้ง สาวนาทำอ้ายแล้ง ๆ คืดซอดแสง ๆ เมื่อยามฟังลำ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ฟังลำคืดซอดอ้าย)

“เอาบ่อยู่แล้วอ้อยเอาบ่อยู่แล้ว ยก ๆ แก้วห่าวเต็นค้อ เต็นค้อง อีหล่าอินางพากันลืมหีตคอง
ถ้าพ่อแม่น้องอ้อยเพิ่นคงซ้าใจ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: เอาบ่อยู่แล้ว)

“เดือนแปดคล้อยตั้งตาคอยฝนริน **ลงนาแห้งกึ่งกึ่ง** ตามแปลงดินมาเดินกาย ถ้าฝนเอ็นหา
ขึ้นรถทัวร์จากบ้านไป หมดแล้วหนอความหมายที่หัวใจเคยเฝ้ารอ ผู้เฒ่าเฝ้าต่อว่าว่าเดือนแปด
สองหน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14 : แปดสองหนคนสองใจ)

“อ้ายตามจับคนที่เขาบ่สนใจ ทำดีกับเขาเพียงใด สุดท้ายต้องนั่งเหงา คนที่สนใจแต่อ้าย
กลับมองข้ามเขา ผิดหวังต้องมานั่งเศร้ากอดเขา **กัมหน้ากอส้อ**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18 : อ้ายจับบ่ถักคน)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการใช้คำขยายเพื่อบอกสภาพหรืออาการคือ
ใจสะเทิน มิติจีหลี คอตกชกมก หนอนดินด้าวด้าว ตกใจวาม “สาวฟังลำคนเคยห้วนอ้อยยาม
ตาหวานฉ่า” ทำอ้ายแล้ง ๆ “มานอนให้น้ำตาไหลหล่อง” เต็นค้อ เต็นค้อง “ลงนาแห้งกึ่งกึ่ง”
“กัมหน้ากอส้อ” คำขยายดังกล่าวที่ปรากฏ มีทั้งคำที่ขยายเพื่อบอกอาการของบุคคล เช่น
“ใจสะเทิน” ขยายบอกอาการของคนที่กำลังวิตก หรือคิดหนักกับเรื่องราวบางอย่าง ทำให้ใจลอย
แสดงอาการหวั่นใจ “ตกใจวาม” ขยายเพื่อแสดงถึงอาการตกใจ จากเรื่องที่ไม่คาดคิด ทำให้เกิด
อาการตกใจกะทันหัน “ทำอ้ายแล้ง ๆ” ขยายเพื่อแสดงอาการของคนที่ตั้งหน้าตั้งตา รอ แต่ก็ไม่มี
วีแววของคนทีรอจะกลับมา แล้ง ๆ เป็นคำที่บอกอาการ อย่างต่อเนื่องและใช้เวลา “สาวฟังลำคนเคย
ห้วนอ้อยยาม” ขยายให้เห็นอาการหัวเราะ ด้วยรอยยิ้ม คำ อ้อยยาม แสดงให้เห็นภาพใบหน้า
หัวเราะอย่างมีความสุข “มานอนให้น้ำตาไหลหล่อง” ขยายอาการร้องไห้ แสดงความความเสียใจทำ
ให้น้ำตาไหลอย่างไม่หยุด “เต็นค้อ เต็นค้อง” ขยายเพื่อแสดงอาการเต้น การเคลื่อนไหวด้วยจังหวะ
ที่สนุกสนาน

นอกจากนี้ปรากฏคำขยายที่บอกสภาพของบุคคลสิ่งของหรือพื้นที่ เช่น “คอตก
อกซ็อก” “กัมหน้ากอส้อ” แสดงสภาพของคนทีหมดสิ้นความหวัง เสียใจจากเรื่องราวที่ทำให้ผิดหวัง “มิติ

จี๋หลี่” แสดงสภาพและอารมณ์ของความเจ็บ หรือเปรียบพฤติกรรมของคนที่ไม่มีการโต้ตอบ “**หนอนดินตัวตัว**” แสดงสภาพการเคลื่อนไหวของหนอน ทำให้เห็นภาพการเดินอย่างต่อเนื่องได้ชัดขึ้น “**ลงนาแห้งกันกิน**” แสดงสภาพของทุ่งนาในบริบทของภาคอีสาน ว่ามีความแห้งแล้ง กันกิน คือ คำขยายให้ให้สภาพของทุ่งนาที่แต่กระแห้ง ไม่มีน้ำในการทำเกษตร ได้ชัดยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าการใช้คำขยายบอกสภาพอาการ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียง อีสาน พบว่ามีทั้งการใช้คำขยายที่บอกทั้งสภาพ และอาการ ซึ่งเป็นพฤติกรรม สภาพความเป็นอยู่ รวมถึงอารมณ์ ทั้งของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติ คำขยายที่พบจะมีการใช้เสียงพยัญชนะต้น เสียงเดียวกัน ซึ่งนอกจากทำให้ได้ความหมายที่ทำให้คำชัดเจนขึ้น ยังเป็นประโยชน์ทางการประพันธ์ ที่ผู้แต่งสรรค้ำขึ้นมาเพื่อให้มีการเล่นสัมผัสอักษร หรือคำคู่เป็นอัตลักษณ์ทางภาษาอีกลักษณะหนึ่ง ที่ทำให้เนื้อเพลงมีความไพเราะผู้ฟังเห็นภาพและมีอารมณ์คล้อยตาม

(3) ขยายบอกจำนวนขนาดหรือปริมาณ คือการใช้คำขยายเพื่อบอกจำนวนขนาด หรือปริมาณ ของบุคคลสิ่งของหรือสิ่งที่กล่าวถึงในบริบทเพลง เพื่ออธิบายขยายความให้เกิดภาพและรับรู้ถึงจำนวนขนาดหรือปริมาณของสิ่งที่ขยายชัดเจนขึ้น ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“...**สะดือสว่างมาโกนจิ้งปิ้ง** เป็นฮ้ายดอกพาล ผู้กลางคน**ซีไผ่กะอึ้งลิ่งอึ้งลิ่ง** ผู้กลางคนละโกนจิ้งปิ้ง เห็นแล้วข่อยหยิ่ง กะย่งหว่า ย้งหว่า โย้ยจ๊าบ จ๊าบ จ๊าบ จ๊าบ จ๊าบ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: อื้อหือสะดือจ๊าบ)

“...**ฝรั่งเพิ่นไป ได้เว้านำเต็ม ๆ ข่อยพ็อนฝรั่งออนซอนหลาย มาถามไถ่ ๆ วอสอิส** สะย่วนเนม **ภาษาอังกฤษข่อยกะพอเบมเบม** เลยตอบมายเนมข่อยกะคือบักทำ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: แแบ้คแฮมอีสาน)

“...สองเรานี้**เหมาะสมควรติดต่อกัน** เว้านำหลาย **แอ้งอยากได้จั้นจั้น** แหม่นสิให้ลิเม้มไว้
ฉับพลัน ลิถือเป็นเบอร์สำคัญระดับตำอิตต่าก่อ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: เบอร์ไหนกันแม่)

“**จ้างหมอลำละปีไต่ปีนั้น** มีตั้งแต่ตีกันให้ทุ่เล่นจนวิน เมามามันพากัน**ดั้นขี้ดินไหว่วน่วน**
ปอดกুবวมแล้วสุ ชุมนักเลงละแก่งแต่หน้าฮ้าน **ฆ่ากันตีกันจั้งแมนมันมักบู...**”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: หอบสาดแลน)

“กะเทยหัวโปก ทาแป้งโถกโลกเป็นต่าย่าน เต็นหน้าฮ้าน ไฮไลท์ผมแดงผมขาว แตกชวดชวด ยามหมอลำหย่าว เห็นผู้บ่าวเพิ่นทำเป็นเงินอวย ใส่สายเดี่ยวซีไคลกะพออี๊ดอี๊ด เอ็ดอี๊ดปิด เห็นลละเป็นต่าหน่าย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: กะเทยหัวโปก)

แม่ : “แม่นหยังนิ”

ลูก : “บัจจติการัดเติมเงินนะ”

แม่ : “มันคือกองเงินเท็น”

ลูก : “คนมีฐานะน้อคะแม่ขา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: แม่ลูกอลเวง)

“เป็นลูกสาวเดี่ยวละมูนขอนแก่นใจโก้ ช่างมาโศดพาโลชาตคนมาเคียงกาย เด็กๆ ซ่อนๆ นอนกรระวนกรระวาย จักว่ามีมือไต่ลิไต่อันนั้นนำเพิ่น...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: อีหล่าลูกกก)

“โลโซอีสานบ้านนอก อ้ายมันขารื้อคหนุ่งสงขาเดฟ แต่งโตสุดโก้เทิงเจ็บตีนแตกเข็บใส่แต่เกิบผ้าใบ ตีนแตกเข็บใส่แต่เกิบผ้าใบ กางเกงฮัดเป้าอั้งตั้ง ผู้หญ่าผู้หญิงเห็นแล้วผ่นร้าย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: ขาเดฟเฮฟวี)

“เดือนสามค้อยลมวอยพัควี เดือนสี่ค้อยคอยเจ้าบ่มา ได้ยินแต่เสียงตามสายกะบ่แจบใจ คือได้เห็นหน้า กลับบ้านเฮาสาหล่า พ่อแม่คงถ่าอ่องล่องอ่องล่อง ลมพัดต้องใบตองผูลั่น หลังจันจันน้ำต่าย้อยหย่าวนอง...”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : แห่งทุกซ์แห่งม่วน)

“เจ็บอุราหลายเด้น้อว่าสิขอนางแล้วแปรเปลี่ยนฮักเขาหลายที่ชายช่างเพี้ยนเห็นหน้า เปื่อเฮาลิมผู้เค้ามี่ใหม่บนเตียง ลิมผู้เค้ามี่ใหม่บนเตียง น้ำตาไหลเนียงเนียง ดังฝนคนพ่าย”

(ซึ่งเกิ้ลจาก www.youtube.com : ผิดหวังยังกินข้าวแซบ)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการใช้คำขยายเพื่อบอกขนาดหรือปริมาณคือ “สะดือ่สงมาโกนจิ้งปึง” “ไผ่กะอั้งลั้งอั้งลั้ง” “ภาษาอังกฤษข่อยกะพอเบ่มเบ่ม” “ແ່งอຍากได้จันจัน” “ซีตีนไห่ถ่วนถ่วน” “ทาแป้งโถกโลก” “มันคือกองเงินเท็น” “มูนขอนแก่นใจโก้” “กางเกงฮัดเป้าอั้งตั้ง”

“หลังจันจันน้ำต้าย้อยหย่าวนอง” “น้ำตาไหลเนียงเนียง ดั่งฝนคนพ่าย” จะเห็นได้ว่าการใช้คำขยายบอกขนาดหรือปริมาณที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการนำคำภาษาถิ่นอีสานมาใช้เป็นส่วนขยายเพื่อให้สิ่งที่ถูกขยายชัดเจนและเห็นภาพยิ่งขึ้น โดยจะพบการใช้คำขยายที่เป็นการใช้เสียงสระคู่กันในหรือที่เรียกว่าคำเคียง เช่น **จิ้งปิ้ง** (แสดงขนาดของรูที่ใหญ่) **อึ้งลิ่ง** (แสดงขนาดของอวัยวะที่ใหญ่ในลักษณะที่ดูไม่ตี) **เจิ่นเทิ่น** (แสดงปริมาณของสิ่งที่กองอยู่ว่ามีปริมาณที่มาก) **โจ้โก้** (แสดงปริมาณของสิ่งของว่ามีจำนวนมาก) **อึ้งดิ่ง** (แสดงขนาดของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่มีขนาดเล็กมากไม่เหมาะกับร่างกาย) ซึ่งเป็นลักษณะการใช้เสียงสระคู่กัน เพื่อให้เกิดคำที่มีเสียงและจังหวะเหมาะแก่การแสดงลักษณะของขนาดหรือปริมาณของสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นยังพบการใช้คำขยายเพื่อบอกปริมาณหรือขนาดโดยการใช้คำซ้ำเพื่อบ่งชี้หรือแสดงปริมาณของสิ่งที่กำลังขยายให้เห็นภาพว่ามีปริมาณหรือขนาดมากหรือน้อยได้ชัดเจน เช่น **เป๋มเป๋ม** (แสดงปริมาณความรู้สึกในเรื่องหนึ่ง ๆ ว่ามีน้อย) **จันจัน** (แสดงความต้องการสิ่งหนึ่ง ๆ อย่างมาก) **จันจัน** (แสดงถึงสิ่งที่ใดสิ่งหนึ่งที่มีปริมาณมาก) **เนียงเนียง** (แสดงการไหลของน้ำตาที่มีปริมาณมากและไหลอย่างต่อเนื่องซึ่งเกิดจากความเสียใจ) **ถ่วนถ่วน** (แสดงปริมาณของฝุ่นที่คลุ้งทั่วพื้นที่ในปริมาณมาก)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำขยาย ทั้งคำขยายบอกลักษณะ คำขยายบอกสภาพอาการ คำขยายบอกขนาดหรือปริมาณ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีการใช้ลักษณะทางภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ในการประพันธ์ ทั้งการใช้ลักษณะคำคู่ คำเคียง คำซ้ำ ที่เป็นภาษากลุ่มอีสานนำมาเป็นคำขยาย นอกจากการใช้คำขยายเหล่านี้จะสื่อความหมายอธิบายขยายความให้ชัดเจนและมีความหมายสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแล้ว ยังทำให้น้ำเสียงเพลงเกิดจังหวะและท่วงทำนองที่ไพเราะทำให้ผู้ฟังเข้าใจและเกิดภาพและอารมณ์คล้อยตามได้อย่างดีอีกด้วย

10. การใช้อุทานเสริมบท

อุทานเสริมบทคือการใช้คำสร้อยหรือประกอบเป็นคำเสริมบทต่าง ๆ เพื่อให้มีคำที่ครบถ้วนตามที่ต้องการ หรืออาจใช้เสริมในคำเพื่อให้เกิดความสละสลวยโดยไม่คำนึงถึงเนื้อความเป็นแต่การกล่าวให้คล้องจองเท่านั้น ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏการใช้อุทานเสริมบท ดังนี้

(1) **อุทานเสริมบทระหว่างคำ** เป็นการนำคำเสริมสอดลงไประหว่างคำ เพื่อเชื่อมเสียงทอดสัมผัสระหว่างคำหน้ากับคำหลัง ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“โละนอ โละนอ ละเอาโโลดหนา มาละวาศรัทธาซุ่มเจ้า มาฮอดเจ้าลือขอแม่ ขอผาย
ขอหลานชายไปช้อยเกี่ยวข้าว ขอนำเจ้า **เหล่าไท่ไก่ถูง** มาห้วยคะยุงมาหาเทิงบ้าน สาวมาเว้ามาแห่
มาวน ชวนพ่อหนุ่มหน้ามนมาฮ่วมเซ็งบั้งไฟ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: บุญบั้งไฟเทอีสาน)

“คิดแล้ว**อุกอ้งเฮ้า** ผัวของเธอบ่คือผัวชาวบ้านเพิ่น ผัวเขาไปหาเงินส่งให้เมียผู้อยู่ บ้านได้
เงินล้านจนมั่งมี แต่ว่าผัวฉันนี้ไต่แต่เขียดดอกขาคว่ำ เด็ก ๆ กลับมานอนนำเฝ้าแต่ฮู้อิบุญน้อย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: ไต่หัวนไต่เขียด)

“อันเนียนประ เนียนประคือมีเงินภาษาเขมร ละ**โอันโต้นอันเต้น**กะว่าเป็นพะน้ำ พะนะ
ประโคนชัยกับประทายคล้ายกันที่ประ มาเป็นแฟนพีนะจ๊ะ หมุ่มประทายสาวประโคนชัย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: หมุ่มประทายนักสาวประโคนชัย)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการใช้อุทานเสริมบทระหว่างคำ คือ **เหล่าไท่ไก่ถูง**
อุกอ้งเฮ้า **โอันโต้นอันเต้น** ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการใช้คำเสริมสอดลงไประหว่างคำ เพื่อเชื่อมเสียง
ทอดสัมผัสระหว่างคำหน้ากับคำหลัง ในคำที่นำมาเสริมไม่มีความหมายที่ทำให้เนื้อความเปลี่ยน
เป็นเพียงการเชื่อมคำเพื่อให้เกิดเสียงสัมผัสเท่านั้น

(2) **อุทานเสริมบทที่เลียนเสียงตามคำเดิม** อาจเสริมคำข้างหน้าหรือข้างหลัง
โดยคำที่นำมาเสริมไม่คำนึงถึงความหมาย เพียงแต่เพื่อให้คำกระชับความหรือเน้นเสียงให้หนักแน่น
ขึ้น ปรากฏดังเพลง

“แต่มาปีนี้บ่มีอายเป็นคู่กัน ไปฟังหมอลำน้องคิน่าแต่อายคนดี พระเอกล่ำล่องโคก
เป็นกลอน**ใจวอนใจหวี** นั่งหน้าเวทีบ่มีอายใจน้องเหว ๆ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ฟังลำคิตฮอดอาย)

“...เฮ็ดอียังกะมีแต่ลีลัม อยากให้ลัมเห็นใจ กางเกงนอกกางเกงใน อ้ายกะใส่ลีลัม โทรทัศน์
พัตลม ตู๋เย่นวีซีดีซื้อแต่ลีลัมเหม็ดเลย **ผลหมอกผลไม้**อ้ายมักแต่ลัม ลัมโฮง ลัมเสียว และเคียลัมลม
ขอให้ลัมเป็นพอ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13 : ฮักน้องลัม)

“เรื่องตลกตลกและเห็นบั๊กเล็กแล้วเรียกพี่ แดนเซอร์แดนซอกพีนักคนตลกคนตรีหมอลำ หมอร้อง ให้เท็งรุ่นน้องรุ่นพี่ละลงมาหลังเวที แล้วต้องเป็นแหล่งขำน้อย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 15: คนดังหลังเวที)

“...พอเริ่มเกาะแหมเขาทำเกรี้ยวกราด ในตลกลาดอาละวาดเราหน้าจ้อย ก่อน ๆ ดูซิเมื่อ ตอนเริ่มรัก ท่างกันแคว่วเว็วักเหงาจนใจออยเดินไปไหนมาไหนไม่ท่างกัน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 15: เกาะหน้อย)

“...ย้ายไปอยู่ครบุรีไปรักน้องสีทนได้ สีทนได้น้องยังทำพ้อกหัก หนีไปพักที่ชุมพวง ไปหลง รักแม่จันทร์จวง บ้านอีนางอยู่สูงเนิน สูงเนิน พอกระทะพอกะเทิน เธอกะเมินไปมีใหม่...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: ออกหักเสมอหริ่ม)

“ข่อยเองบางทีกะแข็งตัวเองขนาด บ่อยครั้งที่อัดเพลงกะเข้าไปขำมา เรื่องราวไปได้ไปใสดอก หวา บ่นกกะไก่อเวียนไปเวียนมา ชุดใดก็ชุดนั้นหัวฮา เลาะไปเลาะมาแถวเรื่องไก่อตงไก่อตี นี่แล้วมันเป็น จิ้งซีมาदनแล้ว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 11: หัวใจนกหัวอกไก่อ)

“ถิกตีหัวแตกหัวแต่นให้หมอยีบพอหายสนิท แต่ใจแตกเย็บไม่ติดน้ำตาสด ๆ มันหยด ตึง ๆ คาแต่ยกพวกตีกัน แม่ตาหวานเลยถูกเขาชิง อยากรพาวกบุกไปยังแฟนคนนั้นดันเป็นตำรวจ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17 : หัวใจนกลอง)

“...ผัวเพื่อนไปเมืองนอกเมืองนาผัวผู้ข้าเฝ้าแต่กระดอง เขามีเงินแสนเงินล้าน ส่วนอิฉัน เป็นคนตั้งห้อง ค่ำลงผัวดิงเข้าห้อง ค่ำลงผัวดิงเข้าห้อง เลี้ยงแต่น้อง ผัวบไปไล”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: ไต้หวันไต้เขียด)

“ชุมตำรวจบ้านก็คือกันให้ไปรักษาการณ์ในเวทีการแสดง บัดเด็กน้อยเขาเอาเหล้ามาแบ่ง กะขอกินกับเขาจนเมาแอมะแอน เขาตีกันทำเป็นเข้าไปห้ามเขาละตีกบาลจนหัวแตกหัวแต่น”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: หอบสาดแล่น)

“เบิกฟ้าขอฝนมาสารคาม กาฬสินธุ์ถิ่นงามเมืองน้ำคำดินดี พระเวสสันดรกับนครร้อย
เกิน แห่งแดนแสนเพลินชมวังเวินพลาญชัย ผ้าป่ากันหลอนยโสธรแห่งบั้งไฟ **กรุงเทพกรุงไทย**
มาโฮมสายใจสายบุญ เสียงแคนดอกคูณโขงซิมูลบ้านเฮา ออนซอนดอกคูณ โขงซิมูลบ้านเฮา”

(จึงเกิดจาก www.youtube.com: ออนซอนอีสาน)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการใช้อุทานเสริมบทที่เลียนเสียงตามคำเดิมคือ **ใจวอนใจหวี ผลหมอกผลไม้ ตลกตลก ตลกตลาด พอกระทะพอกะเทิน ไก่ตงไก่ตี หัวแตกหัว
แตก ผู้หญาผู้หญิง เมืองนอกเมืองนา เมมาแอ้เมมาแอ้น กรุงเทพกรุงไทย** จะเห็นได้ว่าอุทานเสริม
บทที่เลียนตามเสียงเดิมที่ปรากฏมีทั้งการใช้คำเสริมข้างหน้า เช่น **ผลหมอกผลไม้ ตลกตลก
ตลกตลาด พอกระทะพอกะเทิน ไก่ตงไก่ตี ผู้หญาผู้หญิง** ส่วนการใช้คำเสริมข้างหลังที่ปรากฏ เช่น
ใจวอนใจหวี หัวแตกหัวแตก เมืองนอกเมืองนา เมมาแอ้เมมาแอ้น กรุงเทพกรุงไทย จะเห็นได้ว่า
คำเหล่านี้เป็นการใช้คำที่เลียนตามเสียงของคำเดิม ส่วนคำเสริมนั้นไม่มีส่วนให้ความหมายหรือ
เนื้อความหลักเปลี่ยน เพียงแต่เป็นการเสริมเพื่อให้เพื่อนเสียงให้หนักแน่นของคำ และเป็นลักษณะ
ทางภาษาที่ผู้แต่งสรรคํามาเพื่อให้เกิดเสียงสัมผัส คำบางคำเป็นคำภาษาถิ่นอีสาน ทำให้เพิ่มความ
หนักแน่นและเกิดภาพชัดเจนในบริบทเพลง

เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏการใช้อุทานเสริมบทที่มีการนำคำเสริม
มาแทรกลงระหว่างคำและการใช้คำเลียนเสียงคำเดิม เป็นลักษณะทางภาษาที่ประโยชน์ในการ
ประพันธ์ที่ทำให้เนื้อเพลงมีคำร้องที่ไพเราะมีจังหวะสนุกสนานมากขึ้น ทำให้ผู้ฟังเกิดภาพและมี
อารมณ์คล้อยตาม

11. การใช้คำบอกเวลา

คำบอกเวลา คือคำศัพท์หรือสำนวนที่มีความหมายบ่งบอกเวลา และทำหน้าที่บ่งบอก
จุดและระยะของเวลา ซึ่งในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏการใช้คำบอกเวลา ดังนี้

“พูดกันตรง ๆ พี่นี้หลงรักนางอย่างแรง **ฮักเจ้าคำแพงตั้งแต่หัวแลงจนฟ้าแจ้ง จ่างปาง**
ชาวบ้านจะเป็นไผ แต่บักอ้ายเป็นไปหลายต่าง ว่าง ๆ พี่นี้จึงจัดแจ้ง **ฮักหล่าคำแพงจนฟ้าแจ้งจ่างปาง**
จ่างปางฟ้าแจ้งจ่างปาง จ่างปางฟ้าแจ้งจ่างปาง”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: ฟ้าแจ้งจ่างปาง)

“**ตกลองคล้อยมานั่งใจลอยหมดสิ้นความแกร่ง ตกลองค้อยมานั่งใจลอยหมดสิ้นความแกร่**
ศาลาแดงบ่อนเคยฮักเจ้าคิดถึงเจ้าให้แวะมา คอยนั่งท่าแล้วกะบมีหวัง แต่กะยังเที่ยวมาแวะเบ็งฮอย
ความซ้า”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: ศาลาแดงแห่งความหลัง)

“**ตีสองถั่ว**มีคนชวนกลับที่ ตีสองถั่วมีคนชวนกลับที่ ชีวิตแฟนเสียงลี้เป็นแนวนี้แต่โดน
อ้ายอยากค้นดอกหาบ่อนเธอหวัง ปิดหนทางลี้ดำว่างนำทางแจ้ง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: ชุดคำสพายแดง)

“จับมือถือแขน บ่อยากอายุอายุหลายแล้ว ต่าจอกชนแก้ว ได้ที่แล้วออกไปพอนแอน ยึกยึก
ยักยัก กะตำหมากกวยต้อนแต้น ย้อนไล่ เสียงแคน แอแอนอยู่เปิดคีน **เด็กเด็กตื่นตื่น** ให้ฟ้าวหย่นริน
รินมา...”

(ซึ่งเกิดจาก www.youtube.com: สาวเผ่ากับบ่าวเหล่าขาว)

คำบอกเวลาที่เห็นชัดเจนที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน คือคำบอกเวลาที่
บ่งระยะเวลาในระหว่างวัน พบทั้งเวลาเช้าและเวลากลางคืน มีคำ **แจ้งแจ้งว่าง ตกแดงค้อย ตีสอง
ถั่ว เด็กเด็กตื่นตื่น** เป็นการใช้คำภาษาถิ่นอีสานเพื่อสื่อสาร และบอกให้รู้ถึงช่วงเวลา

นอกจากนั้นยังมีการใช้คำบอกเวลาที่แสดงช่วงเวลาเป็นเดือน ในรอบปีที่ บ่งบอกถึงรอบ
เวลาของกิจกรรมหรือวิถีปฏิบัติของคนอีสาน ดังตัวอย่างเพลง

“ละฝนตกโหย**เดือนสามค้อย** ฝนตกรินเป็นฝอยปลิวย่อย ๆ ค้อยเดือนสี่ ดอกกระเจียว
เริ่มป่งจี ฝนปี่ขึ้นเบ็งฟ้า ยามเดือนห้าตั้งท่าบาน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลีม่วง)

“**เดือนแปดค้อย**ตั้งตาคอยฝนริน ลงนาแห้งกันกัน ตามแปลงดินมาเดินกาย ถ้าฝนเอนหา
ขึ้นรถทัวร์จากบ้านไป หมดแล้วหนอความหมายที่หัวใจเคยเฝ้ารอ ผู้เฒ่าว่าต่อว่าว่าเดือนแปดสอง
หน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14 : แปดสองหนคนสองใจ)

“**เดือนสามค้อย**ลมวอยพัดวี เดือนสี่ค้อยคอยเจ้าบ่มา ได้ยินแต่เสียงตามสายกะบ่แจบใจ
คือได้เห็นหน้า กลับบ้านเฮาสาหล่า พ่อแม่คงถ่าอ่องล่องล่อง ลมพัดต้องใบตอง ฝูหล่น หลังจัน
จันน้ำตาย้อยหย่าวนอง...”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : แห่งทุกข์แห่งม่วง)

การใช้คำบอกเวลาในช่วงระยะเวลา เป็นเดือนของคนอีสาน ซึ่งนับเดือนตามปี ปฏิทินตาม ฮีตสิบสอง ซึ่งจะนับเป็นเลขเดือน แทนชื่อเดือน ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏการกล่าวถึงเวลาที่บ่งบอกเวลารอบเดือน แล้วมีคำว่า **คล้อย** ตามหลังเดือน ซึ่งหมายถึง เพิ่งผ่านพ้น ช่วงเดือนนั้น ๆ ซึ่งการบอกเวลาเป็นเดือนของชาวอีสานนั้น เป็นการบ่งบอกถึงกิจกรรม บุญประเพณีหรือฤดูกาลในแต่ละช่วงเดือนนั้น โดยที่คนอีสานที่มีสำเนียงและคันทันมีความเข้าใจ ตรงกันว่ากล่าวถึงสิ่งใด อย่างเช่นเพลงดอกกระเจียวลุ่มทุ่ง “*ละฝนตกโฮยเดือนสามคล้อย ฝนตกริน เป็นฝอยปลิวย้อย ๆ คล้อยเดือนสี่*” ผู้แต่งนำเสนอภาพของช่วงแรกฤดูฝน ที่ฝนกำลังเริ่มตกลงมา ผ่านเดือนกุมภาพันธ์เตรียมจะเข้าสู่เดือนมีนาคม ซึ่งดอกไม้ที่ได้รับความชุ่มชื้นจากน้ำฝนกำลังเริ่มแบ่งบาน การใช้คำบอกเวลาในเพลงลูกทุ่งหมอลำ จึงเป็นการนำเสนอความเป็นตัวตนและโลกทัศน์ ของคนอีสานผ่านภาษาได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการใช้คำหรือกลุ่มคำในเพลงลูกทุ่งหมอลำ คณะเสียงอีสาน เป็นการใช้ภาษาเพื่อนำเสนออัตลักษณ์อีสานผ่านบทเพลง โดยเฉพาะคำภาษาถิ่น ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่นำเสนอตัวตน บ่งบอกถึงลักษณะพฤติกรรมและอารมณ์ของคนอีสาน ว่าคนอีสาน เป็นคนที่มีความอดทน มีเลือดนักสู้ แต่ถึงแม้จะต้องทำงานที่หนักเพียงใดคนอีสานยังมีความ สนุกสนานครื้นเครงในใจอยู่เสมอ จะเห็นได้จากมีการใช้คำ ที่สื่ออารมณ์ความสนุกสนานในหลายบท เพลง ผู้แต่งตั้งใจใช้คำที่สื่อถึงอารมณ์และคำแสดงอาการที่นำเสนอบุคลิก เพื่อนำเสนอภาพคนอีสาน ว่ามีความบันเทิงในหัวใจ ชอบความสนุกสนาน ดังนั้นการใช้คำหรือกลุ่มคำ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญ อย่างหนึ่งในฐานะเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ ที่นำเสนอตัวตนของคนอีสานนั่นเอง

การใช้สำนวน

สำนวน คือถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัว หรือ มีความหมายอื่นแฝงอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ในการศึกษาพบเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ เสียงอีสาน มีการใช้สำนวน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. สำนวนไทย หรือสำนวนภาษาไทยมาตรฐาน เป็นสำนวนที่ใช้กันมานานแล้ว โดยถือเป็นคำรวมที่ใช้เรียกคำประเภตสุภาพิต คำพังเพย คำคมต่าง ๆ ที่ใช้แพร่หลายแล้ว ในเพลงลูกทุ่งหมอลำ คณะเสียงอีสานปรากฏสำนวนเก่า ดังตัวอย่างเพลง

“น้ำใจจากท่านที่เกื้อกูลกันมานานหลายปี จนมาตั้งวงตัวเองอีกที ท่านก็ยังมีน้ำใจยื่นให้
แฟนเพลงคนเก่า ยังเฝ้าติดตามให้กำลังใจ เปิดแสดง ณ แห่งไหนใด ตามให้แรงใจคงเสี้ยนคงวา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: นกน้อยอ่อนแฟน)

“คิดไปฮอดคำคนลือ คมเคี้ยวบาดมือเจ็บจนมีน้ำตา เขาบอกว่าอ้ายอยู่ในเมืองหลวงเรีงร่า
ลอยหน้าลอยตาควงสาวเที่ยวบาร์ทุกคืน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เกี่ยวข้าวดออรอแฟน)

“ยอดกำมะลอปากหวานหาญเว้า หมอดูคือเจ้า หมอดูละหมอเดาคือเจ้า ทั้งดูทั้งเดาทั้งเว้า
เรื่อยเปื่อย เว้านำสาวลือกกลางอยู่เรื่อย ลือกกลางอยู่เรื่อยเปื่อยเจ้านั้นละจั่งแม่นคม เปื่อกรรมเจ้าชู้
ไก่อแจ้”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: หมอดูห้าดาว)

“มันเป็นอะไรที่แปลก แหวกแนวจ้งหนับพอเจอปุบรักปับขึ้นหันที่ทันควัน เหมือนเคย
ทำบุญร่วมชาติ ตักบาตรร่วมขันถวายดอกบัวร่วมกันแต่ปางก่อน เจอน้องปุบรักปับ รักแบบข้าม”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5 : เจอปุบรักปับ)

“จักลิให้ลิหั่ว ได้ข่าวมัวผิดหวังซ้ำเฒ่า ไปไล่ไต่ยีนคนเว้าหั่วชวนผัวเอาเหมิดปีเหมิดเดือน
หวานอมขมกลืน เจ็บก็ต้องฝืนให้นอนร่วมเฮือน ยามผัวไปมีข่าวเปื้อน เมียผู้อยู่เฮือนมันแค้นพอตาย
ยามมัวไปมีข่าวเปื้อน เมียผู้อยู่เฮือนมันแค้นพอตาย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: หัวอกเมียเฒ่า)

“...เป็นศิลปินหากินทางไมค์ ปากกัดตีนถีบความจนหนีบใจ สวรรค์เพิ่นให้เฮาเกิดมาเป็น
หมอลำ คอนวอยร้อยกว่าติดตั้งเวทึ ฝ้ายแสงเสียงลิตติดตั้งลำโพง แม่ครัวนึ่งข้าวเลี้ยงดูลูกวง...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: เพื่อความอยู่รอด)

“ผู้บ่าวบ้านไต่ทำไม่ถึงบ้งอาจจ้ง มาเหยียบชานดั่ง ถึงถั่นลั่นความเกรงใจ ล้วงคองเห่า
มาแย่งผู้สาวเฮาไป เธอก็รู้เห็นเป็นใจเข้าสู่ประตูวิวาท”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: เขาเหยียบชานดั่ง)

“แค่นใจแท่นอเมื่อได้ฟังคำเว้า ตัวน้องเอ็ดหยัง คับจรงจรงจริงใจ คิตมายามได้ อยากอาย
คนเขาได้ ได้เฮา เพียงแค่นี้เขาก็ยังหลอกเฮา ผีโตได้พาเว้าให้น้อง **หุเบา** เชื่อคำคนลง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: ตัวน้องเอ็ดหยัง)

“ประคบประหงมป้อนนมป้อนข้าว กล่อมเกลี้ยงเพียรเลี้ยงดูเรา **รินไม้ให้ไต ไรไม้ให้ตอม**
โลกนี้มีแม่จึงได้มีเราแม่คือเข้าหลอม บุญคุณแม่ลั่นกระหม่อม ท่วมดินท่วมฟ้าซาลาลัย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: เจ้าหน้ชีวิต)

“ลองชาวปีล้าสี่วัฒนธรรมมาโดนเดิบ ลีลิปปีที่เริ่มเขียบ ตั้งวงซื่อเสียงอิสาน ดนตรีหมอลำ
หากินตามพื้น ปีนในวงการ แรกตั้งวงล้มลุกคลุกคลาน กว่ายืนหยัดได้ก็หลายแล้งฝน ตั้งวงลำร้อง
บ่แม่นของ **ปอกกล้วยเข้าปาก...**”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : 40 ปี เสียงอิสาน)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏสำนวนเก่าในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอิสานคือ

สำนวน	ความหมาย
คงเส้นคงวา	เสมอต้นเสมอปลาย
ลอยหน้าลอยตา	แสร้งทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้
เจ้าชู้ไก่แจ้	ลักษณะผู้ชายที่บุคลิกท่าทางดูดีจีบผู้หญิงไปทั่ว
หวานอมขมกลืน	ไม่มีทางเลือกตกอยู่ในฐานะที่ต้องจำใจยอมรับ
ปากกัดตีนถีบ	ความพยายามไม่ย่อท้อต่อความลำบาก
ล้วงคองเห่า	ผู้ที่กล่าวลงดีไปมีเรื่องหรือก่อปัญหากับผู้มีอำนาจ
สำนวน	ความหมาย
หุเบา	การเชื่อคำพูดคนง่าย โดยไม่ไตร่ตรองก่อน
ปอกกล้วยเข้าปาก	สะดวก ง่ายตาย
ทำบุญร่วมชาติ ตักบาตรร่วมขัน	ผู้ที่เคยทำบุญร่วมกันมาในชาติปางก่อน
รินไม้ให้ไต ไรไม้ให้ตอม	การดูแลอย่างทะนุถนอม

จะเห็นได้ว่าสำนวนที่ปรากฏ เป็นลักษณะที่มีทั้งสำนวน สุภาษิต คำพังเพย ที่ใช้สื่อ
ความหมายในลักษณะการกล่าวเปรียบสั่งสอนหรือให้คติข้อคิด ซึ่งการนำสำนวนเก่ามาสอดแทรกใน

เนื้อหาของบทเพลง เป็นกลวิธีที่ผู้แต่งใช้สื่อสารเพื่อให้เพลงมีเนื้อความที่สมบูรณ์ ให้แง่คิดแก่ผู้ฟัง เป็นการยกคำสอนโบราณมากล่าวเพื่อให้เกิดภาพ โดยเฉพาะในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่มีบริบทเป็นเรื่องราวความรักหนุ่มสาวชาวอีสาน ซึ่งโดยทั่วไปลักษณะนิสัยของคนอีสาน เป็นคนซื่อ ๆ ใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายอยู่ตามท้องไร่ท้องนา วิถีความรักก็มักปรากฏรูปแบบของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หรือการสื่อสารระหว่างนักร้องที่ถ่ายทอดเรื่องราวเพื่อให้คนฟังรับรู้และสัมผัสได้ถึงอารมณ์อย่างชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการใช้สำนวนไทย ที่มีการปรับเปลี่ยนคำหรือความหมายจากเดิม ซึ่งเป็นสำนวนที่ผู้แต่งคิดขึ้นใช้ในบริบทนั้นโดยต้องตีความตามบริบทเพลง ซึ่งอาจเป็นการตัดแปลงหรือเพิ่มเติมจากสำนวนเก่า แต่นำมาใช้ในบริบทใหม่ซึ่งต้องอาศัยการตีความจากบริบทแวดล้อมที่เนื้อเพลงกล่าวถึงประกอบ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏ ดังตัวอย่างเพลง

“ไอ้หนุ่มบ้านนา ซักหน้ายังงี้ก็ไม่ถึงหลัง เกิดมาอาภัพเสียจิง ทุกอย่างขัดสนมอซอ แต่ใจสปอร์ตไม่ขอเป็น **ก้างขวางคางขวางคอ** คงพิ้อยต่ำดังตอ แต่ ก.ข.ค. ไม่ขอเป็น ไม่ขอเป็น ก.ข.ค. ของเธอ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 6: กขค.)

สำนวน “**ก้างขวางคางขวางคอ**” ปรับมาจากสำนวนเก่า คือ **ก้างขวางคอ** หมายถึง ผู้ขัดขวางไม่ให้ทำการได้สะดวก โดยสำนวนข้างต้นเพิ่มคำว่า “ขวางคาง” เข้ามาเป็นอุทานเสริมบทของ “ขวางคอ” เพื่อให้เสียงของสำนวนสอดคล้องกับ คำว่า กขค. ในบริบทเพลง ซึ่งมีความหมายในเชิงเช่นเดียวกันกับก้างขวางคอ

“เพื่อความอยู่รอดของปากท้อง ต้องมา**เอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ไฟ** เป็นศิลปินหากินทางไมค์ ปากกัดตีนถีบความจนหนีบใจ สวรรค์เพิ่นให้เขาเกิดมาเป็นหมอลำ คอนวอยร้อย กว่าติดตั้งเวที...”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 13: เพื่อความอยู่รอด)

สำนวน **เอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ไฟ** ในเพลงเพื่อความอยู่รอด ปรับมาจากสำนวนเก่า คือ เอาหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ฝน ซึ่งจากบริบทของเนื้อเพลง สำนวนดังกล่าวทำให้เห็นภาพความอดทนต่อสู้ของกลุ่มอาชีพผู้ที่ทำงานท่ามกลางไฟแสงสี นั่นคือศิลปินนักร้อง โดยเฉพาะอาชีพหมอลำ ที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนกับวิถีการดำเนินชีวิตบนเวทีที่มีแสงไฟส่องทุกคำคืน เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชม ดังสำนวนเอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ไฟ

“อ้ายถิ่มมัดกล้าจอตระถไถนาไว้ข้างคันแท เมื่อฮู้ข่าวจากอี่แม่ หว่ามีเถ้าแก่ขอเจ้าแต่งดอง
วิวาห์ฟ้าแลบ แต่งงานกันแบบบ่ได้แจกของ อ้ายพออยากกองกันฮ้อง ฟ้าแลบมาล่องเบิ่งน้องวันแต่ง
 ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: ช่วยงานที่ร้านเหล้า)

สำนวน **วิวาห์ฟ้าแลบ** หมายถึงการแต่งงานอย่างรวดเร็ว โดยไม่มีวีแววมาก่อน
 คำว่า ฟ้าแลบ เป็นการอุปมาว่าการเกิดขึ้นของบางสิ่งอย่างกะทันหัน เหมือนกับสายฟ้า ซึ่งในบริบท
 ของเนื้อเพลงเป็นการบรรยายความเสียใจของผู้ชายที่รู้ว่าคนรักแต่งงานอย่างรวดเร็วโดยไม่มี
 สัญญาณบอกเหตุมาก่อน ดังปรากฏในสำนวน วิวาห์ฟ้าแลบ

“...เขาเป็นเมียจักบิดลิเป็นจั่งได้นอ คิดพ้อแต่ก่อนนั้นหนา เพิ่นปวารณาได้เจ้ามาสิฮักแพง
 เลือกคักแล้วน้อละจั่งได้ยอมแต่ง บัดเพิ่นได้ออกแสงมันละแค้น จ่อหล่อ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: อยากเขาเป็นเมีย)

สำนวน **ออกแสง** ที่ปรากฏในเพลงอยากเขาเป็นเมีย จากบริบทของเนื้อหาเพลง
 เป็นการกล่าวความรู้สึกของภรรยาที่อดทนต่อพฤติกรรมที่ไม่ดีของสามี สำนวน **ออกแสง** หมายถึง
 การแผลงฤทธิ์หรือการเผยแพร่ธาตุแท้ที่ไม่ดีออกมาทำให้ภรรยามีความอัดอั้นในใจและระบายความรู้สึก
 จนอยากเลิกเป็นภรรยา ดังปรากฏในชื่อเพลง อยากเขาเป็นเมีย

“ฟ้าฮ้องคำรณเสียงฝนคำราม บ้านนี้คั่นงามเจ้าอยู่หนใด อยู่ได้เถียงนาหรือไต่กกไม้ หลบ
 อยู่แจได้เมื่อฟ้าคะนองเจ้าทิ้งอ้ายไปโดยไม่สั่งลา **ฝนยังสั่งฟ้า ปลายังสั่งหนอง** เมื่อฝนหล่นมาน้ำตาเข้า
 หนอง ทุกข์ตรมหม่นหมองเมื่อน้องจากลา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: ฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง)

สำนวน **ฝนยังสั่งฟ้า ปลายังสั่งหนอง** ในเพลงฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง คือการเพิ่มคำ
 จากสำนวนเก่า ฝนสั่งฟ้าปลาสั่งหนอง แต่จากบริบทเพลงเป็นลักษณะการเล่าเพื่อสื่อสารกับผู้ฟัง การ
 เพิ่มคำว่ายัง จึงเป็นกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้ผู้ฟังรู้สึกได้รับคำบอกเล่า ซึ่งสำนวนดังกล่าว
 หมายถึงการสั่งเสียหรือบอกลาเป็นครั้งสุดท้ายก่อนจากกัน

“แพนหนึ่งคนเป็นตาฮักมักม่วนหน้าฮ้าน ยามตีกันทรามวัยฟ้าวไล้**เกียร้หมา** พ่ออยู่บ้าน
 เตรียมหายาแดงให้ทา แต่แล้วนักเลงจอมซ่าต้องมาเสียน้ำตาเพราะหญิง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: น้ำตานักเลง)

สำนวน **ฟ้าใสเกียร์หมา** ในบทเพลงน้ำตานักเลง เป็นการเปรียบลักษณะพฤติกรรมของสุนัข เวลาเกิดการตกใจหรือต้องวิ่งหนีภัยอย่างไม่คิดชีวิต มาเปรียบกับคน คำว่า ฟ้าใสเกียร์ คือการใช้วิธีการ ดังนั้นสำนวน ฟ้าใสเกียร์หมา จึงหมายถึงการวิ่งหนีโดยเร็วซึ่งเกิดจากอาการตกใจหรือกลัว ในที่นี้คือการวิ่งเพื่อให้พ้นจากกลุ่มของวัยรุ่นที่วิวาทกันบริเวณหน้าเวทีหมอลำ

“ให้มีชีวิตให้มีชีวา บำรุงสายตาผู้ยากไร้ บ่มเม่นห้วง ล่วงเกินโฉมตรู ทางด้านจิตใจ แค่มองพอเป็นกระษัย แลลงหัวใจคนโชคร้าย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: บุญคุณเอวลอย)

สำนวน **พอเป็นกระษัย** ในบทเพลงบุญคุณเอวลอย คือลักษณะความหมายคล้ายกับพอหอมปากหอมคอ หมายถึงนิด ๆ หน่อย ๆ ทำให้สบายใจ เป็นสำนวนใหม่ในที่พบบริบทเพลงหมอลำ คำว่ากระษัย เป็นชื่อโรคที่เกิดจากการเสื่อมโทรมของร่างกาย มักพบอาการในผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงมักมีการนำคำว่า เป็นกระษัย มาใช้ในสำนวน ในความหมายเชิงทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนิด ๆ หน่อย ๆ ก็ดีพอให้ร่างกายหรือจิตใจที่อ่อนแอหรือเสื่อมโทรมได้กระชุ่มกระชวย ดังที่ปรากฏในเพลงบุญคุณเอวลอย การได้เห็นหญิงสาวใส่เสื้อเอวลอย ก็ทำให้หัวใจของผู้ชายรู้สึกดีขึ้นมา

“...ไหนดบอกว่ารักน้องเหลือเกิน แม่แต่มั่งนอนเย็นดิน แม่แต่มั่งนอนเย็นดิน ว่ารักไม่ลืมนี่เปลี่ยนไปพอว่า ทิงจะติดทิงกลัวไม่จริงคนลืมนี่สัญญา ได้ทองแล้วอย่าลืมหักง่า ได้ทองแล้วอย่าลืมหักง่า ก็ไหนดบอกว่าจะรักน้องคนเดียว”

(ซึ่งเกิดจากเว็บไซต์ www.google.com: จักจั่นร้องน้องร้องให้)

สำนวน **ได้ทองแล้วอย่าลืมหักง่า** ในเพลงจักจั่นร้องน้องร้องให้ เป็นการปรับสำนวนเก่า คือหักง่า ได้ทอง โดยการใช้คำจากสำนวนเก่ามาเป็นคำบอกเล่าเพื่อสื่อสาร สำนวนใหม่ดังกล่าวมีความหมายว่า ได้สิ่งที่ดีแล้วอย่าลืมหักง่า โดยกล่าวเปรียบ ทอง คือสิ่งใหม่หรือคนใหม่ ที่ดีกว่า และ หักง่า คือของเก่าหรือคนเก่า ในบริบทของเพลงใช้สำนวนนี้เป็นคำบอกกล่าว

จะเห็นได้ว่าสำนวนไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีทั้งสำนวนที่ปรับเปลี่ยนคำและความหมายจากสำนวนเก่าที่ใช้กันมาตั้งแต่อดีต และสำนวนที่เกิดขึ้นใหม่โดยต้องอาศัยบริบทในเนื้อเพลงประกอบในการอธิบายความหมาย ทั้งนี้สำนวนที่ปรากฏ อาจมีการใช้ในบริบทอื่นมาแล้ว แต่เมื่อนำมาใช้ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน จำเป็นต้องอาศัยคำและเนื้อความแวดล้อมมาประกอบในการตีความความหมายจึงจะเข้าใจเจตนาและความหมายแท้จริงหรือ

อาจเป็นความหมายแฝงที่ผู้แต่งต้องการสื่อ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์ของคนอีสานในการใช้ภาษา เพื่อให้เกิดสุนทรียภาพ การใช้สำนวนไทยที่ปรากฏนี้ แสดงถึงอัตลักษณ์ทางภาษาที่น่าเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้อย่างชัดเจน

2. **สำนวนอีสาน** เป็นสำนวนที่ใช้คำภาษาถิ่นอีสาน ที่ผู้แต่งนำมาใช้ในบริบทนั้น โดยต้องตีความตามบริบทเพลง ซึ่งอาจเป็นการตัดแปลงหรือเพิ่มเติมจากสำนวนไทย หรือผลภาษาจิตอีสาน แต่นำมาใช้ในบริบทใหม่ซึ่งต้องอาศัยการตีความจากบริบทแวดล้อมที่เนื้อเพลงกล่าวถึงประกอบ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏ ดังตัวอย่างเพลง

“เสียดแทงหม่นคือฮักกันมาสี่ห้าปีกว่า หวังได้คว่ได้กันละฝันร่วมฮ่วมสอง แต่แล้วน้องก็ถูกหนุ่มชุมพวงคงไปเสียพี่เอ๋ยเลยแพ้ว สาวชุมแพจิตใจบ่หมั่นเสมอมน้เครือเก่า...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ชุมแพชุมพวง)

สำนวน **จิตใจบ่หมั่นเสมอมน้เครือเก่า** หมายถึงคนที่มีจิตใจไม่มั่นคง เปลี่ยนใจง่าย เรื่องความรักไม่นึกถึงคำพูดเก่าที่เคยสัญญาต่อกันไว้ การนำคำ **เสมอหมั่นเครือเก่า** ซึ่งเป็นผลภาษาอีสานมาใช้ในสำนวนใหม่ในบริบทเพลง ทำให้ความหมายของสำนวนเชื่อมโยงไปถึงความหมายเดิมในผลภาษาที่หมายถึงการรักษาคำมั่นสัญญาเมื่อครั้งเก่าด้วยใจที่มั่นคง

“...ตั้งแต่นั้นสองเฮาถึกกิดกัน ต่างฝ่ายพนจรฮู้บ่นอเข็มพรฮ่าฮอนถึงฮ้าย คาคสิได้ ลีได้ละ บินมาจั่งนกเจ้า คาคสิได้ละบินมาจั่งนกเจ้า ไปแปดเหล่าแก้วเลี้ยง แก้วเลี้ยง ยังเกี้ยวจ่องหา คาคแต่ แถนอ้อยแนแต่ฟ้าละแสงฮักพาเป็น จังย่อนรอยมาเห็นลำสวรรค์จัดควไว้”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ถ่านไฟเก่า)

สำนวน **คาคสิได้ละบินมาจั่งนกเจ้า** มาจากภาษิตอีสาน หมายถึงโชค ลาภ วาสนา เมื่อถึงคราวจะได้ก็จะวิ่งเข้ามาหาเอง เปรียบกับนกเจ้า ที่เป็นนก มีลักษณะคอยาวสีขา ในสมัยก่อนพบมากในบริเวณภาคอีสาน จนนำมาเปรียบเป็นภาษิตสอนใจ ในบริบทเพลงถ่านไฟเก่า การนำภาษิตอีสานมาใช้ เปรียบบุญพาวาสนาที่มีต่อกันระหว่างชายหญิง หากเป็นคู่ครองกันก็ควรจะบินมาหาเอง เหมือนดั่งนกเจ้า หรือถึงแม้จะแยกย้ายกันหรืออยู่ห่างกันเพียงใด ก็จะได้กลับมาพบกันอีกครั้ง ดังที่ปรากฏในบริบทคำจากเพลง “ไปแปดเหล่าแก้วเลี้ยง แก้วเลี้ยง ยังเกี้ยวจ่องหา”

“เรื่องสาบานนั้นทิดจันทร์หาญว่า ต่อล้ามูล ลำปาวที่กะกล่าวท้าวล่วง **เงือกปากแหล่** **ปากกว้าง** **ผีเข็ดฮ้ายฮ้ายปกแล้ว** ว่างไปทั่วว่ามีมละกลิ้งล่ำบักนาวกลม สาวอีสานนอนชม ย่อนที่ทิดจันทร์นั้นแปรป็น”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ทิดจันทร์หลายใจ)

สำนวน **เงือกปากแหล่ปากกว้าง ผีเข็ดฮ้ายฮ้ายปกแล้ว** เป็นการยกผญาอีสานมาใช้อุปมาในบริบทเพลง อันหมายถึงสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ที่จะเกิดจากความเชื่อ ไม่สามารถยับยั้งหรือห้ามคำพูดได้ การกล่าววาจาสาบานในความเชื่อของคนอีสานเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังอย่างมาก เพราะคำสาบาน ถือเป็นความศักดิ์สิทธิ์อย่างสูงสุดต่อการให้คำมั่นสัญญาต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในความเชื่อของคนอีสาน ดังนั้นการนำผญา **เงือกปากแหล่ปากกว้าง** มาใช้ในเพลงทิดจันทร์หลายใจ เพื่อสื่อสารว่าคำพูดที่ให้คำสาบานไว้ ไม่สามารถทำให้คนพูดรักษาคำสาบานได้ ไม่กลัวภัยจะเกิดจากการผิดคำสาบาน เปรียบดังลักษณะของ ปากนกเงือก ที่มีลักษณะแหลมคม และจระเข้(แซ่) ที่มีลักษณะปากกว้าง มาใช้เปรียบกับปากของคนที่ผิดคำมั่นสัญญา

“ผู้ว่าบ้านได้ทำไม่ถึงบังอาจจ้ง มา**เหยียบชานดั่ง** ถึงถิ่นสิ้นความเกรงใจ ล้วงคองูเห่า มาแย่งผู้สาวเขาไป เธอก็รู้เห็นเป็นใจเข้าสู่ประตูวิหา”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: เขาเหยียบชานดั่ง)

สำนวน **เหยียบชานดั่ง** เป็นการใช้คำอีสานมาเปรียบ เพื่อให้เกิดความหมายเชิงนัย คำว่าชานดั่ง หมายถึงบริเวณปลายจมูก การที่ใครเข้ามารุกรานพื้นที่ส่วนตัว นั่นก็คือการหยามศักดิ์ศรีหมายใจ ในบริบทเพลงเขาเหยียบชานดั่ง ก็เปรียบกับผู้ชายที่มาจีบหรือแต่งงานหญิงสาวที่เป็นที่รักของเรามาก่อนเป็นการหมิ่นศักดิ์ศรี หยามใจลูกผู้ชาย จึงเปรียบกับการมาเหยียบชานดั่ง

“เจอเขาเพี้ยหนักเข้าเจ้าเลยใจอ่อน ให้เขาซ้อนให้เขา**กินก่อนล่อนแก่น** ตอนเขาเพี้ยทำเป็นหวงทำเป็นแค้น เจอเขาแล้วทำเป็นแ่อนอกใส่เต็มใจให้เพี้ย เธอเต็มอกเต็มใจให้เขามาเพี้ย”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: มาเพี้ย)

สำนวน **กินก่อนล่อนแก่น** เป็นคำภาษาอีสาน คำว่า ล่อนแก่น ใช้ในความหมายว่า ลิ่นเนื้อประดาตัวจากการเล่นการพนัน แต่ในบริบทที่นำมาใช้เป็นสำนวนนเพลงมาเพี้ย เป็นการเปรียบถึงการที่ผู้ชายสองคนแข่งกันจีบผู้หญิง จึงใช้สำนวนในลักษณะต่อให้ก่อน เพื่อให้อีกฝ่ายได้ใจ

ให้เขากินก่อน แล้วสุดท้ายคนที่กินก่อน ก็จะล่อนแก่น คือไม่เหลืออะไร ในที่นี้หมายถึงความรักจากฝ่ายหญิง จึงเป็นที่มาของการเกิดสำนวน *กินก่อนล่อนแก่น*

“นี่แหละเขาว่า *คนหนึ่งหนามันตายปลาทู* ถูกผู้สาวลำน้อยลอกคราบ ยังกลับหลอยไปเสาะหา ทุ่มเงินอันสาวลูกเมียอยู่บ้านกินข้าวบ้ายน้ำตา เมื่อซ้ำ ชมชานกลับมา หัวอกภรรยาบ่อาจแซะเชื่อน”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 9: หัวอกเมียเฒ่า)

สำนวน *คนหนึ่งหนามันตายปลาทู* เป็นการเปรียบคนที่ทำพฤติกรรมไม่ดีแล้วไม่รู้สำนึกผิดยังคงกลับมาทำซ้ำอยู่เรื่อย ๆ ไม่หลายจำ ในบริบทเพลงหมายถึงสามีที่มีอายุมากแล้วแต่ยังมีพฤติกรรมลัทธิลอบมีชู้ ภรรยาจับได้หลายครั้งก็ไม่เช็ด คำว่า *ตายปลาทู* เป็นการนำภาษาถิ่นอีสานมาใช้ประกอบสำนวน สามารถตีความได้ว่า ถึงจะเจ็บหรือพลาดพลั้งมาหลายครั้งก็ยังไม่จำ ยังคงทำพฤติกรรมไม่ดีซ้ำอีก คำว่า *คนหนึ่งหนา* อาจสื่อได้ว่าคนที่หน้าด้าน ไม่รู้สึกต่อคำทัดทานของผู้อื่น

“บ่ให้มีเหล้า บ่ได้ล้มงั่วคว่ำไก่อ เมื่อบวชบ่อยากทำลาย จุดมุ่งหมายคือได้แทนคุณ ขอทำหน้าที่ของลูกผู้ชายให้สุขสมบูรณ์ ให้ใช้ผ้าเหลืองค้ำจุน แทนคุณบิดมารดา”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 9: กองบวชคนยาก)

สำนวน *ล้มงั่วคว่ำไก่อ* เป็นสำนวนที่เกิดจากประเพณีการจัดงานบุญของภาคอีสาน ในสังคมอีสานการมีงานพิธีกรรมทั้งงานมงคลหรืองานอวมงคล จะต้องมีการฆ่าวัว ควาย หมู หรือไก่ เพื่อจัดเตรียมเมนูอาหารต้อนรับแขกที่มาร่วมงาน ซึ่งการฆ่าสัตว์แต่ละประเภทนั้นสามารถบ่งบอกถึงฐานะความยากดีมีเงินของเจ้าภาพ หากงานใดจัดงานด้วยการฆ่าสัตว์ใหญ่ เช่น วัว ควาย เพื่อประกอบอาหาร แสดงให้เห็นว่าเจ้าภาพมีฐานะมั่งมี ตรงกันข้ามหากงานใดใช้สัตว์ขนาดเล็ก เช่น ไก่ ปลา ก็แสดงให้เห็นว่าเจ้าภาพมีฐานะยากจน ในบริบทเพลงกองบวชคนยาก ปราชญ์สำนวน *บ่ได้ล้มงั่วคว่ำไก่อ* นำเสนอให้เห็นว่าเจ้าภาพจัดงานตามฐานะไม่ได้หรูหรา ทำพิธีแบบเรียบง่าย ซึ่งสอดคล้องกับชื่อเพลงกองบวชคนยาก

“ถ้าไม่กลัวเมียถีบควรรเอาเบอร์เสื้อสาร มาแลกกันเถอะ เขาแลกเบอร์กันเถอะ สองเรานี่เหมาะสมติดต่อกัน เว้นนำหลาย แสงอยากได้จั้น ๆ หมั่นลิให้ลิเม็มไว้ฉับปล้น ลิถือเป็นเบอร์ล้ำค้ำระดับตำอิตตตำก่อ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 10: เบอร์ไหนกันแน่)

สำนวน คำอืดคำก่อ เป็นการใช้คำอีสานโบราณ มาเป็นสำนวน ซึ่งคำว่า คำอืด กับ คำก่อ เป็นคำที่มีความหมายเดียวกัน หมายถึงดั้งเดิม เริ่มแรก การนำคำมาซ้อนกันเป็นสำนวนในบริบทเพลงเบอร์ไหนกันแน่ ทำให้เห็นว่าผู้แต่งเป็นผู้มีภูมิรู้ด้านภาษาอีสาน การใช้ศัพท์อีสานโบราณในเพลงลูกทุ่งปัจจุบันไม่ค่อยปรากฏมากนัก การใช้สำนวน คำอืดคำก่อ ในบริบทเพลงนี้ หมายถึงเบอร์โทรที่สำคัญของบุคคลสำคัญที่ต้องจดจำเป็นพิเศษ

จะเห็นได้ว่าการใช้สำนวนที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีทั้งการใช้สำนวนไทยที่เป็นสำนวนเก่า ที่มีการใช้มานานและแพร่หลายกันโดยทั่ว ซึ่งถือเป็นภาษิตคำสอนของคนไทยที่ใช้กล่าวเปรียบเปรยสั่งสอนกันโดยปรกติ และสำนวนใหม่ ที่เป็นการนำสำนวนเก่ามาดัดแปรรูปคำ ความหมาย หรือเป็นการคิดขึ้นใหม่ของผู้แต่ง โดยต้องอาศัยบริบทแวดล้อมในเนื้อเพลงเพื่อตีความ ว่าผู้แต่งต้องการสื่อความหมายของสำนวนนั้นว่าอย่างไร ซึ่งมีทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกับสำนวนเก่า หรือเกิดความหมายใหม่เฉพาะในบริบทเพลงนี้เท่านั้น นอกจากนี้ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ยังมีการใช้สำนวนอีสาน คำหรือข้อความในบทเพลงส่วนมากเป็นคำภาษาถิ่นอีสาน เนื่องจากเป็นเพลงหมอลำ การที่ผู้แต่งนำภาษาถิ่นอีสาน มาใช้เป็นสำนวน นับเป็นกลวิธีที่นำเสนออัตลักษณ์ทางภาษาที่โดดเด่นอีกวิธีหนึ่ง การใช้สำนวนอีสาน เป็นการนำพญา ภาษิตที่เป็นคำสอนของคนอีสานโบราณมาหรือคำศัพท์ภาษาถิ่นอีสานมาประกอบในเนื้อเพลง นับเป็นความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ภาษาที่สร้างสำนวนให้เกิดความหมายได้อย่างสมบูรณ์ทำให้นเนื้อหาเพลงมีความไพเราะผู้ฟังเกิดภาพและคล้อยตามอย่างซาบซึ้ง

การใช้โวหาร

โวหาร คือ ถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารด้วยการเรียบเรียงอย่างมีวิธีการ มีชั้นเชิงและมีศิลปะ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราว เกิดจินตภาพและความรู้สึกตรงตามที่คุณแต่งต้องการ จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่ามีการใช้โวหาร 2 ลักษณะ ดังนี้

1. **บรรยายโวหาร** คือ โวหารเล่าเรื่องซึ่งเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน โดยชี้ให้เห็นถึงสถานที่เกิดเหตุ สาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม บุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่เกิดจากเหตุการณ์นั้น ดังตัวอย่างเพลง

“เย็นลมหนาวทอดเสื้อแขนยาวให้ห่ม เลาะซ้อถั่วต้ม ล้มตำเผ็ดกินได้ ลมหนาว ล้ำแต่ยูก
ใจ ปอนเงินให้เหรียญสิบแบงค์ขาว ยามวินเหล้าชาวซุมผู้บ่าวเดินหน้าเวที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ฟังลำคิดฮอดอ้าย)

“อ้ายหากหว่าเขาสีหาทางน็อค หนุ่มเพลงร้อคนทั้นลมัย ใ้ผมยยาว มาจากเมืองไกล หัวสลาย ชวนน้องเที่ยวบาร์ พ้อหนุ่มนา เบะหน้าเมินหนี บอกดีกรีไกลกันหนักหนา สาวขาร้อค ฟังเพิ่น เอ็นฉายา บาดเสียน้ำตา จ้งหันกลับมาฟังล้า”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: น้ำตาขาร้อค)

“เสียงเจ้ารับสลาย งามอ้ายตอนนี้อยู่ใส ตอบว่าอยู่เทิงกกไม้ คืดฮอดเจ้าหลายอ้ายกะเลยไส มดแดงหลายๆ กัดอ้ายไปแล้วหลายโต โทรจากปลายต้นบักโกถึงแพน ที่อยู่แดนไกล”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: คลื่นรักใต้ต้นบักโก)

“ยามทุกขยามยาก คืดฮอดตำหมากคุณยาย ไม่ลี้มภาพก่อนจากไกล ภาพที่ยายเขียหา เหยียญให้ เหยียญกันตำหมาก เพิ่มเป็นคารักรวันเดินทาง เข้ากรุงหวังเป็นลูกจ้าง งานบ่คอยว่าง ย่างหาจนวิน คำยายสอนสั่ง เหยียญบาทให้สะกดใจเดือน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: สัญญาตำหมาก)

“ต้มไก่บ้านเมื่อลูกอีसानคืนถิ่น ยังแซบปลิ้นยังหอมกลิ่นหัวข่า ล้มใบ บักขาม ชดพาโอชายามจากบ้านมายังคืดฮอดบ่หาย ไ้แม่สาวหรือไ้บ่าวคืนจัน จับลวกหลกขนลับเป็นค้อนใหญ่ ๆ ค้างหม้อเดือดบิดยอดใบขามลงไป ชำบ้านหัวใหญ่จับโยนใส่หม้อต้ม”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: ต้มไก่บ้าน)

“...คอนวอยร้อยกว่าติดตั้งเวที่ ฝ่ายแสงเสียงลิตติดตั้งล้าโพง แม่คร้วนี้้งข้าวเสียงดู ลูกวง พอสามท่มตรง ก็เปิดวงโซว์แพน มือกลอง มือเบส ทรัมเป็ต ทรัมโปน กีตาร์ แซกโซโฟน คีบอร์ด ลงแองกลองระร้วระเบิดทางเครื่อง ฟ้าวแล่น ขอบคุณแพน ๆ ที่มากันมากมาย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: เพื่อความอยู่รอด)

“จ้งหวัดอุบลตั้งนิมนต์ทั่วแดน เสียงพิณเสียงแคนสุดสะแนนกังวาน ถิ่นอีसानไผว่ากันดาน กังดร ฮ่องแสนออนซอน สวานมอนผ้าไหม แห่เทียนพรรษาเฮฮาปลาลุง ฟังเสียงแคนเสียงซุงตุงตุงตุงขึ้นใจ”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีसान)

จากบทเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้บรรยายโวหาร เป็นการเล่าเรื่องซึ่งเป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ในบริบทที่ต่อเนื่องกัน โดยชี้ให้เห็นถึงสถานที่เกิดเหตุ สาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม บุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจนผลที่เกิดจากเหตุการณ์นั้น ซึ่งในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ

เสียงอีสานจะมีลักษณะการบรรยายถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน สภาพพื้นที่ หรือเรื่องราวของความรักหนุ่มสาวทั้งที่สมหวังและผิดหวัง ทั้งนี้ในการบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ ในบริบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมักปรากฏ การบรรยายโดยอ้างถึงเสียงลำ และเสียงดนตรีโดยเฉพาะพิณกับแคน เพื่อสื่อแทนความรู้สึกสนุกสนาน ซึ่งเป็นลักษณะบุคลิกที่เป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวอีสาน ดังที่ปรากฏในเพลงฟังลำคิดฮอดอ้าย เพลงน้ำตาขาร็อค เพลงเพื่อความอยู่รอด และเพลงออนซอนอีสาน

2. พรรณนาโวหาร คือโวหารที่ใช้กล่าวถึงเรื่องราว สถานที่ บุคคล สิ่งของ หรืออารมณ์อย่างละเอียด และอาจแทรกความรู้สึกของผู้แต่งลงไปด้วย เพื่อให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพหรือเกิดอารมณ์คล้อยตาม ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“ที่ศาลาแดงยามแดดอ่อนแสงตะวันรอน เคยเป็นฉากรักบางตอนเมื่อครั้งละครรักเรา
เริ่มต้น ศาลาริมทางเมื่อว่าง ๆ มีเราสองคน เจ้าบอกอยากมีรถยนต์ อ้ายสาบานตนว่าจะ พยายาม...”
(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: ศาลาแดงแห่งความหลัง)

“คนเคยร่วมเตียงนอนเคียงหันหน้าหากัน คนเคยร่วมฝันหนุนหมอนเดียวกันใบเก๋า หยอก
ล้อเคลียคลอคุยกันเบา ๆ ในวิมานบ้านเช่าสองเราเปรียบเป็นสวรรค์”
(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: เงินเกลี้ยงเตียงหัก)

“ใต้ต้นกระยอมกระท่อมปลายนา หลังงานบุญผ้าป่า อ้ายพาไปนั่งคุยกัน ลมพัดวอย ๆ
ตะวันบ่ายคล้อยแว่วเสียงจักจั่น ทุ่งนาหลังสงกรานต์ ฝนโปรยผ่านหญ้ากำลังเขียว ลวกดอกกระเจียว
กับแจ่วแมงดา สองเฮากินเป็นข้าวป่า เปิดฝาจากกล่องข้าวเหนียว งามดอกเอนอ้า ที่บานกลีบผาข้าง
ทางคนเที่ยว”
(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: วันนั้นที่บ้านเฮา)

“จากน้ามาบ้าน อ้ายแล่นเบ็ดหันยังบ่ทันใจ แนมเห็นรถจอดล่ำล่ำคันน้อยคันใหญ่ หน้า
บ้านคำแพง แพนเกาคืออ้าย บังเสาไฟจอบเบ็งแล้วเบ็ดแสง บ่กล้าไปช้อยงานแต่ง ร้านเหล้า เจ้แดง
เป็นแหล่งพักใจ”
(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: ช่วยงานที่ร้านเหล้า)

“ละหอมดอกจิก มาวังวัง ละหอมดอกชังมาห้วนหวน กลิ่นลำดวนจั่งแม่นหอมอุดเฮ้า ละหอมดอกคัตเค้า คือลิเฒ่าแม่นบ่เป็นละเด็นอ ไอ้อะโอะโอะไอ้ออย ละหนา”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com: ดอกไม้บานอีสานขึ้น)

“...สายัญวันใหม่ อาบอุ่นไอสดใสเต็มดวง ดอกตู๋บานดอกจางเป็นพวง นกเอี้ยงควงควายตู้คูใจ ทุ่งงามอำไพ บัวบังใบพลิวไหวลุ่มลม คลื่นบางบางกอดนางดอมดม ลอยท่าลมดั่งโคลนเล่นไฟ หลากหลายสายพันธุ์ บานอวดกันเข้าหยอกดอกใบ ยั่วภรรยาชุกชุกกันไว หอมจวบใจภู่มิ่งคลั่งบัว เบิงบึงบัวทั่วทุ่งอีสาน”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : เสน่ห์อีสาน)

“เดือนสามค้อยลมวอยพัตรี เดือนสี่ค้อยคอยเจ้าบ่มา ได้ยินแต่เสียงตามสายกะบ่แจบใจ คือได้เห็นหน้า กลับบ้านเฮาสาหล่า พ่อแม่คงถ่าอ่องล่องอ่องล่อง ลมพัดต้องใบตองผูกหล่น ลั้งจันจัน น้ำต้าย้อยหย่าวนอง คือภาพผู้เฒ่าอีสาน คึดฮอดลูกหลาน ที่ไปหาเงินทอง ในวันที่น้ำขาดหนอง ช่องขาดปลา นาแห้งกินกิน”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : แห่งทุกข์แห่งม่วน)

จากบทเพลงข้างต้นเป็นการพรรณนาให้เห็นภาพเรื่องราว สถานที่ บุคคล และอารมณ์อย่างละเอียด โดยการใช้คำเพื่อขยายความให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการตามบริบทเพลง ซึ่งการพรรณนาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมีการใช้คำภาษาถิ่นอีสานในการแทรกความรู้สึกของผู้แต่งเข้ามาในบทเพลงทำให้บทพรรณนานั้นเพิ่มอารมณ์และแสดงภาพในจิตสำนึก ทำให้เกิดสำนึกร่วมในบทเพลง ดังเช่นเพลงเสน่ห์อีสาน พรรณนาความงามของท้องทุ่งอีสานที่มีดอกไม้บานนานาชนิดแบ่งบาน **“ดอกตู๋บานดอกจางเป็นพวง นกเอี้ยงควงควายตู้คูใจ ทุ่งงามอำไพ บัวบังใบพลิวไหวลุ่มลม คลื่นบางบางกอดนางดอมดม ลอยท่าลมดั่งโคลนเล่นไฟ”** หรือในเพลงแห่งทุกข์แห่งม่วนที่พรรณนาสภาพบริบทชุมชนและพื้นที่ของภาคอีสาน ที่เต็มไปด้วยความแห้งแล้ง มีแต่คนแก่ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตั้งหน้าตั้งตาเฝ้ารอลูกหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นกลับคืนมา **“ได้ยินแต่เสียงตามสายกะบ่แจบใจคือได้เห็นหน้า กลับบ้านเฮาสาหล่า พ่อแม่คงถ่าอ่องล่องอ่องล่อง ลมพัดต้องใบตองผูกหล่น ลั้งจันจัน น้ำต้าย้อยหย่าวนอง คือภาพผู้เฒ่าอีสาน คึดฮอดลูกหลาน ที่ไปหาเงินทอง ในวันที่น้ำขาดหนอง ช่องขาดปลา นาแห้งกินกิน”**

การใช้โวหารในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานที่ปรากฏ 2 ลักษณะ คือ บรรยายโวหารและพรรณนาโวหาร จะเห็นได้ว่าเป็นการกล่าวให้เห็นภาพเรื่องราว บุคคล พื้นที่ และอารมณ์ เพื่อให้เนื้อหาเพลงมีความน่าสนใจทั้งด้านเนื้อหาและทำนอง การใช้ภาษาถิ่นคำศัพท์อีสานในโวหาร

บรรยายหรือพรรณนา โดยเฉพาะการใช้พรรณนาโวหาร เป็นการนำเสนอฉาก เพื่อนำเสนอภาพอีสาน ผู้แต่งจงใจเน้นย้ำโดยใช้คำภาษาถิ่นนำเสนอภาพ ความเป็นอีสาน เพื่อให้ผู้ฟังโดยเฉพาะคนอีสาน ซึ่งอาจจะต้องพลัดถิ่นไปทำงานต่างจังหวัด เกิดสำนึกร่วมและจินตภาพในความทรงจำ ที่ประกอบสร้างสำนึกผ่านบทเพลง เพื่อให้คนอีสานคิดถึงบ้าน หรือเพื่อให้คนฟังที่ไม่ใช่คนอีสานมองภาพของอีสาน ในมุมมองที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ นั่นก็คือความอบอุ่นและความสวยงามของท้องทุ่ง “แผ่นดินอีสาน”

การใช้ภาพพจน์

ภาพพจน์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า figures of speech คือ ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ โดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงในการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่านผู้ฟังจนเกิดความประทับใจ เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและเกิดอารมณ์สะท้อนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา การศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่ามีการใช้ภาพพจน์ 5 ลักษณะ เรียงลำดับจากที่ปรากฏการใช้มากที่สุด ดังต่อไปนี้

1. **อุปมา (simile)** อุปมา คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่ได้โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่าเหมือนหรือคล้าย เช่น ดุจ ตั้งราวกับ คล้าย เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบเพื่อบ่งชี้ให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใดในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“ใจสะท้อน สะท้อนแต่น้ำสาวทางเครื่อง ใจสะท้อนหนทางเดินอ้อยจ้อย **อนาคตหมู่อ้อยหมู่อ้อยสำเทียนน้อยท้อลม** แต่ต้องก้มเฮ็ดงานต่อบ่ฟังเสียง ความผิดเคืองเห็น ๆ จั่งค่อยเป็นอ้อยแดนเซอร์”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวทางเครื่อง)

“ลมโชยพัดผ่าน **ตั้งวิญญาณรักพี่ไม่กลับ** วนเวียนเทียนน้อยคอยดับ มองเห็นภาพของที่ยิ้มให้ ผีนกลั่นน้ำตาเห็นภาพพาให้น้ำตาไหล คิดถึงครั้งเคยสุขใจ เหลือภาพไว้แทนกายคนดี”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: ภาพถ้ายวิญญาณรัก)

“นกน้อยคอยคู่มานาน โปรดสงสารเขาบ้างเถิดหนา **อย่าให้เหมือนดั่งนกขมิ้นเที่ยวบินขอความเมตตา** ได้โปรดกรรมานกน้อยเถิดหนานะเจ้าข้าเอ๋ย อย่าให้เหมือนดั่งนกขมิ้นเที่ยวบินเร่ร่อน...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: วิถีนกขมิ้น)

“คอยเที่ยวมาขอมไต่ตอมเจ้าเหมือนแมงหวี่ อยู่นานหลายปีแต่ไม่มีบุญวาสนา เคยไต่ถาม
น้องนางถึงงานวิวาท์ เจ้าตอบมาว่ารอก่อนอย่ารีบร้อนใจ แล้วไงเล่าเขาผู้มาทีหลัง...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: น้ำตาแมงหวี่)

“ไก่อชนหัวใจไก่อชน ทั้งสู้ทั้งชนคือหัวใจไก่อชน ไก่อชนละหัวใจไก่อชน ทั้งสู้ทั้งชนคือหัวใจไก่อชน
ชีวิตไก่อก็คล้ายคน ชีวิตคนละก็คล้ายไก่อชน ใครก็สู้ดิ้นรนถือว่าเป็นคนมีหัวใจ ไก่อชน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3 : หัวใจไก่อชน)

“แยกทางเพราะความห่างเหิน เส้นทางเดินนับวันที่จะลาร้าง หวานคารมปากความรัก
เหมือนไอหมอกจาง ได้เพื่อนร่วมทางคนใหม่ใช้ใหม่กานดา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3 : แยกทางเพราะห่างเหิน)

“เคยเหนียวแน่น เหนียวแน่น คอนแคลนถิ่นปล่อย เคยหนักแน่นมัดคอนแคลน ปะปล่อย
ปากพี่หวานจิ้งอ้อย จิ้งอ้อย แต่ใจลึ้มกว่าปากขาม เคยตอกย้ำ ไก่ลั้มโพนสนาย พอแต่ตรุษจีนกลายเป็น
ป่าวพี่ชายช่างหลบลิ้”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: สาวแม่มุลคอยแพน)

“...ได้ข่าวบุญงานใหม่คิดบวญแต่หน้าเจ้า แพนเก่าเมืองขอนแก่น ได้ร้อยคะแนน อ้ายให้เจ้า
ถึงพัน เว้าม่วนพอปานเสียงแคน งามแป้นแวน เหมือนดอกคูณบาน เสียตายมีคนมาขั่น กั้นความฝัน
อ้ายคนบ้านไกล”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: แพนเก่าสาวขอนแก่น)

“ตั้งนกน้อย บินล่องลอยร้างลาถิ่นฐาน ชีวิตผูกติดกับงาน งานที่ต้องเดินทางแรมรอนก็
เดือนก็ปี โบายบินอยู่บนเวทีสัญจร เลี้ยงตนให้พอพ้นความเดือดร้อน เอื้ออาทรพี่น้องร่วมทางให้อยู่
ไหว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: เส้นทางของนก)

“คืนมาเด้อ คืนมาบ้าน ออนซอนอีสาน ชมผิวจางนง แดงอ่องต่ง พอปานน้ำย้อม ยีนอ้อม
ไฮ่นา แสงแดดจ้าโอ้ยออบปานาตาม โสนงามสีเหลืองฮุ้งคฮุ้ง บานแย้ม ปานแถนแถมโอ้ยแถนแถม
ดอกกระเจียวแซมแลม บานแย้มเลาะท่ง สายรุ้งโก่งซึ้งลั้ง ซึ้งฟ้าว่าแม่นโคม รุ้งลอยเล่นลมงามดั่งโค้ง
สวรรค์”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com: เสน่ห์อีสาน)

จากเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้ภาพพจน์อุปมา ที่ปรากฏในเนื้อเพลง มีการใช้ คำว่า **เหมือน คล้าย ดัง ปาน** เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบเพื่อบรรยายให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใดใน โดยการเปรียบเทียบให้สิ่งหนึ่งเหมือนสิ่งหนึ่ง ดังเช่นข้อความ **“ตั้งนกน้อย บินล่องลอย ร้างลาถิ่นฐาน”** ในเพลงเส้นทางของนก เป็นการเปรียบเทียบวิถีการดำเนินชีวิตของศิลปิน ซึ่งในบริบท เพลง หมายถึง นกน้อย อุไรพร ให้เหมือนนกขมิ้น ที่มีการใช้ชีวิตในการเดินทางจากลาถิ่นฐานเพื่อไป ทำการแสดงในพื้นที่ต่าง ๆ โดยที่จุดหมายปลายทางไม่แน่นอน ต้องใช้ชีวิตในเวลากลางคืนเพื่อทำงาน บนเวทีสร้างความบันเทิงให้กับผู้ชมหมอลำ ซึ่งเปรียบดั่งกับวิถีของนกขมิ้น ที่ล่องลอยไปยังที่ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ต้องเปลี่ยนที่พักนอนไปเรื่อย ๆ ทุกคืนตามแต่จะเหนื่อยหรือหมดแรงบินหรือ ข้อความ **“เว้าม่วนพอปานเสียงแคน งามเป็นแวน เหมือนดอกขุนบาน”** ในเพลงแฟนเก่าสาว ขอนแก่น เป็นการเปรียบเทียบคำพูดที่ไพเราะของสาว ปานกับความเพราะของเสียงแคน เปรียบความงาม เหมือนกับความงดงามของดอกคูณ ซึ่งเป็นกลวิธีของผู้แต่งที่เลือกเปรียบเทียบจากสิ่งที่บ่งชี้อัตลักษณ์เพื่อให้ สอดคล้องกับบริบทเพลง ในเนื้อเพลงกล่าวถึงสาวขอนแก่น ผู้แต่งใช้ เสียงแคน และดอกคูณ มา เปรียบกับคำพูดที่ไพเราะและความงามของหญิงสาว เพราะเสียงแคนและดอกคูณ เป็นสัญลักษณ์ของ จังหวัดขอนแก่นเมื่อนำมาเปรียบจึงทำให้เห็นภาพได้ชัดมากขึ้น ข้อความ **“ชีวิตไก่อีกคล้ายคน ชีวิต คนละก็คล้ายไก่อชน”** ในเพลงหัวใจไก่อชน เป็นการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของคน กับไก่อชน โดยใช้คำว่า คล้าย เพื่อให้เห็นภาพชีวิตคนเรานั้น มีความคล้าย กับชีวิตของไก่อชน ที่ต้องต่อสู้ทุกดิ้นรนวิถีทาง เพื่อให้ได้รับชัยชนะ ในการดำเนินชีวิตของคนหากไม่อดทน ไม่ดิ้นรนก็ต้องพบกับความลำบากเช่นกัน กับไก่อชนหากไม่ต่อสู้ด้วยกำลังความสามารถก็ต้องได้รับความพ่ายแพ้ในเกมการแข่งขัน

นอกจากนี้ยังมีการใช้คำภาษาถิ่นอีสานมาใช้เปรียบ ดังข้อความ **“อนาคตหมู๋ข่อย หมู๋ข่อยล่าเทียนน้อยทอลม”** ในเพลงสาวหางเครื่อง มีการใช้คำว่า **ล่า** หมายถึง เหมือน เปรียบชีวิต ของสาวหางเครื่องที่มีอนาคตไม่แน่นอน เปรียบเหมือนกับเทียนเล่มเล็กที่กำลังต้านกับแรงลม ซึ่งสามารถดับได้ทุกเมื่อ และข้อความ **“ปากพี่หวานจั่งอ้อย”** ในเพลงสาวแม่มูลคอยแฟน มีการใช้ คำว่า **จั่ง** หมายถึง เหมือน เปรียบกับคำพูดของผู้ชายที่มีคารมคมคาย หวานเหมือนอ้อย ที่มาพูดให้ หญิงสาวตายใจเคลิบเคลิ้มไปตามคำพูดได้ง่าย

การใช้อุปมาโวหารในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานเป็นกลวิธีการประพันธ์ที่ผู้ แต่งเลือกคำมาเปรียบเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเพลง ทำให้อรรถาธิบายความสมบูรณ์มีชั้นเชิงทาง วรรณศิลป์ที่ให้ผู้ฟังเกิดภาพในใจและมีอารมณ์คล้อยตามบทเพลง ลักษณะการใช้อุปมาโวหาร ดังกล่าว นอกจากจะเพิ่มความไพเราะในเนื้อหาแล้ว ยังนำเสนออัตลักษณ์ทางภาษาที่ทำให้เพลงลูกทุ่ง หมอลำคณะเสียงอีสานมีความต่าง จากบทเพลงของค่ายอื่น เนื่องจากคำและภาษาที่ใช้ในการอุปมา ทำให้ปรากฏความงามทางภาษาในกลอนลำ

2. **อุปลักษณ์ (metaphor)** คือการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เป็นการเปรียบเทียบที่ไม่กล่าวตรง ๆ ใช้การกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอง เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอา ลักษณะสำคัญของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ มาเปรียบเทียบทันทีโดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง ไม่ต้องใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ ไม่มีคำแสดงความหมายว่า เหมือน ปรากฏอยู่ หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ใช้ คำว่า “เป็น” หรือ “คือ” ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏ ดังตัวอย่างเพลง

“...ชีวิตผมคือการดิ้นรน อยู่บนถนนของคนลำเค็ญ จบการศึกษาต่อยตัว พ่อแม่ฉันให้ บวชเป็นสามเณร อาศัยเข้าผ้าเหลืองร่มเย็น เป็นสามเณรท่องจำนำใจ”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ปอยฝ้ายออนแพน)

“หนิไปหม่นเป็นแมงกิ้งนูนอยู่ไสแล้วนอน นหิไปหม่นเป็นแมงกิ้งนูนอยู่ไสแล้วนอน หรือ แม่คุณมีคนส่งยูมีชูผู้รวย ยามข้าวสวยบ่ยอมอ่วยมาหา ลิมหัวนาบ่อนเฮาเคยเกี้ยว”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลิมทุ่ง)

“ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือยากำลัง ชีวิตนี้ย่อมมีความหวัง ถ้าเรายังไม่ยอมแพ้แต่ต้น บพเรียนจากไก่อ่ประยุคต์ได้กับคน ถ้าไม่สู้ไม่ชนประเดี้ยวก็โดนหักหลัง”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: หัวใจไก่อ่ชน)

“...ฮักเจ้าอีหลีอีหลอ ปานอีพ่อฮักอีแม่ คือกบน้อยยอยคันแทคือดักแต่มักเส้นไหม ฮักเจ้า คือสากฮักครก คือนกจับหง่าไม้ แต่คันเจ้าพาไปตาย ฮักปานได้กะบ่ตายนำดอก...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 7: บ่ตายนำดอก)

“กอดน้อง กอดน้องให้แน่นๆ อ้อมแขนของอ้ายมันมีไออุ่น ยามหนาวใจ รู้ไหมฉัน ต้องการ คุณ ช่วยการุณเป็นผ้าห่มบังลมให้ที”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 11: กอดน้องแน่น ๆ)

“...บุญพะเหวดปีนั้น เทคน้กัณทม์ตรี เธอเสีงตาน้อย จดหมาย มาอ้อน ให้ลิก พี่เณรยอด กี้กของช่อย จีวรเณรน้อยเลยฮ้อนเป็นไฟ”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: น้ำตาเซียงน้อย)

“เหงาหัวใจหาใครไหนปาน **ชีวิตเป็นเหมือนทางผ่านเป็นโรงพยาบาลซ่อมใจให้เขา** เราปวดเรา
หมองน้ำตานองอยู่เคียงคู่เงา มีเพียงหมอนข้างเก่าเก่า ช่วยแบ่งเบาความทุกข์ ในใจ”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : เจ็บจังๆ ที่กลางใจ)

“...บินจรร่อนไปทุกที่ ตามแต่ไมตรีที่น้องศรัทธา ผกผันบินบ่อยนน้อยเยี่ยมเยือนทุกถิ่น
เป็นบริบทของศิลปิน นอนกลางดินกินบ่เป็นเวลา พาลูกบินจรรหาดั่งหาหนอนตามประสา ประครอง
ชีวิตให้มีคุณค่า นี่แหละหนานกน้อย อูไรพร”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : วิถีนกขมิ้น)

จากบทเพลงข้างต้นพบว่าการใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ
เสียงอีสานเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ปรากฏคำเปรียบเทียบให้เห็น แต่เป็นการเปรียบเทียบโดยความคิด
อย่างหนึ่งไปสู่ความคิดหนึ่ง หากจะเปรียบกับสิ่งใดก็จะนำลักษณะเด่นของสิ่งนั้นมากล่าวทันที
ซึ่งในทางภาษาศาสตร์ลักษณะของอุปลักษณ์มีกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้น
ทาง (Source domain) ซึ่งเป็นความหมายเดิมก่อนจะมีความหมายเปรียบเทียบ ถ่ายโยงไปยัง
ความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ นอกจากนี้จอห์น ลาคอฟและมาร์ก
จอห์นสัน (George Lakoff and Mark Johnson) ยังแบ่ง อุปลักษณ์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ถ้อยคำ
อุปลักษณ์ (metaphorical expressions) และมโนอุปลักษณ์ (conceptual metaphor) อุปลักษณ์
ไม่เพียงแต่จะใช้เพื่อเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันระหว่างแนวคิดสองแนวคิดที่แตกต่างกันเท่านั้น แต่ยัง
ก่อให้เกิดการถ่ายโอนคุณสมบัติบางประการของแนวคิดหนึ่งไปยังอีกแนวคิดหนึ่งด้วย (ชัชวดี ศรลัมพ์,
2548)

จะเห็นได้ว่าจากบทเพลงข้างต้นมีการใช้ทั้งถ้อยคำอุปลักษณ์ ดังข้อความ **“หนีไป
หม่นเป็นแมงกิ้งนูนอยู่ใส่แล้วนอนอุ่น”** ในเพลงดอกกระเจียวลีมทุ่ง เปรียบผู้หญิงที่หนีไปไม่ส่งข่าวคราว
ติดต่อกลับมาเป็นแมงกิ้งนูน ซึ่งเป็นแมลงที่พบมากในแถบภาคอีสาน ลักษณะชอบอาศัยอยู่ในกอง
ขี้ควาย เพราะสอดคล้องกลับพฤติกรรมของหญิงสาวที่จากไปหรือหลบซ่อนโดยไม่ติดต่อ **“ช่วยการุณ
เป็นผ้าห่มบังลมให้ที”** ในเพลงกอดน้องแน่นๆ เปรียบความรักที่ผู้ชายมอบให้เป็นผ้าห่ม เพื่อคลาย
ความเหน็บหนาวในหัวใจ **“จิ๋วเรณ้อยเลยฮ้อนเป็นไฟ”** ในเพลงน้ำตาเซียงน้อย เปรียบ
พฤติกรรมที่หญิงสาวมีต่อเณรหรือพระภิกษุ หากมีหญิงมาทำพฤติกรรมสื่อในทางผู้ชาย จะเปรียบจิ๋ว
ร้อนเป็นไฟ ซึ่งก็คือจิตใจของเณรหรือภิกษุ **“เป็นเหมือนทางผ่านเป็นโรงพยาบาลซ่อมใจให้เขา”** ใน
เพลงเจ็บจัง ๆ ที่กลางใจ เปรียบกับความรักที่หญิงสาวมีต่อผู้ชายที่ทำดีเพียงใดผู้ชายก็ไม่เห็นค่าจึง
เปรียบกับความรักที่มีเป็นโรงพยาบาล ที่คอยดูแลรักษาเวลาเจ็บไข้ พอหายดีแล้วผู้ชายก็จากไป ไม่ได้
คิดที่จะอยู่โรงพยาบาลตลอด เช่นเดียวกับความรักที่ผู้หญิงรักอยู่ฝ่ายเดียว **“ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือ**

ยากำลัง” ในเพลงหัวใจไก่ชน เปรียบชีวิตหรือการใช้คือสนามแห่งการต่อสู้ และศัตรูหรืออุปสรรค คือยากำลังที่จะทำให้ปัญหาต่างๆผ่านพ้นไปได้ หรือข้อความ **“กบน้อยยอคนแค คือดักแด้มักเส้นไหม อีกเจ้าคือสากอีกครก คือนกจับหง่าไม้”** ในเพลงบ่ตายนาดอก เปรียบความรักกับสิ่งที่เป็นคู่กัน ตามบริบทของสภาพพื้นถิ่นอีสาน อาทิ กบอยู่กับคันแหหรือคูนา ดักแด้อยู่คู่กับเส้นไหม สากอยู่คู่กับครก ซึ่งผู้แต่งต้องการนำเสนอว่าสิ่งเรานั้นเป็นของคู่กันเปรียบคือความรักของคนสองคนที่เกิดมาเพื่อคู่กัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจากภาพพจน์อุปลักษณ์ดังที่กล่าวมา เป็นการใช้ถ้อยคำ เป็น คือ เพื่อเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมา แต่มีการเชื่อมโยงความคิดจากความหมายหนึ่งไปสู่ความหมายหนึ่ง โดยอาศัยบริบทและประสบการณ์ร่วมของผู้แต่งและผู้ฟัง

นอกจากนี้ยังพบการใช้มโนอุปลักษณ์ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน กล่าวคือความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นความเปรียบที่อยู่ในระบบการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา ถ้อยคำที่เราใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่จะสามารถนำเสนอระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ ดังข้อความ **“ผกผินบินบ่อย นกน้อยเยี่ยมเยือนทุกถิ่น เป็นบริบทของศิลปินนอนกลางดินกินบ่เป็นเวลา พาลูกบินจรหาด้วงหาหนองตามประสา ประครองชีวิตให้มีคุณค่านี้แหละหนานกน้อย อุไรพร”** ในเพลงวิถีถิ่นกษัตริย์เป็นมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตของศิลปินคือการบินของนก จากบริบทเพลงวิถีถิ่นกษัตริย์ตัวแทนของศิลปิน หมายถึง นกน้อย อุไรพร นักร้องและหัวหน้าคณะหมอลำเสียงอีสาน ซึ่งเปรียบการดำเนินชีวิตของนกน้อย อุไรพร คือนกขมิ้น นกชนิดหนึ่งที่มีลักษณะการดำเนินชีวิตที่บินไปในที่ต่าง ๆ อาศัยอยู่ตามยอดไม้ เพื่อหาอาหารเปลี่ยนที่นอนไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่พักอาศัยเป็นหลักแหล่ง จึงเปรียบวิถีของศิลปิน คือนกขมิ้น เพราะต้องเดินทางเพื่อทำการแสดงในพื้นที่ต่าง ๆ เป็นบริบทสภาพของชีวิตหมอลำ ที่ต้องทำงานในเวลากลางคืน พักนอนหลังเวที และต้องเดินทางแรมรอนเพื่อเดินสายสร้างความบันเทิง หรือข้อความ **“...ชีวิตผมคือการดิ้นรนอยู่บนถนนของคนลำเค็ญ”** ในเพลงปอยฝ้ายออนแพน เป็นมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตคือการเดินทาง การนำเสนอภาพชีวิตในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าเปรียบเป็นการเดินทางบนถนนที่มีอุปสรรคมากมาย ต้องดิ้นรน เพื่อความอยู่รอด หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง สาเหตุเกิดจากความยากจน ซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงความลำบากเพราะสภาพสังคมชนบทอีสาน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นลักษณะทางภาษาที่มีการใช้ความเปรียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง หรือความคิดหนึ่งไปสู่อีกความคิดหนึ่งโดยมีภาษาที่เป็นถ้อยคำ และมโนทัศน์ และอาศัยประสบการณ์และความรู้สึกร่วมในการสื่อความหมาย จึงทำให้เพลงลูกทุ่งหมอลำมีเนื้อหาที่น่าสนใจและสื่อภาพให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพและมีความรู้สึกคล้อยตามได้อย่างดี

3. **นามนัย (Metonymy)** คือการเปรียบเทียบโดยการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่น หรือลักษณะสำคัญ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งใด ๆ มากกล่าวแทนคำที่ใช้เรียก สิ่งนั้นโดยตรง ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“รักและคิดถึงปากน้ำโพ อยากกลับไปโอไปอ่อนไปออยล้าออยเทคแคร์ อยู่กันไกลแสนที่
คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว วันไหนพี่พร้อมแน ๆ จะอ่อนพ่อแม่ไปขอทันที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: รักสาวนครสวรรค์)

“ลาถิ่นดินแดนข้าวเหนียว แม่ดอกกระเจียวบ่เหลียวคืนบ้านเฮา ลืมแล้วบ้อหัวนา ป่าเคย
พักเขา ดอกกระเจียวสีขาวย้ำเคยฝากอายยามแลง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ดอกกระเจียวลืมทุ่ง)

“มันถูกจองจำให้หน้าดำอยู่บ้าน อดกลิ่นมานานขอจัก บาดแทนท่อน เต็นใส่ลำซึ่งสตรี
บ่อนซอน ฟ้าวเอามาท่อนเบ็งตู้บักสองชาว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: อีเฒ่าหลุดโซ่)

“จากสิบคนเป็นร้อยไหลมาโฮมข่อยจากทั่วแดน หนุ่มหมอลำเมืองเสียงแคนบ่จากไปไส
บ่ไลเป็นอื่น ขอกราบรับใช้ด้วยผลงานอันเป็นจุดยืน ฝากเสียงร้องลำผ่านคลื่นขอบใจแฟนที่แสน
ห่วงใย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: ฝ่ายผูกใจ)

“ไปชนหัวหอมมาฝากพะยอมที่หอมยั่วชวน บ่าวแนวแก้วกำเมืองดอกลำตวน พ้อหน้าเนื้อ
นวลม่วนใจคลายเหงา เช่าวานกะกราบพาอายนี้หนาไปไหวปู่เก่า กะยังเว้าฮอดอนาคตเฮาใน
สงกรานต์หน้าประสาสาวหนุ่ม”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: ผู้บ่าวย่างซุม)

“อายเอ๊ยคนแดนไกล บรรยายคำอ่อน เว้าอ่อนแถมหวาน สาวบึงปลาญจนเขินซะแล้ว
คำเอ๊ยคันจริงจั่งดั่งคำเจ้อยแจ้ว บ่ล่อย ๆ คือถ้อยค่านกแล้ว แล้วขวัญอายคงได้ดั่งหวัง สาวเมืองเกินนี้
กะใจยังว่าง ยังมีไม้อ่อนบ่อน”

(ซึ่งเก็บเพลงจาก www.youtube.com: บัวหลวงอรัก)

“ปราสาทกำแพงมรดกเมืองศรี พระนาคปกพันปีเป็นของดีคู่มือเมือง พระธาตุเรืองรองไสย
องของรุ่งเรือง ศรีสะเกษวังเวียงเมืองอุอาร์ยธรรม มีของงดงาม แดนดอกลำดวนชวนชม หอมหวาน
ทวนลมกลิ้งดอกลำดวนเข้ายวนใจ”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีสาน)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏลักษณะภาพพจน์นามนัย คือการใช้คำแทนที่เป็นลักษณะเด่นเพื่อบ่งบอกสิ่งที่ถูกแทน ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีการกล่าวอ้างสถานที่ชื่อเมืองและชื่อจังหวัดค่อนข้างมาก ผู้แต่งพยายามนำเสนอความเป็นท้องถิ่นนิยม เนื่องจากบริบทเพลงเป็นเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวในจังหวัดต่าง ๆ และเป็นกรนำเสนอภาพวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด โดยนำลักษณะเด่นมากกล่าว ดังเช่นข้อความ “ศรีสะเกษวังเวียงเมืองอุอาร์ยธรรม มีของงดงาม แดนดอกลำดวนชวนชม หอมหวานทวนลมกลิ้งดอกลำดวนเข้ายวนใจ” ในเพลงออนซอนอีสาน มีการใช้คำว่า **แดนดอกลำดวน** ซึ่งดอกลำดวน เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดศรีสะเกษ เป็นดอกไม้ประจำถิ่นที่พบมากในแถบพื้นที่อีสานใต้ โดยเฉพาะจังหวัดศรีสะเกษ ผู้แต่งใช้ภาพพจน์นามนัย โดยใช้ ดอกลำดวน ให้มีความหมายแทนพื้นที่ วัฒนธรรมประเพณี และผู้คนเมืองศรีสะเกษหรือข้อความ “หนุ่มหมอลำเมืองเสียงแคน บ่จากไปไส” ในเพลงฝ้ายผูกใจ ผู้แต่งใช้คำว่า **เมืองเสียงแคน** แทนจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากลักษณะเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดขอนแก่นในเชิงวัฒนธรรมคือเมืองแห่งเสียงแคน เพราะ แคน เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่บ่งบอกความเป็นอีสาน เนื่องจากแคนเป็นเครื่องดนตรีชิ้นหลักในการแสดงหมอลำ และวงหมอลำที่มีชื่อเสียงในภาคอีสานก็กระจายอยู่ทั่วจังหวัดขอนแก่น จึงได้ฉายาว่าเมืองเสียงแคน

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงสถานที่ แหล่งธรรมชาติในพื้นที่ มาใช้เป็นลักษณะเด่นในการแทนจังหวัดหรือประชากรในจังหวัดนั้น ดังข้อความ “**สาวบึงพลาย**จนเงินซะแล้ว” ในเพลงบัวหลวงรอรัก ใช้คำว่า**สาวบึงพลาย** แหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งอยู่ใจกลางจังหวัดร้อยเอ็ด แทนสาวเมืองร้อยเอ็ด และ “**คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว**” ในเพลงคิดถึงสาวนครสวรรค์ ใช้คำว่า **สาวเมืองสี่แคว** เป็นเมืองที่แม่น้ำ 4 สาย คือ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน ไหลมาประจบกันเป็นสายเดียวที่ปากน้ำโพจังหวัดนครสวรรค์ แทนสาวเมืองนครสวรรค์ จะเห็นได้ว่าลักษณะการใช้นามนัย ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการใช้ลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่เป็นจุดเด่น มาใช้แทน สิ่งที่ต้องการกล่าวถึงได้อย่างน่าสนใจ เป็นกลวิธีที่ผู้แต่งเลือกใช้ภาษาเพื่อให้บทเพลงมีเนื้อหาไพเราะและทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพคล้ายตามบทเพลง

4. **อติพจน์ (hyperbole)** คือการกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ผู้ฟังรู้สึกหนักแน่นจริงจัง ทั้งผู้กล่าวและผู้ฟังก็เข้าใจว่ามีใช่เป็นการกล่าวเท็จ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“...ไปเป็นครีกรรยาผู้เฟิ่นรวยกว่าอ้าย โอ้ยคนไฮ้ดอกกำกา ถึงฮักเธอท่อฟ้า น้อท่อฟ้า กะฮ้อยู่มันเป็นกรรม...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: หลีกทางให้เธอ)

“พูดกันตรง ๆ พี่นี้หลงรักนางอย่างแรง ฮักเจ้าคำแพงตั้งแต่หัวแลงจนฟ้าแจ้ง จ่างปาง ชาวบ้านจะเป็นไผ แต่บักอ้ายเป็นไปลายต่าง ว่าง ๆ พี่นี้จึงจัดแจ้ง ฮักเหล่าคำแพงจนฟ้าแจ้งจ่างปาง จ่างปางฟ้าแจ้งจ่างปาง จ่างปางฟ้าแจ้งจ่างปาง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: ฟ้าแจ้งจ่างปาง)

“เป็นแฟนคนรวยมันช่วยบ่ได้ เงินทองก่ายกองมากมาย ขอภัยอ้ายรวยไปหน่อย อดทน หน่อยน้อ ที่ต้องนั่งนับเพชรพลอย นับเงินจนมือเป็นง่อย ใส่สร้อยหนักจนคอเอียง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 7: ขวัญใจคนรวย)

“เจ้าช่างงามเด่น ยิ่งกว่าจันทร์เพ็ญแม่ลาวเวียง บ่ได้เห็นหน้าได้ยินแต่เสียง ย้านแต่สาว เวียงบ่คือคำเว้า ลิท่าอยู่หนี ทุกปีอยู่งานหมองเก่า อย่าตัวอ้ายเดอนงเยาว์ อย่าให้อ้ายเหงาเศร้าใจตาย ก่อน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: คอยฮักจากสาวเวียง)

“น้ำตาเซียงน้อย ไหลท่วมพาขวัญวันเจ้าวิวาท์ เขาเซียงเป็นหมอเอ็นขวัญ ในงานแต่งเจ้า แก้วตา สุดแสนโคคา มาเด้อขวัญเอย มาเด้อขวัญเอ้ย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: น้ำตาเซียงน้อย)

“หมิ่นดินพันฟ้ามหาสมุทร ทุกจตุรรมเข้าด้วยกันนั้นยังไม่ครั้งพระคุณมารดา ลูกเป็นหนี้ แม่ ไม่อาจชดใช้จนชั่วชีวา จึงขอปวารณาจะทำกรรมดีใช้หนี้บุญคุณ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: เจ้าหนี้ชีวิต)

“เสียงปรบมือกะบ่มีให้ คำพูดจากใจกะบ่มีปลอมโยน เหมือนนัดกันกลับหลังหันตี จาก พร้อมกัน แบบปู้เหตุผล คลื่นความเหงาก้อนเท่ากองโพน กระโจนโจมตีหัวใจ...”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com: กำลังใจอยู่ใส่น้อ)

จากบทเพลงข้างต้นปรากฏการใช้ภาพพจน์อดีตพจน์ ในลักษณะการกล่าวเกินจริง เรื่องการบอกรักหรือการสื่อสารจากฝ่ายชาย ว่ามีความรักให้กับฝ่ายหญิง ดังข้อความ “ถึงฮักเธอ

ท่อฟ้า น้อท่อฟ้า กะฮื้ออยู่มันเป็นกรรม” ในเพลงหลักทางให้เธอ หรือข้อความ **“ฮักเจ้าคำแพงตั้งแต่หัวแลงจนฟ้าแจ้งจ่างปาง”** ในเพลงฟ้าแจ้งจ่างปาง บริบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่พบส่วนมากเป็นการกล่าวเกินจริงจากผู้ชายด้วยการบอกรักหรือเปรียบความรักที่มีต่อผู้หญิงมากเกินจริง นอกจากนี้ยังพบการใช้คำกล่าวเกินจริงเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนในการสื่ออารมณ์ ดังข้อความ **“น้ำตาเซียงน้อย ไหลท่วมพาวัววันเจ้าวิวาท”** ในเพลงน้ำตาเซียงน้อย เป็นการกล่าวบรรยายภาพอารมณ์ความเสียใจอย่างมากจนร้องไห้ ซึ่งในความเป็นจริงไม่มีใครเสียใจจนกระทั่งน้ำตาไหลท่วมได้ หรือข้อความ **“คลื่นความเหงาก่อนเท่กองโพน กระโจนโจมตีหัวใจ”** ในเพลงกำลังใจอยู่ไสน้อ เป็นการกล่าวสื่ออารมณ์เหงาอย่างมาก หากประเมินขนาดของความเหงาได้ มีก้อนขนาดใหญ่เท่กองโพน (จอมปลวก) ซึ่งผู้แต่งเลือกใช้คำเปรียบคือ กองโพน หมายถึงจอมปลวกขนาดใหญ่ที่อยู่กลางทุ่งนา เพราะเป็นสิ่งที่เห็นภาพได้ชัดและเป็นสิ่งที่อยู่แวดล้อมในบริบทของพื้นที่อีสาน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอารมณ์เหงาไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาหรือเปรียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้ภาพพจน์อดีตพจน์ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการใช้คำเพื่อกล่าวเกินจริงในการสื่อสารจากเพศชาย ในเรื่องความรักที่มีต่อเพศหญิง และการกล่าวคำเปรียบอารมณ์เพื่อให้เกิดจินตภาพและคล้อยตามบทเพลง

5. บุคคลวัต (personification) คือการสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือสัตว์ให้มีสติปัญญา อารมณ์ หรือกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“..ลืมห้วนบ่อนเฮาเคยเกี่ยว ดอกกระเจียวมันเหลียวหาเจ้าสีแดงลิขามันคอยเจ้ามาเกี่ยว ยามฝนเทียวกระเจียวส่งยิ้ม คอยเจ้าอยู่นา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: กระเจียวลืมห้วน)

“เสียงขอสะอื้นคนยีนลีเศร้ากว่าขอ ลูกตาพ้ออ้อยข้างขอที่พ้อยีนลี มือขอตั้งสาย ดนไปเมียบเลยป่าหนึ่ ยามไต่หีบขอขึ้นลีนน้ำตามือขอก็ไหล...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: มือขอคนเศร้า)

“สั่งคำไปนำเสียงล่ำร้อง ๆ เป็นทำนองว่าคิดฮอดแฟนเก่า พ้อผู้สาวมาแซวหน้าฮ้าน ใจนั้นแหย่ท่วงหากคิดถึงแววตาผสมรอยยิ้มแป้น...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: คิดฮอดสาวฟังลำ)

“ฝากฟ้าดาวเดือน ดูแลนางให้ดี ๆ คงลืไปถึงปี คนดีอ้ายลิเมื่อหา ลือกอดจอมขวัญ ลีจูบทั้งวันเลยนะแก้วตา ให้ลืมกับอ้ายจากมา สมคำว่าคุณคิดฮอดอย่างแสง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: คิดฮอดอย่างแสง)

“...ฝากคำพร่ำวอนผ่านลำกลอนอันสายลมหนาว น้องคอยอ้ายอยู่บ้านเฮา คิดฮอดผู้
ป่าวเมื่อคราวฟังลำ น้องคอยอ้ายอยู่บ้านเฮา คิดฮอดผู้ป่าว เมื่อคราวฟังลำ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9 : ฟังลำคิดฮอดอ้าย)

“สาวนาหลงคอย ใจล่องลอยเมื่อยามฝนโปรย ได้ยินฟ้าร้องโอดโอยเหมือนถูกโบยด้วยไม้
หาบกล้า ปีนี้ฝนดี ไหุงฟ้าไม่ย้อนกลับมาทำนา จะได้ข่าวคราวสาวจำปาทำตามสัญญาตอนที่จากไป”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: สาวจำปา)

“หัวใจหน้ามีนขัดขึ้นไม่ฟังคำสั่ง ห้ามบ่เคยฟัง ยังตันทุรังรักเขา ขอบรันทาที่ อยู่ดี ๆ ก็ไม่
เอา เจ็บแล้วบ่จำนะเจ้า เจ็บแล้วบ่จำนะเจ้า ชอบหาเหาเอามาไล่หัว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: หัวใจหน้ามีน)

“วอนฟ้าช่วยบอกเธอให้ที ว่าฉันนี้เสียน้ำตาด้วยอาวรณ์ บอกว่าฉันรักเธออย่างแน่นอน
อย่าตัดรอนฟ้าเอยช่วยฉันที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: วอนฟ้า)

จากบทเพลงข้างปรากฏการใช้ภาพพจน์บุคคลวัต ที่ผู้แต่งสร้างให้เกิดอารมณ์
สะเทือนใจในบริบทที่สื่ออารมณ์อาลัยอาวรณ์ ดังข้อความ “เสียงขอสระอื่นคนยี่นสี่เศร้ากว่าซอ”
ในเพลงมือซอคนเศร้า ข้อความขอสระอื่น ซึ่งเป็นอากัปกริยาของมนุษย์ แสดงถึงความเศร้าโศก ซอเป็น
เพียงเครื่องดนตรีไม่มีชีวิตจิตใจไม่สามารถมีความรู้สึกจนสระอื่นได้ หรือข้อความ “ได้ยินฟ้าร้องโอด
โอยเหมือนถูกโบยด้วยไม้หาบกล้า” ในเพลงสาวจำปา การกล่าวถึงเสียงฟ้าร้องซึ่งเป็นปรากฏการณ์
ธรรมชาติ คำว่าโอดโอย เป็นคำแสดงความรู้สึกเจ็บปวดผู้แต่งต้องการสร้างให้เสียงฟ้าร้องสื่อถึง
อารมณ์เจ็บปวดรวดร้าวใจ เพราะความคิดถึง รวมทั้งการสมมุติให้ธรรมชาติแสดงอากัปกริยา
เช่นเดียวกับมนุษย์หรือทำแทนมนุษย์ ดังข้อความ “ดอกกระเจียวมันเหลียวหาเจ้าสีแดงลิขามัน
คอยเจ้ามาเกี่ยว ยามฝนเทียวกระเจียวส่งยิ้ม คอยเจ้าอยู่นา” ในเพลงดอกกระเจียวลิ้มทุ่ง ผู้แต่งสร้าง
ให้ดอกกระเจียวซึ่งเป็นดอกไม้ แสดงอาการมองหา และส่งยิ้ม ซึ่งเป็นอาการของมนุษย์ หรือข้อความ
“ฝากฟ้าดาวเดือน ดูแลนางให้ดี ๆ” ในเพลงคิดฮอดอย่างแสด ผู้แต่งสร้างให้ฟ้าดาวและเดือน แสดง
การดูแลนาง ซึ่งเป็นมนุษย์

นอกจากนี้มีการใช้คำเพื่อสื่อให้เสียงร้องและเสียงลำให้เป็นผู้ส่งสารความรู้สึกฝากไป
ถึงคนที่รัก ดังข้อความ “ฝากคำพร่ำวอนผ่านลำกลอนอันสายลมหนาว” ในเพลงฟังลำคิดฮอดอ้าย
และข้อความ “สั่งคำไปนำเสียงลำร้อง ๆ เป็นทำนองว่าคิดฮอดแฟนเก่า” ในเพลงคิดฮอดสาวฟังลำ
ผู้แต่งนำเสนอว่า “เสียงลำ” เป็นสื่อกลางในการบอกความรู้สึกนึกคิดของคนรัก เปรียบให้คำร้องและ

ทำนองของหมอลำเป็นกระบอกเสียง แสดงกิริยาเป็นผู้บอกข่าวว่าคนรักอีกฝ่ายคิดถึง อีกทั้งในบริบทของเพลงวิถีการฟังหมอลำเป็นลักษณะที่โดดเด่นที่ปรากฏโดยทั่วไปในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้แต่งจึงใช้เสียงลำ ให้แสดงอาการเป็นสื่อบอกความรู้สึก ซึ่งจะให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตามและเกิดจินตภาพได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการใช้ภาพพจน์ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ปรากฏทั้ง 5 ลักษณะ คือ อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย อติพจน์ และบุคคลวัต เป็นลักษณะภาษาที่เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่าง ๆ ของผู้แต่ง เพื่อให้บทเพลงมีความหมายสมบูรณ์และเกิดจินตภาพในใจผู้ฟัง

จากที่กล่าวมาสามารถโดยสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีลักษณะการใช้ภาษาปรากฏ 4 ประเด็น คือการใช้คำและกลุ่มคำ ได้แก่การใช้คำบ่งสถานที่ การใช้คำเรียกญาติ การใช้คำสื่ออารมณ์ การใช้คำเรียกแทนบุคคลและกลุ่มบุคคล การใช้คำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ การใช้คำเพื่อเล่นเสียงสัมผัส การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้อน การใช้คำขยาย การใช้อุทานเสริม และ การใช้คำเรียกเวลา การใช้สำนวน มีทั้งสำนวนไทย และสำนวนอีสาน การใช้โวหาร ได้แก่ บรรยายโวหาร และพรรณนาโวหาร และ การใช้ภาพพจน์ ได้แก่อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย อติพจน์ และบุคคลวัต ตามลำดับ

ดังนั้นจากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ทั้งหมดข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าภาษาคือเครื่องมือหรือสัญญาณสำคัญ ที่เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ที่โดดเด่น โดยเฉพาะในด้านการใช้คำ สำนวน โวหาร และภาพพจน์ ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน สามารถสร้างจินตนาการ ความไพเราะ และสร้างความน่าสนใจให้กับบทเพลงได้เป็นอย่างดี เพราะลักษณะภาษาที่ปรากฏดังกล่าว สามารถนำเสนอภาพคนอีสาน ผ่านการใช้คำ โดยเฉพาะคำภาษาถิ่นที่ปรากฏในเพลงนั้น ได้นำเสนอบุคลิก อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของคนอีสานได้เป็นอย่างดี การใช้สำนวนสามารถนำเสนอถึงความคิดสร้างสรรค์ของคนอีสานในการใช้ภาษา โดยเฉพาะการสร้างสำนวนใหม่ ที่ผู้แต่งตั้งใจเพื่อให้เกิดสุนทรียภาพทางภาษาที่สอดคล้องกับบริบทของเพลง การใช้โวหารผู้แต่งพยายามนำเสนอภาพฉากพื้นที่อีสาน ในมุมมองที่สวยงาม อบอุ่น และภาพในความทรงจำ เพื่อให้เกิดสำนึกร่วมของคนอีสาน รวมทั้งการมองภาพอีสาน จากคนภาคอื่น และ การใช้ภาพพจน์ เป็นศิลปะทางภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นความสามารถของผู้แต่งซึ่งเกิดจากความตั้งใจในการใช้ภาษานำเสนอผ่านบทเพลงเพื่อให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ลักษณะการใช้ภาษาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ทางภาษาที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้อย่างชัดเจน

บทที่ 4

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

การศึกษาบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานในครั้งนี้ ได้ศึกษาอัตลักษณ์ในฐานะที่อัตลักษณ์มีความเกี่ยวข้องกับการนิยามความหมายของตัวตน และการจัดวางตำแหน่งแห่งหนให้แก่ตัวตน (Self-positioning) กล่าวคือ อัตลักษณ์คือการนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางตำแหน่งแห่งหนให้แก่ตัวตนซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของเราว่า “เราเป็นใคร” และ “ผู้อื่นเป็นใคร” นอกจากนี้ในทางกลับกันก็เกี่ยวข้องกับการต่อรองความหมายเกี่ยวกับตัวตนของคนในสังคมและกระบวนการที่มีลักษณะ “สหสัมพันธ์” (intersubjective) ซึ่งก็คือความหมายของตัวตนนั้นขึ้นอยู่กับ การต่อรองระหว่างเรากับสังคม (ศิริพร รักดีผาสุก, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ Kathryn Woodward (1997) กล่าวว่า การได้มาและการสร้างอัตลักษณ์ (identification) ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นักทฤษฎีแนวหลังสมัยใหม่กล่าวถึงมากกว่าการให้คำนิยามความหมายของอัตลักษณ์ โดยพิจารณาว่ากรรมที่กำกับอัตลักษณ์ อัตลักษณ์จึงเป็นชุดของคุณค่า ความหมายแบบหนึ่งที่ได้มาจากการสร้างหรือต่อสู้ และเป็นกระบวนการที่ไม่รู้จบ โดยมีระบบสัญลักษณ์ที่เราเลือกบริโภคเพื่อการสร้างและแสดงอัตลักษณ์

ดังนั้นเมื่ออัตลักษณ์เกี่ยวข้องกับการนิยามความหมายของตัวตนและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสังคม ภาษาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์อย่างเลี่ยงไม่ได้ในฐานะสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายสำคัญอย่างหนึ่งในการแสดงอัตลักษณ์ ทั้งนี้เพราะภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการนิยามความหมายของสิ่งต่าง ๆ หมอลำคณะเสียงอีสาน เปรียบเสมือนตัวตนหนึ่งของบุคคลในสังคมที่พยายามนิยามความหมายของตัวตน เพื่อจัดวางตำแหน่งแห่งหนให้แก่ตน ในฐานะองค์กร โดยใช้ภาษาเป็นดรชหนึ่งป่งชี้ อัตลักษณ์ซึ่งถ่ายทอดผ่านบทเพลงลูกทุ่งหมอลำ ความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์กับภาษา ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ในบทนี้เป็นการศึกษาในมิติของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในการกล่าวถึงอัตลักษณ์ในตัวตนนั้น ในที่นี้ หมายถึง สำนึกเกี่ยวกับความมีตัวตนและการดำรงอยู่ของเราในฐานะที่เป็นบุคคล ผู้กระทำ อันเป็นที่ตั้งของการรับรู้ทางปัญญาและอารมณ์ ทั้งนี้ตัวตนและอัตลักษณ์ยังมีการเกี่ยวข้องกันในกระแสความคิดร่วมสมัยสามารถปรับตัว เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นว่าตัวตนและอัตลักษณ์มีความเกี่ยวข้องกัน คือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนกับกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มกับคนนั่นเอง (ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล, 2545)

นิยามความหมายของ “ตัวตน” ข้างต้น โดยเฉพาะในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนกับกลุ่มต่างๆ ปรากฏชัดเจนในความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่อีสาน ที่นำเสนอผ่านการนำเสนอตัวตนทางภาษา จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. อัตลักษณ์ด้านวิถีความเป็นอยู่

- อัตลักษณ์การครองเรือน
- อัตลักษณ์อาหาร
- อัตลักษณ์การแต่งกาย
- อัตลักษณ์การปรับตัวในภาวะการแปรผันทางสังคมและเศรษฐกิจ
  - สภาวะเศรษฐกิจ
  - การพลัดถิ่นของคนอีสาน
  - อีสานใหม่

2. อัตลักษณ์ด้านขนบประเพณี

- ประเพณีสงกรานต์
- ประเพณีการบวช
- ประเพณีออกพรรษา
- ประเพณีบุญบั้งไฟ
- ประเพณีบุญผะเหวด
- ประเพณีบุญกฐิน

3. อัตลักษณ์ด้านอาชีพ

- อาชีพเกษตรกรรม
  - อาชีพทำนา
  - อาชีพทำไร่
  - อาชีพทอผ้าไหม
- อาชีพรับราชการ
  - อาชีพตำรวจ
  - อาชีพทหาร
  - อาชีพครู
- อาชีพการแสดง
  - อาชีพหมอลำ
  - อาชีพทางเครื่อง

พูน บุญเกิด โชเว

- อาชีพตลก

4. อุตลักษณ์ด้านความเชื่อ

- ความเชื่อในการให้คำมั่นสัญญา
- ความเชื่อในคำสาบาน
- ความเชื่อเรื่องชาติภพ
- ความเชื่อเรื่องโชคชะตา
- ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

5. อุตลักษณ์ทางเพศ

- ผู้ชายกับความเป็นผู้นำ
- ผู้หญิงเป็นผู้ถูกเลือก
- กระทบกับการต่อรอง

อัตลักษณ์ด้านวิถีความเป็นอยู่

เนื่องด้วยสังคมอีสานเป็นสังคมเกษตรกรรมต้องพึ่งตัวเองในเกือบจะทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีแบบชาวบ้าน การแต่งกาย การทำมาหากิน อาหาร ปัญหาความแห้งแล้งและประชาชนมีฐานะยากจน สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญในการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคม แต่ชาวอีสานก็สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้โดยอาศัยภูมิปัญญาและธรรมชาติในท้องถิ่นเท่าที่จะเอื้ออำนวยให้ ผู้วิจัยจะศึกษาค้นคว้าอัตลักษณ์ด้านวิถีความเป็นอยู่ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

(1) **อัตลักษณ์การครองเรือน** หมายถึงความสัมพันธ์ของชายหญิงอีสานที่แต่งงานกัน และครองเรือนใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกัน จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ด้านการครองเรือนซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การครองเรือนที่ชีวิตคู่แบบสมบูรณ์ เป็นการใช้ชีวิตที่สามีภรรยา มีความรักความเข้าใจกัน รู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน เป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่น จากการศึกษาปรากฏเพลงเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ด้านการใช้ชีวิตคู่ที่สมบูรณ์ ได้แก่ เพลงมนต์รักวัยชรา เพลงสองเฒ่ารำพัน เพลงคู่หวานบ้านใกล้ เพลงฝันดีเด้ออ้าย และเพลงใต้หวันใต้เขียด ในที่นี้ขอยกตัวอย่างเพลงสองเฒ่ารำพัน เป็นเพลงที่นำเสนอการครองเรือนด้วยความรักที่มั่นคงของชีวิตคู่ ดังตัวอย่างเพลง

“เฒ่าเอย เวลาผ่านมานานัก ยังฮักข่อยอยู่บ่หนอน้อเฒ่าร่วมชีวิตกันเนิ่นนานหลายปีแล้ว
เรา ลูกโตเป็นบ่าวเป็นสาวมีเหย้ามีเรือนสังขารหย่อนยานซิดเซียวเทียวเฒ่า สองเฮาผูกพันอยู่กับฉันท
เพื่อน สองตายายลูกหลานห่างหายลืมนั่น หลายปีหลายเดือนบ่มาเยี่ยมยามถามข่าว...”

“เฒ่าเอย เส้นผมกะหงอกดอกเฒ่า สองเฮาเบรียบไปเหมือนไม้ไผ่ผึ่ง ลูกหลานอยู่ใสนั่ง
น้ำตาไหลแนมทาง สองเฒ่าอ้อว้างยามวัยไถ่สนธยา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6: สองเฒ่ารำพัน)

จากเนื้อหาของเพลง จะเห็นได้ว่าความรักที่มั่นคงของสามีภรรยาที่ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน
จนแก่เฒ่าแม้ว่าในบั้นปลายของชีวิตไม่มีลูกหลานมาเยี่ยมเยียน สองตายายก็ได้แต่โศกเศร้าเสียใจ
ที่ลูกหลานไม่มาเอาใจใส่ดูแล พฤติกรรมของลูกหลานดังกล่าวมีมากในสังคมไทยปัจจุบันโดยเฉพาะวิถี
ชีวิตของคนสูงอายุในภาคอีสาน

อีกตัวอย่างหนึ่งที่ปรากฏอัตลักษณ์การครองเรือนที่ชีวิตคู่ที่สมบูรณ์ จากตัวอย่าง
เพลงคู่หวานบ้านไถ่

“บ่ได้อัจฉาแต่ว่าอยากเป็นคือเขา คู่หวานไถ่ ๆ บ้านเรา ดูเขาช่างมีสุขใจ เว้า
จาย้มหัว นั่งข้างรั้วก็พอรู้ได้ ยามว่างชบพิงอิงไหล่ มองไปเห็นเขาหยอกกัน บ่เคยแปร
ผัน เขาให้เกียรติกันเสมอ ได้เถียงบ่มีให้เจอ สุขช้อย่างนี้มานาน แฟนเปลอบ่หายต่าง
ฝ่ายก็จึงเชื่อมั่นนี่คือคู่ครองแห่งฝัน ที่ใจน้องคอยมั่นหมาย วันแห่งความรักมอบดอกไม้
ปีใหม่อีกให้ของขวัญ วันเกิดชวนเพื่อนสังสรรค์ จัดงานแย่งกันจองไมค์ มองดูคู่เขาอด
คิดถึงคู่เรา บ่ได้ บ่ฮู้ถ้าอยู่กันไปเป็นได้อย่างเขาบ่หนา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: คู่หวานบ้านไถ่)

จากเนื้อหาของเพลงดังกล่าว เป็นภาพของการใช้ชีวิตคู่ที่ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน
ใส่ใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกัน มีความเชื่อมั่นและซื่อสัตย์ต่อกัน มีของขวัญให้ในวันพิเศษ
ต่าง ๆ เช่นวันเกิด วันวาเลนไทน์ วันปีใหม่ เป็นต้น

เพลงที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียดิฉันนำเสนออัตลักษณ์
การครองเรือนที่ชีวิตคู่มีความสมบูรณ์นั้นต้องมีความรัก มีความเข้าใจ ซื่อสัตย์ ให้เกียรติ ให้อภัย
ซึ่งกันและกัน แม้วันเวลาจะผ่านไปนานเท่าไรก็ยังมีความรู้สึกที่ดีต่อกันเหมือนเดิมซึ่งเป็นการสร้าง
วัฒนธรรมที่ดีในครอบครัว

2. ชีวิตคู่แบบไม่สมบูรณ์ เป็นการครองเรือนที่ใช้ชีวิตคู่โดยขาดความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ไม่มีความไว้วางใจกัน ไม่เข้าใจกัน ไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน ทะเลาะกัน ทำให้เกิดปัญหาการหย่าร้างตามมา จากการศึกษาพบว่าเกิดจาก 2 ประเด็น ดังนี้

(1) ชีวิตคู่ที่ไม่สมบูรณ์ที่เกิดจากฝ่ายชาย ในสังคมอีสานหรือสังคมไทยถือว่าผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า มีหน้าที่หารายได้มาจุนเจือครอบครัว โดยการออกไปทำงานนอกบ้าน พบปะสังสรรค์ต่าง ๆ ทำให้ผู้ชายบางคน หลงระเริงกับสิ่งใหม่ที่พบ ก่อให้เกิดปัญหาชีวิตคู่ตามมามากมาย เช่นการทะเลาะกัน ไม่ให้เกียรติกัน และไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน เป็นต้น จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับการครองเรือนที่ใช้ชีวิตคู่ไม่สมบูรณ์ที่เกิดจากฝ่ายชาย มีจำนวน 7 เพลง ได้แก่ เพลงบ้ำไก้ดี สามี่ 24 น. อยากเขาเป็นเมีย หัวอกเมียเฒ่า อีเฒ่าหลุดโซ่ แม่ฮ้างน้อย และเพลงฝากลูกเฝ้าผ้า ผัว ปรากฏตัวอย่างดังตัวอย่างเพลง

“ลาออกจากเมียซาบอ ค่อยากแท้นอการเป็นภรรยาคน อันความฝันตั้งแต่วันเริ่มต้น อยู่ไปโดนโดนมันแหละบ่คือคิด ตั้งแต่ก๊ะย่องเฮาสู่อย่าง พออยู่กินร่วมทาง เว้าหยังกะบงัด...

เล่นนำลูกกะยากจนซิ่นลิเหี้ยและยังต้องมาหัวเสียบกับสามี่อีกหรือใด... ลาออกจากเมียซาบอ ค่อยากแท้นอหื้อจอนเหม็ดความเพียร หากปิดเทอมได้คือตั้งโรงเรียน ยามเหม็ดความเพียรลปิดใจลาจร สุนขึ้นมานำมือตามัวปะกะได้เด้อผัว ข่อยลียอบอกไว้ก่อน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: อยากเขาเป็นเมีย)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นการใช้ชีวิตคู่ ในการใช้ชีวิตคู่ นั้นพออยู่ด้วยกันนานไปความรักก็เริ่มจืดจาง ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน ขาดความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน จนบางครั้งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการหย่าร้างกันนำมาสู่ปัญหาครอบครัวและปัญหาสังคม เป็นการสร้างวัฒนธรรมครอบครัวที่ไม่ถูกต้อง

อีกตัวอย่างหนึ่งที่ปรากฏอัตลักษณ์การใช้ชีวิตคู่ไม่สมบูรณ์ ที่เกิดจากผู้ชาย จากเพลงแม่ฮ้างน้อย ดังตัวอย่างเพลง

“นอนสาหล่าหลับตาฝันดี แม่อยู่บ่บ่หนีเจ้าดอกเนื่อกลอย โอ้ละเห่ ไทเวเปลฮ้องให้ใจลอย แม่ฮ้างน้อยกล่อมลูกอยู่ใต้ถุนเรือน พ่ออีหล่าป่าถีมอีแม่ ไปตั้งแต่ตัวเจ้าอายุเก้าเดือน มีโซ่ทอง คล้องใจกะยังไหลเลื่อน พบดาวเดือนดวงใหม่เขาเลยลิมเมีย พ่อสองใจมีรักในวัยศึกษา ต้องออกมาใช้ชีวิตคู่อยู่กิน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: แม่ฮ้างน้อย)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการใช้ชีวิตคู่ที่ขาดการวางแผน ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย กล่าวคือแม่มีลูกในวัยที่กำลังศึกษาเรียน ต้องออกจากโรงเรียนมาชีวิตคู่ร่วมกัน ถึงแม้จะมีลูกเป็นโอรสของคล่องใจ แต่ก็ไม่สามารถเหนี่ยวรั้งให้สามีอยู่ด้วยได้ กลับต้องเลี้ยงดูลูกน้อยเพียงลำพัง

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน การใช้ชีวิตคู่แบบไม่สมบูรณ์ที่เกิดจากฝ่ายชายนั้น สรุปได้ว่าเกิดจากความไม่รับผิดชอบของฝ่ายชาย การเอาเปรียบฝ่ายหญิง โดยการกดขี่ข่มเหงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความไม่เข้าใจสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันที่สามีและภรรยาต้องช่วยเหลือกันในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการดูแลครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข การเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การให้สิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจในทุกเรื่อง นอกจากนี้ฝ่ายชายยังมีความต้องการทางเพศ ต้องการให้ภรรยาสาวและสวยอยู่เสมอ เมื่อไม่เป็นไปตามที่ตนต้องการจึงออกไปแสวงหานอกบ้าน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การทะเลาะกัน และหย่าร้างกันไปในที่สุด

(2) ชีวิตคู่ที่ไม่สมบูรณ์ที่เกิดจากฝ่ายหญิง เนื่องจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ผู้หญิงมีความรู้ความสามารถเทียบเท่าผู้ชาย ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจที่จะดำเนินชีวิตด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยสามี อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้บางครอบครัวหย่าร้างกันได้จากการศึกษา ปรากฏเพลงเกี่ยวกับการครองเรือนที่มีชีวิตคู่ไม่สมบูรณ์ที่เกิดจากฝ่ายหญิง มีจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงเห็นเธอที่เยอรมัน ลูกมีพ่อแม่ มีขอคนเศร้าและเพลงเงินเกลี้ยงเตี้ยงหักตัวอย่างดังตัวอย่างเพลง

“เจ้าคือเฮ็ดกับอ้ายจั่งซี่ ปานอ้ายลูกปมีพ่อแม่ เห็นว่าอ้ายจ่อยก็ต้อยตบตี
รังแกจิกหัวใช้กะแม่บ่แคร์หัวใจอ้ายเลย ชอบเฮ็ดโตเป็นสาวลำน้อย ชอบจอบหลอย
ไปเที่ยวเสมอ ปล่อยลูกกับผัว เข้าครัวหากินเองเลย การบ้านการเรือนแล้วเลย บ่เคย
สนใจไยดี ตื่นขึ้นมาเฝ้าร้านยาตอง...”

(วีซีดี 7 เพลงลูกมีพ่อแม่)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว ทำให้เห็นภาพการอยู่ร่วมกันของสามีภรรยา โดยฝ่ายสามีต้องอดทนอดกลั้นต่อลักษณะนิสัยอันไม่พึงประสงค์ของภรรยา กล่าวคือภรรยาชอบตบตีสามี ทำตัวเหมือนสาว ๆ ชอบเที่ยว ไม่ทำงานบ้านงานเรือน และไม่เอาใจใส่ครอบครัวจนบางครั้งทำให้สามีอยากกลับไปอยู่กับพ่อแม่ตัวเอง

อีกตัวอย่างที่ปรากฏอัตลักษณ์การใช้ชีวิตคู่ที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากฝ่ายหญิง ที่ทนความลำบากและความยากจนที่ต้องหาเช้ากินค่ำไม่ได้ จนต้องหนีเพื่อไปต่อสู้อเพื่อความอยู่รอดและมีชีวิตใหม่ ดังตัวอย่างเพลง

“มีคนเห็นเธอที่เยอรมัน แฟนเก่าที่ชื่อสาวจันทร์มีลูกนำกันสองคน เธอทิ้งครอบครัวเพราะผัวเก่ามันคนจน ตามหาคะบ่เห็นสันมีคนไปเจอที่เยอรมัน...

มีผัวฝรั่ง เลยลีมแผ่นดินมารดา ลีมผัวชวาวา เคยพาลูกเมียนั่งเกวียน
สู่สังคมใหม่เมืองไทยเธออิมเธอเอียน สัญชาติก็เปลี่ยน เป็นคนเมืองนอกเมืองนา

มีคนเห็นเธอที่เยอรมัน เดียวนี้ไม่ใช่จันทร์ แต่เป็นเป็นมิลจันจิรา ขอขอบคุณ
ทราวมวยยังมีกะใจเข้ามา สะเทือนใจหลังน้ำตา เมื่อลูกถามว่าแม่หนูอยู่ไหน”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8 : เพลงเห็นเธอที่เยอรมัน)

จากเนื้อหาของบทเพลงดังกล่าว จะเห็นว่าชีวิตครอบครัวหรือความรักอาจจะมีปัญหาเพราะความจนเป็นสาเหตุ บางครอบครัวที่อยู่กินกันมานานแล้วไม่มีฐานะที่ดีขึ้นเลย มีแต่ความลำบาก ก็อาจเป็นสาเหตุให้ฝ่ายหญิงตัดสินใจไปหาความสะดวกสบาย เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น การผลักดันเพื่อวิถีชีวิตใหม่ที่ดีกว่า ก็เป็นแรงจูงใจสำคัญของคนอีสาน ค่านิยมการมีผัวฝรั่งของหญิงสาวชาวอีสาน การเดินทางไปต่างประเทศอาจด้วยหลายสาเหตุปัจจัย ล้วนเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์วิถีชีวิตที่ปรากฏในบทเพลงหมอลำคณะเสียงอีสาน

(2) อัตลักษณ์อาหาร หมายถึงวิถีการใช้ชีวิตของคนอีสานในด้านการกิน ตั้งแต่การหาวัตถุดิบ การปรุงอาหาร กรรมวิธีในการถนอมอาหาร ที่นำเสนอตัวตนว่าคนอีสานมีวิธีการกินอยู่อย่างไร

เนื่องจากธรรมชาติเป็นแหล่งกำเนิดของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ ในสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงมีความแห้งแล้งของภาคอีสานได้ฝึกให้คนอีสานมีความอดทน เป็นคนกินง่ายอยู่ง่าย เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพทางธรรมชาติ แหล่งอาหารหาได้จากทุ่งนา ไร่ ห้วย หนอง คลอง บึง และป่า อาหารที่หาได้จะมีมากในฤดูฝน ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ จากการศึกษาบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับอาหารการกิน ดังนี้ เพลงอดีตรักไหปลาแดก เพลงลาวเจียรระโน เพลงอ๊กน่องส้ม เพลงอดีตรักปนกบ เพลงสาวจำปา เพลงน้ำตาหล่นบนไหปลาแดก เพลงอดีตรักปนกบ เพลงดอกกระเจียวลีมทุ่ง เพลงดอกกระเจียวคีนทุ่ง เพลงฟังลำคิดฮอดอ้าย เพลงน้ำตาขาร็อก และเพลงต้มไก่บ้าน ดังตัวอย่างเพลง

“...ย้อนว่าฮักหลายสาวชื่อส้มเลยชอบกินอาหารส้ม ๆ ส้มบักหุ้ง
แกงหน่อไม้ส้ม ส้มจั่ว ส้มหมู ส้มปลาน้อยกินกับบักส้มมอ ส้มปลาช้อต้มใส่
มดแดง ส้มผักบัว ส้มผักเสี้ยนมักเฮง ส้มผักแปนกะม๊ก...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: ฮักน้องส้ม)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นประเภทของอาหารที่คนอีสานชอบ
รับประทาน เช่น แกงหน่อไม้ส้ม ส้มปลาน้อย ส้มผัก เป็นต้น เป็นอาหารที่รับประทานง่ายไม่ต้องปรุง
ให้ยุ่งยากหลายขั้นตอน สำหรับการทำส้มนั้นเป็นวิธีการถนอมอาหารของคนอีสาน ทำให้เก็บอาหาร
ไว้รับประทานได้นาน ๆ

ในเพลงอดีตรักป่นกบ เป็นเพลงที่กล่าวถึงอาหารการกินของคนอีสานอีกอย่างหนึ่ง
คือกบ ดังตัวอย่างเพลง

“ อ๊อบอ๊อบ อ๊อบอ๊อบ อ๊อบอ๊อบละเสียงกบมันฮ้อง อ้ายพายช่องออกไปได้กบ อ๊อบอ๊อบ
ละได้กบเต็มช่อง อ้ายกับน้องละชอบกินป่นกบ แซบหลายกินหลายจนเรอ จนนอน
ละเมอเสียงดังอ๊อบอ๊อบ...”

...น้องลืมนานาห้วยหนองทำนบ ฝนตกลงมาคราใด คิดฮอดทรมวยใจมัน
อยากพบ อย่าลืมยอดผักกระโดนที่เฮาสองคนกินกับป่นกบ”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: อดีตรักป่นกบ)

จากเนื้อหาของเพลงดังกล่าว ได้นำเสนอชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสานด้านอาหาร
การกินกล่าวคือ หนุ่มสาวที่เป็นคู่รักกันชอบออกไปจับกบด้วยกัน เพื่อนำมาทำเป็นอาหารรับประทาน
กับผักกระโดน ถือว่าเป็นอาหารเลิศรสอีกอย่างหนึ่ง

จากตัวอย่างเพลงที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ
เสียงอีสาน นำเสนออัตลักษณ์ทางวิถีความอยู่ของคนอีสานด้านอาหารการกิน ที่มีตามฤดูกาลต่าง ๆ
ผู้แต่งพยายามนำเสนอตัวตนของคนอีสาน ที่มีวิธีการกิน ที่เรียบง่าย การดำเนินชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ
มีความสามารถหาอาหารได้ตามฤดูกาล และสืบทอดภูมิปัญญากรรมวิธีการถนอมอาหาร เพื่อหล่อ
เลี้ยงคนอีสานมาจนถึงทุกวันนี้

ในหลาย ๆ บทเพลงกล่าวถึงอาหารหลักของคนอีสานที่ขาดไม่ได้เลย นั่นคือปลาร้า
หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “ปลาแดก” ซึ่งนับเป็นของคู่กันกับคนอีสาน เพราะปลาร้า ถือเป็นภูมิปัญญา
วิธีการถนอมอาหารของชาวอีสานมาอย่างยาวนาน นับได้ว่าปลาร้าเป็นการนิยามตัวตน ที่เป็นตัว
บ่งชี้อัตลักษณ์ความเป็นอีสานได้อย่างชัดเจนอีกอย่างหนึ่ง ดังปรากฏในตัวอย่างเพลง

“...ลาวอินเตอร์เพราะเธอเคยเอ็นว่าเสี้ยว อ้ายกินข้าวเหนียวลาบก้อยชอยแสะแจ้วบอง
ปลาแดกนิ้วทุกตัวผ่านการกลั่นกรอง ISO 9002 รับรองมาตรฐานของลาว...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ลาวเจียรไน)

“จกปลาแดกยามได้คิดฮอดเจ้าเด ลมพัดลมเพ พาน้องไปอยู่หม่องได้ เคยสบตาคนดีที่
ข้างคิงไฟ จกปลาแดกในไห โตใหญ่ ๆ ลีกกินน้ำกัน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: อติรักไหปลาแดก)

คือหมากหุ้งกับปลาแดกตวงแซบหลายหลายหุ้ง เมื่อเป็นส้มตำ คือสายเส้นไหมผูกลาย
มัดหมี่ คู่กันกับกี กระจวยวาดสาวตำ หมู่เฮาอีสาน คือลูกหลานหมอลำ ความจนคุกคาม ยังลุกขึ้น
ยื้อนพ้อนแอ่น

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : ลำนำพิณแคน)

“จากถิ่นฐานบ้านนำมาบางกอก สาวบ้านนอกหัวใจปลื้มหลง หัวใจฮักบ้านเฮายังมั่นคง
บ่เคยหลงแสงไฟในเมืองกรุง กลิ่นไอรักท้องนาและปลาแดก ยังคงแทรกเอาไว้ในใจสูง บั้นข้าวเหนียว
แจ้วบองใบตองกุง ตำบักหุ้งแจ้วแมงดาอย่ามาแรง”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : สาวอีสานคิดถึงบ้าน)

“คืนมาพ้อน มาพ้อน อยู่สกลนครปราสาทผึ้งแข่งแห่ ออนซอนแท้อีสานเฮา
อบอุ่นคืนมาเด้อ คืนมากินข้าวบั้น เาบุญร่วมช่วยกัน กินข้าวบั้นจ้ำแจ้วแมงดาหมก
ปลาชิวเอาะปุอยู่เถียงนาน้อย มากินก้อยบักหอยนาหน้าตำ ฟิงหมอลำแล้วพ้อน
แล้วพ้อนออนซอนแท้แท้แทน แะแอ่นพ้อน แอนพ้อน มาย้อนใส่เสียงแคน ม่วนปมี
พรมแดนแมนอีสานน้อเฮาเนี”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีสาน)

จากเนื้อหาเพลงข้างต้น นำเสนอให้เห็นว่า สังคมอีสานดำเนินชีวิตด้านการกินอยู่ที่
เรียบง่าย มีแค่ปลาร้าก็สามารถนำมาเป็นอาหารได้ ซึ่งการทำปลาร้าก็เป็นวิธีการถนอมอาหารอีกวิธี
หนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมทางอาหารของชาวอีสานที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ปลาร้าเป็น
เครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อย่างเด่นชัดด้านวัฒนธรรมอาหาร เพราะการที่คนอีสานใช้ปลาร้าเป็นวัตถุดิบ
หลัก เพื่อประกอบอาหารในเกือบทุกเมนูอาหาร และกินปลาร้าทุก ๆ วัน เป็นการตอกย้ำและยืนยัน

ตัวตนว่าปลาร้า คือของคู่กันกับคนอีสาน เพลงลูกทุ่ง หมอลำคณะเสียงอีสาน พยายามสื่อสารว่าวิถีปฏิบัติหรือตัวตนของคนอีสานมีความเรียบง่าย โดยเฉพาะในด้านการกินอาหาร

ในเพลงลาวอินเตอร์ที่มีการกล่าวถึง **“ปลาแดกนิ้วทุกตัวผ่านการกลั่นกรอง ISO 9002 รับรองมาตรฐานของลาว”**

นำเสนอให้เห็นว่าอีสาน มีการพัฒนาใส่ใจให้ความสำคัญกับวัตถุดิบในการนำมาประกอบอาหาร ซึ่งเพลงลาวอินเตอร์ ได้พยายามลบภาพของสังคมอีสานในด้านการกินอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ แต่ในขณะเดียวกันสังคมอีสานทุกวันนี้ ถึงจะบ้านนอกด้อยพัฒนา ซึ่งผู้แต่งใช้คำว่า “ลาว” แต่ก็เป็นลาวที่ทันสมัยแล้ว คือมีความโกอินเตอร์ โดยเฉพาะ **ปลาร้า** ที่เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อีสาน ก็มีการพัฒนาโดยปลาร้าทุกตัวผ่านการกลั่นกรอง ISO ซึ่งผู้แต่งต้องการนำเสนอว่ากรรมวิธีที่ผลิต ปลาร้า นั้นสะอาดมีคุณภาพ ไม่ได้ทำแบบสกปรกเหมือนที่คนภาคอื่นเข้าใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อัตลักษณ์อีสานมีความเป็นพลวัต เลื่อนไหลตามสภาพสังคม เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้นำเสนออัตลักษณ์อีสานในด้านอาหาร เพื่อต่อรองกับสังคม และยืนยันตัวตนว่าคนอีสานมีมาตรฐานและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

(3) อัตลักษณ์การแต่งกาย หมายถึงวัฒนธรรมในการแต่งตัวที่นำเสนอมุมมองของคนอีสาน เกี่ยวกับการใส่เสื้อผ้า ที่ถ่ายทอดผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

เนื่องจากในสังคมชนบทของคนอีสานปัจจุบันนี้การแต่งกายจะนิยมแต่งกายตามสมัยนิยมดังนั้นเนื้อหาในเพลงจึงกล่าวถึงการแต่งกายที่ทันสมัย ยั่วยุเพศตรงข้าม จนบางครั้งทำให้เกิดอันตรายแก่ตัวเองได้ ดังนี้ เพลงออนซอนอีสาน เพลงเพชริดาปามอน เพลงอื้อท้อ..สะตือจ๊าบ เพลงอยากโซวี เพลงสายตาอ่านกิน ดังตัวอย่างเพลง

“สะพอเปิดผ้ากั้งแล้ว ลิแซวสาวทรงใหม่ บ่ว่าลาวหรือไทยกระเหรียงไทอื้อก็อ
เขมรญ้อดอกกล้วยจีน พากันสวมเสื้อกิน หนอเสื้อกิน เกินเค็งบ่อเืองแอว โข้วสะตือกัน
เป็นแฉวจั้งแมนแนวหนอว้ยรุ่น...”

“พอควแล้วลิแซวสาวทรงใหม่ พอควแล้วลิแซวสาวทรงใหม่ สมัยสู่มื้อนี้บ่
คือก็เก่าหลัง ตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายายการแต่งไตโซ้วกายกะว่าไคกว่านี้ มาคราวนี้โลกีย
ผลัดเปลี่ยน มาคราวนี้โลกียผัดเปลี่ยน ผู้สาวฮิตเสื้อเหียนไ้อัยเคียนไว้วเค็งแอว ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: อื้อท้อ..สะตือจ๊าบ)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นการแต่งตัวของหญิงสาววัยรุ่นสมัยปัจจุบันที่นิยมสวมเสื้อเอวลอยซึ่งแตกต่างกับสมัยโบราณเป็นอย่างมาก ค่านิยมการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าน้อยชิ้นของวัยรุ่น ได้แพร่ขยายความนิยมไปสู่ภูมิภาคอีสาน วัยรุ่นหญิงสาวอีสานแต่งกายตามกระแสวัฒนธรรมหลัก

เพลงอยากโชว์ กล่าวถึงการแต่งกายของผู้หญิงสมัยใหม่เพื่อดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้ามให้หลงใหล ดังเพลง

หญิง : ด้วยมีดีลี ฉันที้จึงกล้าโชว์

ชาย : จริงหรือจ๊ะที่ว่ากล้าโชว์

ชาย : อยากโชว์โชว์ พี่เชียร์ให้โชว์

หญิง : เสื้อผ้าโป้หรือบางคราวเว้าแหงเล็กน้อย ใส่ยีนส์มีรูฉิดเป็นเทคนิคชนิด
น้อย น่องเองเพอร์เฟ็คไม่น้อย อยากโชว์ลั๊กหน่อยยั่วต่อมน้ำลาย

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: เพลงอยากโชว์)

จากเนื้อหาเพลงข้างต้น นำเสนอภาพการแต่งกายของวัยรุ่นหญิงสมัยใหม่ที่นิยมใส่เสื้อผ้ามืดหรือรอยฉีกขาดเพื่ออวดความสวย ความเซ็กซี่ของตนแก่สายตาของพวกหนุ่ม ๆ

จากตัวอย่างเพลงที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน นำเสนอ อัตลักษณ์วิถีความเป็นอยู่ด้านการแต่งกาย วัยรุ่นผู้หญิงชอบแต่งกายที่ล่อแหลมจนอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อตัวเอง กล่าวคือชอบสวมเสื้อผ้ามืดเล็ก ๆ สั้น ๆ หรือสวมเสื้อผ้ามืดที่มีรอยฉีกขาด คอลึก เพื่อดึงดูดเพศตรงข้าม

นอกจากการแต่งกายตามสมัยนิยมแล้วคนอีสานยังมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายพื้นเมืองที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและสามารถประกอบเป็นอาชีพที่ทำให้คนอีสาน ประกาศศักดิ์ศรีความงามทั้งด้านทักษะและฝีมือ นั่นก็คือการแต่งกายด้วยผ้าไหม ผ้าหมี่ขิด ผ้าคราม ผ้าฝ้าย ซึ่งเป็นอัตลักษณ์การแต่งกายที่โดดเด่นของคนอีสาน ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้นำเสนอ ดังที่ปรากฏ ในตัวอย่างเพลงดังนี้

“งานประจำปีประกวดเทพีผ้าหมี่แพรไหม ผูกเสี่ยวผูกมัดหัวใจ ขอนแก่นนั้นในงานใหม่เชิญชม หนาวลมธันวาคมอากาศ ยังไม่ควรพลาดประกาศศักดิ์ศรี หมี่ขิดของอุดรธานี ก็คือของดีอีสานบ้านเฮา บ้านเชียงเลื่องลือทั่วโลก ไทคำนำโชคมรดกให้ฝึอุดรนั้นมีของดี ไหขึ้นรถฟรี ให้มีตำนาน นำศรัทธาวิวัฒน์ชิมมาวาส มูนมังของชาติพุทธศาสนา หลวงปู่ภาค ผู้คนศรัทธากราบไหว้บูชา แวะมาขอพร”

(ซึ่งเกิลเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีสาน)

จากเนื้อหาเพลงออนซอนอีสาน นำเสนอให้เห็นว่าผ้าไหม ผ้าหมี่ขิด มีความสำคัญกับคนอีสานในเชิงวัฒนธรรมการอนุรักษ์ จนมีการจัดงานเทศกาลผ้าไหม คนอีสานกับการแต่งกายด้วยผ้าไหม ผ้าหมี่ เป็นอัตลักษณ์ที่นำเสนอถึงภูมิปัญญา และมรดกที่บรรพบุรุษสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น

นอกจากนั้นการทอผ้าไหม ยังปรากฏในเพลงเทพธิดाप่ามอน ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์การแต่งกายที่นำเสนอวัฒนธรรมอีสาน ดังตัวอย่างเพลง

“...ขอนแก่นดินแดนไหมไทย ชนบทแนวเนื้อเชื้อไซ ถักทอผ้าไหมมาตั้งแต่โบราณ ถักทอผ้าไหมมาตั้งแต่โบราณ น่องเป็นสาวทอผ้าไหมอยู่ท้องไร่ท้องนงันดาร์ บักล้าเหมือนนางงามจักรวาล หม่อมขานนามว่าเทพธิดाप่ามอน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: เทพธิดाप่ามอน)

จะเห็นได้ว่าจากเนื้อเพลงเทพธิดाप่ามอน ผู้หญิงอีสานให้ความสำคัญกับการแต่งกาย โดยเฉพาะผ้าซิ่น หรือผ้าถุง ที่ผู้หญิงอีสานใส่ นั้นแสดงถึงความสวยงาม บ่งบอกฐานะและคุณค่าของผ้าที่สวมใส่ ผ้าไหม จึงถูกกล่าวถึงและเป็นที่นิยมมากในสังคมอีสาน เพราะการทอผ้าไหม นับเป็นมรดกที่คนอีสานถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ บางหมู่บ้านมีอาชีพทอผ้าไหม เพื่อส่งออก สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นจากที่ได้กล่าวมาแล้วในตัวอย่างเพลงข้างต้น สรุปได้ว่าอัตลักษณ์การแต่งกายของคนอีสาน ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ส่วนมากนั้นเป็นการกล่าวถึงการแต่งกายของผู้หญิง เนื่องจากผู้หญิงกับการแต่งกาย นั้นสามารถนำเสนอค่านิยมและวัฒนธรรมได้ค่อนข้างชัดเจน เพราะผู้หญิงมักเป็นที่สนใจและถูกจับตามองจากคนภายนอกเรื่องการแต่งกาย อย่างไรก็ตามอัตลักษณ์การแต่งกายของคนอีสานที่ปรากฏนั้นในทางค่านิยมของวัยรุ่นอีสาน มีการแต่งกายตามสมัยนิยม กล่าวคือมีการนุ่งสั้น ใส่เสื้อสายเดี่ยว เหวลอย ตามกระแสวัฒนธรรมหลัก ซึ่งอาจทำให้เป็นอันตรายและยับยั้งเพศตรงข้ามหรืออาจนำภัยมาสู่ตัวโดยการเกิดเหตุอาชญากรรมได้ จะสังเกตได้ว่าอัตลักษณ์การแต่งกายตามค่านิยมดังกล่าวส่วนมากจะถ่ายทอดผ่านเพลงที่นักร้องผู้ชายเป็นคนขับร้อง ซึ่งเป็นมุมมองในการมองภาพการแต่งกายจากฝ่ายผู้ชาย แต่ถึงแม้กระแสสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ผู้หญิงคนอีสานส่วนหนึ่งยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกาย ที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษ โดยเฉพาะการใส่ผ้าไหม และ ผ้าหมี่ขิด ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพของผู้หญิงอีสานที่นำเสนอถึงภาพที่สวยงามเรียบร้อย อ่อนโยน และมีความเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่นำเสนอผ่านการแต่งกายภาพของผู้หญิงอีสานที่แต่งกายด้วยผ้าไหมและผ้าหมี่ขิดนี้ เป็นการถ่ายทอดผ่านบทเพลงที่ผู้หญิงเป็นคนขับร้อง จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการต่อสู้กันในเชิงสัญลักษณ์ของโลกทัศน์ที่แตกต่างมุมมอง อีกทั้งยังถือ

ว่าเป็นการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแส และปรับเปลี่ยนค่านิยมไป สถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนไป

(4) อัตลักษณ์การปรับตัวในภาวะการแปรผันทางสังคมและเศรษฐกิจ

ในยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคของสังคมข่าวสารข้อมูล สังคมอีสานไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงได้ การปฏิรูปสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การปรับตัวของระบบราชการส่วนกลาง ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษา ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นความพยายามที่จะตอบสนองต่อความพลวัตของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมอีสาน การปรับตัวในภาวะการแปรผัน ทั้งด้านสังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ทำให้คนอีสานต้องตระหนักต่อการปรับเปลี่ยนเพื่อต่อสู้และดำรงอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ได้อย่างแข็งแกร่ง ในการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านวิถีความเป็นอยู่ การปรับตัวในภาวะการแปรผันทางสังคมและเศรษฐกิจ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน แบ่งเป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ภาวะเศรษฐกิจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม มีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความผูกพันโยงใยกันเป็นระบบทางสังคม ระบบเศรษฐกิจก็เป็นอีกระบบหนึ่งที่โยงใยความสัมพันธ์ของมนุษย์โดยการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ดังที่ มาลินี วนาไสว (2538: 55-56) ได้กล่าวถึงระบบเศรษฐกิจไว้ว่า “ระบบเศรษฐกิจ คือ หน่วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจหน่วยย่อยมากมายหลายหน่วยมารวมกันดำเนินการผลิตในสังคม โดยใช้หลักการแบ่งงานกันทำตามความถนัดและมีการประสานงานระหว่างหน่วยย่อยโดยตัวเชื่อม เรียกว่า สถาบัน (institution) ซึ่งได้แก่สิ่งที่แสดงคุณลักษณะของสังคมเศรษฐกิจทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เช่น กรรมสิทธิ์ หน่วยธุรกิจ เงินตรา การวางแผน แนวคิดของการแข่งขัน การแสวงหากำไร เป็นต้น...”

อัตลักษณ์การปรับตัวในภาวะการแปรผันด้านสังคมและเศรษฐกิจสามารถมองเห็นการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมที่ดำเนินไปตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิต การบริโภค ดังที่ ณรงค์ เสียงประชา (2538) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจได้แก่ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยน การจำหน่าย ในภาวะที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น ซึ่งเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน สามารถจำแนกภาวะเศรษฐกิจออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ภาวะเศรษฐกิจดี จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏเพลงเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจดี ดังนี้ เพลงเพื่อความอยู่รอด เพลงขวัญใจคนรวย เพลงเทิงเศร้าเทิงม่วน เพลงแบ็คแอมอีสาน เพลง ก.ข.ค. และเพลงผู้ใหญ่บ้านประกาศข่าว ดังตัวอย่างเพลง

“นี่คือเสียงอิสาน อลังการยิ่งใหญ่ เป็นหมอลำขวัญพี่น้องไทยอิสาน ขอขอบคุณ
แฟนเพลงที่เมตตาช้านาน ผู้ชมเป็นเจ้า พวกเราเป็นบ่าวไว้ใช้งาน เราคือคาราวานขาย
แรงงานร้องลำ เพื่อความอยู่รอดของปากท้อง ต้องมาเอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ไฟ
เป็นศิลปินหากิน ทางไม้คัก ปากกัด ตีนถีบความจนหนีบใจ สวรรค์เพิ่นให้เฮาเกิดมาเป็น
หมอลำ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 13: เพื่อความอยู่รอด)

จากเนื้อเพลงนำเสนอให้เห็นว่า วงหมอลำจะขับเคลื่อนได้ ก็ต้องอาศัยแรงหนุนและ
ขึ้นอยู่กับภาวะของเศรษฐกิจ เพราะหมอลำถือเป็นองค์กรหนึ่งที่มีสมาชิกมาก การเดินสายทำการ
แสดงต้องอดทนและต่อสู้กับอุปสรรคเพื่อให้รักษาวงให้อยู่รอด ดังนั้นภาวะเศรษฐกิจพฤติกรรมของผู้
บริโภค หรือเจ้าภาพ ก็มีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์กร หมอลำคณะเสียงอิสานเป็นตัวแทนของ
องค์กรหมอลำที่นำเสนอกระบวนการทำงานถ่ายทอดผ่านบทเพลง ซึ่งทำให้เห็นว่า เสียงอิสาน มีความ
เป็นพลวัตอยู่เสมอ จึงทำให้ดำรงอยู่และฝ่าฝืนมาได้ในทุกสถานการณ์ ในช่วงภาวะที่เศรษฐกิจดี ก็มี
ผลต่อพฤติกรรมของผู้ชม ที่ให้การต้อนรับและสนับสนุน ทั้งงานจ้างและการให้รางวัลน้ำใจแก่นัก
นักแสดง

นอกจากภาวะเศรษฐกิจจะมีผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรแล้ว ภาคประชาชนและการ
ใช้จ่ายในครัวเรือนก็มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมผู้บริโภค อย่างที่ปรากฏในเพลง ขวัญใจคนรวย

“...ฝากธนาคารแค่ห้าร้อยล้านเศษ ๆ แหวนเพชรแหวนทองสองกิโลกกว่า ยังรวยไม่พอ
ช่วยกันหาต่อแก้วตา ร่วมฝันฝันฝ่า วันข้างหน้าสองเราสบาย”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 7: ขวัญใจคนรวย)

จากเนื้อเพลงนำเสนอให้เห็นว่าบุคคลในบทเพลงมีฐานะร่ำรวยมาก มีทรัพย์สินเงิน
ทองมากมาย ซึ่งเห็นว่าภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวนี้อยู่ในระดับดี

จากตัวอย่างเพลงข้างต้น นำเสนอให้เห็นว่าภาวะเศรษฐกิจดีนั้น ส่งผลต่อพฤติกรรม
การใช้จ่าย ทั้งในมุมมองของคนธรรมดา และในฐานะองค์กร เพราะการดำเนินกิจกรรมทางสังคมทุก
อย่าง มีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จาก เพลงเพื่อความอยู่รอด ซึ่งวงหมอลำคณะ
เสียงอิสาน ในฐานะองค์กร ซึ่งเป็นหน่วยเศรษฐกิจย่อยหนึ่งของระบบ ก็จำเป็นต้องฟังฟังและปรับตัว
เพื่อให้องค์กรอยู่รอด ดังนั้นภาวะเศรษฐกิจที่ดี ทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระดับบุคคล
และองค์กร ขับเคลื่อนได้อย่างไม่สะดุด นำเสนออัตลักษณ์ทางเศรษฐกิจในสังคมอิสาน ว่ามีความ
เชื่อมโยงและขับเคลื่อนกัน ไปพร้อม ๆ กับระบบใหญ่ของประเทศเช่นกัน

(2) **ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ** เกิดจากการศึกษาของคนอยู่ในระดับต่ำ ฐานะยากจนจึงต้องทำงานที่ต้องอาศัยแรงกาย ค่าแรงน้อย จากการศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำ คณะเสียงประสาน ปรากฏเพลงที่มีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ดังนี้ เพลงเทื่อเดียว เพลงเงินเกลี้ยงเตี้ยงหัก เพลงเห็นเธอที่เยอรมัน เพลงวันที่รอคอย เพลงสืบล้อรรัก เพลงใต้หวันใต้เขียดและเพลงร้องให้ชายผ้าซิ่น ดังตัวอย่างเพลง

“...คนเคยร่วมเตียงนอนเคียงหันหน้าหากัน คนเคยร่วมฝันหมอนเดียวกันใบเก่าหยอก ล้อเคลียคลอคุยกันเบาๆ ในวิมานบ้านเช่าสองเราเปรียบเป็นสวรรค์

พอที่ตงงานไม่นานเธอก็เปลี่ยนไป นอนหันหลังให้เหมือนคนไม่เข้าใจกัน ยามจนเธอบ่น ประชดประชัน ข้าวปลาไม่กินด้วยกัน ไม่กลับบ้านเลยก็มี

พูดไม่ได้ไอ้ลำบาก อ้ายเหมือนกาฝากคอยเกาะกินแรงสตรี เมื่อมีเงินทองแฟนยกย่อง ว่าดี ยามเงินไม่มี เตี้ยงนอนกร้อนเป็นไฟ...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: เงินเกลี้ยงเตี้ยงหัก)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทำให้คนตงงาน เงินทองขาดมือ ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างสามีภรรยาทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา สุดท้ายก็เกิดการหย่าร้างกันไป

บางบทเพลงกล่าวถึงการเดินทางไปทำงานในต่างแดน เพื่อเก็บออมเงินที่หามาได้ เพื่อคนที่ตนเองรัก ดังตัวอย่างเพลง

“...เหตุต้องจากต้องพรากมาไกลแสนไกล ต้องจำใจเพราะจนขัดสนสด้งค์ ต้อง ดั้นรนชวนขวยไปทุก ๆ ทาง ต้องเก็บต้องออมเพื่อนาง เพื่อรักที่เรารอคอย คอยพี่ หน่อย คอยหน่อยเออะแม่ตาหวาน ทรมาณเพียงใดอย่าได้ท้อถอย ฟังเพลงนี้สงใจมาให้ เนื้อกลอย ไม่นานวันที่รอคอยจะกลับมายาใจคนดี”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: วันที่รอคอย)

“มีคนเห็นเธอที่เยอรมัน แฟนเก่าที่ชื่อสาวจันทร์มีลูกนำกันสองคน เธอทิ้งครอบครัวเพราะ ผัวเก่ามันคนจน ตามหากะบ่เห็นส่น มีคนไปเจอที่เยอรมัน เธอส่งความมาหาอ้ายกับลูก เตี้ยงนี้เธอมีความสุข ไม่ทุกข์เหมือนอยู่กับฉัน ไม่กลับเมืองไทยขอตายที่เยอรมัน...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: เห็นเธอที่เยอรมัน)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า ด้วยความจนและภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้คนอีสานต้องพลัดถิ่นไปต่อสู้อันตรธานเพื่อความอยู่รอด การพลัดถิ่นไปทำงานของคนอีสาน นอกจากไปขายแรงงานในเมืองหลวงแล้ว คนอีสานยังมีการข้ามชาติพลัดถิ่นไปยังต่างประเทศ จากที่เห็นในเพลงเห็นเธอที่เยอรมัน นำเสนอให้เห็นว่าภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในสังคมไทย ทำให้คนอีสานต้องเดินทางไปไกลถึงต่างประเทศ บางครั้งเป็นการไปตายเอาดาบหน้า ไปเพื่อสู้ทุกวิถีทางเพื่อให้มีชีวิตที่ดีกว่าอยู่บ้าน ความยากจนเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อีสานที่ตอกย้ำ ภาพของสังคมอีสาน ที่มีแต่ความทุกข์และความแห้งแล้ง เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้ถ่ายทอดตัวตนอีสานทางเศรษฐกิจให้เห็นว่าสังคมอีสาน ยังคงพืดเคื่องในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คนอีสานยังคงต้องดิ้นรน และต่อสู้ไปหาเงิน หางานจากพื้นที่อื่น ๆ

บางบทเพลงกล่าวถึงความขัดสน จนต้องมีการกู้ยืมเงินมาใช้จ่าย ดังตัวอย่างเพลง

“...ขอเทื่อเดียวบ่ขอเบิ้ลสองสามสี่ ขอลักที่ไม่ลืมพระคุณแน่นอน ขอยืมเงินกับ
เจ้าเอาไป หมุนก่อน ช่อยเดื่อร้อนเด็มทีแล้วเน้อคุณนาย อะเทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อ
เดียวเนาะ มะเทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ช่อยเซโกมกตงงาน ในโตช่อยบ่มีข้าวสาร
ค่าเช่าบ้านกะบ่ทันจ่าย อะเทื่อเดียว เทื่อเดียว ลิเอาดอกเบี้ยแพงปานได้
สู้ขาดใจขอให้วามา ร้อยละสิบหรือร้อยละห้า อ้ายบ่ต่อราคาจักคำ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4 : เทื่อเดียว)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า ภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำทำให้คนเราไม่มีเงินแม้แต่จะซื้อข้าวสาร ค่าเช่าบ้าน เมื่อไม่มีเงินก็ก่อให้เกิดการกู้หนี้ยืมสิน เพื่อนำเงินที่ยืมมาได้มาใช้จ่ายแม้ดอกเบี้ยจะแพงเท่าไรก็จำต้องยอมเพื่อความอยู่รอด

แม้กระทั่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่ทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาโรคระบาด โควิด - 19 ผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวได้แพร่กระจายไปในทุกภาคส่วน ทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา โดยเฉพาะเศรษฐกิจ ที่เป็นภาคส่วนที่ได้ผลกระทบโดยตรง สังคมโลกและสังคมไทยกำลังรับมือกับวิกฤติครั้งใหญ่ที่ทำให้ประชาชนเดือนร้อน คณะหมอลำ ก็เป็นองค์กรที่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดไวรัสโควิด - 19 นี้โดยตรง เนื่องจากทางภาครัฐประกาศงดการแสดง ไม่ให้จัดงานเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาและหมอลำต้องปรับตัว เพื่อให้อยู่รอด และหาทางออกให้ได้ในภาวะการณ์เช่นนี้ ดังที่ปรากฏในตัวอย่างเพลง

“ละเลียงนี้ เลียงจากยายนกกน้อย กลอยใจได้ฮอนฮำ บ่ว่าเข้าหรือคำ ใจคินำฮอน
 ต้อนฮอนฮอนฮายฝ่าย FC ละแม่นกน้อย ยุคโควิด - 19นี้ คิดถ้วนถึประมวลผล
 ถอดหัวโชนคุดกันเพราะว่าตันจนสุดแล้ว ฟั่นองเฮ้ยฉั่นกะหัวใจแป้ว เจ้าหนีแตกแหว ๆ
 เทิงเงินวังลิชชิงไล่ โควิดมาอีกรอบใหม่หากินใสกะบ่ได้ กักโตไว้บ่ได้ล่ำ นีละน้อความ
 โบราณพินว่า ทุกข์ท้อได้บ่ดแห่งซ้ำ บัดแห่งซ้ำกำฝ่ายคนจน ประชาชนตงงานนับวันแห่ง
 เลวร้าย ชาวคณะเสียงอิสานย่านลาแฟนลิแขนบ้าย ซีนอยู่ไปย่านตายหมู่ ยายนกน้อยหัวใจ
 กวยปานอู้ ลูไปอื่กบได้ลิโหยไว้ย่านพักวง...”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : วอนปู่ขุนเดช)

นอกจากจะส่งผลกระทบโดยตรงกับเจ้าของธุรกิจหรือหัวหน้าองค์กรแล้ว สมาชิกหรือ
 พนักงานทุกภาคส่วนก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาการระบาดของโรคไวรัสโควิด - 19 กันทุกแผนก
 อย่างถ้วนหน้า ดังที่ปรากฏในดังตัวอย่างเพลง

“เสียงแคนเสียงพิณที่กล่อมแผ่นดินอีสาน หรือจะเหลือแค่ตำนานเสียงจากอีสานไกลลิ้น
 มนต์ขลัง ถ้อยคำสำเนียงร้อยเรียงทำนองคล้องจองชวนฝันต่อไปลิเหลืออียัง ให้คนอีสานรุ่นหลัง
 ภูมิใจ “

“หมอลำกับสังขยา หมอแคนกะไปโปรด หมอพิณกำลังลิจอด ตั้งปลาช่อนนอนตาย
 กอดกัน นักร้องแดนเซอร์ คอนวอย นักดนตรีกะบีมังาน ทั้งหุงเข้ากรุงลาบ้าน ปิดตำนานคณะหมอลำ
 นำสงสารแต่น้อหมอลำ”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : อย่าถ่มกันเต้อ)

จากเนื้อหาเพลงข้างต้น จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ไวรัสโควิด - 19 กำลังแพร่
 ระบาด ส่งผลกระทบกับองค์กรหมอลำ อย่างหนัก เนื่องจากธุรกิจบันเทิง โดยเฉพาะคณะหมอลำ ต้อง
 อาศัยงานจ้าง ในเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ ทั่วประเทศ แต่การที่เกิดโรคระบาด ทำให้ภาครัฐต้อง
 ออกคำสั่งมาตรการงดจัดงานเกือบทุกกิจกรรม ทุกคนต้องกักตัว “หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ซึ่งทำให้หมอลำ
 ไม่สามารถทำการแสดงได้ หัวหน้าคณะ หรือเจ้าของธุรกิจ ได้รับผลกระทบเสียหายจากการขาด
 รายได้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กลุ่มอาชีพ ที่ทำงานในคณะหมอลำ ได้รับความเดือดร้อน อย่างที่ปรา
 ก็ในเนื้อเพลงอย่าถ่มกันเต้อ “หมอลำกับสังขยา หมอแคนกะไปโปรด หมอพิณกำลังลิจอด ตั้ง
 ปลาช่อนนอนตายกอดกัน นักร้องแดนเซอร์ คอนวอย นักดนตรีกะบีมังาน...” หรือแม้กระทั่ง นก
 น้อยอยู่ไพร หัวหน้าคณะหมอลำเสียงอิสาน ที่เป็นผู้นำทีมงานที่ต้องรับผิดชอบสมาชิกวงกว่า 300

ชีวิต ต้องเดือดร้อน จนต้องกล่าวว่าหากสถานการณ์โรคระบาดยังไม่ดีขึ้น ก็จะต้องปิดตำนานหมอลำ คณะเสียงอีสาน ที่ก่อตั้งมากกว่า 50 ปี เพราะสู้ต่อไปไม่ไหว ดังที่ปรากฏในเพลงวอนปู่ขุนเดช

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานนั้นนำเสนอให้เห็นภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้คนอีสานที่ยากจนอยู่แล้วต้องดิ้นรนมากขึ้นโดยการเข้ามาทำงานในเมืองหรือแม้แต่ต่างประเทศ ต้องใช้แรงกายในการทำงาน ได้ค่าแรงต่ำ ทำให้เกิดปัญหาการเงินตามมา มีการกู้หนี้ยืมสินเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นในครอบครัว การอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำของคนอีสานก็ไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด ปัญหาเก่า อย่างความผิดหวังกับภาคเกษตรในท้องถิ่นก็ไม่ได้หมดไป ซ้ำยังเกิดปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก คนอีสานถูกนายทุนหรือเจ้านายเอาไรด์เอาเปรียบ ทั้งยังถูกคนเมืองยึดเยียดค่านิยมอันเจ็บปวดให้ว่า คนอีสาน “โง่” “ซื่อ(ป้อ)” และ “ล้าหลัง” เป็นการเหยียดอาชีพ การศึกษา และสถานภาพทางสังคมของคนอีสาน ส่งผลให้อาชีพรับจ้าง แม่บ้าน หรือทำงานโรงงาน ไม่ได้มีความหมายเพียงอาชีพสุจริตที่สร้างรายได้ให้กับคนอีสานเท่านั้น แต่แฝงไว้ด้วยอคติทางสังคมที่มองว่า คนอีสานต่ำต้อย ไร้การศึกษาเป็นพลเมืองชั้นสองของประเทศ จึงไม่จำเป็นต้องได้รับสิทธิใด ๆ เทียบเท่าประชากรภาคอื่นๆ ในสังคมอีกด้วย แม้แต่การยอมรับในสิทธิการแสดงความคิดเห็นก็ไม่มี คนอีสานจึงตกอยู่ในสถานะที่ “กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง” ครั้นจะกลับไปทำงานในภาคการเกษตรอย่างถาวรก็มีแต่จะอดตาย ครั้นอยู่ในสังคมเมืองต่อไปก็ต้องยอมรับในสิ่งที่คนเมืองหยิบนิยามให้อย่างไม่มีโอกาสปฏิเสธ คนอีสานจึงจำยอมต้องก้มหน้ารับอคติทางสังคมที่ตนเองไม่ได้ก่อ เพราะไม่มีอะไรจะทุกข์ยากไปกว่า “ความอดอยาก” อีกแล้ว เช่นเพลงเทื่อเดียว ที่ต้องยืมเงินมาเพื่อซื้อข้าวสารและค่าเช่าบ้าน เพลงเงินเกลี้ยงเตียงหัก นั้นครอบครัวแตกแยกเพราะสามีตกงาน ไม่มีเงินมาจุนเจือครอบครัว เพลงเห็นเธอที่เยอรมัน เพราะความยากจนทำให้ภรรยาไม่สามารถทนอยู่กับความจนได้อีกจึงหนีไปอยู่ที่ต่างประเทศโดยไม่สนใจครอบครัว ความจน เหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ที่นำเสนอความสภาพสังคมอีสานจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน วาทกรรมความยากจน ยังคนตอกย้ำและเป็นภาพแทนสังคมอีสานที่ไม่อาจหลบเลี่ยงได้ง่ายไปจากสำนึกของกระแสหลักในสังคม ที่ผู้คนมองภาพของ “อีสาน”

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าภาวะเศรษฐกิจ มีความเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยสังคม ทั้งบุคคลทั่วไป และองค์กร ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ได้นำเสนออัตลักษณ์ทางเศรษฐกิจทั้งในภาวะที่เศรษฐกิจดี และในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งกลไกทางเศรษฐกิจล้วนมีผลกระทบต่อสังคมทุกระดับไม่เว้นแม้แต่สังคมอีสาน ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรมที่อาศัยและพึ่งพิงธรรมชาติเป็นหลักในการประกอบอาชีพ

2. การพลัดถิ่นของคนอีสาน วิธีการดำรงชีวิตของชาวอีสานในพื้นที่ภาคอีสานได้เปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตสังคมเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติและเลี้ยงตนเองเช่นในอดีต ดังที่ได้กล่าวไปแล้วและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อคนในชุมชน

กล่าวคือ ครอบครัวชาวอีสาน ส่วนใหญ่ยังต้องดิ้นรนเพื่อการอยู่รอด เมื่อเผชิญกับความผิดหวังกับอาชีพเกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องจัดสรรแรงงานในครัวเรือนไปแสวงหารายได้นอกเหนือจากการเกษตร ซึ่งสร้างรายได้ให้แน่นอนกว่า ส่วนแรงงานที่เหลือในครัวเรือนก็จะเป็นพวกคนแก่และเด็กหรือคนที่ยังไม่สามารถหางานนอกภาคการเกษตรได้ แต่การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างเมืองกับชนบทก็รวดเร็วขึ้นเพราะความสะดวกในการคมนาคมขนส่ง

การเคลื่อนย้ายแรงงานของชาวอีสานมีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายทศวรรษ 2480 จนถึงปัจจุบัน ไม่เพียงเพียงพอเคลื่อนย้ายแรงงานใน 10 – 20 ปี ก่อนเท่านั้น เพียงแต่ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่เห็นได้อย่างเด่นชัดที่สุด ดังที่กล่าวในข้างต้นแล้วว่าคนอีสานมีปัญหาหลายด้านที่มีความจำเป็นต้องปลดหนี้ที่ราคาที่อยู่ อพยพเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อเลี้ยงดวง

การอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำของคนอีสานก็ไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด ปัญหาเก่า อย่างความผิดหวังกับภาคเกษตรในท้องถิ่นก็ไม่ได้หมดไป ซ้ำยังเกิดปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก คนอีสานถูกนายทุนหรือเจ้านายเอาเรียดเอาเปรียบ ทั้งยังถูกคนเมืองยึดยึดค่านิยมอันเจ็บปวดให้ว่าคนอีสาน “โง่” “ซื่อ”(เปื้อ) และ “ล้าหลัง” เป็นการเหยียดอาชีพ การศึกษา และสถานภาพทางสังคมของคนอีสาน ส่งผลให้อาชีพรับจ้าง แม่บ้าน หรือทำงานโรงงาน ไม่ได้มีความหมายเพียงอาชีพสุจริตที่สร้างรายได้ให้กับคนอีสานเท่านั้น แต่แฝงไว้ด้วยอคติทางสังคมที่มองว่า คนอีสานต่ำต้อย ไร้การศึกษา เป็นพลเมืองชั้นสองของประเทศ จึงไม่จำเป็นต้องได้รับสิทธิใด ๆ เทียบเท่าประชากรชั้นอื่น ๆ ในสังคมอีกด้วย แม้แต่การยอมรับในสิทธิการแสดงความคิดเห็นก็ไม่มี คนอีสานจึงตกอยู่ในสถานะที่ “กลับไม่ได้ ไปไม่ถึง” ครั้นจะกลับไปทำงานในภาคการเกษตรอย่างถาวรก็มีแต่จะอดตาย ครั้นอยู่ในสังคมเมืองต่อไปก็ต้องยอมรับในสิ่งที่คนเมืองหยิบยื่นนิยามให้อย่างไม่มีโอกาสปฏิเสธ คนอีสานจึงจำยอมต้องก้มหน้ารับอคติทางสังคมที่ตนเองไม่ได้ก่อ เพราะไม่มีอะไรจะทุกข์ยากไปกว่า ความอดอยากอีกแล้ว (กนกพร เล็งศรี, 2557)

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานพบว่าเนื้อหาที่ปรากฏการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแรงงานจากสังคมอีสานไปทำงานขายแรงในเมืองใหญ่ ซึ่งเกิดจากการแปรผันทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ จึงทำให้คนอีสานโดยเฉพาะวัยทำงาน ต้องพลัดถิ่นฐานไปทำงานในเมืองกรุง ดังตัวอย่างเพลง ดังนี้

“หนีนมาแล้งมาเมืองหลวงกว้างใหญ่ หนีนมาแล้งมาเมืองกว้างใหญ่ มาเป็นคนรับใช้ รับใช้พอได้ค่าแรงแง หนีทุกข์แล้งมาลืออยู่เมืองหลวง ในหัวใจยังทวงทวงนำแต่ทางบ้าน”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : สาวอีสานคิดฮอดบ้าน)

“เดือนสามค้อยลมวอยพัทวิ เดือนสี่ค้อยคอยเจ้าบ่มา ได้ยินแต่เสียงตามสายกะบ่แจบใจ
คือได้เห็นหน้า กลับบ้านเฮาสาหล่า พ่อแม่คงถ่าอ่องล่องอ่องล่อง ลมพัดต้องใบตอง ผุหล่น ลั้งจั้น
จั้นน้ำตาย้อยหย่าวอนง คือภาพผู้เฒ่าอีสาน คิดฮอดลูกหลานที่ไปหาเงินทอง ในวันที่น้ำขาดหนอง
ช่องขาดปลา นาแห้งกินกิน”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : แห่งทุกข์แห่งม่วน)

“น้ำตาไหลหยด มุ่งสู่ศิวรท หนีรักไปพักนา เก็บกระเป่าเสื้อผ้า ได้เวลาน้องขึ้นรถทัวร์ ขอ
ลามุ่มมัน คีนถิ่นสถานบ้านเดิมครอบครัว คิดถึงนาควายวัว สั้งทุนหัวน้องขอลาก่อน ขอให้คุณพี่
ตั้งใจเก็บเงิน อย่ามัวเพลินสำสอน กลับมาแต่งน้องไว้เคียงเตียงนอนห้ามอนซอนสาวใด”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : สาวนาลารัก)

“ข่าวว่าไปอยู่กรุงเทพฯ ไปเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าใกล้จบ จากไปบ่บอกพี่ยา น้องลืมบ้าน
นาห้วยหนอง ทำนบ ฝนตกลงมาคราใด คิดฮอดทราวม้วยใจมันอยากพบ อย่าลืมยอดผักกระโดน
ที่เฮาลองคนกินกับป่นกบ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12 : อดีตรักป่นกบ)

“อ้ายมาฟังหมอลำ อย่าเหยียบย่ำอ้ายเลยคำแพง เลือดอีสานมันแข็ง ชอบเสียงแคน เสียง
ลำเสียงพิณ เห็นเป็นคนชายแสบกินข้าวแกงชีวิตติดดิน ส่างมาคือหยามหมิ่น อ้ายคัก ๆ ว่าบักสิเต๋อ
อ้ายคัก ๆ ว่าบักสิเต๋อ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12 : บักสิเต๋อ)

“ยามทุกขยามยาก คิดฮอดตำหมากคุณยาย ไม่ลืมภาพก่อนจากไกล ภาพที่ยายเขียนหา
เหรียญให้ เหรียญกินตำหมาก เพิ่มเป็นค่ารถวันเดินทาง เข้ากรุงหวังเป็นลูกจ้าง งานบ่ค่อยว่าง ว่าง
หาจนวิน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12 : สัญญาตำหมาก)

“ดินแห้งกินกิน แต่เสียงแคนพิณ ยังดังห้วนห้วน แทนความหวังหาอาหาร ผ่านบ่ทกลอน
ลำล่องลำแพน เอ็นขวัญนักสู้ คีนสู่อ้อมกอดดอกคุณเสียงแคน บ่งบอกความหมายลายนุสสุตสะแนน
เป็นฝ่ายผูกแขนให้คนอีสาน

ละฟ้าเอ๋ยฮ้องโหย่น คนอีสานหนีไกลถิ่น หากมือใต้ได้ยิน เสียงพิณแคนนอภูเอ็นให้โจ้โค้ง
แม่่นอ่วยคีน เต๋อละหนอ โอ..โอโย..อือ..อือ..โอโอโอโอโอโย....ละหน่า โอโอโอโอโอโย....ละหน่า”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ลำนำพิณแคน)

จากเนื้อหาเพลงข้างต้น ผู้แต่งได้นำเสนอภาพคนอีสาน ที่ต้องจำใจพลัดถิ่นฐาน จากท้องทุ่งนาเพื่อไปต่อสู้กับสังคมใหญ่ในเมืองกรุง สาเหตุเพราะความยากจน จึงทำให้ชีวิตของคนอีสานต้องดิ้นรน การพลัดถิ่นของคนอีสานเป็นการพลัดถิ่นแบบมีจุดมุ่งหมาย กล่าวคือ คนอีสานมีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะไปทำงานเพื่อขายแรงงาน นำเงินที่ได้ส่งกลับมาให้พ่อแม่หรือคนที่รออยู่ทางบ้าน ดังที่ปรากฏในเพลง สาวอีสานคิดฮอดบ้าน และเพลงแห่งทุกข์แห่งม่วน จะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้นำเสนอมนต์สำนึกของตัวละครในบทเพลงที่ถ่ายทอดในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน อยู่ในหลายบทเพลงถึงสำนึกการ *คิดถึงบ้าน* หรือการโหยหาบ้านเกิด ที่คนพลัดถิ่น อายากลับอีสาน ดังนั้น “การกลับบ้าน” ของชาวอีสานที่อยู่ต่างถิ่น มีความหมายหลายมิติ นอกจากกลับไปเพื่อเยี่ยมเยียนครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง แต่ยังหมายถึงการกลับไปสู่จิตวิญญาณของตนเองอีกด้วย “บ้าน” ประกอบด้วยความสัมพันธ์และความรักของสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติมิตร คนรัก รวมถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความผูกพันกับท้องถิ่นและธรรมชาติ ทั้งยังเป็นการกลับมาสู่จิตวิญญาณของชาวอีสาน ดังที่ปรากฏในเพลงลำนำพินแค้น ความว่า “*ละฟ้าเอ๋ยฮ้องโหย่น คนอีสานหนีไกลถิ่น หากมีอไต่ไต่ยีน เสียงพินแค้นอกุเอ็นให้ใจไค้ง แม่นอ่วยคิน*” ดังนั้น “บ้าน” สำหรับคนอีสานจึงเป็นเสมือนพื้นที่แห่งความรัก ความอบอุ่น พื้นที่แห่งความหวัง กำลังใจ ความปลอดภัย และเป็นจิตวิญญาณของชาวอีสานอีกด้วย

3. อีสานใหม่ กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสังคมวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ตลอดจนความเป็นพลวัต ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมอีสาน แปรผันไปตามภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จากสังคมอีสานในอดีตที่มีการปรับตัว ปฏิรูปตามวิถีและยุคสมัยมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้สังคมอีสานพัฒนาและก้าวทันความเจริญ ตลอดจนเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ คนอีสานพยายามยกระดับวิถีการดำรงชีวิต การศึกษา ค่านิยม เพื่อให้ทันต่อกระแสสังคมที่เปลี่ยนไป เป็นสังคม “อีสานใหม่” อย่างรวดเร็วดังที่ พัฒนา กิตติอาษา (2557) ได้กล่าวว่า

“อีสานใหม่ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมวัฒนธรรมของโลกยุคโลกาภิวัตน์อย่างเต็มตัว อีสานใหม่ไม่ใช่อีสานด้อยพัฒนา อีสานใหม่ไม่ใช่อีสานที่เป็นดินแดนชายขอบ ถ้างั้น ยากจนหรือแห้งแล้งทुरกันดารอีกต่อไป หากแต่อีสานใหม่ได้กลายมาเป็นดินแดนยุทธศาสตร์และศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง เป็นแหล่งอาหารสำคัญของโลก (อู๋ข้าวหอมมะลิ) และเป็นแหล่งต้นทางที่ส่งออกแรงงานทั้งชายหญิงที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก อีสานใหม่ได้กลายมาเป็นทำเลที่ตั้งของกระบวนการพลวัตทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรมที่ผู้คนรุ่นใหม่เต็มไปด้วยความมั่นใจและภาคภูมิใจในการส่วนหนึ่งของประชคมรัฐชาติไทย และประชาคมโลกจากรากเหง้าความเป็น “ท้องถิ่นนิยม” ของตนเอง”

ในกระบวนการพัฒนาสู่ "วิถีอีสานใหม่" ไม่แพ้ความเจริญก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุ ชีวิตและความไฝ่ฝันของผู้คนในดินแดนภายใต้วิถีอีสานใหม่จึงเต็มไปด้วยแรงปรารถนา ความไฝ่ฝัน ความหวัง และความเชื่อมั่นในทางเลือกของชีวิตสมัยใหม่ที่หลากหลายตัวเลือกรวมมากขึ้น และผูกพันกับระบบเศรษฐกิจการเมืองของประเทศและโลกอย่างใกล้ชิดมากกว่าที่เคยเป็นมา ทั้งนี้ เพราะชุมชนหมู่บ้านอีสานใหม่เป็นผลผลิตทั้งโดยตรงและโดยอ้อมของการพัฒนา การเดินทาง การคมนาคมขนส่ง การย้ายถิ่นแรงงาน การแต่งงานข้ามชาติ การติดต่อสื่อสารข้ามพรมแดนรัฐชาติในรูปแบบต่างๆ ฯลฯ ทั้งหมดนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์อันเข้มข้นระหว่าง "ท้องถิ่น" และ "เส้นทางหรือกระบวนการข้ามชาติข้ามแดน" (deterritorialization) โดยมีจิตสำนึกและแรงปรารถนาของคนอีสานในการยกระดับคุณภาพชีวิตและผลิตสร้างอัตลักษณ์ทางสังคมของตนเองเป็นพลังผลักดันที่สำคัญ (พัฒนา กิติอาษา, 2557)

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นบทเพลงมีความความเป็นพลวัต และนำเสนออัตลักษณ์ที่เลื่อนไหล ในช่วงระยะเวลา กว่า 2 ทศวรรษที่เสียงอีสาน ได้รับความนิยม และนำเสนอบทเพลงที่เป็นกระบอกแทนเสียงของคนอีสานนั้น ผู้แต่งได้พยายามนำเสนอความเป็นอีสานในหลากหลายมิติ ทั้งการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมอีสานให้คงอยู่ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมของอีสาน รวมทั้งการนำเสนอในมิติความเป็นพลวัตของสังคมอีสานใหม่ ดังปรากฏในตัวอย่างเพลง ดังนี้

“ซื่อบัตรเติมเงินโทรมาเยี่ยมยามถามใจ บ่โทรหาอ้าย ขอเพียงรับสายก็พอ ได้ยินแต่เสียง
แค่นี้ก็ดีแล้วหนอ มีแรงใจสู้งานต่อ วันหยุดเฮาค่อยพักผ่อน

อะโหล โอเค ลำนั่นละเนาะ เอาไว้มือไต่เหมาะ ๆ อ้ายลือโทรคุยนาน ๆ จอบโทรหาเธอ
ตอนเจ้านายเปลือคือกัน คิดถึงอ้ายจึงสื่อสาร มาทางเครื่องวันทูคอล”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10 : วันทูคอลอ่อนแฟน)

“ฝากคำถามยามคนท้อ อยู่ใสน้ำกำลังใจ ห้างบักชีบ่มีขาย เปิดเน็ตหาบ่มีพ้อ คนเคยรอ
เคยเคียงข้าง เพ็นหลอยซังกันแล้วบ้อ กลับมาหา กลับมารอ สิมบ่ น้อคนเห็นใจ”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : กำลังใจอยู่ใสน้ำ)

“บ้านนอกยุคใหม่หัวใจสดใสซาบซ่า ติดคลับติดบาร์ ยาบ้าบ่ขอเข้าใกล้ อย่งดี แค่เมา
แหวสาวนิตหน้อยเป็นไร ผู้สาวลำน้อยทั้งหลาย สนใจอ้ายบ่คนงาม

นี่คือหัวใจของชายบ้านนอกจน ๆ บ่มีไผ่สนไผ่ล่ำจั่งไต่กะตาม ผู้บ่าวบ้านนี้แนวดีบ่ขอเลว
ทรมาน เมื่อแม่คนงามเบิ่งแยงอ้ายแหงจักเทื่อ เมื่อแม่คนงามเบิ่งแยงอ้ายแหงจักเทื่อ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10 : ผู้บ่าวบ้านนอก)

จากเนื้อหาเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาพของสังคมอีสาน ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ที่อยู่ในท้องทุ่งนา หาดูหาปลา วิถีทำการเกษตร โดยเฉพาะคนอีสานที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย สิ่งที่ทำให้สภาพสังคมและวิถีของคนอีสานเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและเห็นชัดที่สุด นั่นก็คือเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบสื่อสารอินเทอร์เน็ต เข้ามามีบทบาทต่อการใช้ชีวิต และความเปลี่ยนแปลงของสังคมอีสานอย่างมาก ดังที่ กนกพร เล็งศรี (2557) ได้กล่าวว่า

ดังที่ทราบแล้วว่าแต่เดิมภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานในสายตาของคนทั่วไปมักถูกมองว่าเป็นภูมิภาคที่ล้าหลัง สภาพภูมิประเทศแห้งแล้งกันดาร ไม่เหมาะแก่การลงทุน ประชากรขาดการศึกษา ขาดความรู้ความสามารถ แต่เมื่อมีการสร้างทางรถไฟ มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตข้าวจากการผลิตเพื่อบริโภคเป็นการผลิตเพื่อการค้านำข้าวขึ้นรถไฟไปขายเป็นสินค้า และการบังคับใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในยุคเริ่มต้น ทำให้พื้นที่ภาคอีสานเปลี่ยนโฉมหน้าจากภูมิภาคที่ไม่เหมาะแก่การลงทุนเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจของประเทศ การคมนาคมที่เข้าถึงภูมิภาคทั้งจากนโยบายการสร้างทางรถไฟและการสร้างถนนมิตรภาพสู่จังหวัดนครราชสีมาทำให้การคมนาคมระหว่างภาคอีสานกับส่วนกลางมีความสะดวกขึ้นจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เทคโนโลยีทางการสื่อสารต่างๆ ก็สามารถไหลบ่าเข้าสู่อีสานได้อย่างง่ายดายและทั่วถึงที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือช่วงหลัง พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา เช่นเดียวกับที่ พัฒนา กิติอาษา (2557) ได้กล่าวในหนังสือ **สู่วิถีอีสานใหม่** ตอนหนึ่งว่า

“ในช่วงหลังทศวรรษที่ 2543 เป็นต้นมา คลื่นสื่อมวลชนยุคดิจิทัลได้เดินทางเข้าถึงชุมชนหมู่บ้านในนามของการสื่อสารผ่านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ออนไลน์ และเครือข่ายโทรทัศน์ตามสายที่แพร่ภาพผ่านดาวเทียม ซึ่งชาวบ้านสามารถรับชมรายการได้ผ่านจานรับสัญญาณพิเศษ [...] อาจกล่าวได้ว่า ด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบสื่อสารมวลชนผ่านจานดาวเทียมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ชาวบ้านและชุมชนหมู่บ้านอีสานส่วนใหญ่สามารถเชื่อมโยงติดต่อกับโลกแทบจะไม่แตกต่างไปจากชุมชนเมืองหรือชุมชนลักษณะอื่นในประเทศและประชาคมโลกอีกต่อไป”

(พัฒนา กิติอาษา, 2557)

จะเห็นได้ว่าชุมชนหมู่บ้านอีสานในปัจจุบันไม่ได้ล้าหลังตามความรับรู้และเข้าใจของคนต่างพื้นที่อีกต่อไปแล้ว พัฒนาการของเทคโนโลยีมีพลังมากพอที่จะปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงทั้งพื้นที่อีสานและคนอีสานให้มีความเจริญขึ้นเห็นได้ชัดเจนในด้านของความเจริญทางวัตถุ คนอีสานสามารถรับรู้ข่าวสารได้เหมือนกับคนเมืองทั่วไปผ่านจานดาวเทียม เคเบิลทีวี ที่แม้แต่คนอีสานในชนบทปัจจุบันก็ยังมิใช้อย่างทั่วถึง เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นทำให้ชาวอีสานสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีให้เป็น

ประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ เช่น โทรศัพท์มือถือ ที่สามารถกล่าวได้ว่า ปัจจุบันแทบไม่มีใครไม่มีโทรศัพท์มือถือรวมทั้งคนอีสานด้วย โทรศัพท์มือถือทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกมากขึ้น รวดเร็ว โดยเฉพาะในปัจจุบันยุคโซเชียลเน็ตเวิร์ก อินเทอร์เน็ตและการสื่อสารออนไลน์ ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการรับชมความบันเทิง แม้กระทั่งวัฒนธรรมบันเทิง อย่างหมอลำ โซเชียลก็ได้มีบทบาทในการเสพและรับชม ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าเทคโนโลยี ได้เข้ามามีส่วนทำให้วิถีของคนอีสานเปลี่ยนแปลง ดังที่ปรากฏในตัวอย่างเพลง ดังนี้

“ฝากคำถามยามคนท้อ อยู่ใสน้ำกำลังใจ **ห่างบักซี่บมีชาย เปิดเน็ตหาบมีพ้อ คนเคยรอ**
เคยเคียงข้าง เพิ่นหลอยซังกันแล้วบ้อ กลับมาหา กลับมารอ ลิมบ่ น้อคนเห็นใจ”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : กำลังใจอยู่ใสน้ำ)

“เทคโนโลยีไอทีได้เปลี่ยนแปลงวิถีชาวบ้าน **โซเซียลมีเดียสื่อสาร เข้าครอบงำชีวิต**
เพียงพอ แม่ใหญ่เลี้ยงจัวอยู่ทุ่ง โทรถามเลขหลวงพ้อ เด็กน้อยแพ้วพ้อว้อเล่นเฟซบุ๊ก บ่เชื่อพ้อ
แม่ คักตอกฎีปูนเกาหลิมักได้มักดีแท้ ๆ หันมาฟังลำกันแนอย่าตามกระแสจนลืมนอีสาน ซ่อยกันรักษา
ไว้แน อย่าตามกระแสจนลืมนอีสาน”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : อย่าถิ่มกันเด้อ)

“อ้อ...ใน พ.ศ.นี้ จังแม่นิดอ่อนหล่า บินจนว่าเหมียดาย แนมบ่เห็นหนทาง ย่างบ่ไหว
หัวใจท้อ บ่เคยเห็นกะมาพ้อ เป็น พ.ศ. หฤโหด โทดอี่หลี่พีน้องหมอลำร้องต้องพักงาน แม่นกน้อย อูไร
พร ประกาศฮอดบ้าน **ไลฟ์สดผ่านทางออนไลน์ แชร้กระจายให้คนเห็น** ความทุกข์เข็ญเวรต้อง พี
น้องเอ่ยธรรมดาคนเฮา มีนินทามีหย่อง มีคนฮักคนซัง คันดั่งได้ กะต้องอ่วย...”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : วอนปู่ขุนเดช)

จากเนื้อหาเพลงข้างต้น จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ และเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนอีสานจากในอดีตอย่างเห็นได้ชัด ในเพลง อย่าถิ่มกันเด้อ ที่เนื้อเพลงกล่าวว่า “**เทคโนโลยีไอทีได้เปลี่ยนแปลงวิถีชาวบ้าน โซเซียลมีเดียสื่อสาร เข้าครอบงำชีวิตเพียงพอ แม่ใหญ่เลี้ยงจัวอยู่ทุ่ง โทรถามเลขถามเบอร์หลวงพ้อ เด็กน้อยแพ้วพ้อว้อเล่นเฟซบุ๊กบ่เชื่อพ้อแม่...**”

ผู้แต่งนำเสนอภาพสังคมอีสานใหม่ที่เทคโนโลยีสื่อสารเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีคนอีสานได้ชัดเจน ซึ่งเป็นการแสดงตัวตนของคนอีสานผ่านพลวัต ในช่วงเวลากว่า 20 ปีที่เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ได้ทำหน้าที่นำเสนอวิถี การดำเนินชีวิตและยืนยันตัวตน ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อีสาน

ที่เห็นชัด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อยุคสมัยเปลี่ยน กระแสโลก รวมทั้งความเจริญในด้านต่าง ๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงไป สังคมอีสานก็ปฏิเสธความเจริญเหล่านั้นได้ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า วิถีอีสานใหม่ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ก็คือความเคลื่อนไหวของอัตลักษณ์ ที่ปรับตัวไปตามสภาวะการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมเศรษฐกิจ ความเป็นพลวัตของโลกอยู่ตลอดเวลา

อัตลักษณ์ด้านขนบประเพณี

ขนบประเพณี หมายถึง วิถีปฏิบัติและโลกทัศน์ของคนอีสานมีมีแต่ประเพณีวัฒนธรรมในภาคอีสานในแต่ละเดือน ที่นำเสนอตัวตนคนอีสาน จนเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

กล่าวคือในสังคมหนึ่ง ๆ มักจะมีการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งซ้ำ ๆ บ่อย ๆ จนเกิดเป็นความเคยชินแล้วปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นมรดกอย่างหนึ่งของสังคมนั้น เช่น ในสังคมชาวพุทธจะปฏิบัติตนเป็นพุทธบูชาในวันสำคัญทางพุทธศาสนาโดยการฟังเทศน์ ฟังธรรม ถวายศีล ทำบุญตักบาตร เป็นต้น การประพฤติปฏิบัติดังกล่าว เรียกว่าการปฏิบัติตนตามประเพณี

คนในภูมิภาคอื่นๆ เมื่อนึกถึง “อีสาน” จะนึกถึงภาพของความแห้งแล้งกันดาร อย่างไรก็ตามสิ่งนี้เป็นเพียงวาทกรรมชุดหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้น และเป็นการสร้างภาพเหมารวมให้กับ “ความเป็นอีสาน” เพราะแผ่นดินที่กว้างใหญ่ของอีสานนั้นยังมีหลายส่วนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากร และเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานหลายเพลงได้นำเสนอเนื้อหาภาพของ “อีสาน” ในมุมมองที่สวยงามทั้งกายภาพ และในสำนึก เพื่อนำเสนอภาพของอีสานว่ายังมีความงดงาม ทั้งทางธรรมชาติ โดยเฉพาะความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ที่นำเสนอผ่านงานประเพณีในแต่ละเดือนที่เป็นอัตลักษณ์ของอีสาน

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประเพณีไว้หลายทศวรรษ รัชนิกร เศรษฐ์ (2528) กล่าวว่า “ประเพณี คือการประพฤติตนที่สืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในหมู่คณะ เป็นนิสัยสังคมที่เกิดจากการที่ต้องเอาอย่างบุคคลอื่นที่อยู่รอบๆ ตน” ทั้งนี้สอดคล้องกับ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544) กล่าวว่า คนอีสาน นอกจากจะถูกหล่อหลอมตัวตนจากบรรพบุรุษแล้ว ชุมชนและวัฒนธรรมก็มีส่วนในการหล่อหลอมตัวตนของคนอีสานด้วย สังคมอีสานมีความยึดมั่นในระบบ ฮีต - คอง ประเพณีเป็นสำคัญ ชาวอีสานมี ฮีต - คอง ทำหน้าที่เป็นกฎ ระเบียบ เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้สังคมประพฤติปฏิบัติตามอันจะนำไปสู่ความสงบสุขร่วมกัน ฮีต หรือ ฮีตสิบสอง มาจากคำ คำว่า จาริต หมายถึงสิ่งที่ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ติงาม ประเพณีที่เป็นฮีตและคองของเพื่อให้ธรรมชาติอำนวยให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากชาวอีสานและสังคมอีสานมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และผูกพันกับหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นต้องมีการประกอบพิธีกรรมเพื่อเป็นการสักการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมถึงมีงานประเพณีอัน

เป็นวิถีบุญแห่งวัฒนธรรมอีสานที่ต้องปฏิบัติทุกเดือนตลอดระยะเวลา 1 ปี มีการจัดงานบุญพื้นบ้าน หรือประเพณีพื้นเมืองกันเป็นประจำ เป็นที่มาของประเพณี 12 เดือน ของชาวอีสาน เรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวอีสานนิยมปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ความเกี่ยวเนื่องของประเพณี 12 เดือน กับความคิดความเชื่อของคนอีสาน เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544) ได้ให้ความเห็นและ กล่าวไว้ว่า

“ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นโครงสร้างทางความคิด ความเชื่อ และเป็นพลังในการหล่อหลอมและผูกพันให้คนอีสานมีสำนึกแน่วแน่นอยู่กับสังคมเครือญาติผู้จำเริญ รอยวิถีชีวิตชาวนา ที่ฤดูกาลของธรรมชาติในรอบปีเป็นตัวกำหนดการประกอบพิธีกรรม อีกทั้งแห่งการผลิต การบริโภค ก็ได้รับการจัดวางให้ประสานสอดคล้องกับวันสำคัญของพุทธศาสนาและวันสำคัญของสังคมโครตวงศ์อย่างแนบเนียน แยกจากกันไม่ได้ ความผสมกลมกลืนทางโครงสร้าง สาระ และรูปแบบที่กำหนดไว้อย่างสอดคล้องกับการหมุนเวียนของธรรมชาติ เป็นวิถีปฏิบัติตามปฏิทินทั้งปี จึงเป็นประหนึ่งธรรมนูญชีวิตที่มีพลังอำนาจให้คนผู้อยู่ในวัฒนธรรมนั้นจัดการกิจของตน ครอบครัว และชุมชน ได้ลงตัว...”

ฮีตสิบสอง หรือ ประเพณี 12 เดือน นับว่าเป็นบุญประเพณีที่เหล่าชาวอีสานรับรู้ร่วมกัน เมื่อถึงงานบุญประเพณีไม่ว่าชาวอีสานจะอยู่ที่ใด เช่นเข้าไปทำงานในเมือง ก็จะพร้อมใจกันเดินทางกลับมาเพื่อร่วมประกอบและร่วมพิธีกรรมเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมงานบุญอีสาน ฮีตสิบสองเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในภาคเกษตรกรรมและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ท้องถิ่นและความอุดมสมบูรณ์ของชีวิตชาวอีสาน และยังเป็นเสมือนการบำรุงขวัญกำลังใจของชาวอีสานในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตด้วย ฮีตสิบสอง หรือ ประเพณีสิบสองเดือนของชาวอีสาน

ในเพลงสาวอีสานคิดฮอดบ้าน เนื้อหากล่าวถึงประเพณีของอีสานในแต่ละเดือน ที่นำเสนอวิถีปฏิบัติที่คนอีสานที่ยึดถือประเพณีตามฮีตคองอย่างเคร่งครัด ประเพณีในแต่ละช่วงเดือนอยู่ในสำนึกของคนอีสานอยู่เสมอ ไม่ว่าจะคนอีสานจะพลัดถิ่นไปทำงานหรือไปใช้ชีวิตอยู่ที่ไหน สำนึกความหลังที่เชื่อมโยงกับบุญประเพณียังคงอยู่ในความทรงจำตลอดเวลา ดังเพลง

“...คิดฮอดงานสงกรานต์เมื่อปีก่อน คิดฮอดตอนบุญบั้งไฟในคองแขน
เข้าพรรษาสัญญารับเป็นแพน ได้คองแขนเกี่ยวกับทุกงานบุญ ออกพรรษาหนาวมาฝน
ลากลิ้น บุญถิ่นพึ่งหมอลำทำกุศล รอยยิ้มใสชื่นใจทุกคน สุขใจล้นทุกยามปีใหม่มา
ฮอดเดือนสามถึงยามบุญข้าวจี บุญพะเวดเดือนสี่ ปีนันหนา เขาเที่ยวงานแห่กัน
หลอนฟ่อนเฮฮา พอจากมาหัวใจไม่เคยลืม”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : สาวอีสานคิดถึงบ้าน)

เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้ปรากฏอัตลักษณ์ขนบประเพณีต่าง ๆ ของอีสาน
ดังจะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีในเดือนเมษายนของทุกปี ซึ่งถือว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่
ของไทย จากการศึกษาบทเพลงที่ขับร้องโดยหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับประเพณี
สงกรานต์ ดังนี้ เพลงผู้บ่าวย่างซุม เพลงรักสาวนครสวรรค์ เพลงรักสาวปากน้ำโพธิ์ เพลงสัญญาว่า
ข่าวร้าย เพลงรักฟังหลังสงกรานต์ เพลงวันนี้ที่บ้านเฮา และเพลงแห่งทุกข์แห่งม่วน ตัวอย่างดัง
ตัวอย่างเพลง

“ผู้สาวเมืองสรวงน้องหล้าหน้าควงละเดินคุ่ม หนุ่มศรีสะเกษย่างซุมที่มาหามุ่งแม่ ดวงแด
แท้ ๆ เตอ ลำบากอยู่ข้างอยู่ต่างจังหวัดต่างอำเภอ บัดยามอยากพ้ออยากเจอ เส้นทางกะเย็น
เดินทางมา ไปชนหัวหอมมาฝากพะยอมที่หอมยั่วยวน...

บ่าวแนวแก้วกำเมืองดอกลำดวน พ้อหน้าเนียนวล ม่วนใจคลายเหงา เช่าวานกะกราบพา
อ้ายนี้หนาไปไหว้ปู่เก่า กะยังเว้าฮอดอนาคตเฮา ในสงกรานต์หน้าประสาสาวหนุ่ม...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18: ผู้บ่าวย่างซุม)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าหนุ่มสาวที่รักกันแต่อยู่คนละอำเภอหรือจังหวัด
โอกาสที่จะได้พบเจอกันนั้นต้องเป็นประเพณีที่สำคัญประจำปี เช่น ประเพณีสงกรานต์ ซึ่งประเพณี
สงกรานต์จะมีกิจกรรมที่ทำให้หนุ่มสาวได้รู้จักกันและร่วมสนุกสนาน นั่นก็คือการสาดน้ำและเมื่อจาก
กันไปก็จะนัดหมายกันหรือให้สัญญากันว่าจะมาพบเจอกันในประเพณีสงกรานต์ปีหน้า และต่างฝ่ายก็
จะรอวันสงกรานต์เพื่อทวงสัญญา

ในบางเพลงเทศกาลสงกรานต์เป็นเหมือนนาฬิกา ที่คอยเตือนความทรงจำว่าถึงเวลาที่
ได้นัดหมายกัน คนรักที่อยู่ห่างไกลกัน ก็จะถือโอกาสช่วงเวลายานบุญสงกรานต์จะได้กลับมาหากัน
ตามที่ได้สัญญาไว้ แต่เมื่อเวลาผ่านไป คำสัญญาและใจคน ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง เช่นที่ปรากฏ
ดังตัวอย่างเพลง

“...เสียงสัญญาว่ามันดัง คื้อดี คื้อดี คื้อดี คื้อดีคื้อดี คื้อดี คื้อดี คื้อดี คื้อดี
คื้อดี คื้อดี เสียงสัญญาว่ามันดังคื้อดี ค่าวเคียวขาดปัดขวัญอ้ายพวา แมวโพงฮ้อง
มาจากราวป่า จักจั้นร้องจำเวลาวิกาล ว่าวแอบฝันผก ตกจากหวางเสียงสัญญาว่า
มันอันตรธาน หรือเป็นกลางร้ายใจอ้าย ราวราน ย้านน้องลีมวันสงกรานต์ เอ้อ เออ
เฮอ เออ บ่มา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18 : สะนุว่าวข่าวร้าย)

“หลังสงกรานต์อ้ายก็ล้มสัญญา หลังเมษาหัวใจเราเริ่มรวน กะล่อนจริงพอหนูสิงตาสวด เฮ็ดนางเจ็บปวดหม่นเอเล่คือฮา หักมาฟังก็เมื่อหลังสงกรานต์ ล้มคลุกคลานย้อนผู้ชายใจดำ เห็นเขารวยเลยไปจ้อยต้องจำ เงินน้องมันตำอ้ายเลยเมินเห็นจร...”

“หลังสงกรานต์พี่ไปอ่านกินเขา หลังวันเนาน้องข้าใจน่าดู พี่จับเขาอยู่ใต้ต้นกำมปู น้ำตาไหลพลู รักมาฟังหลังสงกรานต์”

(ซึ่งเก็บจาก www.youtube.com: รักฟังหลังสงกรานต์)

คนอีสานที่ไปทำงานต่างถิ่น ในหนึ่งปีจะมีโอกาสกลับบ้านมาพักกายและเติมกำลังใจ ในช่วงเทศกาลที่เป็นวันหยุดยาว โดยเฉพาะงานสงกรานต์ นอกจากคนที่ไม่ไกลบ้านจะนับวันรอให้ถึงสงกรานต์เร็ว ๆ แล้ว คนที่อยู่ทางบ้าน โดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ ก็รอลูกหลานที่ไปทำงานกลับมาอย่างใจจดใจจ่อเช่นกัน ดังตัวอย่างเพลง

“...บุญเดือนห้าเมษาสงกรานต์ กลับตัวบ้านมาหาฮั่วไฮ่สวน หากินกันตามประสา คนอีสานบ้านนำมาฟังฟ้าฮ้องฮวน ถึงเป็นหนี้แต่กะมีสิทธิ์ม่วน ลูกเซแม่ล้วนม่วนขึ้นโฮแซว”

(ซึ่งเก็บจาก www.youtube.com: แห่งทุกข์แห่งม่วน)

จากเนื้อของเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีที่หนุ่มสาว รอคอยที่จะได้พบเจอกัน เพราะเป็นประเพณีที่ว่างเว้นจากการทำงาน คนที่พลัดถิ่นไปทำงานก็ตั้งหน้าตั้งตารอกลับบ้านในเทศกาลสงกรานต์ เพื่อจุดประสงค์ในการกลับมาประกอบพิธีอันเป็นวิถีปฏิบัติของชาวอีสานคือการสงเคราะห์บุตรบุญธรรมที่ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงการรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ และถือโอกาสพบปะญาติพี่น้อง และคนรักที่สัญญาต่อกันไว้ว่าจะกลับมาพบกันในเทศกาลสงกรานต์

จากตัวอย่างเพลงที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานนำเสนอให้เห็นถึงประเพณีสงกรานต์ซึ่งเป็นขนบสำคัญของคนอีสานที่ยึดถือและปฏิบัติกันมา ประเพณีสงกรานต์เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ ในการนำเสนอตัวตนในด้านวิถีชนบที่ยึดปฏิบัติมา แสดงให้เห็นว่าประเพณีสงกรานต์นั้นมีความสำคัญอย่างมากกับสังคมอีสาน เพราะในทุกๆปี ทุกคนตั้งตารอให้ถึงวันสงกรานต์ เพื่อที่จะได้กลับมาพบกัน หรือเพื่อทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งถือเป็นวิถีปฏิบัติที่ทำมาจนเกิดความเคยชิน รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ในการแสดงความรักความคิดถึง ระหว่างหนุ่มสาว ที่ห่างไกลกัน รอการกลับมาพบกันในงานบุญเทศกาลสงกรานต์ ดังนั้นประเพณีสงกรานต์จึงเป็นอัตลักษณ์ทางประเพณีที่นำเสนอวิถีปฏิบัติ ความคิด และตัวตน ของคนอีสานได้อย่างชัดเจน

2.ประเพณีการบวช ตามประเพณีอีสานนั้นถือว่าชายหนุ่มควรจะบวชเรียนเพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับประเพณีการบวชมี ดังนี้ ได้แก่ เพลงกองบวชคนยาก และ เพลงคนหรือโค ดังตัวอย่างเพลง

“กองบวชคนยากจนของนาคนจนด้อยต่ำ บ่มีดนตรีหมอลำมาฉลองคือเพิ่น
ดอกเด เอือนหลังน้อย ๆ เสริมไม้ยูคาทำท่าลิเพ มีเพียงคาราโอเกะให้เพื่อนฮาเฮ
ฉลองกองบุญ บ่ให้มีเหล้าบ่ได้ลัมจ้วคั่วไก่ เมื่อบวชบ่อยากทำลาย...กองบวชบ่ใหญ่
แต่ก็สุขใจอิมในครัทธา เห็นพ่อแม่ยิ้มเต็มหน้า นาคกลั่นน้ำตาบ่ไหว กองบวชคนยาก
ของนาคนจนด้อยต่ำ ขอบคุณหลายเด้อคนงาม...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9 เพลงกองบวชคนยาก)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า ชายหนุ่มควรจะบวชเรียนเพื่อแสดงความกตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา และการจัดงานบวชไม่ควรฆ่าสัตว์ตัดชีวิตและดื่มสุราหรือของมีนเมา เพราะเป็นงานที่เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ส่วนชายหนุ่มที่มีหญิงคนรักอยู่แล้วควรอย่างยิ่งที่จะบวชให้เรียบร้อยแล้วจึงแต่งงานตามประเพณี

“บัดนี้...โลกหมุนไปทางหน้าบ่คืนมาหม่องเก่า พวกคนเฮลุ่มมือนี้บ่คือก็ก่อนมา ฟังเบิ่ง
เด้อแม่ป่าผมหว่าลิจจริงใหม่ เห็นมาหลายพอแรงแงมบุษย์เฮาส้มยี่ จักลิตีเฒแล้วแนวเป็นทั้งประเทศ
ผมสังเกตเบิ่งแล้วแนวบ้านพัฒนา ลูกเต้าเกิดมาไม่ได้กินนมแม่ ลูกคนแท้ ๆ แต่ว่ากินนมโค...”

พอถึงเวลาเตรียมหาผ้าไตร เมื่อบวชให้พ่อแม่ชื่นชม ลาเพื่อนลาแฟนญาติมิตรทุกคน
บวชเอากุศลแทนค่าน้ำนม ช่วยตอบผมหน่อยครั้นท่านผู้ม กุศลค่านมเป็นของคนหรือโค”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: เพลงคนหรือโค)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าประเพณีการบวชเป็นการตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ และผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะแม่แล้วลูกต้องบวชแทนค่าน้ำนม แต่ในปัจจุบันลูกไม่ค่อยได้ดื่มนมจากอกแม่เท่าใดนักเนื่องจากมีนมที่ทำสำเร็จมาจากนมโค และความทันสมัยนี้จึงทำให้ไม่เห็นคุณค่าของความเป็นแม่ หรือลูกมีความสงสัยในประเพณีว่าจะบวชแทนค่าน้ำนมให้กับใครในเมื่อเขาไม่ได้ดื่มน้ำนมแม่ ในบางครั้งถ้าพฤติกรรมของคนเราเปลี่ยนไป เช่น การอยู่ การกิน อาจส่งผลให้ประเพณีเปลี่ยนไปด้วยก็ได้ เป็นต้น

จากตัวอย่างเพลงที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำลักษณะเสียงอีสานนำเสนอให้เห็นถึงประเพณีการบวชที่ลูกผู้ชายทุกคนต้องบวชเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อ แม้ในการบวชนั้นไม่ควรที่จะฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ในงานบวชตอนแห่หน้าคนนั้น หญิงคนรักก็จะไปช่วยอุ้มหมอนตอนแห่หน้าคนและฝ่ายชายก็จะฝากให้ฝ่ายหญิงดูแลพ่อแม่แทนในระหว่างที่ตัวเองบวชอยู่ ซึ่งเป็นการนำเสนอตัวตนของชาวอีสาน ที่โดดเด่นด้านความยึดถือความกตัญญูเป็นที่ตั้ง เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ว่าคนอีสานนั้นยึดคุณธรรมข้อนี้เป็นสำคัญ

3. ประเพณีออกพรรษา เป็นประเพณีที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 นับเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลาการจำพรรษาซึ่งกินเวลานาน 3 เดือน คนอีสานให้ความสำคัญกับประเพณี โดยการพาครอบครัวไปทำบุญ ตักบาตร และมีกิจกรรมการกุศลต่าง ๆ ที่วัดในท้องถิ่นของตนเอง จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำลักษณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับประเพณีออกพรรษา มีดังนี้ ได้แก่ เพลงไอ้หนุ่มชุมสาวเมน เพลงฟังลำคิดฮอดอาย และเพลงสาวอีสานคิดฮอดบ้าน ดังตัวอย่างบางเพลง ดังเพลง

“คิดฮอดงานสงกรานต์เมื่อปีก่อน คิดฮอดตอนบุญบั้งไฟในควงแขน เข้าพรรษา
สัญญารับเป็นแฟน ได้ควงแขนเที่ยวกันทุกงานบุญ **ออกพรรษา**หนาวมาฝนลากลับ
บุญกฐินฟังหมอลำทำกุศล รอยยิ้มใสชื่นใจทุกคน สุขใจล้นทุกยามปีใหม่มา ฮอดเดือน
สามถึงยามบุญข้าวจี บุญผะเหวดเดือนสี่ ปีนันหนาว เขาเที่ยวงานแห่กันหลอนฟ้อน
เฮฮา พอจากมาหัวใจไม่เคยลืม...”

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าประเพณีออกพรรษาก็เป็นอีกประเพณีหนึ่งที่ผู้คนในท้องถิ่นให้ความสำคัญและสนใจที่จะมาร่วมทำบุญที่วัด และอาจจะมีกิจกรรมที่เป็นการทำบุญร่วมกัน เช่น การทำผ้าป่าสามัคคี การทำรางวัลการกุศล ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติที่คนอีสานถือปฏิบัติมาอย่างยาวนาน

4. ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นประเพณีประจำปีของชาวอีสาน ที่สืบเนื่องมาจากพิธีการขอฝนจากพญาแถน หรือเทวดา โดยจัดพิธีจุดบั้งไฟเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพาะปลูกเมื่อหลังเทศกาลสงกรานต์ราวเดือน 6 ของทุกปี จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำลักษณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟ ดังนี้ เพลงออนซอนอีสาน เพลงบุญบั้งไฟไทยอีสาน และเพลงแบ็คเอ็มอีสาน ดังตัวอย่างเพลง

“ถึงเดือนหกตกช่วงเดือนพฤษภา อีสานบ้านบ้านเฮาก็มีบุญบั้งไฟ ประเพณี
ตั้งเดิมเริ่มไว้ จุดบั้งไฟเพื่อขอฝนชลธาร บั้งไฟหมื่นถวายเป็นพระยาแฉน เทิงบั้งไฟแสนเทิง
บั้งไฟล้าน สาวบัวแขวม่วนคักแล้วบุญบ้าน จรวดอีสานตำบ้านสะใจ ชุมไทยลาวเทิง
บัวสาวน้อยหนุ่ม ยืนเป็นกลุ่มดูบั้งไฟทะเล ตามบุญบั้งไฟปากกะจิบกันไป ครีกครื้นคัก
หลายน้อ บุญบั้งไฟบ้านเฮา ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6 เพลงบุญบั้งไฟไทยอีสาน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่ชาวภาค
อีสานให้ความสำคัญมากเพราะคนอีสานส่วนใหญ่ทำการเกษตร ดังนั้น น้ำหรือฝนจึงมีความสำคัญ
มาก เมื่อถึงเดือนหกเข้าฤดูทำนา คนอีสานจะจุดบั้งไฟสื่อสารให้พระยาแฉนทราบว่าจะถึงเวลาที่จะ
บันดาลฝนให้ชาวบ้านและจะได้เริ่มต้นฤดูกาลทำนากันได้ และนอกจากจะเป็นการขอฝนแล้ว
ความสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ คนในท้องถิ่นได้ร่วมกันทำบุญประจำปีโดยเฉพาะหนุ่มสาวมีโอกาส
ได้มาพบกันและก้จิบกัน อีกทั้งได้ดูจุดบั้งไฟขึ้นฟ้าเป็นความสนุกสนานครื้นเครงด้วย การถ่ายทอดใน
เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน บุญบั้งไฟคือประเพณีที่เป็นความภาคภูมิใจของคนอีสาน และคน
อีสานก็เต็มใจปฏิบัติตามฮีตวิถี เพื่อขอฝนจากพญาแฉน ทำให้บรรยากาศของประเพณีบุญบั้งไฟที่
ปรากฏในเพลง มีแต่ความสนุกสนาน และรื่นเริง

“แต่ก่อนข่อยซื้อบักทำ ฝรั่งเศส่านากะเลยได้ชื่อใหม่ มีอนันผลงานบุญบั้งไฟ ฝรั่งเศส
เพิ่นไปได้เว้านำเต็ม ๆ ข่อยพื่อนฝรั่งเศสออนซอนหลาย มาถามไถ่ ๆ วอลลิสสะยัวนม
ภาษาอังกฤษข่อยกะพอ เป่ม ๆ เลยตอบมายนมข่อยกะคือบักทำ ...

บ่ห้าวชาฮอดบั้งไฟจุด บ่ห้าวชาฮอดบั้งไฟจุด ปากฮ้อง กู๊ด ๆ แล้วกะขอลายเซ็น
บักทำกะถึงคราวจำเป็น บักทำกะถึงคราวจำเป็นต้องเขียนลายเซ็นเป็นภาษาฝรั่งเศส
กะเลยดั่งมาตั้งแต่เมื่อนั้น ไปไสไทบ้านข่อยกะเอ็นว่าเบ็คแฮม อย่างลือ ๆ กะมีผู้สาว
นม เอ็นเบ็คแฮม เบ็คแฮมข่อยทั้งปลื้มทั้งอาย เอ็นหลายจนชินกะยังว่า...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 6 : เพลงเบ็คแฮมอีสาน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่ชาวอีสานให้
ความสำคัญมากและจัดขึ้นทุกปีจนเป็นที่รู้จักและน่าสนใจของคนทั้งประเทศ และยังได้เผยแพร่จน
ชาวต่างชาติได้รับรู้และเดินทางมาชมกันอย่างมากมายในแต่ละปี ในเพลงเบ็คแฮมอีสาน เป็นอีกเพลง
ที่ผู้แต่งพยายามนำเสนอความพลวัตของวัฒนธรรมอีสาน ที่มีการรับและปรับตัวกับกระแสการพัฒนา
โดยเล่าผ่านคนต่างประเทศ ที่เข้ามามีบทบาทและสนใจในประเพณีอีสาน โดยใช้ภาษา เป็นสื่อกลาง
ในการกลืนวัฒนธรรม และถ่ายทอดวัฒนธรรมอีสานในคนต่างชาติได้รับรู้ โดยเฉพาะบุญบั้งไฟ

ที่เป็นอัตลักษณ์อีสาน เพราะบุญบั้งไฟ เป็นบุญที่นำเสนอความคิด ความเชื่อของคนอีสานโดยเฉพาะ ดังนั้นการที่ปรากฏการกล่าวถึงคนต่างชาติ ในเพลง เป็นการต่อยอดถึงกระแสการพัฒนา และลบภาพความด้อยพัฒนาของคนอีสานและการมีพลวัตที่เลื่อนไหลผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

จากตัวอย่างเพลงที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน นำเสนอให้เห็นว่าประเพณีบุญบั้งไฟนั้น เป็นประเพณีที่สำคัญมากสำหรับคนอีสานทุกคนจะได้ร่วมมือร่วมใจทำบั้งไฟ เพื่อถวายพระยาแถนให้ท่านประทานฝนมาให้ ในประเพณีบุญบั้งไฟก็จะมีการเตรียมสถานที่ มีการฟ้อนรำและการละเล่นต่าง ๆ ซึ่งทำให้ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นอัตลักษณ์อีสานที่โดดเด่นและเป็นเครื่องบ่งชี้ทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

5. ประเพณีบุญผะเหวด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าบุญมหาชาติ เป็นประเพณีบุญตามฮีตสิบสองของชาวอีสาน แต่ถ้าถือเป็นเรื่องทานก็เป็นประเพณีการบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ ชาวอีสานจะจัดทำบุญผะเหวดปีละ 1 ครั้ง ระหว่างเดือน 3 เดือน 4 ไปจนถึงกลางเดือน 5 โดยจะมีวันรวมตามภาษาอีสานเรียกว่า วันโฮมบุญ พุทธศาสนิกชนมาช่วยกันจัด คนแต่งศาลาหรือสถานที่ที่จะทำบุญ จัดเตรียมเครื่องสักการะดอกไม้ ธูปเทียน ข้าวตอก อย่างละพັນก้อน เป็นต้น คนอีสานให้ชื่องานบุญนี้ว่า “กินข้าวบຸນบุญ ผะเหวดฟังเทศน์มหาชาติ”

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับประเพณีบุญผะเหวด ดังนี้เพลงน้ำตาเซียงน้อย และเพลงกระเทยเฒ่า ดังตัวอย่างเพลง

“น้ำตาเซียงน้อย ย้อยไฟพาวัววันเจ้าวิวาร์ ย้อนหลงกรรมแม่ออก หลอกให้ข่อยลา
ลิกขา พอลิกออกมาเขาเอาผ้าจ้อย บุญผะเหวดปีนั้นเทศน์กัณฑ์มัทรีเธอเสียดาน้อย จดหมายมา
อ้อนให้ลิกพี่เณรยอดก๊กของข่อย จีวรเณรน้อยเลยอ้อนเป็นไฟ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: น้ำตาเซียงน้อย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า ประเพณีบุญผะเหวดเป็นงานบุญที่สำคัญสำหรับชาวพุทธ โดยทางภาคอีสานเมื่อมีงานประเพณีบุญผะเหวดตาจะมีพระเทศน์กัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสั่งสอนพุทธศาสนิกชน

“...เมื่อวานข่อยได้ยืนไทยบ้านเว้า เขาติกะเทยเฒ่าว่าพวกเฮาผีบ้าเห็นเฮานี้บ่มีคุณค่า
ปากเพิ่นกะด่าว่าบ่มีประโยชน์ ทำเบิ่งเดือนบุญผะเหวดปีนี้ บ่มีผู้ได้เฮ็ดดอกไม้ไหว้โบลล์ ผู้ใดกะอย่า

มาโทษกะเทยเผ่ามันโกรธโหดถึงการกระทำ คิดเบิ่งแห่นพ่อแม่พี่น้อง เจ้าบคิดนำบ่มองเห็นใจคำ ๆ ความดีที่ข่อยเคยทำลำบากตรากตรำตา คำ ๆ กะเทยเผ่าเด้อคำ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 15: กะเทยเผ่า)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าประเพณีบุญผะเหวดเป็นงานบุญที่สำคัญที่ทุกคนต้องมาเตรียมของช่วยกันก่อนถึงวันงาน เช่น จัดสถานที่ ทำดอกไม้ เตรียมอาหาร เป็นต้น จากการทำที่คนหลายคนมาทำงานร่วมกันก็จะมีพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ อาจจะมีการหยอกล้อกัน เล่นกัน เพื่อเพิ่มความสุขสนทนและสามัคคีของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

จากตัวอย่างเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่เกี่ยวกับประเพณีบุญผะเหวดสรุปได้ว่า บุญผะเหวดหรืองานบุญมหาชาติคืองานมหากุศลให้รำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือความดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลคือ ประโยชน์สุขของผู้คนที่กระทำดีเป็นสำคัญ ดังนั้น คนอีสานจึงถือเป็นเทศกาลที่ประชาชนทั้งหลายพึงสนใจร่วมกระทำบำเพ็ญ และได้อนุรักษ์สืบทอดเป็นวัฒนธรรมสืบมาจนถึงอนุชนรุ่นหลังที่ควรเห็นคุณค่า ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีสานในทางวิถีปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

6. ประเพณีบุญกฐิน เป็นงานบุญที่สำคัญสำหรับชาวพุทธทั่วประเทศ จะจัดขึ้นได้ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 12 ซึ่งมีช่วงเวลาจัดงานได้ภายใน 1 เดือน เท่านั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาแล้วได้ผลัดเปลี่ยนไตรจีวรใหม่ เนื่องจากของเก่าใช้นุ่งหมามาตลอดระยะเวลา 3 เดือน กฐินมี 2 ประเภท คือ กฐินเล็กหรือจุลกฐิน จะทำเสร็จภายในวันเดียว และมหากฐิน คือกฐินที่มีบริวารมาก ใช้เวลาเตรียมการนาน มีคนนิยมนำกันมาก เพราะถือว่าได้บุญได้กุศลมาก จากการศึกษาบทเพลงที่ขับร้องโดยหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับประเพณีบุญกฐิน มีจำนวน ดังนี้ เพลงกะเทยเผ่า และเพลงสาวอีสานคิดฮอดบ้าน ดังตัวอย่างเพลงดังนี้

“คิดฮอดงานสงกรานต์เมื่อปีก่อน คิดฮอดตอนบุญบังไฟในควงแขน เข้าพรรษา
สัญญารับเป็นแฟน ได้ควงแขนเที่ยวกันทุกงานบุญ ออกพรรษาหนาวมาฝนลากลื่น
บุญกฐินฟังหมอลำทำกุศล รอยยิ้มใสชื่นใจทุกคน สุขใจล้นทุกยามปีใหม่มา ฮอดเดือน
สามถึงยามบุญข้าวจี บุญผะเหวดเดือนสี่ ปีนันหนา เฮาเที่ยวงานแห่กันหลอนพ้อนเฮฮา
พอจากมาหัวใจไม่เคยลืม”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : สาวอีสานคิดฮอดบ้าน)

“...งานกฐินงานวัดงานบ้านกะป๋อี่คร้านข่อยเฮ็ดหนักกว่าเดิม เฮ็ดเวียกคาคนา คาคไฮ่ ป่หนีไปไลัยังเอาใจเข้าสู้ คิดเบ็งดูคิดเบ็งดูพี่น้องมาคิดตริตรองลงคิดเบ็งดู งานแบบได้ข่อยกะเอาใจสู้ บ่บอกข่อยอยู่สิขอความเป็นธรรม ขอความเป็นธรรมให้ กะเทยเฒ่าแหนเด้อค่า ขอความเป็นธรรมให้กะเทยเฒ่าแหนเด้อค่า หมู่เจ้ากะด่าแต่ กะเทย เสียใจเฮงน้อ ๆ ๆ ๆ ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 15: กะเทยเฒ่า)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอเห็นว่าประเพณีบุญกฐินเป็นประเพณีที่พำขึ้นหลัง ฤดูแล้งเก็บเกี่ยวข้าวจึงทำให้ประชาชนได้มีเวลาว่างมาร่วมกันทำบุญ อีกทั้งยังเป็นการ บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามและมีมหรสพ รื่นเริงโดยเฉพาะหมอลำ ซึ่งเป็นการแสดงที่คนอีสานชื่นชอบ หลังจากเสร็จสิ้นจากการทำงาน หรือพิธีกรรมตามประเพณี การแสดงมหรสพ สมโภชหมอลำ เป็นสิ่งที่คนอีสานให้ความสำคัญ เพราะหมอลำ เหมือนพื้นที่สำหรับผ่อนคลาย ปลดปล่อยความ เหมื่อยล้า และได้เสพความสนุกสนาน ซึ่งส่วนมากการแสดงหมอลำ ก็จะมีในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว ช่วงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงประเพณีบุญกฐิน ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน จึงนำเสนอให้ เห็นว่า ประเพณีบุญกฐิน เป็นช่วงที่คนอีสานได้ร่วมทำบุญครั้งใหญ่ และได้ชมหมอลำ เพื่อความ สนุกสนาน อีกด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเพณีสงกรานต์ ประเพณีการบวช ประเพณีออกพรรษา ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญผะเหวด ประเพณีบุญกฐิน เป็นประเพณีที่คนอีสานให้ความสำคัญ และยึดถือปฏิบัติตามฮีตวิถี อย่างเคร่งครัด เพราะจากเนื้อหาเพลงที่ปรากฏ ในแต่ละบุญประเพณี นำเสนอให้เห็นว่าคนอีสาน ปฏิบัติตามแบบแผนในแต่ละประเพณี ตามที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น ประเพณีสงกรานต์ หลังวันสงกรานต์ 1 วันจะเป็นวันเนา ซึ่งคนอีสานต้องทำพิธีกรรมตามความเชื่อ ของประเพณี เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าคนอีสานกับการยึดถือขนบประเพณี เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ เสียงอีสานถ่ายทอดตัวตนความมีแบบแผน ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อีสาน ซึ่งประเพณีหรืองานบุญ เฉพาะถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ถือเป็นวัฒนธรรมย่อยที่ถูกนำมาใช้เพื่อแสดง ความแตกต่างของคนอีสานจากกลุ่มคนภาคอื่น ๆ ดังนั้นงานประเพณีที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำ จึงนำเสนอความเป็นตัวตน และทำให้เห็นว่าคนอีสานแตกต่างจากคนภาคอื่นในด้านประเพณีอย่างไร ได้อย่างชัดเจน

อัตลักษณ์ด้านอาชีพ

อาชีพเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถบ่งบอกถึงสถานะความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมอาชีพที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีหลากหลายอาชีพ ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม อาชีพรับราชการ อาชีพ การแสดง และอาชีพรับจ้าง ดังนี้

1. อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดินเพาะปลูกพืชต่าง ๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ และการปลูกป่าไม้ ซึ่งแบ่งย่อยได้ดังนี้

(1) **อาชีพทำนา** เป็นอาชีพที่มีมาคู่กับคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะพื้นที่ภาคอีสาน ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตข้าวที่ใหญ่ที่สุด คนอีสานกับการทำนา ได้ถูกนำเสนอภาพแทนผ่านนาทกรรมมาอย่างต่อเนื่อง เพราะภาพของคนอีสานกับการทำนา ถือเป็นเครื่องบ่งอัตลักษณ์ที่นำเสนอตัวตนทางอาชีพที่เด่นชัด ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏอาชีพทำนา ดังนี้ ได้แก่ เพลงช่วยงานที่ร้านเหล้า เพลงเกี่ยวข้าวดออรอแฟน เพลงคลื่นรักใต้ต้นบักโก เพลงสาวจำปา เพลงร้องไห้ในห้องอัด เพลงแปดสองหน คนสองใจ เพลงสะนูว่าข้าวร้าย เพลงคนพันธุ์เสาะ เพลงพรปุ่นาค เพลงกะเทยเฒ่า เพลงพี่ก้อซ้อ เพลงดาวเด่นติดดิน เพลงออนซอนอีสาน เพลงเสน่ห์อีสาน เพลงแห่งทุกข์แห่งม่วน ซึ่งนำมายกตัวอย่างดังอย่างเพลง ต่อไปนี้

“อ้ายถ่มมัดกล้า จอตรถไถนาไว้ข้างคันแท เมื่อฮู้ข้าวจากอี่แม่ ว่ามีไถ้แก่ขอเจ้าแต่งตอง จากนำมบ้าน อ้ายเหล่นเล็ดหันยังบ่ทันใจ แนมเห็นรถจอดซ้ายล่าย คั่นน้อยคั่นใหญ่หน้าบ้านคำแพง ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14 : ช่วยงานที่ร้านเหล้า)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นการประกอบอาชีพทำนาในปัจจุบันที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำนา ได้แก่ รถไถนาเดินตาม ซึ่งนำมาใช้ไถนาแทนควายบางเพลงกล่าวถึงสภาพความเป็นจริงขอชาวนาในชนบทที่ต้องเข้าไปรับจ้างในเมืองใหญ่หลังเสร็จจากการทำนา ดังเพลง

“...สัญญาอยู่นานปีนั้น สัญญาอยู่นานปีนั้น เขาคุยกันอยู่ข้างอิมซ้อย อ้ายลาบาคำหวานจ้อย ๆ หลงคอยคินน้ำ แต่พอดำนาแล้วรถสองแถวพาอ้ายไกลห่าง บอกว่าไปหางานรับจ้าง เสร็จแล้ว ลีอวยคิน นื่องมายืนหอมซ้อเกี่ยวข้าวดออรออ้ายกลางทุ่ง เกี่ยวข้าวหอมอ้ายกะยังบ่โค้งหลงจ้อยอยู่บ่อนได้...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2 : เกี่ยวข้าวดออรอแฟน)

“บุญเดือนห้าเมษาสงกรานต์ กลับตัวบ้านมาหาฮั่วไฮ่สวน หากินกันตามประสา
คนอีสานบ้านนำมาพึ่งฟ้าฮ้องฮวน ถึงเป็นหนี้แต่กะมีสิทธิ์ม่วน ลูกเซแม่ล้วนม่วนขึ้นโฮแซว”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : แห่งทุกซ์แห่งม่วน)

จากเนื้อหาของเพลง สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่อย่างหนึ่งในการทำนาคือ ชาวนามี
รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ดังนั้นพอทำนาเสร็จจึงพากันเดินทางไปทำงานรับจ้างในเมืองใหญ่ เช่น
กรุงเทพมหานคร พอถึงฤดูกาลก็เกี่ยวกับจะเดินทางกลับบ้านเพื่อเก็บเกี่ยวข้าวของตนเอง

บางเพลงกล่าวถึงคนที่มีอาชีพทำนาที่อยู่ชนบทแต่ต้องการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ
ให้เหมือนกับคนที่อยู่ในเมือง ดังตัวอย่างเพลง

“...บ้านนอกคอกต้อมือถือซื้อมาเกือบหมื่น อยากรโทรหาแม่ขวัญยืน กะปมีคลื่น ปมี
เครือข่าย เหน็บเอวไปนาให้เขาว่าทันสมัย อยากรคุยกับเจ้ายามได้ จกมันขึ้นไปโทร...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: คลื่นรักได้ต้นบักโค)

จากบทเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นสภาพสังคมชาวนาที่ต้องการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
คือมือถือ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นทั้ง ๆ ที่ท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ยังไม่มี
เท่าที่ควร ดังนั้นคลื่นหรือเครือข่ายโทรศัพท์จึงไม่มี

ในการทำนานั้น คนที่เป็นหญิงสาวก็จะมีชายหนุ่มมาช่วยทำนา ดังตัวอย่างเพลง

“...ปีนี้ฝนดีแต่ไม่มีพี่ช่วยทำนา หนีจากสาวชื่อจำปาหนุ่มนาช่างกล้าหลอกกัน พี่ทิ้งงอไป
เคยคิดบ้างไหมลูกพ่อกำนัน น้องคิดถึงพี่บุญจันทร์จนไม่เป็นอันทำอะไรทำนา...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10: สาวจำปา)

จากเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าบ้านไหนมีลูกสาวก็จะมีชายหนุ่มในหมู่บ้านไปช่วย
ทำนา เพื่อเป็นการเอาใจพ่อ แม่ ของหญิงสาว ดังนั้นเมื่อชายอันเป็นที่รักทอดทิ้งก็ทำให้หญิงสาวไม่มี
กระจิตกระใจที่จะทำนา ต่อไป

เพลงบางเพลงนั้นก็นำเสนอให้เห็นภาพของคนที่เป็นแม่ต้องทำนาเพียงลำพัง เมื่อลูก ๆ
เดินทางเข้าเมืองใหญ่เพื่อทำงาน ดังปรากฏในเพลง

“หนุ่มเลิงสางเมืองราชสีมา จกบ้านมาอยู่วงเสียงอีสาน ผู้คนเยาะเย้ยว่าเราทะเยอทะยาน
อยากแต่จะดังไม่ดูสังขารตัวเอง ก่อนจากมาสัญญากับแม่ ลูกตั้งใจแน่วแน่ จะต้องเป็นนักร้องเพลง
คอยเปิดทีวีดูหน้าลูกชายคนก่ง จะร้องบรรเลงบทเพลงให้ดังกังวาน...”

“แม่ทำนาอยู่บ้านคนเดียว ลูกมาเที่ยวไลบความฝัน กำลังอัดเสียงข่าวร้ายก็ทำลายฝัน แม่สิ้น
ชีวิตไม่ทันฟังเพลงลูกชาย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 9: ร้องไห้ในห้องอัด)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นความลำบากของคนในชนบทแต่มีความใฝ่ฝันที่
อยากจะทำในสิ่งที่ตนเองชอบแต่กลับต้องมาทิ้งให้แม่ต้องอยู่คนเดียวและเจ็บป่วยจนต้องเสียชีวิตก่อนที่ลูก
ชายจะทำฝันได้สำเร็จเพื่อเป็นของขวัญให้แม่

บางเพลงกล่าวถึงการทำนา ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติ ดังบางตอนของเพลง ดังนี้

“ละแปดสองหนฝนมาช้ำ อ้ายซอมใจสาวนาจะทำทาลีเป็นต่าง จากที่เคยให้ความหวังสิรอ
ฟังข่าวอ้ายชายข้าวได้ไปแต่งตอง บาดฝนหายจั่งได้น้อง จั่งจอบส่องหาทางไป แปดสองหนคนสองใจ
ป่ห้วงใยสัญญาจ้อย...”

บ้านคันแทนาบักจกอ้ายจนบิ่น ย่อนนาแก่นปานหิน อ้ายแทบสิ้นปัญญา คนในหมู่บ้านเขา
พากันทิ้งนารวมทั้งแฟนอ้ายด้วยหนาคำสัญญาเจ้าป่ล่อยวาง....

ให้นำถ้าอ้อยฝนบ่มาอ้ายไถนาแก่น ให้นำแฟนที่ลืมหักแล้วใจแบ้วบ่หาย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14: แปดสองหนคนสองใจ)

จากเนื้อของเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นถึงสภาพของการทำนาที่ต้องอาศัยน้ำฝนตาม
ธรรมชาติ เมื่อฝนไม่ตกก็ทำให้เกิดความแห้งแล้ง ชาวนาจำต้องทิ้งนาเพื่อหางานทำในเมืองใหญ่

“...เสียงสนูว่าวเจ้าสูงโหยนต่ำ ล้มพลิกล้มคว่ำ วาวเล่นลมไกว เหมือนเสียงอ้ายครวญ
รัญจวนหัวใจ คึดฮอดทรมวยจากไกลบ้านนา...”

จากคนเคยฮักจากเฮือนเคยอยู่จากอู่เคยนอนจากดอนปู่ตา เมืองใหญ่ไฟแจ่งแสงสีงาม
ตายนลิ้มบ้านนาฟ้าแจ่งแสงจันทร์ เพ็ญเด่นฟ้าหน้านาเกี่ยวข้าว...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5: สนูว่าวข่าวร้าย)

จากเนื้อหาของเพลงดังกล่าวนำเสนอให้เห็นภาพการทำนา ซึ่งเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว
ข้าวก็จะใช้ลมเพื่อที่จะเล่นสนูว่าวได้ ชาวนาก็จะได้รับความเพลิดเพลินจากเสียงของสนูว่าว

“เพื่อนรุ่นเดียวกันกับข่อยเขาพกาพันหลอยเข้า กทม. เอาเด็กน้อยเป็นหมู่ส่วนคนเป็นคู่ยัง
หาบ่พ้ออยู่บ้านเฮ็ดนาล่อยพ้อ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: คนพันธุ์เลาะ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นภาพของชายหนุ่มในชุมชนที่ยังไม่แต่งงาน ถ้าไม่ได้
เดินทางไปทำงานในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ก็ต้องทำงานช่วยพ่อแม่อยู่ที่บ้าน

อาชีพเกษตรกรรมเป็นภาพของคนอีสาน ที่ถ่ายทอดวิถีชีวิตและบ่งบอกความเป็นตัวตน
คนอีสานได้ชัดเจน ช่วงเวลาของเดือน ก็เกี่ยวข้องกับฤดูกาลที่คนอีสานต้องประกอบอาชีพ ดังที่
ปรากฏในเพลง

“เถียงนาน้อยสายลมวอยความหลัง ผู้อยู่ข้างหัวอกกกระโดน อ้ายกับน้องเคยไปนั่งฟัง
ลมโตน เมื่อปลายฝนเราสองคนบนเถียงนา...”

สิ้นกันยาฝนเริ่มซาปลาเริ่มช้อน สายลมวอยลอยแจ้งข่าวหนาวจะมา ข้าวอุ่มท้องเตรียม
ออกกรวงตามเวลา อ้ายสบตากุมมือน้องมองทุ่งนา ปลาหนีน้ำมาสั่ง หนองสระยามค่ำ ยามบ่ายฟ้าลม
ลายฟ้าดั่งกว้าง ๆ เหลียวเบิ่งฟ้าชี้ฟ้าแล่นเปียงกายเป็นความหมายว่าฝนลิซาแล้ว...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17: พรปูนาค)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นภาพของการทำนา พอสิ้นเดือนกันยายนข้าวก็ตั้ง
ท้องเตรียมออกกรวงเพื่อรอการเก็บเกี่ยว ส่วนปลาที่อยู่ในสระที่ชวานาเลี้ยงไว้ น้ำก็เริ่มจะแห้งและพอ
น้ำแห้งก็จะจับมาเป็นอาหารในช่วงเกี่ยวข้าวพอดี ชวานาจะทำลักษณะอย่างนี้ทุกปี

ในบางครั้งชวานา ก็ถูกมองว่าต้อยต่ำ ซึ่งเป็นภาพที่คนอีสานถูกมองด้วยการเหยียดมา
เช่นนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่าทั้งจากคนอีสานด้วยกันและจากคนต่างภาค ผู้ชายอีสานที่ประกอบอาชีพชวานา
จึงประเมินคุณค่าตัวเองว่าเป็นคนต่ำต้อย ไม่กล้าที่จะไปชอบ หรือไม่อาจดูแลผู้หญิงที่ตัวเองชอบได้
เพราะด้วยสาเหตุที่มีอาชีพไม่มั่นคง ดังที่ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“พีก่อซ้อ แม่ดอกเตยก็เลยไม่รอ ศักดิ์นึ่งนึ่งสูงเพียงดาว ศักดิ์เฮานี้เตี้ยม่อต้อ พีกอกให้รอ
น้องบ่หัวชา เรามันจน ขุดดินกันโพนทำไร่ไถนา มาดอ้ายก่อก่อซ้อ ก่อซ้อ อนาคตงอบแจ่มบ่จ้าว เจ้าทิ้ง
จากลาไปหาแฟนใหม่...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8 : พีก่อซ้อ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพชาวนาหลายคนมองว่าเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยจนบางครั้งชายหนุ่มที่มีอาชีพทำนามีความรักให้กับหญิงสาว แต่กลับไม่ได้รับความรักตอบ เนื่องจากถูกหญิงสาวดูถูกว่าเป็นแค่ชาวนาจน ๆ

ไม่ใช่แค่ผู้ชายเท่านั้น ที่ประเมินคุณค่าว่าตัวเองต่ำต้อยต่ำ เพียงเพราะการมีอาชีพเป็นชาวนา ผู้หญิงอีสาน ที่เป็นชาวนาก็มีความคิด ในแบบเดียวกัน หากมีใครมาชอบ หรือไปชอบใคร ก็มักจะประเมินตัวเองว่าไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นเพียงผู้หญิงชาวนาจน ๆ ดังที่ปรากฏในตัวอย่างเพลง

“เป็นสาวบ้านป่าหน้าตาบ่ดี ทางเครื่องอย่างเรานี้มีคนสนใจ บ่แม่นแดนเซอร์ ไฮโซหน้าใส พวกเราก็ภูมิใจในอาชีพศิลปิน พักงเมื่อบ้านทำไร่ไถนา พอเปิดวงก็มาเดินกินรำกิน บ่เคยใฝ่สูงอยากเป็นศิลปิน ดาวเด่นติดดินคงบ่ได้เป็นดารา...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13 : ดาวเด่นติดดิน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าหญิงสาวในชนบทบางคน พอเสร็จจากฤดูกาลทำนา ก็อาจจะหาอาชีพเสริมทำ เช่น การเป็นทางเครื่องในวงดนตรีลูกทุ่งต่าง ๆ และเมื่อหมดจากเทศกาลที่ได้ทำการแสดงแล้วหรือถึงฤดูกาลทำนาอีกครั้งก็จะกลับมาทำนาตามเดิม

นอกจากนั้นแล้ว การกล่าวถึงอาชีพชาวนา ไม่ได้มีเพียงแค่มุมมองที่ประเมินค่าตัวเองให้ดูต่ำต้อย แต่ในอีกมุมหนึ่งของชาวอีสาน กลับมองว่าการทำนา หรือการอยู่กับบ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้อยู่กับคนที่รัก แค่นี้ก็เป็นความสุขแล้ว โดยเฉพาะในมุมมองของคนเฒ่าคนแก่ มองว่าการทำนา บนผืนแผ่นดินอีสาน เป็นความสุข และความอบอุ่นใจ จึงพยายามนำเสนอความสวยงามของภาพทุ่งนา และอาชีพชาวนา ดังที่ปรากฏ ดังตัวอย่างเพลง

“...คืนมาได้ คืนมาบ้าน ออนซอนอีสาน ชมผ้าจันท่ง แดงอ่องต่ง พอปานน้ำย้อม ยืนอ้อมไช้เนา แสงแดดจ้าไ้อัยอาบปานาทาม โสนงามลีเหลื่องสูงค้อฮ้องบานแย้ม ปานแถบแต้มไ้อัยแถบแต้ม ดอกกระเจียวแซมแลม บานแย้มเลาะท่ง สายรุ้งโก่งซึ้งลั้ง ซึงฟ้าว่าแม่นโคม รุ่งลอยเล่นลมงามดั่ง โค้งสวรรค์...”

(ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีสาน)

ตะวันรอนรอน นกเอี้ยงจ้องต้อนควายคืนถิ่น เข้าออกท่ามาหากิน ค่ำก็บินคืนเข้าเข้าคอน
เสียงชอกอไผ่ ริ่งเรไรกล่อมไพรให้นอน ข้าวรอเคียวพ่อเขียวใบหม่อน คืดฮอดเข้มพรให้ย้อนขึ้นมา
ข้าวรอเคียวพ่อเขียวใบหม่อน โอ้เพราะเข้มพรให้ย้อนคืนนา”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : เสน่ห์อีสาน)

“หากินกะพอหม่มปาก กะจั่งแม่นทุกข์แม่นยากละมีแต่หนีแต่ลิน ลูกหลานกลับบ้าน
คืนนา คือลีส่วงวะไปหาเหล่ามาริน มาแล้วพอนเหย้าฟ้าทำดิน ยอนไล่เสียงพิณจังหวะทุกข์แห่งม่วน
แห่งทุกข์แห่งม่วน แห่งทุกข์แห่งม่วน แห่งทุกข์แห่งม่วน อวาม่วน ม่วน ม่วน”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : แห่งทุกข์แห่งม่วน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็น ว่าคนอีสาน ที่ต้องเดินทางไปทำงานในเมืองใหญ่
เนื่องจากต้องหาเงินเพื่อให้ครอบครัวและคนที่รักมีชีวิตที่ดีขึ้น ในครอบครัวหนึ่ง ต้องมีคนหรือหลาย
คนที่ต้องเสียสละเพื่อไปดิ้นรนหางานทำในเมืองใหญ่ เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวที่อยู่ชนบท
แต่ในสำนักของคนอีสาน ท้องทุ่งนา ยังคงอยู่ในความทรงจำ และเป็นทีที่โหยหา อยากกลับมา และ
เป็นภาพแห่งความทรงจำในมนโสนานึกอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าภาพแทนของทุ่งนาอีสาน จะมีความ
แห้งแล้งหรือทุกข์ยากเพียงใด ในมุมมองคนทั่วไป แต่ในสำนักของคนอีสาน ที่ถ่ายทอดในเพลงลูกทุ่ง
หมอลำคณะเสียงอีสาน ยังคงนำเสนอภาพท้องทุ่งนา ที่ยังคงสวยงาม ทุกคนที่อยู่ชนบท ยังคงรอการ
กลับมาของลูกหลานหรือคนที่รักที่เดินทางไปทำงานในเมืองใหญ่ พยายามนำเสนอความงดงามในมน
สำนึกและภาพความทรงจำ ถึงทุ่งนาให้คนที่อยู่ทางไกลได้หวนคิด และย้อนกลับมายังพื้นที่แห่ง
ความสุขที่แท้จริง นั่นก็คือ “ท้องทุ่งนา”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจากตัวอย่างเพลงที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ
เสียงอีสาน นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพทำนานั้นเป็นอาชีพที่อาศัยธรรมชาติจากน้ำฝน ถ้าฝนแล้ง ชาวนา
ก็ต้องเดินทางไปทำงานรับจ้างในเมืองหลวง การไปเป็นทางเครื่องในวงดนตรี วงหมอลำคณะต่าง ๆ
ในการทำนานั้น บางครั้งก็ต้องอาศัยเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อทุ่นแรง เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว เช่น
รถไถนาเดินตาม และมีการนำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารเข้าไปใช้ นั่นคือ โทรศัพท์มือถือ ถึงแม้ว่าใน
ชนบทอีสานจะไม่ค่อยมีเครือข่ายแต่พวกเขาก็จำยอมเพื่อความสะดวกของตนเอง อย่างไรก็ตาม
ถึงแม้ว่าท้องทุ่งนาอีสานจะมีความแห้งแล้ง หรือกันดารเพียงใด เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน
ก็ยังนำเสนอภาพของชาวนา และทุ่งนา ในมนโสนานึกของคนอีสาน ว่ามีความสวยงาม และเป็น
พื้นที่ที่ให้ความอบอุ่น และอยู่ในสำนึกรักของคนอีสานอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการทำนา จึงเป็น
เครื่องบ่งชี้ อัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนคนอีสาน ได้อย่างชัดเจน ว่าคนอีสานเกิดและเติบโตมากับอาชีพ

ทำนา และอยู่บนท้องทุ่งนา ไม่ว่าจะคนอีสานจะอยู่ที่ไหน หรือต้องไกลถิ่นฐานเพียงใด ความเป็นชาวนา หรือลูกชาวนา ยังคงติดตัวและเป็นตัวตนของคนอีสานอยู่ตลอดเวลา

(2) **อาชีพทำไร่** ได้แก่ อาชีพการปลูกพืชไร่ ซึ่งชาวอีสานจะทำอะไรควบคู่ไปกับการทำนา บทเพลงที่ขับร้องโดยหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ปรกฏอาชีพการทำไร่ ดังนี้ ได้แก่ เพลงสาวจำปา เพลง พี่ก้อช่อ เพลงกะเทยเฒ่า และเพลงดาวเด่นติดดิน ดังตัวอย่างเพลง

“ปีนี้ฝนดีแต่ไม่มีพี่ช่วยทำนา หนีจากสาวชื่อจำปาหนุ่มนาข้างกล้าหลอกกัน พี่ทิ้งน้องไปเคยคิดบ้างไหมลูกพ่อกำนัน น้องคิดถึงพี่บุญจันทร์จนไม่เป็นอันทำอะไรทำนา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 10 : สาวจำปา)

“...งานกุฏิงานวัดงานบ้านกะบ่ขี้ค้ำนข่อยเฮ็ดหนักกว่าไผ เฮ็ดเวียกคาคานาคาดไฮ่ บ่หนีไปไผยังเอาใจเข้าสู่ คิดเบิ่งตู่คิดเบิ่งตู่พี่น้องมาคิดตริตรองลองคิดเบิ่งตู่ งานแบบได้ข่อยกะเอาใจสู่ บ่บอกข่อยอยู่สิรอความเป็นธรรม ขอความเป็นธรรมให้กะเทยเฒ่าแห่นเด้อค่า ขอความเป็นธรรมให้กะเทยเฒ่าแห่นเด้อค่า หมูเจ้ากะดำ แต่กะเทยเสียใจเฮงน้อ ๆ ๆ ๆ”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 15: กะเทยเฒ่า)

“...พี่ก้อช่อ แม่ดอกเตยก็เลยไม่รอ คักดีน้องนั้นสูงเพียงดาว คักดีเฮานี้เตี้ยม่อต้อ พี่บอกให้รอน้องหัวขา เรามั่นจน ชุดดินก้นโพนทำอะไรไถนา มาดอ้ายก้อช่อ ก้อช่อ อนาคตงอบแจ่ม บ่จำ เจ้าทิ้งจากลาไปหาแฟนใหม่ ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8: พี่ก้อช่อ)

“...เป็นสาวบ้านป่าหน้าตาดี หางเครื่องอย่างเรานี้ปมีคนสนใจ บ่แมนแดนเซอร์ไฮโซหน้าใส พวกเราก็ภูมิใจในอาชีพศิลปิน

พักวงเมื่อบ้านทำไร่ไถนา พอเปิดวงก็มาเต้นกินรำกิน บ่เคยใส่สูงอยากเป็นศิลปิน ดาวเด่นติดดินดงบได้เป็นดารา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: ดาวเด่นติดดิน)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าวจะไม่ได้บอกความหมายตรง ๆ ว่าชาวอีสานทำอะไรโดยปลูกพืชอะไร แต่ที่นิยมปลูกไปพร้อมกับการทำนา หรือปลูกสลับกับการทำนา ก็มีเช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง มันสำปะหลัง เป็นต้น ชาวอีสานเป็นคนที่มีความอดทนต่ออาชีพทำไร่ ทำหน้าที่ต้องขุดดิน ตากแดดตลอดทั้งวัน แต่ก็เป็อาชีพที่บรรพบุรุษสร้างขึ้นมามาและได้ถ่ายทอดมาให้คนรุ่นหลังได้ภาคภูมิใจ

อาชีพทำไร่อาจจะต้องใช้แรงงานหนักมากแต่ชาวนา ก็มีความสุข เพราะในบางครั้งที่ทำงานไปก็อาจจะ มีกิจกรรมอย่างอื่นไปด้วย เช่น หนุ่มสาวได้จับกัน เด็ก ๆ เล่นว่าว ร้องเพลง เป็นต้น เพลงลูกทุ่งหมอลำ ลักษณะเสียงอีสานนำเสนอให้เห็นการทำอาชีพทำไร่ ของคนอีสานที่นิยมทำควบคู่กับการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนอีสานส่วนมาก ถือเป็นอัตลักษณ์อาชีพอีกหนึ่งอาชีพที่ต่อยอดภาพความเป็นอีสาน ที่ต้องใช้แรงงาน ตกแดดตากฝน “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะลำบากในการใช้แรงงาน แต่คนอีสานก็ภูมิใจในงานอาชีพที่ตนเองทำและสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ อัตลักษณ์ทางอาชีพอีกอาชีพหนึ่งของคนอีสาน

(3) อาชีพทอผ้าไหม อาชีพทอผ้าไหมเป็นอาชีพชาวอีสานที่มีมาคู่กับคนอีสานตั้งแต่โบราณ เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตได้เป็นจำนวนมาก เพลงลูกทุ่งหมอลำลักษณะเสียงอีสาน ปรากฏอาชีพทอผ้าไหม คือเพลงออนซอนอีสาน และเพลงเทพธิดापามอน ดังตัวอย่างเพลง

“งานประจำปีประกวดเทพีผ้าไหมผ้าไหม ผูกเสี่ยวผูกมัดหัวใจ ขอนแก่นนั้นงานไหมเชิญ ชม หนาวลมธันวาคมอากาศ ยิ่งไม่ควรพลาดประกาศศักดิ์ศรี หนึ่งซัดของอุดรธานี ก็คือของดีอีสานบ้านเฮา บ้านเชียงเลื่องลือทั่วโลก ไห่ค่านำโชคมรดกไหมผี อุดรนั้นมีของดี ไห่ขึ้นรถฟรี ไหมี่ตำนาน นำครัทธาวัตม์ฉิมมาวาส มูนมังของชาติพุทธศาสนา หลวงปู่ภาค ผู้คนครัทธากราบไหว้บูชา แวะมา ขอพร...”

(ซึ่งเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com : ออนซอนอีสาน)

จากเนื้อหาเพลงจะเห็นได้ว่า ผ้าไหม และผ้าไหมมัดขิด ซึ่งเป็นผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของอีสาน เพราะเป็นการนำเสนอถึงภูมิปัญญาและฝีมือทางด้านศิลปหัตถกรรมของคนอีสาน จึงมีการจัดงานเทศกาล งานไหม และการนำลายผ้าไหมมัดขิดที่มีเอกลักษณ์มาใช้เป็นสัญลักษณ์ประดับตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ เพื่อต่อยอดและนำเสนอความสำคัญของ “ผ้า” ที่ผูกโยงติดกับวิถีชีวิตของคนอีสาน

นอกจากนั้นอาชีพการทอผ้า เป็นเสียงของผู้หญิงอีสาน ที่ประกาศศักดิ์ศรี ความเป็นผู้มีศิลปะ และฝีมือ ที่ไม่แพ้ใครเลย ถึงขั้นได้รับการขนานนามให้เป็นเทพธิดา ดังที่ปรากฏในเพลง เทพธิดापามอน ดังตัวอย่างเพลง

“บ้านน้องปลุกมอนเลี้ยงไหม เก็บใบมอนมาเลี้ยงม่อน เสียงแคนลุดสะแนนออนซอน ม่อนกินใบมอนก่อนมาเป็นเส้นไหม ม่อนกินใบมอนก่อนมาเป็นเส้นไหม สายใย สายใจ สายแนน ขอนแก่นดินแดนไหมไทย ชนบทแนวเนื้อเชื้อไข ถักทอผ้าไหมมาตั้งแต่โบราณ ถักทอผ้าไหมมาตั้งแต่โบราณ น้องเป็นสาวทอผ้าไหมอยู่ท้องไร่ท้องนกันดาร บักล้าเหมือนนางงามจักรวาล หนุ่มชานนามว่าเทพธิดापามอน หนุ่มชานนามว่าเทพธิดापามอน อยู่บ้านช่วยแม่เลี้ยงไหม เก็บใบมอนมาเลี้ยง

ม่อน อยากมีชายมาร่วมเรียงเคียงหมอน ช่วยเก็บใบมอนมาเลี้ยงม่อนเลี้ยงใหม่ ช่วยเก็บใบมอนมาเลี้ยงม่อนเลี้ยงใหม่”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16: เทพธิดาป่ามอน)

“คือหมากหุงกับปลาแดกต๋วงแซบหลายหลายห้วง เมื่อเป็นล้มตำ คือสายเส้นไหมผูกลายมัดหมี่ คู่กันกับก็ กะสวยว่าสาวตำ หมูเฮืออีสาน คือลูกหลานหมอลำ ความจนคุกคาม ยังลุกขึ้นยื้อนพ้อนแอ่น”

(ซึ่งเก็บเพลงจาก www.youtube.com : ลำนำพินแดน)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นภาพของชาวอีสานที่มีอาชีพในการทอผ้าไหม จนเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เป็นแหล่งทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของภาคอีสาน และเป็นอาชีพที่มีมาตั้งแต่โบราณ การทอผ้าไหมเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ นำเสนอว่าอาชีพการทอผ้าไหมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนอีสาน การนำเสนอภาพคนอีสานกับการทอผ้าไหม มีความเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์พื้นที่ ที่มีความโดดเด่น กล่าวคือในเนื้อเพลงกล่าวถึงอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแหล่งทอผ้าไหมที่สำคัญและมีชื่อเสียงของภาคอีสาน

อาชีพการทอผ้า กับผู้หญิงอีสานนั้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะการทอผ้าไหมซึ่งเป็นผ้าที่มีความสวยงาม และเป็นเอกลักษณ์ของอีสาน การถือปฏิบัติของคนอีสานตั้งแต่โบราณ มีความเชื่อและถูกสั่งสอนมาว่า “ผู้หญิงต้องสามารถทอผ้าได้” เพราะผ้าหรือเครื่องนุ่งห่ม ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้หญิงซึ่งเป็นผู้ที่ดูแลบ้านและสามารถต้องจัดเตรียมให้พร้อม การทอผ้ากับผู้หญิงอีสานจึงถือว่าเป็นของคู่กัน ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นอัตลักษณ์แทนเสียงของผู้หญิงอีสานที่แสดงถึงตัวตนและความสามารถด้านอาชีพ ที่บ่งบอกฝีมือ และความปราณีต ทางศิลปะหัตถกรรมของผู้หญิงอีสาน จนได้รับการขนานนามให้เป็น **“เทพธิดาป่ามอน”**

ดังนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน มีความเกี่ยวข้องกับผ้าไหม และผ้าหมี่ โดยเฉพาะในมิติด้านการแสดงผลงานหน้าเวที หมอลำคณะเสียงอีสานใช้ผ้าไหม ในการชูอัตลักษณ์ การแต่งกาย ทั้งนุ่งกระโปรง หมอลำ ผ้าไหม และผ้าหมี่ขิด จึงถูกนำเสนอผ่านเพลงเพื่อบ่งบอกตัวตนและเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อาชีพของคนอีสานได้อย่างชัดเจน

2. อาชีพรับราชการ

อาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติและได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ๆ อาชีพรับราชการที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานนั้น จำแนกได้ 3 อาชีพ ดังนี้

(1) **รับราชการตำรวจ** เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนและเป็นที่ชื่นชอบของหญิงสาว โดยเฉพาะผู้หญิงอีสาน ซึ่งมีค่านิยมชอบผู้ชายในเครื่องแบบ ดังนี้ ได้แก่ เพลงน้ำตาจ่าน้อย เพลงขวัญใจจ่าน้อย และเพลงน้ำตานักเลง ดังตัวอย่าง

“ยศแค่จ้าวาสนาบ่ได้ติดดาว แง่งเก่า ๆ รองเท้าบ่ได้ขัดมัน ปีนสามแปดชั้นนิมบ่ค่อยใช้งาน
ชีวิตราชการผู้พิทักษ์สันติราชไทย...

ตำรวจไทยต้องเจ็บปวดรวดร้าวเพราะหญิง เจ็บใจจริงพออยากเฮ็ดปิ่นลั่นไล่ ทหารบกมา
เวียนเธอก็เปลี่ยนใจ เก่งแต่จับผู้ร้าย จับหัวใจเรอบได้เลย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: น้ำตาจ่าน้อย)

“...พ่อผู้ใหญ่เปิดไฟเขียวให้อ้ายเที่ยวทาง เรื่องต่าง ๆ รับรองไม่คล่องปัญหา แฟนตำรวจ
ต้องนับขวดน้องกะบ่ว่า อยากรับครีภรรยาผู้พิทักษ์สันติราชไทย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4: ขวัญใจจ่าน้อย)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพรับราชการตำรวจ เป็นอาชีพหนึ่งที่ผู้ชายใฝ่ฝันอยากจะเป็นเพราะนอกจากจะมีเกียรติในสังคมแล้ว ยังมีส่วนทำให้หญิงสาวชอบ และภาคภูมิใจในอาชีพ อย่างไรก็ตามสังคมอีสานกับอาชีพรับราชการ เป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยกย่องในหมู่บ้าน ทำให้ตำรวจในมุมมองของคนอีสานเป็นอาชีพที่คอยช่วยเหลือและเคียงข้างประชาชน ได้รับความเกรงใจและไว้วางใจ เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ ที่นำเสนอว่า สังคมอีสานยังมีความนับถือระบบราชการ ซึ่งนำเสนอตัวตนว่าคนอีสานเป็นคนอยู่ในกติกาและระเบียบของสังคม ปฏิบัติตามแบบแผนที่สังคมวางไว้ได้อย่างเคร่งครัด เป็นอัตลักษณ์ที่เป็นตัวตนที่คนอีสาน ซึ่งได้นำเสนอผ่านบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

(2) **รับราชการทหาร** เป็นอาชีพที่ต้องปกป้องอธิปไตยของชาติ เพื่อให้เพื่อนร่วมชาติอยู่เย็นเป็นสุข ต้องนอนกลางดินกินกลางทรายอยู่ห่างไกลจากคนรักและครอบครัว นับเป็นอาชีพที่มีความเสียสละเป็นอย่างยิ่ง ปรากฏดังนี้ ได้แก่ เพลงลารักกลับแนวรบ และเพลงแพ้รบสนามรัก ดังตัวอย่างเพลง

“กลับจากแนวรบมาพบบัตรเชิญ น้องนางจะเดินเข้าประตูวิวิธ หัวใจทหารชายแดนเย็น
ซาเหมือนโดนฟ้าผ่าลงมากลางใจ ไม่เคยนึกฝันว่าวันที่กลับ น้องจะเตรียมต้อนรับด้วยความโหดร้าย

จัดงานกินตองเตรียมฉลองชัย แล้วเชิญพี่ไปเป็นเกียรติในงานทอดนั้งวางปิ่นสะอื้นในอก เออ เอ้อ เออ เฮอะ เออ น้ำตาไหลตกหัวอกทหาร ผู้ศึกชายแดนหลายปีเนิ่นนาน รบมาแหลกลาญไม่เคยแพ้ใคร...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: แพ้รักสนามรบ)

“...ไม่อย่างจ้อดีตรักข้า ไม่อย่างจ้อดีตรักข้า หวนคืนกลับมาสู่ชายคา ต้นที่ลีดาเปิด เทคนาเอารูปคนลี้มคำ ใส่กรอบลีดาส่งคืนเขาไป แล้วเอารูปหญิงที่รักแน่วแน่คือรูปแม่ใส่แทนเก็บไว้ ชีวิตเพื่อแม่สู้เพื่อแผ่นดินไทย คือปณิธานใจทหารไทยชายแดน...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1 : ลารักกลับแนวรบ)

จากเนื้อหาของทั้งสองเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพทหารที่ต้องแบกปืนสู้กับข้าศึกที่อยู่ตามชายแดนมีความเสี่ยงและหัวใจห่อเหี่ยวเกี่ยวกับความรักเพราะต้องจากครอบครัว พ่อ แม่ และที่สำคัญคือ คนรัก กลัวว่าคนรักจะเปลี่ยนใจจากตนเอง อีกทั้งการติดต่อสื่อสารก็อาจจะลำบากเพราะทหารต้องตระเวนไปตามที่ต่าง ๆ จากเพลงนี้ก็กล่าวถึงว่าชายหนุ่มที่เป็นทหารกลับมาเยี่ยมบ้านแล้วพบว่าคนรักกำลังจะแต่งงาน ก็ทำให้ได้รับความเสียใจอย่างมาก แต่ก็ยังมีผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ที่รัก ปรารถนาดี และให้กำลังใจกับตนมาตลอด นั่นก็คือ แม่ แต่อย่างไรก็ตามเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้พยายามนำเสนอภาพความเสียสละ และเข้มแข็งของอาชีพทหาร ด้วยความภูมิใจ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้เอกลักษณ์ ว่าคนอีสานยังให้เกียรติและภาคภูมิใจในความเป็นทหาร นำเสนอว่าสังคมอีสานมีความเคารพในระบอบระเบียบ ซึ่งเป็นตัวตนที่ชัดเจนว่าคนอีสาน กับอาชีพราชการทหารมีความผูกพันกับสังคมอีสาน

(3) **รับราชการครู** เป็นอาชีพที่มีเกียรติ และครูมีความมุ่งมั่นในการที่จะสั่งสอนศิษย์ ให้เป็นคนดี มีความรู้ เป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป แม้อาชีพครูจะมีเงินเดือนน้อยก็ตาม ปรากฏดังนี้ได้แก่ เพลงมอเตอร์ไซค์ฮ้าง เพลงหัวสีกหัวข่ม และเพลงรักเปลี่ยนเพราะเรียนต่อ ดังตัวอย่างเพลง

“อ้ายเป็นครูน้อย อ้ายเป็นครูน้อยบรรจุใหม่ ซีมอเตอร์ไซค์คันเก่าเขาไม่แลปีกอ้อคันโกโต โยตำมางามแท้ มาเที่ยวมาแวงส่งเจ้าทุกเช้าแลง มาเที่ยวมาแวงส่งเจ้าทุกเช้าแลง...”

น้ำตาครูน้อย น้ำตาครูน้อยย่อยไทยด ๆ อยากจะมีรถปิ๊กอัพเหลือเกินมอเตอร์ไซค์ฮ้าง มอเตอร์ไซค์ฮ้างขาหมางเมิน อยากจะกู้เงินสหกรณ์ผ่อนรถยนต์ อยากจะกู้เงินสหกรณ์ผ่อนรถยนต์”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 11: มอเตอร์ไซค์ฮ้าง)

“หัวสีกหัวข่มเพราะความฮักเฮาร้าวรรณ ข้าราชการหนุ่มแน่นแรงแพนเฮาไป ไอ้หนุ่มภารโรงเรียนบนดงพงไพร ลูกสาวครูใหญ่แพนเฮาเขาไปมักครู ลูกจ้างชั่วคราวอย่างราเขาเลยตีจาก ต้อง

มากหักเสียวหัวสักรั้งแมนอดสู เรียนจบปริญญาหวังจะได้เป็นครู แต่สอบบรรจุได้กลายเป็น
ภารโรง...”

(วีซีดี 3 เพลง หัวสักรั้งหัวข่วม)

“ผู้ครุเมียครุ กินอยู่กันมาหลายปี เรียนจบปริญญาตรี สอนอยู่ที่โรงเรียนกัณดารก็พอมีสุข
ประสาครบ้านนอกด้วยกัน แต่ต้องมาแปรผัน ตอนอายุนั้นไปเรียนต่อโท อยู่ราชภัฏ อดคัดก็ช่วยกัน
คิด เรียนต่อภาคเสาร์-อาทิตย์ หน่วยกิตค่าแรงอค์โข้วสามัญส่งเป็นค่าเทอมให้อายเรียนโท หวังได้
เป็นใหญ่เป็นโต สมคำเคยเว้าสู่ฟัง เรียนได้ครึ่งทาง ก็มีน้องนางพัวพัน อยู่ห้องเดียวกัน เฮ็ดงานยาม
อาจารย์สั่งเฮ็ดงานวิจัย กะเลยได้ตัวแปรเคียงข้าง เกรดเรียนยั้งค่าง แต่เกรดรักฟั้งตั้งนาน ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12: รักเปลี่ยนเพราะเรียนต่อ)

จากตัวอย่างเพลงข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานนั้น เพลง
มอเตอร์ไซค์อย่าง นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพข้าราชการครูนั้นเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยกย่องเชิดชูของ
คนทั่วไป แต่มีเงินเดือนน้อย ไม่สามารถที่จะซื้อรถยนต์มาบริการหญิงคนรักได้จึงถูกคนมีเงินแย่งคนรัก
ไป ส่วนเพลงหัวสักรั้งหัวข่วมนั้น สื่อให้เห็นว่าแม่ข้าราชการครูจะมีเงินเดือนน้อย แต่ยังเป็นที่น่าสนใจของ
หญิงสาวมากกว่าอาชีพภารโรง จะเห็นได้ว่าอาชีพครูในสังคมอีสาน เป็นอาชีพที่มีความใกล้ชิดและ
ผูกพันกับชาวบ้านมาก เนื่องจากโรงเรียนและชุมชนต้องมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันอยู่เสมอ อาชีพครู
ในมุมมองของคนอีสาน ถือเป็นอาชีพที่มีเกียรติและคนให้ความสำคัญ เป็นผู้นำด้านความคิดและการ
พัฒนาของชุมชน ดังนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานจึงนำเสนอมุมมองของอาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับ
ความรักของหนุ่มสาว เพื่อนำเสนอให้เห็น ว่าอาชีพครู ถึงแม้จะได้รับการยกย่องและมีเกียรติในสังคม
แต่ครูก็เป็นคนธรรมดา ที่มีความรัก มีความผิดหวัง ออกหัก อีกทั้งการดำเนินชีวิตของครูยังเรียบง่าย
เพราะเงินเดือนที่ได้น้อย แต่อย่างไรก็ตามอาชีพครูเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ที่นำเสนอค่านิยมของ
สังคมอีสาน ที่มีการนับถือและให้เกียรติความเป็นครู

จากเพลงที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าอาชีพรับราชการ ถึงแม้ว่าจะเป็น
อาชีพที่ไม่ได้ทำให้ร่ำรวย หรือมีเงินทองมากมาย แต่ก็ยังสามารถดูแลเลี้ยงดูครอบครัว ให้มีความ
เป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ คนอีสานมีความคิดที่ปลูกฝังลูกหลาน มาอย่างยาวนานว่า การมียศ ถือเป็นหน้าเป็น
ตาเป็นเกียรติแก่วงตระกูล คำสอนที่พ่อแม่คนอีสานได้พร่ำสอนลูกหลานมาเสมอ คือให้เรียนหนังสือ
ให้เก่ง เพื่อที่จะได้เป็นเจ้าของคน คน ซึ่งนั่นหมายถึงการได้ประกอบอาชีพราชการ และจากเพลงที่
ปรากฏพบว่า อาชีพรับราชการที่ได้รับความนิยมของคนอีสาน คือ ครู ตำรวจ และทหาร เพราะอาชีพ
ดังกล่าว อาจมีความใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนอีสาน หรือถูกนำเสนอผ่านสื่อที่คนอีสานเข้าถึงและรับรู้
ได้มากที่สุด อย่างไรก็ตามการที่คนอีสานมีความเชื่อและถูกปลูกฝังให้เป็นข้าราชการนั้น ส่วนหนึ่งมา
จากสภาพสังคม ที่มีโลกทัศน์ในการมองความแตกต่าง หรือต้องการยกระดับฐานะทางสังคมของ

ครอบครัวตนเอง จากการเป็นอาชีพเกษตรกร ให้เป็นข้าราชการเพื่อมีเกียรติ และการยอมรับจากสังคมมากขึ้นนั่นเอง

3. อาชีพการแสดง

อาชีพการแสดงเป็นอาชีพที่ต้องเอาใจใส่ ให้ความสุข ความบันเทิง ความเพลิดเพลินแก่ผู้ชมในรูปแบบต่าง ๆ อาชีพการแสดงที่ปรากฏในบทเพลงที่ขับร้องโดยหมอลำคณะเสียงอีสานนั้น จำแนกได้ 4 อาชีพ ดังนี้

(1) **หมอลำ** เป็นอาชีพที่มีมาคู่กับคนอีสานมานาน คนที่เป็นหมอลำได้ต้องมีความสามารถเฉพาะตัวทั้งด้านการร้อง การลำ การฟ้อน รวมถึงการแสดงด้านหน้าเวทีทั้งหมด เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ปรากฏอาชีพหมอลำ ดังนี้ ได้แก่ เพลงมนต์เพลงเสียงอีสาน เพลงปอยฝ้ายออนแพน เพลงขอบคุณแพนเพลง เพลงไหมไทยคนเดิม เพลงเพื่อความอยู่รอด เพลงตายคาวง เพลงฝ้ายผูกใจ เพลงม่วนซื่นโฮแซว และเพลงคิดฮอดสาวฟ้างำ ดังตัวอย่างเพลง

“หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสานสนุกสนาน หมู่เฮาเจ้าช้อย
แหว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่่นกน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณ เสียงแคนอีสานบ้าน
เฮา เขาเป็นศิลปินแพนจรอ่อนแร่หาลำ ความรู้น้อยด้อยต่ำ ไร้เงินกอบเงินกำคือเขา นกน้อย อุไรพร
กราบวิวงวนแพนเพลงของเภา จงเมตตาวงเขาให้อยู่กันไปได้นาน ๆ เชิญพวกกันรื่นเริงมาร่วมบันเทิง
กับเสียงอีสาน ความใหญ่โตโอฬารและผลงานด้านหน้าเวที...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5 มนต์เพลงเสียงอีสาน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า อาชีพหมอลำเป็นอาชีพของคนอีสานบางกลุ่มที่มีการศึกษาไม่สูงหรือมีรายได้น้อยและไม่มั่นคง แต่เป็นอาชีพที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินใจแก่ผู้ชมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นคณะหมอลำทุกคณะจึงพยายามจะจัดเวทีให้ยิ่งใหญ่ตระการตามากที่สุด เพื่อจะได้รับความนิยมจากแฟนเพลง โดยเฉพาะหมอลำคณะเสียงอีสาน ซึ่งเป็นวงที่ได้รับความนิยม การนำเสนอผลงานเพลงจึงเป็นการแสดงตัวตนให้คนอื่นรับรู้ว่าเป็นเสียงอีสานที่มีความยิ่งใหญ่ถึงการเป็นหมอลำของคนอีสานก็มีความภูมิใจในอาชีพที่ได้มอบความบันเทิงให้กับผู้ชม

“...เป็นอาจารย์อยู่ห้าพรรษา ผมจึงลาสิกขาเป็นสามัญชน มาสู้งานแลกกับเงินเพียงน้อย
เป็นลิบเป็นร้อยพอประทังความจน โชคดีที่ได้มาพบคนพาเข้าถนนวนศิลป์ หมอลำ มาขอขำนำฮอย
รุ่นพี่ มาขอขำนำฮอยรุ่นพี่ ผากหมอลำผู้นี้ ผู้นี้ให้แพนช่วยเบี่ยงแยงขอย่าแกลั้งให้แล้งอยู่เดียวดา ขอ
น้ำใจมาลัยแผ่น ช้อยเซียร์ฟูฟอง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2: ปอบฝ้ายออนแพน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า อาชีพหมอลำเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและสามารถเลี้ยงตัวเองให้อยู่รอดได้ ศิลปินบางคนที่มีใจรักแต่จะดำรงชีวิตอยู่ในอาชีพนี้ได้ต้องมีแฟนเพลงจำนวนมากให้ความสนใจและสนับสนุนผลงานเพลง หมอลำจึงจะมีรายได้เกิดขึ้นมา และจะได้โด่งดังไปนาน ๆ มีคนนิยม

ในเพลงขอบคุณแฟนเพลง ยังปรากฏให้เห็นถึงอาชีพหมอลำที่มีความผูกพัน และไม่ลืมพระคุณที่แฟนเพลงให้การสนับสนุน เพราะการที่หมอลำจะมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับได้ นั้นส่วนหนึ่งคือกำลังใจจากแฟนเพลง ดังที่ปรากฏตัวอย่างดังเพลง

“กราบขอบพระคุณมวลมิตรมอแคนและแฟนหมอลำ โดยเฉพาะท่านที่ติดตามให้กำลังใจหลายแห่งมากัน พวกเราอยู่ได้ก็ด้วยน้ำใจมวลมหาชนและคนพิเศษอีกหนึ่งคน คอยให้แรงใจด้วยดีเรื่อยมา กว่าสามสิบปีที่ก้าวเข้ามาเป็นศิลปิน จากเพลงรอรักจากเสียงพิณ เหมือนนกขมิ้นและเพลงนกจำ กลอนคำขี้หีลี่ ภาพถ่ายวิญญานรักฟังกันมา แสดงที่ไหนหลายฝ่ายเมตตา แถมกรุณามอบพวงมาลัย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17 ขอบคุณแฟนเพลง)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า อาชีพนักร้องหรือหมอลำเป็นอาชีพที่ต้องทำทุกอย่างเพื่อให้แฟนเพลงชอบในการแสดงของตนและสิ่งที่เป็นกำลังใจให้กับนักร้องหมอลำมากที่สุดก็คือ พวงมาลัยและรางวัลจากแฟนเพลง

“...จากใจน้อย ๆ มอบมาย้อยเป็นมาลัย บริสุทธิ์จากหัวใจจึงเป็นปอยฝ้ายของแฟน ด้วยความเมตตาไหลหลั่งมาเป็นหมื่นเป็นแสน บุญคุณนี้ต้องทดแทนน้ำใจแฟนปอยฝ้ายปลื้ม จากลิบคนเป็นร้อยไหลมาโฮมช้อยจากทั่วแดน หม่อมหมอลำเสียงแคนบ่จากไปไสบไลเป็นอื่น ขอกราบรับใช้ด้วยผลงานอันเป็นจุดยืน ฝากเสียงร้องลำฝาคลิ้นขอบใจแฟนที่แสนห่วงใย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 17 ฝ้ายผูกใจ)

จากเนื้อของเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพหมอลำ สิ่งสำคัญที่สุดทางจิตใจก็คือ กำลังใจจากแฟนเพลง และสิ่งที่หมอลำจะทดแทนให้กับแฟนเพลงได้ก็คือผลงานการแสดงที่ต้องทำให้แฟนเพลงพอใจ เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงความกตัญญูที่อาชีพหมอลำ ทอดแทนให้กับแฟนเพลง ซึ่งการนำเสนอตัวตนความอ่อนน้อมของหมอลำ ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน แสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างจิตสำนึกส่วนตัวของอาชีพหมอลำ ว่าเป็นอาชีพที่ต้องให้เกียรติและตอบแทนความเมตตาของประชาชนที่ให้การสนับสนุน จนทำให้ศิลปินมีชื่อเสียงโด่งดัง โดยเฉพาะศิลปินหมอลำคณะ

เสียงอีสาน ถือเป็นหมอลำที่มีชื่อเสียงที่สุดวงหนึ่งในวงการเพลงลูกทุ่งหมอลำ ได้นำเสนอตัวตนผ่านบทเพลงและแสดงอัตลักษณ์ความอ่อนน้อม และกตัญญู ต่อผู้มีพระคุณหรือแฟนเพลงอยู่เสมอ

การเป็นหมอลำต้องอาศัยความอดทนเป็นอย่างสูง เพราะเป็นอาชีพที่ต้องเดินทางทุกคน เพราะการแสดงในแต่ละงาน อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลกัน หมอลำจึงมีความลำบากในการทำงาน และต้องต่อสู้กับอุปสรรคมากมาย จนบางครั้งอาจมีความท้อแท้ และรู้สึกว่าคุณค่าต่ำต้อย ดังที่ปรากฏในตัวอย่างเพลง

“เปิดผ้ากึ่งอายมานั่งอยู่บนเวที สาวบ้านนี้ผู้ดีกว่าสาวบ้านใต้ ออย่าหนีเมื่อนอนเตื่อ
หล่า โปรดเมตตาอายหนุ่มใหม่ไทย อยากจะฟังเพลงอะไรขอมาได้จัดให้ทันที กิ่งโกบส่องเงอะนวล
น้องช่างเป็นตาฮัก อยากผู้จักเนื้อแน่นกล้วยแฟนเจ้ามี ใหม่ไทยบุญ น้อยด้อยต่ำเล่นหมอลำหาเลี้ยงชี
วี กลางคืนยืนบนเวที กลางเวีนนอนบนรถคอนวอย...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 14 ใหม่ไทยคนเดิม)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า อาชีพหมอลำเวลาที่ใช้ทำการแสดงบนเวที ต้องเป็นเวลากลางคืนเพื่อความสวยงามของผู้แสดงและไฟ แสง สี เสียง จะโดดเด่นนำชมมากกว่าเวลากลางวัน เมื่อทำการแสดงเสร็จในช่วงเวลาก่อนรุ่งเช้าของวันใหม่ ทางคณะต้องเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ แล้วออกเดินทางไปทำการแสดงในสถานที่อื่นต่อไป ซึ่งหมอลำและนักแสดงทุกคนไม่มีเวลาในการนอนและพักผ่อนบนรถในช่วงเวลากลางวันเท่านั้น พอตกเย็นก็เตรียมตัวทำการแสดงต่อ ชีวิตของหมอลำก็จะดำเนินไปในรูปแบบเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนถึงช่วงพักง ดังนั้นจะต้องมีความชอบ มีใจรักจริง จึงจะเป็นหมอลำได้

นอกจากการต่อสู้กับความยากลำบากในการทำงานที่ต้องใช้ความอดทนแล้ว ปัญหาเศรษฐกิจก็เป็นเรื่องที่เป็นอุปสรรคสำคัญกับคณะหมอลำ เพราะการแสดงคอนเสิร์ต ต้องอาศัยปัจจัยทางเศรษฐกิจและสภาพสังคม หมอลำที่เป็นคณะใหญ่ มีสถานะเป็นองค์กรที่มีสมาชิกจำนวนมาก จำต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อพยุงองค์กรให้อยู่รอด ดังที่ปรากฏในตัวอย่างเพลง

“เพื่อความอยู่รอดของปากท้อง ต้องมาเอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ไฟ เป็นคิลปินหากินทางไม้ค้
ปากกัดตีนถีบความจนหนีบใจ สวรรค์เพิ่นให้เฮาเกิดมาเป็น หมอลำ...”

...นี่คือเสียงอีสาน อลังการยิ่งใหญ่ เป็นหมอลำขวัญใจ พี่น้องไทอีสานขอบคุณแฟนเพลงที่
เมตตาชานาน ผู้ชมเป็นเจ้า พวกเราเป็นบ่าวไว้ใช้งาน เราคือ คาราวานขายแรงงานร้องลำ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 13: เพื่อความอยู่รอด)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพหมอลำเป็นอาชีพของคนที่มีพรสวรรค์ทางการร้อง การลำ และมีความชอบเป็นทุน แต่ในการเป็นหมอลำก็มีอุปสรรคไม่น้อย เช่น นอนไม่เป็นเวลา กินไม่อิ่มต้องเจอแสงและไฟทุกคืน เป็นต้น แต่เพื่อความอยู่รอดของปากท้องแล้วก็ต้องทนต่อไป

จากตัวอย่างเพลงที่ยกมาข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน นำเสนอให้เห็นถึงอาชีพหมอลำที่ต้องมีความอดทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ ดังเช่น เพลงใหม่ไทยคนเดิมที่กล่าวถึงหมอลำว่าต้องแสดงจนถึงรุ่งเช้า และเดินทางต่อโดยพักผ่อนนอนหลับในรถ การรับประทานอาหารด้านการแสดงต้องแสดงให้คนดูชื่นชอบ ดังเพลงตายคาง ที่หมอลำจะต้องคิดและหาวิธีการที่จะทำให้การแสดงของตนเองนั้นน่าสนใจ นอกจากนี้หมอลำยังต้องการ กำลังใจจากผู้ชม เพื่อพวกเขาจะได้มีกำลังใจในการนำเสนอผลงาน อาชีพหมอลำที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ยังนำเสนอให้เห็นถึงตัวตน ว่าหมอลำ เป็นอาชีพที่มีความมานะอดทน และมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ซึ่งเป็นวิถีของคนอีสาน

นอกจากนั้นการที่คนอีสานประกอบอาชีพหมอลำยังสามารถนำเสนอถึงความนิยมของคนอีสานในการเสพวัฒนธรรมบันเทิง ที่วัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับความนิยม และยังคงสืบทอดมาได้อย่างต่อเนื่อง เป็นเพราะส่วนหนึ่งนั้น คนอีสาน กับหมอลำ มีความเกี่ยวข้องกันมาอย่างยาวนาน ในวิถีสังคมอีสานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความบันเทิงในรูปแบบหมอลำ มีบทบาทสำคัญในงานประเพณี จึงทำให้ศิลปะหมอลำ อยู่ในสำนึกร่วม และเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นที่นำเสนอตัวตนของคนอีสานได้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน กระแสสังคมและการพัฒนาได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตโลกทัศน์ และค่านิยมของคนอีสาน แต่วัฒนธรรมบันเทิง หรือความนิยมในการเสพหมอลำ ของคนอีสานยังคงฝังแน่น และสืบต่อให้คนรุ่นต่อ ๆ มาได้อย่างเหนียวแน่น เพราะจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันสังคมอีสานยังคงนิยมการเสพความบันเทิงการแสดงหมอลำ และการประกอบอาชีพหมอลำก็ได้รับความสนใจจากคนอีสาน ทุกเพศ ทุกวัย ความเคลื่อนไหวของอัตลักษณ์ ที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม แต่ความนิยมที่คนอีสาน มีต่ออาชีพหมอลำ ยังคงได้รับการสานต่อและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อาชีพหมอลำจึงเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่งของคนอีสาน

(2) **หางเครื่องหรือแดนเซอร์** เป็นอาชีพที่ทำงานอยู่กับวงดนตรี เช่น วงดนตรีลูกทุ่ง วงดนตรีหมอลำ หรือคณะหมอลำ เป็นอาชีพหนึ่งที่ได้สร้างความสนุกสนานและเพลิดเพลินให้กับผู้ชมวงดนตรีเพราะเป็นส่วนที่แสดงออกถึงความพร้อมและความสวยงามของคณะหรือวงดนตรีทุกวง อีกทั้งยังเป็นจุดขายที่จะทำให้ผู้ชมได้เกิดความประทับใจและเข้าชมอีกในโอกาสต่อไป

อาชีพทางเครื่องหรือแดนเซอร์เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่หนุ่มสาวบางคนในภาคอีสานให้ความสนใจ หรือทำเป็นอาชีพเสริมหลังเสร็จสิ้นจากฤดูกาลทำนา เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ปรากฏเพลงเกี่ยวกับ ทางเครื่องหรือแดนเซอร์ คือเพลงสาวทางเครื่อง

“โຈ້ะทิงนังนัง กะโ้วว่าทังทิงนองนอย น้ำตาปรอยไทช้อยแค่สาวชาวดิน ต้องมาเต็นกินรำ
กินเป็นคิลปินแค่พอกะเทิน ออกงานมาก็หนักเนิ่น ทางบ้านขาดเงิน ได้เป็นทางเครื่องหมอลำ
อยากจะเจองานดี แต่ไม่มีเรานี้มันเรียนมาต่ำ ใครจะเหยียดจะหยามก็ตามที แต่ช้อยนี้ภูมิใจเลย

สาวแดนเซอร์หรือว่าสาวทางเครื่อง ช้อยหากินต่อเนื่อง ต่อเนื่องกับลำเรื่องต่อกลอนแอะ
แอนพ็อน แอนพ็อน ป็อนแต่สิ่งบันเทิง อวดบันเทิงหัวใจ ให้ผู้ชายได้แจจ็อง ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1: สาวทางเครื่อง)

จากเนื้อเพลงสาวทางเครื่อง นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพสาวทางเครื่องหรือแดนเซอร์ ส่วนมากเป็นอาชีพของผู้หญิงที่เรียนมาน้อย และผู้คนจะให้ความสนใจน้อยกว่านักร้อง หรือหมอลำ เพราะแสดงความสามารถแค่เต้นหรือพ็อน ไม่มีโอกาสได้พูดหรือขอกำลังใจจากผู้ชม และก็มีมักจะถูกกลอนลามจากผู้ชายในขณะที่ทำการแสดง ซึ่งนำเสนอให้เห็นว่าหญิงสาวอีสานไม่ค่อยได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าที่ควร เมื่อเรียนจบชั้นประถม หรือมัธยมต้น ก็ต้องออกจากโรงเรียน เพื่อมาประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว โดยเฉพาะการมาเป็นแดนเซอร์ในวงหมอลำ ทำให้ภาพลักษณ์ที่คนทั่วไปมองอาชีพสาวทางเครื่องเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย แต่อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดผ่านเพลงสาวทางเครื่อง ของนกน้อย อุไรพร ได้นำเสนอภาพของสาวทางเครื่องในมุมมองที่มีความภูมิใจในอาชีพ และยังเต็มใจที่จะทำอาชีพนี้ต่อไป ด้วยความรักในความบันเทิง และมีความสุขทุกครั้งที่ได้ทำหน้าที่ มอบความบันเทิงให้กับคนชม ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ ได้ว่าการเป็นสาวทางเครื่อง ในวงหมอลำ ถึงแม้จะถูกมองว่าต้อยต่ำ แต่คนทำ ทำด้วยความภาคภูมิใจ และยืนยันความเป็นตัวตน และแสดงตำแหน่งแห่งหนของตัวเอง ให้สังคมรับรู้ ว่า สาวทางเครื่องก็สามารถเป็นอาชีพที่หาเลี้ยงครอบครัว และมีเกียรติได้ หากทำด้วยใจรัก และศรัทธาในอาชีพ

(3) ตลก อาชีพตลกเป็นอาชีพหนึ่งที่ได้เติมเต็มความสุขให้กับผู้ชม สร้างอารมณ์ขันโดยการแสดง ไม่ว่าจะเป็น บทบาทสมมุติ การพูด การร้อง การรำ เป็นต้น ล้วนแล้วได้เตรียมมาเพื่อสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ชมทั้งสิ้น โดยเฉพาะตลกที่อยู่ในวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำต้องสร้างความโดดเด่นและความสนุกสนานให้มากเพราะจะได้ถูกใจผู้ชม และถ้าถูกใจก็จะได้รับการว่าจ้างเพื่อไปทำการแสดงในงานมหรสพต่าง ๆ บทเพลงที่ขับร้องโดยหมอลำคณะเสียงอีสานที่ปรากฏเพลงเกี่ยวกับอาชีพตลก ดังนี้ ได้แก่ เพลงตลกอกหัก เพลงตลกจำอย่าร้องไห้ เพลงตอนจบของพระเอก เพลงวอนฟ้า และเพลงตลกตกฮ้าน ดังตัวอย่าง

“จิ้งม่วนเนาะสุ ฐู้บว่าช้อยลิตายมาม่วนเอาฮ้าย ยามช้อยออกหน้าเวทีฐู้บพวกเจ้าผู้สาว ของช้อยหนี ย้อนวาม่าเฮ็ดจั้งซี เขาเลยกล่าวคำอำลา ตลกฮ้องไห้ในใจมีไผ่เห็น กล้ากลืนฝืนเล่นให้ คนสรรลเสเฮฮา แต่คนฮักช้อยเขาซ้งเขาป้อยเขาดำ มีแฟนกะคือผีบ้าเธอรับสภาพบ่ไหว น้ำตาตลก ไหลตกลใสไม่โครโฟน พออยากลิโดนเวทีให้คอหักตาย หัวเต๋อหัวเต๋นหนอหมู่เพิ่นทั้งหลาย ฐู้บว่าช้อยลิตาย หัวใจสลายแล้วหนอ...”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ตลกออกหัก)

“ตลกฮ้องไห้ทำไมให้ผู้อื่นเห็น ยามได้ฮ้ายเล่นมีคนหัวเราะงอหายมีคนชื่นชมให้ความนิยม มากมาย ช้อพระเอกน้อยปอยฝ้าย ขวัญใจของปวงประชา

น้ำตาตลกที่ตกลใสไม่โครโฟน น่องลิเป็นนครองรับคอยขับน้ำตา ร้องไห้เฮ็ดหยั่งเขาซ้งแต่ น่องครัทธา ไม่เคยรังเกียจดอกหนา รู้ว่าอาชีพพี่ชาย..”.

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ตลกจำอย่าร้องไห้)

จากเนื้อทั้งสองเพลงข้างต้น นำเสนอให้เห็นว่าอาชีพตลกอาจจะไม่ได้มีความสุขเหมือนที่ ได้แสดงออกให้คนได้เห็น ความรู้สึกข้างในใจอาจจะกำลังเจ็บปวด มีความทุกข์ มีความเศร้าโศก แต่ด้วยหน้าที่และอาชีพของตลกก็ต้องแสดงออกมาให้ผู้ชมได้รับความสุขอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม อาชีพตลกหมอลำ ที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ได้นำเสนอให้เห็นถึงสปิริตและ ความเป็นมืออาชีพของนักแสดง ที่ต้องใช้ทักษะและความสามารถในการสร้างความบันเทิงและเสียง หัวเราะให้กับชม ตลกหมอลำ เป็นการเสพความบันเทิงอย่างหนึ่งของคนอีสาน หลังจากเสร็จสิ้นจาก ภาระงานที่เหน็ดเหนื่อยมา งานมหรสพงานบุญประเพณีต่าง ๆ จะต้องมีการแสดงหมอลำ และหนึ่งใน การแสดงที่ได้รับความนิยมอย่างมากจากคนชมคือ การแสดงตลก เพราะตลก เป็นการผ่อนคลาย จากความตึงเครียด และเป็นการได้ปลดปล่อยอารมณ์ และนี่หนึ่งเป็นการต่อสู้กับความทุกข์ยาก ที่คนอีสานต้องเผชิญ ดังนั้นอาชีพการแสดงตลก ที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน จึงเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ความเป็นอีสาน ให้เห็นว่าคนอีสานเป็นคนที่ชอบความสนุกสนาน เนื้อหา ของการแสดงตลก หรือมุกตลกที่นำเสนอ ส่วนมากเป็นเรื่องของการล้อเลียนเสียดสีสังคม และความ เกือบกตที่ไม่อาจสามารถพูดหรือกระทำได้มันภาวะปรกติ ตลกจึงเป็นทางออกของการปลดปล่อย อารมณ์ที่ดีที่สุดของการเสพความบันเทิงในหมู่คนอีสาน

จากตัวอย่างเพลงข้างต้นสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ทางอาชีพที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำ คณะเสียงอีสาน ทั้งอาชีพเกษตรกร อาชีพข้าราชการ และอาชีพการแสดง ที่ถูกนำเสนอผ่านเพลง ของคณะเสียงอีสาน สามารถนำเสนอให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในแต่ละอาชีพของสังคมอีสาน อาชีพ เกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนอีสาน ทั้งการทำนา ทำไร่ ทำสวน ที่คนอีสานต้องลำบากอดทน

ชีวิตมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ต้องอาศัยฟ้าฝนในการประกอบอาชีพ หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน เพื่อความอยู่รอด อาชีพรับราชการกับสังคมอีสาน สังคมอีสานเป็นหน่วยสังคมที่มีความใกล้ชิดและพึ่งพาอาศัยกัน มีความสุภาพอ่อนน้อมและให้เกียรติกับผู้อาวุโส ในสำนึกของคนอีสานส่วนมาก ข้าราชการเปรียบเป็นตัวแทนของหน่วยงานรัฐ ที่คอยช่วยเหลือและเป็นที่ยึดสำหรับประชาชน คนอีสานจึงเคารพและให้เกียรติกับข้าราชการด้วยความจริงใจ ส่วนอาชีพนักแสดง ทั้งหมอลำ สาวหางเครื่อง และตลก เป็นอาชีพที่นำเสนอความเป็นตัวตนอีสานที่ชัดเจนที่สุด เพราะการแสดงศิลปะพื้นบ้าน โดยเฉพาะหมอลำ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสืบต่อกันมา คนรุ่นใหม่ประกอบอาชีพการแสดงนี้ ไม่ได้รู้สึกว่าตัวเองมีความด้อยค่าหรือไม่มีเกียรติเลย กลับรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มาทำอาชีพที่รัก ถึงแม้จะเหนื่อยหรือลำบากเพียงใด ผู้ที่อยู่ในคณะหมอลำทุกคนก็ยิ่งเต็มใจ ศรัทธาและรักที่จะทำในอาชีพนี้ต่อไป จะเห็นได้ว่าความรู้สึกเกี่ยวกับอาชีพดังกล่าวทั้งหมด ที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ล้วนแสดงถึงอัตลักษณ์อีสานได้ชัดเจน เพราะแต่ละอาชีพที่ปรากฏนำเสนอตัวตน ทั้งอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ที่นำเสนอผ่านอาชีพของแต่ละคนในเนื้อหาเพลง และอัตลักษณ์ร่วม ทางอาชีพที่แสดงออกร่วมกัน ให้สังคมได้เข้าใจและเห็นภาพของอาชีพ ทั้งในมุมมองที่คนอีสานมองตัวเอง และคนภาคอื่นมองคนอีสาน จากเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

อัตลักษณ์ด้านความเชื่อ

คนในสังคมไทยมักความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ กัน ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา เช่น คนทำดีได้ไปสวรรค์ คนทำชั่วต้องตกนรก ความเชื่อในเรื่องโชคชะตา เช่น ชีวิตจะดำเนินไปตามวันเดือนปีเกิดหรือชีวิตถูกลิขิตไปตามเส้นลายมือของคนนั้น ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เช่น เชื่อเรื่องผีสิงเทวดา การทำเสน่ห์ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เช่น เชื่อเรื่องคาถาอาคม วัตถุมงคลเครื่องรางของขลังต่าง ๆ หรือความเชื่อในเรื่องที่คนโบราณเล่าสืบต่อกันมา เช่น พิธีทำบุญต่าง ๆ ผีปอบ ผีแม่มาย จิ้งจกทัก ความเชื่อในเรื่องอื่น ๆ เช่น การกลับชาติมาเกิด เป็นต้น ดังที่ ประสาท อิศรปริดา (2525) ได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า "ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนอยู่และไม่มีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างหนึ่งพอที่จะพิสูจน์ได้หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นได้ " จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผู้ศึกษาปรากฏอัตลักษณ์ความเชื่อคนอีสานในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. **ความเชื่อในการให้คำมั่นสัญญา** คำสัญญาคือข้อตกลงระหว่างคนสองฝ่ายที่ทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เช่น สัญญาว่าจะมาพบเจอกันในวันสงกรานต์และถ้าไม่ทำตามสัญญาถือว่าผิดสัญญา จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับความเชื่อในการให้คำสัญญา

ดังนี้ ได้แก่ เพลงศาลาแดงแห่งความหลัง เพลงแยกทางเพราะห่างเหิน เพลงเกี่ยวข้าวดอรรอแฟน เพลงคนคอยน้อยใจ และเพลงสาวแม่มูลคอยแฟน ดังตัวอย่างเพลง

(ลำ) “ความหวานอ้างบดยามน้องป้าสัญญาไว้เลยห่าง ความหวานอ้างบดยามน้องป้าสัญญาไว้เลยห่าง อ้ายแนมทางลูปีปานไค่แฟนอ้ายบ่ตัวมา ไปเห็นฟ้าเมืองใหญ่ในกรุง เสียเงินถุง เทียวมาเวียน เอารถยนต์มาล่อ เขียน จม. มาขอเขาอ้าย ลืมสัญญาใจที่เคยว่าเคยว่า ลืมสาเด้อ ลืมสาเด้อที่จำคำสัญญาเคยว่าลั้งคำ”

(ร้อง) “ไอ้หนอนางเจ้าช่างทำรวนเร สัญญาที่ศาลาแดง หมดแรงๆครั้ง น้องเอาถ่านไฟ เขียนต้นเสาว่าฮักอ้ายจัง ปล่อยมันเป็นความหลัง บ่เหนียวคือทางลาดยางมะตอย”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 8 : ศาลาแดงแห่งความหลัง)

จากเนื้อหาของเพลงดังกล่าวนำเสนอให้เห็นว่า หนุ่มสาวที่รักกันมากเมื่อถึงเวลาต้องทำงานไกลกัน เช่น ไปทำงานต่างจังหวัด หรือต่างถิ่น ก็จะมีความรักและคิดถึงกัน ในบางครั้งเป็นการจากกันที่มีอีกฝ่ายหนึ่งต้องเป็นคนรอคอยและกลัวว่าคนที่จากไปจะเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น จึงต้องมีการให้คำสัญญาต่อกันว่าจะแต่งงานกัน จากเนื้อหาของเพลงฝ่ายหญิงเป็นคนจากไปและไม่กลับมา คำสัญญาคงไม่มีความหมายและไม่สามารถเหนี่ยวรั้งใจฝ่ายหญิงไว้ได้

“หนุ่มล้าซีไปลื้ออยู่ไส ทำไมไม่กลับมาแม่มูล หรืออ้ายลิมไออนลิมสาว แม่มูลที่เคยร่วมสัญญา น้องนี้ค้อยพีมา ค้อยคอยขวัญตา ละอยู่ที่ท่าแสบง ท่าแสบง ท่าแสบง หรือพ่อแม่ของพี่จัดแจง ให้ไปตบไปแต่งสาวอุดร ขอนแก่น

(ลำ) “เคยเหนียวแน่น เหนียวแน่น คอนแคลนถิ่นปล่อย เคยหนักแน่นผัดคอนแคลนปะปล่อย ปากที่หวานจั่งอ้อย จั่งอ้อย แต่ใจล้มกว่าบักขาม เคยตอกย้า ไกลลั้มโพนสนาย พอแต่ตรุษจีน กลาย บ่าวพี่ชายช่างหลบลี้”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 5 : สาวแม่มูลคอยแฟน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวนำเสนอให้เห็นว่า คนที่รักกันมากถ้ามีเหตุต้องจากกันมักจะให้คำสัญญาไว้กับคนที่รัก คนที่รอจะใจจดจ่อกับการรอคอย ยิ่งถ้าฝ่ายหญิงได้รับคำสัญญาจากฝ่ายชายว่าจะไปทำงานและหาเงินเพื่อกลับมาแต่งงานด้วยแล้ว ฝ่ายหญิงยังตั้งหน้าตั้งตารอคอยและถ้าฝ่ายชายไม่มาตามสัญญาที่ให้ไว้ฝ่ายหญิงก็จะเสียใจมาก

จากตัวอย่างเพลงข้างต้นสรุปได้ว่า คำสัญญา ถือเป็นกรกล่าวถ้อยคำให้ไว้ต่อกัน โดยเฉพาะกับคนรัก ซึ่งมีผลต่อจิตใจอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้อีกฝ่ายมั่นใจ ว่าคำที่ให้สัญญาไว้จะต้องเป็นจริง คำสัญญาผูกติดกับความเชื่อมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะกับคนอีสาน เพราะ

การเอ่ยวาจาให้คำมั่นสัญญานั้น บางครั้งก็จะอ้างถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ตนเคารพนับถือ หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชุมชนหรือสังคมให้ความเคารพ หม่อมสาวอีสานส่วนมาก มีความจำเป็นต้องพลัดถิ่น เพื่อไปทำงานในเมืองใหญ่ ทำให้ต่างฝ่ายต้องห่างกัน จึงยึดถือเอาคำสัญญา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางใจอย่างเดียวที่จะยึดเหนี่ยวกันไว้ได้ดีที่สุด แต่หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดคำสัญญา อีกฝ่ายย่อมเสียใจและเจ็บปวดเป็นธรรมดา ดังที่เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้นำเสนอความเชื่อเกี่ยวกับคำสัญญา นำเสนอให้เห็นว่า คำสัญญา มักถูกใช้กับคู่รักหม่อมสาวเป็นส่วนใหญ่ ส่วนถ้าเป็นความเชื่อในวัยผู้ใหญ่ หรือเป็นเรื่องที่หนักแน่นจริงจังมากกว่าคำสัญญา คนอีสานก็จะใช้วิธีการสาบาน ซึ่งเป็นเรื่องที่เคร่งครัดกว่า

2. ความเชื่อในคำสาบาน การสาบานเป็นการกล่าวคำปฏิญาณตนโดยอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นพยาน จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ประกฏเพลงเกี่ยวกับความเชื่อในคำสาบาน ดังนี้ ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าวดออรอแพน เพลงอ้ายทิดจันทร์หลายใจ ดังตัวอย่างเพลง

(ลำ) เรื่องสาบานนั้นทิดจันทร์หาญเว้า ต่อลำมูล ลำปาวพีทะกล้ำท่าลวง เงือกปากแหล แห่ปากกว้าง ผีเซ็ดฮ้ายอ้ายบ่กลัว เว้าไปทั่วมีมัวล้มกลิ้งลำปากนาวกลม สาวอีสานนอนชม ย้อนที่ทิดจันทร์มันแปรป็น

(ร้อง) คนเขาลือกันจำละหวั่น ลือว่าอ้ายทิดจันทร์แอบไปผูกพันกับสาวไกลถิ่น หลายคนก็เอ่ยว่าพีทะไปเป็นเขยกบิล เรื่องจริงหรือเปล่าที่คนเขากล่าวให้น้องได้ยิน อยากถาม ให้ทราบให้สิ้นอย่าเล่นลั่นนะพีจันทร์

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 3 : อ้ายทิดจันทร์หลายใจ)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าวนำเสนอให้เห็นว่า การให้คำสาบานจะทำทายมากกว่าคำสัญญา คำสาบานจะเป็นคำพูดหนักแน่นกว่าจนกล้าที่จะอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาลงโทษถ้าตนผิดคำพูดที่ให้ไว้ และในเพลงนี้ สุดท้ายแล้วฝ่ายชายก็ผิดคำพูดจริงจนฝ่ายหญิงเกรงว่าฝ่ายชายจะมีอันเป็นไป ซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงความเชื่อของคนอีสาน ที่ยึดถืออย่างเคร่งครัด คำสาบานมีผลต่อความคิดและจิตใจของคนอีสานอย่างมาก ดังนั้นการเอ่ยคำสาบานหรือทำพิธีสาบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือแม้กระทั่งฟ้าฝน หากผิดคำสาบาน คนอีสานเชื่อว่าจะต้องมีอันเป็นไป ไม่เร็วก็ช้า หมอลำคณะเสียงอีสานได้นำเสนอความเชื่อเกี่ยวกับคำสาบานไว้ในรูปแบบลำเรื่องต่อกลอนหลายเรื่อง อาทิฮอยปูนแดง ฮอยปานดำ เรื่องบาปไผ่บุญมัน เนื้อคำสาบาน กงกรรมกงเกวียน ไวปากเสียศีลไวตีนตกต้นไม้ เป็นต้น ที่ผลจากการผิดคำสาบานนั้นทำให้ผู้นั้นต้องได้รับผลร้าย ในส่วนเพลงอ้ายทิดจันทร์หลายใจ ก็เป็นการนำเสนอต่อความเชื่อเพื่อนำเสนอให้เห็นว่าคนอีสาน มีความเคารพและยึดมั่นในสวามิภักดิ์ของคำสาบาน

3. ความเชื่อเรื่องชาติภพ เป็นความเชื่อที่เชื่อว่าตนเองเคยเกิดมาแล้วหรือตายแล้วจะได้เกิดใหม่และในชาติหน้าที่ได้เกิดอาจจะเกิดร่วมกับคนที่เรารู้จัก หรือเคยได้กระทำการใด ๆ ร่วมกันมาก่อน เช่น ทำบุญร่วมชาติ ตักบาตรร่วมขัน เป็นต้น จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องชาติภพ ชาตินี้และชาติหน้า ดังนี้ ได้แก่ เพลงหลักทางให้เธอ เพลงอายุบ่เป็นใจ เพลงรักจางที่ทางตัน เพลงตายคาวง เพลงแฟนเก่าขอนแก่น และเพลงซิ่นสองตอน ดังตัวอย่างเพลง

“... ขอหลักหนทาง ไม่กีดขวางเส้นทางคนดี เกิดชาตินี้บุญพี่ไม่มีพอ ที่รักจำอย่าร้องไห้เลย น้อง หากมีเศรษฐีมาขอแต่งงานไม่ต้องรอพี่ชาย ได้แต่งกับคนรวย ๆ คนสวยคงไม่ขัดสน แต่งกับคนจน ๆ หน้ามนอาจทนไม่ไหว ถึงจะรักเธอเท่าฟ้า บุขารักน้องเพียงใด แต่ต้องยอมทำใจ จงลูขสดใส ช่วงกาลนาน น้องจำอย่าจำอดีต อย่าเก็บมาคิดคือว่าเป็นฝัน คิดว่าพี่ตายไป บุญทำไว้ไม่คู่ควรกัน พรหมลิขิตก็ดกกันสร้างให้ตาหวานคู่ควรคนรวย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2 : หลักทางให้เธอ)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า คนเรามีความเชื่อว่าการที่คนเราเกิดมาในชาตินี้จะมีมีความสุขหรือไม่มีความสุข จะร่ำรวยหรือยากจน เป็นผลมาจากการสั่งสมบุญมาจากชาติที่แล้ว และคนจนก็ไม่สามารถไปสู้กับคนรวยได้โดยเฉพาะเรื่องความรัก ถ้าเราจนก็มีโอกาสเสียคนรักให้กับคนที่เขารวยกว่าได้

“...นกกน้อยมีรถหลายคัน มีเงินหลายล้าน บ้านหลังบั๊กใหญ่ ชุมช้อยนอนในรถบัส ต้องโดนยุงกัฒมันเจ็บปวดปานใด ใจหนึ่งยากคิดลาออกแต่บ่กล้าดอกบ่มีหม่องไป ทนเป็นหมอลำจำใจ อยู่กับแม่ใหญ่่นกน้อย ในความฝันของพ่อใหญ่ยัง อยากลิบดวงให้ดังกระฉ่อน แข่งกับวงเสียงอีสาน ลีสร้างผลงานให้คนออนซอน ชาตินี้อยู่กับเขาก่อน ชาติหน้าลีสย้อนกลับมาทำวง ชาตินี้น้ำลีสย้อนกลับมาทำวง”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 7: ตายคาวง)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า คนเราควรเข้าใจและยอมรับกับชาติกำเนิดของตนเองไม่ว่าจะยาก ดี มี เงิน อย่งไรก็ตาม เราก็ได้เกิดมาแล้ว ควรทำวันนี้ให้ดีที่สุดต่อไปให้อยากเป็นอยากได้ เหมือนคนอื่นเขาถ้าไม่พยายามเราก็ไม่สามารถมี หรือเป็นไปได้แต่บางคนก็ให้กำลังใจตัวเองว่าถ้าชาติหน้ามีจริงขอให้ตนเองมีความสุขและเพียบพร้อมมากกว่านี้

นอกจากนี้ยังปรากฏความเชื่อเรื่องความรักของคนสองคนที่มีต่อกัน ที่เชื่อในพรหมลิขิตว่าเกิดมาชาตินี้ต้องเป็นเนื้อคู่กัน ดังที่ปรากฏ ดังตัวอย่างเพลง

“เห็นหน้าแฟนเก่ายังบ่เฒ่าปานไต่เดเนาะ ฟังอ้ายเว้าต่อว่าอยากขอทบทวนความหลังแฟนเก่าคนนี้ก็ยินดีฝากใจร่วมทาง ถึงเป็นพ่อฮ้างน้องกะยังยกอ้ายคือเก่าชาตินี้สองเฮาคงเกิดมาเป็นซิ่นสองต่อน”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 5: ซิ่นสองต่อน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า คนที่เป็นคู่กันอาจจะถูกกำหนดมาจากชาติที่แล้วทำให้ชาตินี้ต่อให้ไกลจากกัน หรือแต่งงานไปแล้ว ก็ยังมีเหตุให้ต้องกลับมาเป็นคู่กันอีกครั้ง เปรียบเสมือนพรหมลิขิต ที่ทำให้ชาตินี้ ต้องกลับมารักกัน *ซิ่นสองต่อน* เป็นภาษาอีสานแปลว่า เนื้อคู่ เป็นความเปรียบโดยเอานัยความหมายของคำ นำมาเปรียบ คำว่าซิ่นสองต่อน เป็นภาษาถิ่นที่แฝงนัยความหมายถึงความรักที่เกิดขึ้นจากพรหมลิขิต ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน นำเสนอความเชื่อเกี่ยวกับภพชาติ โดยการใช้ภาษาซึ่งนำเสนออัตลักษณ์ได้อย่างชัดเจน

4. ความเชื่อเรื่องโชคชะตา เป็นความเชื่อว่าสิ่งที่เป็นอยู่หรือได้รับเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้และโชคชะตาอาจจะสำแดงทั้งเหตุดีและร้ายก็ได้ จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏเพลงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคชะตา ดังนี้ ได้แก่ เพลงตัวเป็นชายใจเป็นหญิง เพลงหมอดูห้าดาว เพลงฝากใจไว้กับรัก และเพลงเจอปุ๊บรักปั๊บ ดังตัวอย่างเพลง

(ลำ) “ละแมน่ลิขิตชีวิตตัวเองได้ พรารถนาทรงไต่เลือกเฟิ่นเป็นคือว่า แต่นี้ซิ่นชาตาฟ้าต้องการจั่งซี้ ตนข่อยโหลดปล่อยไป เลือกเกิดเองบ่ได้จั่งขมซิ่นฝืนความจริง โตเป็นชายใจเป็นหญิงนี้ช่างเป็นแท่นอป่า”

(ร้อง) “ใครไหนเอยเคยเห็นใจเรา คนนี้หรือเปล่าผู้คอยเข้าอกเข้าใจ โอ้วอย่างนั้นชาวบ้านต่างรู้ เราเป็นชาย ทำเป็นโครงสร้างร่างกายส่วนจิตใจของเรากลับกัน เพคम्मเป็นชายหัวใจเป็นหญิงเต็มตัว ยังไร้ครอบครว้ทั้งที่มีแฟนผูกพัน ผู้ที่เรารักหล่อแสนมาดแมนเต็มซิ่น เป็นไม้ป่าเดียวกัน แต่เรื่องนี้หนอเป็นความพอใจ”

(วิธีตีบันทึกรการแสดงสดชุดที่ 1 : ตัวเป็นชายใจเป็นหญิง)

จากเนื้อหาเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นว่า การที่คนเราเกิดมาแล้วไม่พอใจในเพศของตนเองและก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ สังคมอีสานกับเพศที่สาม ยังไม่ได้รับการยอมรับมากพอ จึงนำเสนอให้เห็นว่าการที่มีจิตใจไม่ตรงกับเพศสภาพทำให้เกิดความอึดอัด และมีความรู้สึกน้อยใจในโชคชะตา ว่าไม่สามารถที่จะกำหนดชีวิตของตัวเองได้ ส่วนหนึ่งเกิดจากแรงกดดันของสังคมที่ยังไม่เปิดกว้าง การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ ของเพศทางเลือกในเพลงลูกทุ่งหมอลำจึงเป็นการต่อรองกับสังคมถึงการขอความเห็นใจและยอมรับในสิ่งที่แสดงออกแต่ด้วยสภาพของสังคมในขณะนั้นทำให้

เนื้อหาเพลงนำเสนอภาพของเพศที่สามในมุมมองที่อดีต และเชื่อมโยงกับโชคชะตาที่ตัวเองต้องแบกรับและต่อสู้กับชีวิตต่อไป

5. ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นความเชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติสามารถดลบันดาลให้เป็นไปหรือให้สำเร็จได้ดังปรารถนา เช่น ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้คนรักกลับมาหาตน จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานปรากฏเพลงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้ ได้แก่ เพลงผู้บ่าวย่างชุม เพลงเอ็นขวัญเสียงอีสาน เพลงขอพรพ่อพระใส เพลงสาวอุดรอุดร เพลงออนซอนอีสาน เพลงมนต์เพลงเสียงอีสาน และเพลงพรปุ่นาค ดังตัวอย่างเพลง

“ละจตุรูปเทียนดอกไม้ เครื่องบูชาทั้งหลายลูกหามาไหว้ปู่ พาชีวิตที่อดสู่น้ำตาไหลฮอดหน้ามาหาเจ้าให้เบิ่งแยง เกิดมาจนคนกลั่นแกล้งมวญญาติมิตรกะบิดเบียน ชู้หรือแฟนกลางเลือนแต่อย่างกายยังบ่เอ็น ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 16 เพลงพรปุ่นาค)

“...ผู้สาวเมืองสรวยอย่าลืมอย่าลวงผู้บ่าวย่างชุม อย่ามัวโง่เลี้ยวสุรณภูมิให้ยางชุมน้อยต้องคอยขวยเขิน ไหว้ท่านท้าวมหาคักดีหลักรเมืองเมืองเกินช่วยดลใจเจ้าแก้มเป็นเวิน ให้พวงสะเทินนำหอมหัวใหญ่”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 18 : ผู้บ่าวย่างชุม)

“เบิ่งอีสานไต้น้ำใสดินดำ แดนอุ่ออารยธรรม ล่วยเขมรเขอลาว เมืองสี่เผ่าไทยรวมใจบ้านเฮาฮือฮิตติดดาวทุเรียนภูเขาไฟ แสงธรรมส่องใจพระใหญ่องค์หลวงพ่อโต ปราสาทกำแพงมรดกเมืองศรี พระนาคปกพันปีเป็นของดีคู่เมือง พระธาตุเรืองรองใส ฮองฮองรุ่งเรือง ศรีสะเกษวังเวียงเมืองอุ่ออารยธรรม มีของงดงามแดนดอกคำวนชวนชม หอมหวานทวนลมกลิ่นดอกคำวนเข้ายวนใจ”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube : ออนซอนอีสาน)

“เพลงนกจำพาเด็กท่องนำมาเป็นนกลน้อย ทุ่งแล้งแปลงหอมบ้านจอมเจ้าช้อย ส่งให้นกลน้อย ได้เป็นตำนาน คล้ายฟ้าลิขิตให้ชีวิตเกิดมาสร้างงานเป็นศิลปินทั้งจิตวิญญาณสืบสานในด้านวัฒนธรรม”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube: 40 ปีเสียงอีสาน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าวข้างต้น นำเสนอให้เห็นว่า คนอีสานให้ความสำคัญกับสิ่งศักดิ์ที่อยู่คู่บนคูเมือง เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เวลาที่เราไม่สบายใจ เมื่อได้กราบไหว้ขอพรก็จะมีความรู้สึกดีขึ้น

การขอพรมีทั้งขอให้กับตนเอง ขอให้กับคนที่รักมีความสุข ศาลเจ้าพ่อมเหศักดิ์เป็นศาลหลักเมือง ศรีสะเกษ เพลงผู้บ่าววางขุม เป็นเพลงที่ถ่ายทอด โดยลูกแพ อุไรพร ซึ่งพื้นเพเป็นคนจังหวัดศรีสะเกษ การนำเสนอความเชื่อจึงสอดคล้องกับชีวิตจริงของนักร้อง เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานมีหลาย ผลงานเพลงที่มีการอ้างอิงพื้นที่และอัตลักษณ์จังหวัดศรีสะเกษ เช่น ดอกลำดวน แผลงหอม(หอมหัวแดง) วัดปราสาทกำแพง เนื่องจากหมอลำคณะเสียงอีสาน ซึ่งนำโดยนงน้อย อุไรพร หรือลูกแพ อุไรพร นั้นเป็นคนจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้นำเสนอให้เห็นว่าภาพจำในสำนักที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลง หลาย ๆ เพลง เป็นการต่อยอดอัตลักษณ์อีสาน จากภาพความทรงจำของผู้ถ่ายทอด ดังนั้นการอ้างอิง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนมากจึงเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว ที่คนอีสานเคารพนับถือ ซึ่งเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ

“อยู่นำกันตั้งโดน พาลู้ทนเดินสายเป็นขวัญใจเสียงอีสาน ปีที่แล้วตกใจแนวไฉนคิงขวัญ ฟังลูกหลานขอขมา ขวัญหนีไปใจปดี นักดนตรีทั้งหมดลำ ปมีขวัญช่วยนำพา เพราะเอ็นขวัญคืนมา บ้านต้องทำหนองใส แล้วค่อยไปลำนำกัน ของดีดีจัดหา ผ้าเนื้อดีจัดรอแหวนสร้อยคอเตรียมถวาย ทั้ง ของกินแซ่บนัว หัวหมูผลไม้ขวัญอย่าได้หายไปนาน กลับมานอนหนุนหมอนชิด สิ่งสถิตบนเวที อย่าได้หนีไปจากกัน มาตุ้มโหมลูกหลาน อยู่ในน้ำวงเสียงอีสานฮักแพงกันให้คือเก่า...”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com: เอ็นขวัญเสียงอีสาน)

จากเนื้อเพลงดังกล่าว นำเสนอให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับพิธีเอ็นขวัญ หรือเรียกขวัญ ซึ่งเป็นความเชื่อของชาวอีสานว่าเวลาที่มิเหตุ มีสิ่งที่ไม่สบายใจหรือเชื่อว่ามีเคราะห์กรรมใด ๆ เชื่อว่า “ขวัญ” จะตกใจและออกจากร่างไป จะเห็นได้จากเพลง ผู้แต่งเปรียบวงหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นเสมือน “คน” ซึ่งเมื่อเจอวิกฤตหรือเหตุการณ์ที่ทำให้เสียขวัญ จึงได้จัดพิธีเอ็นขวัญ เพื่อให้เสียงอีสานนั้นกลับคืนมามีสภาพที่ปรกติ และมีขวัญกำลังใจในการต่อสู้ โดยการอ้างอิงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และทำพิธีเพื่อให้ขวัญของวงหมอลำเสียงอีสานกลับคืนมา

ดังนั้นจากตัวอย่างเพลงที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่าความเชื่อ ที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ทั้งความเชื่อความเชื่อในการให้คำมั่นสัญญา ความเชื่อในคำสาบาน ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องโชคชะตา ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นั้นนำเสนอตัวตนของคนอีสานที่มีความเชื่อเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทั้งในรูปแบบของการกล่าววาจาสัญญา หรือการบนบาน ขอพรต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้สิ่งที่คนอีสานให้ความเคารพนับถือส่วนมากคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง หรือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เช่นศาลหลักเมืองประจำจังหวัด พระเกจิ หรือวัดที่ชาวบ้านเคารพบูชาในพื้นที่ที่คนในสังคมมีร่วมกัน มากกว่าการอ้างอิงเทพเทวดา อาจกล่าวได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ร่วมทางสังคม ที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

อัตลักษณ์ทางเพศ

เพศ (sexual) เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์แห่งตนโดยองค์ประกอบของอัตลักษณ์ทางเพศ ประกอบด้วยการมีเพศสรีระ (biological sex) เพศสภาพ (gender identity) บทบาททางเพศสภาพ (gender role) และวิถีทางเพศ (sexual orientation) เมื่อบุคคลได้หล่อหลอมองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วจะแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ ของตนโดยมีการรับรู้หรือเห็นภาพของตนเองว่าตนเองเป็นเพศหญิงหรือชายอย่างไร (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546)

ในทุกสังคมย่อมมีวาทกรรมเรื่องเพศที่อธิบายถึงเพศสภาพ (Gender) ซึ่งก็คือบทบาทความเป็นหญิง ความเป็นชายตามเงื่อนไขทางวัฒนธรรม สังคม และอื่นๆ เป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้ผ่านสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ครอบครัว มาตั้งแต่เกิด จนกลายเป็นแนวคิดที่ปลูกฝังลึกซึ้งในตัวบุคคล ทำให้สังคมเกิดความคาดหวังต่อความเป็นหญิงและชายในรูปแบบเฉพาะ เพศสภาพยังมีส่วนกำหนดความเชื่อ ทักษะคติ มายาคติ รวมทั้งประเพณีปฏิบัติต่าง ๆ ที่ถูกทำให้กลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมในเรื่องความเป็นหญิง ความเป็นชาย ที่สำคัญ คือบทบาทตามเพศสภาพ (Gender role) ที่สังคมกำหนดได้ส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางสังคมของบุคคล คนในสังคมนั้น ๆ ในการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าการนำเสนออัตลักษณ์ทางเพศ มีประเด็นที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผู้ชายกับการเป็นผู้นำ เพศชาย คือเพศที่มีลักษณะความเป็นชาย (Masculine) อาทิ ความหนักแน่น ก้าวร้าว หัวแข็ง มีเหตุผล หรือไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีจิตวิเคราะห์และเข้าถึงเรื่องที่เป็นนามธรรม มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ดังนั้นลักษณะของเพศชายจะเน้นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของบุคคล ในการผลักดันตนเองไปสู่ความสำเร็จในชีวิต เน้นบทบาทของผู้นำ ในขณะที่เพศหญิงจะเน้นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ลักษณะบทบาททางเพศมุ่งเน้นที่พฤติกรรมที่แสดงออกมา เช่นบทบาทในการดูแลลูกของผู้หญิงและบทบาทการหาเลี้ยงครอบครัวของผู้ชาย ความเป็นเพศสนใจพฤติกรรมที่ซ่อนอยู่ภายในด้วย เช่น อารมณ์ ความรู้สึก เป็นต้น ซึ่งการทำความเข้าใจความเป็นเพศจึงไม่ควรถูกลดมาเป็นเพียงการเข้าใจบทบาททางเพศเท่านั้น

ดังนั้น ธรรมชาติสร้างเพศชายเป็นเพศที่แข็งแรง มีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง จึงต้องมีวุฒิภาวะเป็นผู้นำด้านการแสดงออกทั้งอารมณ์และจิตใจ ความเชื่อเหล่านี้ได้มองข้ามความซับซ้อนและความหลากหลายของความเป็นชายที่ถูกสร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ทางสังคม เชิงอำนาจที่ต้องเข้าใจจากบริบททางสังคม มากกว่าจะตัดสินจากความรู้สึก (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2558)

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าการนำเสนอบทบาทอัตลักษณ์ของเพศชายในเพลงลูกทุ่งหมอลำนั้น โดยเฉพาะในมุมมองของความรัก เป็นการแสดงให้เห็นอำนาจความรัก ความหวัง ความซื่อสัตย์ มั่นคง ความกล้าหาญ และความหนักแน่นในความป็นผู้ชาย ที่นำเสนอผ่านบทเพลง ดังเช่นตัวอย่างเพลง

“สุขเถิดน้อง เถิดน้อง วันกินตอยิ่งใหญ่ทหารไทยผู้นี้มีได้แค่นั้น สนามรักนั้นอ้าย ยอมยกธงขาว สงครามใจของเธอแพ้น็อคเขาบ่มีพื้น”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1 : แพ้รบสนามรัก)

“คำเอยโ้วว่าสาวแม่ฮ้างนางมีด้ามมีดีอีหลีเด้อ สบประการณ์นานปีคือสิ่งทีพี่ ต้องการ พ่อ เคยถูกเจาะโดนไห้ มาหลายคนกะตามล้าง มันบ่ฟังจั่งล้าง มันบ่ห่างคือกระทอได้น้องพี่ อยากร่วมชีวีกับแม่ฮ้างแท้แล้ว”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1 : แม่ฮ้างมหาเสน่ห์)

“รักและคิดถึงปากน้ำโพ อยากรกลับไปโอ้ ไปอ่อนไปออยล้าออยเทคแคร์ อยู่กันไกลแสน พี่คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว วันไหนพี่พร้อมแน ๆ จะอ่อนพ่อแม่ไปขอทันที”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 1 : รักสาวนครสวรรค์)

“เป็นแฟนคนรวยมันช่วยบ่ได้ เงินทองกายกองมากมาย ขอภักย์อ้ายรวยไปหน่อย อดทนหน่อยน้อง ที่ต้องนั่งนับเพชรพลอย นับเงินจนมือเป็นง่อย ใส่สร้อยหนักจนคอเอียง

ขอบคุณคนดีที่เป็นแรงใจ เคียงข้างไม่ห่างไปไหน ค่าอะไรก็ไม่เคยเลียง อยู่รวยด้วยกัน กัดฟันกัดอดทนนอนเคียง อ้ายรวยแคไหนไม่เคียง ร่วมเรียงเคียงใจอ้ายมา”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 7 : ขวัญใจคนรวย)

จากบทเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นการนำเสนอบทบาทของเพศชาย ที่แสดงความเป็นผู้นำ ความกล้าหาญ อดทน เสียสละ โดยเฉพาะเรื่องความรัก ผู้แต่งได้นำเสนอเพศชายมีความเป็นสุภาพบุรุษ เป็นอัตลักษณ์ทางเพศของผู้ชายอีสาน ที่นำเสนอในมุมมอง ที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลงที่ร้องโดยนักร้องฝ่ายชาย

2. **ผู้หญิงเป็นผู้ถูกเลือก** เพศหญิง คือผู้ที่มีลักษณะแสดงถึงความอ่อนไหว อ่อนหวาน และเอาใจใส่ต่อผู้อื่น มีอัตราศรัทธา จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าการนำเสนออัตลักษณ์เพศหญิง ยังถูกมองว่า เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอกว่าเมื่อเทียบกับเพศชาย อาจเพราะมนุษย์ในสังคมที่สร้างขึ้นมาเป็นกรอบให้เพศหญิงถูกมองว่าเป็นอีกแบบหนึ่งที่ต้องมีความแตกต่างจากเพศชาย ที่มีลักษณะแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ที่อ่อนไหวง่าย ร้องไห้ เสียใจง่าย โดยเฉพาะในมุมมองที่นำเสนอผ่านลถ่ายทอดโดยผู้หญิง แสดงว่าผู้หญิงเป็นผู้ที่ถูกเลือกจากผู้ชาย ดังที่ปรากฏในตัวอย่างเพลง ดังนี้

“สัญญาอยู่นานปีนั้น สัญญาอยู่นานปีนั้น เขาคุยกันอยู่ข้างร่มช่อ ย้ายสาบาน คำ หวานจ้อยๆ หลงค้อยคิดนำ พอดำเนินแล้วรถสองแถวพาอ้ายไกลห่าง บอกว่าไปหาเงินรับจ้าง เสร็จแล้วลือว้ยคืน นื่องมายืนขอมข่อเกี่ยวข้าวดออรออ้ายกลางทุ่ง เกี่ยวข้าวโฮมอ้ายกะยังบักเ้ง หลงจ้อยอยู่บ่อนได้”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 2 : เกี่ยวข้าวดออรอแฟน)

“พี่จันทร์หลายลิ้น พี่จันทร์อ้ายช่างมีหลายลิ้น หลายใจหลายจุ่มหลายจ่อง อยู่ดี ๆ อ้ายกะโลละถ่มน่อง ให้นอนค่วงปวงละเมอ นีละเดอผู้ชายใจดำ เรื่องหลอกอำละพี่เก่งเกินใคร อ้ายนิสสัยฉายาหลายใจ ตกสูญตายชนะอ้ออ้าย ชะน้ออ้ออ้าย”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3 : ทิดจันทร์หลายใจ)

“ผู้ป่าวสกลคนเท่ ไช้ไช้ไปได้จั้งได้ หรือขอมไปตอมสาวใหม่ ไทญ้อเลาะแถว ภูพาน หรือ มั่วคั่วสาวผู้ไท ลิ่นเยื่อโยคนเคยเกี่ยวพัน ที่บ้านเชียงก็เกี่ยวด้วยกัน ไหงลิมลัมพันธังงานทุ่งศรีเมือง”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4 : สาวอุดรธาจารย์)

“หนุ่มลำชีไปลื้ออยู่ใส ทำไมไม่กลับมาแม่มูล หรืออ้ายลิมไออน ลิมสาวแม่มูลที่เคยร่วมสัญญา นื่องนี้ค้อยพี่มา ค้อยค้อยขวัญตา ละอยู่ที่ท่าแสบง ท่าแสบง ท่าแสบง หรือพ่อแม่ของพี่จัดแจง ให้ไปตบไปแต่งสาวอุดร ขอนแก่น”

(วิธีตีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 4 : สาวแม่มูลค้อยแฟน)

จากบทเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่า การนำเสนอบทบาททางเพศของผู้หญิง ยังคงเป็นฝ่ายรอผู้ชาย แสดงให้เห็นว่าผู้ชายมีสิทธิ์ในการเลือกคู่ครอง หรือมีสิทธิ์ที่จะรักผู้หญิงได้หลายๆ คน ในขณะที่ผู้หญิงกลับตั้งหน้าตั้งตารอผู้ชาย ด้วยความซื่อสัตย์ และรักเดียวใจเดียว การนำเสนออัตลักษณ์ทาง

เพศในมุมมองความรักของผู้หญิงอีสาน ที่ปรากฏนี้เป็นการนำเสนอที่ถ่ายทอดในบทเพลงที่ร้องโดย นักร้องผู้หญิง

3. กะเทยกับการต่อรอง กะเทย เป็นอีกเพศหนึ่งที่มีบทบาท และสร้างสีสันให้กับสังคมอีสาน วิถีเพศของกะเทย มีสถานะเช่นเดียวกับกับชนบหรือวิถีเพศแบบชายหญิง ยิ่งไปกว่านั้นที่ผ่านมามีบางพื้นที่ ในสังคมไทยยังแสดงอาการรังเกียจและกีดกันกะเทยหรือกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ซึ่งเรียกอย่างวิชาการว่าการเกลียดกลัวกะเทย (homophobia) ประเด็นดังกล่าวนี้ เป็นผลจากการประกอบสร้างเรื่องเพศ โดยสังคมวัฒนธรรมเข้ามามีกำหนดและจัดวางสถานะทางเพศ ผ่านการควบคุมและกำกับโดยสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันการแพทย์และจิตวิทยา ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา การปกครอง รวมถึงสื่อมวลชน เป็นกลไกในการสร้าง ความเชื่อ ความหมายเรื่องเพศ เพื่อควบคุมคนในสังคมให้ประพฤติอยู่ในกรอบที่ถือกันว่าเป็นบรรทัดฐานของสังคม

จึงมักพบการต่อสู้ของกะเทยไทยในหลากหลายรูปแบบเพื่อให้มาซึ่งความเท่าเทียม เช่น การต่อสู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย จากการค้นงานวิจัยในรอบทศวรรษกว่าที่ผ่านมา พบคำที่แสดงออกถึง “การต่อสู้” ซึ่งสะท้อนรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การต่อรอง การต่อต้าน การเคลื่อนไหว การตอบโต้ การขัดขืน อารยะขันธ์ขึ้น การประท้วง การคัดค้าน รวมไปถึงจนถึงการต่อสู้ในเชิงอุดมการณ์และความคิด อย่างการสร้างพื้นที่ทางสังคม การสร้างความหมายใหม่ และการช่วงชิงความหมาย ซึ่งมีเป้าหมายแตกต่างกันไป เช่น เป้าหมาย เพื่อดำรงอัตลักษณ์ เป้าหมายเพื่อสร้างการยอมรับ เป้าหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียม เป้าหมาย เพื่อเปลี่ยนแปลงนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ เป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ความเชื่อ ความหมาย จากเป้าหมายทั้งหมดที่กล่าวมานำไปสู่เป้าหมายร่วมเดียวกันนั้นคือ “การเปลี่ยนแปลงสถานะของตน” จากสถานะที่ถูกเลือกปฏิบัติสู่การได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม (เอกชัย แสงโสภา, 2562)

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่ากะเทย เป็นเพศที่สร้างสีสันและรอยยิ้มเสียงหัวเราะให้กับสังคมอีสาน โดยการนำเสนอผ่านบทเพลง ที่สื่อถึงการต่อรองเพื่อเรียกร้องสถานะภาพความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีของกะเทย ดังที่ปรากฏดังตัวอย่างเพลง

“ไผลิเว้าหรือไผลิว่ากะขางดอกค้ำฉันปล้นใจ เป็นกะเทยละมันผิดหม่องได้ เป็นกะเทยละมันผิดหม่องได้ ไผรับได้กะตายโลดเด้อสู โลกนี้ต้องขาดลิสัน ถ้าบมีหมูฉั่น กะลองเบ็งดู๋ บ้านได้บมีกะเทยถือว่าเซย ๆ บ่ทันหมู่ เดียวนี้แห่งออกแม่แพร่พันธุ์เพื่อนสาวทั้งนั้นกะแตกอยู่อู้ยู้ เปิดดนตรีหมอลำเบ็งดู๋ ขนาดครูสอนเต้นกะยังเป็นกะเทย แม่บ่คะแม่ขา

เดี๋ยวนี้ชายอมรับเบ็ดแล้ว ดอกเตอร์ดอกแต้วกะออกหน้าออกตา ตัวฉั่นกะภูมิใจตัวฉั่น ผู้ได้กีดกันกะขางเขาดอกหนา ลูกฝัวพอได้กะเอา ยามเมากะเมาม่วนกันเฮฮา ไปเที่ยวบ้านนั้น บ้านนี้พอนหน้าเวทีกะหมู่ฉั่นนี้แหละค่า

...เป็นกะเทย กะเทย กะเทย กะเทย ใหลีเว้าเวยะเยัยกะซางเถาะเวัย กระซ่างเถาะเวัยหมั่น
ใจ หม่องไต้ม่วนเฮากะพากันไป สร้างความสดใสมันผิตไผอยู่เบาะค่า”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12 : กะเทยประท้วง)

จากเนื้อหาเพลง จะเห็นได้ว่ากะเทยพยายามนำเสนอคุณสมบัติ และความโดดเด่นของเพศ
ตนเอง เพื่อตอรอง และเรียกร้องให้คนในสังคมยอมรับได้ว่า กะเทยเป็นเพศที่มีความสามารถ และมี
ศักยภาพดังจะเห็นได้จากเนื้อเพลงที่ว่า “เดี๋ยวนี๋ไชยยอมรับเบ็ดแล้ว ดอกเตอร์ดอกแด้วกะออกหน้า
ออกตา” แสดงให้เห็นว่าเพศที่สามอย่างกะเทย ในสังคม ได้รับการยอมรับ และมีบทบาทในการ
ประกอบอาชีพ ทำงานและมีการศึกษา เทียบเท่ากับเพศชาย หญิงทั่วไป

นอกจากนั้นยังมีบางบทเพลงที่นำเสนอในมุมมองที่ดูถูกเหยียดเพศกะเทย ซึ่งถูกมองว่าเป็น
เพศที่ประพฤติดัวไม่เหมาะสม ทั้งการแต่งกาย กิริยามารยาท ซึ่งเป็นมุมมองที่ถ่ายทอดผ่านน้ำเสียง
ของผู้ชายอีสาน ที่มองกะเทยในแง่ลบ ดังตัวอย่างเพลง

“กะเทยหัวโปก ทาแป้งโกลโลกเป็นต้าย่าน เต็นหน้าฮ้าน ไฮไลท์มแดงมขาวแตกซวดซวด
ยามหมอลำหย่าว เห็นผู้บ่าวเพิ่นทำเป็นเขินอาย ไล่สายเดี่ยวซีไคลกะพอ อัดฮึด เอ็ดฮึดปิด เห็นละเป็น
ตายนาย ยามมีบุญอย่างตามกันล่าย ๆ ฮ้องว้ายว้ายพวกผู้ชาย ซี้เหล้าจกเพิ่น เต็นหน้าตุ้ให้คนฮู้ สร้าง
จุดเด่น เว้าเรื่องเล่นเรื่องม่วนบ่มีไผเกิน เมาเหล้าขาว พากันย่างเหิน กะเทยพอกะเทินจักลิเอิ้นว่าจั่ง
ได้ได้

กะเทยหัวโปก โรคกำลังระบาด งานโคขาดพวกนี้บ่มีแสงสี กล้ามปานนักมววย กะยังอยาก
เป็นสตรี หัวทอกำปั้นกะมี เต็นหน้าเวทีกะฮ้องอยู่ว้ายว้าย”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 12 : กะเทยหัวโปก)

อย่างไรก็ตาม กะเทยในสังคมอีสานยังคงมีบทบาทและมีอำนาจต่อรอง โดยเฉพาะในพื้นที่
งานประเพณี ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรืองานที่ต้องอาศัยความประณีต และฝีมือ กะเทย
ยังคงได้รับความยอมรับและมีส่วนสำคัญในการทำงานดังกล่าว ดังตัวอย่างที่ปรากฏในเพลง

“เมือวานข่อยไต้ยิ่นไทบ้านเว้า เขาติกะเทยเฒ่าว่าพวกเฮาผีบ้า เห็นเอานี๋บ่มีคุณค่า ปาก
เพิ่นกะด่าว่าบ่มีประโยชน์ ทาเบ็งเด้อบุญพะเหวดปีนึ๋ บ่มีผู้ไต่เฮ็ดดอกไม้ไหวโบสถ์ ผู้ไต่กะยามาโทษ
กะเทยเฒ่ามันโกรธ โหดถึงการกระทำ คิดเบ็งแหง่ พ่อแม่พีน้อง เจ้าบ่คินำบ่มองเห็นใจดำ ๆ ความดี
ที่ข่อยเคยทำลำบากตรากตรำ ตาดำ ๆ กะเทยเฒ่าเด้อค่า

ไ้อัย ๆ ๆ ข่อยมาเหลือใจเด้ ไ้อัย ข่อยมาเคียดมาชมเด้ อีหยังกะว่ากะเทยเฒ่าบัดท่าเบ็ง
เด้อบุญพะเหวดปีนึ๋ลีบไปเก็บดอกไม้ไหวโบสถ์ เคียด ๆ ๆ ๆ เก็บดอกไม้ไหวโบสถ์กะแมนเฮา”

จากเนื้อหาเพลงจะเห็นได้ว่า กะเทย มีการต่อรองในพื้นที่งานบุญประเพณี เพราะงานที่ต้อง
ใช้ความประณีตและสวยงามอย่างเช่นการจัดดอกไม้ไหวโบสถ์ หรือบูชาพระ หรือแม้แต่การจัดผ้า

จัดสถานที่ในงานประเพณีต่าง ๆ ส่วนมางานเหล่านี้เป็นฝีมือของกะเทย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถ และทำงานออกมาได้อย่างสวยงาม และมีคุณภาพ กะเทยจึงใช้ความสามารถนี้ ในการต่อรอง และ นำเสนอบทบาทของตัวเองเพื่อให้คนในสังคมยอมรับ และเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมมาโดยตลอด

ดังนั้นจากการที่ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ทางเพศทั้ง 3 ประเด็น คือผู้ชายกับการเป็นผู้นำ ผู้หญิงคือผู้ที่ถูกเลือก และกะเทยกับการต่อรอง แสดงให้เห็นถึงบทบาทและอัตลักษณ์ของเพศ ที่ นำเสนอผ่านบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ในมุมมองของเพศชาย และเพศหญิง พบว่าการที่ เพศชายถูกมองว่าเป็นผู้นำ มีความเสียสละ และเป็นสุภาพบุรุษ นั้นเนื่องจากเป็นมุมมองที่นำเสนอ โดยบทเพลงที่ถ่ายทอดผ่านนักร้องที่เป็นผู้ชาย ในขณะที่เดียวกันการที่เพศหญิงถูกมองว่าเป็นเพศที่ อ่อนไหว อ่อนหวาน ถูกเลือก เพราะต้องรอคอยความรักจากผู้ชายอย่างซื่อสัตย์และภักดี นั้นก็เป็น มุมมองที่นำเสนอผ่านบทเพลงที่ผู้หญิงเป็นผู้ถ่ายทอด ดังนั้นการที่นำเสนออัตลักษณ์ทางเพศนั้น อาจมี การเลื่อนไหล และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ซึ่งสภาพสังคม วิถีประเพณี และการพัฒนาล้วนมีส่วน ทำให้อัตลักษณ์ทางเพศเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเราจะมองเพศในมิติใด ส่วนกะเทยใน สังคมอีสานนั้น เป็นอีกเพศที่มีบทบาท และพยายามต่อรองเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมและศักดิ์ศรี ให้แก่เพศตัวเอง อย่างไรก็ตามกะเทยก็ได้นำเสนออัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อต่อรองและเริ่มได้รับความ สนใจ และสร้างสีสันให้กับสังคมอีสานเป็นอย่างมาก

จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานในครั้งนี้ ผลการวิจัยพบอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอตัวตนทั้งในรูปแบบอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) ในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานทั้ง 5 ประเด็นดังที่กล่าวมา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้แสดงถึงความหลากหลาย ของอัตลักษณ์ที่นำเสนอให้เห็นตัวตน วิถีความเป็นอยู่ ขนบประเพณี ความคิด และความเชื่อของคน อีสาน ที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ส่วน บุคคล(ปัจเจก) และอัตลักษณ์ทางสังคมที่ประกอบสร้างและนิยามตนเองของคนอีสาน ผ่านความกลุ่ม สังคมที่เรียกตัวว่า วงหมอลำ “เสียงอีสาน” นำเสนอผ่านเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ โดยมีกระบวนการ สร้างอัตลักษณ์ทางกลวิธีการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตน และ นิยามได้อย่างชัดเจน ว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานเป็นใคร และแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร การนำเสนอภาพสังคมอีสานในมุมมองของเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่า คนอีสานมี อัตลักษณ์บุคคลที่เรียบง่ายมีวิถีการใช้ชีวิตที่พึงพิงธรรมชาติ อีสาน กับวาทกรรมที่ตอกย้ำเรื่องความ จน และความล้ำสมัย การเป็นคนชายขอบของสังคมไทย ไม่ได้เป็นจริงเสมอไป เพราะจากการศึกษา

พบว่า การนิยามตัวตนของคนอีสาน ผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการนำเสนอวิถีความสุข ไม่ต้องแก่งแย่งช่วงชิงเพื่อเอาชนะใคร อยู่ได้ตามสภาพอย่างเป็นสุข และมีสำนึกในความเป็นคนอีสาน ภาพของท้องทุ่งนาที่สวยงามและอบอุ่นยังอยู่ในสำนึกและความทรงจำของคนอีสานเสมอ ถึงแม้ว่าคนอีสานส่วนหนึ่งจะต้องพลัดถิ่นฐานเพื่อไปทำงาน แต่การจากถิ่นฐานของคนอีสานก็ไปด้วยความเต็มใจ และมีเป้าหมายเสมอว่าคนอีสานจะต้องกลับมาทุ่งนาผืนแผ่นดินอีสาน ในสำนึกร่วมที่นำเสนออัตลักษณ์สังคม คือคนอีสานมีวิถีปฏิบัติที่ยึดแบบแผนขนบประเพณีอย่างเคร่งครัด จากการศึกษาพบว่า การจัดบุญประเพณี หรืองานเทศกาลตามครรลองที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา คนอีสานจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ ฮีต 12 เดือน อีกทั้งความคิดและความเชื่อที่มีร่วมกันในมุมมองสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่มีอิทธิพลต่อคนอีสานมีการใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท โดยเฉพาะการนับถือและศรัทธาสິงที่อยู่คู่กับชุมชน อาทิ ศาลหลักเมือง พระเกจิ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมือง ที่ผูกติดกับความเชื่อและนำเสนอออกมาผ่านวิถีปฏิบัติ ตลอดจนเรื่องเพศ ที่ผู้แตงนำเสนอในมุมมองของแต่ละเพศอย่างแตกต่างกันออกไป ในมุมมองของผู้ชายเป็นเพศที่เป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงมองว่าเป็นเพศที่ถูกเลือกจากผู้ชาย และเพศที่สามอย่าง กะเทย ก็มีพื้นที่ในการต่อรองเพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมและประกาศศักดิ์ศรีเพื่อยืนยันความมีตัวตนในพื้นที่สังคม จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ที่นำเสนอความเป็นตัวตนของคนอีสาน ดังที่ได้ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานนั่นเอง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำของคณะเสียงอีสาน ครั้งนี้เป็นการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2562 โดยผลงานเพลงในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2555 ใช้วิธีการถอดเนื้อเพลงจากวีซีดีบันทึกการแสดงสด ชุดที่ 1 – ชุดที่ 18 และช่วง พ.ศ. 2556 – 2563 โดยเลือกเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมที่มียอดวิว 10,000 วิวขึ้นไป ใช้วิธีการถอดเนื้อเพลงที่อัปโหลดเป็น ซิงเกิ้ลเพลงทางเว็บไซต์ www.youtube.com ทางช่อง “นกน้อยปีกเหล็ก official” รวมทั้งสิ้น 255 เพลง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยที่ศึกษาพบว่า การศึกษาอัตลักษณ์เป็นประเด็นการศึกษาที่ได้รับความนิยม เนื่องจากกรอบมโนทัศน์อัตลักษณ์ เป็นแนวทางการศึกษาที่สามารถตอบโจทย์ในเชิงวิชาการได้หลากหลายสาขา ผู้วิจัยสนใจศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ใช้กลุ่มข้อมูลคือเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน โดยมีความมุ่งหมายในการศึกษา 2 ประเด็น คือศึกษาลักษณะการใช้ภาษา และศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่าลักษณะการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานที่ปรากฏมี 4 ประเด็น คือประเด็นที่ 1 การใช้คำและกลุ่มคำ ได้แก่ การใช้คำบางสถานที่ การใช้คำ เรียกญาติ การใช้คำสื่ออารมณ์ การใช้คำและกลุ่มคำเรียกแทนบุคคลและกลุ่มบุคคล การใช้คำและกลุ่มคำเชื่อมโยงกับประสบการณ์ด้านผัสสะ การใช้คำและกลุ่มคำเพื่อเล่นเสียงสัมผัส การใช้คำซ้ำ การใช้ คำซ้อน การใช้คำขยาย การใช้คำบอกเวลา และการใช้อุทานเสริม ประเด็นที่ 2 การใช้สำนวน ทั้งสำนวนไทยมาตรฐาน และสำนวนอีสาน

ประเด็นที่ 3 การใช้โวหาร ทั้งบรรยายโวหาร และพรรณนาโวหาร และประเด็นที่ 4 การใช้ภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย อติพจน์ และบุคลลวัต ตามลำดับ

จากประเด็นลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวที่ปรากฏข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในฐานะเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ ในการนำเสนอตัวตนและนำเสนอภาพความเป็นอีสาน ทั้งด้านวัฒนธรรม วิถีปฏิบัติ ความคิด และความเชื่อ ที่บ่งบอกตัวตนและการนิยามตนเองของคนอีสาน จากลักษณะการใช้ภาษาที่พบ ผู้แต่งเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ใช้ความสามารถในการถ่ายทอดพลังทางภาษา โดยเฉพาะภาษาถิ่นอีสาน ที่สามารถสรรคำให้เกิดจินตภาพในการนำเสนอตัวตน และแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างเด่นชัด เนื่องจากเพลงลูกทุ่งหมอลำ มีความเป็นตัวตนอีสานที่ชัดเจนในตัวของเพลงอยู่แล้ว เพราะเป็นการนำเพลงมาผสมกับกลอนลำ ที่เป็นภาษาถิ่นอีสาน ดังนั้นเพลงลูกทุ่งหมอลำจึงทำหน้าที่เป็นสื่อในการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อเทียบกับเพลงแนวลูกทุ่ง อย่างเช่นค่ายแกรมมี่ โกลด์ พบว่าภาษาที่ใช้ประพันธ์จะเป็นลักษณะของเพลงที่นำภาษาอีสานเข้ามาปะปน เพื่อให้เนื้อร้องสื่ออารมณ์เพลง เรียกว่าแนวเพลง “ลูกทุ่งอีสาน” ซึ่งหากจะกล่าวแล้วเพลงลูกทุ่งหมอลำ ถือเป็นเพลงกระแสรองในสังคมไทย เพราะเป็นเพลงที่ไม่ได้รับความนิยมมากเท่ากับเพลง จากค่ายหลักอย่างแกรมมี่ โกลด์ อย่างไรก็ตามลักษณะการใช้ภาษาที่ปรากฏ ได้นำเสนอให้เห็นว่าผู้แต่งมีความสามารถและมีความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายทอดอารมณ์ และเลือกสรรกลวิธีทางภาษา ได้อย่างสละสลวยในการนำเสนอภาพเพื่อนิยามตัวตน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานเป็นอย่างไร (เป็นใคร) และแตกต่างจากเพลงค่ายอื่น (คนอื่น) อย่างไร จึงสามารถนำเสนออัตลักษณ์ผ่านเครื่องบ่งชี้ ซึ่งก็คือ “ภาษา” ได้อย่างครบถ้วนชัดเจน

สำหรับการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผู้ศึกษาได้ใช้โมโนทัศน์ “อัตลักษณ์” ในการศึกษาตัวตนของคนอีสาน “ตัวตน” ในที่นี้ หมายถึง สำนึกเกี่ยวกับความมีตัวตนและการดำรงอยู่ของเรา ในฐานะที่เป็นบุคคลผู้กระทำ อันเป็นที่ตั้งของการรับรู้ทางปัญญาและอารมณ์ ทั้งนี้ตัวตนและอัตลักษณ์ยังมีการเกี่ยวข้องกันในกระแสความคิดร่วมสมัย สามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นว่าตัวตนและอัตลักษณ์ มีความเกี่ยวข้องกัน คือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนกับกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มกับคนนั่นเอง (ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล, 2545) ดังนั้นจึงสามารถสรุปนิยามของอัตลักษณ์ได้ว่า “อัตลักษณ์” ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เกิดจากกระบวนการการประกอบสร้างขึ้นของสังคมและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ไม่ใช่คุณสมบัติเฉพาะตัว ไม่ใช่สิ่งที่คงทนถาวรแน่นอนตายตัว อัตลักษณ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เลื่อนไหลได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในเพลงลูกทุ่ง หมอลำคณะเสียงอีสาน ปรากฏอัตลักษณ์สามารถสรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 อัตลักษณ์ทางวิถีความเป็นอยู่ ปรากฏอัตลักษณ์การใช้ชีวิตคู่ พบว่าคนอีสานมีทั้งวิถีการใช้ชีวิตคู่ที่สมบูรณ์ และการใช้ชีวิตคู่ที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งความไม่เข้าใจกันระหว่างสามี ภรรยาหรือการที่อีกฝ่ายต้องไปทำงานต่างถิ่น ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา ความผันแปรทางด้านสังคมวัฒนธรรมและปัญหาเศรษฐกิจในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ทำให้คนอีสานต้องพลัดถิ่นฐาน เพื่อไปต่อสู้อะไรบางอย่าง เพื่อหาเงินส่งมาให้ทางบ้าน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการพลัดถิ่นของคนอีสานนั้นมีจุดมุ่งหมาย ในสำนึกทุกขณะของคนอีสานพลัดถิ่น คือการตั้งใจทำงานและต้องการ “กลับบ้าน” เพื่อมาอยู่กับครอบครัว อันเป็นความสุขที่แท้จริง การเปลี่ยนแปลงและกระแสการพัฒนาทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและเปลี่ยนแปลงสังคมอีสานเข้าสู่ยุค “อีสานใหม่” อัตลักษณ์อาหาร พบว่าคนอีสานมีวิถีการกิน กรรมวิธีประกอบอาหารที่เรียบง่าย สามารถปรับสภาพได้ตามสถานการณ์และธรรมชาติ มีความสามารถในการถนอมอาหารเพื่อเก็บไว้กินได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะ *ปลาร้า* ที่เป็นภูมิปัญญา ที่คนอีสานสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของคนอีสาน อัตลักษณ์การแต่งกาย พบว่าคนอีสานมีค่านิยมในการแต่งกายโดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงอีสาน โดยแบ่งตามมุมมองได้ 2 ลักษณะในมุมมองที่ถ่ายทอดโดยผู้ชาย พบว่าผู้หญิงอีสานมีค่านิยมตามกระแสแฟชั่น ของสังคมสมัยใหม่ คือนิยมแต่งกายน้อยชิ้น ใส่กางเกงขาสั้น ใส่เสื้อสายเดี่ยว ซึ่งเป็นภาพผู้หญิงที่อีสานที่มีการพลวัต จากกระแสวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกัน มุมมองการแต่งกายที่ถ่ายทอดโดยผู้หญิง พบว่าคนอีสานโดยเฉพาะผู้หญิงอีสาน ยังคนยืนยันตัวตนในการรักษาศิลปะหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญาของคนอีสาน โดยการใส่ผ้าไหม และผ้ามัดหมี่ ซึ่งเป็นผ้าที่แสดงฝีมือลายมือ และนำเสนอความสวยงาม ด้านการแต่งกาย ของผู้หญิงอีสานได้อย่างน่าชื่นชม ในสภาวะทางสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้คนอีสานต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยและกระแสการพัฒนา หรือแม้กระทั่งปัจจุบันที่โลกกำลังเผชิญกับวิกฤติการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด - 19 ส่งผลกระทบโดยตรงกับสังคมอีสาน ทำให้ชาวอีสานต้องปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ประเด็นที่ 2 อัตลักษณ์ทางขนบประเพณี พบว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอตัวตนของคนอีสานผ่านบุญประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญกฐิน ประเพณีออกพรรษา ประเพณีบุญผะเหวด และประเพณีการบวช ตามลำดับ ประเพณีดังกล่าวเกี่ยวข้องกับวิถีปฏิบัติที่คนอีสานยึดตามครรลอง หรือฮีต - คอง ตามความเชื่อในวิถีปฏิบัติของคนอีสาน ซึ่งบ่งบอกตัวตนในการประพาดิตน ความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาของคนอีสานที่นำเสนอผ่านฮีตในแต่ละบุญประเพณี

ประเด็นที่ 3 อัตลักษณ์อาชีพ พบว่าคนอีสานมีวิถีที่นำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งคนอีสานส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม นำเสนอถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความอดทนและมีเลือดนักสู้ อยู่ในตัวของคนอีสานอย่างเด่นชัด อาชีพรับราชการ นำเสนอให้

เห็นถึงโลกทัศน์ของคนอีสานที่มีมุมมองทัศนคติที่มีต่อคน ที่ประกอบอาชีพรับราชการ ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ นอกจากนั้นคนอีสานยังปลูกฝังและสั่งสอนลูกหลานให้ตั้งใจเรียนหนังสือให้เก่ง โตขึ้นจะได้ประกอบอาชีพราชการเพื่อเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูล อาชีพรับราชการที่คนอีสานให้ความสำคัญคือ ครู ตำรวจ และทหาร หากมองในอีกนัยหนึ่ง การที่คนอีสานมีความเชื่อเรื่องอยากให้ลูกหลานรับราชการ เพื่อเป็นการต่อรองกับสังคมและยกระดับฐานะให้ครอบครัวพ้นจากการดูถูกจากอาชีพเกษตรกรรมนั่นเอง ส่วนอาชีพการแสดง เป็นอาชีพที่คนอีสานได้รับค่านิยมจากการเสพวัฒนธรรมบันเทิง โดยเฉพาะอาชีพหมอลำ แคนเซอร์ และตลก (หมอลำ) ที่คนอีสานที่ประกอบอาชีพดังกล่าวมองว่าเป็นการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมและสร้างความบันเทิงให้แก่คนชม

ประเด็นที่ 4 อัตลักษณ์ทางความเชื่อ พบว่าคนอีสานมีอัตลักษณ์ความเชื่อที่น่าเสนอตัวตนทั้ง ความเชื่อในการให้คำมั่นสัญญา ความเชื่อในคำสาบาน ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องโชคละชะตา และความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามลำดับ ความเชื่อเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ยังคงมีอิทธิพลต่อความคิด และโลกทัศน์ของคนอีสานต่อการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติมาอย่างช้านาน

และประเด็นที่ 5 อัตลักษณ์ทางเพศ ผู้ชายกับการเป็นผู้นำ ผู้หญิงคือผู้ที่ถูกเลือกและกะเทยกับการต่อรอง แสดงให้เห็นถึงบทบาทและอัตลักษณ์ของเพศ ที่นำเสนอผ่านบทเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ในมุมมองของเพศชาย และเพศหญิง พบว่าการที่เพศชายถูกมองว่าเป็นผู้นำ มีความเสียสละ และเป็นสุภาพบุรุษ นั้นเนื่องจากเป็นมุมมองที่น่าเสนอโดยบทเพลงที่ถ่ายทอดผ่านนักร้องที่เป็นผู้ชาย ในขณะที่เดียวกันการที่เพศหญิงถูกมองว่าเป็นเพศที่อ่อนไหว อ่อนหวาน ถูกเลือกเพราะต้องรอคอยความรักจากผู้ชายอย่างซื่อสัตย์และภักดี นั้นก็เป็นมุมมองที่น่าเสนอผ่านบทเพลงที่ผู้หญิงเป็นผู้ถ่ายทอด ดังนั้นการที่น่าเสนออัตลักษณ์ทางเพศนั้น อาจมีการเลื่อนไหล และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ซึ่งสภาพสังคม วิถีประเพณี และการพัฒนาแล้วมีส่วนทำให้อัตลักษณ์ทางเพศเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเราจะมองเพศในมิติใด ส่วนกะเทยในสังคมอีสานนั้น เป็นอีกเพศที่มีบทบาท และพยายามต่อรองเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีให้แก่เพศตัวเอง อย่างไรก็ตามกะเทยก็ได้นำเสนออัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อต่อรองและเริ่มได้รับความสนใจ และสร้างสีสันให้กับสังคมอีสานเป็นอย่างมาก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานได้แสดงถึงความหลากหลายของอัตลักษณ์ที่น่าเสนอให้เห็นตัวตน วิถีความเป็นอยู่ ขนบประเพณี ความคิด และความเชื่อของคนอีสาน ที่นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ส่วนบุคคล(ปัจเจก) และอัตลักษณ์ทางสังคมที่ประกอบสร้างและนิยามตนเองของคนอีสาน ผ่านความกลุ่มสังคมที่เรียกตัวว่า วงหมอลำ “เสียงอีสาน” นำเสนอผ่านเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ โดยมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางกลวิธีการใช้ภาษา โดยเฉพาะภาษาถิ่น ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตน และ

นิยามได้อย่างชัดเจน ว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานเป็นใคร และแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร การนำเสนอภาพสังคมอีสานในมุมมองของเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน พบว่า คนอีสานมีอัตลักษณ์บุคคลที่เรียบง่ายมีวิถีการใช้ชีวิตที่พึ่งพิงธรรมชาติ อีสาน กับวาทกรรมที่ตอกย้ำเรื่องความจน และความลำสมัย การเป็นคนชายขอบของสังคมไทย ไม่ได้เป็นจริงเสมอไป เพราะจากการศึกษาพบว่า การนิยามตัวตนของคนอีสาน ผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน เป็นการนำเสนอวิถีความสุข ไม่ต้องแก่งแย่งช่วงชิงเพื่อเอาชนะใคร อยู่ได้ตามสภาพอย่างเป็นสุข และมีสำนึกในความเป็นคนอีสาน ภาพของท้องทุ่งนาที่สวยงามและอบอุ่นยังอยู่ในสำนึกและความทรงจำของคนอีสานเสมอ ถึงแม้ว่าคนอีสานส่วนหนึ่งจะต้องพลัดถิ่นฐานเพื่อไปทำงาน แต่การจากถิ่นฐานของคนอีสานก็ไปด้วยความเต็มใจ และมีเป้าหมายเสมอว่าคนอีสานจะต้องกลับมาทุ่งนาผืนแผ่นดินอีสาน ในสำนึกร่วมที่นำเสนออัตลักษณ์สังคม คือคนอีสานมีวิถีปฏิบัติที่ยึดแบบแผนขนบประเพณีอย่างเคร่งครัด จากการศึกษาพบว่า การจัดบุญประเพณี หรืองานเทศกาลตามครรลองที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา คนอีสานจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดนเฉพาะ ฮีต 12 เดือน อีกทั้งความคิดและความเชื่อที่มีร่วมกันในมุมมองสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่มีอิทธิพลต่อคนอีสานมีการใช้ชีวิตโดยไม่ประมาท โดยเฉพาะการนับถือและศรัทธาสິงที่อยู่คู่กับชุมชน อาทิ ศาลหลักเมือง พระเกจิ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมือง ที่ผูกติดกับความเชื่อและนำเสนอออกมาผ่านวิถีปฏิบัติ ตลอดจนเรื่องเพศ ที่ผู้แต่งนำเสนอในมุมมองของแต่ละเพศอย่างแตกต่างกันออกไป ในมุมมองของผู้ชายเป็นเพศที่เป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงมองว่าเป็นเพศที่ถูกเลือกจากผู้ชาย และเพศที่สามอย่าง กะเทย ก็มีพื้นที่ในการต่อรองเพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมและประกาศศักดิ์ศรีเพื่อยืนยันความมีตัวตนในพื้นที่สังคม จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ที่นำเสนอความเป็นตัวตนของคนอีสาน ดังที่ได้ปรากฏในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานนั่นเอง

จากประเด็นสรุปผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานจึงเป็นสื่อในการนำเสนอภาพอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่นำเสนอความเป็นตัวตนของคนอีสานผ่านเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ที่สำคัญคือภาษา และยังมีความเป็นพลวัตตามกระแสวัฒนธรรมของสังคมที่เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา อาจกล่าวได้ว่าเพลงลูกหมอลำคณะเสียงอีสาน สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์อีสานที่มีพลวัตและปรับตัวไปตามเงื่อนไขต่างๆ ทั้งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตที่ทำให้ชาวอีสานต้องต่อสู้ หรือไปพบเจอกับสังคมใหม่และสภาพแวดล้อมใหม่ที่แตกต่างไปจากท้องถิ่น อย่างเช่นการไปทำงานในเมืองหลวง ดังที่ปรากฏในเพลงสาวอีสานคิดฮอดบ้าน ที่เป็นการนำเสนอภาพชีวิตของชาวอีสานพลัดถิ่นที่ต้องจากถิ่นฐาน เพราะปัญหาความแห้งแล้งของสภาพพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน จึงต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหาอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ต้องจากบ้านจากคนรัก เพื่อมาใช้แรงงานในเมืองใหญ่ แต่ยังคงสำนึกถึงบ้านเกิดและคิดถึงถิ่นอีสานที่จากมาอยู่ตลอดเวลา ทำให้ชาวอีสานต้องปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมใหม่ รวมทั้ง

กระแสการพัฒนาและการเข้ามามีบทบาทอย่างมากของเทคโนโลยี จึงทำให้คนอีสานต้องปรับตัว เพื่อเข้าสู่การเป็น “อีสานใหม่”

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ผู้วิจัยได้พบประเด็นลักษณะการใช้ภาษา ทั้ง 4 ประเด็นคือ การใช้คำและกลุ่มคำ การใช้สำนวน การใช้โวหาร และการใช้ภาพพจน์ ทำให้เห็นว่า ภาษาเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ที่สำคัญที่สุด เพราะผู้แต่งได้เลือกสรรคำ สำนวน โวหาร และภาพพจน์มาใช้ประพันธ์เพื่อนำเสนอภาพและสื่ออารมณ์ให้ผู้ฟังคล้อยตามบทเพลง โดยเฉพาะภาษาถิ่นอีสานเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ได้ชัดเจนที่สุดในการสื่อความหมาย และตีความตามบริบทของเพลงนั้น ๆ ดังนั้นลักษณะการใช้ภาษาจึงมีส่วนสำคัญต่อการศึกษ้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องวิเคราะห์ภาพนำเสนอสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในบทเพลงของนกน้อย อุไรพร (นิรุฒิ เศษไส, 2559) พบว่า ในประเด็นลักษณะการใช้ภาษา ปรากฏภาษาอีสานจำนวนมากซึ่งทำให้บทเพลงมีความไพเราะ และเข้าถึงอารมณ์ของผู้ฟังได้ง่ายขึ้น เพราะภาษาเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมาย และถ่ายทอดอารมณ์เพลงให้ผู้ฟังเห็นภาพและเกิดจินตนาการตามบทเพลง รวมทั้งงานวิจัยเรื่องสถานการณ์สื่อสารจากการแสดง หมอลำคณะ “เสียงอีสาน : นกน้อย อุไรพร” : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (มงคล ประทุมพล, 2560) พบว่าลักษณะของการใช้ภาษาเนื้อหา การสื่อสารและลำดับ วัจนกรรม มีการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบการสื่อสารที่ทางคณะหมอลำได้กำหนดขึ้น ตลอดจนปรากฏองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารครบทั้งหมด 10 องค์ประกอบ สอดคล้องกับทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารของ ซาวิลล์ – ทรอยก์ (Muriel Saville – Troike) การแสดงมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีการดำเนินการแสดงต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบระเบียบมีลำดับขั้นตอนการแสดงที่ชัดเจน จัดสรรเวลาในการแสดงได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ชมมาโดยตลอด

สำหรับการศึกษาตามกรอบมโนทัศน์อัตลักษณ์ ในประเด็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ที่ผู้วิจัยได้พบประเด็นอัตลักษณ์ 5 ประเด็น คืออัตลักษณ์วิถีความเป็นอยู่ อัตลักษณ์ขนบประเพณี อัตลักษณ์อาชีพ อัตลักษณ์ความเชื่อ และอัตลักษณ์ทางเพศ ในอัตลักษณ์ที่พบดังกล่าวเป็นการนิยามตัวตนของคนอีสานได้อย่างชัดเจน ว่าตัวเองเป็นใคร อยู่ในตำแหน่งแห่งหนใด และแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน นำเสนอภาพคนอีสานว่าเป็นผู้ที่มีวิถีเรียบง่าย สามารถปรับตัวเข้ากับธรรมชาติและบริบทสังคมได้ตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งตายตัว แต่อัตลักษณ์สามารถเลื่อนไหลและพลวัตได้อยู่ตลอดเวลา

จากการศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2563 พบว่าเพลงลูกทุ่งหมอลำมีพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำเสนอให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติ ความคิด และความเชื่อของคนในสังคมอีสาน รวมทั้งเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในช่วงทศวรรษหลังนี้ ทำให้คนอีสานเตรียมรับกับกระแสการพัฒนา และนำมาสู่สังคม “อีสานใหม่” ผู้แต่งพยายามนำเสนอความทันสมัยเพื่อต่อรองกับบริบทของการถูกดูถูกหรือถูกมองว่าคนอีสานด้อยพัฒนาอย่างที่ปรากฏในเพลง “ลาวอินเตอร์” ดังตัวอย่างเพลง

“...ลาวอินเตอร์เพราะเธอเคยเอื้ว่าเสี้ยว อ้ายกินข้าวเหนียวลาบก้อยชอยแล้วแจ้วของปลา แดกนิ้วทุกตัวผ่านการกลั่นกรอง ISO 9002 รับรองมาตรฐานของลาว ...”

(วีซีดีบันทึกการแสดงสดชุดที่ 3: ลาวเจียรไน)

จากเนื้อหาเพลง ได้นำเสนอให้เห็นว่าคนอีสาน มีการพัฒนาใส่ใจและให้ความสำคัญกับวัตถุดิบ ในการนำมาประกอบอาหาร ซึ่งเพลงลาวอินเตอร์ ได้พยายามลบภาพของสังคมอีสานในด้านการกินอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ แต่ในขณะที่เดียวกันสังคมอีสานทุกวันนี้ ถึงจะบ้านนอกด้อยพัฒนา ซึ่งผู้แต่งใช้คำว่า “ลาว” แต่ก็ยังเป็นลาวที่ทันสมัยแล้ว คือมีความโกอินเตอร์ โดยเฉพาะ **ปลาร้า** ที่เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อีสาน ก็มีการพัฒนาโดยปลาร้าทุกตัวผ่านการกลั่นกรอง ISO ซึ่งผู้แต่งต้องการนำเสนอว่ากรรมวิธีที่ผลิตปลาร้า นั้นสะอาดมีคุณภาพ ไม่ได้ทำแบบสกปรกเหมือนที่คนภาคอื่นเข้าใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์อีสานมีความเป็นพลวัต เลื่อนไหลตามสภาพสังคม เป็นการนำเสนอตัวตน เพื่อต่อรองกับสังคม และตอกย้ำให้สังคมรับรู้ว่าคุณอีสาน มีมาตรฐานและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้การโยกย้ายถิ่นฐานแรงงาน และการเคลื่อนที่ของประชากรจากบ้านนอก สู่มือง ส่งผลให้คนอีสานต้องปรับตัว และเตรียมรับมือกับกระแสการพัฒนาอย่างต่อเนื่องดังจะเห็นได้จากเนื้อหาเพลง 4 ทศวรรษเสียงอีสานตำนานนกน้อย อุไรพร ดังเพลง

“ปีห้าแปดเข้าสู่เออีซี พร้อมกับ 40 ปี วงเสียงอีสาน สี่ทศวรรษแห่งการเปลี่ยนผ่านที่เป็นตำนานนกน้อย อุไรพร เสียงอีสานขวัญใจประชากร ทั้งกรุงเทพฯภูธรทุกถิ่นทุกฐานทุกบ้านทุกบาง นวัตกรรมมนุษย์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งก็เป็นกลุ่มก้อนใหญ่ บริบทมีแต่ไปกับไป ไม่รู้กี่ล้านไมล์สำหรับการเดินทาง หมิ่นสี่พันกว่าวัน นับแต่เสียงอีสานก่อรูปก่อร่าง เคลื่อนที่ให้ความบันเทิงทุกเส้นทาง มีหลายสิ่งอย่างถือว่าเป็นตำนาน”

(ชิลเกิ้ลเพลงจาก www.Youtube.com : 4 ทศวรรษเสียงอีสานตำนานนกน้อย อุไรพร)

จากเนื้อหาเพลงจะเห็นว่าหมอลำคณะเสียงอีสาน ในฐานะองค์กร ที่ขับเคลื่อนมาอย่างยาวนาน ได้มีการเตรียมพร้อมในการรับมือกับกระแสการพัฒนา การเปิดประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งนำเสนอให้เห็นความมีพลวัตของเพลงลูกทุ่งหมอลำ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัย เรื่อง อัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของ ไม้ พงศธร (กนกพร เล็งศรี, 2557) ผลการวิจัยพบว่าเพลงลูกทุ่งของ ไม้ พงศธร แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชาวอีสาน ที่มีการปรับเปลี่ยนตามยุคตามสมัย ตามวิธีการผลิตและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อัตลักษณ์อีสานจึงเป็นอัตลักษณ์ที่มีพลวัตและปรับตัวไปตามเงื่อนไขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความบีบคั้นทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตอันทำให้วัฒนธรรมและชุมชนของชาวอีสานเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ความมีพลวัตและความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมใหม่ ๆ

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกกำลังเผชิญกับโรคระบาดไวรัสโควิด - 19 ส่งผลให้คณะหมอลำได้รับผลกระทบโดยตรง เพราะไม่สามารถเปิดทำการแสดงได้ จนทำให้ นกน้อย อุไรพร ผู้เป็นหัวหน้าคณะหมอลำ ต้องออกมาประกาศขายบ้าน เพื่อต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่ประสบกับปัญหาและเอ่ยปากปิดตำนาน “เสียงอีสาน” ที่สร้างตำนานมากกว่า 46 ปี เพราะพิษของโรคระบาดดังที่ปรากฏในเพลงวอนปู่ขุนเดช

“ละเสียงนี้ เสียงจากยายนกน้อย กลอยใจได้ฮอนฮำ บ่ว่าเช่าหรือค่า ใจคิดนำฮอน
 ต้อนฮอนฮอนฮายฝ่าย FC **ละแม่่นกน้อย ยุคโควิด - 19 นี้ คิดถ้วนถึประมวลผล
 ถอดหัวโขนคุดกันเพราะว่าตันจนสุดแล้ว** ฟีน้องเฮ้ยฉั่นกะหัวใจแป้ว เจ้าหนี้แตกแซว ๆ เเทง
 เงินวิงลิซซิ่งไล่ โควิดมาอีกรอบใหม่หากินไล่กะบได้ กักโตไว้บได้ลำ นี้ละน้อความโบราณ
 เฟ็นว่า ทุกข์ท้อได้บัดแห่งซำ บัดแห่งซำก้าฝ่ายคนจน ประชาชนตงานนับวันแห่งเลวร้าย
 ชาวคณะเสียงอีสานย่านลาแพนลิแขนป้าย ชีนอยู่ไปย่านตายหมู่ ยายนกน้อยหัวใจกวยปานอู้
 ลู้ไปอึกบได้ลิโหยไวย่านพักวง...”

(ซึ่งเกิดเพลงจาก www.youtube.com : วอนปู่ขุนเดช)

ดังนั้นจากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสาน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ตัวตนของคนอีสาน ที่นิยามตัวเองโดยการนำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำ คนอีสานเป็นคนที่วิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย สามารถปรับตัวเข้ากับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี เห็นได้จากอัตลักษณ์อาหาร คนอีสานสามารถหาอาหารกินได้ตามฤดูกาล ฤดูฝนก็ออกหาได้กับได้เขียด หาปูหาปลา มารับประทานได้ ในยามฤดูทำนา ปลาร้า เป็นวัตถุดิบหลักที่สำคัญในการประกอบอาหาร ชาวอีสานนำภูมิปัญญามาใช้ในการถนอมอาหาร โดยเฉพาะปลาร้า ที่คนอีสานจะขาดไม่ได้เลย สามารถนำมาทำแจ่งบอง เก็บไว้รับประทานได้นานตลอดทั้งปี “ปลาร้า”

เป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์อีสานได้ชัดเจน เพราะการที่คนอีสานต้องรับประทานปลาร้าเป็นประจำ หรือนำมาประกอบอาหารในเกือบทุกเมนู ส่งผลให้ปลาร้า กับคนอีสาน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน จนทำให้ ปลาร้า เป็นอัตลักษณ์แสดงตัวตน คนอีสานนั่นเอง

ส่วนอัตลักษณ์ชนบประเพณี คนอีสานยังคงยึดมั่นเคร่งครัดในการปฏิบัติตามฮีตคอง ประเพณีในแต่ละเดือนชาวอีสานจะให้ความสำคัญ ปฏิบัติด้วยพลังแห่งศรัทธาตามกรอบประเพณี อย่างไรก็ตามตามชนบประเพณีนำเสนอให้เห็นถึงการหล่อหลอมวิถีปฏิบัติตามครรลอง ทำให้คนอีสานมีสำนึกความเป็นอีสานอยู่เสมอ เพราะภาพจำเกี่ยวกับงานบุญประเพณี ยังคงอยู่ในสำนึกของคนอีสาน ซึ่งนำเสนอผ่านเพลงหลายบทเพลง ถึงแม้ว่าคนอีสาน จะไม่ได้อยู่ในพื้นที่ หรือต้องไปทำงานต่างถิ่น ก็ยังหวนคำนึง ถึงงานบุญประเพณีที่เคยร่วมและปฏิบัติ ซึ่งนำเสนอเครื่องบ่งชี้สำนึกร่วม หรือ อัตลักษณ์ทางสังคมอีสานได้อย่างชัดเจน ในด้านอาชีพ คนอีสานกับทุ่งนา เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันเนื่องจาก ลักษณะทางกายภาพของภาคอีสาน ส่วนใหญ่แล้วเป็นที่ลุ่ม คนอีสานประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนคนอีสานที่ต้องไปทำงานต่างถิ่นอยู่ในเมืองหลวงจึงหล่อเลี้ยงความคิดคำนึงถึงบ้านเกิดใน ฐานะอีสานในอุดมคติที่อุดมสมบูรณ์เหมือนภาพอุดมคติของชนบทไทยตามความเข้าใจของคนในเมือง โดยมีได้กล่าวถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์และความเป็นจริงของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชนบท ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า แม้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ (ชนบท) ยังใช้ไปในการเกษตร แต่ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในภาคการเกษตรอีกแล้ว ชนบทกลายเป็นเมืองขนาดเล็กที่เชื่อมต่อกับ เมืองขนาดใหญ่ด้วยเส้นทางคมนาคมอันสะดวกสบาย การสื่อสารนานาชาติเชื่อมชนบทเข้ากับเมือง และโลกภายนอกแทบไม่ต่างอะไรกับเมืองทั่ว ๆ ไปในโลก

เนื้อหาเพลงในหลาย ๆ บทเพลง ผู้แต่งต้องการนำเสนอภาพทุ่งนา และความอบอุ่นใจ ของครอบครัวที่รออยู่บ้านนอก (ชนบท) เพลงลูกทุ่งหมอลำคณะเสียงอีสานพยายามต่อยอดภาพสังคม อีสาน บรรยากาศทุ่งนาและความรื่นเริงยามบุญประเพณีที่มีแต่ความสนุกสนาน ดังที่ปรากฏในเพลง

“บุญเดือนห้าเมษาสงกรานต์ กลับตัวบ้านมาหาฮั่วไฮ่สวน หากินกันตามประสา
คนอีสานบ้านนำมาพึ่งฟ้าฮ้องฮวน ถึงเป็นหนี้แต่กะมีสิทธิ์มีวน ลูกเซแม่ล้วนม่วนชื่น
ไฮ่เซว”

(ชิลเกิ้ลเพลงจาก www.Youtube.com : แห่งทุกซ์แห่งม่วน)

“คืนมาฟ้อน มาฟ้อน อยู่สกลนครปราสาทเผิงเซ็งแท้ ออนซอนแท้อีสานเฮา
อบอุ่นคืนมาเด้อ คืนมากินข้าวบั้น เอาบุญร่วมฮ่วมกัน กินข้าวบั้นจำแจ้วแมงดาหมก
ปลาชิวเอาะปออยู่เถียงนาน้อย มากินก้อยบักหอยนาหน้าตำ ฟังหมอลำแล้วฟ้อน แล้ว

เพื่อนออนซอนแท้แท้แทน แซะแ่อนเพื่อน แ่อนเพื่อน มาย้อนใส่เสียงแคน ม่วนป๋มี
พรมแดนแม่่นอีสานน้อเฮานี”

(ซึลเกิ้ลเพลงจาก www.Youtube.com : ออนซอนอีสาน)

จากเพลงจะเห็นได้ว่าการนำเสนอภาพความสนุกสนานและถ่ายทอดบรรยากาศที่แสน
อบอุ่นของผู้คนที่มีความสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน เป็นการเรียกให้คนอีสาน ที่อยู่ต่างถิ่น ให้กลับมาบ้าน
เพื่อมาหาครอบครัว กลับมาใช้ชีวิตในวิถีที่เรียบง่าย โดยใช้คำ *ม่วนซื่นโฮแซว* และ *แซะแ่อนเพื่อน*
สื่อถึงภาพความรื่นเริงและมีวิถีตามสภาพอย่างมีความสุขในพื้นที่แผ่นดิน “อีสาน”

นอกจากนั้นอาชีพรับราชการก็เป็นอาชีพที่คนอีสานให้เกียรติ ด้วยค่านิยมและเชื่อว่
การเป็นข้าราชการ คือการได้รับใช้แผ่นดิน คนอีสานจึงเกิดความรู้สึกร่วมในการแสดงความเคารพ
และรู้สึกต่ออาชีพข้าราชการ คือที่พึ่งของชาวบ้าน และนอกจากนี้อาชีพการแสดง เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่
คนอีสานเลือกที่จะยึดเป็นอาชีพในการหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ทั้งการเป็นหมอลำ สาวหาง
เครื่อง หรือตลก อาชีพดังกล่าวนี้ ทำงานอยู่ในองค์กรเดียวกัน ซึ่งก็คือคณะหมอลำ จะเห็นได้ว่า คณะ
หมอลำ เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่มอบความสนุกสนานบันเทิงให้กับสังคมอีสาน เนื่องจากการแสดง
มหรสพในงานบุญประเพณีต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่ต้องมีการแสดงหมอลำ ดังนั้นอาชีพหมอลำ ตลก หรือ
หางเครื่อง จึงเป็นเครื่องบ่งชี้ทางอาชีพว่าคนอีสาน มีความสามารถในการแสดง และศรัทธาใน
อาชีพที่เลือก และทำงานด้วยความเต็มใจและทุ่มเท ในด้วยความเชื่อนำเสนอให้เห็นว่าคนอีสาน มีสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะความเชื่อทุกความเชื่อที่ปรากฏ เชื่อมโยงกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คน
อีสานเคารพนับถือ ซึ่งมักเป็นสิ่งที่อยู่ในชุมชน หรือพื้นที่ที่ตนอาศัย โดยอาจเป็นศาลหลักเมือง ศาล
เจ้าปู่ หรือพระเกจิดังที่ตนเคารพ การนำเสนอทางอัตลักษณ์ทางเพศ ได้แสดงให้เห็นว่าคนอีสาน ทั้ง
ผู้ชาย ผู้หญิง มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ผู้ชายเป็นเพศที่เป็นผู้นำและมีความเป็นสุภาพบุรุษ
ส่วนผู้หญิงก็มีความอ่อนโยน ซื่อสัตย์และศรัทธาในความรักเดียวใจเดียว ส่วนกะเทย ก็เป็นอีกเพศที่
สร้างสีสัน และพยายามต่อรองเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมและเพื่อให้มีจุดยืนอย่างสง่าในสังคม
อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่คนอีสานได้นิยามตนเอง นำเสนอผ่านเพลงลูกทุ่งหมอลำ
คณะเสียงอีสาน นั้นเป็นการนิยามตัวตน ที่ไม่ได้ตายตัว อัตลักษณ์เหล่านี้สามารถปรับเปลี่ยน และ
เลื่อนไหลตามวิถีของสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเพลงลูกทุ่งหมอลำคณะ
เสียงอีสาน จึงไม่ได้มีลักษณะตายตัวหรือเป็นภาพเหมารวมดังที่คนในเมืองหรือคนนอกวัฒนธรรม
อีสานรับรู้ แต่เป็น อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นพลวัตมีการปรับตัวและเลื่อนไหลได้
ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่ผันแปรไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาลักษณะภาษาในเพลงประเภทอื่น ๆ เช่น เพลงลูกทุ่งอีสานอินดี้ เพลงลูกกรุงหรือเพลงลูกทุ่งภาคอื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาด้านภาษาและส่งเสริมให้มีการพัฒนาวรรณกรรมเพลง
2. ควรมีการศึกษาการพลวัตและการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์ เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม

บรรณานุกรม

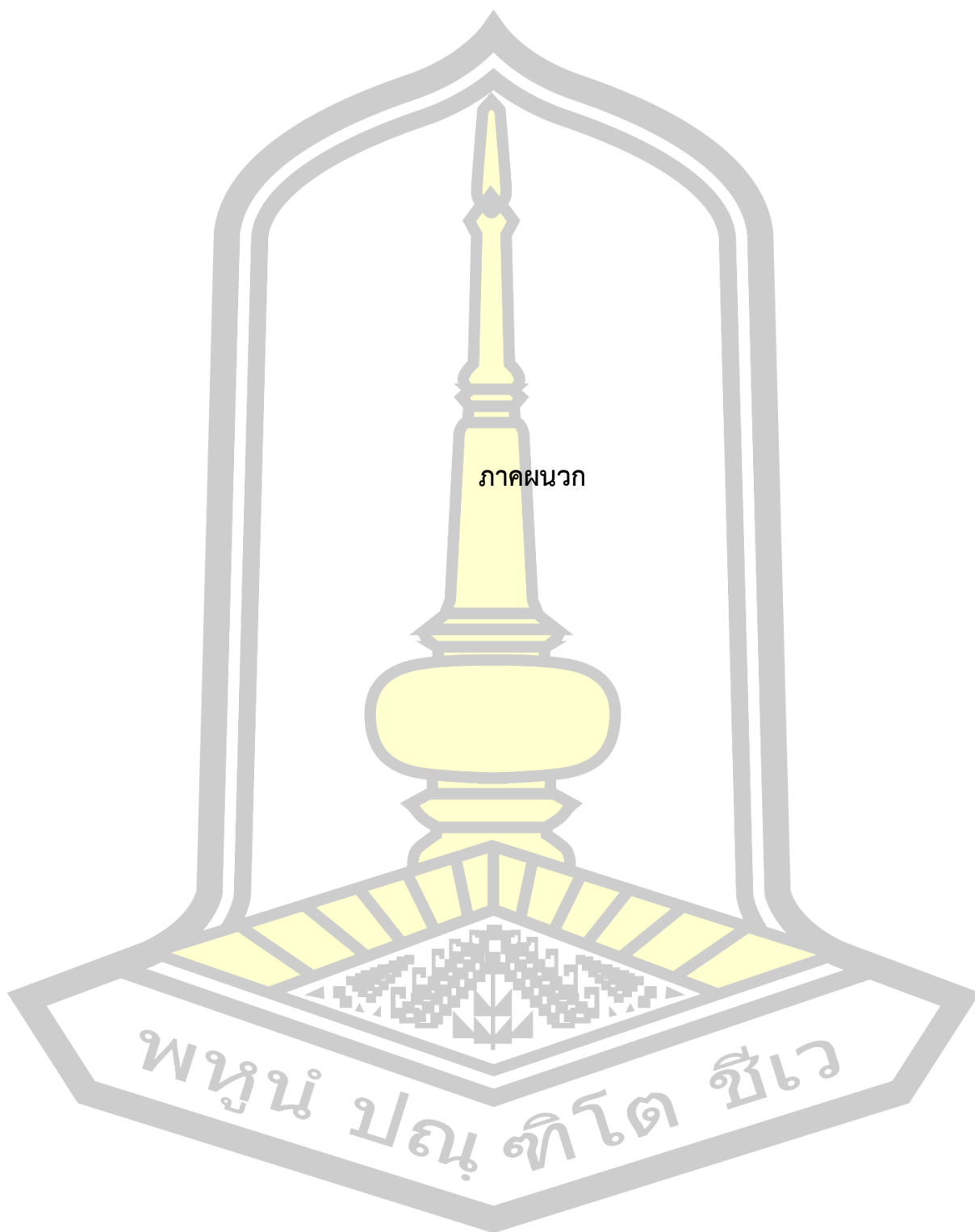
บรรณานุกรม

- กนกพร เล็งศรี. (2557). *อัตลักษณ์อีสานในเพลงลูกทุ่งของไผ่ พงศธร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กอบกุล อิงคุทานนท์. (2540). *ศัพท์วรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สรณ์ตร.
- กาญจนา นาคพันธ์. (2518). *เรื่องของละครและเพลง*. พระนคร: วิทวัส.
- เกศราพร พรหมนิมิตกุล. (2553). *ความงามของภาษาในเพลงลูกทุ่ง :กรณีศึกษาเพลงฮิตติดชาร์ตลูกทุ่งมหานคร*.
- จันทราพร มุลลิสาร. (2546). *โลกทัศน์ที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งหมอลำ จินตหรา พูนลาภ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตตยา เป็นเพ็ชร. (2546). *การศึกษาเพลงลูกทุ่งหมอลำ ของบานเย็น รากแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินดา แก่นสมบัติ. (2559). *เพลงลูกทุ่งหมอลำ : จากเพลงพื้นบ้านอีสานแพร่กระจายเข้าสู่เมืองกรุง*. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*, 4(1), 153-173.
- จินดา แก่นสมบัติ. (2561). *ศึกษารูปแบบการประพันธ์เพลงลูกทุ่งหมอลำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม*. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*, 6(2), 21 – 29.
- เจนภพ จบกระบวนวรรณ. (2529). *เพลงลูกทุ่งกับมุมมองทางด้านการเมือง*. *ศูรปริทัศน์*, 11, 75-81.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2543). *เอกสารประกอบการสอนสตรีศึกษา (วาทกรรม)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2548). *อุปลักษณ์ตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน*. *วารสารศิลปศาสตร์*, 5(1), 1-16.
- ณรงค์ เล็งประชา. (2538). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ดงรัก พนมรุ่ง. (2545). *เสียงอีสานตำนานน้อย*. *เนชั่นสุดสัปดาห์*, 10(511), 70 – 71.
- ดำรง ฐานดี. (2546). *มนุษย์วิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทรงยศ วินะทวีมาศ. (2548). *สถาปัตยกรรมสิ่งแวดล้อมในเรือนพื้นถิ่นไท-ลาวในภาคอีสานของประเทศไทยและในสปป.ลาว*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทองแดง ภูดี. (2551). *วิเคราะห์ภาพนำเสนอสังคมอีสานจากวีซีดีบันทึกการแสดงสดคณะเสียงอีสาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธีระ บุซบกแก้ว. (2553). *กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม “เกย์ออนไลน์”*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิรุฒิ เศษโส. (2559). *การใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งหมอลำของนกร้อง อุไรพร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2528). เพลงลูกทุ่งในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย. *ศิลปวัฒนธรรม*, 6(6), 95 – 109.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2555). ชนบท-ภาพที่เปลี่ยนไป. *มติชนสุดสัปดาห์*, น.28 – 29.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2532). *สถานภาพสตรีไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ร.1-ร.3)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. (2547). *วาทกรรมอัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- ปรีตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. (2545). *คนในประสบการณ์ภาคสนามของนักมานุษยวิทยาไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ปรีชา พิณทอง. (2534). *ประเพณีโบราณไทยอีสาน*. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- พัฒนา กิติอาษา. (2557). *สู่วิถีอีสานใหม่*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2533). “เพลงลูกทุ่งในสายตานักฟังเพลงไทย(เดิม)” ใน *ดวงเพลงกลางทุ่ง*. กรุงเทพฯ: ไทศาลศิลป์การพิมพ์.
- ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. (2548). *เพลงลูกทุ่งอีสานกับลักษณะการใช้ภาษาและการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น : ศึกษาในผลงานเพลงของศิริพร อำไพพงษ์*.
- มงคล ประทุมพล. (2560). *สถานการณ์สื่อสารจากการแสดงหมอลำคณะเสียงอีสาน : นกร้อง อุไรพร : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร*. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- รัชนิกร เศรษฐโช. (2528). *สังคมวิทยาชนบท*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ราตรี ศรีวิไล และคณะ. (2554). *สุนทรียภาพในกลอนลำของหมอลำกลอน : องค์ประกอบและปัจจัยเกื้อหนุนต่อการสร้างสรรค์*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- ลักขณา สุขสุวรรณ. (2521). *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แวง พลังวรรณ. (2545). *อีสานคดี ชุดลูกทุ่งอีสาน*. กรุงเทพฯ: เรือนปัญญา.
- ศิริพร กรอบทอง. (2541). *วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย พ.ศ. 2481-2535*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ภักดีผาสุก. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้เล่มที่ 15. (2553). กรุงเทพฯ : โครงการ
 สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
 สุกีรี เจริญสุข. (2533). “แนววิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกัณฑ์เพลงลูกทุ่ง” ใน เส้นทางเพลงลูกทุ่งไทย.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุกัญญา เชนน้ำทิพย์. (2549). *อัตลักษณ์ของชาวล้านนาที่ปรากฏในนวนวนิยายของมาลา คำจันทร์*.
 ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2549). *พลังลาว”ชาวอีสาน มาจากไหน?*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุรินทร์ ภาคศิริ. (2557). *หมอลำยุคพัฒนา. วารสารทางอีสาน, 160*.
- อเนก นาวิกมูล. (2521). *เพลงนอกคตวรรษ. พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2543). *อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ:
 คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการการวิจัย
 แห่งชาติ.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ:
 คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการการวิจัย
 แห่งชาติ.
- อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). *การดำรงอัตลักษณ์ไทยทรงดา : ภาควิชาปฏิบัติการ
 ทางวาทกรรมสู่การสร้างคามเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านหัวเขาจีน. วารสาร Veridian
 E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ,
 10(1), 1552-1572.*
- อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2534). *โลกทัศน์อีสาน*. กทม. สันติ: โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์.
- อรวิ บุญนาค. (2550). *กลวิธีการใช้ภาษาและแสดงความผิดหวังต่อผู้ฟังที่มีสถานภาพต่างกัน
 ในภาษาไทย : กรณีศึกษานิสิตนักศึกษา*. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อวยพร พานิช และคณะ. (2547). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อันธิยา หล่อเรืองศิลป์. (2549). *การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสร้างอารมณ์ขันในละครตลก
 สถานการณ์เรื่องบางรักซอย 9*. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). *ภูมิปัญญาอีสาน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

ภาคผนวก

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

วิธีปฏิบัติทางการแสดงสด ชุดที่ 1

1.เพลงอะบานีปี (รวมศิลปิน)

(ร้อง) อะบานีปีพี่มักบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ กลางวันกลางคืนยังบ่มีหยั่ง ตอนใดว่าง ๆ น้องฮาน้องเฮ ฮ้องเพลงอะบานีปีนี้เด เขาบอกว่าเสียงข่อยมีเสน่ห์ ซี้บ่ซี้เบ็ก็เฮกันไปเรื่อย ๆ เลยลากเข้าหาเจ้าเพลงอะบานีปี หนุ่มสาวไทยแลนด์คนแมนหัวใจว่างเปล่า มาเฮามาฮ้อง อะบานีปี

อะบานีปีพี่มักบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด พี่ชอบบ่ได้ คนที่ร้องเพลงอะบานีปี ท่วงดอกทำนองหากบ่ฮืดดอกหว่า แต่เดิมทีเข้าหันทังอิหลี อะบานีปี มันประยุกต์ดี ๆ อย่างเพลงนี้มีล้ามาผสมกลมกลืนฟังรื่นหูจัง

(ลำ) อะบานีปีย้อนมาที่เอเชียอีกครั้ง กะละเป็นต่าฟังเหมือนนางนี้หน้าหาล้ามาเพิ่ม เชื่อมใส่กันแล้วเดินมันกว่าจังหวะเดิม ๆ ด้านเพลงนั้นฝรั่งเขาเริ่ม ข่อยนี้เสริมสังวาล้าละทำให้ โจ๊ะพริ้ม ๆ โอ้หนุ่มบ้านนาฟังอะบานีปีแล้วพ่อยาลืม อะบานีปีมารีไซเคิลเพลินดั่งฟังกันตรึม หาละโจ๊ะพริ้ม ๆ ฟังแล้วหายเศร้าซึมสะบิมหลายได้

(ร้อง) อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ ยามใดซึมเศร้าเศร้าไศกฤทัย อ้ายมานั่งฟังเพลงอะบานีปี ฟังเพลงเบา ๆ คลายความหงอยเหงาเศร้าสร้อย ซึ้งใจข่อยอะบานีปี

(ลำ) อะบานีปีของน้องนี้เอ๋ย พี่เอ๋ย เออะ เออ เอ็ง เอ๋ย เป็นของที่เจ้าอื่นบ่ทันมี เปิดดั่ง ๆ แล้วฟังดี ๆ ลีลาดนตรีมันชื่นโฮแซว มาอีกแล้วอีกแล้วละอะบานีปี หมอลำก็กำลังบูมเต็มทีพวกอะบานีปี เด็ดสระระดีหลายได้

(ร้อง) อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ อะบานีปี พี่ชอบบ่ได้ ชอบผู้ฮ้องเพลงอะบานีปีนี้แหงบ่ได้ อะบานีปีพี่มักเดชอบเด ชอบคนที่ฮ้องเพลงอะบานีปีนี้หลายได้ อะบานีปีพี่มักเดชอบเด ชอบเพลงอะบานีปีนี้หลายได้

2.เพลงนกน้อยอ่อนแฟน (นกน้อย อุไรพร)

กราบขอบพระคุณมวลมิตรหมอแคนและแฟนหมอลำ โดยเฉพาะท่านที่ติดตามให้กำลังใจหลายแหล่งมากล้น พวกเราอยู่ได้ก็ด้วยน้ำใจมวลมหาชน และคนพิเศษอีกหนึ่งคน คอยให้แรงใจด้วยดี

เรื่อยมา กว่าสามสิบปีที่ก้าวเข้ามาเป็นศิลปิน จากเพลงรอรักจากเสียงพิณ เหมือนนกขมิ้นและเพลงนกจำ กลอนคำขี้หี ภาพถ่ายวิญญานรักฟังกันมา แสดงที่ไหนหลายฝ่ายเมตตา แถมกรุณามอบพวงมาลัยน้ำใจจากท่านที่เกื้อกูลกันมานานหลายปี จนมาตั้งวงตัวเองอีกที ท่านก็ยังมึนน้ำใจยื่นให้แฟนเพลงคนเก่า ยังเฝ้าติดตามให้กำลังใจ เปิดแสดง ณ แห่งไหนใด ตามให้แรงใจคงเส้นคงวา

กราบขอบพระคุณมิตรเพลงทั่วแดนแฟนลำทั่วไทย พิเศษสุดแสนแฟนเพลงใกล้ไกล ชมรมหวานใจโฆษกนกจำ ศรัทธาของท่านชาวเสียงอีสานซึ่งใจเรื่อยมา ในส่วนแฟน ๆ ทั่วแดน เมตตาจะสมนาคุณด้วยเสียงเพลง (ซ้ำ)

3. เพลงเหมือนตั้งนกขมิ้น (นกน้อย อุไรพร)

เหมือนนกขมิ้นบินจรไร้คอนไร้ที่อยู่อาศัย ไร้พ่อแม่พี่น้องพงไพร โดดเดี่ยวเดียวดาย มองหาใคร ใครเขาไม่มอง เหมือนตั้งเราเป็นนกขมิ้น เทียบบินร้องหาคู่เคียงครอง เสียงจ้อยแจ้ว นกน้อย รำร้อง เขาเมินไม่มองเสียงรำร้องขอความเมตตา

นกน้อยคอยคู่มานาน โปรดสงสารเขาบ้างเถิดหนา อย่าให้เหมือนตั้งนกขมิ้นเทียบบินขอความเมตตา ได้โปรดกรุณานกน้อยเถิดหนานะเจ้าข้าเอ๋ย อย่าให้เหมือนตั้งนกขมิ้นเทียบบินเร่ร่อนไปลับเลย รับนกน้อยไว้แนบแขนง อย่าได้ละเลยเจ้าข้าเอ๋ยนกน้อยขอรอน

(ซ้ำ)

4. เพลงนกจำ (นกน้อย อุไรพร)

นกจำเสียงร้องมาเจ้าคงสุขใจ รู้หรือเปล่าข้อยเหงาเพียงใด นกจำเจ้าคงสุขใจ รู้บ้างไหม ข้อยเหงาเศร้าทรวง นกเอ๋ยอย่ามาเหยยเจ้ามีคู่ควง เขาจากไปอยู่ไกลลับลวง ดวงใจข้อยหลงติดบ่วง เปลี่ยนคู่ควงหนีไปไม่คืน

ป้อนเหยื่อหยอกเหยี้ยวักันโอ้ตัวฉันยิ่งตรมขมขื่น โผบินเจ้อยแจ้วเสียงหวาน ทุกคืนวัน เจ้าคงจะชื่น แต่ข้อยกลับเหงาทุกคืน อยากจะชื่นตั้งนกน้อยจิง

นกน้อย ฝากคำข้อยไปหาเขาบ้าง เขาจะรักหรือว่าจะชัง จงกลับมาให้ความหวัง อย่าด่วนชิงข้อยขอฝากคำ

นกจำเสียงร้องมาเจ้าคงสุขใจ รู้หรือเปล่าข้อยเหงาเพียงใด นกจำเจ้าคงสุขใจ รู้บ้างไหม ข้อยเหงาเศร้าทรวง นกเอ๋ยอย่ามาเหยยเจ้ามีคู่ควง เขาจากไปอยู่ไกลลับลวง ดวงใจข้อยหลงติดบ่วง เปลี่ยนคู่ควงหนีไปไม่คืน

ป้อนเหยื่อหยอกเข้าด้วยกันไอ้ตัวฉันยิ่งตรมขมขึ้น โผบินเจ็ยแจ้วเสียงหวาน ทุกคืนวัน
เจ้าคงจะขึ้น แต่ข้อยกลับเหงาทุกคืน อยากจะขึ้นตั้งนกันน้อยจัง

นกันน้อย ผากคำข้อยไปหาเขาบ้าง เขาจะรักหรือว่าจะชัง จงกลับมาให้ความหวัง อย่า
ด่วนชิงข้อยขอผากคำ

5. เพลงภาพถ่ายวิญญานรัก (นกันน้อย อุไรพร)

สองมือกราบกรานขอวิญญานของพี่ จงสู่สุขชาติ อย่ามีห่วงหลังรักเศร้า ควันธูปลอยวน
เหมือนห่วงคนรักเก่า หากชาติหน้ามีรักเรา คงไม่อับเฉาตั้งก่อน ขอให้วิญญาน รอรับวันเราขึ้น ระทม
ตรมเศร้าทุกคืน สุดฝันหัวใจอาวรณ์ คำแล้วก่อนนี้น้องมีพี่เคียงนอน มองเห็นภาพถ่ายอาวรณ์ เห็นมุ้ง
เห็นหมอนอ่อนใจ

ลมโชยพัดผ่าน ตั้งวิญญานรักพี่ไม่กลับ วนเวียนเทียนน้อยคอยดับ มองเห็นภาพของพี่
ยิ้มให้ ผีนกลั่นน้ำตาเห็นภาพพาให้น้ำตาไหล คิดถึงครั้งเคยสุขใจ เหลือภาพไว้แทนกายคนดี

สองมือกราบกรานขอวิญญานลอยล่อง จงสู่สถานทิพย์ทอง รอน้องแดนฟ้าณะพี่น้ำตาเทียน
ไหล น้องปวดในฤดี กราบภาพก่อนนอนทุกที ขอฝันถึงพี่ทุกคืน

(ซ้ำ)

6. เพลงสาวหางเครื่อง (นกันน้อย อุไรพร)

(ร้อง) โจ๊ะทิ้งนั่งนั่ง กะโอว่าจั่งทิ้งนอนน้อย น้ำตาปรอยตัวข้อยแค่สาวชาวดิน ต้องมาเดินกิน
รำกิน เป็นศิลปินกะพอกะเทิน ออกงานมาก็หนักก็เนิ่น ทางบ้านขาดเงินได้เป็นหางเครื่องหมอลำ
อยากจะเจองานดี แต่ไม่มีเรานี้มันเรียนมาดำ ใครจะเหยียดจะหยามก็ตามที แต่ข้อยนี้ภูมิใจเดอ

(ลำ) สาวแดนเซอร์ แดนเซอร์ หรือสาวหางเครื่อง สาวแดนเซอร์หรือว่าสาวหางเครื่อง
ออกหากินต่อเนื่อง ต่อเนื่องกับลำเรื่องต่อกลอน แอ๊ะแอ่นพ็อน แอ่นพ็อน ป็อนแต่สิ่งบันเทิง
อวดวงเวียนหัวใจ ให้ผู้ชายได้แจจ้อง

(ร้อง) เหงาใจจั่งเลยหางเครื่องนี้เอ๋ยเดียวดาย ด้อยเกินไปละหนุ่มที่ไหนจะมอง จะมีก็เขาชี้
เขาจ้อง ชะเง้อมองตอเราขึ้นเวที เดินลงก็เหมือนเดิมทุกกะที ด้านหลังเวทีปมีผู้ใด ถามข่าว
ส่วนนางเอกหมอลำ เขาผู้งามบ่าวได้กะโฮมกะเฝ้า ฝ่ายพวกแดนเซอร์สาวนี้เหงาหงอย หน้าน้อยใจ
เหลือเกิน

(ลำ) ใจสะเทิ้น สะเทิ้น แค้นสาวหางเครื่อง ใจสะเทิ้นหนทางเดินอ้อยจ้อย อนาคตหมู่ข้อย
หมู่ข้อย ล้ำเทียนน้อยทอลม แต่ต้องก้มเฮ็ดงานตอบฟังเสียง เขาผีตเคื่องเห็น ๆ จังค้อยเป็นอ้อย
แดนเซอร์

7. เพลงตีจำ (วิ สุพิตรา)

แต่จำเห็นใจหนักหนาเสียงร้องของพี่ พี่หลงรักแต่จริงใจ แล้วใครจะไม่ปรานี แต่จะ
ลืมพี่ไปได้เช่นไร

ตี้เอ๋ยก่อนเล็กเราเคยอยู่กันซิดใกล้ โตแล้วต้องจากกันไกล โกะตือยาโศกอาลัยจะอยู่ที่ไหน
ไม่มีลืม เมื่อแต่มาพักในกรุง เพราะลุงให้การศึกษา จบปริญญากลับมาได้เซย เพราะแต่เป็นลูก
กำพรว้า รอช้าไม่ผิดหวังเลย โกะเอ๋ยเชื่อแต่เหนื่อยซี

ตี้จำสะสมเงินตราเอาไว้นะพี่ เมื่อแต่ได้รับปริญญา กลับมาหาพี่ทันที แหละแต่วินดี
พร้อมพิธีแต่งงาน

(ซ้ำ)

8. เพลงห่วงนาง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) ยามร้างไกลเหมือนจิตใจฉันแหลกลาญ ความสัมพันธ์ฉันกลับเมินหันห่างไป พอรัก
คืนสุดจะฝันซ้ำทรวงใน เจ้าอยู่ไหนแล้วไยไม่กลับมา เจ้าอยู่ไหนแล้วไยไม่กลับมา

นอนละเมอถึงแต่เธอเพ้ออยู่นาน ใจร้าวรานทรวงเธอนั้นทุกเวลา กล้วนน้องมีรักใหม่เซยให้
ผวาสุดเหวว่าเหงาใจเมื่อไกลกัน สุดเหวว่าเหงาใจเมื่อไกลกัน เฮ เฮ ฮ่า ฮา ฮา ฮา ฮา

(ลำ) นอนฝันกันรำพันฝันปวงหึ่งหวงบ่น้อยบัดยามเจ้าห่างไกล ลมพัดไม้ใจหิวใจวอนคือ
ตอนนางลาหว่าสิมาหาอ้าย ลาเดือนหมายเดือนกายฝันผ่านลืมกันแล้วบ้อ บังโคงค์ตัวมา

(ร้อง) ลีนกันยาฝนสั่งฟ้าเมฆมัวหมอง น้ำในคลองเหมือนน้ำตาฟ้าอาลัย กบเขี่ยดินน้อย
เสียงร้องก้องรำพัน เปรียบใจฉันคร่ำครวญหวนละเมอ คร่ำครวญหวนละเมอ ลมหนาวมาเหมือนนุรา
แทบขาดรอน เพียงเว้าวอนเสียงฝากลมท่มใจเธอ จากคนวอน ฝันใจลอยทรวงเสมอ ฝากใจเพื่อรักเธอ
ด้วยจริงใจ ฝากใจเธอรักเธอยิ่งสิ่งใด เฮ เฮ ฮ่า ฮา ฮา ฮา

(ลำ) คิดไปหลายมุมหลายด้าน คิดไปหลายมุมหลายด้าน หยุตงานบ่เห็นไค้งอ่วยหรือนวนลมี
สุขเหลือล้น จึงลืมาลัยผู้อยู่หลัง ฟ้ำฮ้องสั่งคนหลังยังหวัง รักเดียวเต็มทรวงบ่ลืมน้อง เออะ เออะ
เออ....

9. เพลงตัวเป็นชายใจเป็นหญิง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ลำ) ละแมนลิขิตชีวิตตัวเองได้ ปรารถนาทรงได้สิเลือกแฟนเป็นคือว่า แต่นี่ชินซาตา
ฟ้าต้องการจั่งซี่ ตนข่อยโหลดปล่อยไป เลือกเกิดเองไปได้ จังขมขึ้นฝันความจริง โตเป็นชายใจเป็นหญิง
นี่ช่างเป็นแท้นอป่า

(ร้อง) ใครไหนเคยเคยเห็นใจเรา คนนี้หรือเปล่าผู้คอยเข้าอกเข้าใจ โอ้อู่ว่างนั้นชาวบ้านต่างรู้เราเป็นชาย โครงสร้างร่างกายส่วนจิตใจของเรากลับกัน เพศผมเป็นชายหัวใจเป็นหญิงเต็มตัว ยังใคร่ครอบครัวยังมีแฟนผูกพัน ผู้ที่เรารักหล่อแสนมาดแมนเต็มขั้น เป็นไม้ป่าเดียวกัน แต่เรื่องนี้หนอเป็นความพอใจ

(ลำ) เป็นไปได้ มันเป็นไปได้เฮานี้กะปล่อย เรื่องเล็กน้อยบ่จอยเอาใจใส่ เอาเรื่องอ้ายเป็นเรื่องใหญ่สุดของ ยอมทุ่มเทเปิดโตผ่นลงผ่นเข้า ดั่งกับสาวของแท้เอาสาวเทียม ๆ กะพอทุ่มพอทำไผ่ว่าบ่ย่านหยั้นยับแคร้ แท้บแท้กะมีแห่นมีดี จังหาพิธีสิมาหมอนซอนอ้าย ความภูมิใจที่ฮักมีเต็มร้อยบ่เว้าลอย ๆ คือสาวซึ่งสาวสำ สาวประเภทสองจั่งน้องกล้าทำอาสาสู่เจ้าสู่ทาง น้องอยากขอขอร้องผู้ทำยามหมั้นกระทิงกระทาง น้องนี้หนอบแม่่นกระทงหลงทาง จิตใจน้องขอเป็นทางเป้าหมายปลายทางคือรักพี่ชายจริงเซีย

จกใจออกมาเปิดเสี้ยว จกใจออกมาเปิดทุกเสี้ยว น้องเดินเต็มพั้นให้อ้ายนั่งส่อง สาวประเภทสองมีใจฮักแท้ บ่แปรปิ้นต่อพี่ชายผิดแปลกแหวกแนวอย่าฟาวแฉวเต้ออ้าย ถึงตัวเป็นชายแต่ ใจเป็นหญิงถ้าเจอของจริงสิแฮบปี แฮบปี

(ซ้ำ)

10. แพ้รบสนามรัก (ลูกแพร ไหมไทย)

(ร้อง) กลับจากแนวรบมาพบบัตรเชิญ น้องนางจะเดินเข้าประตูวิวิธ หัวใจทหาร ชายแดนเย็นชาเหมือนโดนฟ้าผ่าลงมากลางใจ ไม่เคยนึกฝันว่าวันที่กลับ น้องจะเตรียมต้อนรับ ด้วยความโหดร้าย จัดงานกินดองเตรียมฉลองชัย แล้วเชิญพี่ไปเป็นเกียรติในงาน ทรดนั้งวางปิ่น สะอื้นนอกเออ เอ้อ เออ เฮอะ เออ

(ร้อง) น้ำตาไหลตกท่วมอกทหาร ผู้ศึกชายแดนหลายปีเนิ่นนาน รบมาแหลกกลาญไม่เคยแพ้ใคร สนามรบชายแดนมีดวงปิ่น พี่ยังหยัดยีนไม่เกรงหน้าไหน ปราบมาทั่วทิศป้อมสิทธิ์ของไทยไม่เคยพ่ายใครในแดนสงคราม แต่แล้วทำไมสนามใจรักพี่ เออ เอ้อ เออ เฮอะ เออ

รักมาก็ปีไม่มีขวากหนามข้าศึกหัวใจแทรกแซงคุกคาม เพราะมือที่สามแย่งชิงรักไป เหลียวมองสองมือไปป้องกันชาติ แต่ไม่บังอาจป้องกันหัวใจ กลางสงครามจริงพี่เคยมีชัย แต่สงครามใจพี่พังยับเยิน กระสุนปืนกลที่ทนสู้ได้หมดทางแก้ไขคือกระสุนเงิน ต้องหลั่งน้ำตา ทรดคาบัตรเชิญ คงไม่กล้าเดินไปช่วยงานกินดอง

(ลำ) สุขเถิดน้อง เถิดน้องวันกินดองยิ่งใหญ่ทหารไทยผู้นี้มีได้แค่ฝัน สนามรักนั้นอ้าย ยอมยกธงขาว สงครามใจของเธอแพ้เนื้อเธอเขามีพื้น

11. เพลงลารักแนวรบ (ลูกแพร ไทย)

(ร้อง) รีบกลับหลังหันเดินหนีวันวิาวห์ ขึ้นรถแดงบากหน้าสู่แนวชายแดน อุตส่าห์พักรบ จะมาพบหน้าแฟนได้สิ่งตอบแทนนั่นคือแฟนวิาวห์ สองมือกำปืนฝืนกัดฟันนิ่ง อยากลืมทุกสิ่ง ที่ยังติด คาคา อดีตแฟนเราคงเจ้าบ่าววิาวห์ ยิ่งปืนขึ้นฟ้ายังไม่สนใจ อยากเดินเข้าไปกระซอกตึงคอเสื้อ แล้วเอามือเถื่อแล้วเกลือโรยลงไป อยากถามเจ้าบ่าวว่าถือได้อย่างไร จึงได้หยามใจทหารไทย เหลือเกิน

แต่ต้องหักใจเมื่อเห็นแววตาเศร้า แต่ต้องหักใจเมื่อเห็นแววตาเศร้า สาวงามแฟนเก่า ส่งแววตาเศร้าเผชิญ อยากจะทำร้ายแต่หักใจเหลือเกิน ทางออกคือเดินหลบหนีความหลังมา ยอมรับ ว่าทนอย่างไม่เคยมี ถ้าเป็นก่อนนี้จะดีให้ตายคาคา เพราะรักเจ้าแท้ที่จึงยอมร้างลา จึงหนีจากมาไม่ว่า เลยสักคำ

ไม่ยอมจำอดีตซ้ำรักซ้ำ อ้อ อ้อ อ้อ อ้อ ไม่ยอมจำอดีตซ้ำรักซ้ำ หวนคืนกลับมาสู่ชายคา เต็นท์สีดำ เปิดเทศนาเอารูปคนลิมดำ ใส่กรอบสีดำส่งคืนเขาไป แล้วเอารูปหญิงที่รักแนวรบ นั่นคือรูป แม่ใส่แทนเก็บไว้ ชีวิตเพื่อแม่สู้เพื่อแผ่นดินไทย คือปณิธานใจทหารไทยชายแดน

(ลำ) ฝั่งความแค้นกลับชายแดนถิ่นเก่า ลืมความเจ็บปวดร้าวฝมือเจ้าผู้เปลี่ยนคำจบบรักซ้ำ หนีไปอยู่ชายแดน กอดปืนนอนต่างแฟน เป็นหมู่แทนยามใจกลุ้ม

(ซ้ำ)

12. เพลงอ้อหือ... สะตือจ๊าบ (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ลำ) โอ้ยนอ ละพอแต่เปิดผ้ากั๊งแล้ว สีแฉวสาวทรงใหม่ บ่หว่าลาวหรือไทย กระเหรียงไท อี้ก้อ เขมรญ้อดอกส่วยจิ้น พากันสวมเสื้อกิ้น หนอเสื้อกิ้นเกิน เค็งบ่เท็งแอว ไชว์สะตือกันเป็นแฉว จังแมนแนวหนอวัยรุ้น จังแมนแนวหนอวัยรุ้น เออะ เออ เออะ เออ เอ้อ

โอ้ยเดนนอ เดนนอ พอคาวแล้วสีแฉวสาวทรงใหม่ พอคาวแล้วสีแฉวสาวทรงใหม่ สมัยสู่มือนีปีคือก็เกาหลัง ตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายายการแต่งโตไชว์กายกะหวาไคกว่านี้ มาคราวนี้โลกก็ย ผลิตเปลี่ยน มาคราวนี้โลกก็ยผลิตเปลี่ยน ผู้สาวฮิตเสื้อเหียนอ้อยเคียนไว้เค็งแอว แนมเบ็งแล้วจอนฮ้อง หว่าอ้อหือ พากันไชว์สายบือผู้บ่าวฮิตนำเอิ้น

ใส่เอื้อเงินๆ ยามเดินชอบไชว์สะตือ โปดแท้ละหือ จ๊าบจริงละผู้หญิงใครว่า วัยจ๊าบ ไฮเทศสเป็กยุคพัฒนา แต่งตัวหือหวา อ้าฮ้าต้องไชว์สะตือ

(ลำ) คือกันฮ้ายสมัยมันน้อพ้อ คือกันฮ้ายสมัยมันน้อพ้อ ฮิตฮือหลีกะด้อบเคยพ้อโซแฉว ห้อยปัดแล้วแควแล้วแอวลาย ผู้กลางคนพอไคกะว่าตีมิโซค ปัดโถ โอ้โห ! อ้อหือ ! ผู้กลางคน สะตือล่าง มาโกนจั้งปั้ง เป็นฮ้ายดอกพาลอ ผู้กลางคนซีไผ่กะอั้งลั้งอั้งลั้ง ผู้กลางคนละโกนจั้งปั้ง เห็นแล้วข่อยหยิ่ง

กะยังหว่า ยังหว่า โย้ยจ๊าบ จ๊าบ จ๊าบ จ๊าบ จ๊าบ

(ลำ) คำนี้ภาพเอาเต๋อญาพี คำนี้ภาพเอาเต๋อญาพี แม่นอิหลีจั้งเว้า ผู้สาวซึ่งคักหลาย บ่แม่นอ้ายเว้าใส่ตาวหวาน ยุคสมัยโลกันต์เปลี่ยนผันน้อนน้อง ลองแฉวเล่นเคยเห็นจั้งหว่า ลองแฉวเล่น เคยเห็นจั้งหว่า เคยดกะซางเจ้าแหล่ว เคยดกะซางเจ้าแหล่วมันคันแคว่บ่เซา พวกหมู่เจ้าอย่าหน้า เหน่าคือผี โข้วสะตือไปดีจ๊าบดีเดื่อน้อง จ๊าบจริงอยู่เดื่อน้อง....

13.เพลงชุมแพ ชุมพล ชุมพวง (ลูกแพร ใหมไทย)

(ร้อง) คนชุมแพเล็กแลพี่แล้วแก้วตา จึงอำลาพี่ไปแล้วไม่หันมาห้วง คนชุมพล พี่เลยทน เหงาเศร้าทรวง คนชุมพวงได้ควงเกี่ยวแขนแฟนพี่ จีบกันมาตั้งนานหมายหมั้นกันมาหลายปี กลับมา ในวันนี้ทั้งพี่ให้กุมหัวแก สาวชุมแพ เธอช่างซุงแหล่แท้เดื่อเพิ่มพูน เธอช่างซุงแหล่แท้เดื่อ

คนชุมแพเกือบแลก็หลานย่าโม คนชิมโซถึงเป็นหลานหลนเชียงพรหม คนชุมพวงได้ควง ได้เคียงได้คุม คนจนมุมก็คือหนุ่มลุ่มน้ำมูล โอ้แม่ตาซอนแลนซอนแก่นดินแดนต้นคุณ ช้อยละเป็น ลูกแม่มูล อาตุรวจใจหลายแหล่ สาวชุมแพไม่หน้าซุงแหล่กับคนชุมพล

(ลำ) เสียแสงหม่นคือฮักกันมาสี่ห้าปีกว่า หวังได้ควได้กันละฝันร่วมฮ่วมสอง แต่แล้วน้องก็ ถูกหนุ่มชุมพวงควงไปเสียพี่เอ๋ยเลยแพ้ว สาวชุมแพจิตใจบ่หมั้นเสมอมนเคลื่อเก่า โย้ย เดอนอหล่าเอ๋ย เอ็ง เอย เอิง เอย ซะ เอ่อ เอิง เอย ซะ เออ เอิง เอย เดอนางเดอ เตอ เตอ แฟนเก่า

เสียดายสาวสืบห้าหยก ๆ สิบหกสิเข้าเอาได้บ่อนพิง อ้ายละวิง วิง วิง โย้ย! บ่อนเจ้านี้ ได้บ่อนเมา สาวชุมแพสาวซุงแหล่อ้าย น้องเห็นชายเมืองสาตเป็นหยังติดตอ นางจั้งลิ้มจ้อ ๆ ตัวให้พี่ รออ้อละนอ น้อง โอนอ น้องนบ้นบ้นแ่เดื่อสาวชุมแพ ทางกำขอนแก่น หัวใจน้องบ่หมักบ่แน่นอน บคือแป้น ละแมนแผ่นขาว ใจเจ้าดำฟ้าให้พี่หมองหม่น บ่าวชุมพลเสียใจคักแท้ ย้อนสาวชุมแพปะอ้ายให้หมอง ละสาวคำพองไปครองรักหนุ่มชุมพวง

(ซ้ำ)

14.เพลงจากชุมพวงถึงชุมพล (แสงอรุณ บุญยู่ - ปานดำ คำคุณ)

(ร้อง) คนชุมพลพ้อหน้ามนใจน้อยจังเลย มาเปรย ๆ ว่าคนเหยียดหยามคักแท้ ความเป็นจริงน้องเองก็คักแท้ คนชุมแพจริงใจหมั้นหมายแต่พี่ เสือนสัมพันธ์กันมา เห็นว่าเข้าใจกันดี ชอบกัน มาเป็นปี ใจพี่จึงมาหุเบา หว่าเราซุงหลอกซุงแหล่ไม่แคร์ไม่คอย หว่าเราซุงหลอกซุงแหล่ไม่แคร์ ไม่คอย

คนซุ่มแพพี่เอยไม่เคยเปลี่ยนไป จงวางใจเชื่อใจสิจ๊ะแพนซ้อย คนซุ่มพวงน้องจำได้พอ
วอย ๆ ใจนางลอยให้เพียงหนุ่มซุ่มล่ำมุล ผูกใจกันเหลือเกิน หัวใจสะเทินจ้งเลยพ่อคุณ คึดฮอด
บ่าวแม่มุลหนอทุ่งกุลาน้องดั่งตาแล สาวซุ่มแพนี้ไม่ซุงแหลนะคนซุ่มพล

(ลำ) สองเฮาหม่น สนใจกันมาสี่ห้าปีกว่า แปะได้คิ้วได้ก้นละวันนี้ต่างหลัง ย้อนว่าพี่ตั้ง
ซ้อย่อนสงสัย แถมปึกใจว่านางลืมอ้าย ความเป็นจริงบ่เคยยับยัยปึกใจมักแต่เพียงพี่ บ่าวผู้ดีของน้อง
นี้เอ่ย เอ็ง เอย เอ็ง เอย เอ่อ เออ เอ็ง เอย ละชะเออ เอ็ง เอย ชะ เออ เอ็ง เอย เต๋อ ชายเดอ เต๋อ เต๋อ
ชายเอ่ย

(ร้อง) น้องบ่เคยเอาใจเกี่ยวผืน เกี่ยวพันละหลานท่านย่าโม อย่าแกล้งโง่ ๆ แกล้งโง่แบบ
เก่าหูเบาง่าย ๆ อันหนึ่งอ้ายอย่าด่วนเมาแอ่ สาวซุ่มแพบ่ซุงแหลตัว พ่อทูนหัวขยันขาย เคยถูก
ต่อแหลมาแล้วสิทำ สิเดินทางหน้าก็เลยย่านข้างตาย โอนอละนออ้าย ขวัญใจฮักคนมองช่าง เป็นหยัง
บ่ใจใหญ่ เป็นหยังบ่ใจใหญ่น้องเว้าให้กะเว้าเล่นเว้าอ้าย แต่จริงเอ่ยอยู่ที่ชาย ปึกใจซ้า คำส่ายล่าย
อุปทานแต่ว่าให้ว่าแท้ ใจสาวซุ่มแพคนนี้ละหนอ ยังรักยังรอแต่คนรูปหล่อซุ่มพลบุรี

15. เพลงแม่สำอางมหานนท์ (ลูกแพร - ใหม่ไทย)

(ร้อง) ปลื้มใจจ้งเมื่อเจอแม่สำอางจ้งจ้งเต็มตา หล่อนนั้นหนาอายุอวัยละบ่เฟ็งชาวสอง
หน้าตาทำทางก็เท่แถมมีเสน่ห์เป็นกอง เจ้าของเดิมที่เคยครอบครองเขาปล่อยให้น้องมาไต่ไต่กัน
เจ้าของคนเดิมเขาปล่อยให้น้องมาไต่ไต่กัน

แจ่มจันทร์นะจ๊ะจริงใจหม่องได้กะดูอวอันพินไฟทองหลายแหลกลาญหน้าไฟหน้าผืน พัวพัน
หลายเด แม่สำอางมหานนท์เท่กว่าสาว ๆ นักเรียน ม. แม่สำอางเจ้าจ๊าบกว่าสาว ๆ นักเรียน ม.

(ลำ) โอนอ อ้ายคึดต่อจ้อจั้นสาวแม่สำอางคนงาม คำแพงเอ่ย เคยมีแพนมาแล้ว กะตามชาว
ธรรมดาระเกินแล้ว นางนั้นเอยเคยแป้วเคยป้อนกะบ่หว่า เป็นตาฆ่าคักฮ้าย ห้ามใจไว้กะบ่ฟัง เต๋นอ้ง
เอ่ย อ้ายหวังเซยแม่สำอางคนไค

สำบายใจเมื่อเคียงเมื่อใกล้ได้พูดได้คุย เว้าสุขสุขทั้งโฉมพทุกะฮู้เลยน้อ เนื้อเย็นถึงเป็น
แม่สำอาง บ่ได้ห่างคือกะทอ ประสบการณ์ก็คงมากพอพินี่หนอกก็เลยนิยม นิยม นิยม พินี่แสนนิยม

(ร้อง) อยากแล อยากลุ่น อยากลอง อยากจงเป็นคู่สร้างสม แม่สำอางเป็นสาวตาคม เป็นหนึ่ง
ในล้านชะแล้วแก้วตา ถึงมีราศีผ่านมาไม่ป็นปัญหาใด ๆ เลย ปัญหาบ่มีบ่มีปัญหา หยังเลย

(ลำ) คำเอยโอ้วว่าสาวแม่สำอางนางมีด้ามมีดีอีหลีเต๋อ สบประการณานานปีคือสิ่งทีพี่
ต้องการพ้อ เคยถูกเจาะโดนไห้ง มาหลายคนกะตามสำอาง มันบ่พังจ้งสำอาง มันบ่ห่างคือกะทอได้น้องพี่
อยากร่วมชีวิตกับแม่สำอางแท้แล้ว

(ซ้า)

วิธีปฏิบัติกรรมการแสดงสด ชุดที่ 2

1.เพลงเจ้าหนี้ชีวิต (นกน้อย อุไรพร)

หนึ่งเดี๋ยวนี้หรือคือคำว่าแม่ เป็นผู้ซบเลี้ยงดูแลหวังให้กำเนิดลูกหญิงหรือชาย แม่ให้ทุกอย่าง กระทั่งชีวิตเลือดเนื้อร่างกาย แม่รักลูกปานดวงใจ ในครรภ์นอกครรภ์ท่าน คอยถนอม

ประคบประหงมป้อนนมป้อนข้าว กล่อมเกลี้ยงเพียรเลี้ยงดูเรา รึนไม่ให้โต ไรไม่ให้ตอม โลกนี้มีแม่จึงได้มีเรา แม่คือเบ้าหลอม บุญคุณแม่ล้นกระหม่อม ท่วมดินท่วมฟ้าชลาสัย

แม่คนเดียวเลี้ยงดูลูกได้หลายคน แล้วลูกหลายคนเลี้ยงแม่คนเดียวได้ไหม เมื่อแม่ยังอยู่ ควรกตัญญูให้ท่านชื่นใจ เป็นลูกที่ดีให้ท่านได้ ท่านคงตายแบบปิดเปลือกตา

หมื่นดินพันฟ้ามหาสมุทร ทุกจุดรวมเข้าด้วยกัน นั้นยังไม่ครึ่งพระคุณมารดา ลูกเป็นหนี้แม่ ไม่อาจชดใช้จนชั่วชีวา สำนักในกรุณา เทิดทูนบูชาเจ้าหนี้ชีวิต

หมื่นดินพันฟ้ามหาสมุทร ทุกจุดรวมเข้าด้วยกัน นั้นยังไม่ครึ่งพระคุณมารดา ลูกเป็นหนี้แม่ ไม่อาจชดใช้ด้วยค่าเงินตรา จึงขอปวารณา จะทำกรรมดีใช้หนี้บุญคุณ

1.เพลงอะบานีปี (รวมศิลปิน)

(ร้อง) อะบานีปีพี่มักบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ กลางวันกลางคืนยังบ่มีหยัง ตอนใดว่าง ๆ น้องฮาน้องเฮ ฮ้องเพลงอะบานีปีนี้เด เขาบอกว่าเสียงข่อยมีเสน่ห์ ซี้บ่ซี้เบ็กก็เฮ กันไปเรื่อย ๆ เลยลากเข้าหาเจ้าเพลงอะบานีปี หม่อมสาวไทยแลนด์คนแมนหัวใจว่างเปล่า มาเฮามา ฮ้อง อะบานีปี

อะบานีปีพี่มักบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด ชอบเพลงบ่เด อะบานีปีพี่มักบ่เด พี่ชอบบ่ได้ คนที่ร้องเพลงอะบานีปี ท่วงดอกทำนองหากบ่ฮ้อตดอกหวา แต่เดิมทีเข้าหันทังอิหลี อะบานีปี มันประยุกต์ดี ๆ อย่างเพลงนี้มีล่ำมาผสมกลมกลืนฟั้งรินหูจั่ง

(ลำ) อะบานีปีย่อนมาที่เอเซียอีกครั้ง กะละเป็นต่าฟั้งเหมือนนางนี้หนาลาล่ำมาเพิ่ม เชื่อมใส่กันแล้วเด่นมันกว่าจั่งหะเดม ๆ ด้านเพลงนั้นฝรั่งเขาเริ่ม ข่อยนี้เสริมสังวาดล่ำละทำให้ โจ๊ะพริ้ม ๆ ไอ้หม่อมบ้านนาฟั้งอะบานีปีแล้วฟ้อยาลีม อะบานีปีมารีไซเคิลเพลิ่งดั่งฟั้งกันตรึม หาละโจ๊ะพริ้ม ๆ ฟั้งแล้วหายเศร้าซิมสะบิมหลายเด

(ร้อง) อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ ยามใดซิมเฮาเศร้าโศกทุกข์ อ้ายมานั่งฟั้งเพลงอะบานีปี ฟั้งเพลง

เบา ๆ คลายความหอยเหงาเศร้าสร้อย ชึ่งใจบ่อยอะบานีปี

(ลำ) อะบานีปีของน้องนี่เอ๋ย พี่เอ๋ย เออะ เออ เอิง เอย เป็นของที่เจ้าอื่นบ่ทันมี เปิดดัง ๆ แล้วฟังดี ๆ ลีลาดนตรีมันชื่นโฮแซว มาอีกแล้วอีกแล้วละอะบานีปี หมอลำก็กำลังบูมเต็มทีพวก อะบานีปี เต็ดสระระดีหลายได้

(ร้อง) อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ อะบานีปีพี่มักแท้เด อะบานีปีพี่มักแท้เด ชอบเพลงแท้ได้ อะบานีปี พี่ชอบบ่เด ชอบผู้ฮ้องเพลงอะบานีปีนี้แน่บ่ได้ อะบานีปีพี่มักเดชอบเด ชอบคนที่ฮ้องเพลงอะบานีปีนี้หลายได้ อะบานีปีมักเดชอบเด ชอบเพลง อะบานีปีนี้หลายได้

3. เพลงเกี่ยวขาวดออรอแฟน (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) ความรักเราชมเมื่อตอนลมหนาว มองเห็นข้าวเบาสุกเหลืองสีทอง อ้ายเคยให้สัญญา จะมาเกี่ยวข้าวกับน้อง ก่อนเดือนสิบสอง ลมล่องคอยจ้องมองทาง ใครเขาควงแขน มีแฟนสุขสม ท่ามกลางสายลมมีคู่เคียงข้าง แต่น้องต้องยืนเดียวดายข้างกายมีแค่กองฟาง อยากรู้ใจคนเสียจึ่ง เป็นหยิ่งบ่จำสัญญา

(ลำ) สัญญาอยู่นานปีนั้น สัญญาอยู่นานปีนั้น เขาคุยกันอยู่ข้างฮ่มช้อย อ้ายสาบานคำหวาน จ้อย ๆ หลงค้อยคิดนำ พอด้านาแล้วรถสองแถวพาอ้ายไกลห่าง บอกว่าไปหาเงินรับจ้าง เสร็จแล้ว ลือวycin น้องมาฮ่มช้อยเกี่ยวขาวดออรออ้ายกลางทุ่ง เกี่ยวข้าวโสมอ้ายกัยงบักัง หลงจ้อยอยู่บ่อนได้

(ร้อง) คิดไปฮอดคำคนลือ คมเคียวบาดมือเจ็บจนมีน้ำตา เขาบอกว่าอ้ายอยู่ในเมืองหลวง เรืองรำ ลอยหน้าลอยตาควงสาวเทียวบาร์ทุกคืน อ้ายคงลืมสิหนอ สัญญาขาวดอทิ้งคนรอสะอั้น คนเกี่ยวขาวดออ้ายพาใจกลับคืน คนเกี่ยวขาวดออ้ายพาใจกลับคืน ถ้ามีคนอื่นช่วยส่งขาวมา ให้รู้ตัว

(ลำ) อย่าตัวให้นางคอยฝันจ้อ อย่าตัวให้นางคอยฝันจ้อ เกี่ยวขาวดออ้ายมิดหมี่ อายหมู่ เขาเทียวมานั่งจี้ หยั่นย่อผู้บ่าวหาย ก็มเกี่ยวข้าวไปน้ำตาไหลออกตา บ้อยบักท่ากะบ่สมเคียดเฮง หลงไฟสีแสงอยู่ใส่นอ ลืมฮวงขาวดอแล้วบ้ออ้าย

(ซ้ำ)

4. เพลงชี้เหร่เสน่ห์แรง (นกน้อย อุไรพร)

ชี้เหร่เสน่ห์แรง ผมตกผิวแดงสูงโปรง ยืนนิ่งสบตาคุณงง ฉันทชอบคุณพูดตรง ๆ ใครไม่หลง เขาว่าคุณชี้เหร่ แต่ตัวฉันนั้นว่ามีเสน่ห์ คุณเท่กว่าใคร น้ำใจก็ดี

ซีเหร์เสน่ห์หลาย ฉันทจะผู้ชายมากมี ในโลกนี้มีผู้ดี มาชอบมีทั้งเศรษฐี ไม่เคยสน ใครสักคนเลยที่ หล่อเป็นปีฉ้นไม่ขอยุ่งเกี่ยว มีที่คนเดียวอยู่ในดวงใจ

เขาว่าคุณไม่หล่อแต่ฉันทเห็น เห็นคุณถูกใจ สบตาคุณคล้ายตั้งเทียนถนนไฟ อยากร้างใจไว้เต็มที่ยังอ่อน หลับตานอนฝันเห็นคุณจนแจ้ง เสน่ห์คุณแรงยิ่งกว่าขุนแผน

ซีเหร์เสน่ห์หล้น ช่างแปลกพิกลหนอแฟน ในโลกผู้ชายเป็นแสน มีที่คนเดียวหวงแหน ฝ้าบูชาคุณนั้นมาเป็นแฟน เสน่ห์หลายรักพี่ชายเหนียวแน่น รักที่สุดแลนถายกายใจ

(ซ้ำ)

5. เพลงบ้าไก่ตี (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) แฟนผู้ชานี้บ้าไก่ตี เกิดเป็นวันเดือนปีเอาดีแต่ตีไก่ มักไก่ทะเลลูฟ้า บ้าไก่ทะเลลูดิน บได้กินกะบกิน ให้เพิ่นได้ตีไก่ อันไคนั้นอ้อมได้อ้อมตี แต่หน้าทีสามิเพิ่นบเอาใจใส่ พอเจอหน้าเมีย เฮียละฟาวหลบมุ่ม บเบิ่งเลาะเบิ่งหลุมเพิ่นมัวแต่อ้อมไก่

นั่นกว่าแล้วไปสระแก้วเพิ่นกะไปเรื่องไก่ นั่นกว่าแล้วตีวะ ไปหนองบัวลำภู ชัยภูมิ กะเรื่องไก่ที่ตักคอไว้หละกะใช้ทั้งนั้น ไปพบผู้ว่าผู้การฯ ก็เจอท่านเรื่องไก่ เรื่องก่อร่างสร้างตัวบอยู่ในหัวคุณชาย ได้ข่าวว่าไก่เก่งอยู่ไหน แฟนผู้ช่าตามไป จนสุดแผ่นดิน

ไก่ห้องงไก่อ่อน ตลอดจนไก่พันธุ์ไทย ไก่ทำพริกทำทราย ไก่ทำรีนเมืองมื่น อยุธยาจะมีแล้วเท็งสระแก้วปราจีน เลี้ยงไว้หลายอีหลี ซ่อยเหม็นขี้มันจนวิน ขนาดถึกถักต้มกินยังเหลือบ่น้อยร้อยตัว

(ลำ) ลักฆ่าคั่วแล้วเขาตีว่าเป็นท่า ลักไก่ฆ่าเลี้ยงชุมสาวทางเครื่อง พอแต่เพิ่นฮู้เรื่องเพิ่นโหดฮ้ายเป้ง ๆ ตะฮั่วใส่หมา แฟนผู้ช่าบ้าไก่เหม็ดปี ได้ไก่ตีมานอนเพีย สำเมื่อยยามาใกล้

(ร้อง) เรื่องต่อยมวยไม่สนตีคนไม่เอา หายใจออกใจเข้าเอาดีแต่ตีไก่ ไปพบหลวงพิบมีดอกเรื่องธรรมะ ไปกราบหลวงปู่หลวงตาซากลับยังได้ไก่ แฟนข่อยนี้หนาบ่ฟังฟ้าฟังไฟ ไม่แยแส แม้เรื่องคอขาดบาดตาย ไผอยากใจขาดก็เชิญขาดใจไป ขอให้เพิ่นได้ตีไก่ก็แล้วกัน

เขียร์ไก่ตั้งไกลหลายบ้าน เขียร์อยู่บ่อนหนองหานเสียงดังฮอดบ้านหนองใส อีตอนสั่งงานปานเพิ่นจ่มศาลา บัดเขียร์ไคนั้นหนาเสียงจ๊กมาจากใส มักไก่หลายเต้ทุมเทเบ็ดใจ เจ้ามักไคนีรินกาลจนหัวเจ้าล้านคือไก่ คินนี้ขิ้นพิบถึมนิสัย สีให้หอบสาตหมอนไปนอนนำไก่

เสาร้าอาทิตย์ติดงานอยู่ไหนช่างมัน เพิ่นตีรถกลับบ้านเตรียมการเข้าบ่อนไก่ เรื่องลูกเรื่องเมียแล้วแต่จะเคลียร์กันเอง เรื่องร้องลำทำเพลงแล้วแต่บักแพรบักไหม เรื่องอื่นเพิ่นเสยกั้มๆ เงย ๆ แต่นำไก่ คงต้องเปลี่ยนชื่อแซ่ แน่ละเด้อแม่ใหญ่ เปลี่ยนจากนกเป็นไก่คงสะใจเจ้าเหลือเกิน

(ลำ) แพนเพื่อนั้นเองงานการคู่สู้ท่า แพนชาวบ้านเองงานการคู่สู้ท่า แต่ว่าแพนผู้ข้าผู้ข้า โหลตมัวบ้าแต่ไก่อตี เบ็งเอาตีไก่อเพิ่นตัวน้ำเผิง ซิ่นต่อนสันจัว ของโนคร้วสำหรับเมีย แม่ชูปักเขีย กับมามา

6. ปอยฝ้ายวอนแพน (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(เกริ่น) ขอฝากสุนทรวอนไหว้จากหนุ่มน้ำของหนองคาย นามปอยฝ้าย สู้ใจของแพน ขอมา อาศัยฝากหัวใจไว้ในอ้อมแขน กราบลงแทบเท้าแพน ๆ ขอคะแนนเห็นใจด้วยคน

(ร้อง) หมองหม่นจากโพนพิสัย หนุ่มเมืองหนองคายตัดเส้นทางความจน ชีวิตผมคือการ ดิ้นรน อยู่บนถนนของคนลำเค็ญ จบการศึกษาต่อยต่ำ พ่อแม่นั้นให้บวชเป็นสามเณร อาศัยเข้า ฝ้าเหลืองร่มเย็น เป็นสามเณรท่องจำนำใจ

(ลำ) หลายปีได้อาศัยธรรมหุ้มห่อ คอบแต่เวรพบพ้อเทียวญาติทั่วแดน หลายเขตแคว้น ให้สู้ชื่อเณรสมอง สามเณรเสียงทอง ฮ่วมกองนำบ้าน

(ร้อง) เป็นอาจารย์อยู่ห้าพรรษา ผมจึงลาสิกขามาเป็นสามัญชน มาสู้งานแลกกับเงินเพียง น้อย จากสิบเป็นร้อยพอประทังความจน โชคดีที่ได้มาพบคน พาเข้าถนนศิลป์ปิ่นหมอลำ

(ลำ) มาขอย้านำฮอยรุ่นพี่ มาขอย้านำฮอยรุ่นพี่ ฝากหมอลำผู้นี้ ผู้นี้ให้แพนช่วยเบ็งแยง ขออย่าแกล้งให้แล้งอยู่เดียวตายขอหัวใจมาลัยแพน ข่อยเชียรี่ฟูฟอง

(ร้อง) ร้องลำฝากลมลอยมา จากปลายปากกาครูสุลาเสริมส่ง ออกตระเวนกับเสียงอีสาน คุณแม่นั้นท่านรับมาร่วมวง ทานน้ำใจปอยฝ้ายปลื้มหลง ถ้าแม้ดังโด่งจะไม่ลืมพระคุณ

ใบบุญคุณแม่น้อย ส่งให้ผมไ้อ์ปอยลอยพันค่าเป็นศูนย์ อาจารย์สวัสดิ์ร่วมสนับสนุน ยินดี คำจุนช่วยบรรเลงดนตรี

(ลำ) สิบนิ้วกระผมยกมือกราบใส่ ขอมาลัยช้อยคล้องหมอลำน้องใหม่แน่นแต่โอ อย่าให้แก้อ ให้ลำอยู่เดียวตาย ขอคะแนนแพนหญิงชายมาช้อยเชียรี่ให้ผมบ้าง เออ เออ เออ

7. เพลงดอกกระเจียวลิมทุ่ง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ลำ) ละฝนตกโหยเดือนสามค้อย ฝนตกรินเป็นฝอยปลิวย้อย ๆ คล้อยเดือนสี่ ดอกกระเจียว เริ่มปงจี ฟนปี่ลิ้นขิ้นเบ็งฟ้า ยามเดือนห้าตั้งท่าบาน ละคิดเห็นได้คิดเห็นสาวผู้หนึ่งที่เคยฮักดอกจริงเจียว เคยเดินฮ่วมทางเที่ยวป่ากระเจียวแต่คราวนั้น

(ร้อง) ฝนตกลงมาปรอย ๆ เดือนสามค้อยย้อยฮ่ำดอกม่วง คึดฮอดผู้สาวเคยควง ไปอยู่ เมืองหลวงตั้งแต่ปลายปีก่อน เคยเก็บดอกกระเจียวด้วยกัน ฝนโปรยปิ่นน้ออยู่ที่หัวนาดอน ดอก

กระเจียวเขียวแดงออนซอน เอาดอกอ่อน ๆ มาลวกกินกับป่น เอาดอกอ่อน ๆ มาลวกกินกับป่น

(ลำ) หนีไปหม่นเป็นเมงกึ้นอยู่ไสแล้วนออุ่น หนีไปหม่นเป็นเมงกึ้นอยู่ไสแล้วนออุ่น หรือ
แม่คุณมีคนส่งผู้มีผู้รวย ยามข้าวสวยบ่ยอมอ่วยมาหา ลืมหัวนาบ่อนเฮาเคยเกี่ยว ดอกกระเจียวมัน
เหลียวหาเจ้าสีแดงสีขาวมันคอยเจ้ามาเกี่ยว ยามฝนเทียวกระเจียวส่งยิ้ม คอยเจ้าอยู่นา

(ร้อง) ลากินดินแดนข้าวเหนียว แม่ดอกกระเจียวบ่เหลียวคืนบ้านเฮา ลืมแล้วบ้อ หัวนาป่า
เคยพักเฮา ดอกกระเจียวสีขาวเจ้าเคยฝากอ้ายยามแลง

(ลำ) ไปทาแป้งตงแต่งทรงผมเลยบ่กั้มมาส่อง ไปทาแป้งตงแต่งทรงผมเลยบ่กั้มมาส่อง
เข้าทำนองได้ลองใหม่แล้วลืมชู้เก่าหลัง เฮามาตั้งจิตต่อรอหาย ยามเดินกายไสนาที่เคยว่า ซอมหาเจ้า
บ่เหลื่อเงาจักหน้อย เห็นแต่กระป้อมก้าน้อยที่คอยลืออยู่ละทาง

(ร้อง) เตนตั้งแล้วลืมทางที่เคยเทียว โอ้แม่ดอกกระเจียวลืมท้องนาเราแล้วหรือไร ฝนตกริน
ย้อย อ้ายคอยน้ำตารินไหล อยากฮู้เจ้าอยู่จั่งได้ จดหมายบ่มาหาเลย

(ลำ) ไปแวอยู่ไสนอน้อง ไปแวอยู่ไสนอน้อง อ้ายมาคองทำนองคือเก่า ป่าดอกกระเจียว ว่าสี
เทียวฮักเจ้า ซิมเศร้าวอยู่ผู้เดียว แม่ดอกกระเจียวเหลียวหาคนเป็นคู่ ปานนี้โถมตรู อยู่ไสน้อง ปานนี้โถม
ตรูอยู่ไสน้อง เอ้อ เออ เออ

8. เพลงรักสาวนครสวรรค์ (ลูกแพร - ใหม่ไทย)

คิดถึงที่รักปากน้ำโพ ที่เคยควงไซร์ที่ทำตะโกตองงานสงกรานต์ จากไปไกลโพ้นยัง คิดถึงคน
นครสวรรค์ ศูนย์กลางปิงวังยม่าน ร่วมกระแสนธารประสานใจคน

พี่คนอีสานถิ่นฐานไกล ได้เจอจะจ่อมใจสาวปากน้ำโพ โอ้เหมือนต้องมนต์ หวานๆ ไหวๆ
กลัวเอ๋ยกลัวใจรักนางมากล้น ฝืนฝืนต้องการหน้ามน เป็นคู่ชีวิตเป็นขวัญชีวี

เรารักกันมา หากนับเวลาก็ย่างเข้ามาถึงปีที่สี่ ปรึกษากันว่าจะหมายหมั้นแต่งงาน ปลายปี
หากเป็นไปตามนี้พี่คงได้เป็นเขยเมืองสี่แคว

รักและคิดถึงปากน้ำโพ อยากกลับไปโอ้ไปอ่อนไปอวยส้าอวยเทศแคว อยู่กันไกลแสน
พี่คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว วันไหนพี่พร้อมแน่ ๆ จะอ่อนพ่อแม่ไปขอทันที

(ซ้ำ)

9. เพลงน้ำตาเมงหรี (ลูกแพร-ใหม่ไทย)

(ร้อง) คอยเทียวมาซอมไต่ตอมเจ้าเหมือนเมงหรี อยู่นานหลายปีแต่ไม่มีบุญวาสนา เคยไต่
ถามน้องนางถึงงานวิวาห์ เจ้าตอบมาว่ารอก่อนอย่ารีบร้อนใจ แล้วเงาเล่าเขาผู้มาทีหลัง เจ้าจึงเปิดทาง
ให้เขามาสู่ของ่ายตาย เขาจีบสองเดือน อ้ายเทียวจีบอยู่ห้าปีปลาย ผลสุดท้าย เขาได้ครองแต่งงาน

น้องนาง

(ลำ) เขามาม้างทำลายความหวังของอ้ายพังหมุ่น เขามาม้างทำลายความหวังของอ้ายพังหมุ่น คือจิ้งบุญทำมาบ่พร้อมตอมได้บ่จริง แน่นอั้งตั้ง บัดยามเขาแต่งกับเขา สำหรับเฮาฮักเบา คือนุ่น

(ร้อง) ปิบข้าวปุ้นลาบงัวคั่วไก่ เปิดเครื่องไฟสเตอร์โอเลี้ยงสิ้น การ์ดชมพูแจกเชิญคนมาร่วมงาน เหมือนเอาบุญบ้าน งานกินตองน้องค่าตองแพง

ส่วนอ้ายได้ฉายาว่าซุมแมงหวี่ ได้มานั่งก็ขึ้นหลอดกับเหล่าตองยาแดง สู้ขวัญมือเข้ามางาน เจ้าเอาเหล่ามาแข่ง กะพอได้มีแสงทำใจพี่ชาย

(ลำ) ราศีอ้ายมันมีความหมายแค่บิณฑอมขอมเบ็ง ราศีอ้ายมันมีความหมายแค่บิณฑอมขอมเบ็ง เบ็งเทิง ๆ คือจิ้งสีได้เข้ามาลัดดี เจ้าเอ็ดพีเป็นแมงหวี่ตอมตา ตอมไปตอมมาอย่างลาหนี่จ้อย คานกอมก้อมไปหลอยบังตันเสา บัดยามเขาจูงมือเจ้าเข้าพาขวัญ ออกอ้ายยามนี้คือแมง หวีที่เขา ลมควัน

บุญมาแค่เพียงตอมเจ้า บุญมาแค่เพียงตอมเจ้า บินวนเขาคือซุมแมงหวี่ บาทท่าที่เขา แต่งแล้วจิ้งซี้มาลีให้แม่นอยู่เถียง ฟังสำเนียงเสียงพวกแมงหวี่ บินหวี่ ๆ เหมือนมันร้องให้ สงสาร หัวใจเจ้าของเด้ สงสารหัวใจตัวเองเด้

10. เพลงขอรักน้องสาวเพื่อน (ลูกแพร-ไหมไทย)

คนที่ 1 : หมูเอี้ยหมูเอี้ยอยากให้หมูช่วยเฮาได้บ่

คนที่ 2 : เว้าออกมาเลยหมอ มีหยังหนอเฮาอินดีสิส้อย

คนที่ 1 : บ่มีอี้ยหยังหลายดอก เพียงแค้โตออกปากมาว่าช่วย

คนที่ 2 : มาสั่งเว้าคือเด็กน้อย มีหยังให้ช่วยกะบอกมาแนดี

คนที่ 1 : หมูเอี้ยหมูเอี้ยเรื่องมีอยู่หน้อยเดียวคือว่า

คนที่ 2 : เอ้ากะฟ้าวบอกมา เฮาสี้ได้หาทางช่วยเลยที่

คนที่ 1 : กะคือเฮามักน้องสาวเพื่อน จิบหลายเดือนละกะมิดจีหลี

คนที่ 2 : มาหลอยกินปลาชาติ เรื่องแบบนี้หละตัวใครตัวมัน

คนที่ 1 : เพื่อนเอยอย่าว่ามาแนวนั้น ๆ มีความสำคัญกับเฮาหลายเต้หมู เฮาเกิด มาบ่ เคยจ้ำซู้โตกะ อู้แกใจ ชั้นฮักไผเฮาฮักจริงแท้บ่เคยแหวแปปีนทางใหม่ แต่ว่าฮักกะฮักเขาบ่ได้ ใจเจ้าล่หมูเอี้ย

คนที่ 1 : อย่าทำเฉยเมยอยากได้น้องเขยเป็นคนรูปหล่อ

คนที่ 2 : บ่อยากได้ดอกหมอ น้องเขยรูปหล่อมันสิมาหง่าเฮา

คนที่ 1 : ฮ่วยบักहांนิแมะ มากัดกันแท้แค่ขอมักน้องสาว

คนที่ 2 : บ่กิดกัน จีบได้จีบเอา เรื่องของน้องสาวโตเฮาบ่เกี่ยว

คนที่ 1 : คั่นเสี้ยวสิส้อยเฮาจักน้อย คั่นเสี้ยวสิส้อยพาจักน้อย ให้ไปหลอย ๆ บอกน้องโตแทน บอกว่าเฮามักหลายแท้ๆ แท้ๆ ตายแน่บ่สม

คนที่ 2 : บ๊ะคารมหมอนี้เข้าท่า

คนที่ 1 : ช่วยกรุณาเฮาทีนะเพื่อน

คนที่ 2 : จะให้ตัวเราช่วยอะไรละเพื่อน

คนที่ 1 : ช่วยหนีลงเฮือนอย่าหวงน้อง อย่าหวงน้อง

11. หลีกทางให้เธอ (ลูกแพร - ไหมไทย)

(ลำ) ละเธอไปดี... โอ้ยนี้มา ไปสาเด้ออ้ายบ่ว่าค่าเอ้ย เออ เออะ เออ เอย เออ เอ้ย ไปเป็น ศรีภรรยาผู้เพิ่นรวยกว่าอ้าย โอ้ยคนไฮ่ดอกกำก่าถึงฮักเธอท่อฟ้า น้อท่อฟ้า กะฮู้ฮู้มั่นเป็นกรรม เอ้อ เออ เออ เอย บ่ได้ทำบุญมาฮ่วมกันกับน้อง อย่าได้หมองใจเศร้า แต่งกับเขาอย่าว่าวัน ตอบแทน บุญแทนคุณพ่อแม่หนุนให้เจ้า อย่าลืมน้ำเต้าสกล ถึงพี่ชายว่าวันน้อว่าวัน บ่เคื่องซุ่นบ่เสียใจ เอ้อ เออ เออ เอย ขอหลีกทางให้เธอไป อือ อือ อือ อือ อย่าห่วงใยหื้อน้ออ้าย อย่าห่วงใย เอ้อ เอ้อ เออ เออ น้อน้ออ้าย นอนน้ออ้าย เอ้อ เออ เอ้อ เออ

(ร้อง) ขอหลีกหนทาง ไม่กิดขวางเส้นทางคนดี เกิดชาตินี้บุญพี่ไม่มีพอ ที่รักจำอย่าร้องไห้ เถิดน้อง หากมีเศรษฐีมาขอ แต่งเถิดน้องไม่ต้องรอพี่ชาย

ได้แต่งกับคนรวย ๆ คนสวยคงไม่ขัดสน แต่งกับคนจน ๆ หน้ามนอาจทนไม่ไหว ถึงจะรัก เธอเท่าฟ้า บูชารักน้องเพียงใด แต่ต้องยอมทำใจ จงสุขสดีไสซั่วกาลนาน

น้องจำอย่าจำอดีต อย่าเก็บมาคิดถือว่าเป็นฝัน คิดว่าพี่ตายไป บุญทำไว้ไม่คู่ควรกัน พรหมลิขิตกิดกัน สร้างให้ตาหวานคู่ควรคนรวย

(ลำ) ซวยคืออ้ายขอไปตามหว่าง ซวยคืออ้ายสิขอไปตามหว่าง เกินกำลังผู้แพ้สิเกินแก้ แก่โลง พ่อแม่บ่องกะหวังเพ็งศักดิ์ศรี เจ้าผู้แพงคนดี อ้ายคนนี้ขอดีใจด้วย คนสวยหล่าอย่าอ้ายนำพี่ คนสวยหล่าอย่าอ้ายนำ ถือว่าในชาตินี้บุญพี่บ่หลาย น้องฮักอ้ายกะฮู้ฮู้จริงใจ ขอให้ความสัมพันธ์ อักกันฉั้นน้อง

(ร้อง) อย่าร้องไห้เลยคนดี นับจากวันนี้เราพี่น้องกัน อย่าให้เขารู้เท่าทัน หยุดเถิดจอมขวัญ อย่าให้มึนน้ำตา จงทำหน้าที่เจ้าสาว ให้น้องสุขซึ้งใจจริง ส่วนพี่ยิ้มทั้งน้ำตาตายอมแพ้ปัญหา ไม่มาขวางทาง

(ลำ) นางลืมน้ำตาบ่เสียใจดอกอูน นางลืมน้ำตาบ่เสียใจดอกอูน ให้แทนคุณแม่เลี้ยงอย่าเถียง บ้านลั่นคอง ขอให้น้องแฟนพี่นี้หลับให้ได้เงินทอง มั่งมีดีได้ ไปสาหล่าภรรยาของเพิ่น

ไปสาหล่าภรรยาของเพิ่น เจ้าผู้สูงเงินเทิ่น เจ้าผู้สูงเงินเทิ่น อย่าลืมนอ่อยดอง ขอให้น้อง
ของพี่สไต ขอหลีกทางเธอไป อย่าห่วงใยหนอนาอ้าย อย่าห่วงใย เออ เออ เออ หนอนาอ้าย

12.พีม่ากักคน (ลูกแพร - รัชฎา)

หญิง : ขอบเที่ยวหรือคะพี่ชา ขอบเที่ยวหรือคะพี่ชา ฉันทเห็นพีม่าแทบทุกคืนวัน

ชาย : พี่คนนี้ขี้เหงาเอากการ อิกอย่างนั้นหนอละก็ขอบฟังเพลง

หญิง : ขอบเพลงอย่างเดียวหรือจ๊ะ บขอบบ่คะหมอลำหมอลีงนะ

ชาย : ถ้าน้องร้องลำจำเก่งหละลำได้เจ๋งๆ พี่จะฟังทั้งคืน

หญิง : คีนนี้ละคะพี่ชา คีนนี้ละคะพี่ชา วันนีพีม่าสะละนอิกคน

ชาย : อยากรู้หรือจ๊ะหน่ามน เรามาสิคนชะแล้วทรมานขึ้น

หญิง : ฟินไฟพีม่ากักมีเห็นทองราตรีจิ่งซี่บ้อยคีน

ชาย : ฟินไฟพีม่ากักแลนแกกอื่นแต่ละคีนจิ่งมาสามสี่คน

หญิง : หัวใจไกวโยहन ได้ยินแล้วหัวใจไกวโยहन ขนคิงสแตนอ้อพิกอิกเทื่อ

ชาย : พี่อยากแชมละเจ้าผู้แก้มเรื่อเรื่อ แต่ย่านเสือแล้วกะยังย่านช้าง จิ่งมากันกะละ แม่นสิคน

อย่าไปสนละพีม่ากักๆ ล้าๆ ที่พาเพื่อนมาคองเป็นตาหวาดเสียว

หญิง : พีม่าคนเดียวบ่เป็นบ้อ ซิตายบ้อ

13.เพลงหมอดูห้าดาว (ใหม่ไทย - แสงอรุณ)

ชาย : ให้ถามแทนถ่อนแม่คำตาก่อนเจ้าเกิดปีหยัง

หญิง : ชุระปะบึงอิหยังกันหนอคือมาสอถาม

ชาย : ก็พีนีหนอเป็นยอดหมอดูตัวนงราม

หญิง : อ่อนีกว่าเป็นหมอพราหมณ์ที่แท้ก็เป็นหมอดูดวง

ชาย : ว่าถึงไหวเฮ้งขนาดเด็ดขาดแท้เด้อ

หญิง : เหตุหยังเจอจิ่งคือเสนอหน้ามาตรวจดวง

ชาย : ก็เดว่าน้องได้น้องมาเป็นคู่ควง เลยอยากทราบวันเดือนปี่มพวง

หญิง : น้องเกิดเดือนเจ็ดปีจื่อวันจันทร์

ชาย : อ่อนเดือนเจ็ดตกฟาก วันจันทร์ปีจื่อ อนาคตคองมีแฟนหล่อ รูปหล่อพอรวย

แถมด้วยปากหวาน

หญิง : ถ้าจริงละหนอจะตีบหมอสักสามพัน

ชาย : เงินทองหนอบต้องการ

หญิง : ชั้นจิ้งจกเจ้าอยากได้หยิ่ง

ชาย : อยากเผยแขนๆ เรื่องแฟนจะบอกจอมขวัญ

หญิง : อยากทราบเหมือนกันว่าเขานั่นมีงานทำหรือยัง

ชาย : ถ้าหมอบอกแล้วน้องคงสะอึกแน่เลยนวลนาง

หญิง : บอกมาเลยนะว่าทำงานหยิ่ง

ชาย : เนื้อคู่ของนางมีอาชีพหมอดู

หญิง : (ลำ) อตสูมาหาหมอดูอยากสู้อันนี้ ชะตาราสิก็อยากสู้อันนี้ว่าแฟน น้องหล่าอยู่ใส

ชาย : บีบั้นท้ายบได้พบคุณหมอบ

หญิง : (ลำ) ยอดกำมะลอปากหวานหาญเว้า หมอดูคือเจ้า หมอดูละหมอบเดาคือเจ้า ทั้งดู
ทั้งเดาทั้งเว้าเรื่อยเปื่อย เว้านำสาวสือออกลายอยู่เรื่อย สือออกลายอยู่เรื่อย เตื่อยเจ้า
นั่นละจิ้งแมนคม เปื่อคารมเจ้าชูไก่แจ้

ชาย : อ้ายฮักอ้ายแค้นเจ้าแท้ ๆ ดอกเจ้า

หญิง : ฟังหมอดูห้าดาว แล้วเยาเด้

14.เพลงอยากโซว์ (ลูกแพร, ใหม่ไทย - แสงอรุณ, รัชฎา)

หญิง : ด้วยมีดีสิ ฉันทิ้งจกเจ้าโซว์

ชาย : จริงหรือจ๊ะที่ว่างเจ้าโซว์

หญิง : ไม่ใช่ไม่ว่าที่อยากโซว์ก็เพราะฉันพร้อม คนเราเมื่อมีดีอวด จำเป็นต้องอวด โซว์ฟอร์มฉัน
เตรียมพร้อมไม่แปลกไม่ปลอม จึงสมควรโซว์

ชาย : ก็อยากดูเหมือนกัน ก็พี่สายพันธุ์พันธุ์ปลากระโห้

หญิง : มองที่ตาแล้วพี่จะตาลุกวาว เห็นขาว ๆ แล้วรับรองต้องสะใจโก้

ชาย : เชื่อแล้วไงว่าสะใจโก้

หญิง : เปล่อ ๆ อยากกัดเข้าปาก ทาเห็นมาก ๆ ส่วนสัดที่โซว์ อันตันอันตันอันตันอีกโซ

ทายาทแดงโม อยากโซว์สักหน่อย

ชาย : เอาเลยหล่า โซว์หลาย ๆ โลด ชอบชอบ ชอบบ่ ชอบบ่

หญิง : ชอบมองสินะน้องจึงอยากโซว์ ใจคนใจถึงน้องจึงจกเจ้าโซว์

อยากจะโซว์ โซว์ โซว์ โซว์เอาแต่สิ่งดี ๆ โซว์ของดี ๆ

หญิง : แฟนตรีมและใจถึงจึงขอโซว์

ชาย : อยากโซว์โซว์ พี่เชียร์ให้โซว์

หญิง: เสื้อผ้าโป๊หรือบางคราวว่าแหงเล็กน้อย ใส่ยีนส์มีรูฉีกเป็นเทคนิคชนิดหน่อย

น้องเองพอเพื่อกันน้อย อยากโชว์สักหน่อยยั่วต่อน้ำลาย

ชาย : ชอบที่หยาบ ๆ เยิบ ๆ ละชอบสะเวิบ ๆ

หญิง : อยากโชว์ตัว อยากโชว์หอยากโชว์หูในดูทรวดทรง หุ่นระหงอย่างเนี้ยบ ที่เราอยากเดาไหม

ชาย : อยากให้เดาทำนองไหน

หญิง : อยากเดาไหม ว่าเอวรอบอกสะโพกเท่าใด เดากฎแล้ววันไหน จะให้เป็นคน

จัดการด้านโชว์

ชาย : พี่ยินดีจัดการอยู่แล้ว มันแหละคือสิ่งที่พี่ต้องการนะจ๊ะ

หญิง : ใช้อยู่แล้วนะจ๊ะอยากโชว์ ชั้นใจถึงน้องจึงอยากโชว์ อยากจะโชว์ โชว์ โชว์

โชว์สิ่งดี ๆ โชว์ของดี ๆ

ชาย : (ลำ) วันนี้มาเห็นศรีเสลาเหล่า สาวใจถึงไบหน้าอ่อน อ่อนชอนเด น้องละอ่อนแต่

ละผ่องเท่ทั้งเกิดด้วยอยากอวยน้ำ แม่่นได้เป็นคู่ค้ำคงฟ้าเหล่าเป็นเหลืออง ๆ ต้อให้

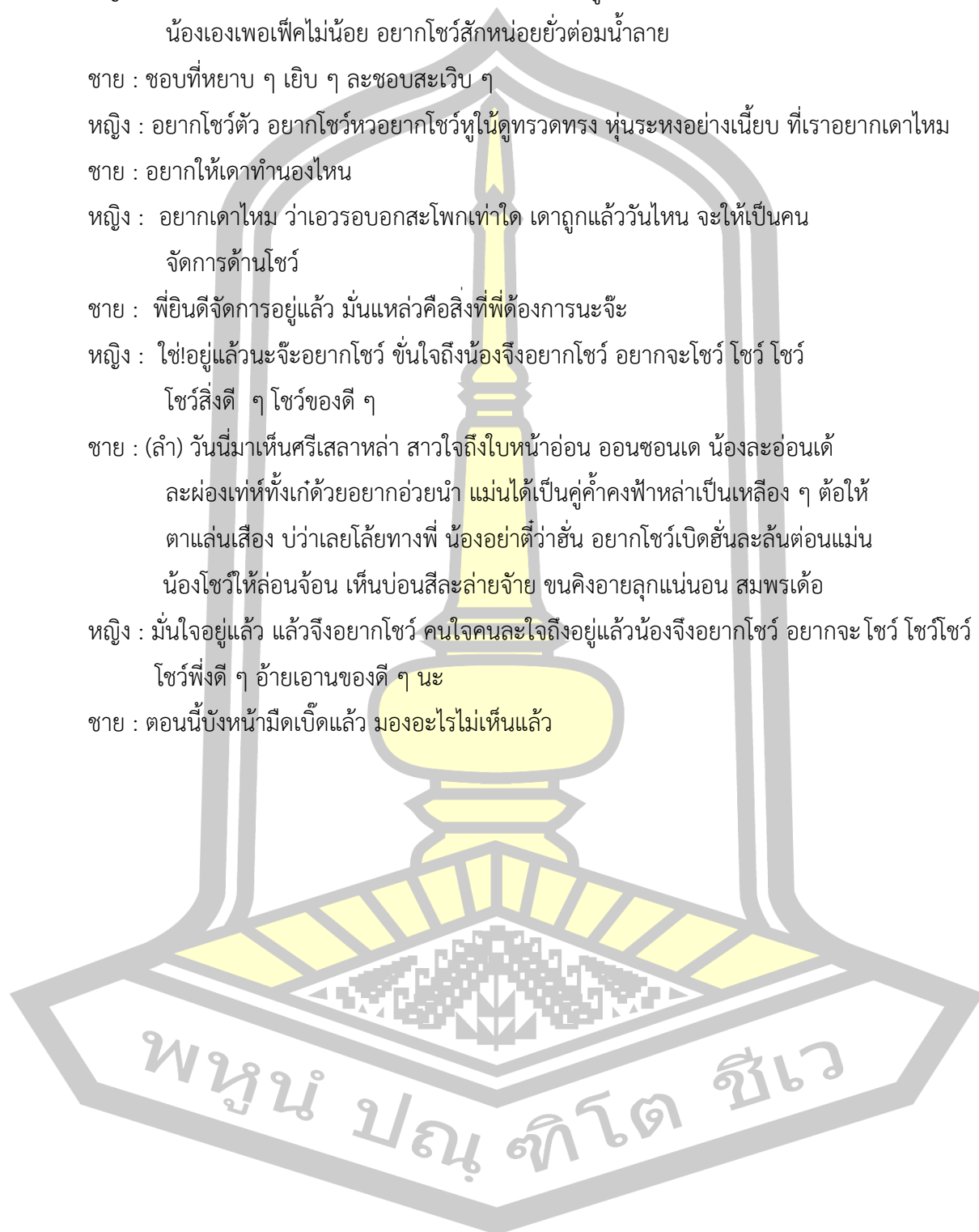
ตาแล่นเสียง บ่ว่าเลยลัยทางพี่ น้องอย่าตีว่าฮั่น อยากโชว์เปิดฮั่นละลั่นตอนแม่่น

น้องโชว์ให้ล่อนจ้อน เห็นบ่อนสีละลายจ่าย ขนคิงอายลูกแน่นอน สมพรเด้อ

หญิง : มันใจอยู่แล้ว แล้วจึงอยากโชว์ คนใจคนละใจถึงอยู่แล้วน้องจึงอยากโชว์ อยากจะ โชว์ โชว์โชว์

โชว์ฟิ่งดี ๆ อ้ายเอานของดี ๆ นะ

ชาย : ตอนนั้งหน้ามิดเบ็ดแล้ว มองอะไรไม่เห็นแล้ว

วิธีตีบันทึกรการแสดงสด ชุดที่ 3

1. เพลงหัวใจไก่อชน (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) ไก่อชนหัวใจไก่อชน ทั้งสู้ทั้งชนคือหัวใจไก่อชน ไก่อชนละหัวใจไก่อชน ทั้งสู้ทั้งชนคือหัวใจไก่อชน ชีวิตไก่อก็คล้ายคน ชีวิตคนละก็คล้ายไก่อชน ใครก็สู้ตั้งรณถือว่าเป็นคนมีหัวใจไก่อชน ชีวิตต้องสู้ ชีวิตต้องสู้และหาญชน วีรรอรองมือองดินไม่วิวีสัยคน เกิดมาทั้งที่ต้องมี ความอดทน ลูกไทยหลานไทย ควรสวมหัวใจ หัวใจไก่อชน

ชีวิตคือการต่อสู้ คัดรูคือยากำลัง ชีวิตนี้ย่อมมีความหวัง ถ้าเรายังไม่ยอมแพ้แต่ต้น บทเรียนจากไก่อประยุคต์ได้กับคน ถ้าไม่สู้ไม่ชนประเดี้ยวก็โดนหักหลัง

(ลำ) จักบุญค้ำ กรรมค้ำ จังมาล้ากลอนไก่อ โอ้ยจักหยังค้ำจังมาล้ากลอนไก่อ มาฉายอีกรอบฉายซ้ำอีกรอบ ย้อนแฟนชอบไก่อดี ชูมือนี่ทุกทีกำลังบูม มีชื่อเสียงแซวชะกว่าเดิมหลายก็ มีทุกที่ทุกที่อันสามีมูมไก่อ ผู้ซ้ากะตายต้องปากเปือกตัวะป่า ย้อนแฟนบ้ำไก่อชน

(ร้อง) หัวใจไก่อหากด้อยกว่าคน บทเรียนจากไก่อชนควรถือเป็นเยียงอย่าง ยิ่งสู้ยิ่งต้องสู้จริงจัง เอาอย่างนักกีฬาละเป็นความสามารถตน หล่อคริม ๆ ละไม่ต้องฟังครู เรื่องต่อสู้ไก่อนี้สปีริตท่วมทัน หัวใจมีสักก็ปล่องพัน เกิดเป็นคนไม่ว่าจนหรือรวย ถ้าสู้ด้วยกฎกติกาสากล แล้วเกียรติจะมีศักดิ์ศรีจะมา แล้วจะงามสง่าในสังคมคน

ชีวิตไก่อชนละคล้ายคนต่อยมวย เหมือนหมาล่าเนื้อด้วยก็บ่อยครั้ง ตอนยังดีเรียกใช้ตอนไข้ไม่มอง บางทีเจ้าของยังจับไปแลกครุถึง เหมือนอย่างไก่อดี บางทีก็เป็นไก่อต้ม ต้มชั้วต้มส้ม เป็นไก่ออบไก่อย่าง บ่หยังหยังกะตามสำนวนุชย์ตัวอย่างต้องสวมหัวใจไก่อชน

(ลำ) ไฝกล้าหม่น กล้าหม่นละหาญชนหาญเลียง โอ้ยไฝกล้าหม่นละหาญชนหาญเลียง สู้ชนิดต่อเนื่อง ต่อเนื่องแล้วทางเลียงสิบมี ผู้ซ้านี้กะสู้เต็มที่มาโดน กะย่อนหัวใจไก่อชน จังอยู่ทน น้อปานนี้

2. เพลงสาวหางเครื่อง (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) โจ๊ะทิงนั้งนั้ง ซะโอ้วว่าทั้งดิงนอนอย น้ำตาปรอยไทช้อยแค่สาวชาวดิน ต้องมา เดินกินรำกิน เป็นศิลปินแค่พอกระเทิน ออกงานมาก็นานก็เนิ่น ทางบ้านขาดเงินเลยเป็น หางเครื่องหมอลำ อยากรจะเจอะงานดี แต่ไม่มี เรานี้มันเรียนมาต่ำ ใครจะเหยียดจะหยาม ก็ตามที่ แต่ช้อยนี้ภูมิใจเดอ

(ลำ) สาวแดนเซอร์ แดนเซอร์หรือสาวหางเครื่อง สาวแดนเซอร์หรือว่าสาวหางเครื่อง ไปหา กินต่อเนื่อง ต่อเนื่องกันลำเรื่องต่อกลอน แอ่แอ่นพ้อน แอ่นพ้อน มอบแต่สิ่งบันเทิง อวดเวิน ๆ หัวใจ

ให้ผู้ชายได้แลจ้อง

(ร้อง) เหนงใจจ้งเลยหางเครื่องนี้เฮ้ยเตียวตาย ด้อยเกินไปละหนุ่มที่ไหนจะมอง จะมีก็เขาคี
เขาคีจ้อง ชะเง้อมองตอนอยู่หน้าเวที เดินลงก็เหมือนเดิมทุกที ด้านหลังเวที บมีผู้ใดถามข่าว

ส่วนนางเอกหมอลำ เขาผู้งามบ่าวได้จะโสมกะเฝ้า ฝ่ายว่าแดนเซอร์สาวนี้หงอยเหงาน่าน้อยใจเหลือเกิน

(ลำ) ใจละเห็น สะเห็นแท้นอสาวหางเครื่อง ใจสะเห็นหนทางเดินอ้อยจ้อย อนาคตหมู่
ข่อย หมู่ข่อยล้ำเทียนน้อยถ่อลม แต่ต้องก้มเฮ็ดงานต่อบพอเสียง เขาผิดเคื่องเห็น ๆ จ้งค้อยเป็น
โ้อยแดนเซอร์

3. เพลงถ่านไฟเก่า (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) สองเราเคยเชื่อมสัมพันธ์ แต่ก็ต้องมีอันต้องมาแยกกันไปหลายปี แต่แล้วก็โชคดี นื่อง
และพี่ได้พบกันอีกครั้ง โลกกลมจึงกลับมาพบกัน ประวัติศาสตร์นั้นมาซ้ำรอยเก่า นื่องเองก็ปลื้มใจ
ไม่เบา จนถ่านไฟเก่าคุโชนอีกที

สองปีที่พี่พ่ายหน้าหายนตา ตลอดเวลานื่องยังหวนหาแต่พี่ คำนิ้งถึงทุกนาที ก็เดือนกี่ปี่ นื่อง
ไม่เคยเปลี่ยนใจ มีโอกาสเจอกันอีกหน อยากรให้เราสองคนมาเริ่มต้นกันใหม่ ที่แล้วให้แล้วกันไป
มารักกันใหม่จะพี่จ่า

(ลำ) เจอจ้งหน้า โ้อย จ้งหน้าตกขมะใจพี่ มาเจอจ้งหน้าตกขมะใจพี่ มาเห็นกันเทื่อนี้ เทื่อนี้
ละเซอร์ไพรส์ล้ำฝัน ตั้งแต่่นั้นสองเฮาถึกกิดกัน ต่างฝ่ายพนจรฐ์บ่นอเข็มพรฮ้ำฮอน ถึงอ้าย คาคสิดได้
สิดได้ละบินมาจ้งนกเง่า คาคสิดได้ละบินมาจ้งนกเง่า ไปแปดเหล่าเก้าเลี้ยว เก้าเลี้ยว ยังเกี้ยวจ้งหา
คาคแต่ถ่านโ้อยแนนแต่ฟ้าละแสงฮักพาเป็น จ้งย่อนรอยมาเห็นล้ำสวรรค์จัดคิวไว้

(ร้อง) ไม่เคยคิดเลยสักทีว่าจะมีวันนี้อีกหนหนึ่ง แต่วันนี้ก็ก้าวมาถึง ไฟรักนื่องจ้งเริ่มสว่าง
ไสว ลิขิตฟ้าหรือว่าลิขิตใคร จึงพบกันครั้งใหม่ท่านไฟเก่าเจ้าเดิม

(ลำ) เฮามาเริ่ม มาเริ่มเสริมสัมพันธ์กันใหม่ เฮามาเริ่มสัมพันธ์กันใหม่ เติมพินไฟอีก
ครั้ง อีกครั้งให้พวยพุ่งฮุ่งแสง เทื่อตาอด ทรงเป็นสิกระดั่งดั่ง เว้นระยะมาเทิง นี้โอกาสทอง เชื้อ
เถอะสมควรพร้อม

4. เพลงอ้ายทิดจันทรหลายใจ (นกน้อย อุไรพร)

(ลำ) เรื่องสาบานนั้นทิดจันทรหาญว่า ต่อล้ามุล ลำปาวพีกะกล้ำท่าลวง เงือกปากแหลแหล
ปากกว้าง ผีเซ็ดฮ้ายฮ้ายปกแล้ว เว้าไปทั่วม้วน่มละกลิ้งล้ำบักนาวกลม สาวอีสานนอนชม ย่อนพี่ทิด

จันทร์มันแปรป็น

(ร้อง) คนเขาลือกันจ้่าละห้วน ลือว่าอายทิดจันทร์แอบไปผูกพันกับสาวไกลถิ่น หลาย คนก็
เอ่ยว่าพี่จะไปเป็นเขยกบิล เรื่องจริงหรือเปล่าที่คนเขากล่าวให้น้องได้ยิน อยากถามให้ทราบให้สิ้น
อย่าเล่นลั่นนะพี่จันทร์

สาวมุลก็มีสาวฝั่งซีฝั่งโขงก็มาก ไฉนจึงจะติจากหารักต่างแดนหาแฟนต่างบ้าน พี่จันทร์ฝาก
ใจ ข้ามเขาใหญ่ไปทิ้งอีสาน ดอกคูณเสียงแคนสิ้นมนต์ขลังอายจึงห่างหาย เหตุผลชอบคนไกลบ้าน
โธ่เอ๋ยพี่จันทร์คนหลายใจ

(ลำ) เลียงหนออายคือโลลิมส์คนแก้วเดียวกัน เขาเที่ยวเหลียวบ่เอ็นใจมถึ่มใส่หมอน
เฮมาก่อนได้แต่หัวหมุน เขามาลุนผัดได้ควงชายซิ่ง ปลาสิมบั้งขางเต็มคิงไฟ ญาอายบ่หล่า จึงนางฝัน
ดินกินข้าวบ่ยกถือขอเอื้อเพื่อ อ้ายบ่อดูร พอศรีบุญชูอายสำอางแปรป็น สาวกบิลมีดีหยิ่งหรือ พี่จันทร์
คือทรงยอมข่มเขาใหญ่ สาวอีสานชายล่าย โอย้อายสำอางแปรป็น

(ร้อง) คนไกลไร่ความสำคัญ หรือพี่จันทร์เห็นว่าน้องนี้จัน เชื่อใจก็ไม่ได้ พี่จันทร์หลาย ใจมี
แฟนหลายคน ทำตัวสับสนไปเป็นสับสนให้สาวกบิล

(ลำ) พี่จันทร์หลายลั่น พี่จันทร์อายช่างมีหลายลั่น หลายใจหลายจุ่มหลายจ่อง อยู่ดี ๆ อ้าย
กะโลลิม์น้อง ให้นอนค่างปวงละเมอ นี่ละเดอผู้ชายใจดำ เรื่องหลอกอำ ละพี่เก่งเกินใคร อายนิสัย
ฉวยหลายใจ ตกฮูตตายชนะนออาย ชะน้ออาย

5. เพลงตลกอกหัก (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

จั่งมวนเนาะสุ ฮู้บ่หว่าช้อยสิตาย มาม่วนเอาอาย ยามช้อยออกหน้าเวที ฮู้บ่พวกเจ้า ผู้สาว
ของช้อยเขาหนี ย้อนว่ามาเอ็ดจั่งซี เขาเลยกล่าวคำอำลา

ตลกอ่องให้ในใจบ่มีไผเห็น กล้ากลืนฝืนเล่นให้คนสรวลเสเฮฮา แต่คนฮักช้อยเขาซังเขาบ้อย
เขาคำ มีแฟนกะคือผีบ้า เธอรับสภาพบ่ไหว

น้ำตาตลกไหลตกละไมโครโฟน พออยากสิโตนเวทีให้คอหักตาย หัวต่อหัวเต็น แท้หนอ
ผู้เพิ่นทั้งหลาย ฮู้บ่หว่าช้อยสิตาย หัวใจสลายแล้วหนอ

ตลกอกหัก คนฮักสะบัดหน้าหนี เก่งบนเวที เอ็ดยังมีคนหัวร่อ แต่ชีวิตจริง ความฮักถัก
ถักมลงท้อ จบการแสดงแล้วหนอ ซอลงไปนั่งอ่องให้

(จ้่า)

6. เพลงลาวเจียรระโน (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

ข่อยเป็นลาวก็เป็นลาวทันสมัย ผ่านการเจียรระโน ทำเพชรเกล็ดแก้วแวววาว ลาวรุ่นใหม่
ที่มีสายตาต่อลาว สีห้องหัวใจของลาว ดวงนี้เป็นสีห้องต้อง

ลาวอินเตอร์เพราะเธอเคยเอ็นหว่าเสี้ยว อ้ายกินข้าวเหนียวลาบก้อยชอยแสะ แจ้วบอง
ปลาแดกนิ้วทุกตัวผ่านการกลั่นกรอง ISO 9002 รับรองมาตรฐานของลาว

ลาวชั้นดีเป็นศรีแห่งแดนอีสาน มีตำนานพิณแคนขับขานเรื่องราว ไทยเรียกกันแพซันพูด
ภาษาลาว เหมือนกันแหละสาวเห็นหว่าเจ้าเป็นคนแบงค์ค็อก

ตามหาใหญ่ ดั่งหัทก็เรื่องของมัน ไม่กลิ้งกลอกหลอกกัน มีจรรยาบรรณอยู่ดอก ลาวฮักจริง
บั้งให้เหงาช่องงอก เว่าหล่อนคือในบางกอก จังซีแหละนิลยลาว ๆ

(ซำ)

7. ตลกจำอย่าร้องไห้ (วิ สุพิตรา)

หลูโตนเนาะสุ ฟิงเว้าอ้ายผิดหวัง ถูกคนฮักซัง หันหลังสะบัดหน้าหนี น้องเป็นคนหนึ่ง แอบ
ซึ้งอยู่หน้าเวที ชีวิตอ้ายเป็นจั้งซี น้องอยากให้กำลังใจ

ตลกฮ้องให้ทำไม่ให้ผู้อื่นเห็น ยามได้อ้ายเล่นมีคนหัวเราะงอหาย มีคนชื่นชม ให้ความนิยม
มากมาย ชื่อพระเอกน้อยปอยฝ้าย ขวัญใจของปวงประชา

น้ำตาตลกที่ตกใสไมโครโฟน น้องสิเป็นคนรองรับคอยซับน้ำตา ฮ้องไห้เอ็ดหยัง เขาซังแต่
น้องศรัทธา ไม่เคยรังเกียจดอกหนา เว้าอาชีฟพี่ชาย

ตลกอกหัก คนฮักสะบัดหน้าหนี เหี้ยมดพยายามย้ายถึงบนเวทีให้อาย น้องจะเยียววา รักษา
บาดแผลในใจ เชิดชูบูชาพี่ชาย เป็นขวัญใจดาวตลก

(ซำ)

8. หัวใจไล่แจก (วิ สุพิตรา)

แจกเอาไหม อ๊ะแจกเอาไหม เปิดอกเปิดใจเพื่อชายรูปหล่อ ทั้งสดและโสดแจกไปไม่รอ
จะแจกภาพถ่ายให้ชายแฉวนคอ แจกไปเลยหนอแจกใจแจกฟรี

แจกความรักนะจากดวงใจ ประเภทตึงไปได้เลยคุณพี่ เบอร์โทรถ้าเอาหรือลายเซ็นก็มี
ถ้าหากถูกใจแถมตัวให้ฟรี แถมแหลกลอยงันมีไหมบอกมา

ไล่แจกใจแหวกตลาด เผยตัวประกาศถ้าปรารถนา น้องแกละใจดีไม่ตีราคา ไม่เกี้ยว ค่าตัว
ละค่าเสียเวลา ค่าคุมค่าคอมก็ไม่มีหรอกหนา ถ้าชอบบอกมาอย่าช้าอย่ารอ

แจกดีใหม่ฮะไลแจกดีใหม่ แจกความสดใสละหัวใจเป็นต่อ ความโสดสดใสแจกไปให้พอ
ขอแจกบทเพลงรักนุ่มชุ่มคอ ใครรู้ตัวหล่อเข้าไปรอได้เลย

(ซ้ำ)

9. ล้างแค้นด้วยน้ำตา (ลูกแพร์ - ใหม่ไทย)

เพื่อน 1 : ผู้สาวเปลี่ยนใจมานั่งฮ้องไห้เอ็ดหยิ่ง บักได้มันฟังหัวใจเพื่อนเอ๋ยบอกมา

เพื่อน 2 : ช่างเขาเถอะเพื่อน หลังจากที่เรากลักร่า ปล่อยเขาไปสา เขาพอทนได้ อยู่ตอก

เพื่อน 1 : ทนได้จั่งใดคือนั่งฮ้องไห้จั่งซี บอกเฮามาตีสิเอาเลือดหัวมันออก

เพื่อน 2 : กะช่างพวกเขาคบเฮาเกิดมากระจอก ผู้สาวจึงออกปองขาด เขายาด ไปครอง

เพื่อน 1 : (ลำ) ความบกพร่องแค่พาเป็นรองมันจีบจ้อยเหลือที่ ความบกพร่องแค่เฮา เป็นรองมันจีบจ้อย
เหลือที่ ชั้นบ่มีผู้มาคิดแย่งแฟนเพื่อนบ่เปลี่ยนใจ อย่างซีถ่ายเฮาสีใส่มันเอง หัวใจนักเลงบ่ห่อน
ยอมคนเอ๋ย

เพื่อน 2 : อย่าเลยเพื่อนเอ๋ยจงฟังเรา อย่าทำร้ายเขาประเดี้ยวแฟนพาสีโกรธ ถึงทำเขาตัวเราก็ยังมีโทษ
ท่ามกลางความโกรธ ปล่อยเขารักกันไปเลย

เพื่อน 1 : เพื่อนเอ๋ยเอ็งไม่เคยอ่อนแอ เกิดเป็นคนแพ้ทำไมยังทำเฉยเมย ดิมเหล่าเป็นโงแล้วปล่อยให้
น้ำตาไหลเลย แต่ก่อนเอ็งเคยใจสู้บู้จนชินชา

เพื่อน 2 : ที่ผ่านมาเป็นเรื่องของลูกผู้ชาย แต่เรื่องหัวใจเราไม่สู้ใครดอกหนา ผู้สาวทำเจ็บคราวนี้มี
แต่น้ำตา

เพื่อน 1 : บ่ย่านเขาว่า ซี้เมาแล้วใจอ่อนแอ

เพื่อน 2 : (ลำ) คนใจแพ้อ่อนหรือแอะกะแพ้สุ้อย่าง คนใจแพ้อ่อนหรือแอะกะแพ้
สุ้อย่าง เชื่อใจนางเอาป้าจ้อได้กะยอมแพ้แก่เขา แนวมือเข้าเขาเอา

รหมาเกย เตรียมเป็นเขยนางก็เลยลืมหูผู้ฮักมาตนแล้ว มันบ่ คือเอาไฟจี้
ตั้งแต่โดนที่เขาสิเวามาใส่ โกรธเพียงใดสุนเพียงใดกะขอเข้าสำมันบ่ขอแกล้งใส่เขา

เพื่อน 1 : เฮาสีเอา เอาตะปูเจาะขางรหมัน

เพื่อน 2 : ฮ่วย สู้เอ็ดตั้งชั้น หน้าตัวเมียเขาสิด่า เฮาสีขอเอาน้ำตาล้างแค้นให้แฟนสะใจ

เพื่อน 1 : (ลำ) ข่อยแสงอิหยิ่งหมูปได้ ข่อยแสงอิหยิ่งหมูปได้ ขอเหล่าจักไหเฮาสีเมา เป็นหมู่

เพื่อน 2 : กินให้เมาให้ลืมหูสาวเจ้าชู้จักมือจั่งค้อยเขา

เพื่อน 1 : เห็นเพื่อนเมาเราขอเมาบ้าง

เพื่อน 2 : แคะหักหลังเพื่อนกันไกล่ๆ ขอบคุณหลายๆสหายเอ๋ย ขอบคุณหลายๆ สหายเอ๋ย

10. เพลงแยกทางเพราะห่างเหิน (ลูกแพร - ใหม่ไทย)

(ร้อง) ยามห่างไกลลับตา สัญญาที่เสื่อมความหมาย ตัวแปรแทรกซึมโดยง่าย สุดท้าย รักเรา
ขาดกัน ทุกวันสองเราแยกทาง ทุกวันสองเราแยกทาง

ห่างไกลเชื่อว่าใครก็ลืม ขออ้อมคำพูดนี้มารำพัน เพราะว่าความรักของเราในปัจจุบัน เป็นดัง
คำพูดนั้น ในวันที่ไกลห่างตา สัญญาวาจากนั้นแค่ลมปาก คำว่ารักไม่มีหลักฐานตีตรา เมื่อไปห่างกัน
ใจคนเปลี่ยนตามเวลา ละลายแล้วคำสัญญาเหมือนดั่งน้ำแข็งละลายไป

(ลำ) ตอนเขาใกล้มีความจริงใจหมายมั่นกันต่อ ตอนเขาใกล้มีความจริงใจหมายมั่นกันต่อ
คือกันนอไผเห็นกะย่องออนซอนอ้ายและนาง บัดสีข้างคือห่างไกลกัน ความสัมพันธ์กะค่อยหยับ
ทางย้าย

(ร้อง) ค่อยๆคลาย เพราะเราไกลกันเหลือเกิน ค่อยๆห่างเหิน ชัดเขินเรื่องการสื่อสาร
พออ้ายอยู่ห่างก็มีคนเสียบเร็วพลัน ก่อกำแพงกันก็คิดกันให้เราแยกทาง

แยกทางเพราะความห่างเหิน เส้นทางเดินนับวันที่จะลาร้าง หวานคารมปากความรัก
เหมือนไอหมอกจาง ได้เพื่อนร่วมทางคนใหม่ใช้ใหม่กานดา

(ลำ) เคยขอฟ้าฝากคำสัญญาของอ้ายมาสู่ เคยขอฟ้าฝากคำสัญญาของอ้ายมาสู่ น่าอดสูเมื่อ
นางรับรู้เฉยซ้ำบไสใจ

(ร้อง) ลืมเลยใช้ใหม่ภาษาหัวใจว่ารัก แค่เพียงลมปากพูดแล้วก็ลอยจางหาย รักแท้อยู่ไกล
ยอมแพ้คนใกล้เอาใจ ถึงเจ้ามีใหม่พี่จึงซึ้งในดวงแด

(ลำ) เป็นแผลแซ่ในใจอ้าย เป็นแผลแซ่ในใจอ้าย เหมิดแล้วความหมายจบแล้วทุกสิ่ง
อ้อมเมื่อคิงบัตว่าเขาเรียบบร้อยหลงบ้อยดำเจ้าของ คิดว่าจงเขาแล้วต้องได้ โธ่ที่ไหนด แค่ไปไกลห่าง
รักเราเอวังความหวังล่ม รักเราเอวังความหวังล่ม โเอ๊ะ โเอ๊ะโอ โเอ้ย...

11. เพลงวิตามินกินใจ (ลูกแพร - ใหม่ไทย)

(ร้อง) เห็นน้องเดินผ่านทุกวันเป็นอาหารเสริม ยิ่งมอ ยิ่งเต็มยิ่งเสริมกำลังภายในได้เจอคน
ดีพินี้มีกำลังใจ สบตาคนสวยสดใสตั้งใจได้วิตามิน

มองน้องเดินผ่านทุกวันพี่อยากจะทัก อยากเอ่ยคำรักสุดทักหัวใจถวิล ได้แต่เหม่อมอง
น้องเป็นเช่นวิตามิน เติมรักเป็นที่ติมกินวิตามินหัวใจ

(ลำ) จักทนได้บัตทำงานไปใจอ้ายมันอ่อน จักทนได้บัตทำงานไปใจอ้ายมันอ่อน อยากลงทุน
ทำบุญอ้อม น้องหัวใจจ้องอ้อมนาง ยามว่างๆ ใจพี่เคยฝันหวานคืนวันผ่านไปใจจ้อง จูจแขนน้องกินดอง
ชมชื่น จูจแขนน้องกินดองชมชื่น เคยฝันนั่งปลื้มกะเลย ปลื้มผู้ไค

(ร้อง) ไม่ทันเท่าใดหัวใจ ของพี่จะหล่น เมื่อน้องหน้ามนมีคนเฝ้าคอยติดตามแต่ในหัวใจ
บัดนี้มีมือที่สาม ความรักของพี่จึงซ้ำคนงามไม่มองคนเดินผ่านที่แทบทำงานไม่ไหว อ่อนเพลียหัวใจ
หวานใจเจ้าโบกโบยบิน ไอ้คนเคยเห็นเคยเป็นเช่นวิตามิน ถูกเขาครอบครองจนสิ้นเป็นวิตามินกินใจ

(ลำ) ทำงานได้บัดทางหัวใจของอ้ายมันอ่อน ทำงานได้บัดทางหัวใจของอ้ายมันอ่อน ผู้เขา
คอยอ่อนจะตายอ่อนฮักลา

(ร้อง) เจ้าเคยเป็นยา เป็นอาหารเสริมใจพี่ เป็นวิตามินซีเสริมใจให้มีกำลัง แต่ในวันนี้ คนดีมี
ผู้กั้นกลาง อยากเห็นสิ่งที่เคยหวัง หมดทางเพราะความยากจน

(ลำ) เขาสนแต่คนมีเก้งไก่ เขาสนแต่คนมีเก้งไก่ แน่วโตมันด้อยคุณค่า เคยเป็นยา กลับมา
เป็นโรคร้าย เหลือไว้แต่รสม ร้าวระบมหัวใจเต็มที ร้าวร้าวระบมขมใจเต็มที สาววิตามิน กินใจอ้าย
สาววิตามินกินใจอ้าย เออะ เออะ เอ้อ

12. เพลงไอ้หนุ่มชุมสาวเมิน (ลูกแพร - ไหมไทย)

(ร้อง) เป็นบ่าวต่างโคกบ่เคยมีโชคเรื่องรัก ใครๆ รู้จักว่าพวกเขาว่าชุมสาวเมิน ความรวย
ไม่พอ ความหล่อก็พอกระเทิน ไคแหงแต่เดิน เลาะบ้านให้หมาเหี้ยบฮอย ชีวิตเลื่อนลอยหาช่องทาง
เป็นอาชีพ มีบุญกะriebเขาบ่เจริญกะฟ้าบ่ค่อย งานบุญงานบวชขาดเฮารับรองงานกร่อย จีบสาวจ้อย ๆ
ตาน้อยเขาก็บ่แล

(ลำ) โอ้ย เดนอ เดนอ บ่ได้แ้ม บ่ได้แ้มกะตาแนมนำเบ็ง บ่ได้แ้มกะตาแนมนำเบ็ง
ตกระเทินได้เิ้นเสนอนหน้าอย่างดี เหลียวพุ้นพุ้นพี้พี้กะมีแต่หมู่เดียวกัน เหลียวพุ้นพี้กะมีแต่หมู่
เดียวกัน ชุ่มพิการหัวใจมักไผกะเพม้าง

(ร้อง) ไม่มีกะตั้งค์ไปดาวนัรธมอเตอร์ไซด์ รักขาดปัจจยใจ สาวใดเขาจึงบ่สน บ่มีปีกอ๊พ
เที่ยวขับรับส่งหน้ามน อักสาวสักคนโดนหนุ่มรยยนต์แย่งไป

ฉายาเขาให้ว่าชุมสาวเมิน ชัดสนเหลือเกินขาดเงินคนดูแลใจ คนพอกระเทินเหมือน
บกพร่องสวมองข้ามไป รอคคนเข้าใจขอไปกะหมิดจีหลี

(ลำ) เป็นแนวนี่ชวนกันตั้งกลุ่ม เป็นแนวนี่ชวนกันตั้งกลุ่ม เอ็นว่าชุมบ่าวฮ้างผู้สาวตั้งท่าเมิน
สูงเงินเห็นเงินเห็นแต่เงินบ่ติดตง สูงเงินเห็นแต่เงินบ่ติดตง บ่มีโกงกินไผ ส่วนหนึ่งใจ บ่เคยค้ำน

(ร้อง) อย่างเลาะบ้านยามค่ำแลงมา หน้าออกพรรษากะพากันหาเอาบุญ รับจ้างทำงานทั่วไป
พอได้มีทุน ไว้เพาะกองบุญ เพื่อสักวันมีสาวมามอง

(ลำ) เงินหมองสาวบ่มองเห็นค่า เงินหมองสาวบ่มองเห็นค่า ช่างหัวมันหนาขอแต่ให้มีหมู่
อดทนอยู่กับชีวิตฮ้างๆ ไผเว้ากะบ่เงิน ชุมสาวเมินเขาเอ็นกันทั่วบ้าน ชุมสาวเมินเขาเอ็นกันทั่วบ้าน
ไม่ว่ากันขอเรานั้นมีเพื่อน รักลาบเลือนเลือนยังหัวได้ สาวลาวงเฮือนยังหัวได้ เอ้อ เอ้ย ...

13. เพลงรักสาวนครสวรรค์ (ลูกแพร-ไหมไทย)

คิดถึงที่รักปากน้ำโพ ที่เคยควงไซ้ที่ทำตะโกตองงานสงกรานต์ จากไปไกลโพ้นยัง คิดถึงคน
นครสวรรค์ ศูนย์กลางปิงวียงมนาน ร่วมกระแสรารประสานใจคน

พี่คนอีสานถิ่นฐานไกล ได้เจอระจอนใจสาวปากน้ำโพ โอ้เหมือนต้องมนต์ หวันๆ ไหวๆ
หัวเอ๋ยหัวใจรักนางมากล้น ฝัดฝัดต้องการหนามน เป็นคู่ชีวิตเป็นขวัญชีวิ

เรารักกันมา หากนับเวลาก็ย่างเข้ามาถึงปีที่สี่ ปรึกษากันว่าจะหมายหมั้นแต่งงาน ปลายปี
หากเป็นไปตามนี้พี่คงได้เป็นเขยเมืองสี่แคว

รักและคิดถึงปากน้ำโพ อยากกลับไปโอ้ไปอ่อนไปอวยส่าอวยเทคแคว์ อยู่กันไกลแสน
พี่คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว วันไหนพี่พร้อมแน่ ๆ จะอ่อนพ่อแม่ไปขอทานที่

(ซำ)

14. เพลงหัวสั๊กหัวข่อม (ลูกแพร - ไหมไทย)

หัวสั๊กหัวข่อมเพราะความอกหักร้าวราน ข้าราชการหนุ่มแน่นแย่งแฟนเขาไป ใ้หนุ่มภาร
โรงโรงเรียนบ้านดงพงไพร ลูกสาวครูใหญ่แฟนเขาเขาไปมักครู

ลูกจ้างชั่วคราวอย่างเราเขาเลยตีจาก ต้องมาอกหักเสียหลักจิ้งแมนอดสู เรียนจบ ปริญญา
หวังว่าจะได้เป็นครู แต่สอบบรรจุไม่ได้ กลายเป็นภารโรง

แล้วมีครูหนุ่มรูปหล่อขี่มอเตอร์ไซด์ บรรจุใหม่ ๆ เทียวมาตามรับตามส่ง หลงซิด ซีสาม
คนงานน้องลิ้มภารโรง ผิดหวังนั่งปลงอยู่หน้าอาคารชั่วคราว

หัวสั๊กหัวข่อมล้างส้วมผู้เดียวร้องง้อก เอามันกระจอกละต้ำต้อยด้อยกว่าครูเขา ลูกสาว
ครูใหญ่คนตียายีใจเรา ปล่อยภารโรงเศร้าฮ้องไห้ในส้วมนักเรียน

(ซำ)

พูน ปณ ทิโต ชิว

วิธีปฏิบัติกรรมการแสดงสด ชุดที่ 4

1. เพลงบ้ำไก่อ๊ต๊ (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) แฟนผู้ชายบ้ำไก่อ๊ต๊ เกิดเป็นวันเดือนปีเอาแต่ดีไก่อ๊ต๊ มักไก่อ๊ต๊ทะเลลูฟ้า บ้ำไก่อ๊ต๊ทะเลลูดิน บ้ไก่อ๊ต๊กินกะปอกินให้เพิ่นได้ตีไก่อ๊ต๊ อันไก่อ๊ต๊นั้นอ้อมได้อ้อมตี แต่หน้าทีสามิเพิ่นบ้อเอาใจใส่ พอเจอจะหน้าเมียบีเยี่ยละฟ้าวหกลบมม บ้เบ็งละเบ็งเบ็งหลุมเพิ่นมัวแต่อ้อมไก่อ๊ต๊ นั้นกูว่าแล้วไปสระแก้วเพิ่นกะไปเรื่องไก่อ๊ต๊ นั้นกูว่าแล้วตีวะไปหนองบัวลำภู ชัยภูมิ กะเรื่องไก่อ๊ต๊ ที่ตักคอกไก่อ๊ต๊กะกะไก่อ๊ต๊ทั้งนั้น ไปพบผู้ว่าผู้การ ก็เจอท่านเรื่องไก่อ๊ต๊ เรื่องก่อร่างสร้างตัวบ้ออยู่ในหัวคุณชาย ได้ข่าวว่าไก่อ๊ต๊เก่งอยู่ไหน แฟนผู้ชายตามไป จนสุดแผ่นดิน ไก่อ๊ต๊ห้องไก่อ๊ต๊อง ตลอดจนไก่อ๊ต๊พันธุไทย ไก่อ๊ต๊ทำพริกทำทราย ไก่อ๊ต๊ทำรินเมืองมิน ออยุธยา กะมีแล้วเทิ่งสระแก้วปราจีน เลี้ยงไก่อ๊ต๊หลายอีหลี เหม็นขี้มันจนวิน ขนาดถึกถักต้อมกินยังเหลือบ่น้อย ร้อยตัว

(ลำ) ลักฆ่าคั่วแล้วเขาตีว่าเป็นท่า ลักไก่อ๊ต๊ฆ่าเลี้ยงซุมสาวหางเครื่อง พอแต่เพิ่น ฮู้เรื่องเพิ่น โหลดฮ้ายเบ็ง ๆ เตะฮู้ใส่หมา แฟนผู้ชายบ้ำไก่อ๊ต๊เหม็ดปี ได้ไก่อ๊ต๊มานอนเพียส้าเมียอย่ามาไก่อ๊ต๊

(ร้อง) เรื่องต่อยมวยไม่สนตีคนไม่เอา หายใจออกใจเข้าเอาตีแต่ดีไก่อ๊ต๊ ไปพบหลวงพี่ บ่มีดอก เรื่องธรรมะ ไปกราบหลวงปู่หลวงตาจากลับยังได้ไก่อ๊ต๊ แฟนข่อยนี้หนาบั้งฟ้าบั้งไฟ ไม่แยแส แม้เรื่องคอกขาดบาดตาย ไผอยากใจขาดก็เซียวขาดใจไป ขอให้เพิ่นได้ตีไก่อ๊ต๊ก็แล้วกัน

เซียวไก่อ๊ต๊ดังไกลหลายบ้าน เซียวร้ออยู่บ่อนหนองหานเสียงดังฮอดบ้านหนองใส อีตอนสั่งงาน ปานเพิ่นจ่มคาถา บัดเซียวไก่อ๊ต๊นั้นหนาเสียงจ๊กมาจากใส มักไก่อ๊ต๊หลายแต่พุ่มเทเบ็ดใจ เจ้ามักไก่อ๊ต๊นรินกาล จนหัวเจ้าล้านคือไก่อ๊ต๊ คินนี้ซันพีบ่ถิมนิสสัย สีให้หอบสาดหมอนไปนอน นำไก่อ๊ต๊

เสาร้ออาทิตย์ตังงานอยู่ไหนช่างมัน เพิ่นตีรถกลับบ้านเตรียมการเข้าบ่อนไก่อ๊ต๊ เรื่องลูกเรื่องเมีย แล้วแต่จะเคลียร์กินเอง เรื่องร้องลำทำเพลงแล้วแต่บักแพรบักใหม่ เรื่องอื่นเพิ่นเสย กัม ๆ เงย ๆ แต่นำไก่อ๊ต๊ คงต้องเปลี่ยนชื่อแซ่ แน่ละเด้อแม่ใหญ่ เปลี่ยนจากนกเป็นไก่อ๊ต๊คงสะใจเจ้าเหลือเกิน

(ลำ) แฟนเพิ่นนั้นเองงานการคู่สู้ท่า แฟนชาวบ้านเองงานการคู่สู้ท่า แต่ว่าแฟนผู้ชาย ผู้ช่า โหลดมัวบ้ำแต่ไก่อ๊ต๊ เบ็งเอาตีไก่อ๊ต๊เพิ่นตัวน้ำเผิง ซันต่อนสันจัว ของในครัวสำหรับเมีย แม่ชูปักเขียกับมา

2. เพลงนกจำ (นกน้อย อุไรพร)

นกจำ เสียงร้องมาเจ้าคงสุขใจ รู้หรือเปล่าข้อยเหงาเพียงใด นกจำเจ้าคงสุขใจ รู้บ้างไหม ข้อยเหงาเศร้าทรวง

นกเอี้ยงยามาเย้ยเจ้ามีคู่ควง เขาจากไปอยู่ไกลลับลวง ดวงใจซ้อยหลงติดบ่วง เปลี่ยนคู่ควง
หนีไปไม่คืน ป้อนเหยื่อหยอกเย้ายั่วกันไอ้ตัวฉันทันยิ่งตรมขมขื่น โผบินเจ็ยแจ้วเสียงหวาน ทุกคืนวัน
เจ้าคงจะชื่น แต่ซ้อยกลับเหงาทุกคืน อยากจะชวนตั้งนกน้อยจิ้ง

นกน้อย ฝากคำซ้อยไปหาเขาบ้าง เขาจะรักหรือว่าจะซัง จงกลับมาให้ความหวัง
อย่าด่วนซัง ซ้อยขอฝากคำ

(ซ้ำ)

3. เพลงสาวอุตรธาตุ (นกน้อย อุไรพร)

ผู้บ่าวสกลคนโก้สุดโสโลเลเล่หลาย กลอกกลิ้งหลายลึงหลายลาย แถมอ้ายความจำปดี
ผูกพันแล้วตันถ่ายถอน เซ็งสาวอุตรละชิ บ่หน้าสีลิมไมตรี ทั้งทีเรามีความหลังแต่เดิม งานไหว้พระ
พุทธบาท มาพบคนงามบ้านฝือ เป็นหยั่งบ่จำบ่จ้อ แกล้งบื้อแกล้งลิม ออนซอน ข้าวปลารักไกลอุตสาห์
ตั้งพีญาจำพรากจากจร ไอ้บ่าวสกลนคร ปล่อยสาวอุตร ให้นอนเดียวตาย

ผู้บ่าวสกลคนเท ไขว้เขวไปได้จั้งได้ หรือซอมไปตอมสาวใหม่ ไทญ้อเลาะแถว ภูพาน
หรือมัวคว้าวผู้เท สิ้นเยื่อใยคนเคยเกี่ยวพัน ที่บ้านเชียงก็เกี่ยวข้องกัน ไหงลิมสัมพันธ์งานทุ่งศรีเมือง
อดีตริมหนองประจักษ์ อ้อนรักได้คุณช่อเหลือง ร่วมฝันด้วยกันเนือง ๆ เชียงอ้ายบ่คืนมา
จอย สกลบ่ไกลอุตร พ่อเข็มพรคือบ่ย่อนฮอย อ้ายหลอกให้น้องหลงคอย ช่างตัดหางปล่อยสาว
สาวอุตร

(ซ้ำ)

4. เพลงอดีตรักไหปลาแดก (ลูกแพร - ไหมไทย)

จกปลาแดกยามได้คิดฮอดเจ้าเต ลมพัดลมเพ พาน้องไปอยู่หมองได้ เคยสบตา คนดีที่ข้าง
คิงไฟ จกปลาแดกในไห โต้ๆ สึกกินน้ำกัน

เห็นปลาแดกไหเก่าพิเฮาเคยจก เริ่มสกปรกบ่มีผู้ได้จกน้ำ เจ้าจากไกลบ่มาจากไหนน้ำกัน
ลิมแล้วจอมขวัญเคยจกกันจนหนอนวิน

ไปบางกอกเป็นสาวคาราโอเกะ เละตุ้มเป๊ะแล้วน้อแม่ไซไนทิน นั้งเฝ้าไหปลาแดกน้ำตา
ไหลริน อ้ายถวิลอดีตรักไหปลาแดก

จกปลาแดกยามได้น้ำตาไหลหย่าว จังได้หนอสาวเตียวนี้เป็นสีแปลก ๆ ขาวแว่วมาแก้วตา
เจ้าเริ่มอ้อฟแซก โอไหปลาแดกคงแตกแล้วหนอนางเอย

(ซ้ำ)

5. เพลงให้เขาเป็นคนสุดท้าย (ใหม่ไทย อุไรพร)

เธอมีอียังกับเขาหรือเปล่า ทำไมเธอจึงเจียบเหงา ซึมเซาไม่กล้าสบตา ถ้ามีอะไรกันแล้ว
พี่ก็ขอลา จากเธอไปทั้งน้ำตา ไม่เป็น กขค ใคร

ถ้ามีอียังกันแล้วก็บอก อย่ามาแก้งตีหน้าหลอก แล้วบอกไม่มีอะไร ฮักอยู่กับพี่ บ่เคยมี
เรื่องเสียหาย สองแก้มไม่เคยกล้ากราบ ให้เกียรติน้องเสมอมา

เขาเป็นใครเธอจึงเชื่อใจสนิท ให้ความใกล้ชิดเข้าหยอกออกหน้าออกตา ผู้ชายคนชื่อ ที่รัก
เจ็ดชูบูชา กลับไม่อยู่ในสายตาของเธอเพราะเซ่อเกินไป

คงมีอียังกับเขาแล้วสิ อ้ายเองสิบ่ตำหนิ ตีเตียนว่าเธอใจง่าย อยากขอร้องเธอรักเขา
เป็นคนสุดท้าย อย่าไปเที่ยวมีอะไรกับใครต่อใครอีกอ้อ

(ซำ)

6. เพลงน้ำตาจ่าน้อย (ลูกแพร อุไรพร)

ยศแค่จ้าวาสนาบได้ติดดาว แฉ่งเก่า ๆ รองเท้าบ่ได้ขัดมัน ปีนสามแปด ซีนิมบ่ค่อย
ใช้งาน ชีวิตราชการ ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ไทย

ฮักสาวหนึ่งเจ้าสวยซึ่งตริงใจนาคู แม่โถมตรูเธอเป็นลูกสาวผู้ใหญ่ ตรวจห้องที่มาหลายปี
ฮู้จักมักใจ เทียวแวะบ้านผู้ใหญ่กินต้มไก่ประจำประจำ

มาวันหนึ่งตำรวจต้องปวดกะโหลก ทหารบกนั้งคุยกับแม่งามขำ ยศร้อยโทดาวเขาโก้
กว่าแฉ่งดำ ๆ ไม่ทักอ้ายสักคำเธอช่างทำตำตาตำใจ

ตำรวจไทยต้องเจ็บปวดครวคร้าวเพราะหญิง เจ็บใจจริงพออยากเฮ็ดปิ่นลั่นใส่ ทหารบก
มาเวียนเธอก็เปลี่ยนใจ เก่งแต่จับผู้ร้าย จับหัวใจเธอบ่ไ้อเลย

(ซำ)

7. เพลงเทื่อเดียว (ลูกแพร - ใหม่ไทย)

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ขอเทื่อเดียวท่อนั้น แหละ
เจ้า ช้นบ่ให้กะสิคุมเอา ขอกับเจ้าเทื่อเดียวเทื่อเดียว

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว สิ่งทีชอบบ่แม่นอียัง ตั้งใจฟังให้ตีเดื่อหล่า เพียงแค่พบได้
สบตา พรารณาเจ้าเพียงเทื่อเดียว

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ขอเทื่อเดียวแบบบ่เกรงใจ
อ้ายบ่ทนกระวนกระวาย ช้นบ่ให้ ข่อยตายแน่นอน

ขอเทื่อเดียวบ่ขอเบ็ลสองสามสี่ ขอสักทีไม่ลืมพระคุณแน่นอน ขอยืมเงินกับเจ้าเอาไป
หมุนก่อน ข่อยเตื่อตร้อนเต็มทีแล้วเตื่อคุณนาย

อะเทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ มะเทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ข่อยเซโซชกมก
ตกงาน ไนโตข่อยบมข้าวสาร ค่าเช่าบ้านกะบ่ทันจ่าย

อะเทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว สิเอาดอกเบ็ลแพงปานใต้ ผู้ขาดใจขอให้ว่ามา ร้อยละสิบ
หรือร้อยละห้า อ้ายบ่ต่อราคาจักคำ

อะเทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ขอเทื่อเดียว คำเดียว
สั้น ๆ เอาความหล่อมาค้าประกัน ยืมสักพันเทื่อเดียวเทื่อเดียว

8. เพลงอย่างซ็อนท่าย (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

ย่างซ็อนท่ายกับอ้ายใหม่จะหน้ามน อ้ายคนจนบ่มีรถมอเตอร์ไซด์ เก็บอีแตะ นั้นหละสิ
พาเฮาไป สุดแต่ใจกับขาสีพาเฮาเดิน

มอเตอร์ไซด์บ่มีสิทธิ์มีนาเขา อยากขายข้าวไปซื้อมอเตอร์ไซด์เหลือเกิน ของต่าง ๆ ไรเราก็
ยังขาดเงิน ต้องเดินตีนเปล่าผู้สาวไม่มอง มาเดื่อหล่าอ้ายอย่างทำคนร่วมทาง สิพาย่างซ็อนท่าย อ้อง
หล่องอ้องหล่อง แพนคนจน ต้องทนไปก่อนเนื่อทอง อีกไม่นานหรอกน้องอ้ายจะซื้อรถมอเตอร์ไซด์

ย่างซ็อนท่ายกับอ้ายละไม่ต้องกังวล รถสิชนรับรองความปลอดภัย หมวกกันน็อก กะบ่
จำเป็นต้องใส่ อ้ายเอาใจปกป้องคุ้มครองเจ้าเอง อ้ายเอาใจปกป้องคุ้มครองเจ้าเอง

(ซำ)

9. เพลงคนรักข่อยหาย (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

คนฮักข่อยหาย มีผู้ใดเห็นแหนบ้อ หายไปหลายวันแล้วหนอ ตามหาเสียจนท้อใจเธอเก็บ
กระเป่า ทิ้งห้องเช่าที่เคยอาศัย ไม่มีแม่แต่จดหมาย ฮ้องให้ตามหา เบ็ดแสง

สาวข่อยหนี ลาเฮียผู้เป็นนายจ้าง ออกตามหาแม่น้องนาง ยอมให้เสียตัดค่าแรง ทุกตรอก
ซอกซอย เหงื่อไหลไคล้อย ค่อยแยงทรุดกายลงข้างกำแพง เหลือบเห็นแก้มแดงพอดี

เจ้าเป็นสาวคาราโอเกะ สวยแข่งกระเดะในร้านริมบาทวิถี นั่งกึ่งกับแขกร้องเพลงแข่ง
เสียงดนตรี เดินเข้าไปถามคนดี คือเฮ็ดจั่งซีหนอนาง

เธอบอกที่หนี เพราะพี่มันคนจนตรอก เอ็ดงานกะสำกระจอก อยู่ไปก็บ่มีหยัง แยกทางเถิด
หนอ ดีกว่ากอดคอกันพัง คอตกชกมก สิ้นหวัง หันหลังกลับบ้านคนเดียว

(ซำ)

10. เพลงคนฮักอายหาย (วิ สุพิตรา)

คนฮักอายหายเห็นมาตามหาหลายวัน เห็นแล้วก็ยิ่งสงสาร สภาพชมชานโซเซ พอเจอ
หน้าเขาเป็นสาวคาราโอเกะ หัวใจเขาก็โลเล แล้วไปก๊ีบชายคนอื่น

เห็นอายสูญเสียบ เมียฮักผู้เคยร่วมห้อง โดนตัดเยื่อใยไม่มอง อ้ายต้องฮ้องให้ชมชื่น อยากรู้
ไปถามถึงความเจ็บช้ำกล้ำกลืน แต่เราแค่สาวกลางคืน กลัวเขาว่าไม่จริงใจ

นั่งทอดสาวคาราโอเกะ คนมองว่าละแต่น้องไม่เคยแคร์ใคร เห็นอายวังเวง น้องอยาก ร้อง
เพลงปลอบใจ เลี้ยงเหล้าสักแบนยังได้ สงสารพี่ชายจริงๆ

คนฮักอายหาย เขาว่าอายคนจนตรอก เฮ็ดงานกะล่ากระจอก นี่หรือคือน้ำใจหญิง เขาไป
แล้วหนอ ถ้าอยากสานต่อรักจริง น้องเองก็เป็นผู้หญิง รักจริงนะจ๊ะพี่ชาย

(ฮู้)

11. เพลงดอกกระเจียวคืนทุ่ง (วิ สุพิตรา)

(ลำ) ละฟ้าสีครามเดือนสามค้อย ยามฝนรินเป็นฝอย ปลิวลอย ๆ ค้อยเดือนสี บาดหัวใจเอา
นี่ แนวหลายปีที่ห่างบ้าน เขาคนนั้นอยู่จังได้... ละคิดฮอดเต้ คิดฮอดคราวอยู่ใกล้ เคยเดินไต่เส้นทาง
เดียว ดอกกระเจียวฮิมทางเป็นสีน่ายังจำได้...

(ร้อง) ฝนตกลงมาปรอยๆ เดือนสามค้อยน้องคอยใจหวน นั่งซิมอยู่แถวโรงงาน อยากรู้คืน
ฐานเหมือนดังคำสัญญา ป่าหน้าดอกกระเจียวบาน ห่วงอายคนนั้นหวนจะลืมลับลา จากบ้านดงเมื่อ
ยามฝนโปรยมา น้องนั่งเบ็งฟ้า น้ำตาพังย่าว น้องนั่งเบ็งฟ้า น้ำตาพังย่าว

(ลำ) หวานคำเว้ายามไกลตาเฮา ย้านเจ้าปั่นความใหม่ หวานคำเว้ายามไกลตาเฮา ย้านเจ้า
ปั่นความใหม่ หลงลืมไผ่ไปมีสาวใหม่ซอญผู้สาวซอญอยู่มือ ฟ้ามืดตื้อย้านผู้ฮักยามไกลทางเคยไปย้านมี
คนแทนไปนั่งหลบฮู้เกี้ยว ดอกกระเจียวคือเดียวกับน้อง มีคนสำรองแทนน้องหรือบ่ นางหอมเบ็งหล่น
จ้อหัวใจท้อคิดน้า

(ร้อง) ฟังคำคนไกลใจเหงา คิดฮอดผู้บ่าวสาวคนไกลถิ่น อยู่กับแสงไฟเหงาใจยามฝนตกริน
อยากให้ตกริน ๆ คืนถิ่นกระเจียวฮักเฮา

(ร้อง) จำคำเว้าได้บ่บ่บ่บ่ บัดยามน้องไกลห่าง จำคำเว้าได้บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่
ยังจำทางบ่อนเฮานั่งเกี้ยวกระเจียวแยมบ่บ่บ่ โพนจ้อก้อต่อเก่าซอญจิก น้องเอามือฮักกั๊ดทำอายเอา
มือซอญ สิป่อนซุญจับแก้ม โสนแยมอายเต็ดแซมผมแนมแล้วสวยเด่น ฝันเห็นสู่มื้อ อยากรู้เมื่อ
บ้านฮ่วมเทียม

(ร้อง) ดอกกระเจียวคือไม้งามประจำทุ่ง หนีจากดงมากรุงคงไม่รุ่งเหมือนดงพงไพร

จากใจดวงน้อยนับนิ้วคอยจนเลื่อนไป ท่างันอายอย่าหวั่นไหว หัวใจคงไม่มานเกินรอ

(ลำ) ไผ่สือกะอย่าสนคนเวว่า ไผ่สือล่อกะอย่าสนคนเวว่า ฮักสองเฮาไผเวว่าอย่าหวั่น กระเจียว
บานอีกบ้านนได้พ้อ ตัวอายให้เชื่อคำ ผนตักฮ้ำในกรุงทวนให้ รีบกลับไปหาคนไปเกี่ยว สาวดอกกระ
จิวสิหวนคืบบ้านทุ่ง บ่เคยหลงกรุงดอกเด้ออาย

12. เพลงน้ำตาหล่นบนไหลปลาแดก (ไหมพรม อุดมพร)

จกปลาแดกยามได้คิดฮอดอายจัง ปานนี้ลีนั่งจกไหญ่อยู่กับใครหนา มาอยู่กรุงทึงทุ่งมาหา
เงินตรา ไม่ลีมเลือนดอกหนอดีตรักปลาร้าของเรา

จกปลาแดกกับอายใต้แสงจันทร์เพ็ญ ลมพัดเย็นๆ จกไหลปลาแดกคลายเหงา ปั้นข้าว เหนียว
จำจนหนอนดินด้าวด้าว สัญญาหน้าหนาวจะไปเยี่ยมยามกัน

ไปบางกอกเป็นสาวคาราโอเกะ บ่เคยละตุ้มเป๊ะอย่างอายยามหยัน นั่งเฝ้าไหลปลาร้า
ทำอายทุกวัน ฝึละฝืนอดีตรักไหลปลาแดก

หรือปลาแดกไหใหม่มีให้อายจก บ่ต้องโกหกตัวพี่แหละสีแปลก ๆ น้อยอยู่ไกลตัวอายก็
เลยใจแตก ไ้อ้ไหลปลาแดกของน้องต้องรองน้ำตา ไ้อ้ไหลปลาแดกของน้องต้องรองน้ำตา

(ซำ)

13. เพลงขวัญใจจ่าน้อย (สายใย อุดมพร)

ฮักพี่จ่าว่าสนาก็พอกระเทิน ย้อนหัวว่าเพิ่นแกลิ่งเมินไม่มองหน้าเฮา ทหารหนุ่มทำลุ่มกริม
มายิ้มยั่วเย้า บ่มีใจให้เขาใจดวงนี้ยกให้พี่จ่า

พ่อผู้ใหญ่เปิดไฟเขียวให้อายเที่ยวทาง เรื่องต่าง ๆ รับรองไม่คล่องปัญหา แพนตำรวจ
ต้องนับขวดน้องกะบ่ว่า อยากรเป็นศรีภรรยาผู้พิทักษ์สันติราชไทย

ฮักตำรวจไม่กลัวต้องปวดกะโหลก ทหารบกบ่ค่อยสเป็นปานได้ ย้านขมขึ้นนอนสะอื้น
เพราะปืนเขาใหญ่ สุดตามแต่พี่ชายกำลังดีเสียงก็บ่ดัง

ตำรวจไทยพ่อขวัญใจของปวงประชา อายเป็นจ่าน้อยก็ภูมิใจอายจัง สุจริตไม่รีด ไม่ไถสตั้งค์
จับผู้ร้ายเก่งจัง จะมอบตัวหัวใจให้จ่า

(ซำ)

14. เพลงให้อ้ายเทื่อเดียว (สายใย - ไหมพรม อุดมพร)

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ให้เทื่อเดียวท่อนั้น แหและ
เจ้า มันสิหยามบ่จักเซา ซ้อยให้เจ้าเทื่อเดียว เทื่อเดียว

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว เรื่องที่ขอบ่มีปัญหา ทำสัญญา ก่อนจั่งสิให้ ชั้นได้แล้ว
ห้ามเที่ยวบอกไผ เพื่อซ้อยให้เขาไปเทื่อเดียว

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว จกเงินมาว่าสิให้ใส่มือ
ง่ายไปหน่อยมันกะบคือ เนาะหรือว่าขอเทื่อเดียว

ให้เทื่อเดียวบให้เบิ้ลสองสามสิ ให้ซกที่ไม่ให้เดี่ยวอ้ายหน้าเหี่ยว ให้ยืมเงินหนึ่งพันไม่
นานเดือนเดียว ดอกนิตเดียวสินเดือนส่งตรงเวลา

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ ให้เทื่อเดียวบมีให้ซ้า
คนบ่หล่อกะบ่ต้องมา ค่านหัวชาชุมตาตำ ๗

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ให้เทื่อเดียวอย่ามาขอซ้า
ฮักข่อยหนีข่อยบ่เอาหน้า ย้านถล้าฮักน้ำคำพ่อชาย

เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียวเนาะ เทื่อเดียว เทื่อเดียว เทื่อเดียว ให้เทื่อเดียวและเทื่อ สุดทำย
อยากทดสอบเป็นคนจั่งได้ ตัดสินใจให้อ้ายเทื่อเดียว

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว

วิธีตีบันทึกการแสดงสด ชุดที่ 5

1. เพลงมนต์เพลงเสียงอีสาน (รวมศิลปิน)

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย
แหว่วหวานวอยๆ แม่ใหญ่กนน้อยมาแล้วน้อแฟน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

เขาเป็นศิลปินพเนจรอ่อนร่ำเหล่า ความรู้น้อยต้อยต่ำ ไร้เงินกอบเงินกำคือเขา กนน้อย
อุไรพร กราบวิงวอนแฟนเพลงของเรา จงเมตตาวางเขาให้อยู่กันไปได้นาน ๆ เชิญพวกท่านรื่นเริง
มาร่วมบันเทิงกับเสียงอีสาน ความใหญ่โตโอฬารและผลงานด้านหน้าเวที

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย
แหว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่กนน้อยมาแล้วน้อแฟน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

ลูกแพรและไหมไทยผลงานใหม่รับใช้แฟน ๆ ร่วมสร้างสรรค์บรรเลงให้ครื้นเครงด้วยเพลง
ยาว ๆ ปอยฝ้าย มาลัยพร หนุ่มอุดรก็มาเด้อสาว ทีมตลกผู้เฒ่าให้หมู่เจ้าหัวเราะงอหาย พร้อมทีมงาน
ครบครันสร้างสีสันเกินคำบรรยาย เสียงอีสานยุคใหม่ประทับใจแฟนเพลงทุกคน

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้า
ช้อยแหว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่กนน้อยมาแล้วน้อแฟน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

2. เพลงขึ้นสองตอน (กนน้อย อุไรพร)

เห็นหน้าแฟนเก่ายังบ่เฒ่าปานได้เดเนาะ อีหลีบ่หนอที่เขาถืออ้ายถึกเมียป่า เป็นโสด
รอบสองน้อได้ฟังจากคนเขาส่า บ่กล้าไปหาย่านเขาหวานน้อเป็นโตการ

เห็นอ้ายเที่ยวผ่านกายหน้าบ้านจอบถามจั่งอู้อี้ อ้ายเลยเว้าสู่ว่าแม่นอยู่ที่เขาเว้ากัน ฮีตหน้า
เหงา ๆ ยิ้มเศร้า ๆ เห็นแล้วสงสาร อดีตเคยหวานมันก็เลยหวนมาสั่นคลอน

เป็นขึ้นสองตอนเนื้อคู่กันแล้วบ่คลาด ถึงเฮาเคยพรากตอนอ้ายหลอยแต่งงานก่อน แต่ใน
ที่สุดฟ้าดินก็ช่วยตัดตอน ให้สองเฮาย้อนกลับมาพ้อขอเดินร่วมทาง

เห็นหน้าแฟนเก่ายังบ่เฒ่าปานได้เดเนาะ ฟังอ้ายเว้าต่อว่าอยากขอทบทวนความหลัง
แฟนเก่าคนนี้ก็ยินดีฝากใจร่วมทาง ถึงเป็นพ้อฮ้างน้อกะยังฮักอ้ายคือเก่า ชาตินี้สองเฮาคงเกิดมา
เป็นขึ้นสองตอน

(ซำ)

3. เพลงอย่าด่วนรัก (นกน้อย อุไรพร)

อย่าด่วนรักฉันดูนาน ๆ ฉันกลัวรสรักที่หวาน ไม่นานก็พลันด่วนกลิ่น ด่วนตัดสินใจต่อไป
ฉันกลัวไม่ปลื้ม หากรักเพียงเพื่อจะลืมอย่ารักดีกว่า พ่อคุณคนดีโปรดเถิดรักฉันใช้เกมทดลอง ชั่วผิตคิด
ควรไตร่ตรอง หากปองลองรักอีกที อย่าด่วนว่าวาม ห้ามใจคิดให้ถ้วนถึบวกลบคุณหารให้ดี ฉันนี้จะคอย
รักคุณ

รักด่วน ๆ ด่วนรักชกกลัวเสียแล้ว พลาดหวังปลั่งแนวแล้วหัวใจว่าวุ่นเกือบเดินผิดทาง
หลายครั้งเมื่อยังวัยรุ่น รสรักคงหวานละมุนหากคุณคิดก่อนจะมารักกัน

อย่าด่วนรักนักชกตรองใจคุณ ฉันเองไม่เวียนเปลี่ยนหมุน หากคุณมั่นรักผูกพัน แน่ใจ
คุณแล้วเรื่องแค้นนั้นฉันไม่หวั่น หากคุณเชื่อตรงคงมั่น แล้วมารักกันทันที

(ซ้ำ)

4. เพลงหนึ่งหญิงสองชาย (นกน้อย อุไรพร)

กระอักกระอ่วนป่วนปั่น หัวน ๆ ไหว ๆ หนึ่งหญิงสองชายทำให้หนักใจคนกลางอย่างว่า
แฟนสองต้องห้ามโบราณปรัมแต่บุญนำพา ให้สองหนุ่มมาพบสบตา มาอีกมาหวงในช่วงเดียวกัน

ลำปากหนักอก ตกอยู่กับความสับสน ถ้าเลือกไว้คนแล้วอีกคนจะไว้ไหน ได้ฝ่ายเสียฝ่ายคง
ทำใจลำปากเหมือนกัน เพราะสองข้างต่างก็สำคัญ ลึกซึ้งพอกันทั้งชายและขวา หัวใจหนึ่งเดียว
แบ่งเป็นสองเสี้ยวสองโชน มีชายให้รักพร้อมกันสองคน เลยสับสนจุ่นวายเจียนบ้า เกมส์รัก
ช่วงตอนต้นตอนมีสองคนนั้นธรรมดา พอเบอร์สามเริ่มก้าวเข้ามาก็มีปัญหาหัวใจ

กระอักกระอ่วนป่วนปั่นในทรวงสุดแสน บังเอิญมีแฟนที่เดียวสองคนเลยวุ่นกันใหญ่
เล็กก็ ลำปาก รักก็ลำบนต้องทนทำใจ รักสามเส้าหนึ่งหญิงสองชาย ทรมานใจคนกลางอย่างเรา

(ซ้ำ)

5. มือขอคนเศร้า (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

เสียงขอสะอื้นคนยืนสี่เศร่ากว่าขอ ลูกตาพ้อว้ออยู่ข้างขอที่พ้อยืนสี่ มือขอตั้งสาย ดนไปเมีย
เลยป่าหนึ ยามได้หยิบขอขึ้นสีน้ำตาเมื่อขอก็ไหล ลูกน้อยร้องจำได้เวลาเด็กน้อยกินนม ร้องให้ร้องห่ม
ปนเสียงขอแสนสะเทือนใจ กอดลูกสี่ขอบอกอ้อพ้อสิบไปใส จะเลี้ยงลูกน้อยกลอยใจ ด้วยขอที่พ้อเฝ้าสี่

อาภัพสันดีเป็นนักดนตรีตกยาก ครอบครัวลำบากเมียก็มาพราวจากหนึ เสียงขอแว่วหวาน
ซาบซ่านในดวงฤติ แต่ใจคนสีกำลังจะแตกสลาย มือขอคนเศร่ากบลูกเต้าขี้มูกเหลวแหล่ ฮ้องให้โยเย
เวลาขอของพ้อกรีดสาย ฝากเสียงขอนี้ถึงหญิงคนที่ใจร้าย กลับมาหาลูกได้ไหม กลับมาหาคนสี่ขอ

6. เพลงรักจางที่ทางตัน (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) รักถึงทางตันต้องมีอันเป็นไป ฮักแท้แต่ขอบ่ได้ เพราะใจเจ้าถูกเขาจอง อ้ายฮู้ ที่หลังว่านางนั้นมีเจ้าของ หมายถึงมันรอวันกินดอง เราสองจำต้องตัดใจ

วาสนาของเราทำไมไม่พอ ชาตินี้หนอได้พ้อแต่บ่ได้แต่ง แต่มารู้จักได้ฮักก็ทุ่มไปสุดแรง ความจริงเปิดเผยที่มแห่งแก้มแดงน้องมีคู่หมั้น จบความฝันลงที่ทางตันเรียบริ้อย เหมือนเดินสุด ซอยแล้วเจอกำแพงกัน บ่มีทางออกนอกจากบอกคำลาต่อกัน ส่วนอ้ายต้องกลับหลังหัน เมื่อวัน แพนน้องเปิดเผย

(ลำ) ฟังเขาเย้ยบ่ดยามความจริงเผยแจ้งมาสู่ ฟังเขาเย้ยบ่ดยามความจริงเผยแจ้งมาสู่ เขาประมาณว่าเขาล้ำชู้มาหลอยฮ้านหมู่เขา

(ร้อง) โอ้ตัวเราเกือบเป็นคู่โดยไม่รู้ตัว มีคู่มาแล้วมาบอกฮักอ้ายทำไม อ้ายถามย่ำใจจึงได้เห็นน้ำตานาง ได้ฟังว่านางหมั้นโดยไม่รัก จึงได้เสียหลักมารักกับอ้ายอำพราง ได้ฟังเรื่องราวถึง พอลงเข้าใจนาง แต่ไม่อาจขัดขวางทุกอย่างมันสายเกินไป

(ลำ) ตัดทางอ้ายไปแต่งกับเขาสะเดื่อเจ้าแฟนเพิ่น ตัดทางอ้ายไปแต่งกับเขา สะเดื่อเจ้าแฟนเพิ่น สุดทางเดินอีกเอาต้องแพ้หาทางแก้บ่มี

(ร้อง) ชาตินี้เต็มทีแค่คนฮัก ได้รับความอหึกรักจางมาถึงทางตัน เลือกเป็นเจ้าสาวที่ดี เถอะนะนงคราญ อย่างมีน้ำตานองหน้ายามเช้าพาชวีญ รักที่เคยมีต่อกันผसानเป็น คำอวยพร

(ลำ) ขอถอนความหลังที่เคยเว่า ขอถอนความหลังที่เคยเว่า เรื่องความเหงาที่ยังค้างใจหัวน พ้อความฝันมันเดินหน้าบ่ได้ ตัวอ้ายสิปล่อยวาง รักเราจางขอให้นางลืมที เป็นเมียที่ดีของเขาเดื่อ

7. เพลงชุดดำสพายแดง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) อ้ายพบน้องเป็นประจำ ผู้สาวชุดดำถือสพายแดง เมื่อตะวันสิ้นแสงนั่งจ้องตำแหน่งโต๊ะข้างเวที ฟังเพลงนอกบ้านจนติด ปล่อยชีวิตเดินตามดนตรี เบื้องหลังที่น้องเป็นแบบนี้ เขามีคนทำเข้าใจ สพายออกแสงแรงฤทธิ์ ฝับเพื่อชีวิตเล่นเพลงฟรีสไตล์ สตรีงลูกทุ่งหมอลำ โบว์รักสีดำต่อด้วยคุณลำไย มือเตอร์ไซด์ฮ้างเบิ้ลเข้าไป รักเขาทำไมจบด้วยน้ำตามแดง

(ลำ) น้อยต้องแต่งละออกแรงแงดัดต้อง ดัดต้องละดัดต้อง ดัดต้อง ลูกหอนแวนหน้าฮ้านบ่เคยย้านผู้อื่นเห็น เต็นเหล่าเต็นเสียงแว่วผ่านเวที เอ็นไปนำดนตรีว่าอยากฟังเพลงซู้

(ร้อง) ทั้ง ๆ ที่รู้ทั้งรู้ว่ามิเจ้าของ แต่หัวใจมันรำร้อไม่รู้จะห้ามอย่างไร เสียงเพลง บรรเลงเรื่องราว แอนฮักผัวเขาเจ้ากรี้ตสุด ๆ บอกว่าเข้ากับชีวิตข่อยหลาย อ้ายจึงเข้าใจความ เป็นมาคนดี

(ลำ) ตีสองถ้วนมีคนชวนกลับไป ตีสองถ้วนมีคนชวนกลับไป ชีวิตแฟนเสียลิ้เป็นแนวนี้แต่โดน

อ้ายอยากคันดอกหาบ่อนเธอหวัง ปิดหนทางสี่ดำพาทางแจ้ง

(ร้อง) หัวใจเจ้าแหง อ้ายขอเป็นคนเดิม อยากสีพาน้องเริ่มเข้าสู่ชีวิตงาม ปิดฉากผู้สาวชุด
 คามานั่งฟังลากับอ้ายยามบุญ มานั่งฟังลากับอ้ายยามบุญ

(ลำ) มีหยิ่งวุ่นอยู่ในใจบอกพี่ มีหยิ่งวุ่นอยู่ในใจบอกพี่ เขาเป็นแฟนพี่ยี่สี่ เป็นเมียพี่ให้ผ่าเผย
 เขาคิดแยบประชดใส่ตัวเอง หันมานอนฟังเพลงอยู่เดินชานเฮียงอ้าย

8. เพลงตอนจบของพระเอก (ลูกแพร - ไหมไทย)

ใคร ๆ เห็นเราเป็นพระเอก บทบาทตอนเก๊กเพียบพร้อมความดีมีแววมี่หวัง ชื่อเสียงเรา
 สูงเทียมดาว แต่เบื้องหลังเรามีเศร้าจ้ง มีรักเพียงครั้งยังตรมน้ำตา ชะตาราศีของพี่มันเศร้า พระเอก
 อย่างเราเคยรุ่งเรื่องวังดังตามมา เคยรักกับสาวบ้านนา เอาใจกันมาตั้งห้าหกปี แต่เมื่อวานนี้ตัวใคร
 ตัวมัน

ละครน้ำดีแต่ชีวิตจริงของพี่ ยอกย้อนยี่ดียวน้ำเน่าเกี่ยวพัน พระเอกจ้งอ้ายแสนอาย ตอน
 อวสานคล้าย ๆ หัวใจร้าวราน อากาโรโคมาโคแมว

จักเขาเป็นไฟจึงกล้าปิ่นเกลียว มาชาติเดี่ยวนางเอกของเราถึงคราวแล้วแต่ ความหวังนี้
 เลยสินแวว ไกลแล้วให้ใจพี่แตกแตน เมื่อสูญเสียแฟนให้ตัวตลก

(ซ้ำ)

9. เพลงเจอปั๊บรักปั๊บ (ลูกแพร - ไหมไทย)

มันเป็นอะไรที่แปลก แหวกแนวจ้งหนับพอเจอปั๊บรักปั๊บขึ้นหันที่ทันควัน เหมือนเคยทำบุญ
 ร่วมชาติ ตักบาตรร่วมขันถวายดอกบัวร่วมกันแต่ปางก่อน เจอน้องปั๊บรักปั๊บ รักแบบข้าม

ขั้นตอน ไม่คุ้นหน้ามาก่อนแต่เจอปั๊บประทับใจ แต่ว่าพบกันใหม่ ๆ หัวใสด โดยเจอปั๊บรัก
 ปั๊บ ไม่มีเหตุผลใด ๆ ไม่รู้เบื้องหน้าเบื้องหลัง ยังฝงจดฝงใจรักเขา ดื้อ ๆ ง่ายตายไร้ดำรับดำรา หรือ
 ด้วยบุพเพสันนิสาสนำพา เทียวแรกพบสบตาและพิศวาสบาดใจ ทุนไม่มีและพี่ ไม่มา พบหน้าค่าตา
 พี่ก็รักทันใด แบบว่าสวยชะมัด อวออดก็อย่างเนี้ยะ เซ็กซึ่ระเบิดเถิดเทิง ก็ยังเงี้ยะ กลัวแต่จะมีผู้
 หึงหวงดวงใจสิ่งที่พี่ฝนนั่นก็จะเป็นหมั้นไป ก็ได้แต่ภาวนาในใจว่าอย่าให้มีใครเป็น ไอ้ไข่ขวางคลอง

พี่หาเหตุผลไม่เจออะ เพราะหยิ่งหนอผู้สาวเจอปั๊บรักปั๊บ แต่เดิมทีที่มองไม่ได้ ละลาบ ละลวง
 แต่หัวใจมันเรียกร้อง เมื่อน้องมีเจ้าของ ขอเป็นแค่ชู้ทางตา แต่ถ้าแนวโน้มพี่มีวาสนา จะวอนท่านผู้ว่า
 ช่วยเป็นผู้ใหญ่ไปขอคนงาม

(ซ้ำ)

10. เพลงโทรศัพท์ข่าวร้าย (ลูกแพร - ใหม่ไทย)

ตาขาวกระตุกตุกตุก ตอนเช้าหลังตื่น เกรงจะเป็นกลางแห่งความขมขื่น ใจเลยลับสน กังวล
วุ่นวาย ครั้นเวลาล่วงถึงตอนช่วงสาย ๆ บังเอิญได้รับข่าวร้าย เป็นโทรศัพท์ที่สาวเข้ามา พี่สาวโทร
บอกว่าแม่ดอกผักแป้นแฟนเก่า ถูกหมั้นหมายไว้โดยที่เจ้าบ่าวตั้งแต่วันที่สิบสี่กุมภาพันธ์

ผู้มาหมายหมั้นนั้นเป็นเสียเงินหนา ในชีวิตที่ผ่านมา ถือว่าข่าวนี้ร้ายแรงเหลือเกิน ซ้ายได้
หัว สะหม่นตาขาวได้ให้ โบราณทำนายนั้นเป็นไปไม่ได้ ไม่รู้จริงใจหรือด้วยบังเอิญ รู้แต่เพียง ว่าน้ำตาที่
ไหลลงใจสะเทือน

ไม่มีปัญญาหาเงินมาซื้อแหวนเพชรเลยโดนเด็ดแฟน เรายี่ลำบาก ยากแค้นแฟนเลยแหง
หน่วย ที่สัญญากันช่วงปีใหม่ ยังบั่นได้ก็ลืมจนแฟน พี่นี่จนตรอกไม่ใช่ เสียหอบเงินแสน ซื้อเพียง
แหวนพลอยฝากแฟน เจ้าของแหวนพลอยเลยโดนลอยแพ

11. เพลงเขาเหยียบขานตั้ง (ลูกแพร อุไรพร)

สโหลสสะเหล โซเซมาหาผู้สาว มือนีบได้เมาเหล้าแต่วันนี้อายเมาใจ มาเพื่อสิดาม ความจริง
มันเป็นจั่งได้ เขาว่าเธอมีแฟนใหม่ เตรียมตัวเตรียมใจแต่งงาน

น้ำตาไหลหย่า ผู้สาวบอกหว่าแม่นแล้ว หัวใจของอายปานแก้วแตกเปรี๊ยะเสียงดังกังวาน
ก้มหน้าฮ้องให้บ่อายผู้ใดเดินผ่าน โซเซล้มลุกคลุกคลานกลับบ้าน เหมือนคนใกล้ตาย

ผู้บ่าวบ้านไต่ทำไมถึงบังอาจจั่ง มาเหยียบขานตั้ง ถึงถิ่นสิ้นความเกรงใจ ล้วงคองูเห่า มาแย่ง
ผู้สาวเขาไป เธอก็รู้เห็นเป็นใจเข้าสู่ประตูวิวาท

วันเจ้ากินตองขอร้องอียังจักหน้อย ช่วยเปิดเครื่องไฟค้อย ๆ อย่าปล่อยเสียงลอยลมมา
บ่อยากฟังเสียงเอ็นขัวญวันเจ้าวิวาท แค่นี้ก็เจ็บหนักหนาเขามาเหยียบขานตั้งอาย

(ซ้ำ)

12. เพลงสายตาอ่านกิน (กลุ่มศิลปินดาวน้อย)

เจ้าสิแนม แนมข่อยย่อนอียัง เป็นตาซังหรือว่าเป็นตาฮัก สู้ต้อยุดอกว่ามักเบ็งโตข่อย
เพราะหยัง ข่างเป็นตาซังผู้ชายสายตาอ่านกิน

แต่่มองตาก็เว้าคุณคิดอะไร อ่านกินฉั้นไซ้ใหม่ ไซ้ใหม่ในใจคุณคิด จ้องมองมาสายตา
คอยสะกิด เนาะว่าคุณคิด คิดอะไรกับฉั้น

เห็นผู้หญิงเป็นไม่ได้ชายเจ้าชู้ มอง ๆ ดูไม่เคยเห็นหรือไงแฟนซัน เปิดนิตปิดหน้อย จ้องตา
เป็นมัน มอง ๆ กันตั้งแต่บั้นท้ายถึงทรวงอก

แอบวาดภาพแอบฝันอยู่นัย ๆ หรือพี่ชายคิดแต่เรื่องลามก เห็นผู้หญิงอ่านกินจน ปลงไม่ตก
อย่าโกหกตัวเองเลยสายตา

มองๆ จริงจนผู้หญิงเขาต้องเอียงอาย กลืนน้ำลายเลยระอระพี่ชายเมื่อมองมา แอบข่มขืน
กันด้วยสายตา รู้ๆรู้ว่าสายตาอ่านกิน

13. เพลงขวัญใจจ่าน้อย (สายใย อุดมพร)

อีกพี่จ๋าว่าสนาก็พอกระเทิน ย้อนหัวว่าเพื่อนแกล้งเมินไม่มองหน้าเฮา ทหารหนุ่มทำกลุ่มกริม
มายิ้มยั่วเย้า บ่มีใจให้เขาใจดวงนี้ยกให้พี่จ๋า

พ่อผู้ใหญ่เปิดไฟเขียวให้อ้ายเที่ยวทาง เรื่องต่าง ๆ รับรองไม่คล่องปัญหา แพนตำรวจ
ต้องนับขวดน้องกะบ่ว่า อยากเป็นศรีภรรยาผู้พิทักษ์สันติราชอาณาจักรไทย

อีกตำรวจไม่กลัวต้องปวดกะโหลก ทหารบกบ่ค่อยสเป็นปานได้ ย้านขมขึ้นนอนสะอื้น
เพราะปืนเขาใหญ่ สุดตามแต่พี่ชายกำลังตีเสียงก็บ่ดัง

ตำรวจไทยพอขวัญใจของปวงประชา อ้ายเป็นจ่าน้อยก็ภูมิใจอ้ายจ้ง สุจริตไม่รีดไม่ไถสตั้งค์
จับผู้ร้ายเก่งจ้ง จะมอบตัวหัวใจให้จ๋า

(ซ้ำ)

14. เพลงน้ำตาจ่าน้อย (ลูกแพร อุไรพร)

ยศแค่จ้าวาสนาบ่ได้ติดดาว แง่งเก่า ๆ รองเท้าบ่ได้ขัดมัน ปีนสามแปด ชีสนิมบ่ค่อย ใช้งาน
ชีวิตราชการผู้พิทักษ์สันติราชอาณาจักรไทย

อีกสาวหนึ่งเจ้าสวดยั้งตริงใจน่าดู แม่โฉมตรูเธอเป็นลูกสาวผู้ใหญ่ ตรวจท้องที่มา หลายปี
อู้จักมักใจ เทียวแวะบ้านผู้ใหญ่กินต้มไก่ประจำประจำ

มาวันหนึ่งตำรวจต้องปวดกะโหลก ทหารบกนั้งคุยกับแม่งามขำ ยศร้อยโทดาวเขาโก้
กว่าแก่งดำ ๆ ไม่ทักอ้ายสักคำเธอช่างทำคำตาตาใจ

ตำรวจไทยต้องเจ็บปวดรวดร้าวเพราะหญิง เจ็บใจจริงพออยากเฮ็ดปิ่นลั่นใส่ ทหารบก
มาเวียนเธอก็เปลี่ยนใจ เก่งแต่จับผู้ร้าย จับหัวใจเธอบ่ไ้อ้เลย

(ซ้ำ)

15. เพลงเท็งเศร้าเท็งม่วน (น้อย มอเตอร์ไซค์)

กินเหล้าขาวเมาอยู่หน้าบ้าน วันนี้งานกินคองของแฟน บ่าวบ้านไกลเขาหอบเงินแสน
มา แต่งแฟนของอ้ายไปกิน

แห่ขันหมากผ่านหน้าบ้านเฮา แห่ขันหมากผ่านหน้าบ้านเฮา เสียงกลองยาว เสียงแคน
เสียงพิณ นั่งตม้นผ้าหน้าตาไหลริน ยกเหล้ากินน้ำตาไหลย่าว น้ำตาไหลย่าว โอ้ย น้ำตาไหล...หย่าว

เสียงดนตรีสุดแสนเร้าใจ ทนบ่ไหวลูกพอนกับเขา ช่วยเขาแห่ไปบ้านแฟนเฮา ลองคด
เอามันเจ็บปวดปานใด พอนไปน้ำอ้อองให้ไปน้ำ พอนไปน้ำอ้อองให้ไปน้ำ เสียงกลองหน้าตา แอ่งไหล
เสียงพิณท่าวปวดร้าวหัวใจ ม่วนแต่กายแต่หัวใจยับเยิน หัวใจยับเยิน โอ้ย... หัวใจ ยับเยิน

แห่ขันหมากฮอดบ้านเจ้าสาว เห็นแฟนเก่าหน้าขาวเป็นเวน อ้ายเป็นแขก บ่ได้รับเชิญ
เขาเลยเมินบ่มองหน้าเฮา พอนให้มันหัวทิ่มหัวดำ ให้สมความฮักของสองเอา ยกเหล้าตอกกรอก
เอา กรอกเอา งานแต่งเจ้าเท็งเศร้าเท็งม่วน เท็งเศร้าเท็งม่วน โอ้ย!... เท็งเศร้าเท็งม่วน

(ซ้ำ)

16. เพลงหัวสั๊กหัวข่อม (ลูกแพร - ไหมไทย)

หัวสั๊กหัวข่อมเพราะความอกหักร้าวราน ชำราชากรหนุ่มแน่นแย่งแฟนเฮาไป ใ้หนุ่มภาร
โรงโรงเรียนบ้านดงพงไพร ลูกสาวครูใหญ่แฟนเฮาเขาไปมักครู

ลูกจ้างชั่วคราวอย่างเราเขาเลยตีจาก ต้องมาออกหักเสียหลักจิ้งแมนอดสู เรียนจบ ปริญญา
หวังว่าจะได้เป็นครู แต่สอบบรรจุบ่ได้ กลายเป็นภารโรง

แล้วมีครูหนุ่มรูปหล่อขี่มอเตอร์ไซค์ บรรจุใหม่ ๆ เทียวมาตามรับตามส่ง หลงซิดซีสาม
คนงามน้องลิ้มภารโรง ผิดหวังนั่งปลงอยู่หน้าอาคารชั่วคราว

หัวสั๊กหัวข่อมล้างล้าผู้เดียวจ็อกจ็อก เอามันกระจอกละต่าต้อยด้อยกว่าครูเขา ลูกสาว
ครูใหญ่คนดีย้ายใจเรา ปลอยภารโรงเศร้าฮ้องไห้ในส้วมนักเรียน

(ซ้ำ)

17. เพลงสาวแม่มูลคอยแฟน (จิรวรรณ พรวิเศษ)

(ร้อง) หนุ่มล้าซีไปลื้อฮูเส ทำไมไม่กลับมาแม่มูล หรืออ้ายลิ้มไออนุ่นลิ้มสาว แม่มูลที่เคยร่วม
สัญญา น่องนี้คอยพืมา ค้อยคอยขวัญตา ละฮ้อยที่ท่าแสบง ท่าแสบง ท่าแสบง หรือพ่อแม่ของพื
จัดแจง ให้ไปตบไปแต่งสาวอุดร ขอนแก่น

(ลำ) เคยเหนียวแน่น เหนียวแน่น คอนแคลนถีนปล่อย เคยหนักแน่นผัดคอนแคลนปะ
ปล่อย ปากพื๋หวนจั้งอ้อย จั้งอ้อย แต่ใจสั้มกว่าปักขาม เคยตอกย้า ไกล่ฮ่มโพนสนาย พอแต่ตรุษจีน
กลาย บ่าวพื๋ชายช่างหลบลี

(ร้อง) เกือบปีแล้วที่พื๋ห่างเหิน สะเทิ้นหัวใจไม่หวน กลั้วพื๋มีรักใหม่ กลั้วพื๋ถอนใจไปจากสาว
แม่มูล เมื่อชั่วเอื้องงานบุญ บุญประเพณีทำไมพื๋ไม่มา พื๋ไม่มา ละพื๋ไม่มาหรือว่าอ้าย บุดงพงป่า ไปปลุก
ก้อปลุกสาอยู่กำภูพาน

(ลำ) รอแหวนหมั้น แหวนหมั้น หัวพลอยจันทรจกพื๋ รอแหวนหมั้นพลอยจันทรจกพื๋
บ่าวลำชีเว้าไว้ไสเด้ช่างบ่มา น้องนี้ทำอยู่ต่าฝิ่งฮิมมูล คอยซุนคิงเป็นปีแต่บ่าวชีบ่มาไกล่

วิธีปฏิบัติกรรมการแสดงสด ชุดที่ 6

1. เพลงมนต์เพลงเสียงอีสาน (รวมศิลปิน)

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย
แหว่หวานวอย ๆ แม่ใหญ่หนักน้อยมาแล้วน้อแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

เขาเป็นศิลปินพเนจรอ่อนร่ำเหล่า ความรู้แน่น้อยต้อยต่ำ ไร้เงินกอบเงินกำคือเขา นกน้อย
อุไรพร กราบวิงวอนแพนเพลงของเรา จงเมตตาวงเฮาให้อยู่กันไปได้นาน ๆ เชิญพวงท่าน รื่นเรีง
มาร่วมบันเทิงกับเสียงอีสาน ความใหญ่โตโอฬารและผลงานด้านหน้าเวที

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮา
เจ้าช้อย แหว่หวานวอย ๆ แม่ใหญ่หนักน้อยมาแล้วน้อแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสาน
บ้านเฮา

ลูกแพรและไหมไทยผลงานใหม่รับใช้แพน ๆ ร่วมสร้างสรรค์บรรเลงให้ครั้นเครงด้วยเพลง
ยาว ๆ ปอยฝ้าย มาลัยพร หนุ่มอุดรก็มาเด้อสาว ทีมตลกผู้เฒ่าให้หมู่เจ้าหัวเราะงอหาย พร้อมทีมงาน
ครบครันสร้างสีสันเกินคำบรรยาย เสียงอีสานยุคใหม่ประทับใจแพนเพลงทุกคน

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าช้อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮา
เจ้า ช้อยแหว่หวานวอย ๆ แม่ใหญ่หนักน้อยมาแล้วน้อแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสาน
บ้านเฮา

2. เพลงนกหลงฟ้า (นกน้อย อุไรพร)

นกหลงฟ้า บินมาไม่มีจุดหมาย หนาวเหน็บจนเจ็บสะเทือน ไร้เพื่อนร่วมทางหวั่นไหว
หนาวใจจนไร้แรงบิน

นกหลงรัง ฝั่งฝันที่เคยถวิล คนรักของข้าอยู่ไหน ทำไมไม่มาร่วมบิน ข้าสิ้นหวังกำลังใจ ชีวิต
ของข้าเหมือนนก โผผกไปตามกระแส สายลมปรวนแปรไม่อาจต้านไหว ข้ามฟ้าผ่าพายุฝน
หากคนเป็นมิตรชิดใกล้ ไม่รู้ที่อยู่ไหนหนอคนรักเรา

นกหลงฟ้า โผผินบินมาเศร้า ๆ จุดหมายคงไปไม่ถึง รำพึงผู้เดียวเปลี่ยวเหงา โอ้เรา
นกน้อยไร้รัง

(ซ้ำ)

3. เพลงสองเฒ่ารำพัน (นกน้อย อุไรพร)

เฒ่าเอ๊ย เวลาผ่านมานานัก ยังฮักข่อยอยู่บ่หนอน้อเฒ่า ร่วมชีวิตกัน เนิ่นนานหลายปี
แล้วเรา ลูกโตเป็นบ่าวเป็นสาวมีเหย้ามีเรือน สังขารหย่อนยานซิดเซียวเที่ยวเฒ่า สองเฮาผูกพันอยู่กัน
ฉั้นเพื่อน สองตายายลูกหลานห่างหายลืมนั่น หลายปีหลายเดือนบ่มาเยี่ยมยามถามข่าว

งก ๆ เงิน ๆ เดินเห็นจั่งแม่นมันยาก อายุเริ่มมากลำบากแท้หนอ น้อเฒ่า รำพึงรำพัน คิดถึง
คืนวันเก่า ๆ ชีวิตผู้เฒ่าสุขใจได้เว้าความหลัง

เฒ่าเอ๊ย เส้นผมกะหงอกดอกเลา สองเฮาเปรียบไปเหมือนไม้ไผ่ลี้ผึ้ง ลูกหลานอยู่ไส
นั่งน้ำตาไหลแนมทาง สองเฒ่าอ้ำว้างยามวัยไถ่สนธยา

(ซ้ำ)

4. เพลงฝากลูกเฝ้าผ้า (จ๊กจั่น ดาวไพร)

นโยบายหลักมอบให้คนมักไป อ้ายอยากไปไสต่อไปนี้บ่กิดกัน ไปนั่งเฝ้าขวดหรือขวดแผน
โบราณ แผนปัจจุบัน น่องอยู่บ้านบ่เกี่ยว ขออย่างเดียวให้เอาลูกไปนำ อีนางปักทำหอบไปนำทั้งสอง
คน เชิญตามซำบายอยากอยู่ไสโดน ๆ ฝากลูกสองคนแขนแอวไปนำ ไปไสก็ได้แต่ให้อยู่ในสายตา
มีเพื่อนไปหาผีเสื้อไปเว้ากัน ไปนั่งคาเฟ่ เหล่สาวห้องอาหาร หาความสำราญ เมียอยู่บ้านบ่เกี่ยว
ขออย่างเดียวให้เอาลูกไปนำ อีนางปักทำหอบเอาไปนำทั้งสองคน เชิญตามซำบาย อยากอยู่ไสโดน ๆ
ฝากลูกสองคนแขนแอวไปนำ

ช่วยติดตามทำหน้าที่แทนแม่ คอยเป็นแซ่ดีสายตาพ่อ ถ้าหากลูกเห็นเฮ็ดแพ้วแพ้ว
ให้ลูกหยิกพ่อแทนแม่แทนเต๊อ ให้ลูกหยิกพ่อแทนแม่แทนเต๊อ

หลักมอบให้คนมักไป คิดใหม่ทำใหม่เป็นกฎหมายแม่บ้าน จีบสาวสำน่อย อ้างหม้ายบ่
กัน รับประกันบ่เกี่ยว ขออย่างเดียวให้เอาลูกไปนำ อีนางปักทำหอบเอาไปนำทั้งสองคน เชิญตามซำ
บายอยากอยู่ไสโดน ๆ ฝากลูกสองคนแขนแอวไปนำ

5. เพลงบุญบั้งไฟไทยอีสาน (รวมศิลปิน)

ถึงเดือนหกตกช่วงเดือนพฤษภา อีสานบ้านนา ก็มีบุญบั้งไฟ ประเพณีดั้งเดิมเริ่มไว้ จุดบั้งไฟ
เพื่อขอฝนชลธาร บั้งไฟหมื่นถวายเป็นพระยาแลน เเทงบั้งไฟแสนเทงบั้งไฟล้าน หมุ่มสาวบ่าวแพว ม่วนคัก
แล้วบุญบ้าน จรวดอีสานตำฟ้าสะใจ

ชุมไทยลาวเทงบ่าวสาวน้อยหนุ่ม ยืนเป็นกลุ่มดูบั้งไฟทะเล ตาดูบั้งไฟปากกะจิบกันไป
ครึกครื้นคักหลายน้อบุญบั้งไฟบ้านเฮา

โละนะอ โละนะอ ละเฮาโอะโละหนา มาละวาศรัทธาซุ่มเจ้า มาฮอดเจ้าลือขอแผขอผาย
ขอหลานชาย ไปฮ่อยเกี่ยวข้าว ขอนำเจ้าเหล่าไทไก่อฝูง มาห้วยคะยุงมาหาทางบ้าน สาวมาลาด มาแห่
มาวน ชวนพ้อหนุ่มหน้ามน มาฮ่วมแข็งบั้งไฟ

ม่วนหัวใจน้อบุญบั้งไฟอีสาน ผู้มาร่วมงานอ้อมบุญอ้อมใจ พอดอกงาน ไปด้วยกันเอาไหม
นำเก็บหางบั้งไฟกับน้องชะน้อพี่

6. เพลงแบ็คแฮมอีสาน (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

แต่ก่อนช้อยชื่อบักห้า ฝรั่งเศสว่านากะเลยได้ชื่อใหม่ มือนั่นละงานบุญบั้งไฟ ฝรั่งเศสไป ได้ว่า
นำเต็มๆ ช้อยพื่อนฝรั่งออนซอนหลาย มาถามไถ่ๆ วอสอิสสะยัวเนม ภาษาอังกฤษ ช้อยกะพอบ่ม
บ่ม เลยตอบมายเนมช้อยกะคือบักห้า

ฝรั่งเศสหน้าสิ งงๆ หน้าเอ็ดจหลัง เอาปากคอยทวนคำ บักห้าละแบ็คห้า แบ็คห้า เอาปาก
คอยทวนคำ บักห้าละแบ็คห้า แบ็คห้า ละมาว่าน้า โ้อ เยส แบ็คแฮม ยัวเนมสะแบ็คแฮมแมนบ่ ช้อย
ฟาวเว้าตอบบอกว่าแมนอยู่ ฝรั่งเศส อ้อ เยสแมนยู ทิมฟุตบอลแมนยู Very good ok. Ok. แบ็คแฮม
แบ็คแฮม

บ่ห้าวชาดอกบั้งไฟจุด บ่ห้าวชาดอกบั้งไฟจุด ปากฮ้อย กู๊ด ๆ แล้วกะขอลายเซ็น บักห้ากะถึง
คราวจำเป็น บักห้ากะถึงคราวจำเป็น ต้องเขียนลายเซ็นเป็นภาษาฝรั่งเศส กะเลยดั่งมาตั้งแต่มือนั้น ไปใส
ไต่บ้านช้อยกะเอ็นว่าแบ็คแฮม อย่างซื่อๆ กะมีผู้สาวเนม เอ็นแบ็คแฮม แบ็คแฮม ช้อยทั้งปลื้มทั้งอาย
เอ็นหลายจนชินกะยังว่า ตั้งแต่่นมาช้อยโหลดเป็นตาหน่าย

สู่มือเปิดร้านขายบั้งไก่อ่ ทั้งฝรั่งเศสไทยหลังไหลมาซื้อ ละขายดีบ่ได้เซาตีนเซามือ ละขายดีบ่
ได้เซาตีนเซามือ กะย่อนช้อยชื่อแบ็คแฮมอีสาน กะย่อนช้อยชื่อแบ็คแฮมอีสาน

แต่ก่อนช้อยชื่อบักห้าฝรั่งเศสว่านากะเลยได้ชื่อใหม่ สู่มือกะยังขายบั้งไก่อ่ สู่มือกะยังขาย บั้งไก่อ่
ถึงร้านบ่ใหญ่ก็เชิญวะไปชิม รอยยิ้มความหล่อกะพอกแก้ว คือตั้งแบ็คแฮมปานว่ากะพิมพ์ ทรงผม
ทรงกบงอยฝั่ง เด็กน้อยเห็นย่างใส่ปานไอติม สู่มือสูเว็นช้อยกะคอยนั่งยิ้ม สู่มือสูเว็นช้อยกะคอยนั่งยิ้ม
รักษาภาพพิมพ์แบ็คแฮมเมืองไทย

วินหลายตั้งแต่เป็นแบ็คแฮม เญาตายตั้งแต่เป็นแบ็คแฮม ถึกคนเนมคนเว้าไปทั่ว กินลาบจัว
กะมีผู้เว้าพื้น ผืนไร่กะบ่ฟัง เป็นคนดง โ้อย วางตัวยาก คนฮู้จักเที่ยวมาบ่เว็น มือเขียน ลายเซ็นสิ
เป็นว้อ สิเป็นว้อ

7. เพลงหวานใจปลายปากกา (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) อ้าย จับปากกา ย้อนคิดเห็นหน้าทราวม้วย ฮักแน่แคใจปิงอาย จึงล่งจดหมายคอย นำพา พบหน้าใจลั่น เมื่อห่างกันอยากพรรณาหวานใจปลายปากกา เขียนส่งภาษานี้มาถามใจ จ.ม.ปิง บ่ตกสมย หนุ่มคนซ้อายปิงไซ้เป็นลื้อ อันโทรดัพท์อ้ายบักล้ำจับมือถือ ทางออกก็ คือเขียนจดหมายล่ง มา เห็นหน้าอ้ายบักล้ำบอก เว่าปอกนอกจากล่งสายตา ต้องคอยให้เพื่อน ขอที่อยู่กานดา แล้วปลาย ปากกาก็ล่งภาษาแทนใจ

(ลำ) ลายมืออ้ายคนเขียนบ่ปอง ลายมือเพี้ยนคนเขียนบ่ปอง เป็นมะง่อมะง่องกะพอให้ นื่องได้ค้อยแปล สอดฮักแท้ผสมอยู่ในอักษร ชวนหัวใจวิงวอน ปอนไล่ซองมาถึงเจ้า เว่าเรื่องแฟน บ่มี เปลี่ยน ตั้งแต่ออกโรงเรียนอ้ายบ่ได้เขียนอักษร แต่พอมาพ้อคนคี่ ทำให้อ้ายนี้ขยันจำคำกลอน จับปากกาทุกคืนก่อนนอน เขียนจ.ม. อ่อนจนหาคำลงบ่เป็น

(ลำ) บ่เว่าเหล่นตั้งแต่โตเป็นบ่าว บ่เว่าเหล่นตั้งแต่เป็นผู้บ่าว พ้อผู้สาวนบ්ර้อย บ่เคยเว่าว่า ฮักไผ บัดทำได้มาพบคนดี บอกหัวใจทันทีแมนเลยแฟนอ้าย นิสัยก็ดูอ่อนหวาน ทำงานก็ขยันทุกครา ตั้งแต่เห็นก็คิดฮอดเรื่อยมา มือจับปากกาคิดเห็นแต่หน้าทราวม้วย หวานใจของปลายปากกา นี้อือฉายา อ้ายขอมอบให้ บ่มีมือถือโทรมาโปรดพิจารณาถ้าได้รับจดหมาย นี้อือคำวอนของอ้าย ถึงซี้ฮ้ายแต่ใจ ลั้งมา

(ร้อง) คิดฮอดหนาจับปากกามาจ่อ เขียน จ.ม. ส่งเจ้าเกือบ¹ได้เว่าอยู่แนว ได้รับแล้วตอบมา ให้ เร็วสาว ซ่อยทางยาวๆ ใหย่างนำแหนเดื่อน้อง

8. เพลงผู้ใหญ่บ้านบอกข่าว (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) เสียงผู้ใหญ่บ้านรายงานตอนเช้าตรู่ ประกาศให้รู้ว่ามีผู้บ่าวมาขอคำแพง ออกเสียง ตามสายว่ามือใหม่สิมีงานแต่ง ได้ครองตำแหน่งคำดองแพงประจำหมู่บ้าน หัวใจอ้ายลั่น งามเลาะ บ้านย่านคนสำ ว่าที่ผ่านมาไผกะสื้อเฮาเป็นแฟนกัน

ข่าวเจ้าหมั้นหมายชาวบ้านภูมิใจ อ้ายถูกประจาน ซังผู้ใหญ่บ้านจั่งแมนย่านบ่ได้เว่าใส่ ไมค์ เขยบ้านไกลเงินหนัก เพิ่งบินมาจากชุดทองที่บรูไน ส่วนบักอ้ายคนนอนนาเฝ้าไก่ ชาวเสียง ตามสาย แดให้อายไปหลายตำบล คงหนีบพันได้อายน้ำตาแมงหวี จักกะซี้กะริบกะเลยจน ฟังเสียง รายงานก็ผู้ใหญ่บ้านผ่านไมค์โครโฟน อ้ายนั่งอวยโพนอยากตะโกนเขาเว่าแหน อ้ายนั่งอวย โพนอยาก ตะโกนบอกเขาเว่าแหน

(ลำ) รายงานล่ข่าวดีตู้แท้ รายงานล่ข่าวดีตู้แท้ ฮู้แหนมแม่ คนแพ้มันหมุ่น ไมค์โครโฟน
มักหลายแท้บ้อน้อยเจ้าผู้ใหญ่ไมค์ หรือแม่ขวัญใจคนให้รายงาน แจ้งค่าต้องแพง โอ้ยเฮงหลายชั้นดี
ออกช่องเจ็ดสีน้ำดีเจ้า ช่องไอทีวีน้ำดีนี้้อง

9. เพลงคนสวยใจดำ (ลูกแพร - ไหมไทย)

ใจน้องล่ขะดำคือน้ำขี้สีก ขี้สีก ขี้สีกดำ ใจน้องล่ขะดำคือน้ำขี้สีก ขี้สีก ขี้สีกดำ ล่ขะดำ
เหมือนสีน้ำคำ ล่ขะคือใจดำแท้ล่ขะเด หน้าตาก็สวยก็เก้ เป็นหยังเด จ้งได้ใจดำ ใจน้องล่ขะดำ ขี้หลี่
ขี้หลี่ ขี้หลี่ดำ ใจน้องล่ขะดำขี้หลี่ ขี้หลี่ ขี้หลี่ดำ บอกว่าจะเป็นคู่กัน พอที่ฮ้อฮอนก็ถอนใจ พี่ทวงเรื่อง
นั้นที่ไร ทราวมวยก็เสยเตยเวย

ใจน้องล่ขะดำป้อป้อ ป้อ ป้อ ป้อๆดำ ใจน้องล่ขะดำป้อป้อ ป้อ ป้อๆ ป้อๆ ดำ ก็ว่าพี่นี้
ชอกข้ำ แต่ความเห็นใจไม่มีเลย แทนที่จะหน้าตาเฉย คนสวยเอ้ยไม่น่าใจดำ

ใจน้องล่ขะดำเหมือนขี้สีก สีก ขี้สีก ขี้สีกดำ ใจน้องล่ขะดำเหมือนขี้สีก สีก ขี้สีก ขี้สีกดำ น้ำได้
บ่อแ่องว่าดำ แต่ใจนงคราญชนะคะแนน พี่ปวดใจล่ขะสุดแสน ก็เพราะมีแฟนคนสวยใจดำ

(ข้ำ)

10. เพลง ก.ข.ค. (ไหมไทย อุไรพร)

ไม่ขอเป็น ก.ข.ค.ของใคร เมื่อน้องเจอทางสายใหม่ เธอจงก้าวไปโดยสวัสดิ์ พี่รู้ รู้ตัวว่าจน
เต็มที สมบัติใดๆ ไม่มี จำเป็นต้องหนีไปตามกะเยิม

เมื่อน้องนั้นรวยทั้งสวยศักดิ์ศรีสูง ถ้ามีวต่อแยหนุ่มท่ง เดียวเสียเวลานานาที่เพิ่มเติม พี่รู้ตัวเอง
ว่าเขยว่าเฉิม ต้อยต่ำข้ำจนเหมือนเต็ม ไม่กล้าฮีกเหิมเป็น ก.ข.ค.

ไอ้หนุ่มบ้านนา ชักหน้ายังงี้ไม่ถึงหลัง เกิดมาอาภัพเสียจ้ง ทุกอย่างขัดสนมอขอ แต่ใจ
สปอร์ตไม่ขอเป็นก้างขวางคางขวางคอ คงพี่ต้อยต่ำดังตอ แต่ ก.ข.ค. ไม่ขอเป็น ไม่ขอเป็น ก.ข.ค. ของ
เธอ ชอกข้ำใจคนเดียวช่างเหอะ แก้มเลอะน้ำตาไม่ให้ใครเห็น สุขขีไซคอดีเถอะนะ เนื้อเย้น เพราะพี่นี้
แสนลำเค็ญ จำเป็นต้องหนีไปตามกะเยิม

(ข้ำ)

11. เพลงฟ้าแจ้งจ่างปาง (ลูกแพร - ไหมไทย)

(ลำ) โอ้ยหนอ...ล่ขะพอแต่มาเห็นน้อง เอ้อ...เออย...แล้วติดใจสุดห้อง อยากนอนจ้องล่ขะ นังใจ
เดหนอ มีคนสวยอยู่ใกล้แล้วญาอ้ายปวงสะเทิน ฮักแม่ท่ายเงินเท็น โอ้ย เงินเท็น จนลิมเบ็งนาฬิกา

ฮักขวัญตาจนญา ฟ่ำห่มขาว ไ้อยดาวแจ้ง ฮู้เหมือคิงตอนฮิมแจ้ง เออ เอ้อ เออ เออ ...โอโย

(ร้อง) พุดกันตรง ๆ ฟีนี่หลงรักนางอย่างแรง ฮักเจ้าคำแพงตั้งแต่หัวแลงจนฟ้าแจ้ง จ่างปาง
ชาวบ้านจะเป็นไผ แต่บักอ้ายเป็นไปลายต่าง ว่าง ๆ ฟีนี่จึงจัดแจ้ง ฮักหล่าคำแพงจน ฟ่าแจ้งจ่างปาง
จ่างปางฟ้าแจ้งจ่างปาง จ่างปางฟ้าแจ้งจ่างปาง

แสงเงินละมะเทืองเรื่องรอง แสงทองล่องลอดตะล่ง แสงเงินละมะเทืองเรื่องรอง แสงทอง
สาดส่องตะล่ง ฮักฟักดอกต่างตั้งแต่แลงวาน บลือว่านานเหมือกันแหละหนา ใจจดจ่อเจ้า บ่เว้นวาง
ทุกอย่างให้แก่คำแพง สนใจจั่งได้มาท่อมเฮือเฮง ให้น้องแปนแอ่งแลงจนฟ้าแจ้งจ่างปาง จ่างปางฟ้าแจ้ง
จ่างปาง จ่างปางฟ้าแจ้งจ่างปาง

เว่กั้นแปน ๆ ว่าอ้ายนี่แสนสะออนคำแพง ฮักนางอย่างเฮง กว้างเป็นเวิงเจ็งเอง จ่างปาง
จูบเจ้าชะแล้วจอมใจ พี่ชายจะไม่ยอมห่าง กะด้วยอ้ายฮักอ้ายหอม เทิงสิ่งเทิงส่อง จนฟ้าแจ้งจ่างปาง
จ่างปาง ฟ่าแจ้งจ่างปาง จ่างปางละฟ้าแจ้งจ่างปาง

(ลำ) ใจต่อตั้งที่หวังตบหวังแต่ง ใจต่อตั้งที่หวังตบหวังแต่ง ฮักคำแพงต่อตั้ง หัวใจต่อ
ตั้งคือตั้งต่อสะยัว ฮักฮักตัวจั่งคืนคู่มามา เสียเวลาทั้งคืนบ่แคร์เลยอ้าย คุมเคียงไกลบ่แหวไป หลายแห่ง
กุมเคียงไกลบ่แหวไปหลายแห่ง ฟ่าบ่ขาวไ้อยดาวบ่แจ้ง อวนอ้ายบ่ละออน นิ่งออต้ออัน ออดออันจน
สว่างคาตา คือกับศรีมาม่วนหลายลิมแจ้ง

ฮักนางหลายเต้ ฮักหลายชะละนอแปนแป ฟ่าวเทควให้น้องหน้า ๆ ก่อนสิจากเจ้าผู้ท่าย
จ้าม่า จ้าม่า จ้าม่า จ้าม่าสบตาซ้า เป็นเทือที่ชาว จากสาวแค้ชั่วคราวตัวหล่า หางตาเจ้าซอนแลน ไป
ได้ ไปได้จนหัวใจกระเจิง หวานเลิงๆ แม่นตาไผ ละหวานในๆ นมนานตาน้อง แม่นตาน้อง

12. เพลงมาเฟีย (ลูกแพร - ไหมไทย)

เขามาเฟียรักพี่ก็เลยเสียฟาว ย้อนว่าเขาไม่มีเวลามาเฟีย บ่สู้ใจบ่จังกกล้าได้กล้าเสียเขาใช้
วิชามาเฟียจนเราต้องเสียคะแนน เขามาเฟีย จนเราต้องเสียคะแนน

เจอเขาเฟียหนักเข้าเจ้าเลยใจอ่อน ให้เขาซ้อนให้เขากินก้อนหล่อนแก่น ตอนเขาเฟีย
ทำ เป็นหวงทำเป็นแหน เจอเขาแล้วทำเป็นแ่อนอกใส่เต็มใจให้เฟีย เธอเต็มอกเต็มใจให้เขามาเฟีย

(ลำ) เขาเฟียเขาพันนางจ้อย เขาเฟียเขาพันนางจ้อย นางหงอยน้ำตาไหลเหยีย เขาคนเฟีย
ก่อนเขาอีกซ้าบ่หน้าเจ้าแม่นบ่บื้อ ให้เขาคลอละเขาเคลียเฟียเล่น ย้อนเขาเป็นมาเฟียคนเก่ง เขามัน
นักเลงจิกโก้น้อย เขามันนักเลงจิกโก้น้อย

เขามาเฟียไ้อ้เราก็เลยเสียแฟน ได้แต่แหงนมองฟ่าน้ำตาหล่นผล้อย เขาเฟียเก่งนักเลง นักรัก
บ่คอย จิกโก้นอกตัวน้อยอย่างอ้ายเลยพ่ายมาเฟีย จิกโก้น้อยอย่างอ้ายเลยพ่ายมาเฟีย

13. เพลงมนต์รัก ต.จ.ว. (ลูกแพร อุไรพร)

มือแลงว่างบ่ อ้ายขอพ้อหน้าจ๊กหน้อย เลิกงานน้ดกั้นปากซอย ให้ออกมาคอยที่เก่า อ้ายโทร
มานัด เพราะใจคิดฮอดบ่เฮา ห่างนานย่านสัญญาเก่า น้ดเจ้ามาค้ำคิงใจ

ย่านฮักเปลี่ยนไป คืดหลายยามอ้ายอยู่ห่าง ย่านมีคนมาแทรกกลาง ระวังที่เราร้างไกล
อยากมาเห็นหน้า โทรหาคะบ่แจบใจ ให้น้องฟ้าวขอเจ้านาย แล้วอ้ายสิฟ้ามารอ

คน ต.จ.ว. พ้อกันอยู่ในเมืองกรุง อยากให้ช่วยกันพยุง ความฮักความหวังที่รอใช้ โทรศัพท์
ดูแลใจคงไม่ดีพอ ขอเดือนละครึ่งได้บ่ อ้ายขอเวลาพบบัน

มือแลงว่างบ่ อ้ายขอพ้อหน้าจ๊กหน้อย ก้วยเต็ยว้ร้านเดิมปากซอย อย่าให้ใจลอยคอยนาน
อ้ายเป็นเจ้ามืออ้อมท้องบ่ต้องหารกัน ได้สบตาเป็นรางวัล ก็ซึ้นนสวรรค์แล้วใจคนคอย

(ซำ)

14. เพลงรอเมียอ้ายเปลอ (วิ สุพิตรา)

(ร้อง) รู้ว่าพี่มีเมีย เคลียร์ปัญหาทุกวัน แต่ว่าฉันนับวันรออย่างทุกซี้ใจ รู้ทั้งรู้ว่าพี่นั้นอยู่
กับใคร ฝ้าห้วงใยคอยๆ พี่มา ผิดศีลห้าบาปกรรมก็กลัว แต่หลวมตัวได้เสียที่เสียท่า หลงรักแล้ว
ก็คิดถึงเป็นธรรมดา วอนพี่จำขงจเห็นใจ

(ลำ) เป็นจั่งได้น้องกะมีเพียงอ้าย เป็นจั่งได้น้องกะมีเพียงอ้าย อย่าลืมนางป่าบอย อดทน
คอยเห็นใจน้องบ้างทางนี้่งเหงา คำอ้ายเว้าว่าสิแวมหา ขอให้คือวาจาอย่าให้นางอ้างว้าง

(ร้อง) น้องเสียสาวเสียตัวให้ไป ทั้งที่รู้อยู่แก็ใจ ว่าพี่มีเมียแล้ว รอความหวังยังไม่มีวีแว
ทนนอนแห้วรอพี่ทุกคืนทุกคืน ดึกตื่นกอดหอมอนซิมเศร้า อยากลืมเขาแต่หัวใจพันผูก ทั้งที่รู้พี่มีเมีย
มีลูก สังคมดูถูกแม่นอายก็ยอม

(ลำ) คนเขาเว้าบ่เคยเอาหูใส่ คนเขาเว้าบ่เคยเอาหูใส่ เป็นจั่งได้น้องกะยอมรับได้คอย
อ้ายแวมมา คำว่าถ้าสุดที่ทรมาณ ปานได้หนอน้อชายจั่งสิมีเวลาว่าง

(ร้อง) มองทางเมื่อไหร่จะมาสักที ให้น้องนี้ได้ซึ้นอกซึ้นใจ นอกจากพี่แล้วไม่เคยรักใคร
เป็นน้อยเป็นใหญ่เรียกว่าเมียเหมือนกัน พี่นั้นก็คงรู้ตัว ดีหรือชั่วเขาถือทั้งบ้าน คนที่ต้องทนทุกข์
ทรมาณ ถูกประจานคือน้องผู้หมองใจ

(ลำ) เป็นจั่งได้ ให้มาหากันบ้าง เป็นจั่งได้ ให้มาหากันบ้าง อย่าหมายวางป่าบอย อดเห็น
ใจผู้น้อยคอยทำเจ้าฮ่มอง จอบแล้วส่อง จอบจอบแล้วส่อง จอบแล้วส่อง จอบจอบแล้วส่อง รอ
คอยชายน้อหาน้อง เอ

16.เพลงเทิ่งเศร้าเทิ่งม่วน (น้อย มอเตอร์ไซด์)

กินเหล้าขาวเมาอยู่หน้าบ้าน วันนี้งานกินดองของแฟน บ่าวบ้านไกลเขาหอบเงินแสน
มา แต่งแฟนของอ้ายไปกิน

แห่ขันหมากผ่านหน้าบ้านเฮา แห่ขันหมากผ่านหน้าบ้านเฮา เสียงกลองยาว เสียงแคน เสียง
พิณ นั่งตุ่มผ้าน้ำตาลไหลริน ยกเหล้ากินน้ำตาลไหลยาว น้ำตาลไหลยาว โอ้ย น้ำตาลไหล...หย่า

เสียงดนตรีสุดแสนร่าใจ ทนบ่ไหวลูกพ้องกับเขา ช่วยเขาแห่ไปบ้านแฟนเฮา ลองคิด เอา
มันเจ็บปวดปานใด ฟ้อนไปน้ำอ่องให้ไปน้ำ ฟ้อนไปน้ำอ่องให้ไปน้ำ เสียงกลองหน้าน้ำตาล แห่งไหล
เสียงพิณท่าวปวดร้าวหัวใจ ม่วนแต่กายแต่หัวใจยับเยิน หัวใจยับเยิน โอ้ย... หัวใจยับเยิน

แห่ขันหมากฮอดบ้านเจ้าสาว เห็นแฟนเก่าหน้าขาวเป็นเวน อ้ายเป็นแขก บ่ได้รับเชิญ
เขาเลยเมินบ่มองหน้าเฮา ฟ้อนให้มันหัวทิ่มหัวดำ ให้สมความฮักของสองเอา ยกเหล้าตอกกรอก
เอาการเอางานแต่งเจ้าเทิ่งเศร้าเทิ่งม่วน เทิ่งเศร้าเทิ่งม่วน โอ้ย!... เทิ่งเศร้าเทิ่งม่วน

วิธีตีบันทึกรการแสดงสด ชุดที่ 7

1. เพลงมนต์เพลงเสียงอีสาน (รวมศิลปิน)

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้า
ข่อย แว่วหวานวอยๆ แม่ใหญ่หนักน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

เฮาเป็นศิลปินพเนจรอ่อนร่ำเหล่า คำความรู้้น้อยต้อยต่ำ ไร่เงินกอบเงินกำคือเขา นกน้อย
อุไรพร กราบวิงวอนแพนเพลงของเราจงเมตตาวงเฮาให้อยู่กันไปได้นานๆ เชิญพวงท่ารื่นเรี
งมาร่วมบันเทิงกับเสียงอีสาน ความใหญ่โตโอฬารและผลงานด้านหน้าเวที

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้า
ข่อย แว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่หนักน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสาน
บ้านเฮา

ลูกแพรและไหมไทยผลงานใหม่รับใช้แพน ๆ ร่วมสร้างสรรค์บรรเลงให้ครื้นเครงด้วยเพลง
ยาว ๆ ปอยฝ้าย มาลัยพร หนุ่มอุดรก็มาเด้อสาว ทีมตลกผู้เฒ่าให้หมู่เจ้าหัวเราะงอหายพร้อม
ทีมงานครบครันสร้างสีสันเกินคำบรรยายเสียงอีสานยุคใหม่ประทับใจแพนเพลงทุกคน

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้า
ข่อยแว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่หนักน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

2. เพลงโคตรรก (รวมตลก)

งก กก กง ยายนกละมางกแท้หนอ ขอ ขอ ขอ นินทาหัวหน้าชื่อนก เฒ่าแล้วบ่เคยเจียมตัว
ฝัวเพิ่นชื้ออาวทิดตลอด เเทิงเขี้ยวเวิงคมเทิงขอต สูดยอดของโคตรรก

พวกข่อยเล่นตีปานได้ บ่เคยเห็นใจตลก คำตัวมีแต่สิตก คำตัวมีแต่สิตก ซังแม่ใหญ่ นกแท้
หนอ ซังแม่ใหญ่นกแท้หนอ

งก กก กง ยายนกละมางกแท้หนอ ขอ ขอ ขอ นินทาหัวหน้าชื่อนก แต่งโตปานแม่พญา
ตีนกาปานฮอยตีนไก่ ฮ้องเพลงแป็บเดียวก็ไป เปิดแอร์นอนในรถตู้ การแสดงอยู่บนเวที หน้าที่ของชุม
หมู่สุ่ บาดเพิ่นนอนกรนซู่ๆ บาดเพิ่นนอนกรนซู่ๆ นอนในรถตู้กับฝัว นอนในรถตู้กับฝัว

งก กก กง ยายนกละมางกแท้หนอ ขอ ขอ ขอ นินทาหัวหน้าชื่อนก ทิดตลอดบ่เคยเอ็ด
หยัง ย่างมือซัดหลงฮ้องว่า “บ้านเลขที่ 555” หน้าที่เลามีสำนััน คำจ้ำงรับเป็นแสน ๆ จำยลูกน้อง
ไม่กี่พัน ฝัวเมียจ้งแมนพอกัน ฝัวเมียจ้งแมนพอกัน ฝัวหัวล้านเมียกะซังก ฝัวหัวล้านเมียกะซังก

งก กง กย ยนกล่มางกแท้หนอ ขอ ขอ ขอ นินทาหัวหน้าชื่อนก อาหารการกินขัดสน
มื่อได้กะปนปลาทุ บาดของเพิ่นกินนั่นดู เทิงหมูเทิงเป็ดเทิงไก่ มีรถสิบล้อคันขาวคัน ลูกน้อง บ่มีเก็บใส่
เขาวาคับที่อยู่ได้ เขาวาคับที่อยู่ได้ แต่คับใจช้อยกะสืออยู่ แต่คับใจช้อยกะสืออยู่ งก กง กย ยนกล่มางก
แท้หนอ ขอ ขอ ขอ นินทาหัวหน้าชื่อนก

3. เพลงจำหม่มหมี่ (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

ตอนช้อยเป็นบักทำน่อยทอดกแด่ แม่เคยกล่อมให้นอน เป็นบพเป็นกลอน เพลงกล่อม
ลูกถูกอกถูกใจ นอนสำหล่า นอนสา หลับตาไว ๆ แม่สีไปไฮ้ ไปนา ให้ลูกหล่าริบนอน

แม่ไปไฮ้หมกไข่มาหา แม่ไปนาจีปลามาป้อน แม่เลี้ยงม่อนอยู่ป่าสวนมอน นอนสา หล่า
หลับตาเนื่ออ่อน ขึ้นบ่นอนกับแก็กินดับ ขึ้นบ่หลับกับแก็กินไต แม่สีไปลงท่งลงท่า ลงไปนาเก็บหอย
เก็บปู จกสูงจับ

ตอนช้อยเป็นบักทำน่อย เล่นจำจี้สองคนกับอีพ่อ สนุกแท้หนอ เกมเก๋าๆ บ้านเฮา โบราณ
จำหม่มงั้น หม่มนี้ จำจี้เบิกบาน จำถูกกระดานนึ่งอหัวเราะชอบใจ

จำหม่มหมี่หม่มหมกหม่มหม่น หักคอคนใส่หน้านกกด หน้าปลาหลดหน้าลิงหน้าลาย หน้าผี
พรายหน้าฮึกหน้าหยอก หน้าอ่อม ๆ หน้าไก่หน้ากา หน้าหมาหมาย้อยแหงเดาะไก่แหงบได้
ขอพักขอพั้น ไทยเมืองจันทน์ใส่แหวนเบื้องซ้าย ย้ายออกดอกเป็ยะ

แม่ไปไฮ้หมกไข่มาหา แม่ไปนาจีปลามาป้อน แม่เลี้ยงม่อนอยู่ป่าสวนมอน นอนสาหล่า
หลับตาเนื่ออ่อน ขึ้นบ่นอนกับแก็กินดับ ขึ้นบ่หลับกับแก็กินไต แม่สีไปลงท่งลงท่า ลงไปนาเก็บหอย
เก็บปู จกสูงจับ

4. เพลงลูกมีพ้อมีแม่ (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

เจ้าคือเฮ็ดกับอ้ายจั้งซี่ ปานอ้ายลูกมีพ้อมีแม่ เห็นหว่าอ้ายจ้อยก็ต้อยตบตีตรงแก จิกหัวใช้
กะแม่บ่แคร์หัวใจอ้ายเลย ชอบเฮ็ดโตเป็นสาวสำน่อย ชอบจอบหลอยไปเที่ยวเสมอ ปล่อยลูกกับผัว
เข้าคร้าวหากินเองเลย การบ้านการเรือนแล้วเลย บ่เคยสนใจโยดี ตื่นขึ้นมาเฝ้าร้านยาตอง นำไปส่อง
กะถึกมันตี ทำท่าสิสู้ถูกตบบ้องยหุอีกที ขอความปรานี มันตะจนหมอบกระแต

เจ้าคือเฮ็ดกับอ้ายจั้งซี่ ช้อยกะลูกมีพ้อมีแม่ ขอหย่ายามได้ มันบอกเอ็งตายแน่ ๆ คิดฮอด
อีพ้อมีแม่บ่เคยเฮ็ดลูกปานนี้

5. เพลงบ่ตายนาดอก (รวมตลก)

ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปาน
ได้กะบ่ตายนาดอก ฮักเจ้าอีหลีอีหลอ ปานอีพ้อฮักอีแม่ คือคนบ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่บ่
ฮักเจ้าคือฮักฮักฮัก คือคนจับหง่าไม้ แต่คนเจ้าพาไปตาย ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่
ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก

ฮักเจ้ามาตั้งแต่เล็ก ปานเจ๊กมักกินก้วยเดียว คือเด็กน้อยมักนอนเหยี่ยว คืองูเขียวมักดับ
กับแก้ว เจ้าสิพาช่อยไปใส ช่อยไปนำเจ้าแน่นแน ยกเว้นไปตายแห่งแก่กะแล้วแต่ ช่อยบ่ตายนาดอก
ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายน
าดอก

ฮักเจ้าชู้ช้อย่าง ปานช่างมักกินลำอ้อยคือผู้เฒ่ามักกินของพ่อย คือหอยมักลอยตามคาต
ฮักเจ้าบ่จางร้างไกล ไปใสไปนำบ่ขาด ชันพาไปตายอนาถ เปิดอาดหลาดช่อยบ่ตายนาดอก ฮักปานได้
กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้ กะบ่ตายนาดอก
ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายนาดอก ฮักปานได้กะบ่ตายน
าดอก

6. เพลงไอ้หนุ่มรถซุก (ชาติ ฮอลิเดย์)

ไอ้หนุ่มรถซุกไปขายปลาตุกตลาดหลังคูก รักแม่ค้าขายกระปุก กระปุกลูกชื่อว่า สาวปูก
ส่งยิ้มให้ไปน้องไม้กระดิกกระดิก ช่อยเลยผิตหวังนั่งอูก อยู่ข้างรถซุกด้วยความเป็นทุกข์

ไอ้หนุ่มตุ๊กตุ๊กเป็นคนเมืองมุก มาจีบสาวปูก อ้ายเลยไม่ค่อยสนุก ต้องไสรรถซุกหนีหนุ่มเมือง
มุกน้อยวาสนาแท้นอพ้อค้าปลาตุก ออกหักปานกล้วยหักมุก นั่งเหงาซงกปานคนติดคูก

ตลาดหลังคูก อ้ายหนุ่มรถซุกนั่งเศร้า สาวปูกไม่สนใจเรา เธอเอาใจไอ้หนุ่มตุ๊กตุ๊ก ไอ้หนุ่ม
รถซุก หัวใจมันตันกระตุก เมื่อเห็นสาวขายกระปุก คงหนุ่มตุ๊กตุ๊กไปทางหลังคูก

นั่งขายปลาตุกตลาดหลังคูกด้วยความเป็นทุกข์ อยากเทกระจาดปลาตุกไปหยอดสาวปูก
คนขายกระปุก มอบรักให้ไปแต่เธอไม่เคยรับมุก เสียใจเลิกขายปลาตุก ต้องไสรรถซุกหนีคนชื่อปูก

(ซำ)

7. เพลงหัวใจอายแหลม (แหลมทอง ประเทศไทย)

แหลมรูปไม่หล่อ แหลมก็เป็นคนรักจริง ไม่ร้อยเล่ห์หลอกหลวงเหมือนลิง แหลมรักจริง ไม่เคยโลเล หน้าแหลมเหมือนลิงหัวใจแหลมไม่โลเล หากแหลมเป็นคนรวนเร มีลูกออกมาให้หน้าเหมือนลิง

แหลมมันคนจนเป็นคนมะลุ่มละลอย รักใครหัวใจเกินร้อย บ่เหลวไหลหัวใจรุ่งเรือง ย่านเจ้าเรีงรม คารมคนรักบ่จริง ซื่นชมสมใจก็ทิ้ง แล้วก็มาโละให้อ้อแหลม

หัวใจล้วน ๆ ปมีเรรวนโลเล ไม่หล่อเหมือนพวกลิเก แต่ฮักอ้ายอะร้อแรม ความรักร้อนรรม มาหลงรักแม่เดือนแรม หัวใจผู้ชายชื้อแหลม โปรตอย่าทิ้งให้มันล่องลอย

แหลมรูปไม่งาม แต่ความรักแหลมล้นเหลือ ไม่เหมือนผู้ชายพายเรือ คารมล้ำลึก นิดหน่อย ฮักสาวแก้มเรื้อบุญเหลือแก้มแดงอ้อยท่อย ชีวิตอ้ายแหลมเลื่อนลอย แต่รักใครไม่เคยลี้มเลื่อน

(ซ้ำ)

8. บโรแมนติก (คำมอด พรชุนเดช)

บโรแมนติก บ่มักจุกจิกเจาะแจะ รู้ตัวอยู่แหละ สเป็กเธอบ่แม่นพี วันเกิดทราวมวัยที่ไร อ้ายลี้มทุกที วันวาเลนไทน์ทุกปี บ่เคยให้ความสำคัญ

น้องชอบเดินห้าง อ้ายชอบหย่างตามงานวัด เหมิดบ่จักบาท แต่น้องนั่นเหมิดเป็นพัน เว้าขวานผ่าซาก แต่น้องมักคนปากหวาน แก่ไขบ่ได้สันดาน ดิดโตมาตั้งแต่น้อย

เป็น...เป็นมาตั้งแต่กำเนิด ชีวิตอ้ายเกิดขึ้นมาก็มีปมด้อย พ่อแม่ชอบด่า บ่เคยจ๊ะจำ หวานจ้อย ตัวอ้ายก็พลอย เป็นคนบโรแมนติก

เป็นคนชื้อป้อ ทื่อ ๆ เสापูนซีเมนต์ รักใครใช้เล่นปมีทะเลาะแหละหลุกหลิก มักให้ปากหวาน อ้ายมันคนปากบักพริก บู้ดอกรโรแมนติก สู้แต่กระตักน้ำแข็ง

(ซ้ำ)

9. เพลงตลกตลกฮ้าน (จิ้น ดอทคอม)

จิงแมน่วนเนาะสุ ฮู้บ่หว่าช้อยเจ็บสิดาย มา่วนเอาฮ้าย ยามช้อยตลกฮ้านหมอลำ ฮู้บ่พวกเจ้าช้อยเจ็บหัวเข้าเจ็บเท้า เวทีบ่แมนต่าๆ ช้อยซ้าเหมิดเนื้อเหมิดโต ขาเขี้ยวป้อป้อ สองมือของช้อยกะเขี้ยว ค่าตัวร้อยเดียวให้เล่นจนโพตพะโล ตลกฮ้านยามได้ แม่ใหญ่่นกสะใจโก๋ ชีวิตช้อยคือบักโม จักมือได้ตลกฮ้านหัวแตก

เลือดหัวตลก ต้องตกหล่นบนเวที ตกได้ตกดี ย้อนหัวบามีมุกแปลก หัวเตอะหัวเดิน แต่ข่อย
มันสิหัวแตก เบ็งเป่ากางเกงข่อยแหก ย้อนหัวตลกฮ้านดูหลาย

ตลกตลกฮ้าน มีใครสงสารบ้างหนอ เอาแต่หัวร่อแต่คนตลกมันสิตาย ตลกฮ้านประจำ เจ็บทำ
กะยังบ่หาย จบการแสดงยามได้ ขอลงไปทายาหม่อง

10. เพลงเกิบคนละกึ่ง (ยายหา)

ประตู่ห้องเช่ามีรองเท้าสองข้างเคียงกัน ข้างหนึ่งนั้นเป็นรองเท้าอ้าว อ้าวจำได้ดี อีกข้างหนึ่ง
เป็นหยังมันคนละสี ตกใจอะไรกันนี้ รองเท้าข้างนี้มันของผู้ใด

เกิบคนละข้าง คนละอย่างแถมคนละเบอร์ ต้องโทษเธอที่ขอบพาเพื่อนเข้ามาเล่นไฟ
ตอนมันกลับดันสับรองเท้าอ้าวไป สับคู่จะไม่เจ็บใจ นี้อะไรเอาไปข้างเดียว ต้องไปตามหาคืนทันที
รองเท้าคู่นี้อ้าวสุดส่าห์ซื้อมาใส่เทียว แกะจากกล่องทดลองใส่ได้ครั้งเดียว รองเท้าฟองน้ำสีเขียว
แต่วันนี้ข้างหนึ่งสีแดง

ต้องลาห้องเช่า ตามรองเท้าคู่นี้ให้เจอ ถ้าตามเจอ คนมันเอาไปต้องขึ้นจ้ง เกิบข้างหนึ่ง
ของมันนั้นเป็นสีแดง ถ้าคิดซัดขึ้นได้แย่ง ต้องสำแดงแม่ไม้มวยไทย

(ซ้ำ)

11. เพลงสระแอต (รวมตลก)

สาวสำน่อยเพิ่นสิไปเที่ยววาน นุ่งสังขาบานสายเดี่ยวอย่างดี หน้าบ่ขาวกะเอาแป้ง มาโป๊ะ
หน้าบ่ขาวกะเอาแป้งมาโป๊ะ ปากบ่งามกะเอาลิปมาแลด โอ้ย ! สำงบ่ทาฮอด...ชาละท่าหนี ฮอดหม่อง
งานเพิ่นกะไปเบิ่งหนึ่ง เเทิงฟ้าเว็งผิ่งหนึ่งกำลังดี เห็นกอหญ้าตายคาคดลาดลงนั่ง กอหญ้าตายคาคดลาด
ลงนั่ง กอหญ้ามันยังหน่ออยู่แคดแลด หญ้ากะเลยทั้ง...ชาละท่าหนี เบิ่งหนึ่งไป ละปวดเหยี่ยวจ้าว ๆ
นางเลยແหล่นฟ้าเข้าป่าทันที อันป้านั้นละเป็นป่าดำแย อันป้านั้นละเป็นป่าดำแย ดันคักตันแท้เภา
อยู่แคก ๆ โอ้ยตันฮอด...ชาละท่าหนี เบิ่งหนึ่งไปกะเภาอยู่แคก ๆ พวกผู้บ่าวเลยแปลก หยังหนอสาว
นี้ เข้าไปถามสาวเภาหยังนอ เข้าไปถามสาวเภาหยังนอ นางเอียง อายคอยตอบกระปอดกระแปดว่า
อีนางเภา...ชาสี่ ๆ ดอกคุณพี พอหายคั่นอยากกินตำหมากหุ่ง อีนางเลยมุ่งไปซื้อทันที แม่ค้าตำไปละ
ตาคาเบิ่งหนึ่ง แม่ค้าตำไปละตาคาเบิ่งหนึ่ง บ่ได้ระวังสากหมิ่นแคดแลด หลุดมาตำเอา...ชาละพอตี
ทนต์ไหวลากลับบ้าน ลาก่อน กลับไปนอนเสียแล้วคืนนี้ ทายาหม่องละสองกล่องบ่หาย ทายาหม่องละ
สองกล่องบ่หาย มันฮ้อนปานไฟไหม้เสียลามแลด เปิดพัดลมเบอร์แปดละเย็นดี

12. เพลงตายคาวง (ยายยงค์ หลงทีป)

อยู่เสียดีสานมาคน ข่อยกะยังจนคือตอนข่อยมา รถจักรยานสี่ชี่กะบ่มีกะยังหว่ายังหว่า
ค่าโตบ่สมราคา โอ้วาสนาของพ่อใหญ่ยงค์ โอ้วาสนาของพ่อใหญ่ยงค์ ตอนหนุ่มเล่นเป็นพระเอก ผู้สาว
สำเล็กสำน้อยลุ่มหลง เต่ามาเป็นตัวตลก ชีวิตคงตกต่ำตายคาวง หัวหน้าบ่เสริมบ่ส่งให้ดังให้โด่งคือบัก
แพรบักใหม่

นกน้อยมีรถหลายคัน มีเงินหลายล้าน บ้านหลังบักใหญ่ ชุมช่อยนอนในรถบัส ต้องโดนยุง
กัดมันเจ็บปวดปานได้ ใจหนึ่งอยากคิดลาออกแต่บักล้าดอกบ่มีหม่องไปทนเป็นหมอลำจำใจ อยู่กับแม่
ใหญ่บกน้อย อุไรพร

ความฝันของพ่อใหญ่ยงค์ อยากสิเป็ดวงให้ดังกระฉ่อน แข่งกับวง เสียดีสาน สีสร้าง
ผลงานให้คนออนซอน ชาตินี้อยู่กับเขาก่อน ชาตินี้หน้าสิย่อนกลับมาทำวง ชาตินี้หน้าสิย่อนกลับมาทำวง

13. เพลงขวัญใจคนรวย (คำมอด พรชุนเดช)

เป็นแฟนคนรวยมันช่วยบ่ได้ เงินทองกำยกองมากมาย ขออภัยอายรวยไปหน่อย อดทน
หน่อยน้อง ที่ต้องนั่งนับเพชรพลอย นับเงินจนมือเป็งง่อย ใส่สร้อยหนักจนคอเอียง

ขอบคุณคนที่เป็งแรงใจ เคียงข้างไม่ห่างไปไหน ต่าอะไรก็ไม่เคยเลียง อยู่รวยด้วยกัน
กัดฟันกอดหมอนนอนเคียง อ้ายรวยแคไหนไม่เกียง ร่วมเรียงเคียงใจอ้ายมา

ฝากธนาคารแค่ห้าร้อยล้านเศษ ๆ แหวนเพชรแหวนทองสองกิโลกกว่า ยังรวยไม่พอ
ช่วยกันหาต่อแก้วตา ร่วมฝันฝันฝ่า วันข้างหน้าสองเราสบาย

เป็นแฟนคนรวย ต้องทำงานหนัก ไม่มีเวลาอนพัก เงินหน้าตักนับจนตาลาย เห็นใจ
กานดาเหลือเกินกลัวเงินทับตาย วิงวอนอย่าจางร้างไป อยู่เป็นขวัญใจคนรวย

(ซ้ำ)

14. เพลงรักสาวนครสวรรค์ (ลูกแพร-ไหมไทย)

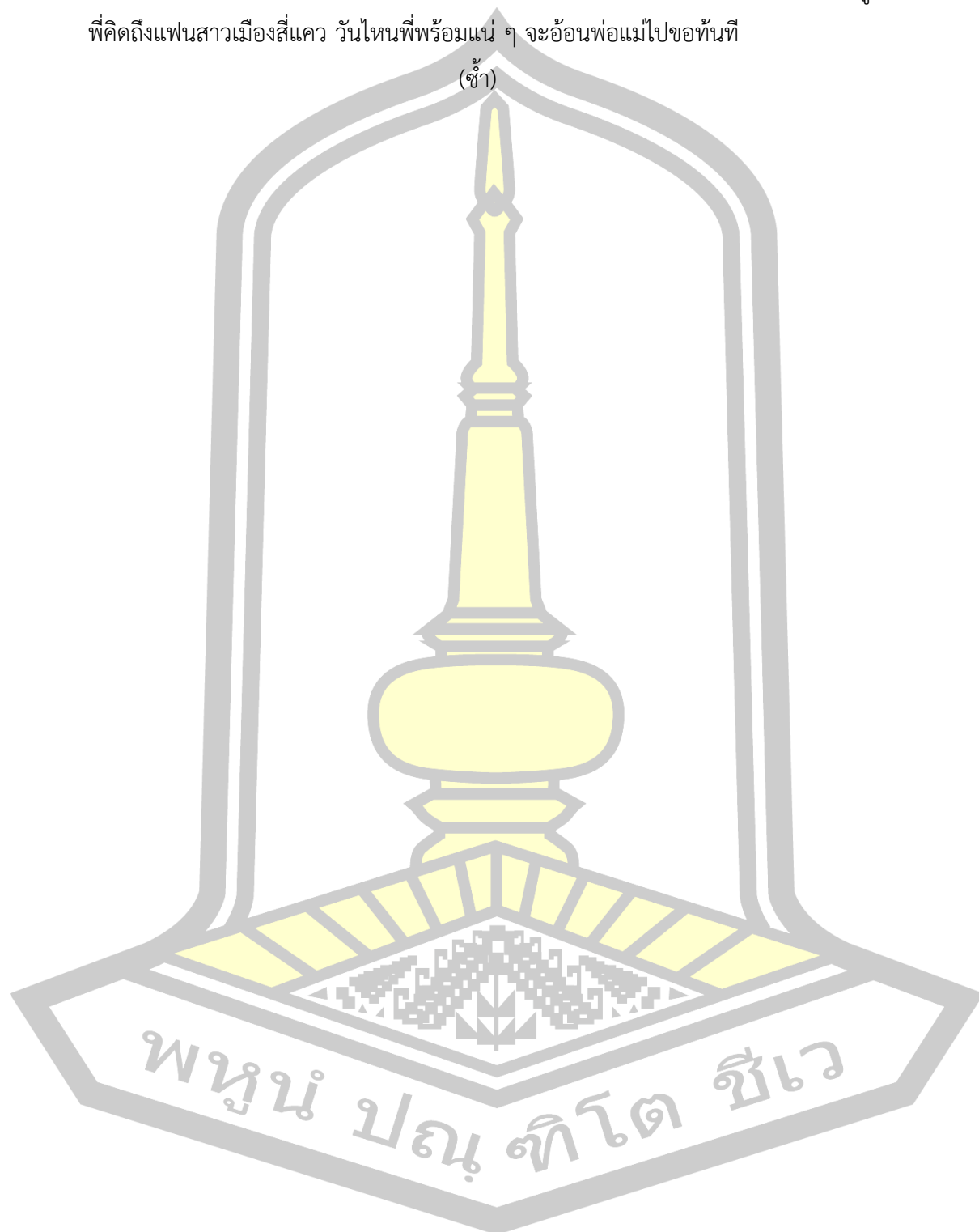
คิดถึงที่รักปากน้ำโพ ที่เคยควงโซ่วที่ทำตะโกตองงานสงกรานต์ จากไปไกลโพ้นยัง คิดถึงคน
นครสวรรค์ ศูนย์กลางปิงวังยม่าน ร่วมกระแสดหารประสานใจคน

พี่คนอีสานถิ่นฐานไกล ได้เจอะจอมใจสาวปากน้ำโพ โอ้เหมือนต้องมนต์ หวันๆไหวๆ
หัวเอ๋ยหัวใจรักนางมากล้น ฝืนฝืนต้องการหน้ามน เป็นคู่ชิววันเป็นขวัญชีวี

เรารักกันมา หากนับเวลาก็ย่างเข้ามาถึงปีที่สี่ ปรึกษากันว่าจะหมายหมั้นแต่งงาน ปลายปี
หากเป็นไปตามนี้พี่คงได้เป็นเขยเมืองสี่แคว

รักและคิดถึงปากน้ำโพ อยากกลับไปโอ้ไปอ่อนไปออยสำออยเทคแคร์ อยู่กันไกลแสน
พี่คิดถึงแฟนสาวเมืองสี่แคว วันไหนพี่พร้อมแน่ ๆ จะอ่อนพ่อแม่ไปขอทันที

(ซ้ำ)

วิธีปฏิบัติกรรมการแสดงสด ชุดที่ 8

1. เพลงมนต์เพลงเสียงอีสาน (รวมศิลปิน)

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย
แว่วหวานวอยๆ แม่ใหญ่่นกน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

เฮาเป็นศิลปินพเนจรอ่อนร่ำหาลำ ความรู้น้อยต้อยต่ำ ไร้เงินกอบเงินกำคือเขา นกน้อย
อุไรพร กราบวิงวอนแพนเพลงของเรา จงเมตตาวงเฮาให้อยู่กันไปได้นาน ๆ เชิญพวกท่านรื่นเรียง
มาร่วมบันเทิงกับเสียงอีสาน ความใหญ่โตโอฬารและผลงานด้านหน้าเวที

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้า
ข่อย แว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่่นกน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสาน
บ้านเฮา

ลูกแพรและไหมไทยผลงานใหม่รับใช้แพน ๆ ร่วมสร้างสรรค์บรรเลงให้เครื่องด้วยเพลง
ยาว ๆ ปอยฝ้าย มาลัยพร หนุ่มอุดรก็มาเด้อสาว ทีมตลกผู้เฒ่าให้หมู่เจ้าหัวเราะงอหาย พร้อม
ทีมงานครบครันสร้างสีสันเกินคำบรรยาย เสียงอีสานยุคใหม่ประทับใจแพนเพลงทุกคน

หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้าข่อย หมอลำเสียงอีสาน สนุกสนานหมู่เฮาเจ้า
ข่อยแว่วหวานวอย ๆ แม่ใหญ่่นกน้อยมาแล้วน้องแพน สนุกสุดแสนเสียงพิณเสียงแคนอีสานบ้านเฮา

2. เพลงนกจำ (นกน้อย อุไรพร)

นกจำ เสียงร้องมาเจ้าคงสุขใจ รู้หรือเปล่าข้อยเหงาเพียงใด นกจำเจ้าคงสุขใจ รู้บ้างไหม
ข้อยเหงาเศร้าทรวง นกเอ้อย่ามาแย่งเจ้ามีคู่ควง เขาจากไปอยู่ไกลลับลวง ดวงใจข้อยหลงติดบ่วง
เปลี่ยนคู่ควงหนีไปไม่คืน

ป้อนเหยื่อหยอกเหย้ายั่วกันไอ้ตัวฉิ่งยิ่งตรมขมขื่น โผบินเจื้อยแจ้วเสียงหวาน ทุกคืนวันคงจะ
ขึ้น แต่ข้อยกลับเหงาทุกคืน อยากจะขึ้นตั้งนกน้อยจั่ง

นกน้อย ผากดำข้อยไปหาเขาบ้าง เขาจะรักหรือว่าจะขัง จงกลับมาให้ความหวัง อย่า ด่วน
ขัง ข้อยขอฝากค่านกจำ เสียงร้องมาเจ้าคงสุขใจ รู้หรือเปล่าข้อยเหงาเพียงใด นกจำเจ้าคงสุขใจ
รู้บ้างไหมข้อยเหงาเศร้าทรวง นกเอ้อย่ามาแย่งเจ้ามีคู่ควง เขาจากไปอยู่ไกลลับลวง ดวงใจข้อยหลง
ติดบ่วง เปลี่ยนคู่ควงหนีไปไม่คืน

ป้อนเหยื่อหยอกเหย้ายั่วกันไอ้ตัวฉิ่งยิ่งตรมขมขื่น โผบินเจื้อยแจ้วเสียงหวาน ทุกคืนวันคง
จะขึ้น แต่ข้อยกลับเหงาทุกคืน อยากจะขึ้นตั้งนกน้อยจั่ง

นกลน้อย ฝากคำข้อยไปหาเขาบ้าง เขาจะรักหรือว่าจะชัง จงกลับมาให้ความหวังอย่าด่วน
ชัง ข้อยขอฝากคำ

3. เพลงอีเฒ่า (นกลน้อย อุไรพร)

ฮักกันใหม่เขาเอ็น้องคะน้องขา ก่อนวิวาห์หน้ากันพอปานหมาน้อย ยามเรานอน เติงจำเิง
อ้อนเิงออย สาวลำน้อยขึ้นใหม่เขาเอาใจดี แต่งงานไปกันหม้อข้าวบพันดำ จ่มมา ๆ ว่าเฮาจุกจิกจู้จี้
นอนนากัน หันข้างให้เฮาทุกทีเบ็งเอาดีแม่ใหญ่ คุณที่ใช่เฮา

ตั้งแต่ก็เอ็นเฮาว่าที่รักจำ บาดนี้หนาผัดเอ็นข้อยว่าอีเฒ่า ผมยังดกปมีเส้นหงอกออกขาว
เอ็นอีเฒ่าปานเฮาบ่อายไทบ้าน เพื่อนั้นหนาหล่อเหลา ละบ่ฮู้เฒ่าดอก เบ็งหัวหงอกหน้าเขียวทั้ง
เี่ยวทั้งยาน ว่าแต่เขาเจ้าของกะเฒ่าคือกัน ที่สำคัญเขาเจ้าบ่จุกกรู กิว กิว ๆ

(ฮู้)

4. เพลงคิดฮอดสาวฟิ่งลำ (ลูกแพร - ไหมไทย)

(ลำ) ละสแบหัวใจปานไฟจี้ อ้ายยีนเิงเวทิบ่เห็นเจ้า เอ้อ เอ้อ เออ ตกใจวาม อยู่ไส หนอ
สาวฟิ่งลำคนเคยหัวนอยุ่มยาม ตาหวานฉ่ำ ส่งพี่ชาย หน้าเวทิบ่อนน็ดไ้เห็นแต่แม่มา กับ หลาน สาว
ทางเครื่องมารายงาน ว่าเจ้าหนีบ่คืนบ้าน

(ร้อง) ยกวงกลับมา ร่วมงานบุญบ้านน้องอีกที หวังพบคนดีหน้าเวทเหมือนปีก่อนมา
อ้ายออกมาล้าอยากอ้ายคำเคยสัญญา ก้มส่องมองหาหรือว่า เจ้าคงบ่มาฟิ่งลำ

(ลำ) หนีไปก้าไปทำงานไสจดหมายน้อยบ่ข่าว หนีไปก้าไปทำงานไส จดหมายน้อย บ่ข่าว
เย็นลมหนาวพรรษาผ่านพันหนีไปชนอยู่ไส

(ร้อง) ทำไมเจ้าบ่มาฟิ่งลำหรือไปไสชุดดำเี่ยวตามผับเพื่อชีวิต พระเอกหมอลำ สาวชุดดำ
เพิ่นฟิ่งบ่ติด บ่คือหนุ่มเพื่อชีวิตหมดสิทธิ์ได้บ่องคนงาม

ออกหน้าเวทคีนนี้ไม่มีมาลัย เต้นไปล้าไปแต่หัวใจระกำ หัวใจอ้ายซ็อกคิดฮอดแต่สาวฟิ่งลำ
ไผหนอสิมาช่วยตามหัวใจหนอลำชำตรม

(ลำ) เย็นลมต้องสายตาคอยมองมันหมองกลุ่มเอาหนี เย็นลมต้องสายตาคอยมองหมอง
กลุ่มเอาหนี หน้าเวทมีสาวคอยยิ้มแป้น แพนโก้เพิ่นนังนำ เห็นคนงามอ้ายหนุ่มหมอลำอยาก
เว้าหยอก แต่กะฮู้อยู่ดอกว่าแพนเทเพิ่นหึง ฝากคำไปหาสาวฟิ่งลำคนเคยรำฟิ่ง พระเอกหมอลำ คิดถึง
สาวซั้งที่เคยฟิ่งลำ สั่งคำไปนำเสียงลำร้อง ๆ เป็นทำนองว่าคิดฮอดแพนเก่า พ้อผู้สาวมาแซวหน้าฮ้าน
ใจนั้นแ่งห้วงหาคิดถึงแววตาผสมรอยยิ้มแป้น จะหาคนแทนน้องก็คงไม่ได้ ออกกลายมาได้หัวใจชำ
คิดฮอดสาวฟิ่งลำอีหลีเด้อ

5. เพลงเห็นเธอที่เยอรมัน (ไหมไทย อุไรพร)

มีคนเห็นเธอที่เยอรมัน แฟนเก่าที่ชื่อสาวจันทร์มีลูกนำกันสองคน เธอทิ้งครอบครัวเพราะผัว
เก่ามันคนจน ตามหาคะบ่เห็นสน มีคนไปเจอที่เยอรมัน เธอส่งความมาหาอ้ายกับลูก เดียวนี้เธอมี
ความสุข ไม่ทุกข์เหมือนอยู่กับฉัน ไม่กลับเมืองไทยขอตายที่เยอรมัน ผากเงินมาด้วยสองพัน เอาไว้ใช้
วันลูกเข้าโรงเรียน

มีผัวฝรั่ง เลยลืมแผ่นดินมารดา ลืมผัวชาวนา เคยพาลูกเมียนั่งเกวียน สู่สังคมใหม่ เมืองไทย
เธออิมเธอเอียน สัญชาติก็เปลี่ยน เป็นคนเมืองนอกเมืองนา

มีคนเห็นเธอที่เยอรมัน เดียวนี้ไม่ใช่อีจันทร์ แต่เป็นมิสจันจิรา ขอบคุณทราวมวยยังมีกะใจ
ข่าวมา สะเทือนใจหลังน้ำตา เมื่อลูกถามว่าแม่หนูอยู่ไหน

(ซำ)

6. เพลงผู้หญิงอย่างเธอ (ลูกแพร - ไหมไทย)

ผู้หญิงอย่างเธอมีความจริงใจหรือเปล่า ผู้ชายอย่างเรามีความจริงใจเสมอ ยอมรับความจริง
บ้างสิผู้หญิงอย่างเธอ บ่แม่นคนเชื่อ รู้ทุกสิ่งผู้หญิงอย่างคุณ

ผู้หญิงหลายใจเห็นชายเป็นเพียงทางผ่าน สิ่งที่ต้องการคือบั้นให้ชายหัวหมุน โกรธแค้น
ใครมาจึงฆ่าอ้ายอย่างทารุณ ผู้หญิงอย่างคุณเคยมีไหมความจริงใจ

รักเธอมีมากมายเหลือเฟือ แค่ ร เรือ ไม้หันอากาศ ก ไก่ อย่าเสียเวลาถามหาเลยความ
จริงใจ นิดเดียวไม่เคยมีให้ ผู้ชายจริงใจอย่างเรา

ผู้หญิงอย่างเธออย่าให้ต้องเจอกันอีก ชาติหน้าขอหลีกเลี่ยงอย่าพบแม้เงา เกิดมาเพื่อ
ลงทำร้ายผู้ชายอย่างเรา รู้ไม่ทันเขา เสียทำผู้หญิงอย่างเธอ

7. เพลงเสียร้องไห้ (ลูกแพร - ไหมไทย)

เพื่อน 1 : ผู้หญิงคนนี้ได้ขี้กเฮาเลยจักหน้อย จอบหลอยสังเกตอาการทางใจ ยามอยู่กับ
เฮากะเว้าแต่เรื่องของนาย สิให้เฮาหมายความว่าจั่งได้

เพื่อน 2 : ดีแล้วเพื่อนเอ๊ยที่เพื่อนรู้ตัวรู้ความเป็นจริง ว่าหญิงคนนี้ได้ขี้กเฮาใจบ่ได้หักหลัง
เฮาต่างคนต่างผลอไป ข่าเฮาให้ตายจะได้หายกัน

เพื่อน 1: บ่ได้ดอกเพื่อน

เพื่อน 2 : เอาเลยบ่ต้องเกรงใจ

เพื่อน 1 : เฮาบ่เสียตาย บ่ได้เสียใจปานนั้น

เพื่อน 2 : เขาเหยียบเชิงชาย หยามใจผู้ชายนำกัน

เพื่อน 1 : คนผิดคือฉัน ที่หลงรักเขาข้างเดียว

เพื่อน 1 : ผู้หญิงคนนี้ ผากเพื่อนดูแลเธอแทนจักหน่อย อย่างน้อยฮักเขาถ่อเฮาเด้อเสี่ยว

เพื่อน 2 : เขาให้สัญญาว่าจะรักเธอคนเดียว ขอบใจหลายเสี่ยวที่เข้าใจกัน

(ซู้)

8. เพลงน้องดาวรองตึก (ลูกแพร - ไหมไทย)

(ร้อง) น้องดาวบ้านนาเกิดมาสูงพอประมาณ แต่เจ้าต้องการสูงปานนางแบบดารา ผู้ชายใน
ฝันเจ้านั้นต้องสูงสง่า ผู้บ่าวบ้านนาทางตาน้องดาวไม่มอง เมื่อโตเป็นสาวน้องดาว สวมรองเท้าตึกสูง
ตามใจนึก หุ่นสวยจนชายหมายปอง หมู่บ้านเดียวกันไผ่ฝันอยากเป็นเจ้าของ แต่ดาวไม่มอง กล่าวหา
ว่าเตี้ยมอซอ

(ลำ) โอ้ยเดนนอเต๋นอ เตรียมตัวจ้อเจ้าแห่งนชูคอแห่หนอดาวบ้านทุ่ง เตรียมตัวจ้อเจ้าแห่งนชู
คอแห่หนอดาวบ้านทุ่ง ดาวเอ๋ยดาวผู้เขาลือลั่นโปงว่าโตเจ้าไผ่สูง ลาบ้านทุ่งเข้าเมืองใหญ่หลายปี
لاب้านทุ่งเข้าเมืองใหญ่หลายปี คนเขาสาดีบตีว่าเจ้ามีแฟนโก้ ปาดติโร่นังโซ้ว เห็นงามเกินหน้าเรียก
แฟนว่าป่า หนุมนาน่าไม่กล้าเดินใกล้ ใส่ทองเส้นโต กอดกันโซ้วมอแล้วบาดใจ หนุมนาคืออ้ายดีใจกับ
น้องดาว

(ร้อง) อันว่าเรื่องราวน้องดาวนี้ไม่ทันไรก็มีข่าวใหญ่ว่าดาวเป็นเมียน้อยเขา บ้านใหญ่เขารู้
ไอ้หนอชะตาน้องดาว ย้อนมาอีกคราวเห็นดาวสวมรองเท้าแตะ

(ลำ) โอ้ยเดนนอ เต๋นอ จบไวแท้คือตักคันแทแห่หนอดาวบ้านป่า จบไวแท้คือตักคันแทแห่
หนอดาวบ้านป่า เปื่อสายตาสะละนอจ้อง ตกหาแล้วสำได้ นังฮ้องให้อยู่ในบ่อนอดสู นังฮ้องให้อยู่
ในบ่อนอดสู คนส่องดูสงสารอยู่จั่งไต่หนอเจ้า

(ร้อง) หมดสินความสาวน้องดาวตกรองเท้าตึก เมื่อได้สำนึกหัวใจก็เริ่มสีกหรือ เจอหน้าหนุมน
นาน้องดาวเจ้าน้ำตาคลอ ได้บทเรียนพอแล้วหนอน้องดาวขาวจริง

(ลำ) อย่ากินน้ำตาหลายเจ้า ขอให้ดาวนางตั้งใจใหม่ ถ่มแฟนป่ากลับมาหาบักอ้าย ยอมได้
เพราะฮักดาว อยู่บ้านเฮาสวมรองเท้าแตะ อย่าไปแคร์กะเรื่องความสูงต่ำ ขอเพียงใจงาม กะพอแล้ว
ขอเพียงใจงามกะพอแล้ว

9. เพลงศาลาแดงแห่งความหลัง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) ที่ศาลาแดงยามแดดอ่อนแสงตะวันรอน เคยเป็นฉากรักบางตอนเมื่อครั้งละครักเรา
เริ่มต้น ศาลาริมทางเมื่อว่าง ๆ มีเราสองคน เจ้าบอกอยากมีรถยนต์ อ้ายสาบานตนว่าจะ พยายาม
จับกันจนค่านองพุดอีกคำอ้ายยังจำได้ ก่อนจะขับมอเตอร์ไซค์ลัดพาไปส่งบ้านประจำ คนเห็นยังเห็นว่า
ความฮักเฮาช่างดุงดงาม แต่ก็มีเวรกรรม มาทำให้เฮาสองคนแยกทาง

(ลำ) ความหวานฮ้างบตัยามน้องป่าสัญญาไว้เลยห่าง ความหวานฮ้างบตัยามน้องป่าสัญญา
ไว้เลยห่าง อ้ายแนมทางสุปีปานได้แฟนอ้ายบ่ตัวมา ไปเห็นฟ้าเมืองใหญ่ในกรุง เสียเงิน ฤงเทียวมา
เวียน เอรถยนต์มาล่อ เขียน จม. มาขอเช่าอ้าย ลืมสัญญาใจที่เคยว่าเคยว่า ลืมสาเด้อ ลืมสาเด้อที่จำ
คำสัญญาเคยเว้าสั่งคำ

(ร้อง) โอ้หนอนางเจ้าช่างทำรวนเร สัญญาที่ศาลาแดง หมดแรงจู้ตั้ง น้องเอาถ่านไฟ เขียน
ต้นเสาวฮักอ้ายจั่ง ปล่อยมันเป็นความหลัง บ่เหนียวคือทางลาตยามมะตอย

(ลำ) ตกแลงค้อยมานั่งใจลอยหมดสิ้นความแกร่ง ตกแลงค้อยมานั่งใจลอยหมดสิ้นความ
แกร่ง ศาลาแดงบ่อนเคยฮักเจ้าคิดถึงเจ้าให้แวะมา คอยนั่งท่าแล้วกะบ่มีหวัง แต่กะยังเทียวมา แวะเบ็ง
ฮอยความซ้า

(ร้อง) เคยเป็นหนึ่งในใจของอ้ายคนนี้ แต่น้องคนดีไปเป็นที่สองของคนมีตั้งค์ เอาความสาว
สดแลกกับริดที่เจ้าเคยหวัง และรักแพรรธใจนางที่ลืมความหลังยามแลง ศาลาแดงบ่มีค่าแพงซิดไถ่
เหลือแต่ฮอยซี้ถ่านไฟที่น้องเขียนว่าฮักเฮง แต่ก่อนเคยซึ้ง แต่บัดนี้อ่านแล้วยิ้มแชนสัญญาที่ศาลาแดง
ตอนแสงตะวันอำลา

(ลำ) บ่พาละแฟนมายามบ้าน บ่พาละแฟนมายามบ้าน พอได้ปีกายใจอ้ายหมองหม่น
ขับรถยนต์มาอวดกะได้ โตอ้ายสิส้อยแยง นั่งศาลาแดงรอแยงรถเจ้า ให้มาปลดเอาสัญญาฮักต้ม ให้มัน
เนาชมในใจอ้าย

10. เพลงน้องจอยในความทรงจำ (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) บอกใจไม่ยกจำ ก็ยังคิดนำสาวงามชื่อจอย งามนักรักดวงใจ แก้มใสปากหวาน
จ้อย ๆ เสียดายฮักเฮากับจอย อ้ายเลยจ้อยฮักจอยแล้วเจ็บจดจำไม่จืดจาง เพราะว่าเคยจริงจั่งฮักจิ้ง
ยังบ่คลาย ภาพจอยหวานจับใจจริง เป็นผู้หญิงฮักแรกของอ้าย หลับตาเห็น จอย ตามหลอนใจ
จำต้องตัดใจก็เพราะมีใครดวงจอย

(ลำ) สาวล่าน้อยชื่อจอยยิ้มแจ้ง สาวล่าน้อยชื่อจอยยิ้มแจ้ง สิมพูปอบแก้ม ในตาแต่มีเสน่ห์
สาว เคยฮักเจ้าเป็นแฟนเก่าหลายปี แต่ต้องปิดบัญชีเพราะบ่มีทางไถ่

(ร้อง) ตัดใจต้องห่างจอย เพราะว่ามีคนคอยครอบครองจิตใจ หล่อรววยพร้อมด้วยเงินทอง พ่อแม่ น้องเริ่มมองเลยอาย ไม่บอกก็รู้ว่าควรทำอย่างไร ปิดทางใจให้ไกลหนีห่างหน้าจอยจิตใจเหลือเพียงความจำ ก็ยังมีงามอยู่ในฝันบ่อย ๆ อ้ายบ่เคยแค้นเคืองเนื้อเย็น สุขที่ได้เห็นเจ้าไปเลิศลอย ทุกวันยังฮักยังคอย รอยยิ้มของจอยยังอยู่ในความทรงจำ

(ลำ) ขอบอกอ้ายแม่่นยามไต่กะซาง ขอบอกอ้ายแม่่นยามไต่กะซาง ชั้นแม่นจอยอ้างว้างเพราะเขาอ้างห่างร้างลา อ้ายผู้ถ้าสมาเบ็งเอาใจ ขอให้ยังมีไม สิลบจอยหนอลงได้

11. แพนเก่าขอนแก่น (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) เมื่อคืนอ้ายฝันเห็นน้อง สาวน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เมื่อก่อนอ้ายไปฮักเป็น แพนผูกข้อต่อแขนตอนเที่ยวงานใหม่ ฮักแสมแต่บุญบ่ให้ น้องกับอ้ายกะเลยได้ห่างเหิน นานเหลือเกินที่อ้ายบ่ได้ข่าว ได้ฝันเห็นเจ้ากะยังงามเป็นเวิน อยากถามข่าวบ่ดีบ่ ฮู้บ่ขอ คิดฮอดเหลือเกิน ชั้นบ่คาเจ้าเป็นซู้เพิ่น อ้ายสิฟ้าเวญกลับมาทวนความเก่า

(ลำ) คิดฮอดเจ้าผู้สาวเมืองขอนแก่น คิดฮอดเจ้าผู้สาวเมืองขอนแก่น ไปฮอดแสนฮอดไกล หัวใจอ้ายกะฮักฮอน ติดฮอนต่อนบ่อาจลบจากหัวใจ ได้ข่าวบุญงานใหม่คิดบ่วายแต่นำเจ้า แพนเก่าเมืองขอนแก่น ได้ร้อยคะแนน อ้ายให้เจ้าถึงพัน เว้าม่วนพอบานเสียงแคน งามแบ่นแวน เหมือนดอกคูณบาน เสียตายมีคนมาซัน กั้นความฝันอ้ายคนบ้านไกล

(ร้อง) หลายปีได้แต่ลาไกลจากทุ่ง ยามทำบุญแต่ละครั้งเอาจิตตั้งสงหา มีชาติหน้าให้พานพบคนดี อย่าสิมีแนวขวางเดินทางคือทางดี ก็ปีบมีถ้ายถอน สาวเมืองแก่นขอนแก่นคือยังท้อใจ อยากมาหอมนางให้จำ กะฮ้านว่านำความเดือดร้อนมาให้ ย้านแพนน้องบ่เข้าใจ คิดฮอดยามไต่ กะส่งใจทุกคราวทางฝ้ายเจ้า พ่อเจ้ายอมได้บ่ เจ้าคิดคักแล้วบ่ แล้วบ่คิดฝันพ้อกะบ่เคย นิ่งสะเมยเกัยกับแพนอุ้นจนลืมหหลัง บ่เป็นหยิ่งดอกเด้อคำ อ้ายแค่เพียงคิดถึงน้อง

12. ร้องให้ชายผ้าซิ่น (ลูกแพร อุไรพร)

น้ำตาสด ๆ มันหยดหล่นลงเป็นทาง หมดสิ้นความหวังฮักพั่งบ่มีซิ่นดี ก็มลงกราบผ้าซิ่นใหม่ ลายมัดหมี่ ลูกซัยคนนี้ทรพีเหลือเกิน บ่พั่งคำเว้าคำที่แม่คอยสอน อย่าไปเว้าวอนพั่งก่อน อย่าไปฮักเพิ่น เขามั่นห่างต่างชั้น กับเขาเหลือเกิน เขาคนมีเงินเฮาสีเดินติดดิน เขามั่นบ่มีอิหยัง เขาสิมาพั่งหยิ่งกับคนพลัดถิ่น คนบ้านนอกจน ๆ บ่มีสิกิน อย่าไปไกลวิลดีนรน เจียมตนให้พ้อ

น้ำตาสด ๆ มันหยดหล่นลงเป็นทาง หมดสิ้นความหวังฮักพั่งบ่มีซิ่นดี สิเชื่อทุกอย่าง สิพั่งคำเว้าแม่ขอ ต่อไปนี้หนอ ฮักแท้คือแม่คนเดียว

น้ำตาสด ๆ มันหยดหล่นลงเพียว ๆ ฮักเขาข้างเดียว เจ็บเสียวหัวใจแท้นอ สิจื่อทุกอย่างสิ
ฟังคำเว้าแม่ขอ ต่ไปนี้หนอ ฮักแท้คือแม่คนเดียว

13. เพลงคิฮอดอย่างเฮง (ใหม่ไทย อุไรพร)

ห่างเจ้ามาคน ห่างคนฮักตั้งดวงใจ ห่างเจ้ามาแสนไกล ดวงใจอ้ายคร่ำครวญหา สืออยู่ จังได้
สิเป็นจังได้ กันหนอกานดา สิลืมอ้ายบ่น้อเหล่า คิฮอดหนักหนา คิฮอดอย่างเฮง

มีไผ่มองมาซ้องแะเวียนเจ้าบ่ มีไผ่มาขู่ขอ ตกลงกับเขาบ้อแดง เขาสิฮักจริง บ่กลอกบ่
กลิ้งจริงบ้อคำแพง ผู้เศษเสียวหัวใจแหวง หัวใจฮักเจ้าบ่วาย

ซีพสลายหัวใจบ่คลายฮักนาง แม่กายอ้ายสิวายวาง ฮักนางบ่มีเสื่อมคลาย อุกใจแท้นอมัน
ท้อทุรนทุราย ออยากคืนเมื่อหาทราวมวย สิคินไปรับขวัญแก้วตา

ฝากฟ้าดาวเดือน ดูแลนางให้ดี ๆ คงสิไปถึงปี คนดีอ้ายสิเมื่อหา สิกอดจอมขวัญ สิจูบ
ทั้งวันเลยนะแก้วตา ให้สมกับอ้ายจากมา สมคำว่าคิฮอดอย่างเฮง

(ซ้ำ)

14. พี่ก้อซ่อ (ลูกแพร อุไรพร)

พี่ก้อซ่อ แม่ดอกเตยก็เลยไม่รอ คักดีศรีน่องนั้นสูงเพียงดาว คักดีศรีเฮานี้เตี้ยม่อต้อ พี่บอก
ให้ร่อน้องบ่หัวซา เรามั่นจน ชุดดินกันโพนทำไร่ไถนา มาดอ้ายก้อซ่อ ก้อซ่อ อนาคตงอบแจ่มบ่จ้า เจ้า
ทิ้งจากลาไปหาแฟนใหม่ บ่แปลกกะใจหลายเดิบเหมือนกัน พี่เองไม่นึกไม่ฝัน ว่าจอมขวัญสิ ลืมง่าย ๆ
พี่ไม่เคยผลาญเงินใคร อะไร ๆ เลยจ้อยเลยจอด ยอดดวงใจไม่รักไม่รอ

พี่ก้อซ่อ เชื้อแซงอ้ายเป็นทรงไอ้ละหนอ น่องเหล่ากะเลยลืมนเรา พี่นี้เหงาสำไถ่กึกษา
ที่รักหน่ายหนีเพราะพี่ก้อซ่อก้อซ่อ

ก้อซ่อ ก้อซ่อ ก้อซ่อ ก้อซ่อ ก้อซ่อ น่องบรอเพราะพี่ก้อซ่อ

(ซ้ำ)

15. เพลงเสียดายหัวใจ (ลูกแพร อุไรพร)

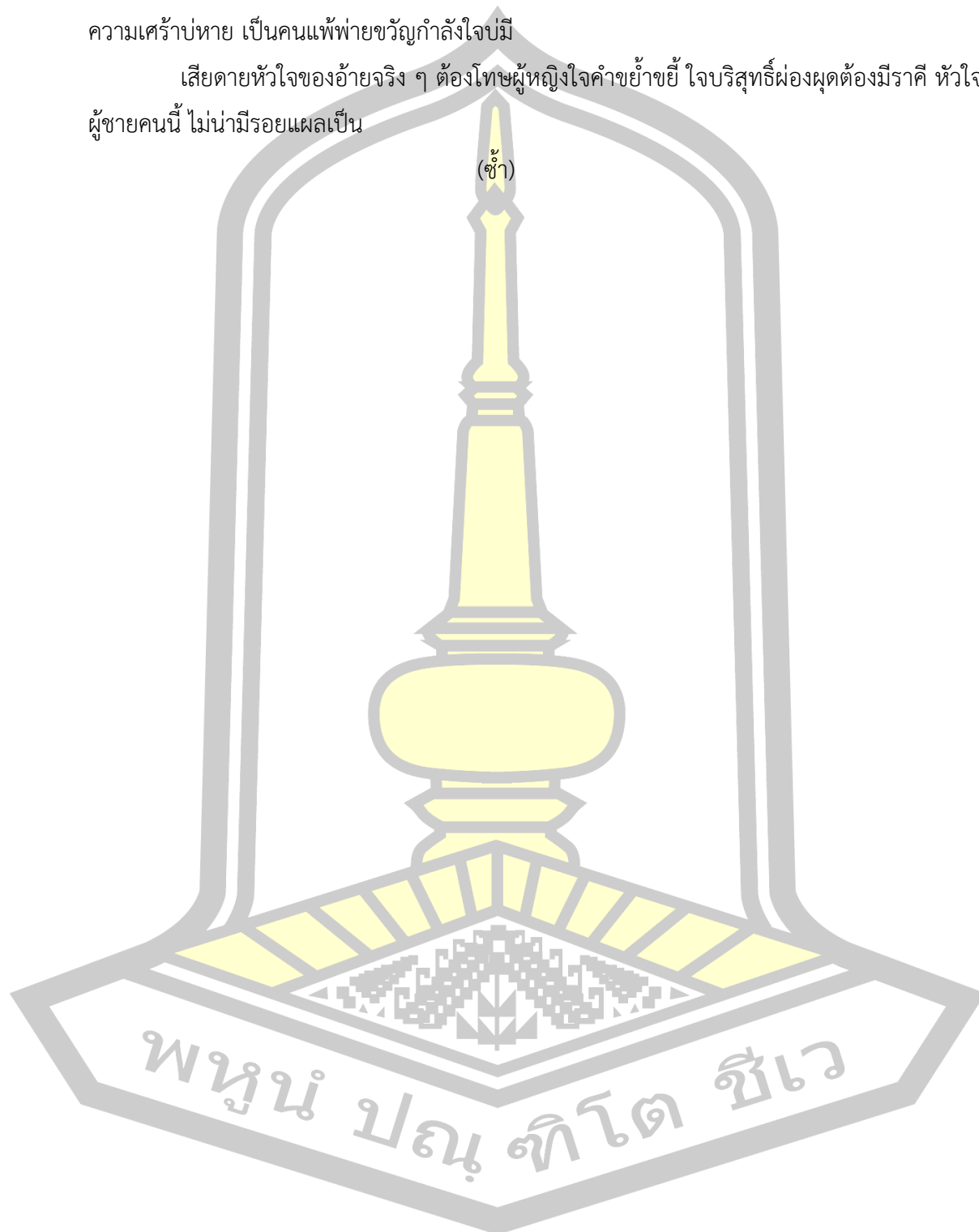
เสียดายหัวใจของอ้ายหลายเด ที่หลงทุ่มเทให้กับคนบ่มีหัวใจ เสียดายความรักภักดี ที่เคยมี
ให้ คินวันที่มันผ่านไป สุดแสนเสียดายเวลา

สู้ทนทำงานสร้างเนื้อสร้างตัว บ่เคยเมามัวเตรียมตัวรอวันวิวาห์ แต่เธอนั้นเล่าบ่เอาใจใส่
สัญญา ปล่อยตัวปล่อยใจไร้ค่า บ่เคยซำหน้าผู้ชาย

ความหวังเรื่อ่าพึ่งพิงหมดแล้วหนอ ชีวิตที่ก่อแต่ก็มาพังทลาย หันหน้าหาเหล่า สร้างเม
 ความเศร้าร้าย เป็นคนแพ้วายขวัญกำลังใจบมี

เสียดายหัวใจของอ้ายจริง ๆ ต้องโทษผู้หญิงใจค้าย้ายี้ ใจบริสุทธิ์ผ่องผุดต้องมีราศี หัวใจ
 ผู้ชายคนนี้ ไม่น่ามีรอยแผลเป็น

วิธีปฏิบัติทางการแสดงสด ชุดที่ 9

1. เพลงพ่อของแผ่นดิน (รวมศิลปิน)

จากฟ้ามาดินสู่ถิ่นสยาม	พระทรงงดงามเหนือสิ่งใด
คือพระบิดาประชาชาติไทย	เพชรน้ำหนึ่งในใจไทยทุกคน
เป็นจอมกษัตริย์รัตนโกสินทร์	พ่อของแผ่นดินของไทยทุกคน
พระบารมีปกเกล้าสากล	พระอุทิศตนอย่างหนักทั่วไทย
สมเด็จพระภูมิพลอดุลยเดช	ไทยทั้งประเทศเป็นศูนย์รวมใจ
พระทรงสร้างสรรค์เส้นทางสร้างไทย	เหน้อยพระวรกายแค้ไหนยอมทน
จากฟ้าสู่ดินสู่ถิ่นสยาม	ทั่วทุกเขตคามชาวไทยทุกคน
สรรเสริญบารมีภักดีทั่วทุกตัวตน	พ่อของปวงชนพ่อของแผ่นดิน

(ซ้ำ)

2. เพลงผู้สาวเฒ่า (นกน้อย อุไรพร)

เป็นสาวจนเฒ่าบ่มีไผเอาเป็นเมีย มีบ่าวสำน่อยมาเพี้ยมาอะแล้วกะไป มักไผกะหลุยบ่มีคน
จริงใจเกิดโดนจนว่าเลยวัย ผู้ใดกะท้วงหว่าเฒ่า

เด็กน้อยเอ็นแม่ อายแท้อยากอายุเจ้าของ เมื่อมีหนุ่มมอง มันเงินเหลือเกินหนอเรา
กะฮู้ยุดอกหว่าเขาสีลอลกลงเฮา ออกอัยหัวอกสาวเฒ่าซ้ำแล้วซ้ำเล่าซ้ำใจ

มีบ่าวสำน่อยมาออกตามาออยให้เพลิน หว่าอยากได้เงินเอาไปดาวนมอเตอร์ไซด์ ย้อนหว่า
ฮักเขาสีเอาถ่อได้กะให้ ได้แล้วบ่เห็นฮอดไหง หาคนจริงใจบ่มี

สาวเอยสาวเฒ่าบ่อยากเว้าสิตนเจ้าของ ผิดหวังซ้ำสองซ้ำสามอยู่พอสสำนี้ บ่าวมอเตอร์
ไซด์ เขากะไปมิดหมี่ ปล่อยให้อีเฒ่านี้ ใช้หนี้ค่างวดสุเตือน

(ซ้ำ)

3. หัวอกเมียบักเฒ่า (นกน้อย อุไรพร)

จักสิให้สิหัว ได้ข่าวผัวผิดหวังซ้ำเฒ่า หลอยเมียไปจีบผู้สาว ถึกเขาหลอกต้มจนเปื่อย
เมียผู้อยู่เฮือนทั้งเคียดทั้งห้วง ฟังข่าวแล้วเหมื่อย ประพฤติแบบนี้อยู่เรื่อย จมให้จนเหมื่อยกะเป็น
คือเก่า

หลอยเงินเมียให้สาวไปเช่าห้องให้เขาอยู่ ฟังแล้วมันหน้าอดสู อีหนูแอบซ่อนผู้ป่าว เหวตาม
ทันนอสมพื้นมึงบ่มีกเต่า สีป่าถึมกะละแมน่ผิวเฮา เจ็บปานไฟเผาก็ต้องเฮียวยา

นี่แหละเขาหว่าคนหนึ่งหนามันตายบ่หลาย ถึกผู้สาวสำน่อยลอคกราบ ยังกลับหลอยไป
เสาะหา ทุ่มเงินอ้อนสาวลูกเมียอยู่บ้านกินข้าวบ่ยน้ำตา เมื่อเช้าชมชานกลับมา หัวอกรรยาบ่อาจ
แซเขื่อน

จักสิให้สิหัว ได้ข่าวมัวผิดหวังซ้ำเฒ่า ไปใส่ได้ยีนคนเว้าหัวขวนผิวเฮา เหมดปีเหมดเดือน
หวานอมขมกลืน เจ็บก็ต้องฝืนให้นอนร่วมเฮื่อน ยามผิวไปมีข่าวเปื้อน เมียผู้อยู่เฮื่อนมันแค้นพอตาย
ยามมัวไปมีข่าวเปื้อน เมียผู้อยู่เฮื่อนมันแค้นพอตาย

4. เพลงฟังลำคิดฮอดอ้าย (นกน้อย อุไรพร)

ฟังเพลงสตริง ลืมหมอลำซิ่งแล้วบ้อ ยามไกลจำได้บ่นื้อ คนรอดด้วยใจฮักแพง เคยฟังลำ
ร่วมคีน นั่งสาตร่วมฝืนเหมดคีนซอดแจ้ง สาวนาทำอ้ายแหล่งๆ คิดฮอดแสง ๆ เมื่อยามฟังลำ

ลืมกขาขาวผมยาว ๆ ผู้สาวลำซิ่ง แล้วบ้อผู้ป่าวสตริงเมื่อไปพักฟังเมืองกรุง จากบ้านเอา
ไปลืมไล ใจสาวบ้านทุ่ง ลืมตำหมากหุ้ง ไปหลงจิ้มจุ่มแล้วบ้อ

จำได้บ่หนอ คนรอเมื่อคีนฟังลำ ปูสานนึ่งนำหมอลำสอยแซวหัวร่อ ลำหมู่ลำซิ่งงานบุญ
บ้านได้ไปรอ คู่บุญบ่หลอคนแซวเมื่อเห็นหน้าเรา

เย็นลมหนาวทอดเสื้อแขนยาวให้ห่ม เลาะซื้อถั่วต้ม ส้มตำเผ็ดกินได้ลมหนาว ลำแต่ยถูกใจ
ปอนเงินให้เหรียญสิบเบงค์ขาว ยามวินเหล้าขาวซุมผู้ป่าวเด่นหน้าเวที

แต่มาปีนี้บ่มีอ้ายเป็นคู่กัน ไปฟังหมอลำน้องคินนำแต่อ้ายคนดี พระเอกลำล่องโศก
เป็นกลอนใจออนใจหวี นิ่งหน้าเวทีบ่มีอ้ายใจน้องเหงา ๆ

ลืมกขาขาว ยมยาว ๆ ผู้สาวลำซิ่ง ไปหลงมนต์เพลงสตริง ลืมทางกลับมาบ้านเรา
ฝากคำพร่ำวอนผ่านลำกลอนอ้อนสายลมหนาว น้องคอยอ้ายอยู่บ้านเฮา คิดฮอดผู้ป่าวเมื่อคราวฟัง
ลำ น้องคอยอ้ายอยู่บ้านเฮา คิดฮอดผู้ป่าว เมื่อคราวฟังลำ

5. เพลงคู่หวานบ้านใกล้ (นกน้อย อุไรพร)

บ่ได้อัจฉาแต่ว่าอยากเป็นคือเขา คู่หวานใกล้ๆ บ้านเรา ดูเขาช่างมีสุขใจ เว้าจาอิมหัวนึ่ง
ข้างรั้วก็พอรู้ได้ ยามว่างซบพิงอิงไหล่ มองไปเห็นเขาหยอกกัน

บ่เคยแปรผันเขาให้เกียรติกันเสมอ ได้เถียงบ่มีให้เจอ สุขช้อย่างนี้มานาน แพนผลอ บ่หาย
ต่างฝ่ายก็จึ่งเชื่อมั่น นี่คือคู่ครองแห่งฝัน ที่ใจน้องคอยมันหมาย

วันรักมอบดอกไม้ ปีใหม่ก็ให้ของขวัญ วันเกิดชวนเพื่อนสังสรรค์ จัดงานแย่งกันจองไม้ค่อมองดูคู่เขาอดคิดถึงคู่เราไม่ได้ บ่เฒ่าอยู่กันไป เป็นได้อย่างเขาบ่หนา

บ่ได้อิฉฉาแต่ว่าอยากเป็นคือเขา คู่หวานข้าง ๆ บ้านเรา มองเขาด้วยใจศรัทธา อยากให้อ้ายมาเห็น แล้วจับประเด็นดูว่า สองเราแน่นเข้าวิวาท์ สิหวานดั่งข้างบ้านบ่

6. ผู้กองหน้าฮ้าน (ลูกแพร อุไรพร)

(ร้อง) มีงานบ้านได้ข่อยกะไปเที่ยวเป็นประจำ เขามีหมอลำตอนหัวค่ำยื่นคุ่มหน้าฮ้าน บ่แม่นตำรวจบ่ได้เป็นทหาร ไม่ได้รับราชการแต่คนอื่นว่าผู้กอง

เด็ก ๆ มาลีลาเริ่มออก ยกเหล่ากรอก ละอมกลืน อมกลืน แข่ง ๆ โช้เมาอยู่เบ็ดคีน บ่สนคนอื่นหน้าด้านเฮาคุ่ม

ชุมคนฟังกะเทิงบ้อยเทิงดำ บักผีบักท่า บ่เป็นหยั่งข่อยบ่ได้ยิน เหล้าเข้าปากมีแต่ เซกบ่วิน ฟ้อนดินไหงกีน ๆ อยู่หน้าเวทีหมอลำ

(ลำ) บ่ออนซอนซ่า คำคนสิหว่า บ่ออนซอนซ่า คำคนอิหว่า รน ๆ มาละเหล่าขาว แข่งโช้ โมโห่ก้องอยู่งาน มั่วหน้าฮ้านบ่ได้ตั้งนาไฟ เรื่องนีสัยเกระกะหวาโตพอได้

(ร้อง) ไปเที่ยวงานได้กะถึกแต่หมู่ชาติ โช้ขาดได้ที่ อยู่หน้าเวทีบ่ย่านไฟ ออกอาการ ไวยวยคือโตนี้ใหญ่ บ่โดนเขาหมั่นไส้ เก็บกองไว้เกือกขี้ดิน

ผู้กองเฮีย ผู้กองหน้าฮ้านถึกเขาตีมาจนค้ำ ถึกเหยียบมาจนชิน งานได้งานนั้นเลือดหัว ต้องไหลริน บางครั้งหลับคาตริ้น เอ็นบ่ได้ยินไปพื้นโรงบาล

เบ็งบาดแผลเทิงหัวฮอยแก้วฮอยขวด ขอบหาความเจ็บปวด จนได้อยู่ในงาน ตำแหน่งผู้กอง ผู้กอง ผู้กองหน้าฮ้าน เลียงบ้อยดำจากชาวบ้านนั้นแหละคือคำอวยพร

(ลำ) จักฮอยค้อนฮอยหวานเขาหย่อง จักฮอยค้อนฮอยหวานเขาหย่อง พอก่องจ่องขันบ่ได้ แข่งโช้ คือโตนั้นเก่งหลาย หนาย ๆ อ้าย ชันเมาแหนสิมโต ฮ้องโว ๆ เสียงดัง สั่งแต่หมอลำเต้ย สั่งแต่หมอลำเต้ย อย้อล่ำเต้ย หมอลำเต้ย

7. หนุ่มศรีสะเกษ (ลูกแพร อุไรพร)

หนุ่มศรีสะเกษภาษาเว้าก้วน ๆ ฟังแล้วบ่ม่วนคำเว้าก้วน ๆ ไป ๆ ได้ ๆ เฮ้า ๆ สำเนียง บ่หวานบาดใจ จนบ่มีไผ่อยากได้อาไปเอ็ดแนว

ต้าย ๆ กูต้าย เป็นตาอยากอ้ายแท้ ๆ สาว ๆ บ่แลจักสิเฮ็ดจั่งได้แล้ว บัดยามผิตหวัง มานั่งก้อส่อป่านแมว มักไผ่กะแล้วแนวคนรูปบ่หล่อ

อ้ายหากหว่าเขาสีหาทางน้อค หนุ่มเพลงรือคคนทันสมัย ไ้อ้มยาว มาจากเมืองไกล
หัวสพาย ขวนน่องเที้ยวบาร์ พ้อหนุ่นนา เบะหน้าเมินหนี บอกรือกรือไกลกันหนักหนา สาวซาร็อค
ฟิ่งเพิ่นเอ็นฉายา บาดเสียน้ำตา จ้งหันกลับมาฟิ่งลำ

(ลำ) ซ้ำใจเจ้า แต่มันเจ็บใจพี คนที่มีฮักแท้ ฮักแท้ แคร้เจ้าทุกยาม เป็นคือหมอ อยู่ประจำ
บ้านนา เห็นเจ้าเข้ามา อ้ายบ่ซำเติมดอก เตรียมผ้าขาวม้า ซับน้ำตาซาร็อค ป้อนข้าว ในดอกแทน
ก้อนพรนพราย

(ร้อง) ขอปลอบใจ ด้วยลายพินแค้น กีตาร์ออร์แกน แทนน้ำตาที่ไหล ฟ้อนหน้าฮ้าน ยามมี
งานกับอ้าย ให้แจ้งสูงใส บ้อมคริมคือผับ บ่ลี้กลับให้หลอยจับหลอยบาย แจ้งคือใจอ้ายนี้ แหละครับ
สาวรือคซำ อ้ายยินดีต้อนรับ ถ้าหากเจ้ากลับ ลือสาซอ้อมใจ

(ลำ) ยอมรับได้ รักษาใจทุกอย่าง ขอแต่นางเชื่ออ้าย เชื่ออ้าย ปติเรื่องผ่านมา มานอนเถียง
นา กินปลาจำจ้าว ฟิ่งเสียงโฮแซว เขียดอ้อมไม้เขียดจะนา ผู้ใดลืมเจ้า ให้ฟ้าวลิมเขาสา หยุดเซ็ดน้ำตา
ผู้สาวนาซาร็อค

10. รอรักจากสาวเวียง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

เจ้าช่างงามเด่นบุญพืมาเห็นเนื้อทอง งามหลายเต้สาวฟากของ ผึ้งนครเวียงจันทร์ ช่างงาม
ผุดผาดบาดตา โสภาลาววัลย์ คติน่าจันใจไหวหวั่น ได้ฮู้จักกันแสงคิดฮอดหลาย

น้องโขว่สายเดี่ยว ซ้ำมฝิ่งมาเที่ยวชมงาน มาร่วมบุญร่วมทาน นมัสการหลวงพ้อ พระใส
บุญประจำปี ลือเลื่องที่เมืองหนองคาย ตราตรึงซึ่งหัวใจอ้าย ก่อนกลับไปยังให้เบอร์โทร

เจ้าโบกมือลา ยังทิ้งเยื่อใยหัวใจอ้ายหวั่น นับจากหันหลังให้กัน ทุกวันฝันหาคนโก้ สีสู้บ่น้อ
หนุ่มไทยคิดฮอดพาโล ทุกคืนทุกวันเฝ้าโทร โทรหาอยากพ้อหน้าเจ้า

เจ้าช่างงามเด่น ยิ่งกว่าจันทร์เพ็ญแม่ลาวเวียง บ่ได้เห็นหน้าได้ยินแต่เสียง ย้านแต่สาวเวียง
บ่คือคำเว้า สีทาอยู่หนี ทุกปีอยู่งานหม่องเก่า ออย่าตัวอ้ายเดือนงเยาว์ ออย่าให้อ้ายเหงาเศร้าใจ
ตายก่อน

11. กองบวชคนยาก (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

กองบวชคนยาก ของนาคนจนต้อยต่ำ บ่มีดนตรีหมอลำมาฉลองคือเฟิ่นดอกเด เสีนหลัง
น้อยๆ เสริมไม้ยูคาทำท่าสิเพ มีเพียงคาราโอเกะ ให้เพื่อนฮาเฮ ฉลองกองบุญ

บ่ให้มีเหล้า บ่ได้ล้มจ้วคั่วไก่ เมื่อบวชบ่อยากทำลาย จุดมุ่งหมายคือได้แทนคุณ ขอทำ หน้าที
ของลูกผู้ชายให้สุขสมบุญ ใให้ใช้ผ้าเหลืองค้ำจุน แทนคุณบิทรมารดา

อำนาจทรงผมและกางเกงยีนส์ โอโหสิกรรมให้สิ่งของที่ล่วงเกินกายและวาจา กองบวช ปีใหญ่ แต่ก็สุขใจอึมในศรัทธา เห็นพ่อแม่ยิ้มเต็มหน้า นาคกลั่นน้ำตาบ่ไหว

กองบวชคนยากของนาคคนจนต้อยต่ำ ขอบคุณหลายเคื้อคนงาม ช่วยอุ้มหมอนตอนแห่ด้วยกัน สิ่งที่เคยทำ อ้ายบวชสึกมาจั่งว่ากันใหม่ ผากดูแลแม่พ่อรออ้าย ระหว่างห่มใจอยู่ในร่มอาราม

12. เพลงร้องไห้ในห้องอัด (คำมอด พรขุนเดช)

หนุ่มเสียงสางเมืองราชสีมา จากบ้านนำมาอยู่วงเสียงอีสาน ผู้คนเยาะเย้ยว่าเรา
ทะเยอทะยาน อยากรแต่จะดังไม่ดูสังขารตัวเอง

ก่อนจากมาสัญญาแม่ ลูกตั้งใจแน่วแน่ จะต้องเป็นนักร้องเพลง คอยเปิดทีวีดูหน้าลูกชาย
คนเก่ง จะร้องบรรเลงบทเพลงให้ดังกังวาน

แม่ทำนาอยู่บ้านคนเดียว ลูกมาเที่ยวไล่จับความฝัน กำลังอัดเสียงข่าวร้ายก็ทำลายฝัน แม่
สิ้นชีวิตวัน ไม่ทันฟังเพลงลูกชาย

นั่งร้องไห้อยู่ในห้องอัด ลูกไม่อาจโด่งดังได้ ก่อนแม่ตาย โอ้วแม่จ๋า ปานนี้แม่อยู่ที่ใด เพลงนี้
ลูกขอมอบไปให้ดวงวิญญาณของแม่

(ซำ)

13. เพลงอาภาพร (คำมอด พรขุนเดช)

พี่มาตามหาน้องอาภาพร เธอจากบ้านนาป่าดอน นครศรีวิไลซ์ เจ้าเปื้อนทำนา จากมาร้อง
เพลงกับไฟ เอาดีทางนี้ให้ได้ ใฝ่ฝันเป็นศิลปิน

เฝ้าจอทีวีแต่เช้าจนเย็น เปิดวิทยุเอเอ็ม เอฟเอ็มบ่เคยได้ยิน เพื่อนบ้านนินทา มองด้วย
สายตาหยามหมิ่น พี่อายุแทบแทรกแผ่นดิน จึงตัดสินใจมาตาม

เจอน้องอาภาพรของพี่ ร้องเพลงอยู่บนเวที สวมชุดราตรีวาบหวม พอร้องเพลงจบ
ก็มีบ่คอยมาตาม ไปนั่งให้แขกกลวงลามลูกคำตามอำเภอใจ

สุดท้ายเขาชวนน้องขึ้นสวรรค์ ติสองปิดห้องอาหาร เขาหัวอาภาพรไป เธอหลอกลวงพี่จะมี
ผลงานไว ๆ นักร้องสังกัดค่ายไหน บันทึกลงเสียงในโรงแรม

(ซำ)

14. เพลงกบกินเดือน (คำมอด พรชุนเดช)

เดือนถูกกลืนเมื่อคืนฟังลำ แพนอายคนงามถูกทำให้ใจลิ้มเดือน ผู้บ่าวผ้าป่านั่งชบช่วง
กบกินเดือน บ่นานฮักอายก็เลือนเหมือนเดือนถูกกบกลืนหาย

ใจเจ้าดำไม่จำคำหวาน คุยไต่เงาจันทร์ ก่อนนั้นสัญญามากมาย หลังบุญผ้าป่า เจ้าลาอาย
ตามเขาไป คำว่าเจ้าลิ้มง่ายตาย ว่าใจฮักไม่ลิ้มเลือน

กบกินเดือนเคาะกะโหลกกะลา ก็คล้าย ความซำกินใจอะไรเคาะก็คงบ่เคลื่อน ฮักอาย มีดดำ
เหมือนยามที่กบกินเดือน ใจซำก็มีน้ำตาเปื้อน ก็เดือนกบก็เลือนหาย

เดือนจำเดือนช่วยเดือนใจสาว หากมั่นว่าเขา เปื่อเจ้ากลืนแล้วคาย ให้กลับบ้านเฮา
มามองแสงจันทร์ยวนใจ กลับมาช่วยตีกลองไล่ เมื่อใดที่กบกินเดือน

(ซ้ำ)

วิธีปฏิบัติกิจการแสดงสด ชุดที่ 10

1. เพลงพ่อของแผ่นดิน (รวมศิลปิน)

จากฟ้ามาดินสู่ถิ่นสยาม	พระทรงงดงามเหนือสิ่งใด
คือพระบิดาประชาชาติไทย	เพชรน้ำหนึ่งในใจไทยทุกคน
เป็นจอมกษัตริย์รัตนโกสินทร์	พ่อของแผ่นดินของไทยทุกคน
พระบารมีปกเกล้าสากล	พระอุทิศตนอย่างหนักทั่วไทย
สมเด็จพระภูมิพลอดุลยเดช	ไทยทั้งประเทศเป็นศูนย์รวมใจ
พระทรงสร้างสรรค์เส้นทางสร้างไทย	เหนือพระวรกายแค้ไหนยอมทน
จากฟ้าสู่ดินสู่ถิ่นสยาม	ทั่วทุกเขตคามชาวไทยทุกคน
สรรเสริญบารมีภักดีทั่วทุกตัวตน	พ่อของปวงชนพ่อของแผ่นดิน

(ซ้ำ)

2. เพลงยังฮักยังคอย (นกน้อย อุไรพร)

อยากบอกดั่งดั่งว่ายังเฝ้าคอย คิดนำจ้อย ๆ ถึงอายหลุดลอยไปนาน ได้พบได้ฮักแต่อกหัก
ก่อนได้แต่งงาน เมื่อมีเขามากางกั้น สวรรค์ไหน้องรับกรรม
อายจากไปทำหน้าที่แฟนเขา น้องเบ็ดความเว้า เจ็บเหงาก็ยอมทำตาม ถึงตัวห่างหาย
หลีกทางให้อายมีสุขล้า บ่ได้เป็นผู้ยุ่นำ แต่ยังฮักยังค้ำคางใจ
เป็นจิ้งใต้พ้อไผะพลอยถามข่าว ลูกชายลูกสาวเพิ่นเข้าโรงเรียนแล้วไป บ่ฮู้คือกันเป็นหยัง
จังลืมนบ่ได้ หั่ง ๆ ที่รู้แกใจว่าสายไปแล้วทุกอย่าง
อยากเล่าให้ฟังว่ายังเฝ้าคอย ความสุขเล็กน้อย คือได้คิดฮอดความหลัง บ่คิดแย่งเขา
เพียงแต่อยากเว้าให้ฟัง ว่าคนที่เป็นความหลัง ทุกวันยังฮักยังคอย

3. เบอร์ไหนกันแน่ (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) เจ้าผู้เพิ่นคนไค เฮียส่ำบายตีบ้อ เล็ก ๆ หล่อ ๆ หลบมาพ้อละซั้งใจ พ้อคนตาหวาน
เอี่ยม ไข่เบอร์เดิมอยู่หรือเปล่า เบอร์อายเบอร์เก่า น้องลืมน้มน้เอาไว้
เขาเป็นไหงกะเจอจะกันด้ามเถี่ย ย้านพีเสี่ย เปลี่ยนมาใช้เบอร์ใหม่ แต่ก่อนนี้เด้อเฮียไข่เบอร์
ศูนย์หนึ่ง เมื่อถักทวงหนี่ ละเฮียไข่เบอร์ศูนย์ไหน ที่ถามเพราะมีความสนใจ หาเบอร์ไว้ เพื่อหัวใจว่าง
เปล่า บัดหาน้องเหงา ๆ สี้ได้กดหาเฮีย

(ลำ) ปีกลายนั้น ชุ่มน่องเจาะกันกับพี จนป็นี่จ้งเห็นกันอีกเพื่อ ชั้นกุศลบ่เกื้อ บ่เกื้อไสสิดได้
พบกัน จากมือนั้นยันมาถึงมือนี่ กะปึกว่ากับเสริม ๆ พีใช้มือถือเบอร์เดิมอยู่บ้อละหนาละญาอ้าย

(ร้อง) โอ้ละพ่อหน้าตาคน ๆ น่องนี้หลงนิยมรักใคร่ ถ้าพ่อแก้มละไมไม หมอแค้นหมอลำ
แต่ก่อนอื่นนั้นเด้ออยากได้เบอร์อีกจักหน่อย บัดหาน้องหงอย ๆ สิดี้ได้หลอยชะโหลถึงกัน ดวงบ่หาวคือ
ทำตาปริบ ๆ ถ้าไม่กลัวเมียถีบควรวเอาเบอร์สื่อสาร มาแลกกันเถอะ เฮาแลกเบอร์กันเถอะ สองเรานี้
เหมาะควรติดต่อกุ้ยกัน เว้านำหลาย แสงอยากได้จ้ง ๆ แหม่นสิดี้ให้สิดี้เม้มไว้ฉับพลัน สิดี้เป็นเบอร์
สำคัญระดับตำอิตตตำก่อ

(ลำ) เจอะจ้อจ้อ จ้อจ้อ กำหนดการบ่ได้เกี่ยว มาเจอะจ้อ ๆ กำหนดการบ่ได้เกี่ยว พีคนเดียว
แหละจ้าเห็นแล้วอั้งสะออน ชั้นแหม่นน่องบ่อยากชูงูช่อนจ้างกะบ่ถามเถิง เบอร์มือถือของพ่อ
ตาหวานเถิง นั้นแหม่นเบอร์อียังแน่

4. เพลงคานทองจองตัว (นกน้อย อุไรพร)

ทำอ้ายจนหมอง คานทองก็เลยจองตัว จักสิดี้ได้ผัวนำหมูป่นเาะเพื่อนแซว หมูรุ่นเดียวกัน
เขาแต่งงานหนีจากเบ็ดแล้ว คิดมาใจแป้วจิบแล้วอ้ายบ่มาขอ อ้ายฮู้บ่หนอน้องถีกอพี่นาค่า คนที่เจ้า
หาบ่แหม่นเขาหนีป่าแล้วบ้อ ตัดสินใจสา ถ้าหากมีผู้มาขอฟังคำแม่พ่อแล้วน้องยิ่งทรมาณ

ขึ้นคานผู้ใดกะย่านเต้ออ้าย หากมีเยื่อใยให้ฟ้าวมาขออย่านาน หรือมีใหม่แล้ว ก็บอกให้ ทำ
ใจทัน ออกหักตีกว่าขึ้นคาน น่องย่านบ่มีเจ้าของ

ถ้าอ้ายจนท้อ คานทองก็เลยจองใจ แยกแวนยามได้ ตกใจจนบ่อยากมอง อย่าหลอกให้รอ
จนเสียหลัก แล้วหักอกน้อง อ้ายมัวแต่จ้องน่องย่านคานทองจองตัว

ถ้าอ้ายจนท้อ คานทองก็เลยจองใจ แยกแวนยามได้ ตกใจจนบ่อยากมอง อย่าหลอกให้รอ
จนเสียหลัก แล้วหักอกน้อง จดๆ จ้องๆ น่องย่านคานทองจองตัว

5. สาวจำปา (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) ปีนี้ฝนดีแต่ไม่มีพี่ช่วยทำนา หนีจากสาวชื่อจำปา หนุ่มบ้านนาช่างกล้าหลอกกัน พี่ทิ้ง
น้องไปเคยคิดบ้างไหมลูกพ่อกำนัน น้องคิดถึงพี่บุญจันทร์จนไม่มีอัน ทำไรทำนา

สาวนาหลงคอย ใจล่องลอยเมื่อยามฝนโปรย ได้ยินฟ้าร้องโอดโอยเหมือน ถูกโบยด้วยไม้
หาบกล้า ปีนี้ฝนดี ไหงพี่ไม่ย้อนกลับมาทำนา จะได้ข่าวคราวสาวจำปา ทำตามสัญญาก่อนพี่จากไป

(ลำ) จ้งได้คือจ้งโลสิมถิม โอัยสิมถิมสาวอีสานบ้านท่ง ละเต้พี่ชายเอ้ย เอ้ยพี่ บุญจันทร์
บ่ไค้งบ่ค้ำมากำแกวเฮา

พี่จำ พี่จำ พี่สั่งกล้าเป็นก้าว ลืมชู้เก่าแฟนเดิม เคยส่งเสริมกันมา พี่ปล่อยจำปานี้ใจแป้ว
ใจแป้วย้อนอายชายแก้วบ้าน แก้วบ้าน พี่บุญจันทร์เอ็นสั่งน้องเจ้าคิงบาง เอ้ยย่านแต่ตกลุมอ้าง พี่ย่าน
แต่อ้าง ทั้งพี่ได้ดอกแต่งงาน ละเจ้าผู้แก้มป็นหัวน้ ลูกชายกำฉั้นใจดำได้

(ร้อง) ปีนี้ฝนดีแต่ไม่มีพี่ทิดบุญจันทร์ จำปาร้องให้ทุกวัน ออกเป็นหมันและแสนห่างเห ฝนมา
ฟ้าหม่นคนที่เรารักก็ช่างเกร สงสารตัวเองหลายเด แฟนไม่กลับมาจำปาปวดใจ

(ลำ) เหนื่อยหน่ายแท้ละได้ ญาอายบ่แลเหลียว เกี้ยวบุญจันทร์คนเดียวเอ็ดให้นางโดนเอ้ย
ฝนเอ้ย เอ้ยฝนฟ้าสว่างมาตกลมาสัง เหมือนน้ำตาคนหลัง สาวจำปาผิตหวังนังเอ็ดหน้าซ้อยม้อย
ซ้อยม้อย น้ำต่าย้อยอยู่หว่างโพน ละปานหว่าน้ำล้นลีไหลลงลำเจ้าชีเอย

6. เพลงเอาบ่อยู่แล้ว (ลูกแพร อุไรพร)

ไอ้เงยเวย์ดินด่าวด่าวโยกหน้าโยกหลัง เสียงเพลงดั่งสายสะโพกโยกไปมา ไฟแสงสีเ้ายาวน
งามตา เธอดีมีสุราเฮฮาเสียงดัง

ปานนี้เขาเจ้าสุนแล้วหนอนาง เดินกางจาง กางจาง จักหว่าหยังเป็นหยัง อยู่ในเทศทำเช็กซี
มีสุขจัง บ่คิดหยังในโลก โลกสายแอว

เดินสะบัดผมพ้อคารมให้สุด ๆ ใครก็หยุดสุดฉันไม่อยู่แล้ว สาวยุคใหม่เขาเอ็ดได้ชู้ชุนว
ชน ๆ แก้วดีมีเหล่าให้เร้าใจ เอาความสาวอวดกันฉันก็เดิน เบ็งบั้นท้าย นำหลงไหล แจกความสาว
ให้กับชายทั่ว ๆ ไป ถ้าพอใจฉันยอมให้ร่วมหลับนอน ฉันให้ร่วมหลับนอน

เขาห่อกันเหมือนแพชั้นตะวันตก ลงนรกขึ้นสวรรค์บ่ออนซอน สาย ๆ เอว เอี้ยวเอี้ยว ยกมือ
สลอน เเท็งดินเท็งหอนซักตายกะบังผ่อง

เอาบ่อยู่แล้วไอ้ยเอาบ่อยู่แล้ว ยก ๆ แก้วหว่าเดินดื้อ เดินดอง อีเหล่าอีนางพากันลืมหีตคอง
ถ้าพ่อแม่บ่อยู่เวย์เวย์เวย์

7. เพลงวันทูลอ้อนแฟน (ลูกแพร อุไรพร)

อะไหล่น้ำสาวกินข้าวแล้วบ่ เสียงไผ่จำได้บ่บ่ คนไม่หล่อแต่ก็ใจเดิม บ่ค่อยโทรหาย้อนหว่าบ่
มีเงินเดิม แต่ความฮักอ้ายยังเพิ่ม เติมใจให้เจ้าทุกวัน

โทษเด้อตาทหวานเวียกงานหยุ่งบ่ หากโทรมาทวนละก็ อ้ายต้องขออภัย แจ่มจันทร์ บ่เห็น
โทรไปหรือไม่เคยคิดฮอดกัน บ่เจอหน้าเธอหลายวัน จั่งได้ซำบายตีบ

ซื้อบัตรเติมเงินโทรมาเยี่ยมยามถามใจ บ่โทรหาอ้าย ขอเพียงรับสายก็พอ ได้ยินแต่เสียง
แค่นี้ก็ดีแล้วหนอ มีแรงใจสู้งานต่อ วันหยุดเฮาค่อยพ้อพัน

อะโหล โอเค สำนั่นละเนาะ เอาไว้มือไต่เหมาะ ๆ อ้ายลือขอโทรคุยนาน ๆ จอบโทรหาเธอ
ตอนเจ้านายเพลอคือกัน คิดถึงอ้ายจึงสื่อสาร มาทางเครื่องวันทูล

8. เพลงผู้บ่าวบ้านนอก (ลูกแพร อุไรพร)

ไผหว่าผีบ้า สีหว่าจั้งไต่กะซาง กางเกงฮ้าง ๆ ฮูซอดโจ้งโป้งเจงเปง กะซาง หัวเขา เนาะเฮา
ละบ่แม่นักเลง เสือยี่ดสีดำตัวเก้ง ฮ่าเพลงอยู่ข้างเวที

บ่มาหาเรื่องชกตีหรือต่อยกับไผ ผู้บ่าวยุคใหม่ครั้นเครงฟังเพลงดี ๆ มิงงานหม่องไต่ขอไปจง
หน้าเวที โยกย้ายสายเอวเต็มที แม่เรื่องบ่มีกับไผ

บ้านนอกยุคใหม่หัวใจสดใสซาบซ่า ติดคลับติดบาร์ ยาบ้าบ่ขอเข้าใกล้ อย่างดีแค่เมา
แหวสาวนิตหน่อยเป็นไร ผู้สาวสำน่อยทั้งหลาย สนใจอ้ายบ่คนงาม

นี่คือหัวใจของชายบ้านนอกจน ๆ บ่มีไผสนไผสำจั้งไต่กะตาม ผู้บ่าวบ้านนี้แนวตีบ่ขอเลว
ทราม เพื่อแม่คนงามเบ็งแยงอ้ายแหงจักเทื่อ เพื่อแม่คนงามเบ็งแยงอ้ายแหงจักเทื่อ

(ซำ)

9. เพลงขอพรพระใส (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ลำ) ละขออย่ามีเวรต้อง สิ่งมัวหมองอย่ามาผ่าน ลูกอวนวานนบจ้อก้อขอพรเจ้าให้เบ็งแยง
ละสาธุ สาธุ สาธุเดื่อผู้ฮ้างให้แยงส่องประกายสี...องค์ผู้มีทรงฤทธิ์ขอวันทาขมาเจ้า ลูกมาวานหลาน
มาเผื่อองค์บรมกัมกราบใส บารมีพ่อพระใส ผู้ลือเลื่องกระเดื่องฟ้าเทพาไทให้สังพร หนุ่มหนองคายมา
ขออ้อนวอนพ้อให้น้ำชู ส่อยเอ็นดูชีวิตให้สุขซี อย่ามีฮ้อน

(ร้อง) กัมกราบวันทาธูปเทียนบูชาขอบารมี กราบลงสามที คุณความดีพ้องจกั่มครอง ช่วย
ดลบันดาลให้สุขสดใสพันภยันทั้งนอง เลื่องลือชื่อเสียงดังก้องไม่เป็นสองหรือเป็นรองใคร กับหนุ่มลุ่มลำ
น้ำโขง ยังซัดสนดั้นรนเรื่อยมา ลำบากนักหนาขอบุญญาหลวงพ่พระใส ปอยฝ้าย มาลัยพร พเนจร
จากบ้านมาไกล วันนี้พ้องจกัวยชัย ให้หนุ่มหนองคายนั้นจงเจริญ

(ร้อง) โอ้ยหนอนาง หนีจากบ้านป่าไผ่ป่านาหันหน้ามาเสียง มาใช้เสียงใสไมเค้ไผ่ร้องลำพ้อน
ใสแพน ยามยากแค้นแน่นอนอ้งในอก ตกระกำลำเค็ญบ่เห็นทางแจ้ง แวถึงบ้านอย่าววยวางบป่าปล่อย
ลูกยังคอยบารมีพ้อชี้นำยุบ่เซา วอนพ้อเจ้าชูส่งความหวังให้แพนพึงนำเอ็น

(ร้อง) ขอเชิญพ้องค์ทรงฤทธิ์ ที่สถิตมีงเมืองหนองคาย รูปเทียนมาลัยลูกอวนไหว้อย่าได้แซ
เขื่อน ทุกครั้งพ้องยังประเสริฐสุดเลอเลิศผู้คนลือเลื่อง ความดีพ้อศรีคูเมืองดั่งกระเดื่องดั่งไกลไม่เบา
องค์หลวงพ่พระใส วัดโพธิ์ชัยใกล้ไกลเขาลือ เป็นที่ยึดถือ ศูนย์รวมใจสองฝั่งไทยลาว รุ่งเรืองอยู่ริม

ฝั่งโขง หนุ่มหนองคายนั้นเคยพักเขา วันนี้เห็นลูกวอนเจ้าช่วยนำทางลูกข้างด้วยเทอญ

(ลำ) โอ้ยหนอนางความหวังพี่ ตามใจยังมีความหวังยังอยู่ บุญผลาที่มาส่งผู้ชูตำแหน่งเด้อ
อย่าให้เก้อ เขียร์แผนผลงาน หนุ่มอีสานเสียงดีให้หลังแนมกันบ้าง ปีนี้สร้างผลงานชุดใหม่ งามสดใส
เสียงอีสานนกล้อยคอยเจ้าเบิ่งแยง อย่าให้แก่งแสงส่องศรัทธา พ่อพระใส ให้นำผู้ พ่อพระใสให้ชูค้ำ

10. เพลงบุญคุณเวยลวย (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) ฐานะจนอายโดนเหยียดหยามมาก่อน ว่าเปิดสิทธิ์เห็นชาวอ่อนผู้สาว คนสวย แต่ว่า
วันนี้เหมือนว่าโชคอำนวย มีสาวคนสวยเจ้าหันมาใส่เวยลวย เป็นบุญตาได้เห็นมากกว่าชาวอ่อน หน้า
ท้องแบนขาวจ่อผ่อง เห็นแล้วใจอายสรว้อย ผู้ใดลืมหว่าปากหมาหว่าบ่เรียบร้อย อ้ายคนต่ำด้อย
ขอขอบคุณเวยลวยหลาย ๆ เด้อ

(ลำ) อีหลีเด้อ อีหลีเด้อเห็นแล้วเปลอเบิ่งตาค้าง โอ้ยตาค้างอย่างสวนทาง อ้ายจอบเบิ่ง
แต่มือเหิงห้ามบ่ได้ บ่ได้อายตีอ้ายหว่าบ่ควรหว่าบ่ควร อายตีอ้ายหว่า บ่ควรเฮี้ยย่า ๆ ๆ ๆ

(ร้อง) สิ่งที่สูงนและมีจำนวนจำกัด น่องก็ยังอนุญาตให้คนทั่วไปได้มองเห็น ขอโทษหลาย ๆ
ที่อายมอมนานเกินความจำเป็น เป็นห่วงสะดือเนื้อเยื่อ อ้ายย่านมัน เป็นหวัดเป็นไอ เจ้ามีน้ำใจ
เปิดเผยผิวในร่มผ้า ให้มีชีวิตให้มีชีวา บำรุงสายตาผู้ยากไร้ บ่แมน่หวัง ล่วงเกินโฉมตรู ทางด้านจิตใจ
แค่มองพอเป็นกระษัย แสลงหัวใจคนโชคร้าย

(ลำ) บ่คิดบ่ฝัน บ่คิดบ่ฝัน ปาวแรงงานคืออ้าย คืออ้าย สาวคนไค่พื้นไกลห่าง เห็นนำทางกะ
อย่างเว้น อย่างเว้นคือเห็นอ้ายบ่แมน่คน บ่แมน่คน คือเห็นอ้ายบ่แมน่คน เฮี้ย ย่า ๆ ๆ ๆ

(ร้อง) โลกนี้คล้ายหม่น เพราะว่ามีคนอย่างเนื่อกลอย ขอขอบคุณสาว เวยลวย ที่เจ้า
เกื้อกูล ให้คนคืออ้ายได้เว้าโลกนี่ยังโสกา จิตใจให้ลืมปัญหา วันละเวลา ก็เกินพอ

(ลำ) ต้อยูนอ ต้อยูนอ แต่กะอยากขอเอาไว้ เอาไว้ อย่าเปิดหลายอ้ายเป็นห่วง ย่านคนใจบ่
กว้าง บ่กว้าง เขาปองร้ายระหว่างทาง ระหว่างทาง ปองร้ายระหว่างทางให้ระวังสาวเวยลวย
ให้ระวัง ให้ระวังสาวเวยลวยระวังเด้อ เฮี้ย ย่า ๆ ๆ ๆ ๆ

11. เพลงคลื่นรักใต้ต้นบักโก (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

บ้านนอกคอกต้อยมือถือซื้อมาเกือบหมื่น อยากรโทรหาแม่ขวัญยีน กะบ่มีคลื่น บ่มีเครื่องข่าย
เห็นบ่แหวไปนาให้เขาว่าทันสมัย อยากรคุยกับเจ้ายามไค่ สิจกมันขึ้นไปโทร

เสียงเจ้ารับสาย ถามอ้ายตอนนี้อยู่ไส ตอบว่าอยู่เทิงกกไม้ คืดฮอดเจ้าหลายอ้ายกะเลยโส
มดแดงหลาย ๆ กัดอ้ายไปแล้วหลายโต โทรจากปลายต้นบักโกถึงแฟน ที่อยู่แดนไกล

บ้านนาของเธอลาดยางบ่ทันมาฮอด คลื่นโทรศัพท์กะบอด คืดฮอดเจ้ามากรู้ใหม่ ชั้นอ้าย
โทรหา ให้มารับสายไว ๆ นีคือสัญญาหัวใจของอ้าย จักไกลสุดกู่

ให้เจ้าหลูโดน เว้าโดนป่ได้น้องหล่า มดแดงกัดแข่งกัดขา กัดในร่มผ้าหัวปูด หัวโป ยามเฮา
ห่างใจอย่าให้ได้แค่ฮะโหล คลื่นรักจากต้นบักโก จะโทรถามใจทุกวัน

12. เพลงขอโทษแทนเด้อ (คำมอด พรชุนเดช)

ขอโทษแทนเด้อ ขอโทษแทนเด้อ ยกโทษแทนเด้อ ยกโทษแทนเด้อ พี่ผิดไปคราวนี้คนตียก
โทษให้บ่ ที่ผิดปลั่งไปแล้วนื้ออ อู้บ่อ้ายเสียใจหลาย ก้าวเดินถลาลงเหว บ่ได้ตั้งใจ สู้ตั้งใจเอาไว้บ่ได้
หัวใจอ้ายเดินผิดทาง

มันไขว้มันเขวเสเพลอีหลีหนอใจ สู้ตั้งยังบ่ได้ ห้ามใจก็ห้ามบ่ฟัง เมื่อเธอคนนั้น ทำฉัน
ต้องเดินผิดทาง กลับมาหาคนเคียงข้าง เพียงหวังให้เธออภัย

ขอโทษแทนเด้อ ยกโทษแทนเด้อ ที่อ้ายมันเพลอ มันเพลอ เพลอตัวเพลอใจ อ้ายยอมรับผิด
คนตียอเธออภัย จะจำเอาไว้จนตาย จะไม่รักใคร่อีกแล้ว

ขอความปรานี คนตียอพอมีหวัง สองเฮาสีเดินร่วมทาง อีกครั้งได้บ่น้องแก้ว ลงโทษจั่งได้
ทุกอย่างอ้ายยอมให้แล้ว ขอเพียงให้เจ้าดวงแก้ว ยกโทษให้อ้ายแทนเด้อ

(ซำ)

13. เพลงหัวใจหน้ามีน (คำมอด พรชุนเดช)

หัวใจหน้ามีนขัดขึ้นไม่ฟังคำสั่ง ห้ามบ่เคยฟัง ยังตันทุรังรักเขา ขอบรณหาที่ อยู่ดี ๆ ก็ไม่เอา
เจ็บแล้วบ่จำนะเจ้า เจ็บแล้วบ่จำนะเจ้า ขอบหาหาเอามาไลหัว

เขาไม่รักเอ็ง เป็นหยิ่งจั่งเบิงบ่ออก หัวใจระจอกหน้าด้านเหมือนยางรถทัวร์ มันเสียเวลา
มันเปลืองน้ำตาเปลืองตัว เตือนเอ็งให้รู้สึกตัว เตือนเอ็งให้รู้สึกตัว แต่เอ็ง กะบ่เชื่อฟัง

หัวใจหน้ามีนขัดขึ้นจริง ๆ หัวใจหน้ามีนขัดขึ้นจริง ๆ ไร่เรื่องผู้หญิงบอกให้ระวัง ไร่เรื่อง
ผู้หญิงบอกให้ระวัง บอกว่าอย่ารักห้ามบ่เคยฟัง บอกว่าอย่ารักห้ามบ่เคยฟัง ถ้าเกิดผิดหวังจะทำยังไง

หน้าด้านหน้าทน บ่สนอหยิ่งทั้งสิ้น หน้าพรหมหน้าอินทร์หรือเทวดาหน้าไหน อีหยิ่งสิเกิด
กะให้มันเกิดลงไป ฮักเขาข้างเดียวก็ได้ ฮักเขาข้างเดียวก็ได้ ผู้ชายหัวใจหน้ามีน

(ซำ)

14. เพลงเงินเกลี้ยงเตียงหัก (คำมอด พรชุนเดช)

คนเคยร่วมเตียงนอนเคียงหันหน้าหากัน คนเคยร่วมฝืนหนูนหมอนเดียวกัน ไบเก่า หยอก
ล้อเคลียคลอคุยกันเบา ๆ ในวิมานบ้านเช่าสองเราเปรียบเป็นสวรรค์

พอที่ตงงานไม่นานเธอก็เปลี่ยนไป นอนหันหลังให้เหมือนคนไม่เข้าใจกัน ยามจนเธอบ่น
ประชดประชัน ข้าวปลาไม่กินด้วยกัน ไม่กลับบ้านเลยก็มี

พูดไม่ได้ไต่ก็ลำบาก อ้ายเหมือนกาฝากคอยเกาะกินแรงสตรี เมื่อมีเงินทอง แฟนก็ยกย่องว่า
ดี ยามเงินไม่มี เตียงนอนก็ร้อนเป็นไฟ

ความรักอับปางเมื่อนางขอแยกทางเดิน ปวดร้าวเหลือเกินวันที่เธอเดินจากไป ข้าวของ
ในห้องกระจุกกระจาย เงินเกลี้ยงเตียงหักสลาย รักพ่ายเพราะไม่มีเงิน

(ซ้ำ)

วิธีปฏิบัติทางการแสดงสด ชุดที่ 11

1. เพลงพ่อของแผ่นดิน (รวมศิลปิน)

จากฟ้ามาดินสู่ถิ่นสยาม	พระทรงงดงามเหนือสิ่งใด
คือพระบิดาประชาชาติไทย	เพชรน้ำหนึ่งในใจไทยทุกคน
เป็นจอมกษัตริย์รัตนโกสินทร์	พ่อของแผ่นดินของไทยทุกคน
พระบารมีปกเกล้าสากล	พระอุทิศตนอย่างหนักทั่วไทย
สมเด็จพระภูมิพลอดุลยเดช	ไทยทั้งประเทศเป็นศูนย์รวมใจ
พระทรงสร้างสรรค์เส้นทางสร้างไทย	เหนือพระวรกายแค้ไหนยอมทน
จากฟ้าสู่ดินสู่ถิ่นสยาม	ทั่วทุกเขตคามชาวไทยทุกคน
สรรเสริญบารมีก่กดีทั่วทุกตัวตน	พ่อของปวงชนพ่อของแผ่นดิน

(ซ้ำ)

2. เพลงหัวใจนก หัวอกไก่ (นกน้อย อุไรพร)

อยู่ในวงการนานเกือบสามสิบปี งานหาต่อจากนี้สองสามปีกะไปกินเที่ยว ขอบพระคุณที่ผ่านเมตตา พ่อแม่ศรัทธาที่กรุณาให้เกียรติ แต่บางที่ต้องมีเหน้อย มีเครียด อยากพักผ่อนให้คลาย ซิเรียส ขอเจ้าภาพผู้มีเกียรติ อย่าได้เหยียดย่ำคำไทย

ถ้าเปรียบเราก็คลายแมนก มีลูกตกกว่าสี่ร้อยปลาย ลูกบางคนเลี้ยงตัวเองไม่ได้ ถ้าเลิกลงจะลงเอยอีทำไหน บรรดาลูกไก่ จะไปยังไงไม่รู้เลย อันญาเอย ไผ่เคยเป็นข่อย มาลองเป็นแทนแล้วสิซึ่ง มาลองเป็นแม่ลูกตก มาเป็นแมนกลูกคือ สีคางอ้อฮือหาว่าแมนกความแมนกน้อยหันแล้ว

ในวงแม่หมอลำนี่ละ ลูก ๆ มีนตาหม้อข้าวหม้อแกงสุกร้อนแล้ว ป่านนั้นลูกหัวแหวนหัวแก้ว สะหัวคอนหัวคำ บางคนยังทำเป็นเล่นตัว บางคนอยากอยู่จนตายคาง บางคนตั้งแล้วอยากแยกวง เป็นตางง แท้แต่พี่น้องฟังไป ตอนดินแตกเขิบ จังได้กะได้ พอเป็นดาวรุ่งดาวร้ายกะเปลี่ยนนิสัย กะจั่งหว่า

ข่อยเองบางทีกะเซ็งตัวเองขนาด บ่อยครั้งที่อัดเพลงกะซ้ำไปซ้ำมา เรื่องราวไปได้ไปไสดอก หวา บ่นกะไก่อเวียนไปเวียนมา ชุดใดก็ชุดนั้นฮือฮา เลาะไปเลาะมาแถวเรื่องไก่อ่งไก่อดี นี่แล้วมันเป็น จังซีมาदनแล้ว

ถึงจังได้กะเต็มใจกัดแซว เป็นแม่คนแล้วต้องลงทุนลงแรง แต่ซุมลูกกะอย่าตีลูกเซอ แม่เฮ็ดดี นำเธอมาพอเฮง พอถึงตาอยากเฟิงพาลูกเต้า เป็นหวงละท้าว สิโตนกระทะทองแดง ที่จริงไม่อยาก

พาดพิงถึงหรือกลั่นแกล้ง สิบอกให้สูตาแจ้ง สิบอกให้ลูกตาแจ้ง คำแพงคำทึงคำพาผู้ตาพ้อง ฮ่อม
เกินพินันลูกแม่ดวงแดเอ้อย แม่เป็นห่วงพวกเจ้า แบบคนห่วงพวกเจ้านั้นเป็นเรื่องจริง หัวใจแม่รัก
เข้าใจหัวอก ลูก ๆ ชายหญิง แต่มีสิ่งที่ต้อง บวก ลบ คูณ หาร เราต้องให้ความสำคัญในเสียงอีสานทั่ว
เมืองไทย

3. เพลงรักจริงให้ดิงนัง (คำมอด พรขุนเดช)

ดิง นัง นัง ดัง นิง ซะ เออ เออ เออย พุดจริง ๆ ไม่หลอก ก็เพราะรักจึงบอก จึงบอก ออกมา
จากหัวใจ เกิดมาเป็นหนุ่มร้อนรุ่ม ยังไม่เคยรักใคร่ อยากจะบอกความใน ความในแต่มัน ก็ไม่ค่อยกล้า

ดิง นัง นัง ดัง นิง ซะ เออ เออ เออ พี่รักจริงจึงหยอก พี่ไม่ใช่มะกอก มะกอก ก็มาสาม
ตะกร้า ยิ่งเซอะยิ่งเซ่อก็รักเธอตลอดเวลา อยากจะชวนเธอมา เธอมาพูดภาษาเดียวกัน

รักจริง ๆ ให้ดิงนัง ดิงนัง อะดิงนังถี้ ๆ จำได้ไหมคนดี คำนี้ที่เราเข้าใจกัน ถึงมันไม่มี
ความหมายและไม่ได้ก็ไม่ใช่สำคัญ เป็นภาษาสวรรค์ ที่สองเรานั้น เราสู้กันก็พอ

ดิงนังนัง ดังนิง ซะ เออ เออ เออย ไม่รักจริงไม่กล้า เดือนที่ปีหน้า ปีหน้าพี่จะ มาขอ ถึงไม่
รวยเท่าไร หัวใจมันบอกไม่ต้องรอ วันนั้นละหนอ ละหนอ พี่จะขอดิงนัง

(ซ้ำ)

4. เพลงพกเมียมาด้วย (วิ สุพิตรา)

พกเมียมาด้วยหรือ พกเมียมาด้วยหรือเนี่ย พกเมียมาด้วยหรือ พกเมียมา ด้วยหรือเนี่ย
แหมมาแค่เนี่ยก็พกเมียมาด้วย

อุตส่าห์แอบรัก อุตส่าห์แอบเล็ง ละแหมดันกระเตงเอาเมียมาด้วย เสียตาย ความหล่อ
เสียตายความรวย อยากจะใช้ความสวยให้เป็นประโยชน์ เมียมาจะพก เอามาทำไมเหงาไม่เก็บ เอาไว้
ไปไหนเป็นโสด หล่อจริงมันน่าปึงน่าโปรด หล่อจ้งเนื้อ หน้ายังสด แหมถ้ามีริโมทจะกดให้มาคนเดียว
เสียตายจริงเชียว ไม่น่าพกมาด้วย

พกเมียมาด้วยหรือเนี่ย พกเมียมาด้วยหรือ พกเมียมาด้วยหรือเนี่ย แหมมา แค่เนี่ยก็พก
เมียมาด้วย

หล่อๆ อย่างนี้ต้องมีไว้คลอเคลีย อยากจะเป็นมายเดียร์ไปไหนไปด้วย จะพาขึ้นห้าง ขึ้นเขา
ลงห้วย จะยอมไปด้วยไม่ต้องกลัวด้วยละ อยากมีติดมือไว้สักคน แหมถ้าใครทำหล่นต้อง เสรีจเราแน่
ละ รวยด้วยหล่อด้วยหุ่นดี เสียตาย เสียตายเต็มทีนะถ้าเมียไม่นีจะจับติตรา เสียตายเงินดกไม่น่า
พกเมียมา

5. เพลงกินจู้บจู้บ (วิ สุพิตรา)

เสร์ร้า เสร์ร้า เสร์ร้า รักเราเขามีปีกบิน เราไม่รู้ทำไม เจ็บใจเลยได้แต่กิน เจ็บใจเลยได้แต่กิน
กินจู้บจู้บ กินจู้บจู้บ กินจู้บกินจู้บ กินจู้บจู้บ

สั้มตำปุเค็มยังเต็มครกเลย ปูนี้้งเอยเขามีน้ำจิ้มเซบหลาย ปีกไก่อ้นา น้ำปลาจิ้มหน้อยดีไหม
แล้วตามด้วยไข่ลูกเขย อร่อยนักเอยก็เลยต้องกิน

ผัดไทยสักจาน เบิกบานหัวใจ ปลาหม้อไฟต้องกินให้ได้คราวนี้ เปิดพะไล้ขึ้นโตเนื้อแน่น
อย่างดี มาจรรลีจากไปมันเจ็บที่หัวใจเลยได้แต่กิน

เสร์ร้า เสร์ร้า เสร์ร้า รักเราเขามีปีกบิน เราไม่รู้ทำไม เจ็บใจเลยได้แต่กิน เจ็บใจเลยได้แต่กิน
กินจู้บจู้บ กินจู้บจู้บ กินจู้บกินจู้บ กินจู้บจู้บ

ออกไปลองชิมสาหรืมสักชาม มันเซื่อมตามขอลองสักหน้อยดับโมโห เผือกฝอยทอง เต้าฮู้
ลอดช่องชามโต ทุเรียนสักโลก่อนนอน ไม่ต้องง้อองคนที่ใจหิน

สตรอว์เบอร์รี่ไอติมวนิลา กินน้ำตาแล้วผันขมขึ้นไม่ชื่นใจ เปิบไข่หวานน้ำตาลเซื่อมสดใส
ฟักแพงแดงไทยกล้วยบวชชี อร่อยทุกทีที่ถูกกับลิ้น

เสร์ร้า เสร์ร้า เสร์ร้า รักเราเขามีปีกบิน เราไม่รู้ทำไม เจ็บใจเลยได้แต่กิน เจ็บใจเลยได้แต่กิน
กินจู้บจู้บ กินจู้บจู้บ กินจู้บกินจู้บ กินจู้บจู้บ

6. เพลงเต็มเหนี่ยว

บอกกันดั่งดั่ง ใจดวงนี้มีเพียงเธอ บอกกันแบเบอร์มันรักเธอเต็มเหนี่ยว อะเต็มเหนี่ยวไป
เลยพี อะเต็มทีไปเลยเธอ จริงจ้งพอใจใส่ให้เต็มพิกัด ไม่ต้องประหยัดละให้เย็นย้อ อย่าไปมัวออม
มือหรือออมเมอ เธออย่าทำยึกยักจะรักใคร

บอกดั่งดั่ง ใจดวงนี้มีเพียงเธอ บอกกันแบเบอร์ฉันรักเธอเต็มเหนี่ยว อะเต็มเหนี่ยวไปเลย
พี อะเต็มทีไปเลยเธอ ลังเลทำไมปล่อยให้ดั่งระเบิด ให้เต็มแรงเกิดเลย ดีไหม อย่ามัวเกรงใจกัน
สร้างสรรคไป ใจอย่าทำยึกยักจะรัก

บอกกันดั่งดั่ง ใจดวงนี้มีเพียงเธอ บอกกันแบเบอร์ฉันรักเธอเต็มเหนี่ยว อะเต็มเหนี่ยวไป
เลยพี อะเต็มทีถ้ามีเงิน ลงทุนทำไปและหัวใจกล้าหน้อย เตียวงาน จะกร่อย แต่ถ้าคอยเพลอ อย่าไป
ทำรอรี ถ้ามีเงิน เซ็ญอย่ามัวแพงก็จจะรักกัน

(ซ้่า)

7. เพลงบุญคุณเวยลอย (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) ฐานะจนอายโดนเหยียดหยามมาก่อน ว่าเบ็ดสิทธิ์เห็นชาวอ่อนผู้สาว คนสวย แต่ว่าวันนี้เหมือนว่าโชคอำนวย มีสาวคนสวยเจ้าหันมาใส่เวยลอย เป็นบุญตาได้เห็นมากกว่าชาวอ่อน หน้าท้องแบนขาวจ่อผ่อง เห็นแล้วใจอายสรว้อย ผู้ได้สิหว่าปากหมาหว่าบ่เรียบร้อย อ้ายคนต่ำด้อย ขอบคุณเวยลอยหลาย ๆ เต๋อ

(ลำ) อีหลีเต๋อ อีหลีเต๋อเห็นแล้วเปลอเบ็งตาค่าง โอ้ยตาค่างอย่างสวนทาง อ้ายจอบเบ็งแต่มือเหิงห้ามบ่ได้ บ่ได้อายตีอ้ายหว่าบ่ควรวหว่าบ่ควรว อายตีอ้ายหว่า บ่ควรวเฮี้ยย้า ๆ ๆ ๆ

(ร้อง) สิ่งทีสงวนและมีจำนวนจำกัด น่องกี้ยงอนุญาตให้คนทั่วไปได้มองเห็น ขอโทษหลาย ๆ ที่อ้ายมองนานเกินความจำเป็น เป็นห่วงสะดือเนื้อเย็น อ้ายย่านมัน เป็นหวัดเป็นไอ เจ้ามีน้ำใจเปิดเผยผิวในร่มผ้า ให้มีชีวิตให้มีชีวา บำรุงสายตาผู้ยากไร้ บ่แมน่หวัง ล่วงเกินโฉมตรู ทางด้านจิตใจ แค่มองพอเป็นกระษัย แสลงหัวใจคนโศคร้าย

(ลำ) บ่คิดบ่ฝัน บ่คิดบ่ฝัน บ่าวแรงงานคืออ้าย คืออ้าย สาวคนไคเพิ่นไกลห่าง เห็นนำทางกะอย่างเว้น อย่างเว้นคือเห็นอ้ายบ่แมน่คน บ่แมน่คน คือเห็นอ้ายบ่แมน่คน เฮี้ย ย้า ๆ ๆ ๆ

(ร้อง) โลกนี้คล้ายหม่น เพราะว่ามีคนอย่างเนื่อกลอย ขอบพระคุณสาว เวยลอย ที่เจ้าเกื้อกูล ให้คนคืออ้ายได้เว้าโลกนี่ยังโสภา จิตใจให้ลืมนปัญหา วันละเวลา ก็เกินพอ

(ลำ) ตืออยู่นอ ตืออยู่นอ แต่กะอยากขอเอาไว้ เอาไว้ อย่าเปิดหลายอ้ายเป็นห่วง ย่านคนใจบ่กว้าง บ่กว้าง เขาปองร้ายระหว่างทาง ระหว่างทาง ปองร้ายระหว่างทาง ให้ระวังสาวเวยลอย ให้ระวัง ให้ระวังสาวเวยลอยระวังเต๋อ เฮี้ย ย้า ๆ ๆ ๆ ๆ

8. เพลงคลื่นรักใต้ต้นบักโก (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

บ้านนอกคอกต้อมือถือซื้อมาเกือบหมื่น อยากรโทรหาแม่ขวัญยืน กะบ่มีคลื่น บ่มีเครือข่าย เห็นบ่แวงไปนาให้เขาว่าทันสมัย อยากรคุยกับเจ้ายามใด สิจกมันขึ้นไปโทร

เสียงเจ้ารับสาย ถามอ้ายตอนนี้อยู่ใส ตอบว่าอยู่เทิงกกไม้ คึดฮอดเจ้าหลายอ้ายกะเลยไส มดแดงหลาย ๆ กัดอ้ายไปแล้วหลายโต โทรจากปลายต้นบักโกถึงแฟน ที่อยู่แดนไกล

บ้านนาของเฮลาคายงบ่ทันมาฮอด คลื่นโทรศัพท์กะบอด คึดฮอดเจ้ามากรู้ใหม่ ชั้นอ้ายโทรหา ให้มารับสายไว ๆ นี่คือสัญญาณหัวใจของอ้าย จักไกลสุดกู่

ให้เจ้าหลู่ตน เว้าโดนบ่ได้น้องเหล่า มดแดงกัดแข่งกัดขา กัดในร่มผ้าหวัปุด หัวโป ยามเฮาห่างใจอย่าให้ได้แค่ฮะโหล คลื่นรักจากต้นบักโก จะโทรถามใจทุกวัน

9. เพลงขอโทษแทนตัวเอง (คำมอด พรชุนเดช)

ขอโทษแทนตัวเอง ขอโทษแทนตัวเอง ยกโทษแทนตัวเอง ยกโทษแทนตัวเอง พี่ผิดไปคราวนี้คนดียกโทษให้บ่ ที่ผิดปลั่งไปแล้วนี่อ อู้บ่อายเสียใจหลาย ก้าวเดินถลาลงเหว บ่ได้ตั้งใจ สุดรังเอาไว้บ่ได้ หัวใจอายเดินผิดทาง

มันไขว้มันเขวเสเพลอีหลีหนอใจ สุดรังยังบ่ได้ ห้ามใจก็ห้ามบ่ฟัง เมื่อเธอคนนั้น ทำฉัน ต้องเดินผิดทาง กลับมาหาคนเคียงข้าง เพียงหวังให้เธออภัย

ขอโทษแทนตัวเอง ยกโทษแทนตัวเอง ที่อายมันเปลอ มันเปลอ เปลอตัวเปลอใจ อ้ายยอมรับผิดคนดีขอเธออภัย จะจำเอาไว้จนตาย จะไม่รักใคร่อีกแล้ว

ขอความปรานี คนดีอายพอมีหวัง สองเฮาสีเดินร่วมทาง อีกครั้งได้บ่น้องแก้ว ลงโทษจั่งได้ทุกอย่างอ้ายยอมให้แล้ว ขอเพียงให้เจ้าดวงแก้ว ยกโทษให้อ้ายแทนตัวเอง

(ซ้ำ)

10. เพลงหัวใจหน้ามึน (คำมอด พรชุนเดช)

หัวใจหน้ามึนซัดซิ้นไม่ฟังคำสั่ง ห้ามบ่เคยฟัง ยังตันทุรังรักเขา ขอบรรณาที่ อยู่ดี ๆ ก็ไม่เอา เจ็บแล้วบ่จำนะเจ้า เจ็บแล้วบ่จำนะเจ้า ซอบหาหาเอามาไล่หัว

เขาไม่รักเอ็ง เป็นหยิ่งจั่งเบิงบ่ออก หัวใจระจอกหน้าด้านเหมือนยางรดทัวร์ มันเสียเวลายมันเปลืองน้ำตาเปลืองตัว เตือนเอ็งให้รู้สึกตัว เตือนเอ็งให้รู้สึกตัว แต่เอ็ง กะบ่เชื่อฟัง

หัวใจหน้ามึนซัดซิ้นจริง ๆ หัวใจหน้ามึนซัดซิ้นจริง ๆ ไอ้เรื่องผู้หญิงบอกให้ระวัง ไอ้เรื่องผู้หญิงบอกให้ระวัง บอกว่าอย่ารักห้ามบ่เคยฟัง บอกว่าอย่ารักห้ามบ่เคยฟัง ถ้าเกิดผิดหวังจะทำยังไง

หน้าด้านหน้าทน บ่สนอียังทั้งสิ้น หน้าพรหมหน้าอินทร์หรือเทวดาหน้าไหน อียังสิเกิดกะให้มันเกิดลงไป ฮักเขาข้างเดียวก็ได้ ฮักเขาข้างเดียวก็ได้ ผู้ชายหัวใจหน้ามึน

(ซ้ำ)

พูนุ ปณ ทิโต ชิว

วิธีปฏิบัติทางการแสดงสด ชุดที่ 12

1. เพลงสดุดีสี่ภาค (รวมศิลปิน)

ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้าพระองค์ในนามทวยราษฎร์ใต้พระบรมโพธิสมภาร น้อมเกล้าขอตั้งจิตอธิษฐาน ถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระภูบาล พร้อมพระองค์ ผู้ทรงบุญญาธิการและพระบรมวงศานุวงศ์

(ภาคกลาง) อ้าองค์สมเด็จพระคัมภีร์เทศทวยราษฎร์ พระมิ่งชนขวัญชาติราชจักรวงศ์ ไพร่ฟ้าสำนึกในน้ำพระทัยสูงส่ง ไทยมีวันนี้ด้วยบารมีพระองค์ ไทยอยู่ยั่งยืนงด้วยพระบารมีเข้าหลอมดวงใจ พสกไทยทุกเผ่า คุณูปการปกเกล้าไทยทั่วแผ่นดิน สมเด็จพระ ภูมิพลอดุลยเดชสยามมินทร์ พร้อมสมเด็จพระสิริกิติ์สิรินธร รวมเป็นพลังแผ่นดินจนทวยไทยได้รื่นสราญ

(ภาคใต้) เย็นศิระเพราะพระบริบาล พระผ่านฟ้าทรงงาน ให้ร่มเกล้ามีอยู่มีกิน พระพุทธเจ้าชาวไทยใต้ น้อมถวายพรพระภูมินทร์ ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่ง เป็น พระขวัญ พระมิ่ง เจริญชันษา ทั่วฟ้าทั่วดิน ทั้งพระปรมินทร์พระราชินี เป้าหมายโครงการพระราชดำริ ศูนย์ศิลปาชีพสิริกิติ์ประโยชน์ ที่มีเป็นของไพร่ฟ้าประชาชน

(ภาคเหนือ) พ่อหลวงปวงไทยล้านนา เป็นพระมหากษัตริย์คุณ พระเจ้าอยู่หัวทรงจุนเจือ เกื้อกูล ความเจริญเพิ่มพูนทั่วทุกแห่งหน ทุกถิ่นทุกฐานทั้งกลางดอยบน พระเสด็จเยี่ยมยอดคงที่บอญุ ไหน ฟ้าร่มเย็นขยายทั่วพนาธานี

(ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ศรี ๆ เป็นฤกษ์ดีศรีมั่นศุภกาลอีกครั้งหนึ่ง วาระนี้มาถึงทวยไทยทุกเผ่าเชื่อน้อมจิตมั่นส่งมโน...ที่ขมาโยโกโหดุมหาราชาเทิงมหาราชาชินีคู่บารมีพร้อมจอมพลไทท้าน ทรงพระสำราญให้เต็มที่สุดเกษมเปรมปรีดิ์เทิดพระพุทธเจ้าข้า ทวยผู้ ข้าน้อม...ส่งพร

ยอเอกพนมกรวอนสวรรคค์ชั้นบน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วพื้นสกล โปรดช่วยดลบันดาลพรพรเทพจากแดนสรวง พรทิพย์ทั้งปวงจากโลกอุดร พรสวรรค์จากทิฆัมพร รวมเป็น พรชัย ถวายให้พระภูมิพล

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะใต้ยุคลบาท พสกนิกรทวยไทยทั้งชาติ น้อมเกล้าถวายพรชัยมงคล ขออวยให้ไว้เทพไทโปรดบันดาลพร ให้พรวิเศษคู่สมเด็จพระภูมิพลพร้อมพระคู่บุญองค์ภูวดล และพระบรมวงศานุวงศ์ จงทรงพระเจริญเจริญ ขอทุกพระองค์ทรงพระเจริญเทอญ

2. เพลงทางฮักทางใจ (นกน้อย อุไรพร)

สองเฮาต้องจากกัน ด้วยเหตุผลทางใจ ฮักบ่ถึงจุดหมาย เป็นห่วงอ้ายเหลือเกิน ต่อไปนี้ อ้ายต้องเดินคนเดียว ทางเปลี่ยวอ้ายก็ต้องกล้าเดิน ทุกข์สุขอ้ายก็ต้องเผชิญ ในวันปมีน้องร่วมทาง ยิ้มให้กันวันสองเราจากลา ยิ้มทั้งน้ำตาเห็นหน้าอ้ายเลือนลาง เฮาบ่แม่นคู่ปมีบุญร่วมทางสวรรค์ร่วมสร้างมา หมุ่นม้างเพ่ง สวรรค์ร่วมสร้างมาหมุ่นม้างเพ่ง เมื่อผู้ใหญ่บ่เห็นดีเห็นงาม พี่น้อง ก็ห้ามเพื่อนก็ขัดก็ขวาง ความดีของอ้ายปมีไผ่รับฟัง ความผิดครั้งหลังเขากลับจำฝังใจ ความผิดครั้งหลังเขากลับจำฝังใจ

ปมีน้องอยู่ให้ดูแลตัวเอง อย่าเครียดอย่าเคร่งกับการงานเกินไป ห่วงสุขภาพและ พลานามัย เวลาผ่านไปคงลืมน้องได้บ่ปาน เวลาผ่านไปคงลืมน้องได้บ่ปาน

ก่อนจากกันเก็บความรู้สึกดี ๆ ที่สองเฮานี้ต่างเคยมีต่อกัน บ่ได้เป็นคู่อ้ายเป็นศัตรูพาดฟัน ทางใครทางมันแต่บ่ฮ้างทางใจ ทางใครทางมันแต่บ่ฮ้างทางใจ

(ซ้ำ)

3. เพลงยอมไปเพราะใจรัก (นกน้อย อุไรพร)

ด้วยฮัก น้องจึงต้องหักใจลา ด้วยอ้ายรักษาหน้า ก่อนปัญหาสี่เป็นข่าวดัง อ้ายมีเจ้าของ แต่มาดิ่งน้องไปร่วมทาง คนที่บ้านจะตามมาฟัง ถ้าขึ้นยังขึ้นคบกันอยู่ ผู้บ่น้องก็อยากกลั่นใจตาย บ่ฮู้ยอมคบอ้าย เบิ่งนิสัยว่าจริงใจพอ

พอถูกข้อหาแย่งแฟนเขา น้องแค้นจ้อหล่อ ปรีกษาโสตายชะบ่ แต่ยอมมอก็เพราะฮักอ้าย หยดน้ำตาไหล ฮ้องให้บอกอ้ายวันลา พี่วกลับเมื่อบ้านสา บอกแฟนว่าน้องยอม หลีกใจ นับแต่วันนี้ สิปมีน้องมาวุ่นวาย บอกเพื่อนน้องขออภัย ที่เปลอใจแะมาติดต่อ

ด้วยฮัก น้องจึงต้องยอมหลีกทาง อาจต้องซึมนานบ้าง บ่เป็นหยิ่งน้องเข้มแข็งพอ อ้ายหมดปัญหาน้องกะดีใจแล้วฮู้บ่ จากนั้นไปอย่าได้ติดต่อ น้องน้ำตาคลอสิเช็ดเองดอก

(ซ้ำ)

4. เพลงกะเทยประท้วง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

ฉันทุมิใจพอใจได้เป็นกะเทย ไผ่สิเว้าเยาะเย้ยกะชางเถาะเว้ย กะชางเถาะเว้ยปากคน เร็ดชะอย่างสวยแบบอดทน บ่เคยสนคำคนนินทา {พูด} บ่สนดอกนะคำ

ไผ่สิเว้าหรือไผ่สิเว้ากะชางดอกคำฉันท่มสนใจ เป็นกะเทยละมันผิดหม่องไต๋ เป็นกะเทยละมันผิดหม่องไต๋ ไผ่รับบ่ได้กะตายโลดเด้อสู โลคนี้ต้องขาดสิสัน ถ้าปมีหมู่ฉันทัน กะลองเบิ่งตุ๋ บ้านไต่ปมีกะเทยถื่อว่าเซย ๆ บ่ทันหมู่ เดียวนี้แห่งออกแม่แพร์พันธุ์เพื่อนสาวทั้งนั้นกะแตกอยู่ฮู้ฮู้ เปิดดนตรีหมอ

ลำเบ็งตุ้ ขนาดครูสอนเต็นกะยังเป็นกะเทย แม่นป่กะ แม่ขา

เป็นกะเทย กะเทย กะเทย กะเทย ไผสิเว้าเยาะเย้ยกะซางเกาะเว้ย กระจ่าง เกาะเว้ยหมั่น
ใจ หม่องได้ม่วนเฮากะพากันไป สร้างความสดใสมันผัดผอยู่เบาะค่า

เดียนนี้เขายอมรับเปิดแล้ว ดอกเตอร์ดอกแต้วกะออกหน้าออกตา ตัวฉั้นกะภูมิใจตัวฉั้น ผู้ได้
กิดกันกะซางเขาดอกหนา ลูกผัวพอได้กะเอา ยามเมากะเมาม่วนกันเฮฮา ไปเที่ยวบ้านนั้น บ้านนี้
พ่อนหน้าเวทีกะหมู่ฉั้นนี้แหละค่า ซ้อเหล่าขาวเลี้ยงดูบ่าวยามหมอลำหย่าวกะออกท่าลีลา ชีวิตจิตใจ
กะเทยกะม่วนไปเลยเลยละบ่มีปัญหา ชั้นสิให้ฉั้นเป็นผู้ชาย ฉั้นขอยอมตาย ยอมตายดีกว่า ชั้นสิเอาฉั้น
ต้องเอาผัว เอาผัว เอาผัว อาผัวกะยังว่า แม่นเบาะค๊ะแม่หลอดขา

ฉั้นภูมิใจพอใจละได้เป็นกะเทย ไผสิเว้าเยาะเย้ย กะซางเกาะเว้ยกะซางเกาะ เว้ยปากคน
เร็ดชะอย่างสวยแบบอดทน ซังซังคนซังคนดูถูกกะเทย ซังซังซัง ซังคนดูถูก กะเทย โ้ย้ย

5. เพลงกระเทยหัวโปก (ลูกแพร อุไรพร)

กะเทยหัวโปก ทาแป้งโปกโลกเป็นต้าย่าน เต็นหน้าฮ้าน ไฮไลท์ผมแดงผมขาว แดกซวดซวด
ยามหมอลำหย่าว เห็นผู้บ่าวเพิ่นทำเป็นเงินอาย ใส่สายเดี่ยวซี้เคลกะพอ อืดฮืด เอ็ดฮืดปืด เห็นละ
เป็นตาหน่าย ยามมีบุญอย่างตามกันล่าย ๆ ฮ้องว้ายว้ายพวกผู้ชาย ซี้เหล่าจกเพิ่น เต็นหน้าตู้ให้คนฮู้
สร้างจุดเด่น เว้าเรื่องเล่นเรื่องม่วนบ่มีไผเกิน เมมาเหล่าขาว พากันย่างเพิ่น กะเทยพอกกระเทินจักสิเอ็น
ว่าจั่งได้ได้

กระเทยหัวโปก โรคกำลังระบาด งานใดขาดพวกนี้บ่มีแสงสี กล้ามปานนักมวย กะยังอยาก
เป็นสตรี หัวท่อก่าปิ่นกะมี เต็นหน้าเวทีกะฮ้องอยู่ว้ายว้าย

(ซ้ำ)

6. เพลงหมอดูหมอลำ (นิกรน้อย เสียงสวรรค์)

บัดนี้ นิกรน้อยสิแหล่ซึ่งเรื่องผู้หญิงแหงจักหน้อย ชุมผู้สาวแม่นใหญ่่น้อยฟังช้อย สิว่า
กลอน กรุณาอย่าเตือตร้อนให้ฟังก่อนอย่าถือจริง บ่ได้ดูถูกผู้หญิงที่เป็นเพศแม่ เอาความแท้มา ว่ากัน
อันนีสัยหญิงนี้สิตีเสียหรือก้าเก็ง เบ็งที่สิเสื่อผ้าผู้หญิงเอ้อย่าฟาวบ้อย นิกรน้อยสิ ว่าไป
หญิงผู้ใส่เสื่อลายเห็นผู้ชายเป็นของเล่น บ่ทันตนเพิ่นกะเบือ อักไผบ่ยึดเยื่อ สมใจแล้ว กะหน่ายแหง
หญิงผู้ใส่เสื่อแดง ชอบแย่งแฟนชาวบ้าน อยู่ชมรมฮักผัวเพิ่น เมินชายโลดบ่อยากเว้าผัวเขา
นั้นผัดมก้นำ

หญิงชอบใส่เสื้อดำ ทำตัวทรงแตกต่าง ผู้ยู่ดินถิ่นกล่าวอ้าง ยามเธอได้ขึ้นเอาหยิ่งที่น
กะบ่เซา

หญิงชอบใส่เสื้อขาวตามตาราว่าสาวโสด หัวใจนางมันใส่ชื่อมือชายได้บ่ได้ต้องหาว่าน้อง
บ่ได้เห็น

หญิงชอบใส่เสื้อบานเย็นเป็นผู้หญิงเซ็กซี่ บ่เป็นมีจักกะหน้อย ชั้นชายได้ได้ด้อย บุกุบ่หน้อย
เอิ้นว่าดวง

หญิงชอบใส่เสื้อม่วง ตกดวงหม่อมกหัก บ่สมหวังด้านความฮัก มักชายได้กะอั่งเอ้ากะนั่งเอ้า
เลนนอนเศร้าอยู่ผู้เดียว

หญิงชอบใส่เสื้อเขียวเขียวเปลี่ยนแฟนอยู่ไหวไหว เปลี่ยนไปแทบทุกปี เป็นจิ้งซีแหละ
ทุกท่าน บ่เคยย้ายดอกว่ากลัว

หญิงชอบใส่เสื้อเหลือง มักสนใจเรื่องธรรมะ เข้าหาพระหาเถร พาหลวงพ่อนอนเว็น พาพี่
เถรเล่นหมากลี

พยากรณ์น้อสำนี้ เสร็จพิธีสิโค้งอ่วย บ่เอาคายอีกด้วย ชั้นบ่ควักกะต้องแมน แฟนสาว เอ่ย
เอ้อ เออ ให้เชื่อเอานั่นแหละนา ว่าละว่ายาว ย่าว ย่าว ย่าว ย่าว หมอดูหมอดูเดอดอกเด้อท่านหมอดู
หมอดูเดอดอกเด้อท่าน

7. เพลงก๊กหน้อย (วิ สุพิตรา)

ใจกระดูกกระดูกอยากมีก๊กนั้นจักกะหน้อย คอย คอย คอยบ่าวสำน้อยจะมาก๊ก ใจระริ
ระริก กระตุกกระดูกคือปลากระดูกี่ มันกระดูกกระดูกกระดูกกระดูกด้าเหมือนปลาสลิด

ใจลือกเล็กกระดูกกระดูกแตก ฮักน้องกระดูก ก๊ก ก๊ก ก๊ก ไผลือกก๊กก๊กินดี อยากรสนุก เขยิบ
เขยิบ เขยิบ เข้ามาซี จีบกระดูกกระดูกี่ กระหนุงกระหนิงจะกันหน้อย

ก๊กหน้อย ก๊กหน้อย ก๊กหน้อย ก๊กหน้อย อ้ายก๊ก ใจน้องกระดูกกระดูกอยากให้อ้าย ก๊กนำ
จักกะหน้อย ก๊กหน้อย ก๊กหน้อย ก๊กหน้อย ก๊กหน้อย อ้ายก๊ก ใจน้องกระดูกกระดูก อยากรให้อ้ายก๊ก
น้องจักกะหน้อยยะเต็นเมื่อมาเห็นคิ้วอ้ายกระดูก ก๊กก๊กก๊ก ก๊องเกิดก๊กอ้ายทันที ใจมะลือกก๊กก๊ก กระตุ
กกระดูกคือปลากระดูกี่ มันกระดูกกระดูกี่ กระตุกระดูกคือปลาสลิด ...

(ซ้ำ)

8. เพลงอดีตรักปนกบ (ยายจิ้น ดอทคอม)

อ๊อบอ๊อบ อ๊อบอ๊อบ อ๊อบอ๊อบละเสียงกบมันฮ้อง อ้ายพายช่องออกไปได้กบ อ๊อบอ๊อบละได้ กบเต็ม
ช่อง อ้ายกับน้องละชอบกินปนกบ แซ่บหลายกินหลายจนเรือ จนนอนละเมอเสียงดังอ๊อบอ๊อบ

อ๊อบอ๊อบละเสียงกบมันฮ้อง อ้ายพายช่องละออกไปได้กบ อ๊อบอ๊อบละได้กบโตเดียว บมีเธอเป็น
หมูได้กบ น้องจากอ้ายไปแต่โดน บมีคนพ้อบมีคนพบ

เชื่อว่าไปอยู่กรุงเทพฯ ไปเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าใกล้จบ จากไปบ่บอกพี่ยา น้องลืมนบ้านนา
ห้วยหนองทำนบ ฝนตกลงมาคราใด คิดฮอดทรมาม้วยใจมันอยากพบ อย่าลืมนยอดผักกระโดน ที่เฮาลอง
คนกินกับปนกบ

อ๊อบอ๊อบเสียงกบขาดฝน คิดฮอดเนื่อฉนวนหม่นดอกผักตบ อ๊อบอ๊อบเสียงกบมันฮ้อง แต่ในช่องละ
อ้ายบมีกบ นั่งเซาอยู่เทิงคันทนา คิดฮอดกานดา บ่หาฮอดกบ

อ๊อบอ๊อบละเสียงกบฮ้องใส่ อ้ายมันน้ำตาไหลละหัวใจซิมซบ อ๊อบอ๊อบเสียงกบฮ้องใส่
บอทรมาม้วยละว่าอ้ายอยากพบ เดือนหกฝนตกท่วมนา ลืมแล้วแก้วตาสัญญาปนกบ อ๊อบอ๊อบ อ๊อบอ๊อบ

9. เพลงบัลลิเต้อ (ใหม่ไทย อุไรพร)

อ้ายเป็นคนตาสัก อย่านาเอ็นว่าบัลลิเต้อ เห็นอ้ายเป็นคนเซอ แต่กะฮักเธออย่างจริงจัง
อ้ายเป็นหนุ่มบ้านนา การศึกษาบ่แม่นซีโก้ มหาวิทยาลัยเคยขึ้นรถผ่านรามคำแหง เคยขึ้นรถผ่าน
รามคำแหง

อ้ายมาฟังหมอลำ อย่านาเหยียบย่ำอ้ายเลยคำแพง เลือดอีสานมันแสง ชอบเสียงแคน เสียงลำ
เสียงพิณ เห็นเป็นคนชายแสบกินข้าวแกงชีวิตติดดิน ส่างมาคือหยามหมิ่น อ้ายคักๆ ว่าบัลลิเต้อ
อ้ายคัก ๆ ว่าบัลลิเต้อ

บัลลิอื่บักบวบปักแดง ปักฟักปักแพง บ่พากันเอ็น ละน้อยยกน้อยใจเหลือเกิน พากันเอ็น
แต่บัลลิเต้อ ละบัลลิเย็บบัลลิบัดบัลลินาว บักกูดบักเต้าบักพร้าวบักเหวอ คือบ่เอ็นกันละเธอ เอ็นบัลลิเต้อ
เคียดเต้เคียดเต้

เห็นว่าอ้ายเป็นลาวกะเป็นลาวระดับอินเตอร์ ใส่กางเกงแรงเลอร์ ผ้าขาวม้ากะเป็น ผ้าไหม
ใส่รองเท้าดาวเทียม เสือกะเอี่ยมลายดอกพูนได้ เรียกศรรามก็ได้ อย่านาเอ็นอ้ายว่า บัลลิเต้ออย่าเอ็น
อ้ายว่าบัลลิเต้อ

บัลลิอื่บักบวบปักแดง บักบักปักแพง บ่พากันเอ็น ละน้อยยกน้อยใจเหลือเกิน พากันเอ็น
แต่บัลลิเต้อ ละบัลลิเย็บบัลลิบัดบัลลินาว บักกูดบักเต้าบักพร้าวบักเหวอ คือบ่เอ็นกันละเธอ เอ็นบัลลิเต้อ
เคียดเต้เคียดเต้

10. กอดน้องแน่น ๆ (สายใย อุดมพร)

กอดน้อง กอดน้องให้แน่นๆ อ้อมแขนของอ้ายมันมีไออุ่น ยามหนาวใจ รู้ไหมฉัน ต้องการ
คุณช่วยการคุณเป็นผ้าห่มบังลมให้ที

อ้ายเอ๋ย ยามน้องเหงาน้องเศร้า อยากฟัง คำว่าหวาน ๆ จากพี่เอาแกมชบอก ยิ้มให้กัน
ด้วยไมตรี รับปากหน่อยซิ ว่าสิปลืมน้องไป

กอดน้องแน่น ๆ สองแขนอ้ายอย่างวาง ขออยู่ข้างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจ ยิ่งใกล้ชิดกัน
นับวันก็ยิ่งสดใส เส้นทางรักยังยาวไกล สายใยให้เราผูกพัน

กอดน้อง กอดน้องให้แน่น ๆ อ้อมแขน สัญญาว่าบ่จากกัน รักจะมีสุข อยู่ที่เราสองคน
เท่านั้น อยากให้อ้ายกอดทุกวัน เพื่อยืนยันรักจริงจากใจ

(ซำ)

11. เพลงผู้ชายเปื้อนฝุ่น (คำมอด พรชุนเดช)

ทำงานอาบเหงื่อ ไส้เสื่อผู้แทนแฟนยังมี เป็นราษฎรเกรดซี อาชีพที่มีก็คือรับจ้าง ตำแหน่ง
ลูกน้อง สาวบ่มองแม้แต่เดินสวนทาง ปากบ่หวานสู้งานทุกอย่าง ชีวิตฮ้าง ๆ แต่สู้ บ่ถอย เอาแรงเบิก
ผ่าน บ่ย่านมือดำ อ้ายทำจนชิน ดันรนให้พอมีพอกิน งานต่ำติดดิน ค่าแรง จีบจ้อย เงินบ่แข่งถง
ความมั่นคงจึงยังเลื่อนลอย เบ็งแก้มขาวผู้สาวสำน่อย ช่วยใจ ให้มีพลัง

เส้นทางเปื้อนฝุ่น ลงทุนด้วยแรงเป็นหลัก ไผ่ข้อสิกล้ำมารัก ปักหลักเป็นเพื่อนร่วมทางผู้ชาย
เปื้อนฝุ่น กอดบ่อุ่นเหมือนคนมีตั้งค์ ผู้หญิงเว้าเย้ยหลายอย่าง อ้ายฟังแล้วต้อง เจ็บใจ

ทำงานอาบเหงื่อไส้เสื่อผู้แทนแฟนยังมี จะสู้ในทุกนาที ถึงวันนี้จะยังหมองไหม้ เพื่อว่าสาว
มอบฮักจริงบ่แล้งน้ำใจ อาสามายืนเคียงใกล้ซบเหงื่อให้หัวใจเปื้อนฝุ่น

(ซำ)

12. เพลงสามิ 24 น. (จักจั่น ดาวไพร)

ถือใจแล้วตัวอ่อนข่อยมีผิวมักเลาะ 24 น. ฆะล่องชะเลาะไปหลายหมอง งานบุญงานบวช
งานราษฎร์ งานหลวงไปสอดส่อง ไทบ้านยกย่อง ว่าเป็นคนของประชาชน เคยฮ้ายเคยดำ จ้มให้จนล้ำ
คางกะไต บ่เอาหูใส่ไผ่เอ็นกะไปบ่ขัดข้อง เวลาเข้าบ้านขบเก่ากะคือ ดีหนึ่งดีสอง ปลงแล้วพี่น้องยก
ให้เป็นคนของประชาชน

ยามเลือกผู้แทนเป็นหัวหน้าคณะให้เหมิดสุพรรณ งานที่ซุ่มเพื่อนเพื่อนฝาก เอาใจใส่คักปาน
เวียกเจ้าของ ขับรถกายหน้าบ้าน ปีบแตรปึกปึกปิดให้ลูกเมียส่อง คักหลายพี่น้องย้อนเป็นคนของ
ประชาชน

สามีชาวบ้านคือสามีฉันอยู่บ่หนอ 24 น. เข้าบ้านเฉพาะยามขัดข้อง รถเมียตาวนให้ส่งงวด
แปะตาย ถึกเพิ่นยึดครองอุกหลายพี่น้อง ย้อนให้เป็นคนของประชาชน ย้อนให้เป็นคนของประชาชน

13. ถึงข้าก็มีกำไร (ณัฐ สุรพล)

บ่เสียใจดอก ที่ถึกหลอกมาฮักน้อง ถึงแม่ฮักบ่สมบอง อ้ายยังมองว่ามีกำไร ผู้ชายคน หนึ่ง
ปักใจซึ่งผู้หญิงแก้มใส ปรับปรุงตัวเองเท่าใดหวังให้ได้สาวมาร่วมทาง บ่หนิงงานหนัก เพื่อคนฮักที่หวัง
ไว้ จากคนที่บ่เอาไหน ถึกกลายเป็นคนจริงจัง ผู้งานทุกสิ่งเพื่อแย่งชิงให้ได้ดังหวัง เมื่อฮักจบลงครึ่งทาง
อ้ายก็ยังสำนึกบุญคุณ มอเตอร์ไซค์ก็ได้ตอนเที่ยวจิบน้อง เงินฝาก และสร้อยทองนี้ ได้เพราะ
เตรียมการขอเนื้ออุ่น เลิกเที่ยวเล็กเมา ก็เพื่อจะให้ถูกใจคุณ หักลบแล้วบ่ขาดทุนกับการที่ลุ่นซิงฮัก
แก้วตา

บ่เสียใจดอก ที่อ้ายโดนหลอกจนซ้ำ อย่างน้อยน้องก็ช่วยทำให้อ้ายได้ดีขึ้นมา ถึงเป๋ไป
บ้างตอนที่ฮักพังร้างลา สุขภาพรวมผ่านมาถึงซ้ำอูราก็มีกำไร

(ซ้ำ)

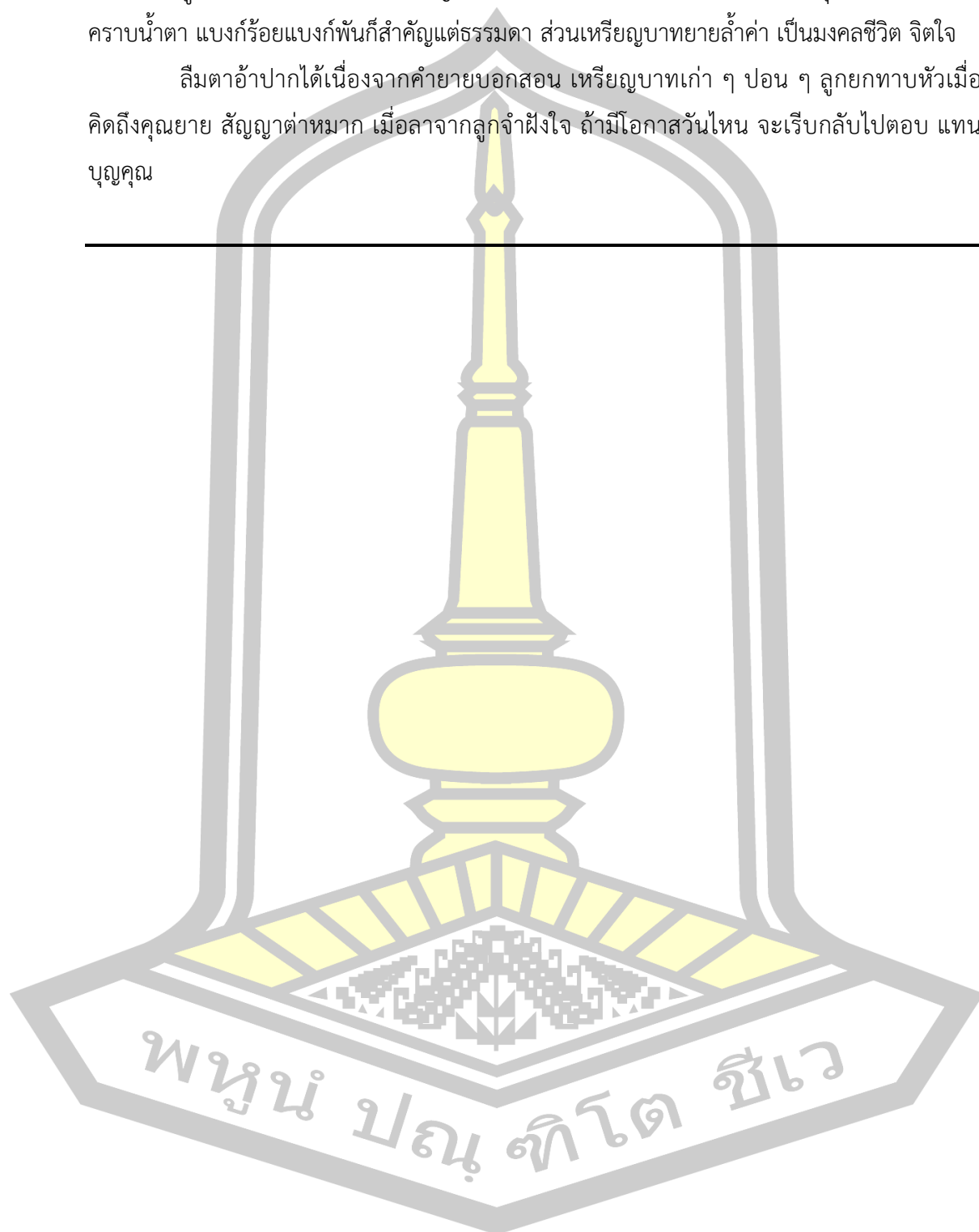
14. เพลงสัญญาตำหมาก (สัญญา ภูรหงส์)

ยามทุกข์ยามยาก คิดฮอดตำหมากคุณยาย ไม่ลืมภาพก่อนจากไกล ภาพที่ยายเชี่ยวชาญ
เหรียญให้ เหรียญกั้นตำหมาก เพิ่มเป็นคารถวันเดินทาง เข้ากรุงหวังเป็นลูกจ้าง งานบ่คอยว่าง อย่างหา
จนวิน คำยายสอนสั่ง เหรียญบาทให้สะกดใจเดือน จึงผู้ไม่เคยแซ่เขื่อน ก้มหน้าก้มตา ทำมาหากิน
แต่เฮารวยซ้ำ เพื่อนจ้งพากันดูหมิ่น อดสูแทบแทรกแผ่นดิน เมื่อได้ยื่นคำตัดสินินทา

โดนดูถูกไม่ผูกใจเจ็บไม่เก็บมาโกรธ เคยบวชเรียนมาจึงหาประโยชน์ จากคำเย้ยหยันโดย
ปัญญา ลูกผู้ชายถ้าอดใจคงไร้ราคา คิดเห็นหน้ายายและคำสัญญาเกิดแรงฮึดมาเกินร้อยเกินพัน และ
แล้วผู้ซ้ำก็มาเดินกินรำกิน ก้าวสู่โลกศิลปินเริ่มจากคอนวอยวงเสียงอีสาน หลายปีที่ผ่านมาผ่านการเรียนรู้
หน้าที่การงาน วันนี้อย่างดั่งฝัน คิดถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา

ลูกมีวันนี้ด้วยอิทธิพลเหรียญกันตำหนักมาก ช่วยพาพ้นความลำบากหยุดความยากด้วย
คราบน้ำตา แสงก็ร้อยแสงก็พันก็สำคัญแต่ธรรมดา ส่วนเหรียญบาทยาล้ำค่า เป็นมงคลชีวิต จิตใจ

ลืมตาอ้าปากได้เนื่องจากคำยอบอกสอน เหรียญบาทเก่า ๆ ปอน ๆ ลูกยกทาบหัวเมื่อ
คิดถึงคุณยาย สัญญาตำหนักมาก เมื่อลาจากลูกจำฝังใจ ถ้ามีโอกาสวันไหน จะรีบกลับไปตอบแทน
บุญคุณ

วิธีปฏิบัติทางการแสดงสด ชุดที่ 13

1. เพลงเพื่อความอยู่รอด (รวมศิลปิน)

เพื่อความอยู่รอดของปากท้อง ต้องมาเอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ไฟ เป็นศิลปินหากินทางไม้ค้ปากกัดตีนถีบความจนหนีบใจ สวรรค์เพิ่นให้เฮาเกิดมาเป็นหมอลำ คอนวอยร้อย กว่าติดตั้งเวที่ฝ้ายแสงเสียงลิตติดตั้งลำโพง แม่ครัวหนึ่งข้าวเลี้ยงดูลูกวง พอสามทุ่มตรง ก็เปิดวงโซว์แฟน มือกลอง มือเบส ทรัมเป็ต ทรัมโปน กีตาร์ แซกโซโฟน คีบอร์ด ลุงแสง กลองระรี้ระเบิดทางเครื่อง ฟ้าวเล่นชอบคุณแฟนฯ ที่มากันมากมาย

นกน้อย ปอยฝ้าย วิเศษ เวณิกา ฟ้องแกะ แพนด้า ลูกแพร์ ไหมไทย ยายแหลม ยายจั้น นิกรน้อยเสียงใส ยายยงค์ยืนไกลล์พ่อใหญ่ชาลีหน้าบาน นี่คือเสียงอีสาน อลังการยิ่งใหญ่ เป็นหมอลำขวัญใจ พี่น้องไทยอีสาน ชอบคุณแฟนเพลงที่เมตตาช้านาน ผู้ชม เป็นเจ้า พวกเราเป็นบ่าวไว้ใช้งาน เราคือคาราวานขายแรงงานร้องลำ ที่อปโลไน้เดมอน นายห้างทวีชัย ท่านเป็นผู้ให้การสนับสนุน เอ็ม 150 ผู้อุปการคุณ ไอศถสภาคูบุญที่ให้เรามาหากิน ไส่เนาตำกล้ากะบมีคือเพิ่น จึงเลือกทางเดินเป็นศิลปิน เพื่อความอยู่รอดครอบครัว มีกิน เกิดเป็นศิลปินก็ต้องดิ้นกันไป

นี่คือเสียงอีสาน อลังการยิ่งใหญ่ เป็นหมอลำขวัญพี่น้องไทยอีสาน ชอบคุณแฟน เพลงที่เมตตาช้านาน ผู้ชมเป็นเจ้า พวกเราเป็นบ่าวไว้ใช้งาน เราคือคาราวานขายแรงงานร้องลำ เพื่อความอยู่รอดของปากท้อง ต้องมาเอาหลังสู้ฟ้าเอาหน้าสู้ไฟ เป็นศิลปินหากิน ทางไม้ค้ปากกัด ตีนถีบความจนหนีบใจ สวรรค์เพิ่นให้เฮาเกิดมาเป็นหมอลำ

2. เพลงราชินีดอกหญ้า (นกน้อย อุไรพร)

เกิดจากดินใช้ดาวลูกสาวชานา จบปริญญาจากสถาบันหางไถ ได้เกียรตินิยม ดีเด่นด้านการเลี้ยงควาย มือเรียวเกี่ยวรวงเหลืองไหล หากินเกี่ยวใจไม่มี สาวชานาหน้าตาบ่สวยบ่งาม แต่ยังคงความสมบูรณ์กุลสตรี เสี้ตบถุกบตรงานวัดงานประเพณี เป็นได้แค่ราชินีดอกหญ้า ประดับดินดอน

งามน้ำใจไซ่งามใบหน้า กิริยางดงามเป็นตาสะออน ถ้อยคำสำนวนไว้ม่วนเป็นตาสะออน ฮักใคร่จริงแท้แน่นอนคู่ซ้อนก็ยังมี บ่าวบ้านไต่ บ้านไกลบ้านใกล้บ่เกียง ขอแต่เพียงให้อ้าย นั้นเป็นคนดี อ้ายเป็นราชา ปกครองท้องถิ่นนี้ น้องจะเป็นราชินีดอกหญ้า บัลลังก์คันแท

(ซำ)

3. เพลงแล้วแต่จะหลูโตน (นกน้อย อุไรพร)

ลีฬ่ากะตายชั้นอายันบ่สงสาร เมื่อไม่ต้องการพิจะผ่านเลยไป น่องไม่มีสิทธิ์ ที่จะเรียกร้อง
อะไร อย่างดีก็แค่ฮ้องให้ ย้อนคอยอายมาโตน แต่จะให้ลื้มคงลื้มไม่ได้แน่ ๆ ถึงถูกทำร้ายเพียงใด ก็ต้อง
ยอมทน ยอมเจ็บย้อนอายตายกะซางชั้นบ่หลูโตน เมื่อหนีบ่ทันต้องทนหูตามีตมัว

อายสิประณามหยามน่องว่าคนบ่ดี กะแล้วแต่พีคนเฮาย่อมเห็นแก่ตัว บัดถึงยามซังมีอิหยัง
กะเว้าไปทั่ว บ่ซู้กะต้องซู้ถ่อนันตัวน่องสิตามใจ ความฮักเคยมีตอนนี้มันอยู่

ที่อาย น่องนี้เบ็ดความหมายคนพ่ายนังน้ำตาไหล เบือน่องแล้วบ่คงท้อผู้หญิงคนใหม่
อายเลยหาทางสิไป เฮ็ดโลดตามใจคนบ่หลูโตน

4. เพลงฮักน่องลั้ม (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

จักเป็นหยังแต่เก่าแต่ก็ บ่เคยมีใจมกสิลั้ม พอมาเจอผู้สาวตามคอสิลั้มถ่อนแหล่ว ซ่อยกะเลย
ฮักแต่แนวสิลั้ม ๆ ย้อนหว่าซ่อยมกผู้สาวคอสิลั้ม เฮ็ดอิหยังกะมีแต่สิลั้ม อยากให้สิลั้มเห็นใจ กางเกงนอก
กางเกงใน อายกะใส่สิลั้ม โทรทัศน์พัคลม ตู๋เย็นวิซิติซื่อแต่สิลั้มเหม็ดเลย ผลหมอกผลไม้อายมกแต่สิลั้ม
สิลั้มโฮง สิลั้มเสียว และเคียดสิลั้มลม ขอให้สิลั้มเป็นพอ

เทิงจ้วควายเปิดไกในเล้า แต่ก่อนเก่าซื่อเขี้ยวซื่อแดง พอได้ฮักน่องสิลั้มแสง ๆ เปลี่ยนชื่อให้
ใหม่ ควายบักตูเปลี่ยนเป็นควายบักสิลั้ม อันจ้วน้อยก็กลายเป็นจ้วสิลั้ม เปิดและไกเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นสิลั้ม
อยากให้สิลั้มเห็นใจ หว่าหยัง แต่เปิดไก จ้วและควายซื่อสิลั้ม ตอนนีใช้คารมกล่อมแหมใหญ่่นกเปลี่ยนชื่อ
เป็นแหมใหญ่สิลั้ม วงเสียงอิสานเป็นวงเสียงอิสิลั้ม ลูกแพรไหมไทยเปลี่ยนเป็นลูกสิลั้มไหมสิลั้มแสงดี ย้อน
หว่าฮักหลายสาวคอสิลั้มเลยชอบกินอาหารสิลั้ม ๆ สิลั้มบักหุง แกงหน่อไม้สิลั้ม สิลั้มจ้ว สิลั้มหมู สิลั้มปลาน้อย
กินกับบักสิลั้มมอ สิลั้มปลาช่อต้มใส่มดแดง สิลั้มผักบัวสิลั้มผักเสี้ยนมกแสงสิลั้มผักแป้นกะมก ย้อนซ่อยมก
อิหลี กะเลยมีแต่สิลั้ม นับประสาสำนียงมีอีกหลายมากมายอีกหลาย ๆ สิลั้ม ซ่อยอาการหนักย้อนมกน่อง
สิลั้ม อยากให้โลกนี้มีแต่ สิลั้ม ฮักสิลั้มจนป่วง อยากให้โลกนี้มีแต่สิลั้ม ฮักสิลั้มจนป่วง

5. เพลงตามหาหนูหิน (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

สาวหนูหินบ้านโนนหินแห่ ไผฮู้จักแนช่วยแนะนำไว ๆ เที่ยวซอกตามหาเพื่อมาตามหัวใจ
ที่สาวทำให้น้ำตาไหลริน อายได้ฮินว่าหนูหินดีหลายทำงานรับใช้แต่หัวใจศิลปิน หมอลำลูกทุ่งฮ้องใน
ดอกเป็นอาจิดน อยู่กับหนูหินได้ฮินแต่เรื่องม่วน เว้ากวน ๆ แต่กะชวนให้ข่า บ่สวยเลิศล้ำแต่ก็งาม
พอควร ยามอายอกหักหัวสักระเทียมถ่วน เลยอยากרבกวนให้เจ้ามาตามใจ

หนูหินอยู่ใส มาเบิ่งใจอ้ายแห่ แพนเก่าทำแยปล่อยไว้อาจแก้บ่หาย หนูหินอยู่ใสมาส่อยใจ อ้ายแห่ นับมืออ่อนแออยากให้มาแห่ววๆ มาเว้าให้หัวมาตัวให้ม่วน ไผเห็นบอกต่วนสิชอบพระคุณ หลาย ๆ

ทุกซอกมุมเมืองไทยกะหาจนเกลี้ยงมินหลิ่น นำหาหนูหินไผได้ยินช่วยบอกข่าวไปเพราะ คุณสมบัติสาวหนูหินตรงกับใจ อยากพ้อไว ๆ สิได้ซบหัดน้ำตา

อ้ายเที่ยวตามหารอเจ้ามาซุนคิง ได้รู้เรื่องจริงจากเด็กน้อยที่บอกมา ว่าสาวหนูหินเพิ่นบ่ แม่นคนดอกหนา แต่เป็นสาวสำในหน้าหนังสือการ์ตูน

อ้ายเที่ยวตามหารอเจ้ามาซุนคิง ได้รู้เรื่องจริงจากเด็กน้อยที่บอกมา ว่าสาวหนูหินเพิ่นบ่ แม่นคนดอกหนา แต่เป็นสาวสำในหน้าหนังสือการ์ตูน สาวหนูหินคนที่อ้ายตามหา ไปๆ มาๆ เจ้าเป็น ดาราการ์ตูน

6. ตีเจคลิ้นใจ (ไหมพรม อุดมพร)

จำเสียงได้บ่ สาว ตจว. คนชื่อ โทระจากมือถือถึงอ้ายผู้จัดรายการ ขอฟังเพลงหน้อยยามเหงา เมื่อเลิกจากงาน ยามใต้ใจคิดฮอดบ้าน ฟังรายการอ้ายแล้วอุ่นใจ คือได้อยู่บ้านยามใต้ฟังรายการที่ คลิ้นใจคลิ้นนี้บ่เคยหมუნหนีไปใส อยากเห็นหน้าเต ผู้บ่าวตีเจขวัญใจ หน้าตาลีเป็น จังใต้ หวานคือ เสียงอ้ายบ่นอ อ้ายเป็นที่พึ่งทางใจของคนไกลบ้าน ขวัญใจคนใช้แรงงานบ้านเฮา สาว ตจว. หน้อย งานบ้านใต้ฟังรายการอ้ายแล้วหนอ มีแรงใจสู้งานต่อ ได้เติมเพิ่มกำลังใจ

จำเสียงได้บ่ สาว ตจว. คนชื่อ โทระจากมือถือถึงอ้ายตีเจเสียงใส ถามหยังได้บ่ บ่ต้องออนแอ หน้าไมค์ คนจัดมีแพนแล้วไปหัวใจอ้ายว่างอยู่บ้อ

7. ฝากใจไว้กับรัก (คำมอด พรชุนเดช)

ชีวิตอ้ายวันนี้ ยังมีบัญญัติเงินฝาก มีแต่บัญญัติความรัก มาฝากให้น้องดูแล เส้นทางสร้าง ตบ บนความยากนั้นลำบากแพ้ ปัญหาเวียนมาให้แก่นจันความอ่อนแอสุขใจ รายรับที่ทำไว้พอใจแต่ไม่พอ เก็บ รายจ่ายรั้วเกินจะเก็บเงินเก็บพุดถึงยังอ้าย สู้ทนทุกครั้งแต่สวรรค์ยังบ่เป็นใจ บางครั้ง ยังแทบเดิน บ่ได้ อ่อนใจกับโชคชะตา อาศัยชายคาความรักที่ฝากใจอ้าย เป็นหลักยึดใจในยามเผชิญปัญหา บอกใจ ให้รู้สู้เพื่อรักได้ตลอดเวลา วอนน้องให้ช่วยรักษาสัญญารักเราให้ดี

ชีวิตอ้ายวันนี้ ยังมีบัญญัติเงินฝาก แต่ถ้าใจยังมีรักเงินฝากก็คงจะมี อ้ายจะทุ่มเทใจเพื่อ จุดหมายสองเราที่มี ฝากน้องดูแลดี ๆ อย่าให้บัญญัติรักเราหล่นหาย

8. เพลงคนพันธุ์เลาะ (ลูกแพร อุไรพร)

โสดจนเป็นบ่าวซ่า ไทบ้านเอ็นว่าหัวหน้าเด็กน้อย เพื่อนรุ่นเดียวกับช้อยเขาพากันหลอย
เข้า กทม. เอาเด็กน้อยเป็นหมู่ส่วนคนเป็นคู่ยังหาบ่พ้อ อยู่บ้านเอ็ดนาช้อยพ้อ งานหลักคือเลาะ
งานลองฟังลำ ใส่เสื้อผ้ากระสอบบ่มีเงินหอบก็มีสิทธิ์กู้ อยู่แบบคนโลโซอาจดูจึกโก้บางช่วงบางยาม
หากบ่มีคนบอกอาจเบิ่งบ่ออกว่ามักหมอลำ เกงยีนส์ผมยาวแวนดำ สาวรุ่นมองตามเรียกว่า
เป็นพันธุ์เลาะ

โอโย บ่แม่จ้งชั้นดอกบ่แม่พันธุ์หรือค้ายเป็นพันธุ์เลาะ โอโย บ่แม่จ้งชั้นดอก บ่แม่พันธุ์
หรือค้ายเป็นพันธุ์เลาะ เลาะบ้าน เลาะไปเอาบุญ ช้อยยอมลงทุนขอเพียงให้บอก ยกเว้น ผับบาร์
คาเฟ่ เพิ่นแต่งจนเท่ช้อยเต็นบ่ออก หน้าฮ้านหมอลำชั้นดอกพอเสียงกลองออก ช้อยกะออกมาเซ็น
หน้าฮ้านหมอลำชั้นดอกพอเสียงกลองออกช้อยกะออกมาเซ็น หน้าอาจดูนั้กเลง แต่มีเสียงเพลงอยู่ใน
ใจช้อย บ่มีกตีมักต้อย เรื่องเลาะบ่ถอยแบบบ่ต้องเชิญ

เว้าให้ฟังชั้นแหละสาวไต่ศรัทธา ฟ้าวมาอย่าเขิน ผู้ชายหัวใจลำเพลิน ไผ่มีกะเชิญ อ้ายสิพา
เลาะ ชีวิตจ้งหะลำเพลิน ไผ่มีกะเชิญอ้ายสิพาเจ้าเลาะ

9. เพลงวอนฟ้า (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

เธอกับฉันเคยซิดเคยเคียงใกล้ เคยบอกฉันว่ารักที่เคยถาม เคยยิ้มเคยหัวเราะด้วยกันทุก
ยาม สิ่งดีงามที่เรามีร่วมกัน มาวันนี้เธอบอกฉันจะแยกจาก ด้วยเธอนั้นไม่พอใจที่ฉันเป็น หละวันนี้
ในหัวใจสุดล้ำเค็ญ สิ่งเธอเห็นฉันเป็นเพียงตัวตลก

วอนฟ้าช่วยบอกเธอให้ที ว่าฉันนี้เสียน้ำตาด้วยอาวรณ์ บอกว่าฉันรักเธออย่างแน่นอน อย่า
ตัดรอนฟ้าเอ๋ยช่วยฉันที

บอกฉันที่ฟ้าเอ๋ยฉันซ้ออก ที่ฉันเป็นตัวตลกผิดหรือไร เหตุไฉนฉันให้ความสุขผู้คน มากมาย
แต่ทำไมฉันเองต้องเสียน้ำตา

วอนฟ้าช่วยบอกเธอให้ที ว่าฉันนี้เสียน้ำตาด้วยอาวรณ์ บอกว่าฉันรักเธออย่างแน่นอน
อย่าตัดรอนฟ้าเอ๋ยช่วยฉันที

บอกฉันที่ฟ้าเอ๋ยฉันซ้ออก ที่ฉันเป็นตัวตลกผิดหรือไร เหตุไฉนฉันให้ความสุขผู้คน มากมาย
แต่ทำไมฉันเองต้องเสียน้ำตา วอนฟ้าโปรดช่วยฉันที ตลกอย่างง่ายนี้รักเธอ รักเธออย่างถึงกัน

10. เพลงตลกสำสอย (รวมตลก)

นาเต๋อ มาแล้วเต๋อ มาเต๋อ มาล้าเต๋อ มาเบ็งเสียงอีสานลำซิ่ง ติ่ง ลิง ติ่ง ลิง ติ่ง ลิง ติ่ง ลิง ตก
สว่างซันกึ่งติ่ง ลิงตกล่างซันกึ่งติ่ง....

สอย สอย พี่น้องฟังสอย สอย สอย ละพี่น้องฟังสอย นกแดดแต่บิ่นข่มปลายตาล ผัว
หัวล้านได้เมียซี้ดี เว้าอยู่หนีเจ้าหว่าแม่นไผ ผู้ใดตอบได้ตอบมากันกะแม่ ตอบมา ตอบมา กันกะแม่
นกแดดแต่บิ่นข่มปลายตาล ผัวหัวล้านได้เมียซี้ดี เว้าอยู่หนีเจ้าหว่าแม่นไผ เว้าอยู่ หนีหมู่เจ้าหว่า
แม่นไผ...

สอย สอย พี่น้องฟังสอย สอย สอย ละพี่น้องฟังสอย นกแดดแต่บิ่นข่มปลายบก หลาน
ยายนบกบหัวเถิก ๆ มักเดินท่าหมาถึกน้ำฮ้อน ไผตอบได้ก่อนตอบมากะกะแม่ ตอบมา ตอบมากันกะ
แม่ นกแดดแต่บิ่นข่มปลายบก หลานยายนบกบหัวเถิก ๆ ฝายอยู่หนีเจ้าหว่าแม่นไผเว้าอยู่หนีอยู่เจ้า
หว่าแม่นไผ

มาเต๋อ มาแล้วเต๋อ มาเต๋อ มาล้าเต๋อ มาเบ็งเสียงอีสานลำซิ่ง ติ่งลิงติ่งลิงติ่ง ลิงติ่ง ลิงตกล่าง
สว่างซันกึ่งติ่ง ลิงตกล่างซันกึ่งติ่ง....

สอย สอย พี่น้องฟังสอย สอย สอย หละพี่น้องฟังสอย นกแดดแต่บิ่นข่มปลายไผ่ พระเอก
ใหญ่เอาผ้าเคียนมือหว่าเพิ่นคือเจ้าหว่าแม่นไผ ผู้ใดตอบได้ตอบมากันกะแม่ บักปาก แป ๆ เอาผา
เคียนมือ พวกเจ้าหว่ามันคือผู้ใด เว้าอยู่หนีเจ้าหว่าแม่นไผ เว้าอยู่หนีหมู่เจ้าหว่าแม่นไผ...

สอย สอย พี่น้องฟังสอย สอย สอย ละพี่น้องฟังสอย นกแดดแต่บิ่นข่มปลายช้อย พระเอก
น้อยผู้หน้าสงสาร เสียงกะหวานหน้าตากะดี ฝายอยู่หนีเจ้าหว่าแม่นไผ ไผตอบได้ตอบมา กะกะแม่
ตอบมา ตอบมากะกะแม่ นกแดดแต่บิ่นข่มปลายช้อย พระเอกน้อยคนนั้นแม่นไผ พระเอกน้อยคน
นั้นแม่นไผ...

มาเต๋อ มาแล้วเต๋อ มาเต๋อ มาล้าเต๋อ มาเบ็งเสียงอีสานลำซิ่ง ติ่ง ลิง ติ่ง ลิง ติ่ง ลิง ติ่ง ลิง ตก
สว่างซันกึ่งติ่ง ลิงตกล่างซันกึ่งติ่ง....

11. เพลงหัวใจผู้ชาย (ณัฐ สุรพล)

เป็นลูกผู้ชายทำไมต้องแค้น เมื่อรู้ว่าแม่ แพ้คนที่มาทีหลัง เจ็บใจจึงได้ก็ขอหลีกทาง
สู้อย่างโดนหักหลังก็ขมขมไปได้ เพียงแค่เสียเวลาว่างเลย เสียความรู้สึกที่เคยให้เธอ ไปเต็ม
เว้ากันผินกันเอาไว้อย่างดี วิมานฮักที่เคยมี บัดนี้มลายหายไป

ฮู้บหัวใจผู้ชายทั้งแท่ง แม้มันสิแกร่งสิแข็งสิแสงสำได้ เจ็บเป็นอยู่ตอกอยากบอกผู้หญิง
หลายใจ ผินฟ้าที่ว่าแข็งหลายจั่งไต่ก็มีมือฟัง สิเจ็บจั่งไต่ฮักที่ต้องทน แม้ว่าฮักสิโดน โดนผู้หญิงหัก

หลัง ตัดใจเสียเถอะผู้ชายผิดหวัง โลกนี้ไซ้มีเพียงนางเคียงข้างกับเราคนเดียว
(ซ้ำ)

12. เพลงวันที่รอคอย (ใหม่ไทย อุไรพร)

หลับเถิดที่รัก ที่รักให้เจ้าฝันดี ฝันถึงคนนี่ที่รักเจ้ายิ่งกว่าใคร ฝันว่าเธอมีฉันนั้นอยู่ข้างกาย
คอยปลอบใจปลอบขวัญวันเจ้าละเมอ หลับสักรื่นขึ้นขึ้นมาหน้าตาสดใสกำลังใจจากคนไกลส่งมาให้เธอ
เพลง ๆ นี้คือเพลงแทนใจนะเออ มอบแต่เธอให้ฟังจากคนแดนไกล

คิดถึงอยู่คิดถึงเธออยู่เสมอ ใจมันเพื่อเห็บหนาวลงไปข้างใน กลัวคนรักคนดีเจ้า
จะ เปลี่ยนไป หากฟังเพลงนี้เมื่อใด อย่าเปลี่ยนใจเลยนะคนดี

ฝากคำว่ารัก รัก รัก มากับสายลม ให้เວอกลมยงนี้ก็ยังคิดถึงพี่ คนหวงหาอาวรณ์เจ้ายิ่งชีวิต
ไม่ว่าชาตินี้ชาติไหนจะไม่ลืมนาง

เหตุต้องจากต้องพรากมาไกลแสนไกล ด้วยจำใจเพราะจนขัดสนสตางค์ ต้องดิ้นรน
ชวนชววย ไปทุก ๆ ทาง ต้องเก็บต้องออมเพื่อนาง เพื่อรักที่เรารอคอย

คอยพี่หน่อย คอยหน่อยเถอะแม่ตาหวาน ทรมานเพียงใดอย่าได้ท้อถอย ฟังเพลงนี้ส่ง ใจมา
ให้เนื้อถอย ไม่นานวันที่รอคอยจะกลับมายาใจคนดี

13. เพลงดาวเด่นติดดิน (กลุ่มศิลปินดาวน้อย)

เป็นสาวบ้านป่า หน้าตาบตี บัจบปริญญตรี อย่างดีแค่ ม. ต้น มาเป็นดาวเด่นโชว์ต่อ หน้า
ผู้คน เหนื่อยกายต้องทนให้ท่านผู้ชมติดใจ เป็นสาวบ้านนอกหน้าตาเด้อ ๆ บ่แม่นสาวแดน เซอร์เพลง
สตริงทันสมัย บ่มีรดผู้ติดแอร์ชื่นใจ มีรสบัสคันใหญ่เป็นที่อาศัยหลับนอน

เสียงดนตรีหยาบฟ้าวขึ้นเทิงเวที ดาวเด่นทำหน้าที่โดยไม่ขาดตอน สนุกสนานอลังการ สีแสง
หน้าทีนี้ักแสดงต้องทำให้แน่นอน พอดนตรีเลิกลงเวทีหลับนอน พรุ่งนี้ต้องแรมรอนไปแสดง หม่องใหม่

เป็นสาวบ้านป่าหน้าตาบตี ทางเครื่องอย่างเรานี้บ่มีคนสนใจ บ่แม่นแดนเซอร์ไฮโซ หน้าใส
พวกเราก็ภูมิใจในอาชีพศิลปิน พักวงเมื่อบ้านทำไร่ไถนา พอเปิดวงก็มาเดินกินรำกิน บ่เคยใฝ่สูงอยาก
เป็นศิลปิน ดาวเด่นติดดินคงบ่ได้เป็นดาว

(ซ้ำ)

วิธีตีบันทึกรการแสดงสด ชุดที่ 14

1. เพลงวันนั้นที่บ้านเฮา (นกน้อย อุไรพร)

ใต้ต้นกระยอมกระท่อมปลายนา หลังงานบุญผ้าป่า อ้ายพาไปนั่งคุยกัน ลมพัดวอย ๆ ตะวันบ่ายคล้อยแว่วเสียงจักจั่น ฟุ้งนาฟุ้งหลังสงกรานต์ ฝนโปรยผ่านหญ้ากำลังเขียว ลวกดอกกระเจียวกับแจ่วแมงดา สองเฮากินเป็นข้าวป่า เปิดฝาจกกล่องข้าวเหนียว งามดอกเอนอ้า ที่บ้านกลีบผาข้างทางคนเที่ยว อ้ายขอหลับตาเก็บเกี่ยวภาพทุ่งเขียวเก็บไว้ในใจ ทุกอย่างจำได้ถึงไกลมาหลายเดือนแล้ว อยู่ในเมืองแสงไฟเฟริศแพรว ยังคิดฮอดแจ่วเคยจ้ำกับอ้าย คิดฮอดท้องนา หอมกลิ่นความหลังบววย หนึ่งวันได้แนบชิดใกล้ หัวใจขึ้นไปเป็นปี

บ่ฮู้สิมีโอกาสอีกบ่ แต่หัวใจคอยคิดต่อ เฝ้ารอเวลามี ว่างงานยามใด สีชวนพี่ชายแวะไปอีกที ไปนอนฟังเสียงแมงหมี่ เต็มแสงอีกทีที่บ้านนาเฮา

บ่มีโอกาสอีกบ่ แต่หัวใจคอยคิดต่อ เฝ้ารอเวลามี ว่างงานยามใด สีชวนพี่ชายแวะ ไปอีกที ไปนอนฟังเสียงแมงหมี่ เต็มแสงอีกทีที่บ้านนาเฮา ไปฟังคอนเสิร์ตแมงหมี่ ลมพัดหวี ๆ ที่เถียงนาบ้านเฮา

2. เพลงต้มไก่บ้าน (คำมอด พรชุนเดช)

ต้มไก่บ้านเมื่อลูกอีสานคืนถิ่น ยังแซบปลิ้นยังหอมกลิ่นหัวข่า ส้มใบบักขาม ซดพาโอชา ยามจากบ้านมาคิดถึงฮอดบ่หาย ไก่แม่สาวหรือไก่ป่าวคินจัน จับลวกหลกชนสับเป็นค้อนใหญ่ ๆ ค้างหม้อเดือดบิตยอดใบขามลงไป ฆ่าบ้านหัวใหญ่จับโยนใส่หม้อต้ม

อ้อน ๆ ส้ม ๆ ผสมซุส น้ำปลา ซดแล้วฮุบฮ่า ซดแล้วฮุบฮ่า ตาแจ่วพริกมาถ้าจ้ำหมดตักใส่ชามยกใส่พาข้าวถาดกลม ตั้งวงซดไก่ต้มแซบบ่วงซ้อน ซดน้ำอ้อน ๆ ซดน้ำ อ้อน ๆ แล้วหมู่ กะป้อนสาโท ไ้อ๊ะโอ ปาดตีโร แซบหลาย ข้าวเหนียวจ้ำแจ่วแล้วซดน้ำ ต่อนไก่ อยากรกลับบ้านไพรกินต้มไก่บ้าน อยากรกลับบ้านไพรกินต้มไก่บ้าน

ต้มไก่บ้านเมื่อลูกอีสานคืนนา รสชาติเตือนว่าอย่าสีป่าทิ่มกัน บาดเก็บเงินได้ให้ ลูกหลานคืนถิ่นฐาน เมื่อต้มไก่บ้านชดน้ำกันอยู่บ้านเฮา เมื่อต้มไก่บ้านชดน้ำกันอยู่บ้านเฮา

(ซ้ำ)

3. เพลงอายเหน้อยเหลือเกิน (คำมอด พรชุนเดช)

เกิดมาเป็นคนกับเขาชาติหนึ่ง จุดหมายยังไม่ถึงปลายทางที่ปรารถนา ถนนชีวิตขวากหนามมากเหลือคณา ล้มลุกคลุกคลานฟันฝ่า ปัญหาหนักการ เหนื่อยกายพอทนแดดฝนพอสู้ เหนื่อยใจไม่มีใครว่าเธอคือผู้ร้ายราน เหนื่อยใจเรื่องรักไหนปัญหาหนักเรื่องงาน ภาระครอบครัว ทางบ้านแม่พอก็ยังรอคอย

อายเหน้อยเหลือเกิน เหมือนเดินมาไกลแสนไกล พักก็ไม่ได้จุดหมายยังไกลเลื่อนลอย แรงแยกอ่อนล้าแรงใจก็เริ่มถดถอย อายเหน้อยเหลือเกินนี้อกลอย กอดอายไว้หน่อยคนดี

เกิดมาเป็นคนกับเขาชาติหนึ่ง เป็นหยิ่งชีวิตอายจึง ลำบากยากเย็นเช่นนี้ ทนสู้ต่อไป トラบลมหายใจอายมี ถึงฟ้าท้านบ่ปราณี ขอเพียงแฟนพี่เข้าใจ

(ซ้ำ)

4. อายุบ่เป็นใจ (นกน้อย อุไรพร)

รักจริงกะฮู้แต่อายุนั้นบ่เป็นใจ มาพ้อดูหมายแต่วัยของเธอต่างกัน สิ้นฮักไปก็อาย สายตาชาวบ้าน หุดแค่คบกั้นบ่กล้าฝืนถึงคราวแต่งตอง ฮักคราวรุ่นน้องย่านคนมองว่าบ่เจียมตน ทั้งย่านคำคนทั้งหลูโตนหัวใจเจ้าของ

นิสัยดี ๆ แต่ตีว่าเกิดคราวน้อง บวกลบแล้วหารสองกะยังเป็นน้องหลายปี คาคสิมิพิธิ แต่งงานสองเฮา ไทบ้านสิเว้าว่าเจ้าได้เมียเฒ่ามันดี เฮาหาทางออกไผบอกเกิดบ่ทันชาตินี้ คบกั้นแบบน้องพี่ทำดีเพื่อชาติต่อไป

ฮักจริงกะฮู้แต่อายุบ่ควรคู่กัน เก็บไว้ในฝันเป็นคนสำคัญในใจ อยากรักเป็นแฟน แต่ก็คงเป็นบ่ได้ อายุบ่เป็นใจคงแต่งบ่ได้ดอกน้อง

ฮักจริงกะฮู้แต่อายุบ่ควรคู่กัน เก็บไว้ในฝันเป็นคนสำคัญในใจ อยากรักเป็นแฟน แต่ก็คงเป็นบ่ได้ อายุบ่เป็นใจคงแต่งบ่ได้ดอกน้อง ถึงสิฮักปานได้ กะแต่งบ่ได้ดอกน้อง

5. เพลงคำลงท้าย (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

เปิดซองจดหมายแล้วหัวใจอายเต้นเหมือนนก เมื่ออ่านไปพบถ้อยคำตอนจบว่า รักเสมอได้อ่านคำรักจากปลายปากกาของเธอ ดีใจอิหลีเด้ออายเที่ยวอ่านจนจดหมายขาด นับต่อจากนั้นจดหมายถึงกันบ่มีสะดุด ซึ่งใจที่สุดเห็นคำหนึ่งกุดที่สุดบรรทัด เห็นคำลงท้าย ก็ดีใจรักลงแนชัด เขียนงามปานคัตฮักคงบ่พลาดดอกหนา

แต่พอคบกันไปนาน ๆ จดหมายเธอนั้นก็โดน ๆ จังมา เปลี่ยนคำลงท้ายจากคำรักมาเป็น ศรัทธา ฉบับต่อมาเหลือเพียงคำว่าคิดถึง ฉบับสุดท้ายอ่านแล้วใจอ้ายเต้นเหมือนกบ เมื่ออ่านไปพบ ถ้อยคำตอนจบต้องตกตะลึง พอคำลงท้ายปิ๊บหัวใจอ้ายเต้นตึงตึง เมื่อคำว่าคิดถึงเจ้าเปลี่ยน มาเป็น คำว่าขอลาที่

6. เพลงแปดสองหนคนสองใจ (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ลำ) ละแปดสองหนฝนมาซ่า อ้ายซอมนใจสาวนาจะทำท่าลีเป็นต่าง จากที่เคยให้ ความหวัง สิริอพงข้าวอ้ายชายข้าวได้ไปแต่งดอง บาดฝนหายจั่งไต้นอง จั่งจอบสองหาทางไป แปดสองหนคนสอง ใจ บ่หวังใยสัญญาจ้อย

(ร้อง) เตือนแปดคล้ายตั้งตาคอยฝนริน ลงนาแห้งกินกิน ตามแปลงดินมาเดินกาย ถ้าฝน เอ็นหาขึ้นรถทัวร์จากบ้านไป หมดแล้วหนอความหมายที่หัวใจเคยเฝ้ารอ ผู้เฒ่าว่า ต่อว่าว่าเตือน แปดสองหน เห็นมาฮอดกะมีฝนละฟ้าฝนคือคนบ่พอ มือแลงสีถามคำโบราณเพิ่นมาเว้าต่อ ย้อนเดือน แปดนี้หนอ คนอ้ายรอจิงจากไป

(ลำ) เว้ากันไว้ปีนจั่งไต้ กะขอให้คิดต่อ เว้ากันไว้ปีนจั่งไต้ กะขอให้คิดต่อ ให้นางรอละข้าว ขึ้นเล่าสิรอเจ้าแต่งงาน ทำอยู่บ้านดำนาส้อยคอยใจอย่าไปใส พอให้หนองใน นากะเลาะมาเบ็ดแล้ว

(ร้อง) เคยแน่วแน่วเห็นเจ้าบ่เป็นต่างเมื่อฟ้าแจ่งจางปาง ฝนบ่ทันคือตั้งใจ ไกล้ออก พรรษา เหลียวเบ็งนาแล้วเหงาใจ สุขยาใกล้ได้ย่านไฟไหม้ตากกล้า ป่านคันแทนนากักจกอ้ายจนบั้น ย้อนนา แก่นปานหิน อ้ายแทบสิ้นปัญญา คนในหมู่บ้านเราพากันทิ้งนา รวมทั้งแฟนอ้ายด้วยหนา คำสัญญา เจ้าปล่อยวาง

(ลำ) รถไถฮ้างอยากไปเห็นทางมันแห้งตันต้อ คือกันน้อคือกับบักอ้ายเบ็ดแวง ตั้งต่อนาง แสนอ้างว่างบาดฟังข่าวคนไกล หว่ามีคนเงินหลายมาอ้อยดูแลน่อง

เจ้าฟูฟ่องลอยล่องในเมืองฟ้า คำสัญญาก็มหน้าคงแล้งหาย แปดสองหนปีนคนสองใจ น้ำตา อ้ายมันหล่นเป็นสองทาง

ให้น้ำกล้าอ้อยฝนบ่มาอ้ายไถนาแก่น ให้น้ำแฟนที่ลืมหักแล้วใจแบ้วบ่หาย วาสนาน้องนาง คนจน แปดสองหนเสียคนเสียนา แหงนบนฟ้าคอยฟังข่าวฝน นิ่งอยู่โพนใจคิดฮอดแฟนอยากมุดดิน แก่นไปหาเจ้า อยากมุดดินแก่นไปหาน้อง

7. เพลงผืนดีเตืออ้าย (ตุ๊กตา ดาวน้อย)

เข้านอนคืนนี้ นอนหลับผืนดีเตืออ้าย ส่งฮักส่งใจมาให้อ้ายกอดในฝัน อยากให้อ้ายพัก
เหนื่อยหนักมาแล้วทั้งวัน น้องตั้งจิตอธิษฐานให้พระคุ้มครองภักดิ์ นอนหลับผืนดี พรุ่งนี้ได้มีแสงตะวัน ลูก
ขึ้นหยัดยืนสวดขึ้นเต็มไฟในใจ ตะวันฉายส่องฟ้าสีทอพองอำไพ ชีวิตอ้ายต้องก้าวไป วันใหม่กำลังสีกมา

วันนี้อ้ายนพ้อยาเพ็งท้อแท้เตืออ้าย ขอเป็นแรงใจ ให้อ้ายสู้ฟันวันหน้า วันนี้เหนื่อยอ่อน
อยากให้นอนพักหลับตา เก็บแรงไว้สู้ชีวา ขวากหนามข้างหน้าใช้น้อย

เข้านอนคืนนี้นอนหลับผืนดีเตืออ้าย กอดหอมอนแทนกายน่องก่อนอย่าได้ท้อถอย บโตนดอก
หนา ผนซาฟ้าใสเมฆลอย วันที่สองเรารอคอยในฝันจะพลันเป็นจริง

(ซ้ำ)

8. เพลงช่วยงานที่ร้านเหล้า (ลูกแพร์ อุไรพร)

อ้ายถิ่มมัดกล้าจอตระถไถนาไว้ข้างคันแท เมื่ออู้ข่าวจากอี่แม่ หว่ามีเถ้าแก่ขอเจ้า แต่งดอง
วิวาทฟ้าแลบแต่งงานกันแบบปได้แจกของ อ้ายพ้ออยากกอกันฮ้อง ฟ้าวแล่นมาส่งเบ็งน้องวันแต่ง

จากน้ามาบ้าน อ้ายแล่นเบ็ดหันยังบ่ทันใจ แนมเห็นรถจอดสายล่ายคันน้อยคันใหญ่
หน้าบ้านคำแพง แพนเก่าคืออ้าย บังเสาไฟจอบเบ็งแล้วเบ็ดแสง บ่กล้าไปช่อยงานแต่ง ร้านเหล้า
เจ้แดงเป็นแหล่งพักใจ

เบียร์สามขวดร่อย นั่งจิบคอยฟังเขาเอ็นขวัญ ฐานะเคยเป็นแฟนกัน ส่งเจ้าด้วยการเอ็น
ขวัญทางใจ มืออ้ายเปือนตม บ่กล้าไปโจมแขนเจ้าผูกฝ้าย เบียร์หมดชดเหล้าตบท้าย ยกเหล้าอวย
ชัยส่งท้ายแพนเก่า

สุขเถิดสองเจ้า จบแล้วฮักเฮาที่เฝ้ารอมมา ก่อนอ้ายกลับไปไถนาฝากเจ้แดงลาถ้าเห็น
หน้าสาว บอกว่าบักอ้ายอดีหวานใจอมยกรงขาว จอบหลอยมาช่อยงานเจ้าอยู่ร้านเหล้าก่อน
เมากลับนา

9. เพลงน้ำตาเชียงน้อย (นิกรน้อย เสียงสวรรค์)

น้ำตาเชียงน้อย ย้อยใส่พาขวัญวันเจ้าวิวาท ย่อนหลงกรรมแม่ออก หลอกให้ช่อยลา
สิกขา พอสีกออกมาเขาเอาผัวจ้อย บุญผะเหวดปีนั้น เทศน์กัณฑ์มัทรี เธอเสียง ตาน้อย จดหมาย
มาอ้อนให้สีก พี่เนรยอดก๊กของช่อย จิวรเนรน้อยเลยฮ้อนเป็นไฟ

สีกมาผมบ่ทันป่ง นุ่งส่งบ่ทันได้เป็น ย่อนบวชเป็นเนรแต่น้อยจนใหญ่ อดีตนักเทศน์
เสียงทอง ชื่อเสียงดังก้องเมืองไทย ออกหักฮ้องให้คิดฮอดหลวงตา

น้ำตาเชียนน้อย ไหลท่วมพาขวัญวันเจ้าวิวาร์ เขาเชิญเป็นหมอเอ็นขวัญ ในงานแต่งงาน
แก้วตา สุดแสนโศกา มาเด้อขวัญเอ๋ย มาเด้อขวัญเอ๋ย

(ซ้ำ)

10. เพลงตัวน้องเฮ็ดหยัง (วิ สุพิตรา)

ผีโตได้หนอ เจาะปากให้อ้ายเว้า หว่าช้อยมกเจ้า สีสักบ่เปิดบ่หน่าย ยกมือ ใส่หัว สาบานให้
ฟ้าผ่าตาย ส่างปักคิอาย บัดอ้ายมาลีมลัญญา เว้าเล่นเว้าหว่ามาตัวให้น้องฝัน สิ้นสอดทองหมั้นนัดวันผู้
เฒ่าสีมา มิดปานหอยไซ้ ถึงอายไต่บ้านเขาสา พ่อแม่เสียหน้า น้องอายเขาทั้งตำบล

ฮู้ข่าวไผ ๆ กะกายมาถาม ได้ฤกษ์ได้ยาม หามือหมั้นแล้วบ่ ออยากเห็นได้ ผู้บ่าวคือสิรูป
หล่อ แค้นใจแท้หนอเมื่อได้ฟังคำเว้า ตัวน้องเฮ็ดหยัง คับบ่จริงจิงจิงใจ คิดมายามได้ ออยากอายคน
เขาได้ เต้เฮา เพียงแค่นี้เขาก็ยังหลอกเฮา ผีโตได้พาเว้าให้น้องหูเบาเชื่อคำคนลวง

(ซ้ำ)

11. เพลงอยากเขาเป็นเมีย (จักจั่น ดาวไพร)

ลาออกจากเมียชะบ้อ คืออยากแท้น้อการเป็นภรรยาคน อันความฝันตั้งแต่วันเริ่มต้น อยู่ไป
โดน ๆ มันหละบ่คือคิด ตั้งแต่กั๊กะย่องเฮาทุกอย่าง พออยู่กินร่วมทางเว้าหยังกะบัจด เออะอะกะตาเฮา
ตะพิด ปานเด็กน้อยเพิ่นให้แต่เฮาเอาใจ กฎเกณฑ์ก็มากมาย ยากกว่าเฮ็ดนำพ่อ อยู่นังกันเฮ็ดนำบ่พัน
กะหน้างอ กลับไปเป็น น.ส. คือเก่าซึ้นน้ออยากหลาย

ข้อยละหน่ายอยู่โดนไปแวงอุกอ้ง หล่อยไปฮ้องใส่สังฮ้างกะยังบ่สว่างหัวใจ แหล่นนำลูกกะ
ยาก จนซึ้นสิเหี้ย ละยังต้องมาหัวเสียกับสามีอีกหรือใด อย่าคิดเด้อ หว่าอีนี่สิบใจ อย่าคิดเด้อหว่าอีนี่
สิบใจ คับโซ่ขาดยามได้บัจดไผเด้อ บอกไว้ก่อน

ลาออกจากเมียสาบ้อ คืออยากแท้น้อท้อจนหมิดความเพียร หากปิดเทอม ได้คือตั้ง
โรงเรียน ยามหมิดความเพียรสิปิดใจลาจร สุนขึ้นมาน่ามีดตามัวป่ากะได้เด้อฝัว ข้อยสิชอบอกไว้
ก่อน ซึ้นบ่คิดถึงยามเข้าบ่อนนอน ข้อยสิบ่อนนอนเจ้าเลย คุณสามี

(ซ้ำ)

12. เพลงมนตร์รักวัยชรา (ยายยงค์ หลงทีป)

พ้อกันตอนเฒ่า เจ้าไปอยู่ที่ไสมา เจอกันตอนหกสิบกว่าได้แต่แนนนตาเอ็ดหยัง บ่ได้เมียอ้าย ตายป่า ผัวเจ้ากะตายจากไป สองเฮมาฮักกันใหม่ ตอนวัยใกล้สี่ป่าช้า ยังจำอดีตเมื่อสิบปีให้หลัง ฮักของสองเฮผิดหวัง บ่ได้ร่วมทางเหมือนตั้งสัญญา จนเจ้าชะแลตัวอ้ายก็แก่ชรา บุญทำกรรมแต่งชะตา ให้มาฮักเฮาตอนเฒ่า

ไทบ้านสิหว่า นินทากะช่างหัวมัน ลูกหลานกิดกันขัดขวางกช่างหัวเขา สองเฮแนนหนังกักรอมตะของเรา ขอตายพร้อมเจ้า เฮาสีได้เฒ่าพร้อมกัน

ฮักกันที่ใจบ่มีความใคร่เจือปน ประครองฮักเฮาสองคนจนเฒ่าจนแก่ ยักแย้ยักยัน ฮักกันแนนเหนียว ต่างคนต่างเหี่ยวคือกัน สมหวังเอาตอนหนึ่งยาม ไอมันตร์รักวัยชรา

(ซำ)

13. เพลงตำรวจบ้าน (รวมศิลปินตลก)

ตำรวจภูธรข่อยกะบ่เคยย่าน นครบาลข่อยกะบ่เคยแลน ให้มาโลดฮอดตำรวจชายแดน ข่อยกลัวสุดแสนกะแมนตำรวจบ้าน ตำรวจบ้านตรวจคักกว่าตำรวจ มันชอบตรวจแต่กระเป๋าสตางค์ มีถ่อได้มันเอาไปบ่ยัง มีถ่อได้มันเอาไปบ่ยัง ข่อยละแมนซังแต่เอ็ดหยังมันบ่ได้ ตำรวจบ้านมันชอบตรวจท้องที่ มีอวานนี้ข่อยหลอยไปตีไก่ จักมันจอบไปนำแต่ยามได้ จักมันจอบไปนำ แต่ยามไต่ ตีข่อยคาบ่อนไก่อ๋ย่านข่อยอายคน

ตำรวจภูธรข่อยกะบ่เคยย่าน นครบาลข่อยกะบ่เคยแลน ให้มาโลดฮอดตำรวจชายแดน ข่อยกลัวสุดแสนกะแมนตำรวจบ้าน ตำรวจบ้านมันชอบสืบสวนข่อย ไปมีเมียน้อยอยู่จักคนจักหม่อง กรมตำรวจหน้าจะให้เหรียญทอง กรมตำรวจหน้าจะให้เหรียญทอง มันสืบสวนตียิ่งกว่า FBI

ตำรวจบ้านข่อยแเฮงคักกว่าเจ้า ไปกินเหล้าอยู่ไสมันกะไป ไปนั่งเฝ้าฟ้าเมื่อไว ๆ ไปนั่งเฝ้าฟ้าเมื่อไว ๆ เหมือนเราเป็นผู้ร้าย บ่ให้ตลาดสายตา

ตำรวจภูธรข่อยกะบ่เคยย่าน นครบาลข่อยกะบ่เคยแลน ให้มาโลดฮอดตำรวจชายแดน ข่อยกลัวสุดแสนกะแมนตำรวจบ้าน ตำรวจบ้านข่อยแเฮงคักกว่านั้น ขนาดฝันหว่าไปมีเมียใหม่ มันลุกขึ้นละแบกปิ่นยิงไล่ ฝันลุกขึ้นละแบกปิ่นยิงไล่ ข่อยละเกือบตายเพราะโดนวิสามัญ

ตำรวจไทยพิทักษ์สันติราช ตำรวจบ้านพิทักษ์แต่หัวมัน ตำรวจไทยจับผู้ร้ายอุกฉกรรจ์ ตำรวจไทยจับ ผู้ร้ายอุกฉกรรจ์ ส่วนตำรวจบ้านจับตายแต่สามี

ตำรวจภูธรข่อยกะบ่เคยย่าน นครบาลข่อยกะบ่เคยแลน ให้มาโลดฮอดตำรวจชายแดน ข่อยกลัวสุดแสนกะแมนตำรวจบ้าน

วิธีตีบันทึกรการแสดงสด ชุดที่ 15

1. เพลงหมากัด (คำมอด พรชุนเดช)

ไอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา ไอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา เร็ว ๆ อย่าช้าเลยนะแม่หน้าवलโย
คนไหนถ้านึกสนุกก็ลุกขึ้นขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ เข้ามาไว ๆ ตั้งวงกันไว้ตรงหน้าจะให้พี่คำ
มอดลาไปหรืออย่างไร ผมมาหลายคนกับนักดนตรี เพื่อนบ้าน แฟน ๆ อย่างนี้กรำคากันเลย สายใจ
พี่มายืนรออยู่ที่ข้างรั้ว เลยให้เพื่อนมันโผล่หัวไปดูข้างในจงเข้าไปดูว่าเขาอยู่หรือเปล่า ถ้าได้ยินหมา
เห่าให้รีบออกมาไว ๆ น้องสาวจำดูหมาให้พี่ด้วย อย่าปล่อยให้หมามันกัด... ขาของพี่ได้ของพี่ได้
อี่เซียวกี่แ่งหรือว่าอี่แดงก็รีบ พี่เลยเอาไม้จิ้ม ตาหมามันไป หมามันไปแม่หมาของเธอมันช่างดูเสีย
จริงด้วยมันชอบกัดแต่ปลาย...ขาของพวกผู้ชาย ๆ พี่ก็ช่วยเอ๋ยเพื่อนก็ช่วยต่างถูกหมากัด...ป่วยจน
เดินไม่ไหว จนเดินไม่ไหว สงสารเพื่อนมันป่วย มันเดินเอามือคุมขาบอกว่าแทบเป็นไข้

ไอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา ไอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา เร็ว ๆ อย่าช้าเลยนะแม่หน้าवलโย
คนไหนถ้านึกสนุกก็ลุกขึ้นขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ เข้ามา ไว ๆ บ้านพื่อนั้นอยู่สุพรรณ บ้าน
จอมขวัญนั้นอยู่เมืองเพชร และพี่อุตสาหมาเยี่ยม เธอไหม เธอไหม อุตสาหมาเยี่ยม พี่มาจากราชบุรี
นึกอยากจะมาดู...หน้าว่าใหญ่ แคไหน ว่าใหญ่แคไหน พี่มาเยี่ยมเยือนจนถึงเรือนถึงบ้านน้องสาว
อย่างนี้กรำคากัน พี่คำมอดไป ตั้งแต่วันนั้นตัวฉันก็เลยติดเลยหนีตอไปเยี่ยมเธออีกต่อไป

ไอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา ๆ เร็ว ๆ อย่าช้าเลยนะแม่หน้าवलโย วันไหนถ้านึกสนุกก็ลุก
ขึ้นขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ ขยับ เข้ามาไว

2. เพลงตามหาสมชาย (วิ สุพิตรา)

สมชายเอ๋ย สมชาย อยู่ไหนทำไมไม่ส่งข่าว จากท้องนาป่าเขาตามนักเดินสาว ที่เป็นแดน
เซอร์ พ่อได้ดูวงดนตรี เขามีที่หน้าอำเภอ สมชายนั้นไม่เคยเจอแดนเซอร์ นุ่งสั้นไปบวชเณร ชะนาน

สมชายเอ๋ย สมชาย เจียบหายทำไมไม่กลับบ้าน มาคัดเลือกทหารพ่อแม่พื่อนั้นเขาตามหาพี่
หรือได้ไปประกวดนักร้องชุมทางเสียงทองที่ช่องเจ็ดสี ออกทางหน้าจอทีวีสมชายเสียงดีคงมีคนชวน
สมชายแม่ชื่อสมศรี ละมีพ่อชื่อสมควร ประกาศหน้อยดีใจจ้า บอกว่าให้กลับบ้านด่วน อย่าไปหลงขา
वल ๆ ชอบแต่นัย้วยวนให้อยู่ทำสวนทำนา

สมชายเอ๋ยสมชายดีร้ายหายไปตั้งปีกว่า ตามทั่วทุ่งมุ่งหาที่ซอຍบุพผาทุกวงดนตรี รีบกลับมา
คัดเลือกทหาร นับวันใกล้ถึงเต็มที น้องเองก็คิดถึงพี่สมชายคนดี รีบกลับบ้านด่วน

(ซ้ำ)

3. เพลงขอตั้งนำแหน (หนุ่ม นันทชัย)

ก้าวต่อไป ไปให้ถึงฝั่ง ถ้าไม่โด่งไม่ดังก็มีหวังกินเกลือ วันๆ ฝันสู่เป้าหมายลำบากปานได้
ให้มันเจ็บมันแสบ หลุโตนเจ้าของตาต้องคอยแอบอยู่ในที่แคบๆ ถึงเจ็บแสบก็ต้องทนเอา ย้อนอยากตั้ง
หวังเป็นศิลปิน ทนฟังคำหยาบหมิ่นว่าอายนี้อยาก เป็นดาว บ่เคียดบ่ชิงแต่กะจั่งได้อยู่ ผู้อื่นเพิ่นบ่สู้
เพิ่นบ่เข้าใจเฮา ที่ไฝ่กันอยากโด่งอยากดังคือเขาคิดขึ้นมาแล้วเศร้ากะบ่เข้าใจเจ้าของ ไฝ่กันอยากจะ
จับไม้ค้ำกลางแสงไฟ ที่นวลใยใส่ผ่อง มีเราดักคนบนเวทีเป็นนักร้องได้ขึ้นโชว์เสียงทองเป็นขวัญ
ใจแฟน ๆ

ก้าวต่อไปด้วยใจมุ่งมั่น อยากรจะมีผลงานประดับวงการเหลือแสน เมื่อฟังเพลงนี้เข้าใจผมที่
ได้ไหม หลุโตนแหนเด้อทราวมวยเห็นใจข่อยแหนแฟน ๆ อยากรเด่นอยากดังท้อเพิ่นชั้นดอกแฟน ๆ
จั่งแม่นเว้าหล่อนพอบานบักกอกจนเห็นแก่น หลุโตนข่อยแหนเด้อแฟนเว้าแบบแปน ๆ ขอตั้งนำแหน

ก้าวต่อไป ไปให้ถึงฝั่ง ถ้าไม่โด่งไม่ดังก็มีหวังกินเกลือ วัน ๆ ฝันสู่เป้าหมายลำบากปานได้ให้
มันเจ็บมันแสบ หลุโตนเจ้าของตาต้องคอยแอบอยู่ในที่แคบ ๆ ถึงเจ็บแสบก็ต้องทนเอา ย้อนอยากตั้ง
หวังเป็นศิลปิน ทนฟังคำหยาบหมิ่นว่าอายนี้อยากเป็นดาวบ่เคียดบ่ชิงแต่กะจั่งได้อยู่ ผู้อื่นเพิ่นบ่สู้เพิ่น
บ่เข้าใจเฮา ที่ไฝ่ฝันอยากโด่งอยากดังคือเขาคิดขึ้นมาแล้วเศร้ากะบ่เข้าใจเจ้าของ ไฝ่ฝันอยากจะจับ
ไม้ค้ำกลางแสงไฟที่ นวลใยใส่ผ่อง มีเรารู้คนบนเวทีเป็นนักร้องได้ขึ้นโชว์เสียงทองเป็นขวัญใจ
แฟน ๆ

ก้าวต่อไปด้วยใจมุ่งมั่น อยากรจะมีผลงานประดับวงการเหลือแสน เมื่อฟังเพลงนี้เข้าใจผมที่
ได้ไหม หลุโตนแหนเด้อทราวมวยเห็นใจข่อยแหนแฟน ๆ อยากรเด่นอยากดังขอแหนเด้อแฟน ๆ
จั่งแม่นเว้าหล่อนพอบานบักกอกเห็นแก่น หลุโตนข่อยแหนเด้อแฟนเว้าแบบแปน ๆ ขอตั้งนำแหน

4. เพลงเกาะหน้อย (วิ สุพิตรา)

เกาะหน้อย เกาะหน้อย เกาะหน้อย เกาะหน้อย เกาะหน้อยนะ เกาะหน้อยนะ ขอเกาะ
หน้อย เกาะหน้อยนะ นะขอเกาะหน้อย พอเริ่มเกาะแหมเขาก็เริ่มเกาะ เขาคงเบื่อแล้วแหละเบื่อเรา
เกินร้อย ใหม่ ๆ ทำไม่ไม่เป็นอย่างนี้ เก้าหน้อยซิให้เดินตามด้อย ๆ ที่คนใหม่เดินไปไหนก็คล่อง นั่งรถ
เครื่องกลัวหล่นขอร้องเกาะแน่น ๆ หน้อยน้องแน่น ๆ นะ หมั่นไส้มน้ำใหม่ละที่เราเขาไม่มอง

เกาะน้อย เกาะน้อย เกาะน้อย เกาะน้อย เกาะน้อยนะ เกาะน้อยนะ นะขอ
เกาะน้อย เกาะน้อยนะ เกาะน้อยนะ นะขอเกาะน้อย พอเริ่มเกาะแหมเขาทำเกี้ยวกราด ใน
ตลงตลาดอาละวาดเราหน้าจ้อย ก่อน ๆ คูชีเมื่อตอนเริ่มรัก ท่างกันแคว้วเว็กวักเหงาจนใจอยเดิน
ไปไหนมาไหนไม่ห่างกัน หลังฟังออกแวบบอกกิงจาบัลย์เคยเป็นเพชรก้อนนั้นมาทำเป็นหล่น
พลอยหมั่นไส้มันน้ำใหม่ละเห็นเราเหมือนเศษพลอย

(ซ้ำ)

5. คนดังหลังเวที (คำมอด พรชุนเดช)

ข่อยนี่หรือคือคนรุ่นใหม่ ความหล่อใช้ได้นิสัยกะดี หน้าทีการงานนะมาตรฐาน อยู่แล้ว
อนาคตคงแจ่วโลด งานเดินเงินดี มาอยู่ในวงด้วยจุดประสงค์บางอย่าง คือรับเหมารับม้างด้านชาว
แสลงสี ก็เดือนก็ไผ่ เขาใหญ่เทียมข่อยไปได้ชั้นอยู่หลังเวที

ข่อยเป็นคนดังอยู่หลังเวที นี่แหล่วคนดังบัตอยู่หลังเวทีหน้าเวทีละข่อยไม่มีอะไร
ด้านข้างด้านแคงละข่อยไม่แข่งกับใคร หลังเวทีแล้วให้ใหญ่เต็มที่ ปาวเวอร์ข่อยมีละศักดิ์ศรีละใคร
แห่นละอิทธิพลข่อยแผ่ขอบหลังเวที เรื่องตลกตลกและเห็นบักเล็กแล้วเรียกพี่ แคนเซอร์แดนซอก
พีนักคนตอกดนตรีหมอลำหมอร้อง ให้เทิงรุ่นน้องรุ่นพี่ละลงมาหลังเวที แล้วต้องเป็นแหล่งข้าน้อย
อีจิงเมื่อวานอีตอนประมาณบ้ายค้อยข่อยนี้ใช้พระเอกให้ไปซื้อ บุหรี สะละละข่อยเป็นคนดังอยู่
หลังเวที นี่แหล่วคนดังบัตอยู่หลังเวที

ข่อยนี่หนาละก็ว่าดังหลายเดิบ บเคยหงายเงิบบัตอยู่หลังเวที บหยงบ่แหยมมายแหลม
ยังย่านตอนอยู่หลังฮ้านเชื่อแหนเด้อเอนที่ พระเอกพระโทะอะโทะอะชีฝุ่น มีแต่ข้าวปุ้นน้ำยาบมี
ขนาดแม่่งกยังต้องชุกกะบาท ไม่งั้นไม่เด็ดขาดต่อหน้าเวที

ข่อยเป็นคนดังอยู่หลังเวที นี่แหล่วคนดังบัตอยู่หลังเวที ต้องเบ้มต้องดังเพราะอิหยัง
ข่อยกะคุม เครื่องเสียงทั้งหมดใต้ท้องรถทั้งคุม วอลลุ่มทุกปุมผู้ควบคุมมิกเซอร์ ใหญ่เล็ก อิกทั้ง
เอฟเฟกซ์ทั้งหมด เครื่องปั่นไฟพร้อมรถก็อยู่ภายใต้บาร์มี ใต้คิลปินทั้งหลายเขาต้องเอาใจซุมข่อย
ใครอียกก็เรียบร้อย ชิเสี่ยพร้อมหน้าเวที อีแบบที่เอาข่อยจำ แจ่วโคตร ๆ ก็คนมันมีความสา-มา-
รถ ละมันต้องเป็นจั้งชี ISO เริ่มมอรับรองว่าเยี่ยมยอด บิ๊กที่อปไลน์บักหลอดเป็นผู้การันตี

ข่อย เป็นคนดังอยู่หลังเวที นี่แหล่วคนดังบัตอยู่หลังเวที

6. เพลงคำล้งท้าย (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

เปิดซองจดหมายแล้วหัวใจอ้ายเต้นเหมือนนก เมื่ออ่านไปพบถ้อยคำตอนจบว่ารักเสมอ ได้อ่านคำรักจากปลายปากกาของเธอ ตีใจอีหลีเด้ออ้ายเที่ยวอ่านจนจดหมายขาด และต่อจากนั้น จดหมายหากันบ่มีสะดุด ในที่สุดเห็นคำรักกุดใน สุดบรรทัด เห็นคำล้งท้ายก็ตีใจจนแน่นซัดเขียนงาม ปานคัต ฮักคงบ่พลาดดอกหนา แต่พอกบกันไปนาน ๆ จดหมายเธอก็โดน ๆ จะมา เปลี่ยนคำล้งท้าย เปลี่ยนจากคำรักมาเป็นศรัทธา ฉบับต่อมาเหลือเพียงคำว่าความคิดถึง

ฉบับสุดท้ายแล้วหัวใจอ้ายเต้นเหมือนนก เมื่ออ่านไปพบถ้อยคำตอนจบอ้ายตกตะลึง เพราะ คำล้งท้ายบิ๊บหัวใจอ้ายเต้นตึง ๆ จากคำว่าคิดถึงเจ้าเปลี่ยนมาเป็นขอลาที่

(ซำ)

7. เพลงหนูชอบชอบ

ป้า ๆ ขา วันนี้ป้ามากี่คน ป้า ๆ ขา ขอนั่งด้วยคนได้ไหม ป้าใจดีมาทุกทีคล้อยมาลัย ถามหน้อยได้ไหมวันนี้จะให้กั๊พวง

ป้า ๆ ขา วันนี้ป้ามาตักจิ้ง ป้า ๆ ขา คอยป้านานจนนั่งวังง ป้าเชื่อไหมไม่ได้มาลัยซั๊กพวง หิวจนแสบทรวงเพราะหนูห้วงคอยป้า

ป้าสั่งอะไรหรือยัง แหมรู้ดีจั่งสั่งที่หนูชอบ แป๊ะชะปลาช่อนตัวใหญ่ ต้มยำน้ำใสหนูชอบ ๆ วั่นเส้นกั๊งอบหม้อดินอยากกินอยากกินหนูชอบ ๆ ทุ้งเผาเอาตัวโต ๆ สั่งเป็นกิโลหนูชอบ ๆ ป้าขาไป เที้ยยันใหม่ภูเก็ตเซียงใหม่หนูชอบ ๆ สร้อยแหวน นาฬิกาข้อมือ โทรศัพท์มือถือหนูชอบ ๆ รถเก๋ง BMW ขับโลบวิ้งฉิวหนูชอบ ๆ ป้าขาอยากได้คอนโดอยู่แบบไฮโซหนูชอบ ๆ

ป้า ๆ ขา ว่าไฉเมื่อไหร่ล่ะป้า ป้า ๆ ขา หรือจะให้รอคำตอบ จ้าได้ไหมป้าบอกจะให้ ของ ชอบ หนูรอคำตอบอยากได้ของชอบ จากป้า

(ซำ)

8. เพลงกะเทยเฒ่า (ยายจิ้น ดอทคอม)

ผู้ได้เขาสีเฝ้าจ้งได้ เขาสีเฝ้าไปใส่กะซางหัวเขา ใผว่าเฮาเป็นกะเทยเฒ่ากะซางหัวเขา ชุ่มหมู่ เจ้าเฝ้าไป ชุ่มหมู่เจ้าเฝ้าบ่คิดบ่อ่านว่าช่อยเฒ่าคาบ้านมันหนักกบาลไผ เฝ้าโลดบ่คันปาก กระไต คำหมู่ เจ้าเฝ้าไปบ่สนใจดอกค่า อ้ายทิดละกะปากจ้งไร อ้ายทิดทำอ้ายทิดใหญ่ อ้ายทิดไก่อ้อ้ายทิดกา ไคแหม่น แต่อ้ายทิดลา เบ็งลวานั่งเค้าเฝ้าบ่เคยเฝ้าเคยจา อู๊ย จังแมนลาวเลิศนอค่า เลิศ ๆ ๆ ๆ หาผู้ได้สีเฝ้าคือ ลาวบ่ได้ดอกค่า

ซึ่งคนคือยายทิดเป็นผู้เพิ่นนอนเคดเลดจ่มว่าเฮาบ้า บาดเพิ่นมีแต่บ้อยมีแต่ค่า จ่มบ่เข้าทำ
หาแต่ตีไก่ งานกฐินงานวัดงานบ้านกะบ่ซี้คร้านช้อยเอ็ดหนักกว่าไฟ เอ็ดเวียกคาคานาคาดไฮ่ บ่หนีไป
ไสยังเอาใจเข้าสู่ คิดเบิ่งตุ้คิดเบิ่งตุ้พื๋น้อมมาคิดตริตรองลองคิดเบิ่งตุ้ งานแบบได้ช้อยกะเอาใจสู่ บ่บอก
ขอยุสึขอความเป็นธรรม ขอความเป็นธรรมให้กะเทยเฒ่าแห่นเต้อค่า ขอความเป็น ธรรมให้กะเทย
เฒ่าแห่นเต้อค่า หมูเจ้ากะตาแต่กะเทยเสียใจแสงน้อยๆ

เมื่อวานช้อยได้ยินไต่บ้านเว้า เขาติกะเทยเฒ่าว่าพวกเฮาผีบ้า เห็นเอานี้บ่มีคุณค่า ปากเพิ่น
กะตาว่าบ่มีประโยชน์ ทำเบิ่งเต้อบุญผะเหวดปีนี้ บ่มีผู้ได้เฮ็ดดอกไม้ไหว้โบสถ์ ผู้ใดกะอย่ามาโทษ
กะเทยเฒ่ามันโกรธโหดถึงการกระทำ คิดเบิ่งแห่น พ่อแม่ พื๋น้อม เจ้าบ่คิดนำบ่มองเห็นใจดำ ๆ ความดี
ที่ช้อยเคยทำลำบากตรากตรำ ตาดำ ๆ กะเทยเฒ่าเต้อค่า

ไ้อย์ ๆ ๆ ช้อยมาเหลือใจเต้ ไ้อย์ ช้อยมาเคียดมาขมเค้ อีหยังกะว่ากะเทยเฒ่าบ่ดีทำเบิ่ง
เต้อบุญผะเหวดปีนี้ลีบไปเก็บดอกไม้ไหว้โบสถ์ เคียด ๆ ๆ ๆ เก็บดอกไม้ไหว้โบสถ์กะแมนเฮา

9. เพลงฝืนตีเต้อยาย (ตุ้กตา ดาวน้อย)

เข้านอนคืนนี้ นอนหลับฝืนตีเต้อยาย สงฮักสงใจมาให้ยายกอดในฝัน อยากรให้ยายพัก
เหนื่อยหนักมาแล้วทั้งวัน น่องตั้งจิตอธิษฐานให้พระคุ้มครองผองภัย นอนหลับฝืนตี พรุ่งนี้ได้มีแรงตื่น
ลุกขึ้นหยัดยืนสดชื่นเต็มไฟในใจ ตะวันฉายส่องฟ้าสีทอพองอำไพ ชีวิตอ้ายต้องก้าวไป วันใหม่กำลัง
ลีมา

วันนี้อายนพ่อย่าเพ็งท้อแท้เต้อยาย ขอเป็นแรงใจ ให้ยายสู้ฝืนวันหน้า วันนี้เหนื่อยอ่อน
อยากรให้นอนพักหลับตา เก็บแรงไว้สู้ชีวา ขวากหนามข้างหน้าไชน้อย

เข้านอนคืนนี้นอนหลับฝืนตีเต้อยาย กอดหมอนแทนกายน่องก่อนอย่าได้ท้อถอย บ่โดนดอก
หนา ฝนซาฟ้าใสเมฆลอย วันที่สองเรารอคอยในฝันจะพลันเป็นจริง

10. เพลงช่วยงานที่ร้านเหล้า (ลูกแพร์ อุไรพร)

อ้ายถิ่มมัดกล้อจอตริถไถนาไว้ข้างคันแท เมื่ออยู่ช่าวจากอี่แม่ หว่ามีเถ้าแก่ขอเจ้า แต่งดอง
วิวาทฟ้าแลบแต่งงานกันแบบบ่ได้แจกของ อ้ายพออยากกอกันฮ้อง ฟ้าวแล่นมาส่องเบิ่งน่องวันแต่ง

จากนำมาบ้าน อ้ายแล่นเบ็ดหันยังบ่ทันใจ แนมเห็นรถจอดสายล่ายคันน้อยคันใหญ่
หน้าบ้านคำแพง แพนเก่าคืออ้าย บังเสาไฟจอบเบิ่งแล้วเบ็ดแสง บ่กล้าไปช้อยงานแต่ง ร้านเหล้า
เจ้แดงเป็นแหล่งพักใจ

เปียร์สามขวดร้อย นิ่งจิบคอยฟังเขาเอ็นขวัญ ฐานะเคยเป็นแฟนกัน ส่งเจ้าด้วยการเอ็นขวัญทางใจ มีอ้ายเปื่อนตม บ่กล้าไปโจมแขนเจ้าผูกฝ้าย เปียร์หมดชดเหล้าตบท้าย ยกเหล้าอวยชัยส่งท้ายแฟนเก่า

สุขเถิดสองเจ้า จบแล้วฮักเฮาที่เฝ้ารอมมา ก่อนอ้ายกลับไปไถนาฝากแจ้แดงลาถ้าเห็นหน้าสาว บอกว่าบักอ้ายอดีตหวานใจอมยกรงขาว จบหลอยมาช้อยงานเจ้าอยู่ทีร้านเหล้าก่อนมากลับนา

11. เพลงน้ำตาเชียงน้อย (นิกรน้อย เสียงสวรรค์)

น้ำตาเชียงน้อย ย้อยใส่พาขวัญวันเจ้าวิวาท์ ย้อนหลงกรรมแม่ออก หลอกให้ช้อยลาสิกขา พอสิกออกมาเขาเอาผิวจ้อย บุญพระเวศปีนั้น เทศน์กัณฑ์มัทรี เธอเสี้ยง ตาน้อย จดหมายมาอ้อนให้สิก พี่เณรยอดก๊กของช้อย จีวรเณรน้อยเลยฮ้อนเป็นไฟ

สิกมาผมบ่ทันป่ง นุ่งส่งบ่ทันได้เป็น ย้อนบวชเป็นเณรแต่น้อยจนใหญ่ อดีตนักเทศน์เสี้ยงทอง ชื่อเสี้ยงดั่งก้องเมืองไทย ออกหักฮ้องให้คิดฮอดหลวงตา

น้ำตาเชียงน้อย ไหลท่วมพาขวัญวันเจ้าวิวาท์ เขาเชิญเป็นหมอเอ็นขวัญ ในงานแต่งเจ้าแก้วตา สุดแสนโสกา มาเด้อขวัญเอ้ย มาเด้อขวัญเอ้ย

(ซ้ำ)

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว

วิธีดัดบทกวีการแสดงสด ชุดที่ 16

1. เพลงเทพธิดापามอน (นกน้อย อุไรพร)

บ้านน้องปลุกมอญเลี้ยงไหม เก็บใบมอญมาเลี้ยงม่อน เสียงแคนสุดสะแนนออนซอน ม่อนกินใบมอญก่อนมาเป็นเอ็นไหม ม่อนกินใบมอญก่อนมาเป็นเอ็นไหม

สายใย สายใจ สายแนน ขอนแก่นดินแดนไหมไทยชนบทแนวเนื้อเชื้อไข ถักทอผ้าไหมมาตั้งแต่โบราณ ถักทอผ้าไหมมาตั้งแต่โบราณ

น้องเป็นสาวทอผ้าไหม อยู่ห้องไร่ห้องนากันดาร บกกล้าเหมือนนางงามจักรวาล หนุ่มขนานนามว่าเทพธิดापามอน หนุ่มขนานนามว่าเทพธิดापามอน

อยู่บ้านช่วยแม่เลี้ยงไหม เก็บใบมอญมาเลี้ยงม่อน อยากมีชายมาร่วมเรียงเคียงหมอน ช่วยเก็บใบมอญมาเลี้ยงม่อนเลี้ยงไหม เก็บใบมอญมาเลี้ยงม่อนเลี้ยงไหม

(ซ้ำ)

2. เพลงแม่ลูกอลเวง (นกน้อย อุไรพร , แป้ง ณัฐธิดา)

แม่ : มีลูกสาวเหล่า ป่ไปน่านาหมู่ จังแมนเพิ่นตุ่ ละจังแมนเพิ่นหมั่น พอเลิกเรียนมาขยัน ๆ ช่วยแม่เส็ดงานบ้าน อัดห้องอ่านหนังสือ ใช้หลกผมหงอกกะหลกฮอด ผมดำ อีเหล่าก่อนคำลูกอยากได้อีหยังหื้อ

ลูก : อันๆ ๆ หนูอยากได้มือถือ อันๆ ซื่อๆ มือถือให้แทน

แม่ : บ่มีปัญญาดอกลูกเหล่าก่อนคำ คนผู้จบผู้งามคนขยันของแม่ เตี่ยวขอเงินพ่อ ทิตตลอด ซื่อให้

ลูก : หนูบ่เอาเงินไก่อหนูอยากได้เงินแม่

แม่ : ซื่อไปเอาไว้โทรหาไผอีเหล่า

ลูก : สิเอาไว้โทรหาครูที่ปรึกษาอะแม่

แม่ : เติมเงินบ่ให้เกินห้าสิบบาท

ลูก : โื้อ้ย ห้าสิบบาทกะหลายแล้วคะคุณแม่

แม่ : ผู้บ่าวกะสัญญาว่าสิบโทร

ลูก : อ้อยโน ๆ ๆ ย้านหนูอายุเขาแทนแม่ เรื่องผู้บ่าวหนูบ่มีดอกแม่ไผมาจิบหนูกะบ่ เคยแคร้หนูฮักแต่คุณแม่

แม่ : ถักใจแท้ลูกสาว

แม่ : พอได้มือถือคือมาเป็นลายต่าง สายบ่เคยว่างโทรฮอดยามกินข้าว พอลูกบ่อยู่ กะหลอย เข้าห้อง

เขามีแต่ศาลาคคนเศรำ กักรูปผู้ป่าวดาราทองอกเต็มหัวมันกะบ่ เคยหลก เอือนชานบ้านฮกมันกะบ่
หัวชา กลับจากโรงเรียนกะสองท่มกว่า นอนโทรศัพท์ฮอดตีสี่ตีห้า อิก่อนคำลูกหล่ามัน
เปลี่ยนไป

ลูก : เปลี่ยนไปอยู่เบาะแม่

แม่ : มีงมาหนืออี่ปองแบ้ง อี่แบ้งปองอี่มุ่นปานปลาปองแล้ว มีอี่อี่หล่า แม่นหยังนิ

ลูก : กะศาลาคคนเศรำ

แม่ : อี่หยังนิ

ลูก : อันนี้กะรูปผู้ป่าว อันนี้กะรูปดาราทอง

แม่ : แม่นหยังนิ

ลูก : บ่จักติการัดเติมเงินนะ

แม่ : มันคือกองเงินเทิน

ลูก : คนมีธุระน้อคะแม่ชา

แม่ : ไสหละสมุดกับหนังสือเรียน

ลูก : ลืมอยู่โรงเรียนหนูบ่ได้เอามา

แม่ : แต่ก่อนคือทรงขยันแท้ละหือ แต่ก่อนคือทรงขยันแท้ละหือ

ลูก : กะหนูอยากได้มือถืออี่ กะเลยมารยาจขั่นละคะแม่ชา

แม่ : (พูด) อู้ อี่แบ้งอี่เจ้าเลห์ อี่ปองแบ้ง อี่มารยา อี่ดาราทูกตาทอง อี่ศาลาคคนเศรำ จังแม่มึงเจ้าเลห์

จกหูหลงซื้อมือถือให้มึงเนาะ กูสิบอกพ่อใหญ่หลอดจัดการมึงมือนี้ละ

ลูก : โย้ย บอกกะบ่ย่าน ประสาพ่อหัวล้านคายากแต่น้ำตีไก่ บ่มีเวลามาสนใจลูกเต้าดอก

แม่ : เว้ามาหละขั่นหน้าขั่นตา

ลูก : ลูกบ่แม่นสิว

แม่ : อี่ลูกปากปลาแตก

ลูก : จับยึดลงไหคินสะตีแม่

แม่ : อี่ลูกพ่อแม่บ่สั่งสอน

ลูก : จักไผละฮีนดำลูกอยู่เนี่ย

แม่ : อี่ลูกบ่มีกดี

ลูก : มันคาคชัวเนาะ

แม่ : อี่ลูกมีกชัว

ลูก : บ่หามทั้งจัวทั้งเสานันแหละ

แม่ : อันอี่แบ้งอี่อังกฤษตราง

ลูก : ลองทาเบิ่งแหละเบาแม่ แสบตีบ่ละ

แม่ : กูเมื่อนำมึงแล้วละอีนี้

ลูก : เมื่อยกะเซาอะแม่แม่ เพลงมันจบแล้วแม่

แม่ : เอ้อ ขึ้นมึงสิเก่งกว่านี้กูยอมมึงแล้ว

3. เพลงฝากฟ้าไปผ้าน้อง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

ฟ้าอ้อองค์รณเสียงฝนคำราม ป่านนี้คนงามเจ้าอยู่หนใด อยู่ใต้เถียงนาหรือใต้กอกไม้ หลบอยู่
แจได้เมื่อฟ้าคะนองเจ้าทิ้งอ้ายไปโดยไม่สั่งลา ฝนยังสั่งฟ้า ปลายังสั่งหนอง เมื่อฝนหล่นมาน้ำตาข้านอง
ทุกข์ตรมหม่นหมองเมื่อน้องจากลา

อ้ายอยากฝากฟ้าไปผ่าหัวน้อง เอ็ดให้อ้ายหมองจนเสียน้ำตา อยู่ใต้กอกไม้อยู่ใต้เถียงนา
อ้ายอยากฝากฟ้าไปผ่าหัวเธอ เอ้อ

อ้ายอยากฝากฟ้าไปผ่าหัวน้อง จากใจคนหมองฮักเธอเสมอ อ้ายอยากฝากฟ้าไปผ่าหัวเธอ
โทษฐานที่เธอทำให้เข้าใจ

ฟ้าอ้อองค์รณฝนเทลงมา ฝนเทลงมาน้ำตาข้าไหล แสงฮักแสงซังคนบ่จริงใจ อ้ายอยากฝาก
ฟ้าไปผ่าหัวเธอ

อ้ายอยากฝากฟ้าไปผ่าหัวน้อง เอ็ดให้อ้ายหมองจนเสียน้ำตา อยู่ใต้กอกไม้อยู่ใต้เถียงนา
อ้ายอยากฝากฟ้าไปผ่าหัวเธอ โอ้ละหนอ

ฟ้าอ้อองค์รณฝนเทลงมา ฝนเทลงมาน้ำตาข้าไหล แสงฮักแสงซังคนบ่จริงใจ อ้ายอยากฝาก
ฟ้าไปผ่าหัวเธอ

4. เพลงนักร้องน้องใหม่ (นิกรน้อย เสียงสวรรค์)

นักร้องน้องใหม่ เพลงอ้ายบ่ทันได้ดั่ง คำต๋วรับไม้ก็ดั่งค้ รถเก๋งบ่ทันมีชี เดินสายขัดสนหา
หม่นอยู่คือกุดจี ยามนั่งอยู่หลังเวที บ่มีคนขอลายเซ็น

ลูกแพร ไหมไทย แม่บอกเอาใจนาดู มานั่งให้อ้องก่อนหมู่ เหนานานั่งทำอยู่แต่เวีนเพลงเราไม่
แรง เขาเลยแกล้งแถมบ่เห็น ถึงคิวทั้งร้องทั้งเต้น ดอกไม้มาลัยบ่มี

เพลงอ้ายไม่ดั่ง นายห้างบ่โฆษณา ทีเพลงยายนกนั้นหนา จั่งแม่เนเชียร์ได้เชียร์ดี มีวสิควีดีโอ
ของอ้ายฉายตอนตีสี่ หากแฟนเมตตาปราณี ช่วยเปิดทีวีดูบ้าง

นักร้องหน้าอ่อนนิกรน้อยเสียงสวรรค์ เดินสายกับเสียงอีสาน อ้องเพลงให้ท่านรับฟัง

บมีฉายานำหน้าคือนักร้องดัง แพนเพลงบ่กรี๊ดบ่คลั่ง ย้อนปันทันตั้งคือเพิ่น

5. เพลงปริญาผ้าอ้อม (สายใย อุคมพร)

คงบมีไผตั้งใจให้เป็น ทุกคนอยากดีอยากเด่น บมีไผตั้งใจอยากชั่ว ลูกผิดพลาดแล้วเปลอใจ
เปลอกายเต็มตัว ตกหลุมรักจนตามัว พอรู้สึกตัวก็สาย

ลูกกราบขอโทษพ่อจ๋าแม่จ๋า มาเรียนหวังเอาปริญา แต่สิ่งไผ่มาบ่สมตั้งใจ พ่อต้อง ผิดหวัง
แม่คงร้องไห้ ลูกทำให้แม่อับอาย คบเพื่อนชายทำตัวไร้ค่า

ปริญาที่ได้มาเป็นเพียงผ้าอ้อม สิฆ่าสิแกงกะยอม ยอมให้บ่ยอมให้ดำ ลูกเรียนบ่ได้ ดิต
ปัญหาใจแม่จ๋า จนมีลูกน้อยกลับมาแทนปริญาผากแม่วันนี้

คงบมีไผ่ตั้งใจอยากเป็น พิษรักวัยเรียนที่เห็นอย่าเป็นเช่นตัวฉันนี้ ผากถึงรุ่นน้อง จมมอง
ทบทวนให้ดี ปริญาผ้าอ้อมไบนียังมีน้ำตามาเตือน

(ซ้ำ)

6. เพลงคนเลวที่แสนดี (หนูม นนทวัฒน์)

ชีวิตเธอปลั่งผ่านชายมาหลายร้อยคน ก็เพราะความจนจึงทำด้วยความจำใจ เธอนั้นนะ
ผิดตรงไหน บางสิ่งคมเขารับไม่ได้ แต่มีชายยินดีรับเดิน บางครั้งมัวช่วยปล่อยตัวกับใครต่อใคร ไม่ได้เต็ม
ใจเธอทำด้วยความจำเป็น ปมด้อยคนต่างมองเห็น แต่เบื้องหลังเธอมีปมเด่น ดูสงน่อง เรียนเลี้ยงดู
ครอบครัว

ฟ้าลิขิตให้ชีวิตของเธออับเฉา หลงเดินเข้าอยู่วังวนคนพลีเนื้อตัว ต้องเอาใจตั้งแต่ขอทาน
ยันท่านเจ้าสัว เธอรับผิดชอบครอบครัว หากไม่ทำหมายความว่าเก เพราะความจนยากกระซาง
ให้เธอลำ เปรือนโคลนน้ำค้ำแต่ความดีเธอมีเต็ม ถ้าเป็นไปได้ จะซุดให้เธอพ้นความคมเค็ม ชีวิตเธอ
ขึ้นชมคมเข้ม ไ้คนเลวที่แสนดี

7. เพลงอกหักเสมอหริ่ม (คำมอด พรชุนเดช)

ความเอ๋ย เอ่อ เอ้อ เอ้อ อีนางเอ๋ย...หนูมโคราชอกหักจึงมาร้องเพลงร็อค อย่ายู่เฉย ให้รับ
ออกมาเต้นเถอะนะแม่มา อย่าน้ำอืดมัวอ่อน คือจั่งปลาช่อนแจนา มาเต้นกันแบบสามซ่า ทำหน้า
ทำตา เสมอหริ่ม

ไชยาๆๆๆ ตอนฉันอยู่เสิงสางฉันรักสาวชื่อไสว ย้ายมาอยู่โชคชัยฉันรักคนชื่อสด ชื่อสด
ละอยู่ด่านขุนทด หลงรักแม่ยี่สดเป็นหลานหลวงพ่อคุณ บุญไม่ถึงต้องลาไกล ลาไกลหนีไป อยู่ปากช่อง

หลงรักน้องดอกบัวสาย ย้ายไปอยู่พิมายก็รักสาวสายสมร สายสมรจำใจต้องจากจรมายู่ปักธงชัย มาชอบสาวพิสมัย ทำไร่สำปะหลงพ้ออยู่ไม่ได้ ต้องจากนางไปอยู่อำเภอโนนไทย

ไชยาๆๆๆๆ อยู่โนนชัยก็อกหักไปหลงรักสาวแสง ไปอยู่ทับสะแกแสงไปหลงรักสาว สายสวาท สายสวาท พ้อไปอยู่จักราชอกหักจากจู้บแจง หนีไปอยู่ห้วยแถลงฮักน้องนวลฉวี ย้ายไป อยู่ครบุรีไปรักน้องสีทนได้ สีทนได้น้องยังทำพ้ออกหัก หนีไปพักที่ชุมพวง ไปหลงรักแม่จันทร์จวง บ้านอิน นางอยู่สูงเนิน สูงเนินพอกระทะพอกะเทิน เธอกะเมินไปมีใหม่ อยู่อำเภอนครไทยไปรักแม่ หม้ายชื่อ สำลี

ไชยาๆๆๆๆ ช้ำรักจากสำลีต้องไปอยู่จอหอ อ้าวจอหอหลงรักสาวชื่อลออ ไม่ทันไร เธอก็ ปลิว เธอก็ปลิวหนีไปอยู่สีคิ้ว ก็รักสาวชื่อชอบ แม่หน้าตะหลิวคิ้วละหงส์สรพงษ์ชาติรี ชาติรี คงมี พ้อแล้วสำลี ก็ฉันทหนีไปไม่ไหว ถ้าฉันทเดินต่อไปจะต้องตายอนาถ ย้อนจังหวัดโคราช มีมากมายหลาย อำเภอ อำเภอ ออกหักหลายจนเช่อ ซ่อยอย่างกั่มหน้าเสมอหรือม จนเช่อจนทำหน้าที่ เสมอหรือม ไชยาๆๆๆๆ

8. เพลงคนหรือโค (ลูกแพร อุไรพร)

บัดนี้...โลกหมุนไปทางหน้าบคนมาหมองเก่า พวกคนเฮาสุมือนี่ปคือก็ก่อนมาฟังเบิ่งเตอแม่ บ้าผมว่าสีจริงโหม เห็นมาหลายพ้อแรงแมญษย์เฮาสมัยนี้ จักสีตีไผแล้วแนวเป็นทั้ง ประเทศ ผมสังเกต เบิ่งแล้วแนวบ้านพัฒนา

ลูกเต้าเกิดมาไม่ได้กินนมแม่ ลูกคนแท้ ๆ แต่ว่ากินนมโค ลูกกินนมสัตว์ตั้งแต่วันคลอด กินมาตลอดจนเติบโต เห็นลูกชุกชนผัดขึ้นเสียงโว ก็มันกินนมโคจะไปโทษใคร ไม่เคยชิมนมแม่จักหยด ไม่เคยรสนมแม่เป็นไง กินแต่นมโคจนเติบโตใหญ่ แม่บ้านไทยพันสมัยแพงนม

ผมสงสัยหลายเต้เป็นหยังเดตอบให้แหน.... นมของแม่ลูกฮอดบได้ด้อย จักหวานจ้อย สำได้ ฮอดบให้ลูกใกล้เคียง ชาวใส่พัดตาขิง บัดเขาตึงเบ็ดแองฮอดบแพงว่าดีด้วย ตั้งแต่ควายกินหญ้า ลูกเกิด มายังได้ดูนมแม่ ลูกของคนแท้ๆ สำมาแยแ่แม่นกว่าโค โอ..โอ้ย ละหน้า

พอลิงเวลาเตรียมหาผ้าไตร เมื่อลูกบวชให้พ่อแม่ชื่นชม ลาเพื่อนลาแฟนญาติมิตรทุกคน บวชเอาทุกุลแทนค่าน้ำนม ช่วยตอบผมหน่อยครับท่านผู้ชม กุศลค่านมเป็นของคนหรือโค

9. อีเฒ่าหลุดโซ่ (จักจั่น ดาวไพร)

นี่คือหัวใจของอีเฒ่าหลุดโซ่ ต้องแต่งตัวโชว์ออกไปอวดผู้บ่าว บ่มีหยังดอกอยากตำจอก จักคราว กีบพอเมา ๆ แล้วสิฟ้าวเมื่อนอน มันถูกจองจำให้หน้าดำอยู่บ้าน อดกลิ่นมานานขอจักบาด แหน่ท่อน เต็นใส่ลำซึ่งสตรึงบ่ออนซอน ฟ้าวเอามาท่อนเบ็งคูบักสองชาว

เอ็ดใส่บักเฒ่าผู้มันมักบ่เข้าบ้าน ขอเต็นหน้าฮ้านกำคอขวดเหล้าขาว โคงบ่เลือกหน้าเข้ามา โสัดผู้บ่าว มื้อนี้อีเฒ่าขอโซ่ขาดจักคืน

ก้มหน้าทำดีมาหลายปีจนหัวต่อน ผัวบ่ออนซอนไผลืบขมชื่น ถ้าลาวข้องใจเอาไว้คู้ย มื้ออื่น มื้อนี้ม่วนชื่นขอทีนเหล่าแก่เซ็ง

(ซ้ำ)

10. เพลงคึดฮอดอ้ายจ้ง (ตุ๊กตา)

น้ำโสมกับเมืองเลย ก่อนนี้อ้ายเคยข้ามภูมาหา ผู้สาวบ้านห้วยบ้านขึ้น กลางคำ กลางคืน คอยพีคินมา ยืนท่าหน้าน้ำโสมแต่ถึงปากชมสองท่าเล่าหนาสิท่าปานได้ นั่งค้ำจ้งโตบ่เห็นอ้ายมา งานธาตุนุสาวรีย์น้ำโสมปีนี้ท่าพืมาหา

อยากไปดูกล้วยหน่วยสุกที่งาน หน่วยงามตามบ้านนั้นหนา น้ำตกหลวงทองพีเคยพาน้อง ลอยล่องธารา ถ้าพีเคยชวนสิขึ้นรถด่วนข้ามภูลัดท่า

อ้ายอยู่น้ำโสมอุดรเอ็ดไฮ่สวนมอน สวนยางพารา ท้องอยู่ปากชมเมืองเลย ปลุกพริก ปลุกเตย ไฮ่ฝ้ายสวนคา น้ำโสมติดกับปากชมไกลกันก็หลุ่มบ่ถูละหนา อ้ายอยู่เปยภูก้านั้น นะน้องอยู่ เปยภูก้านี้ เอ็ดให้คนตีบมีมาหา

น้ำโสมกับเมืองเลย ผูกมิตรชิดเซยไว้ยันก่อนมา ตอนนี้มีชนหลายเผ่า น้ำโสมจิ้งไว้กัน หลายภาษา สำเนียงลาวพวน ผู้ไทยย้วยวนชวนฟังหนักหนา ผู้สาวปากชมก็เซยจิงตรมอ้าย บ่หวัชชา ไ้อ้ละนอ เออะ เออะ เออะ เออะไ้อ้ละนอเออะ เออะ เออะ เออะ ไ้อ้ละนอ เออะ เออะ เออะ ไ้อ้ละนอ คึดฮอดอ้ายจ้ง

11. เพลงสิบล้ออรัก (รวมศิลปิน)

ชุมผู้บ่าวรถทัวร์ เขามาอนอวคือเก่าอยู่บ้อ อ้ายหนุ่มสิบล้ออยากขอเปิดใจไถ่ถาม แม่ค้าปั้ง ไถ่หวานใจริมทางข้างปั้ม พีเคยส่งยิ้มงาม ฝากนำทางให้อ้ายแอบหวัง

กะจ้งแม่่นอ้ายคึดซังยามเขามา นั่งคู้ยเจ้าตัดหน้า รถอ้ายมันซ้ำบรรทุกของหนักเต็มหลัง รถทัวร์แล่นไว้อ้ายแซงเขาบ่ได้ดอกนาง ย้านเขามาอนค้ำ อ้อนใจน้องนางไปครอง

สลิปข้อร้อง ยืนมองที่บังโคลนล้อหลัง แขนงรูปแผ่นบางเหนือพวงมาลัยให้พอได้มอง สบตา
รูปแทนแฟนอายยามใจหม่นหมอง อยากฟ้าผ่ามาขออน้องเงินค่าตองก็ยิ่งขัดสน

ถ้าชุมผู้บ่าวรถทัวร์เขามาอนอ้วให้เจ้าคิดฮอด ช่วยบอกแม่พ้อให้ท่านรอสลิปข้อคนจน
เก็บเงินได้พอควาน์สลิปล้อมาเป็นของตน อ้ายสิบรรทุกคนมาร่วมงานกินตองสองเรา

12. เพลงน้องป๊อบ (วิ สุพิตรา)

หนูชื่อป๊อบแต่แม่ชอบเอ็นว่าอ๊อบ ໄ໓ผมบ๊อบแต่แม่เอ็นแก้วหน้าม้า ชุมเพื่อน ๆ ว่าหนูคือ
จินตหรา แต่แม่ แม่นั้นหนาว่าหนูคือหนูหินอินเตอร์

ป๊อบน้อยใจคุณแม่ละบ่เข้าใจป๊อบ เอ็นอ๊อบ ป๊อบอาย ป๊อบอายนะเออ คนผู้งามจั่ง
น้องชื่อต้องอินเตอร์ เปลี่ยนชื่อแล้วที่อำเภอเป็นสุพิตรา นิคเนมว่าป๊อบ

ป๊อบอาย ป๊อบอาย ป๊อบอาย ทำไมคุณแม่ชอบเอ็นอ๊อบบนะ คำอ๊อบสองคำก็ป๊อบ ป๊อบ
อายผู้บ่าวเขาเอ็นเห็นดี ตะก่อนกะพอเอ็นไค้อยู่ แต่คูเบ็งคูตอนนี้เป็นสาวเซ็กซีทรวดทรงองค์เอวก็ดี
แต่ชื่อนี้ดีเอ็นทันว่าอ๊อบ

เดี๋ยวนี้ชื่อใครก็ตั้งเป็นชื่อฝรั่ง คนจั่งสิชอบ น้องเปิ้ล น้องบ๊ัก น้องป๊อก น้องเปิ้ล น้องบ๊ัก
น้องป๊อก อย่าเอ็นอ๊อบ ป๊อบอาย ป๊อบอาย นะคำ (นะคะเต๋อ)

หนูชื่อป๊อบ ปอ ออ บอ ปอบ ตริป๊อบ ໄ໓ผมบ๊อบชื่อป๊อบเอ็นง่ายง่าย อย่าเอ็นป๊อบ
ป๊อบอาย ป๊อบอาย ป๊อบอาย ท่องจำละให้ซึ้งใจ เอ็นชื่อใหม่ชื่อน้องป๊อบ

13. อย่างหน้าแต่เนียบ

บะริบปีบปีบเป็นตาจับตาจับ เป็นตาหน้าให้ตีบละชวนปีบชวนเปี้ย โอ้ยชวนบายยิ่งใหญ่
ยิ่งเอา ฟู่น้องมังกร แต่คุณภาพคับหมอนที่นอนไต้อ้าย น้องแจ้วหลาย บ่ได้ธรรมดา ฟู่นอดหลุด
เป็นตาอุ้ตาอ้อม อุดหลุดฮืดฮองมีแต่เหย้ายวนใจ โอ้ยยวนตา จ้อย ๆ นั้นเด้อสิเจอแต่กระตุกลูก
เดียว อย่างไหนน่าเคี้ยวเป็นตาควงตาฆ่า ยามนั้นหนา มีแต่จูบบานๆ

อย่างน้องนี้หนอ ยี่ห้าอย่างหนา แต่บ่แข็งดอกหว่าบ่คือกระเบ็งกาซ่าง อย่างหนาอย่าง
เนียบได้เปรียบอย่างบาง ไม่ต้องซื้อผ้าหมี่ให้เสียตั้งค์เสียตั้งค์ บอบ ๆ บาง ๆ ลงนั้น บ่เห็นเป็นท่า

อ้วนกลม ๆ เป็นมุ่มตาม้า เป็นตานั่งมอบบ่มเป็นตาอ้าตาแอะแท้ว่า ถ้าชอบบาง ๆ คงนั่ง
เบา ๆ อย่างหนาอย่างเฮายังสิเป็นตาฆ่า อย่างหนา ๆ มีแต่จูบบาน ๆ

14. เพลงทนายทอสูร

แม่ใหญ่่นกมีมรดกมากมาย แต่ยังมีไฟเป็นทนายทสึบสกุล เขาขอประกาศเป็นทนายทอสูร
เขาขอประกาศเป็นทนายทอสูร จะแบ่งสรรปันมุนให้กับอสูรทุกคน

คนเก่าคนแก่อ่างพ่อใหญ่ยงค์ อยู่มาแต่ตั้งวงต้องได้หลายกว่าหมู่ ซ้อยกะหล่ายไปเขาไล่หนี
กะอยู่ ต้องได้หลายกว่าหมู่มันจั่งสิแมนแนว

คนกะदनสือ ๆ บ่มีคุณภาพ ต้องจั้นนี้ขอรับการแสดงแจ่มแจ้ว ขาดโฆษกเบิ่งดูจูด บ่ต้อง
แจ้ว มรดกทุกแนวต้องให้ชาติจัดการ

ชื่อเสียงอิสานเจ้าว่าดั่งย่อนไฟ ถ้าบ่แมนปอยฝ้ายเงิงไปแล้วตั้งนาน ทรัพย์มรดก นกน้อย
มหาศาล ต้องให้ฝ้ายจัดการชุ่มเจ้ามันทุเรศ

อย่าคุยฝ้ายเอยให้ไปถามพ่อหลอด ขนาดซื้อค้ำมอดยังต้องพรชุนเดช เป็นซื้อค้ายไก่อตี
นี้แหละคนพิเศษ ค้ำมอดพรชุนเดชต้องได้หลายกว่าหมู่

แม่ใหญ่่นกมีมรดกมากมาย แต่ยังมีไฟเป็นทนายทสึบสกุล เขาขอประกาศเป็นทนายท
อสูร เขาขอประกาศเป็นทนายทอสูร จะแบ่งสรรปันมุนให้กับอสูรทุกคน

นิกรน้อยเสียงสวรรค์ กะสำคัญบ่ค้อย ถ้าขาดนิกรน้อยผู้ได้สิมาดู ละเพ็งลิกออกมาถ้า
ได้น้อยกว่าหมู่ คินนี้แหละนำดูเสียงอิสานต้องหมุ่น

ซีเตียดซุมซีฝอยบักหอยลอยตามคาด ทำมาเป็นประกาศจะแบ่งสรรปันมุน ซ้อยหลาน
บังเกิดเกล้ายังบ่เว้าเลยคุณ นี้แหละทนายทอสูรหลานสุดที่รักของยายนก

(พูด) นีสู่เว้าอียังกันใส ๆ ลองเว้าใหม่ ขนาดบ่ทันตายกะยังแย่งมรดก แมนตาย เข้าโลงดู
กะลิกความงก ทรัพย์สินมรดกสิยกให้วัดเอาบุญ เว้ย

แม่ใหญ่่นกมีมรดกมากมาย แต่ยังมีไฟเป็นทนายทสึบสกุล เขาขอประกาศเป็นทนายทอสูร
เขาขอประกาศเป็นทนายทอสูร จะแบ่งสรรปันมุนให้กับอสูรทุกคน

พูนัน ปณุ ทิโต ชิวเว

วิธีปฏิบัติกิจการแสดงสด ชุดที่ 17

1. เพลงเจ้าหนี้ชีวิต (นกน้อย อุไรพร)

หนึ่งเดี๋ยวนี้หรือคือคำว่าแม่ เป็นผู้ซบเลี้ยงดูแลหวังให้กำเนิดลูกหญิงหรือชาย แม่ให้ทุกอย่าง กระทั่งชีวิตเลือดเนื้อร่างกาย แม่รักลูกปานดวงใจ ในครรภ์นอกครรภ์ ท่านคอยถนอม

ประคบประหงมป้อนนมป้อนข้าว ก่อลมเกลี้ยงเพียรเลี้ยงดูเรา รึนไม่ให้ไตไร่ไม่ให้ตอม โลกนี้มีแม่จึงได้มีเราแม่คือเบ้าหลอม บุญคุณแม่สิ้นกระหม่อม ท่วมดินท่วมฟ้าชลาสัย

แม่คนเดียวเลี้ยงดูลูกได้หลายคน แล้วลูกหลายคนเลี้ยงแม่คนเดียวได้ไหม เมื่อแม่ยังอยู่ควร กตัญญูให้ท่านชื่นใจ เป็นลูกดีให้ท่านได้ ท่านคงตายแบบปิดเปลือกตา

หมื่นดินพันฟ้ามหาสมุทร ทุกจุดรวมเข้าด้วยกันนั้นยังไม่ครึ่งพระคุณมารดา ลูกเป็นหนี้แม่ ไม่อาจชดใช้ด้วยค่าเงินตรา สำนึกในกรุณาเทิดทูนบูชาเจ้าหนี้ชีวิต

แม่คนเดียวเลี้ยงดูลูกได้หลายคน แล้วลูกหลายคนเลี้ยงแม่คนเดียวได้ไหม เมื่อแม่ยังอยู่ ควรกตัญญูให้ท่านชื่นใจ เป็นลูกดีให้ท่านได้ ท่านคงตายแบบปิดเปลือกตา

หมื่นดินพันฟ้ามหาสมุทร ทุกจุดรวมเข้าด้วยกันนั้นยังไม่ครึ่งพระคุณมารดา ลูกเป็นหนี้แม่ ไม่อาจชดใช้เงินชั่วชีวา จึงขอปวารณาจะทำกรรมดีใช้หนี้บุญคุณ

2. เพลงทายาทอสูร

แม่ใหญ่่นกมีมรดกมากมาย แต่ยังมีไผ่เป็นทายาทสืบสกุล เขาขอประกาศเป็นทายาทอสูร เขาขอประกาศเป็นทายาทอสูร จะแบ่งสรรปันมุนให้กับอสูรทุกคน

คนเก่าคนแก่อย่างพ่อใหญ่รงค์ อยู่มาแต่ตั้งวงต้องได้หลายกว่าหมู่ ข้อยกะหลายไปเขาไล่หนี กะอยู่ ต้องได้หลายกว่าหมู่มันจิ้งสิแมนแนว

दनกะदनสือ ๆ บ่มีคุณภาพ ต้องจิ้นนี้ขอรับการแสดงแจ่มแจ้ว ขาดโฆษกเบ็งดูจูด บ่ต้องแจ้ว มรดกทุกแนวต้องให้ซาลิจัดการ

ชื่อเสียงอีสานเจ้าว่าดั่งย่อนไผ่ ถ้าบ่แมนปอยฝ้ายเจิงไปแล้วตั้งนาน ทรัพย์มรดก นกน้อยมหาศาล ต้องให้ฝ้ายจัดการชุ่มเจ้ามันทุเรศ

อย่าคุยฝ้ายเอยให้ไปถามพ่อหลอด ขนาดชื่อคำมอดยังต้องพรขุนดช เป็นชื่อค่ายไก่ตี่นี้ แหละคนพิเศษ คำมอดพรขุนเดชต้องได้หลายกว่าหมู่

แม่ใหญ่่นกมีมรดกมากมาย แต่ยังมีไผ่เป็นทายาทสืบสกุล เขาขอประกาศเป็นทายาทอสูร เขาขอประกาศเป็นทายาทอสูร จะแบ่งสรรปันมุนให้กับอสูรทุกคน

นิกรน้อยเสียงสวรรค์ กะสำคัญบ่ค่อย ถ้าขาดนิกรน้อยผู้ได้สิมาดู ละเพ็งสิออกมามีได้
น้อยกว่าหมู่ คึนนี้แหละนำดูเสียงอิสานต้องหม่น

ซีเตียดชุมซีฝอยบักหอยลอยตามคาด ทำมาเป็นประกาศจะแบ่งสรรปันมุน ข่อยหลาน
บังเกิดเกล้ายังบ่เว้าเลยคุณ นี้แหละทายาทอสูรหลานสุดที่รักของยายนก

(พูด) นี่สูเว้าอีหยังกันใส ๆ ลองเว้าใหม่ ขนาดบ่ทันตายกะยังแยงมรดก แม่นตาย เข้าโลงดู
กะสิคความงก ทรีพีสินมรดกสิยกให้วัดเอาบุญเว้ย

แม่ใหญ่่นกมีมรดกมากมาย แต่ยังมีไผเป็นทายาทสิบสกุล เขาขอประกาศเป็นทายาท อสูร
เขาขอประกาศเป็นทายาทอสูร จะแบ่งสรรปันมุนให้กับอสูรทุกคน

3. เพลงบุญบังไฟไอ้सान (รวมศิลปิน)

ถึงเดือนหกตกช่วงพฤษภา ไอ้सानบ้านเฮาก็มีบุญบังไฟ ประเพณีบังเดิมเริ่มไว้ จูดบังไฟเพื่อ
ขอฝนชลธาร บังไฟหมื่นถวายเป็นพระยาเถน เเท็งบังไฟแสนเท็งบังไฟล้าน หมุ่มสาวบ่าวแวม่วนคักแล้ว
บุญบ้าน จรวดไอ้सानดำฟ้าสะใจ

ชุมไทยลาวเท็งบ่าวสาวน้อยหมุ่ม ยืนเป็นกลุ่มดูบังไฟตะไล ตาดูบังไฟปากกะจิบกันไป
ครึกครื้นคักหลายน้อบุญบังไฟบ้านเฮา

โอละนอ โอละนอ ละเอาโอโลดหนา มาลวาศรีทราชุมเจ้า มาฮอดเจ้าสิขอแผ่ ขอผาย
ขอหลานชายไปข่อยเกี่ยวข้าว ขอนำเจ้าเหล่าไห้เก่สูง มาห้วยคะยุงมาหาเท็งบ้าน สาวมาเว้ามาแห่
มาวน ชวนพ้อหมุ่มหน้ามามาฮ่วมเซ็งบังไฟ

ม่วนหัวใจน้อบุญบังไฟไอ้सानอิมบุญอิมใจ ขอเชิญพ้อดอกงานไปเทียวด้วยกัน เอาไหม
นำเก็บหางบังไฟกับน้องชะน้อพี่

4. เพลงช่วยงานที่ร้านเหล้า (ลูกแพร อุไรพร)

อ้ายถิมมัดกล้า จอตรถไถนาไว้ข้างคันแท เมื่ออยู่ข่าวจากอี่แม่ ว่ามีแก้วแก่ขอเจ้า แต่งดอง
วิวาร์ฟ้าแลบแต่งงานกันแบบบ่ได้แจกของ อ้ายพ้ออยากกองกันฮ้อง ฟ้าวเล่น มาส่องเบ็งน้องวันแต่ง

จากน้ามาบ้าน อ้ายเล่นเบ็ดหันยังบ่ทันใจ แนมเห็นรถจอดชายล่าย คันน้อย คันใหญ่ หน้า
บ้านคำแพง แพนเก่าคืออ้ายบังเสาไฟจอบเบ็งแล้วเบ็ดแอง บ่กล้าไปข่อย งานแต่ง ร้านเหล้าเจ้แดง
เป็นแหล่งพักใจ

เปียร์สามขวดย่อยนั่งจิบคอยเขาเอ็นขวัณ ฐานะเคยเป็นแฟนกัน ส่งเจ้าด้วยการเอ็นขวัณ
ทางใจ มีอ้ายเปื้อนตม บ่กล้าไปโจมแขนเจ้าผูกฝ้าย เปียร์หมดซดเหล้าตบท้ายยกแก้ววยซัยส่งท้าย
แฟนเก่า

สุขเกิดเจ้าหมดแล้วฮักเฮาที่เฝ้ารอม่า ก่อนอ้ายกลับไปไถนาฝากเจ้แดงลาถ้าเห็นหน้าสาว
บอกว่บักอ้ายอดีตหวานใจอมยกรงขาว จอบหล่อยมาช้อยงานเจ้า อยู่ที่ร้านเหล้าก่อนเมากลับนา

5. เพลงคนนี้ผมขอ (ลูกแพร อุไรพร)

คนนี้ผมขอได้ใหม่สักคน เพราะเธอเป็นคนที่ผมรักจริงหวังแต่ง ทุ่มเทรักเธอหมดใจ ไม่อยาก
ให้ใครจิบแข่ง ถ้าโดนพี่แย่งผมคงปวดหัวใจ

ก็พี่กับผมมันคนละชั้น การเงินการงานผมนั้นสู้พี่ไม่ได้ ความรวยความหล่อฝีมือ พี่คือสุด
ยอดชายไทย แล้วผมเป็นใครที่รู้ดี

อย่ามาลงทัณฑ์ให้คนประณาม เคี้ยวหมูสนามมันเสียศักดิ์ศรี ถึงพี่ชนะผมได้ก็ถือว่าดี
เขาคงว่าพี่จับกินของตาย

ถือว่าน้องชายมาขอขมา เหล้าและโซดาวันนี้ผมเป็นคนจ่าย เรามาจับเข้าคุยกัน
พูดกันแบบลูกผู้ชาย คนนี้ขอบายให้ผมสักคน

(ซ้ำ)

6. เพลงคนหรือโค (ลูกแพร อุไรพร)

บัดนี้...โลกหมุนไปทางหน้าบ่คืนมาหม่องเก่า พวกคนเฮาสุมมือนี่บ่คือก็ก่อนมา ฟังเบิ่งเด้อ
แม่ป้าผมว่าสิจริงใหม่ เห็นมาหลายพอแองมนุษย์เฮาสมัยนี้ จักสิตีไฟแล้วแนวเป็นทั้งประเทศ
ผมสังเกตเบิ่งแล้วแนวบ้านพัฒนา

ลูกเต้าเกิดมาไม่ได้กินนมแม่ ลูกคนแท้ ๆ แต่ว่ากินนมโค ลูกกินนมสัตว์ตั้งแต่ วันคลอด
กินมาตลอดจนเติบโต เห็นลูกชุกชนผัดขึ้นเสียงโว ก็มันกินนมโคจะไปโทษใคร ไม่เคยชิมนมแม่สักหยด
ไม่เคยรู้รสนมแม่เป็นไฉ่ กินแต่นมโคจนเติบโตใหญ่ แม่บ้านไทยทันสมัยแพงนม

ผมสงสัยหลายเต้เป็นหยิ่งเตตอบให้แทน.... นมของแม่ลูกฮอดบ่ได้ตั้อย จักหวานจ้อยส่ำได้
ฮอดบ่ให้ลูกใกล้ ชาวใส่ผัดตาซิง บัดเขาตั้งเบิดแองฮอดบ่แพงว่าดีด้วย ตั้งแต่ควายกินหญ้า ลูกเกิด
มายังได้ดูนมแม่ ลูกของคนแท้ ๆ ส่างมาแย่แหม่นกว่าโค โอ...โอ้ย ละหน้า

พอถึงเวลาเตรียมหาผ้าไตร เมื่อลูกบวชให้พ่อแม่ขึ้นชม ลาเพื่อนลาแฟนญาติมิตรทุกคน
บวชเอากุศลแทนค่าน้ำนม ช่วยตอบผมหน่อยครึบท่านผู้ชม กุศลค่านมเป็น'ของคนหรือโค

7. เพลงน้ำตานักเลง (ลูกแพร อุไรพร)

ยามมีบุญดีกะกันจนมันอ้อยปุ๋ย เกิดมาลุยฉายาหัวหน้านักเลง เมตาแดงๆก็เริ่มออกแสง
อวดเก่ง ใช้ชีวิตแบบนักเลง อยู่หน้าฮ้านหมอลำนานมา

แฟนหนึ่งคนเป็นตาฮักมักม่วนหน้าฮ้าน ยามตีกันทราวมวยฟ้าใส่เกียร์หมา พ่ออยู่บ้าน
เตรียมหยาแดงให้ทา แต่แล้วนักเลงจอมซ่าต้องมาเสียน้ำตาเพราะหญิง

ถืกตีหัวแตกหัวแต่นให้หมอเย็บพอยหายสนิท แต่ใจแตกเย็บไม่ติดน้ำตาสด ๆ มันหยด ตึง ๆ
คาแต่ยกพวกตีกัน แม่ตาหวานเลยถูกเขาชิง อยากรพาวกบุกไปยังแฟนคนนั้นดันเป็นตำรวจ

น้ำตานักเลงไหลย่าว ๆ หน้าฮ้านหมอลำ เขาพาน้องมาเที่ยวหน้าในฐานะแฟนสายตรวจ
นักเลงออกหักเลยต้องมานั่งเหงาเฝ้าขวด กัดแหว่ตั้งอยู่พรวด ๆ อยากรสอบตำรวจเขาเป็นนักเลง กัดแหว่
วตั้งอยู่พรวด ๆ อยากรสอบตำรวจเขาเป็นนักเลง

(ซ้ำ)

8. เพลงพรปุ่นาค (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ลำ) ละจตุรูปเทียนดอกไม้ เครื่องบูชาทั้งหลายลูกหามาไหว้ปู่ พาชีวิตที่อดสู่น้ำตาพลูบ
ฮอดหน้า มาหาเจ้าให้เบิ่งแยง เกิดมาจนคนกลั่นแกล้งมวลงญาติมิตรกะบิตเป็อน ชู้หรือแฟนกะกลาง
เลื้อนแต่อย่างกายยังบ่เอิ้น

โอ้วว่าเวรหรือกรรมที่ตามพราก คนลำบากต้องเป็นลูกด้วยหรือ แบกแต่ความทุกข์ทนให้
คนลื้อ ว่านี่หรือความจนคนดูแคลน วอนพ่อแดนเทิงฟ้าลงมาเลี้ยงหล่า อยู่ใส่ความเป็นธรรมหลาน
มาวอนอยู่หน้าเจ้าให้น้ำยู่ สู่ที่หมายอย่าไลลา...น้อยปุ่เอย

กั่มกราบขอพรอวอนบนดาลฟ้าจงดลช่วยให้ได้อยู่ดีกินดี สุขชีรำรวย ๆ วอนปุ่นาคให้
มาดลช่วยให้รำไห่รวยเด้อปุ่เด้อปุ่

ขอพรเจ้าปุ่นาควัดอารามหลวง ที่หมู่เฮาทั้งปวงกราบไหว้ให้มาแลดู มิ่งเมืองอุดรนครคน
ดี เชิดชู กราบกรานอวอนพ่อรับรู้ ลูกเข้ามาสู่ร่มบารมี สลิตฟ้าวัดมิมาส ยี่ม่ไม่เคยขาดฝ่ายเถรเถร
ชี เจริญรุ่งเรืองเฟื่องฟูอุดรนครคนดี อยู่กลางเมืองอุดรธานีเป็นศักดิ์เป็นศรีผู้มาเยี่ยมเยือน

หลายปีเคลื่อนชีวิตลางเลือนทุกข์จากไกลปู่ ลื้ออยู่ฮูล่ส่ากบเข้าบ้านแลงเข้าบ้าน มาเถอะ
เจ้ามาหล่ามาเหลียวมีอย่างเดียวเขาลื้อแต่โดนขวัญเมือง

ใจหม่นหมองมีดมนปลิ้นกับฮอยมณฑิน ที่มันเปื้อนมันเก่า ความอึดจ้ำกับชีวิตฮ้างๆในใจ
 ร้างให้ห่างคิง ให้หยิ่งๆ หยิ่ง ๆ ยอ ๆ พ่อเอ๋ยพ่อ ลูกมาขออีกจักคน พ่อจงดลให้รวย พรใดสวยพร
 ไตประเสริฐเลิศยิ่งโลกันต์โปรดประทานนี้ละหม่น ลงมาถึงหมองถึงที่ เอาเค็ปปูให้กันเร็ว ๆ มีอันนี้
 ไปหน้าอย่าตน ให้หลุดพ้นละความทุกข์ความเข็ญ จงเปิดกรรมเปิดเวร มั่งมีคือเพื่อน

ปีเดือนมันจะไปหน้า ปีเดือนมันจะไปหน้า ปัญญาคือแสงสว่าง แสงนำทางที่เปิดส่อง
 แล้วเหนือยิ่งกว่าสิ่งไหน แสนภูมิใจในหลวงยุปุนาค ลูกหลานขอฝากชีวิตไว้ด้วย ขอโชคอำนวยให้
 นำยู มาช้อยเอ็นดูค้าชูเต้อ...เออ...

9. เกียงน่าน้อยคอยสาว (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ร้อง) เกียงน่าน้อยสายลมวอยฮอยความหลัง ผู้อยู่ข้างหัวอกกกระโดน อ้ายกับน้องเคย
 ไปนั่งฟังลมโตน เมื่อปลายฝนเราสองคนบนเกียงนา สิ้นกันยาฝนเริ่มซาปลาเริ่มชอนสายลมวอ
 ยลอยแจ้วขาวหนาวจะมา ข้าวอุ้มท้องเตรียมออกรวงตามเวลา อ้ายสบตากุมมีน้องมองทุ่งนา
 ปลาหนีน้ำมาสั่งหนองสระยามค่ำ ยามม่ายฟ้าลมลายฟ้าดังกว้าง ๆ เหลียวเบิ่งฟ้าชี้ฝ่าแล่นเบียง
 กายเป็นความหมายว่าฝนลีซาแล้ว เสียงนกแซวโพระดกนกแจนแวน ร้องสั่งแฟนจากแนวป่ามา
 ไกลไกล อ้ายถามน้องสิ้นฝนแล้วสิไปใส เจ้าตอบอ้ายว่าคงไปเหมือนผ่านมา เธอทิ้งนาไปรับจ้างที่
 บางกอก อ้ายก็บอกก็คือกันนั้นแหละหนา ก่อนกลับเขื่อนอ้ายฝากฮอยหลอยจูบล่า สาวต่อว่าแต่
 ไม่หลบซบแก้มอิง

(ลำ) จริงคือเว้าใจฮักสองเฮาคือเว้าในทุ่ง จริงคือเว้าใจฮักสองเฮาคือเว้าในทุ่ง
 จุดประสงค์ได้ ยามเว้าว่าว่าสิอวยมาหา ฮอยเกียงนาไผ่สัญญาไว้กะเลยได้เพียงฝันลอยล่อง งานที่
 มันขวัญน้อง จำต้องอยู่ดู ยามฝนสั้ฟ้าน้ำตาสั่งใจ ย้านน้องลืมน้ำเว้าหมองสัญญา ฝากลมโยนถาม
 คนบนเกียงนา ฮอยจูบล่าให้ใครลบจูบเลื่อน

ความหวังในใจของอ้าย ความหวังในใจของอ้าย หวังยามได้สิกลับทุ่งนาเก่า โทรมักนสิ
 ได้นั่งเกียงข้างเจ้าคอยเว้ารำพัน มาอยู่เกียงนาเมื่อคราใจหม่น คุยสองคนทบทวนอดีต คืออ้ายเบ็ด
 สิทธิละบ่อน้อง คืออ้ายเบ็ดสิทธิละบ่อน้อง

10. เพลงฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

ฟ้าฮ้องคำรณเสียงฝนคำราม ป่านนี้คนงามเจ้าอยู่หนใด อยู่ใต้เถียงนาหรือใต้กอกไม้หลบอยู่
แจ้ใต้เมื่อฟ้าคะนอง

เจ้าทิ้งอ้ายไปโดยไม่สั่งลา ฝนยังสั่งฟ้าปลายังสั่งหนอง เมื่อฝนหล่นมาน้ำตาข้านองทุกข์ตรม
หม่นหมอง เมื่อน้องจากลา

อ้ายอยากฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง เอ็ดให้อ้ายหมองจนเสียน้ำตา อยู่ใต้กอกไม้อยู่ใต้เถียงนา
อ้ายอยากฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง เอ้อ...

อ้ายอยากฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง จากใจคนหมองฮักเธอเสมอ อ้ายอยากฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง
เธอโทษฐานที่เธอทำให้เข้าใจ

ฟ้าร้องคำรณฝนเทลงมา ฝนเทลงมาน้ำตาข้าไหล แสงฮักแสงซังคนบ่จริงใจ อ้ายอยาก
ฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง

อ้ายอยากฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง เอ็ดให้อ้ายหมองจนเสียน้ำตา อยู่ใต้กอกไม้อยู่ใต้เถียงนา
อ้ายอยากฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง โอ้ละหนอ

ฟ้าฮ้องคำรณฝนเทลงมา ฝนเทลงมาน้ำตาข้าไหล แสงฮักแสงซังคนบ่จริงใจ อ้ายอยาก
ฝากฟ้าไปฝากห้วน้อง

11. นกน้อยอ่อนแฟน (นกน้อย อุไรพร)

กราบขอบพระคุณมวลมิตรหมอนคนและแฟนหมอลำ โดยเฉพาะท่านที่ติดตามให้กำลังใจ
หลายแห่งมากล้น พวกเราอยู่ได้ก็ด้วยน้ำใจมวลมหาชนและคนพิเศษอีกหนึ่งคน คอยให้แรงใจด้วยดี
เรื่อยมา

กว่าสามสิบปีที่ก้าวเข้ามาเป็นศิลปิน จากเพลงรอรักจากเสียงพิณ เหมือนนกขมิ้นและ เพลง
นกจ๋า กลอนคำขี้หรือภาพถ่ายวิญญานรักฟังกันมา แสดงที่ไหนหลายฝ่ายเมตตา แถมกรุณา มอบ
พวงมาลัย

น้ำใจจากท่านที่เกื้อกูลกันมานานหลายปี จนมาตั้งวงตัวเองอีกที ท่านก็ยังมีน้ำใจยื่นให้
แฟนเพลงคนเก่า ยังเฝ้าติดตามให้กำลังใจเปิดแสดง ณ แห่งหนใด ตามให้แรงใจคงเส้นคงวา

กราบขอบพระคุณมิตรเพลงทั่วแดนแฟนลำทั่วไทย พิเศษสุดแสนแฟนเพลงใกล้ไกล ชมรม
หวานใจโฆษกนกจา ศรีตราของท่านชาวเสียงอีสานซึ่งใจเรื่อยมา ดีทั่วทั่วแดนแฟน ๆ เมตตาจะ
สมนาคุณด้วยเสียงเพลง

12. เพลงฝ้ายผูกใจ (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

จากใจน้อย ๆ มาลุ่มมาร้อยเป็นมาลัย บริสุทธิ์จากหัวใจจึ่งเป็นปอยฝ้ายของแฟนด้วยความเมตตาไหลหลั่งมาเป็นหมื่นเป็นแสน บุญคุณนี้ต้องทดแทนน้ำใจแฟนปอยฝ้ายปลื้ม

จากสิบคนเป็นร้อยไหลมาโหมข่อยจากทั่วแดน หนูหม่อมล่ำเมืองเสียงแคนบ่จากไปสไลบไลเป็นอื่น ขอกราบรับใช้ด้วยผลงานอันเป็นจุดยืน ผากเสียงร้องล่ำผ่านคลื่นขอบใจแฟนที่แสนห่วงใย

ฝ้ายดีใจจนน้ำตาไหลหย้อย ๆ เห็นพี่น้องปอยหลั่งมาทั่วฟ้าเมืองไทย ดีใจสุดแสนกับสิ่ง ดี ๆ ที่คุณมอบให้ ปอยฝ้ายบ่มีอันใดนอกจากใจพร้อมมาลัยพร

จากใจน้อย ๆ หลายพันหลายร้อยมาโหมใส่ มาเพิ่มพลังโยงโยสุใจแฟนเดียวคือเก๋า ออย่าฟ้าว่วนลา สิบนิ้ววันทาวิงวอนขอเป็นปอยฝ้ายมาลัยพร สุดหัวใจแฟนทั่วแดนด้วยเทอญ

(ซ้ำ)

13. เพลงร้องไห้ในห้องอัด (คำมอด พรชุนเดช)

หนูมเส็งสาบเมืองราชสีมา จากบ้านนำมาอยู่วงเสียงอีสาน ผู้คนเยาะเย้ยว่าเราทะเลเยอทะยานอยากแต่จะดังไม่คู่สังขารตัวเอง

ก่อนจากมาสัญญากับแม่ ลูกตั้งใจแน่วแน่ จะต้องเป็นนักร้องดัง คอยเปิดทีวีดูหน้า ลูกชายคนเก่ง จะร้องบรรเลงบทเพลงให้ดังก้งวาน

แม่ทำนาอยู่บ้านคนเดียวลูกมาไล่จับความฝัน กำลังอัดเสียงขาร้ายก็ทำลายฝัน แม่สิ้นชีวิตไม่ทันฟังเพลงลูกชาย

นั่งร้องไห้อยู่ในห้องอัด ลูกไม่อาจโตดังได้ก่อนแม่ตาย โอ้วแม่จำบ้านนี้แม่อยู่ที่ใด เพลงนี้ลูกขอมอบไปให้ดวงวิญญาณของแม่

(ซ้ำ)

14. เพลงลูกสาวแมนก (กลุ่มศิลปิน ดาวน้อย)

ลูกสาวแมนกเทิงลูกกกลูกปลาย ลูกสาวแมนกเทิงลูกกกลูกปลาย ต่างแบบต่างสไตล์ต่าง สเป็กเช็ทซี่ แต่ว่าเรื่องแฟนแมนกบ่ทันให้มี แต่ว่าเรื่องแฟนแมนกบ่ทันให้มี มีแต่แฟนดนตรีหน้าเวทีเสียงอีสาน เอ้อ...เออ..

น้องซื่อสายใย จำได้ไหมแฟน ๆ น้องซื่อสายใย จำได้ไหมแฟน ๆ เพลงกอดน้องแน่นๆแฟนให้ความเมตตา น้องซื่อไหมพรม อุดมพร เต๋อพี่ น้องซื่อไหมพรม อุดมพร เต๋อพี่ แฟนกะ บ่ทันมีแม่

นก เพ็ญคอยฮ้าย น้องวิ สุพิตรา ฮ้องเพลงมาหลายปี น้องวิ สุพิตรา ฮ้องเพลงมาหลายปีตั้งแต่คู่
กับโก๊ะดี จนหลายปีผ่านมา น้องชื่อตุ๊กตา ตุ๊กตาบ่าบี่ น้องชื่อตุ๊กตา ตุ๊กตาบ่าบี่ นี่กะยังมีผู้ชายมา
หมายตา หนูชื่อน้องแป้ง นามสกุลแป้นปีก หนูชื่อน้องแป้งนามสกุลแป้นปีก หน้าฮักเป็นตาหยิก หนู
เป็นลูกสาวหล่า ฝากเนื้อฝากตัวกับพี่น้องประชาชน ฝากเนื้อฝากตัวกับพี่น้องประชาชน ลูกสาวแม่่นก
แต่ละคนหน้าฮัก หน้าฮักป้า เออ... เอ้อ..

วิธีปฏิบัติทางการแสดงสด ชุดที่ 18

1. เพลงม่วนซื่นโฮแซว (รวมศิลปิน)

(ร้อง) หมอลำมีตำนาน ภาคอีสานมีที่มา ทอดผ่านกาลเวลาเคียงคู่มาเสียงแคนดอกคูณ
แม่น้ำมากสายไหลผ่าน ลำคลอง ลำมาศ ผังโขงซิมูล สายสงคราม ลำปาวเพิ่มพูน เรื่องดอกคูณเสียง
ลำเสียงแคน

เสียงโหวตซิงซอโปงกลาง เพิ่มมนต์ขลังให้เสียงลำโลดแล่น โปรยเสน่ห์ทั้งไทยเทศเขตแดน
แพนแพนทั่วเมืองเลื่องลือ หมอลำเป็นสื่อความม่วนซื่นโฮแซว เสียงอีสานคือสื่อ ให้ความม่วนซื่น
โฮแซว

(ลำ) คู่กันแล้ว เคยเห็นกันแล้ว เห็นแวบบอกว่า มาเห็นหน้าแวต่าย้มก่อน พ้อมิตร หมอ
แคนแพนหมอลำต่างบ้าน เจอท่านละซึ้งใจ เสียงอีสานมีมือนี่ได้บไซว่าถือดี กะย่อนอาลัยไมตรีที่
หนุนพระคุณล้น

(ร้อง) หมอลำนวัตกรรมพื้นบ้าน ได้จากอีสานไกลวิถีชีวิตชุมชน มีบทบาทความเป็นอยู่ของ
คน ละมีบทบาทความเป็นอยู่ของคน จารึกจาริตมนุษย์สู่ครรลองทำนองธรรมเนียม หมอลำ
นวัตกรรมยอดเยี่ยม บ่งบอกเล่าประวัติศาสตร์เล่าเชียม มีขนบธรรมเนียมประเพณีดีงาม

หมอลำมีตำนาน ภาคอีสานสู่อารยธรรม หลายสิ่งอย่างรวมทั้งหมอลำ ต่างงอกงามเป็นคู่
ดอกคูณเสียงแคน เสียงโหวตซิงซอโปงกลาง เพิ่มมนต์ขลังให้เสียงลำโลดแล่น โปรยเสน่ห์ทั้งไทยเทศ
เขตแดน แพน ๆ ทั่วโลกเลื่องลือ หมอลำคือสื่อ ให้ความม่วนซื่น โฮแซว เสียงอีสานคือสื่อ ให้ความ
ม่วนซื่นโฮแซว

(ลำ) สมควรแล้ว พอควรแล้วสิขอใจจะไว้ก่อน ขออวยพรให้พ่อแม่พี่น้องพานพ้อ แต่สิ่งดี
ต่อจากนี้ให้น้องพี่สนุกสนาน ชมผลงานลบลอยนกันน้อย ที่ขอยให้ท่านผู้ฟังสบายรื้อ หมอลำคือสื่อ
พาม่วนซื่นโฮแซว เสียงอีสานคือสื่อ ให้ความม่วนซื่นโฮแซว

2. เพลงเส้นทางของนกและศาลาริมทาง (เมตเลย์) (นกน้อย อุไรพร)

ตั้งนกน้อย บินล่องลอยร้างลาถิ่นฐาน ชีวิตผูกติดกับงาน งานที่ต้องเดินทางแรมรอน ก็เดือน
กี่ป็ โบายบินอยู่บนเวทีสัญจร เลี้ยงตนให้พอพ้นความเดือดร้อน เอื้ออาทรพี่น้องร่วมทางให้อยู่ไหว

แม้จะเจ็บตรอม ก็ต้องฝืนยอมก้าวเดินต่อไป เหนื่อยแทบขาดใจกับคนรอบกายที่หมายพึ่งพา
เขาเห็นเป็นที่พักเขา เปรียบเราเหมือนดังศาลา ยามเหนื่อยโซเซเข้ามา หายล้าพากันลาไกล

โลกคือละคร กลับกลอกยกย่อนมนเวียนเปลี่ยนผัน ในแต่ละวันคนไล่จับฝัน เพื่อมาเลี้ยง
ใจ ไม่เลือกยากดีมีเงิน ผู้คนเข้ามาอาศัย ศาลายอมให้ชุกกาย คุ่มภัยเสมอหน้ากัน

สุดท้ายเหลือความว่างเปล่า ความเหงาเข้ามาแทรกซอน ผู้คนหนีไกลลาจร เตือดร้อน
จึงหวนกลับหัน โอ้หนอศาลาริมทาง คงร้างเก่าลงทุกวัน หรือเป็นเพราะกฎสวรรค์ ลงทัณฑ์
บ่งสารใจ

อ้างว้างเดียวดาย บ่มีความหมายต่อใจของคน ต้านทานแดดฝนทนกับสนิม กัดกร่อน
ทำลายไม่ต่างจากคนบางคน ทุ่มตนกันคนรอบกาย แต่ผลตอบแทนสุดท้าย ก็คล้ายศาลาริมทาง

3. เพลงบ่ยอมแพ้ (นกน้อย อุไรพร)

ฉันแค่อยากบอกว่ามันสุดกล้าน้ำตา เมื่อเธอเอ่ยลา ศรีธธาความหวังพังสิ้น บ่คิดมาก่อนว่า
สิหลอนว่าให้ได้ยิน น้ำตาไหลรินได้ยินว่าเธอต้องไป

ฉันจำใจบอก ซอยดอกสิเป็นคนไปเอง บ่แม่นอวดเก่ง แต่มันจำเป็นใช้ไหม นึกภาพ วันลา
แหวตาเธอยังหวั่นไหว ยิ้มให้อภัย มีทั้งน้ำใจน้ำตา

ต่อให้ฉันต้องมีฉันเป็นไป บุกน้ำลุยไฟ จะเดินก้าวไปข้างหน้า บ่มีหยิ่งดอก แค่น้ำใสๆ ออก
ตา บ่แม่นแปลว่าค่าของหัวใจอ่อนแอ

บ่แม่นยอมแพ้ก็แค่ยอมเสียน้ำตา บ่ตายดอกหนาสิเยียวยาอาการบาดแผล บทเรียน ชีวิต
สอนใจผู้ชายรังแก สิจับความซ้าลอยแพ ปล่อยไปกับสายน้ำตา

4. เพลงซังหมูพ่พันธ์ (ปอยฝ้าย มาลัยพร)

(ลำ) ละเกิดเป็นคนเต็มร้อย มาเสียฮอยลูกชายพ่ รูปกะหล่อพอใช้ได้ มาซี้ฮ้ายกว่าหมูอยู่ผู้
เดียวล่า ๆ อยู่ผู้เดียวล่า ๆ จนเขาสำเป็นกะเทย บ่เคยเห็นทางสวรรค์ บักพ่พันธ์มันคือรุ่ง ซอยหน้า
หมูพ่พันธ์ได้ ....

(ร้อง) ซังๆ หมูพ่พันธ์ ทุกวันมันช่างสุขใจ มีสาวสำน้อยสำใหญ่สาวขึ้นใหม่ไว้บริการ
เจ้าของดูแลอย่างดี หน้าที่คือผสมพันธ์ แนวกินแต่หัวอาหารเกิดมาหมาเป็นตาอิจฉา

(ลำ) โอ้ยเด้นอดวงผู้ซ้าเกิดเป็นคนมามันซี้ฮ้ายกว่าหมู สู้หมูบ่ได้นำลายหย้อยเบ็งมันบักพ่
พันธ์ขึ้นสวรรค์ตำตา คิดอิจฉาอยากเอาค้อนฆ่ามัน อดทนกลั่นกลั่นน้ำลายจอบส่อง เจ้าของซี้ฮ้าย
สหายน้อยเหี่ยวเฉา เป็นบ่าวเฒ่าผู้สาวบ่หวัชวา วาสนาของเฮามันสำพ่เพียงนี้

(ร้อง) เป็นหมูแต่มันโชคดี นอนนำสาวพรีแต่มีค่าตัว ซอยตีมันเกิดมาซัว อันได้แซบนิ้ว
กะบ่เคยนำเขา บ่คิดค่าจ้างค่าวาน ให้พรี ๆ กะบ่มีใผเอา คิดไปคิดมามันเศร้า บ่อยากเว้าถ้ามา
เทียบกับหมู เวียกงานยกไม้แน่นซ้อย ยกมือซ้อยว้อยกะบ่เคยนำหมู อุตส่าห์เป็นจั่งได้บู่ สาวใด

ผู้บ่าวอย่างชุมอยากคุ้มคอมพะยอมเมืองสรวง พี่มาอ้อยเอ็นและเดินควง ย้อนฮักย้อนหวง
หว่างนวลเนียนุ่ม อิกยังระวางเสี้ยเก้งคันแดงสุวรรณภูมิ ห้วนไหวใจวันยันคน ท่าตุมพาไปฮ้องคารา
โอเกะเมืองเก็น

ผู้สาวเมืองสรวงอย่าลืมอย่าลวงผู้บ่าวอย่างชุม อย่ามัวโอ้เสี้ยสุวรรณภูมิ ให้ย่างชุมน้อย
ต้องคอยขวยเงิน ไหววอนท่านไทม์เทศก์ดีหลักเมืองเมืองเก็น ช่วยตลใจเจ้าแก้ม เป็นเว็น ให้พวง
สะเทินนำหอมหัวใหญ่

ผู้สาวเมืองสรวงอย่าลืมอย่าลวงผู้บ่าวอย่างชุม อย่ามัวโอ้เสี้ยสุวรรณภูมิ ให้ย่างชุมน้อย
ต้องคอยขวยเงิน ไหววอนท่านไทม์เทศก์ดีหลักเมืองเมืองเก็น ช่วยตลใจเจ้าแก้มเป็นเว็นให้พวง
สะเทินนำหอมหัวแดง

7. หนุ่มประทายรักสาวประโคนชัย (คำมอด พรชุนเดช)

หนุ่มอำเภอประทายอยู่นครราชสีมา ได้มาพบสบตาแบบจะๆ สาวประโคนชัย บุรีรัมย์
กับโคราชขบไกล่บไกล่ ประทายกับประโคนชัยมาฮักกัน เนียนประ เนียนประ

อันเนียนประ เนียนประคือมีเงินภาษาเขมร ละโอนโตนเอนเตนกะเว้าเป็นพะน้ำ พนะ
ประโคนชัยกับประทายคล้ายกันที่ประ มาเป็นแฟนพี่น้องจ๊ะ หนุ่มประทายสาว ประโคนชัย

อ้ายเป็นพระเอกหมอลำ แม่งามขำเป็นสาวกัณตรีม ได้เป็นแฟนคงสะบิมดังกระหิมไปทั้ง
แดนไทย เสียงซอมล้าอเสียงแคนลำซอนแก่นผสมอะโย วิญญาณยาพ็อยู่ไหน ตลใจกระมมร์รักผมที่
วิญญาณยาพ็อยู่ไหน ตลใจกระมมร์รักผมที่

หนุ่มอำเภอประทายข่อยมักเจ้าสาวประโคนชัย ฮักจนพอยากลีย้ายสำมะโนคร้ว มาอยู่พี่
ประโคนชัยกับประทายคล้ายกันดี ๆ ได้น้องครองคู่ชีวิน้องกับพี่เนียนประ เนียนประ ได้น้องครองคู่ชีวี
น้องกับพี่เนียนประ เนียนประ

8. เพลงขาดอ้ายบ่ได้ (สายใย อุดมพร)

อ้ายเอยน้องขาดอ้ายบ่ได้ ห่างไกลหัวใจมันเริ่มอ่อนแอ คิดมากอยากมีคนดูแล ท้อแท้ชั้น
บ่มีอ้ายอยู่

ห่างกันมันทำใจบ่ได้อยู่แห่งหนใดต้องมีสองเฮาเคียงคู่ ฮักกันแสง ๆ บ่พ้อหน้า กะลองคิดดู
อ้ายคงสิู้ว่าทรمانเพียงใด

ขาดอ้ายบ่ได้ หัวใจมันเรียกร้องหา ตลอดเวลา คิดฮอดทุกกลมหายใจ เป็นตายกะช่าง ขอให้
อยู่ใกล้ ๆ บ่อยากห่างไกล อยู่ไสมีอ้ายอยู่น่า

อ้ายเอยขาดเจ้าบ่ได้อีหลี ทุกวินาทียังตอกย้ำถ้อยคำ ฮอยกอดสองแขนน้องนี้ยังจำ เข้าและ
คำอวยากอยู่น่ากันไปจนวันตาย

9. เพลงจีบปลักคน (ไหมพรม อุดมพร)

อ้ายตามจีบคนที่เขาบ่สนใจ ทำดีกับเขาเพียงใด สุดท้ายต้องนั่งเหงา คนที่สนใจแต่อ้ายกลับ
มองข้ามเขา ผิดหวังต้องมานั่งเศร้ากอดเข่าก้มหน้ากอดสอ

คนที่อ้ายฮักกับคนที่หลงฮักอ้าย สองคนต่างกันหม่องได้ บอกร้องพอได้บ่ขอ คนที่มี ใจ
อ้ายมองว่าบ่ดีพอ ส่วนคนที่อ้ายคิดต่อเห็นเพียงจ้อตลอดเวลา

วันวาเลนไทน์เขาโยนดอกไม้อ้ายออกหน้าต่าง ฮู้บ่ผู้สาวบ้านข้างคนนี้ไปเก็บเอา มากอด
ซิดแนบใจเหลือโตนอ้ายจนหลังน้ำตา ถึงเขามองบ่เห็นค่าแต่น้องบูชาด้วยใจ

เห็นอ้ายนั่งเศร้าอวยากเข้าไปช่วยเยียวยา ดึงหัวใจอ้ายคืนมา หาทางรักษาให้หาย อาการ
เป็นอยู่อ้ายคงฮู้เป็นเพราะอะไร น้องบอกให้ก็ได้ เพราะว่าอ้ายจีบปลักคน

(ซำ)

10. เพลงอีหล่าลูกกก (แป้ง ณัฐธิดา)

เป็นลูกสาวเดียวของอีพ้ออีแม่ เพิ่นแหลหวงแท้ ๆ ยามไปไสมาไส ผู้บ่าวมาจีบ มาแซวกะ
บ่ได้ ข่อยละอุใจหลายขาดผู้ชายมามอง

คนแซวข่อยว่าละอีหล่าลูกกก นั่งเศร้าน้ำตาตกในหัวอกกัถหนอง เขาแซวว่าลูก หล่า มันบ่
บ้ำกะบ้อง ผู้ชายหมายปองน้องเลยแลบเห็น

อีกคนบ่น้องจั่งสิพ้อเนื้อคู่ มันบ่เป็นตาอยู่เป็นเบ็ดมือเบ็ดเว็น มีบ่ชายได้อวยากซุนซิ่น สะหม่น
รูปหล่อบ่จำเป็นขอเพียงจริงใจ

เป็นลูกสาวเดียวละมุนซ่อนใจโก้ ซ่างมาโพตพาโลขาดคนมาเคียงกาย เด็กๆ ซ่อนๆ นอน
กระวนกระวาย จักว่ามือได้สิได้อันนั้นนำเพิ่น

(ซำ)

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ซิวเว

11. เพลงต้นดารา (กลุ่มศิลปินดาวน้อย)

อยากเป็นดาราทะเลย์มาให้ต้น อยู่เสียงอีสานมาก็นานหนักหนา รอคอยโอกาสคอย
จังหวะเวลา อยากสิเป็นดาราให้แม่นกน้อยช้อยต้น

ต้น ต้น ต้นหนูหน้อย วอนแม่นกน้อยพ้อทิดตลอดช่วยต้น วอนนายห้างทวิชัย บริษัทท
อปไลน์โตมอนสร้างสรรค์ หนูร้องเพลงมาก็ตั้งว่าดนนะ หนูร้องเพลงมาก็ตั้งว่าดนนะ แต่บ่ตั้งจักหน
เพราะบ่มีคนช้อยต้น

ต้น ต้น ต้นหนูหน้อยชิ อยากดั่งแท้ ๆ แต่บ่มีคนต้น ใครออกหนูก็จ้องแต่เสียบ เห็นตี้ม ๆ
เจียบ ๆ จ้องเสียบตาเป็นมัน ไผบ่อยู่ก็บ่ต้องไปสน ไผบ่อยู่ก็บ่ต้องไปสน หนูยังอยู่ทั้งคนมือได้จั้งสิช้อย
ต้นนะ

เว้ามามันอั่งมันอก ไสว่าแม่ฮักลูกกะละว่าถ่อกัน นักร้องชายคือดั่งได้ดั่งตี บัดนักร้องสาวนี้ตี
ทำจนว่าเป็นหมั้น เว้าขึ้นมีแต่ลูกแพรลูกฝ้าย หนูกับหนุ่มดาวรุ่งคูใหม่อายคามอดผู้อายใหญ่ จังแม่น
เพิ่นตั้งใจต้น

ต้น ต้น ต้นหนูหน้อยชิ หนูบ่ว่าจักตีบ่เห็นความดีของกัน พ้อทิดตลอดกะมแต่่นำไก่แม่นก
น้อยกลอยใจกะยกนำชุดออกงาน นายห้างกะยกแต่่นำผ้าป่า นายห้างกะยกแต่่นำผ้าป่า สร้างโบสถ์
สร้างศาลาบ่มีเวลามาต้นนะ

ต้น ต้น ต้นหนูสาก่อน ทำจนว่าใจอ่อนกะยังบ่มีผลงาน ปีได้กะอัดแต่รวมดาว บัดนักร้อง
บ่าวคือออกเดี่ยวเที่ยวปั้น ผู้กลางคนกะนั่งเฝ้าแต่ชวด ผู้กลางคนกะลักหนีไปบวช ชั้นผู้ได้ชวดลวดมาแม่
แม่สิต้น

ต้น ต้น หนูได้บ่ ผลสิออกหยั่งน้อเรายังรอให้ปั้น เสียงอีสานเขาเล่นกันเป็นทีม ผลงานเต็ม
สตรีมด้วยทีมเวิร์คสร้างสรรค์ ไผสิออกบอกกันเด้อหล่วงหน้า ไผสิออกบอกกัน เด้อหล่วงหน้า พ้อทวิ
ชัยขากรุณาช้อยต้น

อยากเป็นดาราทะเลย์มาให้ต้น อยู่เคียงอีสานมาก็นานหนักหนา รอคอยโอกาสคอย
จังหวะเวลา อยากสิเป็นดาราให้แม่นกน้อยช้อยต้น

12. เพลงใต้หวันใต้เขียด (จักจั่น ดาวไพร)

(ลำ) คึดแล้วอูกอ้งเ้า ผัวของเฮาบคือผัวชาวบ้านเพิ่น ผัวเขาไปหาเงินส่งให้เมียผู้อยู่ บ้านได้
เงินล้านจนมั่งมี แต่ว่าผัวฉนี้ใต้แต่เขียดดอกขา คำ เด็ก ๆ กลับมานอนนำเฝ้าแต่ฮู้ปู้น้อย

(ร้อง) ยุงจริง ๆ หนอเรา เว้าพื่นผัวเฮาแสงเว้าแสงเคียด ผัวเพิ่นไปหาเงินใต้หวัน ผัวฉฉิน
ไปหาใต้แต่เขียด เว้ามาไอ้ย ! จังแม่นช้อยเคียด เว้ามาไอ้ย ! จังแม่นช้อยเคียด ไปหาใต้แต่เขียดบ่หา

เงินหาทอง ผัวเพื่อนไปเมืองนอกเมืองนาผัวผู้เข้าเฝ้าแต่กระดอง เขามีเงินแสนเงินล้าน ส่วนอิฉัน เป็นคนตั้งห้อง ค่าลงผัวตั้งเข้าห้อง ค่าลงผัวตั้งเข้าห้อง เลี้ยงแต่น้อง ผัวบไปใส่

(ลำ) ผัวไทบ้านเพื่อนหมั้นหาเงิน เดินทางไปถิ่นไปไกลบ้าน มีเงินล้านเงินแสนเงินหมื่นเงินหมื่นจนคนสำรึนๆ จังคีนบ้านตัวมา ผัวผู้ข้ามันบคือเขา กินเหล้าเมาผัดแสงเสียเงินซ้ำ เงินค่ากำแก้วแนวได้บเป็นหวง บ่หวง ห่วงแต่เมียอยู่บ้านย่านเขาข่มบ่นอ แขนจ้อก้อ จังแมนอิม ผัวหลาย กินเหล้าเมามายไหลดบอวยเฮาจ้อย ลูกเมียคอยยอนผัวบคือหมู่ บคือหมู่กินเหล้าเมา แล้วเจ้าชู้ชาวบ้านหน่ายแหนง บ่แมนแกล้งหาเรื่องหาราว ผัวของเฮาหาทว่าเป็นดั่งนี้ ฉันอยากได้ เงินทองต่าง ๆ ต่าง ๆ เครื่องสำอางและครีมพอกหน้าอยากทาแป้งแต่งแต่กาย

(ร้อง) ผัวเพื่อนไปหาเงินได้หวัน ผัวอิฉันไปหาได้แต่เขียด เขามีเงินแสนเงินล้านกลับมาบ้านละเป็นคนมีเกียรติ ผัวฉันไปหาได้แต่เขียด ผัวฉันไปหาได้แต่เขียด รู้จักว่าข่อยเคียดบ่น้อพ่อบักห้า รู้จักว่าข่อยเคียดบ่น้อพ่อบักห้า

(ลำ) จักว่ากรรมของข่อยแนวได้แต่ชาติก่อน เงินบ่มีผัวกะบ่เตือดฮ้อน เตือดฮ้อนไ้อัย เตือดฮ้อนเตือดฮ้อน นอนเฝ้าตั้งแต่เมีย

(ร้อง) ผัวเพื่อนไปหาเงินได้หวัน ผัวอิฉันไปหาได้แต่เขียด บัดคำเว้าว่าตั้งแต่ขี้เคียดไ้อัยจังแมนเคียดให้ผัวได้ เว้ามาอยากตะมันลงบ้าน

13. ขาเดฟเฮฟวี (ยายจั้น ดอทคอม)

โลโซฮีสานบ้านนอก อ้ายมันขารื้อคหนองสงขาเดฟ แต่งโตสุดโก้เทิงเจ็บ ตีนแตกเขิบใส่แต่เกิบผ้าใบ ตีนแตกเขิบใส่แต่เกิบผ้าใบ กางเกงฮัดเป้าอั้งตั้ง ผู้หญ่าผู้หญิงเห็นแล้วฝั้นร้าย ผู้เฒ่าบอกว่า จัญไร นันหละสไตล์ขาเดฟเฮฟวี นี่หละสไตล์ ขาเดฟเฮฟวี

เป็นลูกผู้ชายต้องเจ็บ ผู้บ่าวขาเดฟเจ็บบ่น้องสาว มีงานบ้านได้ไปหย่าว เต้นกวนหน้า ฮ้านให้บ้านอื่นดี เต้นกวนหน้าฮ้านให้บ้านอื่นดี

ชีวิตนี้มันต้องเจ็บ หัวแตกต้องเย็บมากก็หลายที จิตใจมักเสียงดนตรี จะถูกตีบ้างกะซางหัวมัน จะถูกตีบ้างกะซางหัวมัน

อ้ายมันละมันเพิงเวที มีแต่ถึกถึกถึกตีหัวสั๊ก เป็นจั้งได้ละแนวคนมันมัก ใจประสงค์มาเต้นบริเวณหน้าฮ้าน บ่อนอื่นข่อยกะบ่ไปเต้น มันบ่เป็นจุดเด่นสายตาในงาน ไปบ้านได้ละมีแต่แนวหมาวนๆ หมานขวดหมาวนก่าป็นไม้หน้าสามจนวิน

เป็นลูกผู้ชายต้องเจ็บ ผู้บ่าวขาเดฟเจ็บแบบมีศิลปะ แต่งโตปานศิลปิน เทียวงานบ้านได้มีแต่ถึกเขาตี เทียวงานบ้านได้มีแต่ถึกไล่ตี

ผู้สาวซังหนักซังหนา ผู้เฒ่ากะด่าว่าเฮาปดี ขาเดฟละขาเดฟเฮฟวี เกิดมาชาตินี้มีแต่เจ็บ
แท้นอ

ขาเดฟ ขาเดฟ เฮฟวี บมีพิชภัยใจอีกเสียงเพลง ซุมอ้ายละบแม่มนักเลงแต่เป็นขาเดฟ
ขาเดฟ เฮฟวี

บ้านได้บมีขาเดฟ มีแต่กะเทย อ้อย ! เซยอีหลี อาชีพลักคือเต็นหน้าเวที อาชีพรอง
กะมีเล่นหนีขวิดเปียร์

14. หอบสาดแล่น (รวมศิลป์ินตลก)

แสนรำคาญหน้าฮ้านหมอลำบ้านเฮา อดสาให้ลูกให้เต้ามานปูสาดท่าแต่เว็น สีเบ็งหมอลำ
ตีๆ กะมีซุมหน้าฮ้านจำเป็น พากันมาโยมาเต็น จนบเป็นอันเบ็งหมอลำ จนบเป็นอันเบ็งหมอลำ

บ่พอคราวก็แล่นไล่กันวัน ๆ จับมีดจับขวิดจับปิ่นเกือบหอบสาดแล่นบ่ทัน ต่ำหมากจ๊กก
เสียวไส จุงหลานได้ฟ่าวแล่นเบ็ดหัน กรรมการผู้ใหญ่บ้านกำนัน พากันไปตายไสเบ็ดนอ พากันไปตายไส
เบ็ดนอ

จ้างหมอลำละปีได้ปีนั้น มีตั้งแต่ตีกันให้กูแล่นจนวิน เมามามันพากันดั้น ซี้ดินโห่งถ่วน ๆ
ปอดกুবวมแล้วสุ ซุมนักเลงละเก้งแต่หน้าฮ้าน ฆ่ากันตีกันจิ้งแมนมันมักบู บัดไปเลือกทหารนั่นตุ
บัดไปเลือกทหารนั่นตุ พากันส่นฟวมตายยันแต่ได้ใบแดง

เปื่อ เปื่อ เปื่อ เปื่อหลายขาเดฟซาร็อค เต็นจนหน้าหม่นอ้อกลอก มั่วกันอยู่ด้านหน้าเวที
ค่าหมอลำบ่ช่อยออกน้อสุ ยังชนหมู่มาเต็นมาตี ปี่หน้าหมอลำอย่าสิมิ ไปซื้อวีซีดีมาเบ็งเอา ซุมเฮา
ไปซื้อวีซีดีมาเบ็งเอาซุมเฮา

ซุมตำรวจบ้านก็คือกันให้ไปรักษาการณ์ในเวทีการแสดง บัดเด็กน้อยเขาเอาเหล่ามาแบ่ง
กะขอกินกับเขาจนเมาแอ้เมาแอน เขาตีกันทำเป็นเข้าไปห้าม เขาละตีกบาลจนหัวแตกหัวแต่น กูละ
เปื่อจ้างหมอลำเงินแสน กูละเปื่อจ้างหมอลำเงินแสน มีแต่หอบสาดแล่นปานเด็กน้อยแข่งกีฬา แท้
เว้ย โอ้ย ! กูหละเปื่อกูได้เว้ย

เซ็ง เซ็ง เซ็ง ผู้เฒ่าเว้ามาแล้วเซ็ง บ้านนี้มีแต่ผู้แก่ง ๆ นักเลงหน้าฮ้าน หมอลำ บ่เห็นใจ
พวกซุมผู้เฒ่า ปูสาดท่าตั้งแต่หัวค้ำ ตั้งใจว่าสิมาฟังลำ ปีได้ปีได้ ได้แต่หอบสาดแล่น ปีได้ปีได้ ได้แต่
หอบสาดแล่น

จ้างหมอลำมาราคาเป็นแสน ๆ จ้างมาเล่นหลบแก้วหลบขวิด สห.หรือคุณตำรวจมาเป็น
กองพันกะบ่พากันยัน หลูโตนผู้เฒ่าแห่งสุ ให้หลบไปเต็นหลังตู้อย่าสิมาบังกัน อย่าให้กูสุนจนหู
ออกควัน อย่าให้กูสุนจนหูออกควัน ลุกไปเต็นหน้าฮ้านแล้วสุสิพากันหนาวได้

ซิงเกิ้ลเพลงจาก www.youtube.com

อัปโหลดในช่องนกร้องปีกเหล็ก official

1. เพลงพลังใจเกินร้อย (รวมศิลปิน)

เป็นคนต้องสู้ชีวิต พายแพ้ได้แต่ไม่ต้องถอย สู้ไปด้วยใจเกินร้อย ความฝันนั้นยังเลิศลอยอย่า
 ท้อถอยหนทางชีวิต ไม่มีลิมิตชีวิตเกินร้อย ไม่มีลิมิตชีวิตเกินร้อย เมื่อล้มก็ต้องรีบลุก ปลุกหัวใจให้มี
 แรงสู้ เอ็มร้อยห้าสิบเคียงคู่ อยู่ข้างกายผู้ใช้แรงงาน แรงงานพวกเราหญิงชาย เอาหยาดเหงื่อเพื่อ
 สร้างทางฝัน ขวัญใจผู้ใช้แรงงาน คือเอ็มร้อยห้าสิบเด้อคะ ด้วยความรักและห่วงใยจากบริษัทไอสด
 สภา ชีวิตคนต้องเกินร้อย อย่าท้อถอยเมื่อเจอปัญหา ไม่มีใครหรอกเกิดมา ไม่ผ่านพบปัญหาใดใด
 เครื่องดื่มเอ็มร้อยห้าสิบ เต็มพลังเต็มกำลังใจอยู่เคียงคู่แรงงานไทย มาตลอดไม่ทอดทิ้งกัน อยู่เคียงคู่
 แรงงานไทย มาตลอดไม่ทอดทิ้งกัน

เป็นคนต้องสู้ชีวิต พายแพ้ได้แต่ไม่ต้องถอย ไปด้วยใจเกินร้อย ความฝันนั้นยังเลิศลอย
 อย่าท้อถอยหนทางชีวิต ไม่มีลิมิตชีวิตเกินร้อย ไม่มีลิมิตชีวิตเกินร้อย พลังเอ็มและพลังใจเกินร้อยและ
 นกร้องขอการ์นต์ ปลอ่ยเสียงเพลงเสียงดนตรี กล่อมหัวใจ ผู้ใช้แรงงาน ไม่มีริ้วแรงสู้ต่อ เมื่อยาม
 ท้อเต็มใจให้กัน เรามาช่วยกันสร้างฝัน โลกใบนี้ให้งามเลิศลอย เรามาช่วยกันสร้างฝัน โลกใบนี้ให้
 งามเลิศลอย พวกเราคุณสู้ชีวิต ไม่มีลิมิตชีวิตเกินร้อย เอ็มร้อยห้าสิบนกร้อง อยู่เคียงข้างแรงงาน
 ชาวไทย เต็มรักเต็มใจให้เต็ม เต็มพลังเอ็มให้เต็มหัวใจ สู้ต่อสู้ต่อคนไทย สู้เข้าไปด้วยใจเกินร้อย
 (ซ้ำ)

2. เพลงออนซอนอีสาน (รวมศิลปิน)

(พูด) ละเมาะเมืองอีสานแล้ง ลีจุงแขนพันไปเบิ่ง ต้นอ้อยยังขวยล้วย ต้นกล้วยยังขวยล้วย
 มันลีฮ้างได้จั้งได้ ฟัน้องเฮี้ย ฟัน้องเอย

(ลำ) ละเสียงพินแคน สุดสะแนนดั่งก้อง ล่องลอยกล่อมแดนอีสาน หลอมจิตวิญญาณ
 ลูกหลานบ้านเฮา ลมหนาวหว่าวมายามได้ หัวใจฮ้ายออนซอนอีสาน

(ร้อง) เปิดประตูสู่อีสานบ้านเฮา ไปกราบเท้าย่าโมโคราชบ้านเอ็ง สนุกครั้นเครงบ่ต้อง
 เกรงใจกัน งามอัศจรรย์ปราสาทหินพิมาย เป็นศักดิ์เป็นศรีของดีอีสาน ชมดอกกระเจียวบานงานเจ้า
 พ่อพญาแล บายศรีบวงสรวงสักการะพญาแล ผ่านไปต้องแหว กราบพ่อแลขอพร

(ร้อง) จังหวัดอุบลตั้งนิมนต์ทั่วแดน เสียงพิณเสียงแคนสุดสะแนนกังวาล ถิ่นอีสานไผ่ว่ากัน
 ดานกัฏฐ์ ช่อยแสนออนซอน สวมมอนผ้าไหม แห่เทียนพรรษาเฮฮาป่าลุง ฟังเสียงแคนเสียงซุงตุง
 ลุงตุงขึ้นใจ

(ร้อง) กราบพ่อพระใสเทียวหนองคายเบิ่งโขง บึงกาฬเชื่อมโยง สองฝั่งโขงลาวไทย
 สืบตำนานเล่าขานมาโดน นาคแปลงกายเป็นคนเป่าเวทมนตร์ดลใจ เมืองใต้บาดาลจัดงานบุญบังไฟ
 ผู้คนใกล้ไกลหลั่งไหลไปเทียวชม นครพนมไปชมงานไหลเรือไฟ

(ร้อง) งานประจำปีประกวดเทพีผ้าไหม ผ้าไหม ผูกเสี่ยวผูกมัดหัวใจ ขอนแก่นนั้นงานใหม่
 เชิญชม หนาวลมธันวาคมอากาศ ยังไม่ควรพลาดประกาศศักดิ์ศรี หมี่ขิดของอุดรธานี ก็คือของดีอีสาน
 บ้านเฮา บ้านเชียงเลื่องลือทั่วโลก ไห่ค่าน้ำโขงมรดกใฝ่ฝู อุดรนั้นมีของดี ไห่ชั้นรถฟรี ให้มีตำนาน
 นำศรีท้าวตี๋มขิมมาวาส มูนมังของชาติพุทธศาสนา หลวงปู่ภาค ผู้คนศรีท้าวกราบไหว้บูชา แวะมา
 ขอพร

(ลำ) คีนมาพ็อน มาพ็อน อยู่สกนศรปราสาทเผิงเซ็งแห่ ออนซอนแท้อีสานเฮาอบอุ่น
 คีนมาเต้อ คีนมากินข้าวปุ้น เอาบุญร่วมฮ่วมกัน กินข้าวปุ้นจำแจ้วแมงดาหมกปลาชิวเอาะปออยู่เถียงนา
 น้อย มากินก้อยบักหอยนาหน้าตำ ฟังหมอลำแล้วพ็อน แล้วพ็อนออนซอนแท้แห่แห่น แะแ่อนพ็อน
 แ่อนพ็อน มาย้อนใส่เสียงแคน ม่วนปมีพรมแดนแมนอีสานน้อเฮานี้

(พูด) เมืองเลยกะบ่ยอมแพ้ ด้านซ้ายอันแหม แห่ผีตาโชน มูนมังมีมาแต่โดน ตาหลุบตาโกน
 หัวหม่นหัวเจย ชุมผีชีงาโทกเทก ซกลกเซ็กเล็ก ก็มๆเงยๆ ของดีมีหลายตัวเฮี้ย งานดอกฝ้ายไทเลยเคย
 ไปเบิ่งบ่จำ

(ร้อง) เบิกฟ้าขอฝนวนมาสารคาม กภาพสินธุถิ่นงามเมืองน้ำดำดินดี พระเวสสันดรกับนคร
 ร้อยเกิน แห่แห่นแสนเพลินชมวังเวินพลาญชัย ผ้าป่ากันหลอนยโสธรแห่บังไฟ กรุงเทพกรุงไทย
 มาโฮมสายใจสายบุญ เสียงแคนดอกคูนโขงชีมูลบ้านเฮา ออนซอนดอกคูน โขงชีมูลบ้านเฮา

(เบิ่ง) เบิ่งอีสานใต้ น้ำใสดินดำ แดนอุ่ออารยธรรม ส่วยเขมรเยอลาว เมืองสี่เผ่าไทยรวมใจ
 บ้านเฮาฮือฮิตติตดาวทุเรียนภูเขาไฟ แสงธรรมส่องใจพระใหญ่องค์หลวงพ่โต ปราสาทกำแพงมรดก
 เมืองศรี พระนาคปกพันปีเป็นของดีคูเมือง พระธาตุเรืองรองใสฮองฮองรุ่งเรือง ศรีสะเกษวังเวียงเมือง
 อุ่ออารยธรรม มีของงดงามแดนดอกคำดวนชวนชม หอมหวนทวนลมกลิ่นดอกคำดวนย้าชวนใจ

(ร้อง) อำนาจเจริญกราบพระมงคลมิ่งเมือง มุกดาหารลือเลื่องสะพานข้ามไทยลาว หอแก้ว
 มุกดาก็น่าดูไม่เบา หนองบัวลำภูชื่อเก่านครกาบแก้วเขื่อนขัน อยากรู้ลูกหลานคีนสูอีสานบ้านเฮา
 อยากรู้ลูกให้หลานคีนสูอีสานบ้านเฮา

(ลำ) เอ้าอะเออะอะเอ้าอะเอเอ เอ้าอะเออะอะเอ้าอะเอเอ แมงตับเต่าออกลูกทางหลัง
แมงตับเต่าออกลูกทางหลัง เป็นตาซังละคือแมงตับเต่า เป็นตาซังละคือแมงตับเต่า เอ้าอะโอละอะโอ
อะโอ เอ้าอะโอละอะโออะโอ ขอเหล่าเต็ดให้ช้อยจักโก ขอเหล่าโทให้ช้อยจักโจก ขอจักโบกสิได้บ้อ
ขอมือถือให้ช้อยจักเครื่อง ขอเสลี่ยละมาแห่งนางแมว เสลี่ยแซวๆขอฝนขอฟ้า ให้ฝืนหล้ามีชลธาร
ให้อีสานดินดำน้ำชุ่ม เลาะเขตลุ่มคุ่มเขตเมืองศรี ให้มูลชีละมีน้ำล้นฝั่ง ไหลล้นหลังฮอดบุรีรัมย์ ให้
เที่ยงธรรมอยู่นำกันตลอด บุญต่อยอดไปฮอดสุรินทร์ ใผ่ไผ่ยีนกะให้ลือให้สำ ให้ฮู้คุณค่าพญาข้างสาร
ให้ลูกให้หลานกลับบ้านคืนถิ่นเฮาเด้อ เอ้อเอ้อเอ้อ

(ร้อง) ออนซอนอีสานสืบตำนานเสลี่ยพิณเสลี่ยแคน ลูกหลานที่อยู่ไกลแดน อย่าลืมเสลี่ย
แคนดินแดนข้าวเหนียว แพงกันฮักกันให้แก่นมั่นคือปั้นข้าวเหนียว รวมใจให้เป็นหนึ่งเดียว ฮักกันกลม
เกลียวเด้อ เสลี่ยอีสาน ...

3. เพลงครวเสลี่ยอีสาน (รวมศิลปิน)

ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ชีวิตสัญจรกินนอนบนรถ
พวกเราทั้งหมดเอารถเป็นบ้าน ช่วงกลางคืนลุกขึ้นทำงาน ส่วนกลางวันนั้นคือยามหลับนอน อดหลับ
อดตื่นตึกตื่นตีสอง เรื่องปกครองไม่เคยยออ่อน พ่อตลอดแม่กห่วงหาอาหาร จะกินจะนอนต้องมีวินัย

เดินกินรำกินใครหมิ่นช่างเขา เพราะคนเราห้ามกันบ่ได้ มีหลายทางให้เลือกทางกันไป
ผู้ดีหรือไพร่ก็ว่ากันไปน้อคน แต่วันนี้ต้องมีข้าวใส่ท้อง คือหนึ่งมุมมองของคนยากคนจน เศรษฐียาก
เรื่องของโลกอลวนพวกเราทุกคนต้องทำมาหากิน ต้องทำมาหากิน ต้องทำมาหากิน

ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสานสืบตำนาน
หมอลำ ให้ความเป็นธรรมทั้งดาวและดิน สร้างสรรค์ชะโลมส่งเสริมงานศิลป์ สร้างศิลปิน ศิลปินหมอลำ
ลำ ศิลปินหมอลำ ทั้งหน้าที่ระเปียบวินัย อยู่กันครวใหญ่เราเน้นมีคุณธรรม นักดนตรีตลกนักร้อง ทุก
งานนั้นต้องตื่นนอนก่อนค่ำ หางเครื่องคอนวอยวิ้งไฟหมอลำ ผากฮอดโซเฟอริให้ฟ้าวนอนแต่หัวค่ำ
สำคัญที่ความร่วมใจรวมแรง

ชีวิตสัญจรกินนอนบนรถ เหมือนปลวกเหมือนมดสู้งานขันแข่ง รถบัสเป็นบ้านอาชีพการ
แสดง แม่กพ่อตลอดก็เติมไฟเติมแรงหนาวร้อนทนเอา หมู่เฮาบ่หน่ายแห่ง เติมน้ำเติมแรงเพื่อ
นักแสดงเสลี่ยอีสาน

ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ย
อีสาน ครวเสลี่ยอีสาน ครวเสลี่ยอีสานสืบตำนานหมอลำ

3. เพลงดอกไม้บานอีสานขึ้น

4. (รวมศิลปิน)

(เกริ่น) ละหอมดอกจิก มาวังวัง ละหอมดอกฮังมาหัวนหวน กลิ่นลำตวนจั้งแม่นหอมอุดเข้า
ละหอมดอกคัคเค้า คือสีเฒ่าแม่นบ่เป็นละเด่นอ โอ้อโอะฮะโออะโอโอยละหนา

(ร้อง) ดวงดอกไม้ในแดนอีสาน คนต่างถิ่นชาน ชื่อเสียงเรียงนาม ตามภาษาถิ่น คุณบาน
เรื่องรองดอกไม้กานของหอมรวริน ชวนให้ถวิล ดังภูรินเพลินกลิ่นมาลา เบ็งเกิดแก้วแล้วและชม
ดินตั้ง หอมดอกสะมังขิดคังบานเย็น เอนเอ่ยเอนอาย ดอกจานบานแดงบานเบงดอกจิวอัญชันมันปลา
ซ้ออินถวา กากันเลาไซยกลิ้นเล่าใจ

(ลำ) มาลาไม้ ในดวงดาวตาน บาดยังบานเบงซ้อ หอมกะด้อคักหลาย อยากให้อ้ายมาได้กลิ่น
น่านาง โอ้ยหอมจั้งหอมจั้ง น้องห้วงนำญาอ้าย คั้นชายส่วนเด็ดลำตวนจักคู่ เสียบหูให้น้องนางสิบป้อง
บขึ้น กลิ่นดอกไม้เฮ็ดให้ใจครึกครื้น ม่วนชื่นซาหงอย คงให้สรวรรค์อวยวอย แม่นได้หลอยอยู่เคียงอ้าย

(ร้อง) ขะยอมหอมแสง สะแบงหอมหลายเด สะเลแตกลิ้นซั้งตั้งใจ ได้กลิ่นลำตวน บัดใด
คิดฮอดบ่วยอดีตฮักเฮา หอมดอกอ้มผสมหน้าจัว ใส่ไก่อางอ้วไซเนาเปลือยดงแคทงแคอว จำปาจำปี
แซมกลิ่นมะลิ ราตยวนเย้า หอมดอกคัคเค้าคือจั้งเฮาสีเฒ่าบ่เป็น

(ลำ) มาชมเล่นนำกันเถาะที่ จูมมาลีดอกไม้ หอมคล้ายเส่นหา สุขอยู่ฟ้ามี่เมฆคู่ลมฝน
สุขเมืองคนชวนมดอมแอบกินพะยอมโอ้ยหอมกลุ้ม

(ลำ) มาลาไม้ ในดวงดาวตาน บาดยังบานเบงซ้อ หอมกะด้อคักหลาย อยากให้อ้ายมาได้กลิ่น
น่านาง โอ้ยหอมจั้งหอมจั้ง น้องห้วงนำญาอ้าย คั้นชายส่วนเด็ดลำตวนจักคู่ เสียบหูให้น้องนางสิบป้อง
บขึ้น กลิ่นดอกไม้เฮ็ดให้ใจครึกครื้น ม่วนชื่นซาหงอย คงให้สรวรรค์อวยวอย แม่นได้หลอยอยู่เคียงอ้าย

5. เพลงเสน่ห์อีสาน (รวมศิลปิน)

(เกริ่น) โอนกจำ เสียงร้องมาเจ้าคงสุขใจ รู้หรือเปล่าช้อยเหงาเพียงใด นกจำ เจ้าคงสุขใจ
รู้บ้างไหมช้อยเหงาเศร้าทรวง รู้บ้างไหมช้อยเหงาเศร้าทรวง นกน้อยงอยคอน คาบเอาหนอนมาบ่อน
ผู้บ่าว ลมลำเพยพัดเซยกอข้าว เจ้าน้อมคอรองนเกี้ยวรวง สายัญวันใหม่ อาบอุ่นไอสดใสเต็มดวง
ดอกดีवानดอกจานเป็นพวง นกเอี้ยงควงควายตู้คูใจ พุงงามอำไพ บัวบังใบพลิวไหวลุ่มลม คลื่นบาง
บางกอดนางดอมดม ลอยท่าลมตั้งโคมเล่นไฟ หลากหลายสายพันธุ์ บานอวดกันเข้าหยอกดอกใบ
ยั่วภมรชุกชุกกันไว หอมจูบใจภู้งิ่งคลึงบัว เบ็งบึงบัวทั่วทุ่งอีสาน

(ร้อง) คีนมาเด้อ คีนมาบ้าน ออนซอนอีสาน ชมผ้าจันทง แดงอ่องต่ง พอปานน้ำย้อม
ยีนอ้อมไธนา แสงแดดจ้าไธยอาบปานาตาม โสณงามสีเหลืองฮุ่งดฮ้องบานแย้ม ปานแถบแถมไธยแถบ
แถม ดอกกระเจียวแซมแลม บานแย้มเลาะทง สายรุ้งโก่งขี้งลิ้ง ซึงฟ้าว่าแม่นโคม รุ่งลอยเล่นลมงามดั่ง
ไค้สรวรรค์

เสน่หือसानเบ็งดอกจันแคนา อ้าวคำอำคาตอกมันปลาตากลม กระจดงาละเอนอ้าพวงนม
คึดเค้าหนามคม อยากเด็ดตมชกกลิ่น หอมล้าตวนละกวนดั่งหินหิน หอมพะยอมล้อมใจคนพลัดถิ่น
ยามฝนตกรินหอมซี้ดินอีสาน ดอกตูวดอกจันยอดผักหวานผักแพว หอมดอกสะแบงคึดฮอดเจ้าแสง
งามงอน หอมผักกะแงงคึดฮอดเจ้าแสงงามงอน

(ลำ) ตะวันรอนรอน นกเอี้ยงจ้องต้อนควายคีนถิ่น เข้าอกทำมาหากิน ค่ำก็บินคีนเข้าเข้า
คอน เสียงซอกอไผ่ ริ่งเรไรกล่อมไพรให้นอน ข้าวรอเคียวพ้อเขียวใบหม่อน คึดฮอดเข็มพรให้ย่อน
ขึ้นมา ข้าวรอเคียวพ้อเขียวใบหม่อน โอ้เพราะเข็มพรให้ย่อนคีนนา

6. เพลงเอ็นขวัญเสียงอีสาน (รวมศิลปิน)

(เกริ่น) สักเขกาเมจารูเป คีรีสีคาราตะเต จันทรืเขวีมานะ ...

อยู่น่ากันตั้งโดน พาสู้ทนเดินสายเป็นขวัญใจเสียงอีสาน ปีที่แล้วตกใจแนวไตสุนคิงขวัญ
ฟังลูกหลานขอขมา ขวัญหนีไปใจปัดี้ นกคนตรีทั้งหมดล่า บ่มีขวัญช่วยนำพา เพราะเอ็นขวัญคีนมา
บ้านตองห้าหนองใส แล้วค่อยไปลำน่ากัน ของดีดีจัดหา ผ้าเนื้อดีจัดรอแหวนสร้อยคอเตรียมถวาย
ทั้งของกินแซ่บนำ หัวหมูผลไม้ขวัญอย่าได้หายไปนาน กลับมานอนหนุนหมอนขิด สิ่งสติดบนเวที
อย่าได้หนีไปจากกัน มาตุ้มโสมลูกหลาน อยู่ในนำวงเสียงอีสานฮักแพงกันให้คือเก่า

ว่ามาเด้อ มาเด้อขวัญเอ้ย มาเด้อขวัญเอ้ย ขวัญเจ้าไปเนายังอยู่ทางใดให้ไค้งตำว มาเด้อ
อยู่ในเขาของห้วยกระแสน้ำแม่หนี หรือเจ้าหนีไปลี้ อยู่ทางไกลเมืองไซงอน หรือนครเขียงไฮ ทางกำฝั้ง
ฝ้ายจิ้น หากไธยินเสียงเอ็นกลับมาเด้อให้ฮ้องตำว ฟ้าวลูกยางแกงแก้ขึ้นกำฝ้ายอุดร ขวัญงามงอน
ฮะไอ้ฮะไอ้ยละนอ (มาเด้อขวัญเอ้ย)

(ลำ) คีนสู่คิงลูกหลาน มาคุ่มครองป้องกันเสียงอีสานให้อยู่ดี มาอยู่จอมเวที พานบายศรีตัน
หมากเบ็ง ตั้งไว้รอรับขวัญใจ มาปกป้องมิตรหมอบน มาอยู่หน้าแฟนหมอลำให้คูนค้ำสุขสำบาย อยู่ใน
นำกันตลอดไป อย่านิจางหายอย่าไปอีกเด้อ ขวัญเอ้ย (มาเด้อขวัญเอ้ย)

7. เพลง 40 ปีเสียงอีสาน (รวมศิลปิน)

สองชาวปี่ลำสืบทอดธรรมมาโดนเดิบ สี่สิบปีที่เริ่มเขยิบ ตั้งวงชื่อเสียงอีสาน ดนตรีหมอลำ
หากินตามพื้น ปิ่นโนงการ แรกตั้งวงล้มลุกคลุกคลาน กว่ายืนหยัดได้ก็หลายแล้งฝน ตั้งวงลำร้อง
บ่แม่นของปลอกกล้วยเข้าปาก เสียงอีสานผ่านความลำบาก รอดสันตจนได้ก็ด้วยมวลชน ขอบคุณ
หลายต่อแฟนเพลงทุกก้าแฟนลำทุกคน หยาดน้ำใจท่านตั้งสายฝน หล่นชะโลมชาวเสียงอีสาน

เพลงนกจำพาเด็กท่องนำมาเป็นนกกน้อย ฟุ้งแล้งแปลงหอมบ้านจอมเจ้าช้อย ส่งให้นกน้อย
ได้เป็นตำนาน คล้ายฟ้าลิขิตให้ชีวิตเกิดมาสร้างงานเป็นศิลปินทั้งจิตวิญญาณสี่ประสานในด้านวัฒนธรรม
ปีห้าแปด จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ห้วงเวลาปีเคลื่อนเดือนเปลี่ยน ครบ 40 ปีดนตรีหมอลำ ที่มีวันนี้
เพราะมิตรและแคว้นและแฟนประจำ กราบขอบพระคุณน้ำใสใจงามที่ท่านติดตามวงเสียงอีสาน

เพลงนกจำ พาเด็กท่องนำมาเป็นนกกน้อย ฟุ้งแล้งแปลงหอมบ้านจอมเจ้าช้อย ส่งให้นกน้อย
ได้เป็นตำนาน คล้ายฟ้าลิขิต ให้ชีวิตเกิดมาสร้างงาน เป็นศิลปิน ทั้งจิตวิญญาณ สี่ประสานในด้าน
วัฒนธรรม ปีห้าแปดจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนห้วงเวลาปีเคลื่อนเดือนเปลี่ยน ครบ 40 ปีดนตรี
หมอลำ ที่มีวันนี้เพราะมิตรทั่วแคว้นและแฟนประจำ กราบขอบพระคุณน้ำใสใจงาม ที่ท่านติดตามวง
เสียงอีสาน

8. เพลงสี่ทศวรรษ เสียงอีสานตำนานนกกน้อย (นกกน้อย อุไรพร)

ปีห้าแปดเข้าสู่เออีซี พร้อมกับ 40 ปี วงเสียงอีสาน สี่ทศวรรษแห่งการเปลี่ยนผ่านที่เป็น
ตำนานนกกน้อย อุไรพร เสียงอีสานขวัญใจประชากร ทั้งกรุงเทพฯ ภูธร ทุกถิ่นทุกฐานทุกบ้านทุกบาง
นวัตกรรมมนุษย์กลุ่มหนึ่ง ซึ่งก็เป็นกลุ่มก้อนใหญ่ บริบทมีแต่ไปกับไป ไม่รู้จักล้านไมล์สำหรับการ
เดินทาง หมิ่นสี่พันกว่าวัน นับแต่เสียงอีสานก่อรูปก่อร่าง เคลื่อนที่ให้ความบันเทิงทุกเส้นทาง มีหลาย
สิ่งอย่างถือว่าเป็น นตำนาน

ผ่านแดดฝนร้อนหนาวผ่านเรื่องราวมากมาย ผ่านดีผ่านร้ายผ่านความดังความดังความ
ต่าง ปันดินให้เป็นดาว ชัดเกลานิสัยคน เยียวยาความจนโดยการให้คนมีงาน ขาขึ้นขาลงธรรมดา
สามัญ ปณิธานวงเสียงอีสานคือนำเสนอผลงาน สนุกสนานบันเทิงเรีงรมย์ ให้แฟนสุขสม่วนชื่นโฮแซว

ปีห้าแปดเข้าสู่เออีซี พร้อมกับ 40 ปี วงเสียงอีสาน สี่ทศวรรษแห่งการเปลี่ยนผ่านที่เป็น
ตำนานนกกน้อย อุไรพร เสียงอีสานขวัญใจประชากร ทั้งกรุงเทพฯ ภูธร ทุกถิ่นทุกฐานทุกบ้านทุกบาง
จากรุ่นสู่รุ่นหนุนเนื่องกันตามสาย โต้คาวงก็มากมาย ตายคาวงก็มากมี มันก็ตั้ง 40 ปี ลองคิดเบิ่งดี
พ่อแก้วแม่แก้ว อดีตปัจจุบันทอดผ่านกาลเวลา อนาคตข้างหน้าจะแบบไหนยัง เราก็มียุ่เป้าหมายของ

เราอยู่แล้ว จะต่อยอดความเป็นดนตรีหมอลำ สืบสานวัฒนธรรมที่บรรเจิดไพเราะแว่ว ชูประเพณีดีงาม
ทุกก้าว สรุปลงโดยภาพรวมแล้ว คือเราพร้อมมอบความสุขให้พี่น้องพ้องไทย ประองตองกันให้ได้ดีขอชาว
ไทยทุก ๆ ท่าน

ปีห้าแปดเข้าสู่เออีซี พร้อมกับ 40 ปี วงเสียงอีสาน สืบศวรรษแห่งการเปลี่ยนผ่าน
ประวัติศาสตร์ตำนานน้อย อุไรพร ขอบคุณแฟนคลับทั้งกรุงเทพฯ ภูธร ด้วยน้ำใจไมตรีพี่น้องป้อน
วงเสียงอีสานนี้จั่งยังอยู่ จะอยู่คู่มหาชนอีกโดนเดิบอยู่

9. เพลงแห่งทุกข์แห่งม่วน (รวมศิลปิน)

เดือนสามค้อยลมวอยพัทวิ เดือนสี่ค้อยคอยเจ้าบ่มา ได้ยินแต่เสียงตามสายกะบ่แจบใจ
คือได้เห็นหน้า กลับบ้านเฮาสาหล่า พ่อแม่คงถ่าอ่องล่องอ่องล่อง ลมพัดต้องใบตองมุหล่น ลั้งจันจัน
น้ำต้าย้อยหย่าวอนง คือภาพผู้เฒ่าอีสาน คิดฮอดลูกหลาน ที่ไปหาเงินทอง ในวันที่น้ำขาดหนอง
ช่องขาดปลา นาแห้งกินกิน

หากินกะพอหม่มปาก กะจั่งแม่นทุกข์แม่นยากละมีแต่หนี้แต่สิน ลูกหลานกลับบ้านคินนา
คือสิสว่างวะไปหาเหล่ามาริน เมแล้วพอนเหย้าฟ้าทำดิน ย้อนใส่เสียงพิณจิงหะทุกข์แห่งม่วน แห่งทุกข์
แห่งม่วน แห่งทุกข์แห่งม่วน แห่งทุกข์แห่งม่วน อวาม่วน ม่วน ม่วน

บุญเดือนห้าเมฆาสงกรานต์ กลับต่าวบ้านมาหาฮั่วไฮ่สวน หากินกันตามประสา คนอีสาน
บ้านนำมาฟังฟ้าฮ้องฮวน ถึงเป็นหนี้แต่กะมีสิทธิ์ม่วน ลูกเซแม่ล้วนม่วนขึ้นโฮแซว

หากินกะพอหม่มปาก กะจั่งแม่นทุกข์แม่นยากละมีแต่หนี้แต่สิน ลูกหลานกลับบ้านคินนา
คือสิสว่างวะไปหาเหล่ามาริน เมแล้วพอนเหย้าฟ้าทำดิน ย้อนใส่เสียงพิณจิงหะทุกข์แห่งม่วน แห่งทุกข์
แห่งม่วน แห่งทุกข์แห่งม่วน แห่งทุกข์แห่งม่วน อวาม่วน ม่วน ม่วน

บุญเดือนห้าเมฆาสงกรานต์ กลับต่าวบ้านมาหาฮั่วไฮ่สวน หากินกันตามประสา คนอีสาน
บ้านนำมาฟังฟ้าฮ้องฮวน ถึงเป็นหนี้แต่กะมีสิทธิ์ม่วน ลูกเซแม่ล้วนม่วนขึ้นโฮแซว

10. เพลงกำลังใจอยู่ไสน้อ (นกน้อย อุไรพร)

(ลำ) ผากคำถามยามคนท้อ อยู่ไสน้อกำลังใจ ห้างบักซิปมีขาย เปิดเน็ตหาบ่มีพ้อ คนเคยร
เคยเคยข้าง เฟินหลอยซังกันแล้วบ้อ กลับมาหา กลับมารอ สิมบ่ น้อคนเห็นใจ

(ร้อง) เสียงปรบมือกะบ่มีให้ คำพูดจากใจกะบ่มีปลอบโยน เหมือนนัดกันกลับหลังหัน ตีจาก
พร้อมกัน แบบบ่ฮู้เหตุผล คลื่นความเหงาก้อนเท่ากองโพน กระจอนโจมตีหัวใจ จะเหลือใครร่วมทาง

ข้างหน้า แม้แต่น้ำตายยังมีสีไหล ความแรงในใจเคยมี ถูกแทนที่ด้วยความหวั่นไหว แคยกนิ้วกดโทร
หาใคร ดุซี้ใจยังบ่มีแรงพอ ดุซี้ใจยังบ่มีแรงพอ

อยู่ใส่น้อกำลังใจ กำลังใจอยู่ใส่น้อ ขอแรงมาดูแลกันหน่อย อย่าปล่อยให้ยู่ลำพังฮู้บ
เจ็บช้ำอยากฟังคำถามไถ่ อยู่ไกลไกลยามเมื่อ น้ำตาคลอ เบิ่งหน้าจอยังอยากพ้อข้อความห้วงหา

วันต่อไปเอาแรงไหนก้าว หนักหรือเบาใครให้คำปรึกษา เหมือนเดินดุ่มตามลำพัง ทั้งที่ข้าง
ทางปกคลุมด้วยปัญหา นอกจากเงาและใจหนาวน้ำตา สมิเฒามาเดินข้างกันได้อีกบ่ สมิเฒามาเดินข้างกัน
ได้อีกบ่

อยู่ใส่น้อกำลังใจ กำลังใจอยู่ใส่น้อ ขอแรงมาดูแลกันหน่อย อย่าปล่อยให้ยู่ลำพังฮู้บ
เจ็บช้ำอยากฟังคำถามไถ่ อยู่ไกลไกลยามเหมือนน้ำตาคลอ เบิ่งหน้าจอยังอยากพ้อข้อความห้วงหา

วันต่อไปเอาแรงไหนก้าว หนักหรือเบาใครให้คำปรึกษา เหมือนเดินดุ่มตามลำพัง ทั้งที่ข้าง
ทางปกคลุมด้วยปัญหา นอกจากเงาและใจหนาวน้ำตา สมิเฒามาเดินข้างกันได้อีกบ่ สมิเฒามาเดินข้างกัน
ได้อีกบ่

11. เพลงสาวเฒ่ากับบ่าวเหล่าขาว (นกน้อย อุไรพร)

นั่งฟังหมอลำ อยากให้ดีต้องมีเหล่า จีบสาวเฒ่า มันจั่งเข้าไปฮอดตึกกรี สาวสำน่อย ปล่อยซุม
เขาผู้มักเหล่าสี กับเหล่าขาวคือพี่ ต้องสำน่องนี้มันจั่งสิแมน่ จีบมือถือแขน บ่อยากอายอายุหลายแล้ว
ตำจอกขนแก้ว ได้ที่แล้วออกไปพ้อนแอน่ ยิกยิกยักยัก กะต่าหมากกวยต้อนแอน่ ย้อนใส่เสียงแคน
แอน่แอน่อยู่เบ็ดคีน เด็กเด็กตื่นตื่น ให้ฟ้าวหยีนรินรินมา แม่สิพา โ๊ะะ โ๊ะะน้องสิพา เต็นหน้าฮ้านนำกัน
ม่วนซื่น ยามถ่มน้ำหมาก หากฟังไปถีกคนอื่น เขาลุกแตกวีน สิตีสาวเฒ่าให้เจ้าเบ็งแน เขาลุก
แตกวีนวีน สีข่าสาวเฒ่า ให้ฟ้าวดูแลน้องแน

กินเหล่าขาวจีบสาวเฒ่าจั่งเว้าม่วน เอาไว้ชวน ยามเจ้าเฒ่าแอน่แอน่ สาวสำน่อย เขาซี้คร้าน
คอยเทคแคร์ สาวเฒ่าคือแม่ ฮ่วยสาวเฒ่าไคแน ถักกันคักแท้กับบ่าวเหล่าขาว เด็กเด็กตื่นตื่น ให้ฟ้า
วหยีนรินรินมา แม่สิพา โ๊ะะ โ๊ะะน้องสิพา เต็นหน้าฮ้านนำกันม่วนซื่น ยามถ่มน้ำหมาก หากฟังไปถีกคน
อื่น เขาลุกแตกวีน สิตีสาวเฒ่าให้เจ้าเบ็งแน เขาลุกแตกวีนวีน สีข่าสาวเฒ่า ให้ฟ้าวดูแลน้องแน

กินเหล่าขาว จีบสาวเฒ่าจั่งเว้าม่วน เอาไว้ชวน ยามเจ้าเฒ่าแอน่แอน่ สาวสำน่อย เขาซี้คร้าน
คอยเทคแคร์ สาวเฒ่าคือแม่ ฮ่วย สาวเฒ่าไคแน คือกันคักแท้กับบ่าวเหล่าขาว

12. เพลงรักพังกหลังสงคราม (แสงอรุณ บุญอยู่)

(ร้อง) หลังสงครามตั๋ยก็ลืมนสัญญา หลังเมษาหัวใจเราเริ่มรวน กะล่อนจริงพ้อหนูสิงดา สวด เียดนางเจ็บปวดหม่นเอเลคือฮ้า หักมาพังกก็เมื่อหลังสงคราม ล้มคลุกคลานย้อนผู้ชายใจดำ เห็นเขารวยเลยไปจ้อยต้องจำ เงินน่องมันต่าตั๋ยเลยเมินเห็นจร เราเหมาบักตาลตันเดิมจำใหม่ อยู่เนา แม่ใบ กินข้าวปลาข้างขอน เขาต๋อยแมงแคงแมงตแคงอยู่หัวดอน พี่ไว้เป็นต๋อนละเป็นโตบลิมนาง เล่นหมากม้าหลังโปกนากัน ยามกลางวันเลยหดน้ำเอวบาง เล่นมอญซ่อนผ้ากับพี่ที่ยาเหงื่อหยดทาง หาบคุไปส่างยังช่วยน้องตักน้ำ

(ลำ) ญาคุกลองเพลตัม ญาคุตีกลองเพลตัม คนงามยื่นไว้อยู่ฮ่ม คารมของตั๋ยบ่คอย ใจ ลอยยื่นเช่ออยู่เนา ใจลอยละยื่นเช่ออยู่เนา หลังสงครามตั๋ยพังกเอเล เอ้เล โอัยเอเล เอเล เมฯซังเต้ เปื้อผู้ชาย ตั้งเส้นต๋ายความฮักคนจน แพ้รลยนต์นั่งเย็นแสนนึม เตฯเขาที่มคือเห็นตปลวกเนา ฮักพังก ย้อนเจ้าหลายชู้หน่วยแหนง

หลังสงครามตั๋ยไปอ่านกินเขา หลังวันเนา้องข้าใจเนาคุ พี่จิบเขาอยู่ใต้ต้นกำมปู น้ำตา ไหลพลู รักมาพังกหลังสงคราม

13. เพลงสาวนาลารัก (แสงอรุณ บุญอยู่)

(ร้อง) น้ำตาไหลหยด มุ่งสู่ศิวรต หนีรักไปพังกนา เก็บกระเป่าเสื้อผ้า ได้เวลาน้องขึ้นรถทัวร์ ขอลามุ่งมัน คีนถิ่นสถานบ้านเดิมครอบครัว คิดถึงนาควายวัว สังกุนหัวน้องขอลาก่อน ขอให้คุนพี่ ตั้งใจเก็บเงิน อย่มา้วเพลินสำสอน กลับมาแต่งน้องไว้เคียงเตียงนอนห้ามอนซอนสาวใด

(ลำ) เงินเดือนเก็บมันเอาไว้ เงินเดือนเก็บมันเอาไว้ เป็นใจคือไว้จักหนอย กลับถึงเฮียน สิเตรียมนัวก้อยรวไว้ใส่แหวน ขอหนีแฟนกลับไปพังกนา ขอหนีแฟนกลับไปพังกนา ทำงานมาหนึ่งปี เหนื่อยใจ ต้องจากกรุงไกลด้วยความอาวรณ อาวรณแล้วด้วยความอาวรณ ละไปนอนพักพื้นสิคอย อ้ายอยู่เฮียน

(ร้อง) รถทัวร์มันเคลื่อนเห็นเพื่อนโบกมือร้องให้อื้อท่วงเขา เห็นแฟนยืนนำเศร่า รถเคลื่อน ออกไป เหมือนกองไฟสุมกาย เห็นทุ่งนาสวนผัก คิดถึงคนรัก หัวใจแทบวาย ถึงอีสานตอนบ่ย หวงพี่ชายอยู่ไกลเหมือนกัน

(ลำ) จำใจจำไรลาอ้าย จำใจจำไรลาอ้าย หนีชายคีนบ้านฐานถิ่น นังรถทัวร์หัวใจแทบสิ้น ถึงบ้านจ่มหา สูดฟากฟ้าใจนอนฝัน ฟังหมาหอนจ่านอนหม่องใหม่ หนีรักมาเป็นไซ้ สามวันนอนกลุ่ม บ่ส่วง หยดน้ำตาสาวหล่นร่วง ไกลอ้ายแห่งคิดถึง มือหนึ่งหนึ่งนอนเฮียงภาพถ่าย เมื่อหนึ่งหนึ่งนอน เฮียงภาพถ่าย เห็นซองจดหมายน้ำต้ายอัย น้ำต้ายอัย เอ้อเออเออเออ

14. เพลงสาวอีสานคิดถึงบ้าน (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) จากถิ่นฐานบ้านนำมาบางกอก สาวบ้านนอกหัวใจสืมหอง หัวใจฮักบ้านเฮายังมันคง
บ่เคยหลงแสงไฟในเมืองกรุง กลิ่นไอรักท้องนาและปลาแดก ยิ่งคงแทรกเอาไว้ในใจสูง บั้นข้าวเหนียว
แจ่วบองใบตองกุง ต่าบักหุงแจ่วแมงดาอย่ามาแรง

(ลำ) หนีนาล้างมาเมืองหลวงกว้างใหญ่ หนีนาล้างมาเมืองกว้างใหญ่ มาเป็นคนรับใช้ รับใช้
พอได้ค่าแรง หนีทุกข์แล้งมาลื้ออยู่เมืองหลวง ในหัวใจยังทวงห้วงนำแต่ทางบ้าน

(ร้อง) คิดฮอดงานสงกรานต์เมื่อปีก่อน คิดฮอดตอนบุญบั้งไฟในควงแขน เข้าพรรษาสัญญา
รับเป็นแพน ได้ควงแขนเที่ยวกันทุกงานบุญ ออกพรรษาหนาวมาฝนลากลิ้น บุญกฐินฟังหมอลำ
ทำกุศล รอยยิ้มใสชื่นใจทุกคน สุขใจล้นทุกยามปีใหม่มา ฮอดเดือนสามถึงยามบุญข้าวจี บุญพะเวด
เดือนสี่ ปีนั้นหนา เขาเที่ยวงานแห่กันหลอนฟ้อนเฮฮา พอจากมาหัวใจไม่เคยลืม

(ลำ) ยามฟ้าครึ้มหัวใจซิมส่องหน้าต่าง ยามฟ้าครึ้มหัวใจซิมส่องหน้าต่าง เหลียวเมื่อทาง
ฝ่ายกำ ฝ้ายกำทางบ้านหมูเฮา คิดฮอดเจ้าแพนเก่าคนหลัง ป่านนี้ยังรอคอยอินางบั่นอ้าย

(ร้อง) คิดฮอดหลายหัวใจไม่ลืมพี่ ทุคนาที่มีพ็อยู่เคียงฝั้น บ่เคยลืมสัญญาต่อกัน อีกไม่นาน
ให้สัญญาสิมายาม

(ลำ) คิดอ้อลำนานอีสานบ้านเก่า คิดอ้อลำนานอีสานบ้านเฮา คิดฮอดชุมหมูเจ้า หมูเจ้า
ทางบ้านสุคน พ่อแม่ลัน ทั่งน้องพี่คือกัน สาวอีสานรำพันจ่มหาสุแลงเข้า สุแลงเข้า

15. เพลงจกจันร้องน้องร้องให้ (รัชดา ผลาผล)

(ร้อง) นั่งฟังจกจันมันร้อง น้ำตานองปวดใจเหลือทน เที่ยงบ้ายจิตใจกังวล เที่ยงบ้ายจิตใจ
กังวล คิดถึงแต่คนละที่เคยพูดเคยจา นึกกลัวคนรักกัน ตัดสัมพันธ์ลืมนสัญญา แห้งเที่ยวเปลี่ยวใจทุก
คราแห้งเที่ยวเปลี่ยวใจทุกครา มันเหงาอร่าพี่ห่างไกลอาวรณ์ พรึม โຈ๊ะ พรึม พรึม พื่ออย่าลืมเถียงนา
ดอนอย่าลืมยอดฝักดิวอ่อน อย่าลืมยอดฝักดิวอ่อน อย่าลืมสาวดอนป่าดงพงไพร

(ลำ) จกจันร้องน้องร้องให้ จกจันร้องน้องร้องให้ อ้ายอยู่ไสละวอนพีกลับด้าว ฐู้บ้น้อผู้ใด
ปวดร้าวหนักหน้าหนาวใน ดายหญ้าไร่ใจหวังคนดี ดายหญ้าไร่ใจหวังคนดี ชัดด้ามเสียมลงซี
ปล่อยอารมณ์ค่าง

(ร้อง) แพนคงเหมือนเหมินหมางคงเปลี่ยนเส้นทาง เพื่อน้องคนรอ พบใหม่จิตใจคงอ
พบใหม่จิตใจคงอ ไปเียนไปยอละคนที่มิเงิน แพนจ๊ะแพนจำ ไหนบอกว่ารักน้องเหลือเกิน แมแต่นั่ง
นอนย็นดิน แมแต่นั่งนอนย็นดิน ว่ารักไม่ลืมไม่เปลี่ยนไปพอว่า ทิงจ๊ะทิดทิงกลัวไม่จริงคนลืมนสัญญา
ได้ทองแล้วอย่าลืมกิ้งก่า ได้ทองแล้วอย่าลืมกิ้งก่า ก็ไหนบอกว่าจะรักน้องคนเดียว

(ลำ) ปากหวานหวานคงบ่เปรี้ยว ปากหวานหวานคงบ่เปรี้ยว อັกแน่นเหนียวละคือน้องบ่ที่
รอความหวังคิดถึงทุกวี่ร้องให้ทุกวัน ใจสะบั้นลั้มทั้งหนาวเย็น ใจสะบั้นลมทั้งหนาวเย็น อยากซีเห็นคน
งามโผล่มายามเยียม เตรียมใจท่าแลงายหมองซ่อง เตรียมใจท่าแลงายหมองซ่อง ฟังเสียงจ๊กจั่นร้อง
ฮ้องให้นั่งครวญ แทบขาดม้วนเลยพืหัวใจ แทบขาดม้วนเลยพืหัวใจ ย้อนคิดถึงคนไค จั่งนั่งตรอมคน
กลุ่ม นั่งกุมขมับน้อง นั่งกุมขมับน้อง

16. เพลงเจ็บจั้งจั้งที่กลางใจ (จ๊กจั่น ดาวไพร)

(ร้อง) มันเจ็บจั้งจั้งอยู่กลางใจ โหดร้ายแทนน้อผู้ชายใจดำ บอกรักเราแล้วมาทำให้ช้านอน
น้ำตาร่วงรินไหล เจ็บหัวใจเหมือนมีดแทงเหมือนฟ้าแล้งให้ต้องทน รักคนหลายใจ เป็นเพียงอะไหล่
วันที่หัวใจเขาไม่มีใครก็แค่นั้น

สวรรค์สั่งมาให้เจ็บหัวใจอีกเสบอยู่ตลอดเวลาทุ่มเทรักเขาเจียมตาย แต่ทำไมถูกมองไร้ค่า
เขาซ้ำจากคนอื่นมาจึงได้เห็นหน้าแค่วันสองวัน เป็นเพียงอะไหล่ใจเหงา รอให้เขาคืนคืนกัน ความเจ็บ
ความทรมานเขาโยใส่พานส่งมาให้เรา

เหงาหัวใจหาใครไหนปาน ชีวิตเป็นเหมือนทางผ่านเป็นโรงบาลซ่อมใจให้เขา เราปวดเรา
หมองน้ำตานองอยู่เคียงคู่เงา มีเพียงหมอนข้างเก่าเก่า ช่วยแบ่งเบาความทุกข์ขื่นใจ

(ลำ) เป็นไปได้อยากขออลาชาติหน้าพ้อใหม่แต่กะเฮ็ดบ่ได้เพราะหัวใจมันต่อเขา อุกอ้งเข้า
ทนแสบทนหมอง ท่องวันเวลาเพื่อหาเขาหวนพ้อ

(ร้อง) ขอเป็นผู้หญิงอกหักเก็บเศษความรักมาเยี่ยหาอาทร รอวันเขาเดินลงมา หลอกน้ำตา
ให้ไปพักก่อน นอนเอามือรูปรอยหมอน คิดถึงตอนนี้เขาอยู่เชียง

(ร้อง) หัวใจที่เจ็บจั้งจั้ง หมดหวังเหมือนสวรรค์ลำเอียง ต้องนอนซึมทุกข์ระทมอยู่บนเตียง
หวังเพียงสักวันได้อยู่ใกล้หมอ รอเขามาให้น้ำเกลือ เมื่อถึงวันที่ว่างพ้อท่องคำว่ารอ แต่เมื่อไหร่หนอ
หรือต้องรอจนวันตาย

(ลำ) เจ็บหลายหัวใจดวงนี้ เจ็บหลายหัวใจดวงนี้ เวลาเขาหนีไปนอนกอดผู้ใหม่ ลูกทั้งใบมี
แต่ความปวดร้าว กินข้าวบายน้ำตา คนอັกบ่ดีบ่อยากมีหัวทำ มันเสียเวลา มาโดนแล้...เออ...เออ

17. เพลงหมอลำแม่ลูกอ่อน (ปานดำ คำคุณ)

(ร้อง) หมอลำแม่ลูกอ่อนกล่อมลูกนอนไว้หลังเวที ได้ยินเสียงดนตรี หัวใจแสบท้าว นอนสา
ลูกแม่สือกออกไปหย่าว บัดยามนมท้าวสิเอามาให้ลูกกิน ยามขึ้นหน้าฮ้าน ยิ้มหวานหวานใส่ผู้บ่าว
นอนถ่าจ๊กคราวแม่สิไปออกศิลป์ หมอลำแม่ลูกอ่อน มันมีเลือดศิลปิน ชีวิตยังปลิ้น ต้องหากินหาถ่า
เลี้ยงกาย

(ลำ) เดินสายสู้นไปสาก่อน เดินสายสู้นไปสาก่อน แม่ลูกอ่อนยอนใจมักดำนนี้ เต็มที่
เรื่องถ่า คำซอดแจ้งให้ลูกอ่อนนอนสา อย่าสิงอแงหาแม่ถ่าอยู่เทิงฮ้าน

(ร้อง) โครงเหล็กเป็นซาอยู่บ้านเจ้าอยู่หลังเวที ฟังเสียงดนตรีคือเพลงกล่อมให้หลับนอน
ดึกคืนก่อนคืนแม่ยังมัวถ่าพอน ให้เจ้าถ่าก่อนอย่าฟ่าวตื่นมืตา นี้ละหนาชีวิตของศิลปิน หาอยู่หากิน
ไปตะลอนตะลอน ยอนใจมันมักเลยบ่ยอมพักพอน เป็นหมอลำแม่ลูกอ่อน ให้เจ้านอนถ่าหลังเวที

(ลำ) เป็นแนวนี่แม่ศรีเรือนรุ่นใหม่ เป็นแนวนี่แม่ศรีเรือนรุ่นใหม่ มีบางเทื่อลูกให้เสียงฮ้อง
แข่งถ่า ก้อนเอ๋ย ก้อนคำ อย่าแอ้ว อย่าอ้อน นอนสาลูกนอนนอนสาอย่ากวน แม่สู่มักม่วนดอกทางนี้

(ร้อง) โครงเหล็กเป็นซาอยู่บ้านเจ้าอยู่หลังเวที ฟังเสียงดนตรีคือเพลงกล่อมให้หลับนอนดึก
คืนก่อนคืน แม่ยังมัวถ่าพอน ให้เจ้าถ่าก่อน อย่าฟ่าวตื่นมืตา นี้ละหนา ชีวิตของศิลปิน หาอยู่หากิน
ไปตะลอนตะลอน ยอนใจมันมัก เลยบ่ยอมพักพอนเป็นหมอลำแม่ลูกอ่อน ให้เจ้านอนถ่าหลังเวที

(ลำ) เป็นแนวนี่แม่ศรีเรือนรุ่นใหม่ เป็นแนวนี่แม่ศรีเรือนรุ่นใหม่ มีบางเทื่อลูกให้ เสียงฮ้อง
แข่งถ่า ก้อนเอ๋ยก้อนคำ อย่าแอ้วอย่าอ้อน นอนสาลูกนอน นอนสาอย่ากวน แม่สู่มักม่วนดอกทางนี้

18. เพลงบัวหลวงรอรัก (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) โอ้พ่อพุ่มพวงบัวหลวงซึ่งคำรำพัน คำเว้าของอ้ายช่างหวาน สาวบึงปลาญหัวใจ
ลอยล่อง ไม่จริงกรรมัง ที่ว่ายังไรคนเกี่ยวข้อง น้องกลัวมีคู่ครอบครอง แล้วลองมาล่อหลอกสาวอีสาน
โอ้พ่อจอมขวัญ วันวันพีเดินทางไกล ผ่านพบสาวถิ่นไหนไหน คงเว้าเอาใจเขาไปทุกย่าน
รูปหล่อเสียงใส สาวใดจะยอมให้ผ่าน พิมาถึงถิ่นอีสาน สาวบึงปลาญยังสุดออนซอน

(ลำ) อ้ายเอ๋ยคนแดนไกล บรรยายคำอ้อน เว้าอ่อนแถมหวาน สาวบึงปลาญจนชื่นซะแล้ว
คำเอ๋ยคั้นจริงจั่งตั้งคำเจ้อยแจ้ว บ่ล่อย ๆ คือถ้อยค่านกแล้ว แล้วขวัญอ้ายคงได้ตั้งหวัง สาวเมืองเกิน
นี้กะใจยังว่าง ยังมีไผ่ชอนบ่ชอน

(ร้อง) ถึงเป็นคนไกล ถ้าใจพีจริงซะอย่าง ความฝันนั้นพอมีทาง ขอแค่หัวใจอย่าได้กะล่อน
ไม่มีแหวนเพชร ของคนร้อยเอ็ดโยสธร จนมีน้องไม่ขอดค่อน ขอให้เราซึ่งตรงกัน

ไอ้พ่อพุ่มพวง บัวหลวงขอความจริงใจ ถ้ารักแล้วอย่าทำลาย ให้น้องต้องอายุขยหน้า
 ชาวบ้าน สัญญาได้ไหม ถ้าปลงเมื่อไหร่แล้วจะมาหมั้น ถ้ากล้ารับปากตามนั้น สาวบึงพลาญจะตั้งตารอ
 (ลำ) อ้ายเอี้ยสองคนเฮา มาเว้ากันจ้อจ้อ ชะหนอคนโค ให้ไฟไฟเค้าได้สือได้สำ อ้ายเอี้ยสาว
 ร้อยเอ็ด อยากรกินข้าวฮ่วมพา สาวกุลาอยากกินปลาฮ่วมบึง หวังขอพิงจั่งค่อนคำ ตั้งไว้ลำสิขอลาง
 แล้ว แต่บัวหลวงยังว่าพี แต่บัวหลวงยังรอพี

19. เพลง ไทยแลนด์แดนสไมล์ (รวมศิลปิน)

แลนด์ออฟสยามดั่งสยามเมืองยิ้มจริงใจ ใครมาใครไปโอภาปราศรัยไมตรี วัฒนธรรมงดงาม
 ด้วยประเพณี แต่มาบัดนี้รอยยิ้มคนไทยหายไป

แบ่งแยกแข่งขันแบ่งพวกแบ่งชั้นแบ่งสี เช่นฆ่าราวีไม่รู้จักให้อภัย ไอ้แดนแสนงามที่เคยเลี้ยง
 ชื่อหรือไกล แลนด์ออฟสยามดั่งกายเป็นแลนด์เลือดน้ำตา

เป็นคนไทยต้องงามอย่างไทย (เป็นคนไทยต้องงามอย่างไทย) ต้องรักชาติรักศาสนา
 (ต้องรักชาติรักศาสนา) ต้องเชิดชูองค์พระราชา (ต้องเชิดชูองค์พระราชา) ช่วยรักษาบ้านเมืองของไทย
 สร้างคุณธรรมให้งามเลิศล้ำในจิต ช่วยเนรมิตสังคมไทยขึ้นมาใหม่ วัฒนธรรมเพื่อความ
 งดงามอย่างไทย รอยยิ้มพิมพ์ใจที่เคยหายไปคืนมา

อีกแพงแบ่งปันเล็กแบ่งชนชั้นเสียที หยิบยื่นไมตรีลืมเรื่องหมางใจที่ผ่านมา มางามอย่างไทย
 ให้เลื่องลือไกลโลกาว่าเป็นดินแดนไทยแลนด์เมืองยิ้มพิมพ์ใจ

เป็นคนไทยต้องงามอย่างไทย (เป็นคนไทยต้องงามอย่างไทย) ต้องรักชาติรักศาสนา
 (ต้องรักชาติรักศาสนา) ต้องเชิดชูองค์พระราชา (ต้องเชิดชูองค์พระราชา) เพื่อรักษาบ้านเมืองของไทย

เหนือได้อีสานภาคกลาง นันหรือคือไทย ปูย่าตายายปกป้องแผ่นดินเรามา เป็นลูกเป็น
 หลานก็ต้องช่วยกันรักษา รู้คุณรู้ค่าภูมิใจในความเป็นไทย

สืบประเพณี วิถีชีวิตเพียงพอ เดินตามรอยพ่อผู้เป็นศูนย์รวมดวงใจ วัฒนธรรมและความ
 งดงามอย่างไทย ในดำรงไว้เนิ่นนานชั่วนิรันดร

เป็นคนไทยต้องงามอย่างไทย (เป็นคนไทยต้องงามอย่างไทย) ต้องรักชาติรักศาสนา
 (ต้องรักชาติรักศาสนา) ต้องเชิดชูองค์พระราชา (ต้องเชิดชูองค์พระราชา) ช่วยรักษาบ้านเมืองของไทย

20. เพลงวิถีนกขมิ้น (นกน้อย อุไรพร)

(ร้อง) น้ำเป็นของปลา ฟ้าเป็นของนก โผล่ผกข้ามถิ่นบินจร ดั่งนกขมิ้นเหลืองอ่อน คีนนี้จะนอนคอนไหนดี สยายปีกฉีกหางไปทุกทางทุกที่ ท่ามกลางแสงสีดนตรีกาล อยากรั้งฝิ่งฝั้นจึงสัญจร วันวันโผล่ผินบินร่อน คำนี้นอนคอนไหนดี คำนี้นอนตรงไหนดี

ผ่านโผนโผล่ผกดั่งนกขมิ้นเหลืองอ่อน ชีวิตร่อนเร่เพนจร คำไหนกินนอนหลับไม่เป็นที่ ไม่ใช่หงส์ทองแต่ท่องน่านฟ้ากว่าสี่สิบปี บินจรร่อนไปทุกที่ ตามแต่ไมตรีพี่น้องศรัทธา ผกผินบินบ่อนกน้อยเยิ้มเยือนทุกถิ่น เป็นบริบทของศิลปิน นอนกลางดินกินบ่เป็นเวลา พาลูกบินจรหาด้วงหาหนอนตามประสา ประครองชีวิตให้มีคุณค่า นี่แหละหนานกน้อย อุไรพร

ดอกเอ๋ย เอ๋ยดอกสะเลเต นกขมิ้นสัญจรร่อนเร่ คีนนี้ว่าเหวเพราะไร้งานอน เสร็จภารกิจอาจบินข้ามฟ้าพาดอกขจร ก็รู้ว่าสีเหลืองอ่อน แต่หัวใจไม่อ่อนแอตาม ผกผินบินเรื่อย เหนื่อยอยู่บ้างแต่ยังบินต่อ ให้ลูกโตหน่อยปีกแข็งแรงพอ อาจขอเว้นวรรคจากมิตรเพลงแฟนลำ เลือดศิลปินจึงสืบสานศิลป์และศาสตร์ดีงาม จะพิทักษ์วัฒนธรรม ให้ลูกทุ่งหมอลำอลังการ จะพิทักษ์จักรวรรดกรรม ให้ลูกทุ่งหมอลำอลังการ ให้ลูกทุ่งอีสานจริงยั่งยืน

(ลำ) โอ้อ้อยละหนอ โอ้อ้อย ละหนอ... ละหนอ...

21. เพลงผิดหวังยังกินข้าวແ່บ (รัชฎา ผลาผล)

(ร้อง) ผิดหวังถึงน้ำตาพังยังกินข้าวແ່บร้องไห้จนเสียงแหบแต่ยังบ่ตายถึงอายไม่มาแลมามองที่จำใจน้องนี้หนามอบให้ทุกห้องที่จะเมินของจอมมีอายคนเดียวไม่เหลียวหนุ่มใดที่จำถึงเราผิดหวังยังกินข้าวແ່บได้บั้งปลาแปบແ່บตีหนักนาผู้ชายไม่รักยิ้มเต็มดวงตาแล้วแต่จะหาใครครอง

(ลำ) เจ็บอุราหลายเดี๋ยวน้ำว่าสีขนางแล้วแปรเปลี่ยนฮักเขาหลายพี่ชายช่างเพี้ยนเห็นหน้าเบื่อเฮาส้มผู้เค้ามี่ใหม่บนเตียง ส้มผู้เค้ามี่ใหม่บนเตียง น้ำตาไหลเนียง ๆ ดั่งฝนคนพ่าย

(ร้อง) เข้าเชิญเชิญเชิญทำลาย เข้าเชิญเชิญเชิญทำลาย น้องกินข้าวได้ถึงจะผิดหวัง ให้พี่ละไปดีไปดั่งให้พี่ละไปดีไปดั่ง ไม่ต้องห่วงคนหลังโศกกายามอง เสียทองน้องยังพอโศกเศร้า เสียทองน้องยังพอโศกเศร้า แต่ว่าเสียโตเจ้ากินແ່บอย่างเคย

(ลำ) ไปเลยอายไปควงคนอื่น ไปเลยอายไปห้วงคนอื่น นางขอยิ้มสะอื้นแถมให้สมพรเชิญไปช้อนสาวสำแสนสวย เชิญไปช้อนสาวสำแสนสวย ให้เจอหนทางรวยบ่หิงหวงเจ้า

(ร้อง) ห่วงเขาก็ไม่เป็นไรน้องดีได้ด้วย ก็น้องมันไม่รวยผิดหวังทนเอารักเขาแต่บุญเราน้อยทนหมองนอนน้ำตานองกินยังอ่อยเมื่อเขาลืมใจลอย ผิดหวังยังคอยกินข้าวคอบใดແ່บนิ้ว

22. เพลงคนคอยน้อยใจ (จักจั่น ดาวไพร)

(เกริ่น) ถึงยามหนาว มันเย็นจ้อย ฮือฮือฮือฮือ ลมพัดเย็นวอย ๆ หัวใจข้อยเป็นเว้งว่าง ละนั้ง อยู่เดียวลมถั่ง ฟังแต่เสียงนกฮ้องโอยทางน่องแห่งกังวล ละมาปลายปีน้อ คิดไปไสหนีบพันครั้งหนึ่ง นัดกับแฟน แหม่นไปไกลเหลือแสน ให้ห้วงแฟนแค้นอ้าย

(ร้อง) ลมพัดเย็น ไม่เว้นทุกวันคร่ำครวญ หน้าหนาวจวน ไกลห่างช่างน้อยใจ หมดหน้าหนาว หน้าร้อนรอต่อไปอยากเห็นชาย ในฝันหันหน้าคืน ลูกนั้งยืน คำคั้นมองภาพแฟน คนไกลแดน คิดถึงเราบ้างไหมหนอ เป็นคนคอย น้อยใจนั่งท่อนี้ก็รอ ถึงปีพี่ยังไม่มา

(ลำ) ตาเฮาเอ้ย บ่เห็นเขาเลยวันมื่อจอบส่อง เห็นแต่คองรถวิ่งชาวบ้านพื้นมา คนน่องถ้า รออยู่เหม็ดปี เต็มทีคอยหลายสิ จ่อยตายเหม็ดแล้ว มองไปแถวศาลากลางบ้าน คิดพ้อความหลัง คราวครั้งชายอยู่ เห็นกันคำเช้า คราวเว้านั่งคุย

(ร้อง) พร้อมลุย ยำน้ำเปื่อนโคลน ทำนาหน้าฝน พร้อมสู้ทนเคียงไหล่ จำได้ไหมหนอ คำนั้น เป็นคำพูดใครเมื่อห่างเหินไกล ทำไมปล่อยใจลี้มเลือน

คอยนั่งคอยจนน้อยใจ จากวันเปลี่ยนไป คอยเปล่าเขาไม่มาเยือน ข้าวปลาไม่กิน ไรคร่ำย มันยิ่งคอยเตือน น้ำตาเป็นเพื่อน มันเหมือนฝนโปรยโรยริน

(ลำ) ถวิลหมายเป็นแฟนซ้อน ถวิลโอยหมายเป็นแฟนซ้อน หวังนอนเคียงอ้ายอบอุ่น คอย คอยไปใจนางแห่งวุ่น เหงาฮ้ายคักกว่าหยิ่ง เสียงฮ้องสั่งนกเขาขันลาคอน เสียงฮ้องสั่งนกเขาขันลาคอน แสนอวรณ์คอยอ้ายสู่มื่อ สละสิมสละสิสิตายแล้ว สิตายแล้ว เออะ..เออะ..เอย

23. เพลงดำขี้หี (นกน้อย อุไรพร)

(ลำ) ละเห็นน้องดำขี้หี อย่าฟ้าขี้เสือกาย คั่นเห็นน้องขี้ฮ้าย อย่าฟ้าหมายเฮือหนีบาดฮ่า เรืออ้ายลุ่ม กลางวังยังสิดีเอ็นใส นานละหนาอ้ายหนา นานละหนาอ้ายหนา

(ร้อง) ผู้ชายพายเฮือมาเกี้ยว บ่เหลียวมาเว้าผญา น้องเล่นน้ำอยู่ที่ฮิมท่า บ่เบิ่งสองตาเบิ่ง ตาเดียวก็ไคแหม่ม มาละแหม่ม แหม่มจักหน้อย อย่าให้คอยจนน้องเขิน หนีน้ำย่างกลองมาเถอะ ตุ่มเตอะ ตุ่มเตอะ ตุ่มเติ่น ตียาวยาว เรียกหมู่เวิ่นเวิ่นตีบาดเย็นเย็น ตีเอ็นผู้บ่าวไทบ้านเหนือ มาจอดเฮือ เพื่อจอดฮัก มาจอดพัก อย่าฟ้าไป

มาเดอ มาเด้อ เอ็นอ้าย สipayเฮือจอดหม่องใต้ ฮักบ้านเหนือฮิบพายเฮือไปคั่นฮักบ้านได้ น้องให้จอดฮิมท่าเกย อ้ายอย่าเสย เลयरูปหล่อ พอปานจ้อ แนวผู้ตีน้องดำก็ดำแต่นอก ชันดอกสิบอก อีหลี คนขาวขาวใจดำกะมี น้องดำดำตีคั่นพีแหม่มเบิ่งหากสิเห็น คงบ่เวิ่น เป็นต้องชม คงสิสมใจอ้ายเด

26. เพลงสาวกนกปีกเหล็ก (รวมศิลปิน)

ไม่เคยอ่อนแรงปีกแข็งดังเหล็กบินผ่านม่านเมฆด้วยใจมุ่งมั่นทะยานลัดฟ้าไปด้วยกัน ให้ถึงฝั่ง
ฝันและจุดหมายโดยบินอยู่บนเวหา อุปสรรคนานา ใจพร้อมจะสู้ประกาศให้โลกรู้ว่าเราอยู่บนเวหน
ทะยานบินผ่านเมฆา มีปัญหาพร้อม จะพุ่งชน ก็หนาว ก็พายุฝนยังรอดฟันผ่านมาได้

ปีกเกร็งเหมือนงเหล็กทะลุหมอกเมฆไม่มีหวั่น บิน บินไปด้วยกัน ให้ถึงฝั่งฝันและจุดหมาย
ความสูงชันเขาไม่อาจยั้งใจเราไว้ได้ ความฝันและจุดหมายอยู่ไม่ไกลถ้าเราแย้งบินพุ่งนกปีกเหล็กทะลุ
เมฆที่หนาทะมึนก็พ้นวันคืนจุดยืนในใจไม่เคยสูญสิ้นรวมรวมพลังกางปีกโผนกโดยบิน (รวมรวมพลัง
กางปีกโผนกโดยบิน)

วิศโคผืนบินสู่ขอบฟ้าไกลสาวกนกปีกเหล็กบินฝ่าเมฆด้วยใจหมั่นยิ้มสู้แรงเสียดทานฟ้า
สะท้อนไม่หวั่นไหวพายุกระหน่ำโหมสายลมโถมพัดกาย ไม่อาจหยุดยั้งใจโค้งฟ้ากว้างและไกล นั่นคือ
เป้าหมายให้เราพุ่งชน บิน บิน บิน เรามาบินบินไป ไกลแสนไกลเราจะบินบินบินบินทะยานบินสู่ขอบ
ฟ้าไกล

(ซ้ำ)

27. เพลงลำนํ้าพินแดน (นกน้อย อุไรพร)

เสียงแคนแว่วแผ่วหวานสอดประสานลายพินมีมนต์ขลังดังเพลงพระอินทร์กล่อมขับเห่ชื่อโคล
ที่ไหลริน ผู้คนท่องถิ่นแผ่นดินอิสาน โอ้...โอ้...โอ โอ้อ้อโอโอ้อ้อโอ...โอ้...ละहनอ...

เป็นตำนานที่กล่าวขานนานเนา ร้อยใจบ่าวสาวให้เป็นดวงเดียวกัน ลายลมพัดพร้าวจากผู้
บ่าวบ้านไกล กล่อมสาวเข็นฝ้ายใต้เงาแสงจันทร์ แมงกูดอมดอกเตี้ยพม่ารำชวาน สร้อยน้อยทางสั้น
ปลอบขวัญหัวใจ ให้มีแรงสู้ ฝ่าความลำเค็ญ ดับความแร้นเข็ญให้ระเหยเหือดหาย เสียงพินลายแข็ง
สักสู่มงุมปลา กล่อมทุ่งกุลาให้ผ่องพรรณอำไพเพลงปู่ป้าหลานสืบตำนานยาวไกลเข้ากันคักหลายพิน
แดนลำนํ้า

คือหมากพุงกับปลาแดกตวงแซบหลายหายห่วง เมื่อเป็นส้มตำ คือสายเส้นไหมผูกลายมัดหมี่
คู่กันกับกี กระสวยวาดสาวตำ หมู่เฮ้ออีสาน คือลูกหลานหมอลำ ความจนคุกคาม ยิ่งลุกขึ้นย่อน
ฟ้อนแอ่น

ดินแห้งกึ่งกิน แต่เสียงแคนพิน ยังดังห้วนห้วน แทนความห่วงหาอาทร ผ่านบทกลอนลำ
ล่องลำแพน เอ็นขวัญนักร้อง คืบสู่อ้อมกอดดอกคุณเสียงแคน บ่งบอกความหมายล้นสุดสะแนน
เป็นฝ้ายผูกแขนให้คนอีสาน

ละฟ้าเอ๋ยฮ้องโหย่น คนอีสานหนีไกลถิ่น หากมีไต่ได้ไต่ย็น เสียงพินแคนนอกร้องเอ็นให้ใจโคง
แม่นอ่วยคีน เต๋อละหนอ โอ..โอ..อ้อ..อ้อ..โอโอโอโอโอโอ...ละหน้า โอโอโอโอโอโอ...ละหน้า

แมงจิญญยังบินหากินไปไม้ แม่น้ำสามสาย ยังไหลมารวมกัน น้ำโขงซึ้งมูล บ่สูญจากโลกนี้ ยัง
เป็นสายนที หล่อเลี้ยงลูกหลาน ยังมีปลาบ่อน ตามสายน้ำลำธารแผ่นดินอีสาน บ่สิ้นตำนานหมอ
ลำ ยังมีปลาบ่อน ตามสายน้ำลำธาร แผ่นดินอีสาน บ่สิ้นเสียงพินเสียงแคน โอ้...โอ้...โอ โอ้อ้อโอ้อ้อ
โอ... โอ้... ละหนอ...

28. เพลงอย่าลืมกันเต๋อ (รวมศิลปิน)

เสียงแคนเสียงพินที่กล่อมแผ่นดินอีสาน หรือจะเหลือแค่ตำนานเสียงจากอีสานใกล้สิ้นมนต์
ขลัง ถ้อยคำสำเนียงร้อยเรียงทำนองคล้องจองชวนฝันต่อไปสืเหลืออียัง ให้คนอีสานรุ่นหลังภูมิใจ

รวมพลคนหนุ่มคนสาวเยาวชนคนลูกอีสานช่วยกันกอบกู้ตำนานการแสดงพื้นบ้านของเธอ
ศิลปะหมอลำกำลังเข้าสู่ยุคชบเขาศิลปินรุ่นแก่รุ่นเฒ่าเริ่มล้มหายตายจากเราไป หากบ่มีคนสืบสานบ่
นานก็สิ้นสลายความหวังที่คนรุ่นใหม่เลือดอีสานช่วยกันสานต่อ เลือดอีสานช่วยกันสานต่อ

เทคโนโลยีไอทีได้เปลี่ยนแปลงวิถีชาวบ้าน โซเชียลมีเดียสื่อสาร เข้าครอบงำชีวิตเพียงพอ แม่
ใหญ่เลี้ยงจ้าวอยู่ห่าง โทรถามเลขหลวงพ่อ เด็กน้อยแพ้วแพ้วว้อเล่นเฟซบุ๊กบ่เชื่อพ่อแม่ คักดอกญี่ปุ่น
เกาหลีมักได้มกดีแท้ ๆ หันมาฟังลำกันแนอย่าตามกระแสจนลืมอีสาน ช่วยกันรักษาไว้เน อย่าตาม
กระแสจนลืมอีสาน

หมอลำกับลั้งสิดาย หมอแคนกะไปบ่รอด หมอพินกำลังลั้งจอด ตั้งปลาช่อนนอนตายกอดกัน
นักร้องแดนเซอร์ คอนวอย นักดนตรีกะบ่มีงาน ทั่วทุ่งเข้ากรุงลาบ้าน ปิดตำนานคณะหมอลำ นำ
สงสารแท้นอหมอลำ

รวมพลคนหนุ่มคนสาวเยาวชนรุ่นใหม่ไฟแรง ช่วยสืบทอดการแสดงศิลปวัฒนธรรม แยกไป
ไทยมาฮอดบ้านให้เขาได้สำราญม่วนลำ เป็นเสียงพินแคนเสียงลำ เอกลักษณ์อีสานบ้านเฮา มีบุญละมี

งานบ้านโตอยากให้ผู้แก่ผู้เฒ่า เด็กน้อยละคนหนุ่มคนสาว มาฟังลำด้วยความม่วนชื่น อยากให้หมอลำ หยัดยืนคู่อีสานอย่าถิ่มกันเด้อ

29.วอนปู่ขุนเดช (นกน้อย อุไรพร)

ละเสียงนี้ เสียงจากยายนกน้อย กลอยใจได้ฮอนฮำ บ่ว่าเช่าหรือค้ำ ใจคิดนำฮอนต้อน
ฮอนฮอนฮายฝ่าย FC ละแม่นกน้อย ยุคโควิด - 19 นี้ คิดถ้วนถึประมาผล ถอดหัวโขนคุยกัน
เพราะว่าตันจนสุดแล้ว ฟีน้องเฮ้ยฉั่นกะหัวใจแป้ว เจ้าหนี้แตกแซว ๆ เเทิงเงินวิ่งลิซซิ่งไล่ โควิดมาอีก
รอบใหม่หากินไสกะบ่ได้ กักโตไว้บ่ได้ลำ นี่ละน้อความโโบราณเฟิ่นว่า ทุกข์ท้อได้บ่ดแห่งซ้า บัดแห่งซ้า
ก้าฝ่ายคนจน ประชาชนตงงานนวันแห่งเลวร้าย ชาวคณะเสียงอิสานย่านลาแฟนสิแซนป้าย ซีนอยู่
ไปย่านตายหมู่ ยายนนกน้อยหัวใจกวยปานอู้ สู้ไปอีกบ่ได้สียไฮเวีย่านพักวง

ละชีวิตของยายนก ไปฮ้อยงฮ้อยโค้ง ความดั่งส่งหลายสิบปี สร้างความดีและผลงานให้
ลูกหลานหมอลำร้อง ประชาชนคนฮ้อย มีเงินทองเป็นปึกแผ่น ลูกหลานเฮี้ยบ้านตองห้านี้กะแม่
แผ่นดินทองหมองลูกเต้าไหลเข้ามาเฟิงเฟิง เดียวนี้มีตอฮ้อยตั้งบ่วงแล่นแบนตา พ่อแม่เขามาจับฮ้อยเมื่อ
กลับบ้าน ไผกะพากันย่าน บักโควิดสิดิตต่อ ป่าฉั่นนังจ้อคอ ฝ้าพ่อหลอดปอดป้อง นอนหล่องห้อง
กองน้ำตา

โอ้ย...ใน พ.ศ.นี้ จังแม่ฮ้อยฮ้อยเหล่า ปีนจนว่าเหมียดาย แนมบ่เห็นหนทาง ย่างบ่ไหวหัวใจท้อ
บ่เคยเห็นกะมาพ้อ เป็น พ.ศ. หลุโหด โทดอหลิฟีน้องหมอลำร้องต้องพักงาน แม่นกน้อย อุไรพร
ประกาศฮอดบ้าน ไลฟ์สดผ่านทางออนไลน์ แซร์กระจายให้คนเห็น ความทุกข์เชียวเวรต้อง ฟีน้องเฮ้ย
ธรรมดาคนเฮา มีนินทามีหย่อง มีคนฮ้อยคนซัง คันดั่งได้กะต้องอ่วย โอ้ย...เรื่องความเจ็บความป่วย ไผ
กะบ่อยากพ้อ คนหยั้นหย่อ บ่แม่แนว

ละมีอี่นี้ แม่ใหญ่นก พ่อใหญ่หลอด ถอดหน้ากากออกแล้ว ฮอยแป้วต่าง ซ่างหัวมัน ไผกะมีคือ
กัน บ่ว่าฉั่นหรือคุณ เน่าพรุนแต่ปิดไว้ บัดนี้ฉั่นเลยได้ เผยใจให้โลกสำ จุตรูปขอปู่ย่า บ้านเลขที่ 5 5 5
ขอขายบ้านเลขที่ 5 5 5 ศาลากว้างทิพย์สถาน

ละสาธุเด้อ ปู่ขุนเดชผู้เจ้าบ้าน แล้วแต่ท่านสิกรุณา ลูกขอบูชาคุณ อีพ่อกุนไว้เหนือเกล้า
ภูมิสถานบ้านตองห้า แผ่นดินทองของเจ้า ให้ลูกหลานนั้นได้พักเซา แล้วแต่เจ้าสิปลดปล่อย ปู่ขุนเดช
เจ้าชา ขอให้ปู่ช้อย ซี้ทางออกบอกลูกข้างลูกม่า แสนสิฆ่า ส่วนสิตาย สายบุญชู โอ้ย โอ้ย โอ้ย โอ้ย
ไฮ้ะ โอ ไฮ้ะ โอ้ยละหนา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายศิลปคม สীগองแสง
วันเกิด	วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 152 หมู่ 21 ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รหัสไปรษณีย์ 40000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนครขอนแก่น ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น รหัสไปรษณีย์ 40000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2550 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2553 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2559 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พ.ศ. 2564 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว